Birutė Žemaitytė

KRYŽIAUS KELIAS APLINK LIETUVĄ

KRYŽIAUS KELIAS APLINK LIETUVĄ

Birutė Žemaitytė

KRYŽIAUS KELIAS APLINK LIETUVĄ

ARDOR
Marijampolė • 2000

UDK-23/28 (474.5)
Že 52

Redagavo
Loreta Paulavičiūtė,
Liuda Sidarienė
Viršelis
Audronės Martinaitytės

ISBN 9986–434–45–9

© Birutė Žemaitytė, 2000

ĮŽANGA

Vienas Jubiliejinių metų akcentų – piligriminės kelionės. Sujudo keliauti ir žemaičiai. Ne kur į svečias šalis, bet su *Kryžiumi* ant pečių aplink Lietuvą.

Kelionės organizatorė Klaipėdos *OFS* (pranciškonų tretininkų) brolija prie *Marijos Taikos Karalienės* bažnyčios. Maldininkų kelionės vadovas brolis Gintaras Naudžiūnas.

Pasirengimas kelionei buvo netrumpas.

1. 1999 m. lapkritį automobiliu apvažiuotas numatomos kelionės maršrutas siekiant nustatyti kilometražą (nuo vienos parapijos iki kitos). Savo automobiliu tris dienas aplink Lietuvą per pasienio parapijas (žr. 3 priedą) Gintarą Naudžiūną vežė klaipėdietė Danutė Valauskienė. Taip buvo parengta kelionės maršruto schema, nustatytas kilometražas kiekvienai dienai (žr. 4 priedą).

2. Sudarius planą ir nustačius kilometražą, reikėjo gauti Bažnyčios siuntimą ir palaiminimą. 2000 m. vasario 18 d. buvo antroji kelionė pas Telšių, Šiaulių, Panevėžio, Kauno, Vilniaus ir Vilkaviškio vyskupus, kurių vyskupijų ribose numatyta keliauti. Šiaulių, Panevėžio, Vilniaus ir Vilkaviškio vyskupų pakako žodinio sutikimo ir palaiminimo, o iš Telšių vyskupo ir Kauno arkivyskupo reikėjo gauti raštišką sutikimą palaiminimą, parašą ir antspaudą (žr. 1 priedą).

Su vyskupais buvo suderinta, kurioje parapijoje vyskupas su maldininkais ir Lietuvos tikinčiaisiais švęs Eucharistiją (žr. 2 priedą).

3. Turint vyskupų palaiminimą, leistasi trečiojon kelionėn, – supažindinti su numatoma kelione visus Lietuvos paribio klebonus, per kurių parapijas vyks *Kryžiaus kelias.*

Kovo pabaigoje ir balandžio pradžioje 7 dienas Danutė Valauskienė, Gintaras Naudžiūnas ir Irena Gajauskienė važiavo aplinkui Lietuvą, užsukdami pas kiekvienos parapijos kleboną. Tų parapijų pasienyje – 106-ios (kai kurios aptarnaujamos to paties klebono). Kiekvienoje bažnyčioje, taip pat ir kaimuose, kur numatyta piligrimų nakvynė, buvo palikta kelionės schema. Taigi žmonės galėjo pasitikslinti *Kryžiaus* atvykimo datą. Su klebonais buvo aptarta ir šv. Mišių aukojimo galimybė bei laikas.

Jau ir anksčiau, bet ypač suderinus ir parengus kelionės planą, imta ieškoti lėšų samdyti autobusui ir vairuotojui beveik trims mėnesiams. (Reikėjo 11 000 litų!) Autobusas turėjo vežti piligrimų mantą – miegmaišius, drabužius, asmeninius daiktus, o retsykiais ir pasilpusius arba pasiligojusius maldininkus.

Tai buvo nelengva vadovų ir jų padėjėjų priedermė. Belstasi į įvairias įmones, akcines bendroves, turtingus verslininkus, prašyta, bet visur, išskyrus Kauno metropolitą arkivyskupą Sigitą Tamkevičių (paaukojo 500 Lt) ir Klaipėdos naftos bazę (paaukojo 4000 litų), buvo tyla arba neigiamas atsakymas. Vis labiau ryškėjo Kryžiaus paradoksas – šis *Kryžiaus kelias* bus vien gerųjų, paprastųjų, neturtingųjų rankose.

Klaipėdiečiai ir kitų miestų tretininkai bei geros valios žmonės ėmė elgetauti ne tik Klaipėdoje, bet ir kituose miestuose prie bažnyčių. Žmonės atsiliepė, jie aukojo. Dievas per mažutėlius įvykdė savo planą. Išsipildė Jėzaus žodžiai: *Eikite ir skelbkite, jog prisiartino dangaus karalystė. <...> Neįsigykite nei aukso, nei sidabro, nei variokų savo kapšams prikimšti, nei kelionmaišio, nei dvejų marškinių, nei kurpių, nei*

lazdos, nes darbininkas vertas savo valgio (Mt 10,7.9.10). Paskui sugrįžusius apaštalus Jėzus klausė, ar jiems ko nors trūko, kai buvo išsiųsti skelbti Gerosios Naujienos? Apaštalai atsakė: *Nieko netrūko, Viešpatie!*

Šioje knygoje aprašyta kiekviena piligrimų kelionės diena. Jos gausiai iliustruojamos fotografijomis. Prie kelionės dienos – laužtiniuose skliausteliuose pateikiami tos dienos fotografijų numeriai, o kiekviena fotografija laužtiniuose skliausteliuose pažymėta kelionės dienų numeriu.

Kryžius Keliauninkas – 3 m aukščio, 60 kg svorio. Įdomi šio *Kryžiaus Keliauninko* gimimo istorija. Gintaras Naudžiūnas ir Henrikas Paluckis ilgokai ieškojo ąžuolo Kryžiui ir vis tinkamo nerado. Pagaliau Šv. Kazimiero bažnyčios (statoma) šventoriuje pamatė storas ąžuolines, jau išdžiovintas lentas. Ąžuolai buvo augę vietoje, klaipėdiečių vadinamoje *Karalių rezidencija*, ten, kur dabar statoma naujoji Šv. Kazimiero bažnyčia. Iš šių storų ąžuolinių lentų Henrikas Paluckis ir padirbo Karaliui sostą – *Kryžių*, o kančią išskaptavo liaudies meistras skulptorius Saulius Rumbutis iš Gargždų.

Šita *Kryžiaus Keliauninko* kelionė jau 7-oji: prieš tai buvo 6-ios trumpesnės. Dabartiniame *Kryžiaus kelyje*, kaip ir ankstesniuose, keliaus Marijos *Paslaptingosios Rožės* statula, *Švč. Jėzaus Širdies* ir *Marijos Karalienės* statulos.

2000 m. gegužės 4 d. vakare į *Marijos Taikos Karalienės* bažnyčią susirinko piligrimai ne tik iš Klaipėdos, bet ir iš įvairių Lietuvos regionų: Žemaitijos, Aukštaitijos, Dzūkijos ir Suvalkijos. Čia šv. Mišių aukoje prasidėjo kelionės įžanga. Po šv. Mišių piligrimai sukrovė savo mantą į autobusą, atsisveikino su gausiai susirinkusiais išlydėti artimaisiais ir išvyko prie kelto. Tuo metu į Kuršių marias jau leidosi raudona vakaro saulė. Keltu persikėlėme į kitą Kuršių marių

pūsę ir autobusu išvažiavome į Nidą. Iš ten rytoj prasidės kelionė aplink Lietuvą pėsčiomis.

Iš *Nidos* gegužės 5 d. išėjome 47 žmonės; moterų daugiau nei vyrų. Amžius įvairus – nuo 16 iki 77 m. Tai fiziškai gana silpni žmonės, nemažai II grupės invalidų, tačiau visi kupini ryžto pakelti viską, kas bus sunku, vienydamiesi su Jėzaus, nešančio Kryžių, kančia, kupini troškimo nueiti iki galo.

Susipažinkime bent su kai kuriais piligrimais.

Gintaras Naudžiūnas (40 m.) – darbininkas, kelionės vadovas, pagrindinis giedotojas ir maldų vedėjas, gimęs būti vadu.

Leonas Raštikis – Kristaus Karaliaus bažnyčios zakristijonas, giedotojas, *Kryžiaus* nešėjas.

Arūnas Rumša – autobuso vairuotojas, jaunas šeimos tėvas, labai kantrus, tolerantiškas, paslaugus.

Janina Rumšienė (Arūno motina pensininkė) – visos eisenos – procesijos vadovė, taiki, gera, švelni, rūpestinga, be galo ištverminga.

Birutė Petrauskienė – jauna, maldinga moteris, uoliai nešanti *Kryžių.*

Henrikas Paluckis – Kryžiaus meistras, ganėtinai jaunas, be galo paslaugus, visiems linkęs padėti, visus, ypač pasilpusius, pastebintis ir juos gelbstintis. Jautrus grožiui, jaučiantis gamtos harmoniją, ieškantis gyvenimo giliosios prasmės.

Janina Los (vilnietė lenkė) – itin pamaldi, aukos moteris.

Stasė Klapatauskienė – mažytė, smulkutė, gana trapios sveikatėlės, nuolatinė giedotoja, be kurios būtų sunku, niekada nesiskundžianti, rami, miela.

Valerija Lukauskienė (palangiškė) – jauna moteris, nors sūnūs jau tikri ąžuolėliai; ji pati – maldos ir aukos moteris.

Irena Lipinskienė (suvalkietė, dabar gyvenanti Palangoje) – labai gero būdo, geros širdies, paslaugi, moteriškai motiniškai besirūpinanti kitais, uoliai nešanti *Kryžių*, statulėles.

Vygantas Pronckus (Plungė) – vidutinio amžiaus žmogus, taikos, ramybės ir meilės skleidėjas, visuomet pasitenkinąs menkiausia, paprasčiausia vieta.

Karolis Anušauskas (dzūkas iš Krokialaukio par., 77 metų) – tikras atgailautojas, pasninkaująs, pamaldus senelis.

Elena (iš Klaipėdos, 72 metų) – ištverminga keliauninkė, karštoko būdo, bet geros širdies.

Janytė (iš Klaipėdos r., Rimkų k.) – smulkutė, patikli, paslaugi, maldinga būtybė, tikra „coliukė", bet per savo patiklumą galinti būti įskaudinta.

Zofija – jauna moteris, ištverminga, niekuomet nesiskundžianti, kupina entuziazmo.

Patrikas Kergosjenas (Patrik Kergosien) – prancūzas, Lietuvoje gyvenąs 7 mėnesius. Ramus, taikus, labai paslaugus. Jis ėjo su mumis nuo Nidos iki Palangos. Sakė, kad, grįžęs į Prancūziją, papasakos apie Lietuvą ir šitą *Kryžiaus žygį*.

Laimutė (iš Vilniaus) – buvusi prekybininkė, griežtoka, bet ištverminga maldininkė, gražiai organizavusi pakelių vaikus *Kryžiaus eisenai*.

Stasė (iš Vilniaus) – inteligentiška moteris, turinti asmeninio vidinio apaštalavimo charizmą, kantriai klausanti „gerų" ir „piktų" išpažinčių. Sunku būti žaibolaidžiu!..

Birutė Žemaitytė (iš Alytaus) – gydytoja, šios knygos autorė; fotografavusi ir aprašiusi kiekvienos dienos įspūdžius, piligrimų vardu kalbėjusi bažnyčiose susirinkusiesiems.

Keliauja ir Virgutė su Magdute, ir nuolatinis *Kryžiaus* nešėjas Leonardas, ir paslaugusis Antanėlis, ir tylusis, gerasis Vaclovas, ir miela porelė Vytautas su Genute, ir besiruošiantys

tuoktis Pranas su Monika; yra ir gana problematiškų moterų, be galo reikalingų Dievo gelbėjimo.

Visi čia esantys Kristui yra reikalingi. Už mus visus sumokėta Dievo Sūnaus – Jėzaus Kraujo kaina.

Mūsų nueita kelionėje 1812 km, arba 3 mln. 624 tūkst. žingsnių!

Iš išėjusiųjų iš Nidos aplink Lietuvą apėjo maždaug 25 žmonės: vieni iš jų su nedidelėmis pertraukomis, kiti turėjo grįžti į darbą, kiti susirgo arba tiesiog nepajėgė eiti, dar kiti ir nesirengė eiti iki galo. Tie, kurie turėjo ar dėl ligos, ar dėl kokių svarbių priežasčių grįžti namo, tai padarė labai skausmingai, nes *Kryžius* lyg magnetas traukė visus. Tie, kurie turėjo grįžti į darbą, pasižadėjo rytais eiti pėsčiomis keletą kilometrų ir taip jungtis su einančiais piligrimais ta pačia intencija. Pasveikusieji su dideliu džiaugsmu grįždavo atgal ir tęsdavo kelionę.

Galima sakyti, kad mes buvome tik jungiamoji grandis, nes *Kryžiaus kelyje* dalyvavo visos Lietuvos žmonės; uoliausi buvo vaikai ir paaugliai; ėjo visokio amžiaus, lyties, išsilavinimo žmonės, paprastai savo parapijos ribose. Uolumu pasižymėjo Kretingos, Šiaulių, Kauno, Vilniaus žmonės, jie prisijungdavo prie piligrimų savaitgaliais iš savo miestų. Atvykdami jie atveždavo ir maisto, ir piniginę auką.

Buvo savaitgalių, kuriuos galėtume pavadinti šeimų dienomis, nes tėvai atvykdavo su 4–6–10 vaikų ir eidavo 1–2 dienas. Buvo ir tokių, kurie su vaikais keliavo porą savaičių. Vaikai ypač buvo išvermingi. Buvo vaikų atgailautojų, kurie patys nuspręsdavo eiti basi žvyruotu akmenuotu vieškeliu. Tai kažkas nesuvokiama žmogaus protui. Buvo jaunimo (merginų ir vaikinų), kurie su mumis keliavo 400 km (nuo Veisiejų, Rudaminos iki Klaipėdos). Jie ne tik keliavo, bet noriai nešė

Kryžių, darniai įsijungė į bendruomenės gyvenimą. Išsipildė Kristaus žodžiai: *Kai būsiu pakeltas aukštyn, visus patrauksiu prie savęs.*

Jau kelionės pradžioje ėmė ryškėti, kas bus atsakingas už kurią nors veiklą *Kryžiaus kelyje:*

Kelionės vadovas – Gintaras Naudžiūnas. Eisenos vadovė – Janina Rumšienė.

Giedotojai ir maldų vadovai – Gintaras, Stasė, Leonas, Valentinas, Virginija, Adelė.

Pastoviausi *Kryžiaus* nešėjai – Albinas (dzūkas), Leonardas, Elena, Antanas, Danutė, Irena, Vygantas, Virginija, trys Birutės, Salomėja, Rita ir kt.

Marijos *Paslaptingosios Rožės* ir *Švč. Jėzaus Širdies* statulas dažniausiai nešė: Irena (Palanga), Laimutė (Vilnius), Stasė (Vilnius), Elena, Elvyra, Janina ir kt.

Gyvąjį Rožančių visose sustojimo vietose platino p. Janina iš Klaipėdos.

Kryžių Keliauninką vainikais ir gėlėmis dažniausiai puošė Regina Magdutė ir Irena Gajauskienė.

Einant pro negyvenamas vietas, maistu iš anksto pasirūpindavo vadovas Gintaras su kitais žmonėmis, o paties maisto parengimu ir stalo ant žolės padengimu, indų plovimu (gamtos sąlygomis) rūpinosi motinos širdį turinti Aldona iš Vilniaus, jai talkindavo Janina Los ir kt.

Reikalingą medicininę pagalbą teikdavome kaip karo lauko sąlygomis „patys sau" arba „vienas kitam". Mus gelbėjo natūrali gamta: pūsles ant padų ir užkaitusias, išvargusias kojas gydėmės šalpusnių, varnalėšų, gysločių, kopūstų lapais; dantų skausmą – varnalėšos šaknimi; galvos skausmą – kopūstų lapais (kai kurios moterys naudojo urino terapiją). Retkarčiais, kai suskausdavo nugarą ar sąnarius, griebdavomės ir injekcijų. Kas susirgdavo rimčiau, važiavo gydytis namo, o

pasigydę vėl grįždavo atgal (taip padarė Pranas su Monika, Genė su Vytautu ir kt.). Bet labai dažnai piligrimai, jausdami širdies skausmą ar kitus negalavimus, eidavo nešti *Kryžiaus* ir jiems palengvėdavo. Kam kojos nebeklausė, – ėjo nešti *Kryžiaus*, kam buvo asmeniškų ar šeimos problemų, – nešė *Kryžių*; ką kamavo depresija, ilgesys ar nerimas, – nešė *Kryžių*; kas jautė veikiant iš šalies ar viduje piktojo jėgą, – nešė *Kryžių*... Ir *Kryžius*, lyg motina, glaudė savimi šiuos žmones ir juos gydė.

Dar vienas puikus jėgų atgavimo variantas – eiti pirma giedančių žmonių. Patekusio į šį galingą maldos srautą piligrimo jėgos irgi atsigaudavo.

Bet labiausiai mus visus drąsino, stiprino ir džiugino – sutinkančių, laukiančių, priimančių žmonių gerumas, nuoširdumas ir meilė. Pavyzdžiui, šaltomis, lietingomis dienomis rasdavome ne tik iškūrentą krosnį, kad galėtume sušilti, išsidžiovinti batus, drabužius, bet kartais rytą nubudę – net išskalbtus ir išlygintus savo drabužėlius.

O tos džiaugsmu ir Dievo šviesa spindinčios vaikų akys, kiek teikdavo mums paguodos; tos jų rankelės, kurios nešė *Kryžių* arba mažesnius kryželius; tas jų bėgimas pasitikti su gėlėmis rankose; tie jaunų mergaičių ir berniukų lūpomis tariami žodžiai: *Ačiū, kad atnešėte Kryžių..*, tas žmonių (vaikų, jaunuolių, senelių, invalidų) bučiuojamas *Kryžius*, – kiek jis sutirpdė ledų, kiek atnaujino tarpusavio ryšių!.. Tai buvo ne tik kančios, bet ir *Kryžiaus* pergalės kelias, pažadinęs žmonių širdyse *Viltį–Tikėjimą–Meilę*.

80 dienų tokia šeima – nuolatinė 50–60, bet kartais ir 150–200 žmonių – buvo maitinama, priimama, apnakvinama. Argi tai ne duonos padauginimo stebuklas?

Laimingiausi esame tie, kurie galėjome nueiti visą *Kryžiaus kelią*, nes matėme gerąją, gyvąją Lietuvą ir dabar norime šia knyga liudyti visam pasauliui:

Lietuva gyva!
Dar joje gyvas *Tikėjimas,*
dar rusena joje *Viltis* ir
gimsta nauja ir amžina jėga – *MEILĖ!*

Mums belieka nuoširdžiausiai dėkoti Dievui už suteiktą galimybę eiti *Kryžiaus keliu,* apkabinti Lietuvą 1812 km maldos, atgailos, *Tikėjimo, Vilties* ir *Meilės* vainiku; dėkoti visiems geriesiems žmonėms, kurie mums padėjo, mus maitino, migdė ir kurie patys nešė *Kryžių,* dėkoti už 144-erias šv. Mišias, kuriose vienijome savo *Kryžiaus kelią* su Jėzaus kančia ir mirtimi ant *Kryžiaus.* Tai buvo šio *Kryžiaus kelio* vaisingumo antspaudas: Jėzus Savimi dengė mūsų silpnumą, atleido nuodėmes ir maitino dieviškąja Eucharistija. Šv. Mišių begalinėje vertėje yra ir šio *Kryžiaus kelio* apvainikavimas.

Šita *Kryžiaus kelionė* aplink Lietuvą buvo didžių Dievo malonių srautas. Kas atsivėrė, kas sutiko būti Dievo apdovanotas Jo Meile, tas tikrai buvo pripildytas Malonės gausos. Tai buvo Dievo Dvasios išsiliejimo laikas, Jėzaus Gimimo Jubiliejinė dovana.

Mes turime nuolankią viltį, kad šis *Kryžiaus kelias* duoda ir dar duos savo vaisius, nes *Dievui nėra negalimų dalykų.* O kad kartais mes buvome silpni ir nuodėmingi žmonės, turį ne tik sparnus, bet ir ragus, – tai dar vienas liudijimas, kad tai buvo Dievo gailestingumo akcija, kuris naudojosi pačiais silpniausiais, paprasčiausiais įrankiais, kad tik Jam Vieninteliam už viską dėkotume ir prie Jo glaustumės.

Dievas jau gelbsti Lietuvą! Tik nesustokime pusiaukelėje.

Pabusk, kuris miegi,
kelkis iš numirusių,
ir apšvies tave Kristus (Ef 5, 14).

Esu tikra klajūnė: keliauju iš miesto į miestą, iš kaimo į kaimą, sutinku įvairiausių žmonių. Krinta į akis, kad daugybės jų širdys sužeistos – yra net pamaldžiųjų, kurie keikia savo vaikus ir taip griauna savo ir jų gyvenimą.

Valdžia išsikvėpė, tauta apvogta, nukraujavusi: net neišmokami atlyginimai už sunkų darbą – vieni įniršę, kiti apimti depresijos, o darbininkai, norėdami atkreipti valdžios dėmesį, badauja ar bėga į užsienį uždarbiauti, kad bent kiek praskaidrintų savo buitį.

Tiesa, ne visi pasimetę sutemose. Dalis tautos tebesišaukia Dievo, pasitiki Jo gailestingumu.

Brolis Gintaras (tretininkas iš Klaipėdos) – su bendraminčiais rengia strateginį planą gelbėti Tėvynę. Tas planas – *Kryžiaus žygis aplink Lietuvą.* Žmonės eis pėsčiomis per Lietuvą su *Kryžiumi* ant pečių – eis *Kryžiumi* laiminti Lietuvos, nesirūpindami, ką valgys ir gers, pasitikėdami žmonių gerumu, tikėdamiesi, kad kaip paukšteliams bus paberta trupinėlių, paduota stiklinė vandens ar pieno. 80 dienų žygiuos Lietuva atgailos ir permaldavimo procesijoje.

Mano didžioji svajonė – kartu su tauta eiti šiuo *Kryžiaus keliu.* Mielai atiduočiau gyvybę, kad tik Lietuva prisikeltų. Materialinis nuosmukis – tai tik blankus šešėlis dvasinio nuosmukio. Dievuli, pasigailėk, dovanok žmonėms tikrąją laisvę, išvyk šėtoną iš mūsų gražiosios Tėvynės! Jėzau, Tu trejus metus mokei žmones, keliavai per visą savo šalį – Izraelio žemę, o galiausiai *ryžtingai nukreipei žingsnius Jeruzalės link,* idant ištiestų, pervertų Tavo rankų platybėje tilptų visa žmonija. Lietuvai dabar atėjo laikas *ryžtingai kreipti žingsnius į Kryžiaus kelią,* kad vargana piligriminė kelionė būtų atšvaitas Tavo didžiosios *Kryžiaus akcijos.*

Su mumis eis Jėzus, laimins gegužę žydinčius sodus ir pievas; apleistas dirvas, kad jas greičiau pašventintų žmogaus prakaitas; upes ir ežerus, žmonių būstus ir visus žmones. *Kryžiaus kelias* prasidės Nidoje. Baltijos bangos neš *Kryžiaus* galią per Lietuvą, Švediją, Suomiją, Estiją, Latviją, Rusiją, Gudiją, Lenkiją, Vokietiją, per Šiaurės jūrą į Atlantą, Ramųjį ir Indijos vandenyną, apkabindamos visą žmoniją.

Leisk, Jėzau, eiti *Kryžiaus keliu* aplink Lietuvą. Jei Tu norėsi, nebus kliūčių. Nebijau vargo, nebijau tų 1800 kilometrų, nebijau nieko. Jau tiek metų Tave liudiju žodžiais ir darbu, tad leisk dabar, Kristau, liudyti Tave *Kryžiumi.* Noriu liudyti, kad Tu esi Meilė, kad tik Tavyje istorijos problemų sprendimo raktas.

Viešpatie, laimink brolio Gintaro ir jo bendraminčių pastangas, atverk širdžių duris. Kelionei reikalingas autobusas vežti piligrimų mantai. Kelionėje bus nusilpusių, bus žaizdotomis kojomis, bus liūčių, perkūnijos, viesulų. Reikia mums autobuso, lyg piemenėliams palapinės. Juk Tu pasakei: *Jūs pirmiausia ieškokite Dievo karalystės ir jo teisumo, o visa tai bus jums pridėta* (Mt 6,33).

Viešpatie, duok man platų žvilgsnį. Duok atvirą širdį, atvertas akis, budrią klausą ir stiprias kojas, kad galėčiau vaikščioti visais keliais, kuriais tik vaikščioja žmonės.

Leisk man laiko ženkluose išgirsti Tavąjį balsą. Padėk man, kad žvelgdamas į neribotus tolius, kuriuos prieš mane atvėrei, neapsvaigčiau. Nuimk nuo akių akidangčius ir išvaduok mane iš tos varganos būklės – lopyti senąjį audeklą.

Mano pašaukimas – sekti Tavimi, būti Tavo mokiniu, būti tikrai katalikiškam. Toliai, kurie prieš mane atsiveria, gali būti apribojami tik Tavojo kryžiaus medžio.

Popiežiaus Jono XXIII pamėgta malda

Pavasario gražumas! Baltais nuometais pasipuošė vyšnios, slyvos ir kriaušės, rausvai balti obelų žiedai lyg drovios mergaitės skruostai. Aidi paukštelių čiulbesys. Papieviai geltonuoja auksagalvėm purienom. Svaigiai kvepia alyvos. Darželiai marguoja tarsi kilimas.

Atkutusi gyvybė švenčia džiaugsmą: žaidžia maži kačiukai, kalakutė sergsti savo išperėtus žąsiukus, paukšteliai giesmininkai lizdeliuose peri paukštukus, gandrai gandralizdžiuose gandriukus. Ačiū, Dievuli, už metų laikus. Metų laikų kaita mus suartina su gamta. Kiek joje gyvybės džiaugsmo!

Kaip gera, kad *Kryžiaus žygis* aplink Lietuvą prasideda pavasarį. Kūrėjau, koks nuostabus mūsų kraštas.

Tėve, pasigailėk mūsų Lietuvos! Apvalyk ją Šventosios Dvasios ugnimi.

Sugrįžk sugrįžk, meilės Karaliau, į Lietuvą. Mes šlovinsime Tave kiekvienos dienos žygiu. Tebūnie su juo susijusi Viltis. Tavo *Kryžiumi* eisime apkabinti Lietuvos. Tai Tu mus maitinsi ir migdysi, padėsi pakelti kelionės vargus, džiuginsi gamtos grožiu.

Man pačiai šitas *Kryžiaus žygis* – pasirengimas kelionei į Tėvo Namus. *Koks laimingas žmogus, kuris randa užuovėją Tavyje, kurio širdis yra vieškelyje į Siono kalną* (Ps 84,6).

Jau po penkių dienų būsiu Viešpaties paukštelis. Ketinu parašyti knygą „Kryžiaus kelias aplink Lietuvą". Argi ne nuostabu? Taip, Lietuva pakeliui į Prisikėlimą. Kelsis mūsų žaizdotoji vargdienėlė, apimta nevilties, savinaikos. *Dievui nėra negalimų dalykų* (plg. Lk 1,37).

Jėzau, sutrumpink šėtono siautėjimo žemėje laiką. Tegul jis neryja Tavo vaikų, už kuriuos atidavei savo gyvybę. Gana jam pavydėti mūsų dieviškosios įsūnystės. Ši akcija baugi

šėtonui. Jam nebaisus nuskurdintų žmonių pyktis, apmaudas, – jį gąsdina *tik Kryžius.*

Marija, mums reikia Tavo pagalbos, kad vieni kitų neskaudintume, vieni kitus toleruotume, kad nebūtume žalčiu, gundančiu į pikta, kad nebūtų mūsų grupėje keistų reiškinių, kai sąmoningai ar ne visai sąmoningai silpninamos piligrimų jėgos, kaip kad rašoma poemoje „Žaltys":

...tačiau tyra širdis nejaučia
pikto kėslo,
Gerumas gerume neįžiūri
klastos,
Tiktai patyrę blogi, jį
ranka palietę,
Verkia, rauda žmonės
Malonės prarastos.

TELŠIŲ VYSKUPIJA

Išvakarės *Gegužės 4 d.*

Mano Tėve, palaimink mane ir mus visus. Šiandien prasideda *Kryžiaus kelias* širdimi, o rytoj – realus. Širdis smarkiai plaka, lyg artėtų grįžimas į Tėvo Namus... Trokšte trokštu kartu su Tavimi eiti šį *Kryžiaus kelią* už save, savo mylimuosius ir Lietuvą, už Jos prisikėlimą – *kaip pelnytą atgailą už savo ir visų nuodėmes, už Tavo Meilės paniekinimą* (kun. Juozas Zdebskis).

Šlovinu Tave už pasitikėjimą, už leidimą dalyvauti *Kryžiaus kelyje.* Šlovinu Tave, gailestingasis Dieve, už visa, kas jame nutiks. Tai ne aš ir ne kiti žmonės, bet Tu juose eisi Lietuvos paribiu, Tu, nemylima, atstumtoji Meile. Laikas!

Brangioji Motina Marija, palaimink mus. Tavo gegužėje, jos žieduose, Tavo meilėje mes visi. Eik, Motinėle, mūsų (mano) kojomis, kalbėk mūsų (mano) lūpomis, mylėk mūsų (mano) širdimi. Visiškai Tau atsiduodame.

Po vakarinių pamaldų Klaipėdoje, *Taikos Karalienės* bažnyčioje, Jėzaus palaiminti, į Jo Kraują pamerkę kelionę, žmonių išlydėti, atvykstame prie Kuršių marių perkėlos. Autobusas pilnas miegmaišių, nešulių, lagaminų. Vargais negalais įsitaisau prie atsarginio rato. Čia pradedu *Kelionės kroniką.* Ne kartą kreipsiuosi į savo dienoraštį, aptarsiu išgyvenimus, religinę pajautą, gamtos stebuklus, stengsiuosi suprasti žmonių poelgius, nuotaikas.

Saulutė brenda į jūrą, auksiniai spinduliai glosto piligrimų veidus. Dauguma jų rankose laiko kryželį, kiti – mažutes Dievo Motinos statulėles, dar kiti turi Marijos *Paslaptingosios Rožės* statulėles. Nuotaika nuoširdi, kupina švelnumo.

Iš Alytaus į Klaipėdą atsivežiau gražią mintį: *Krauk ant mano pečių, Viešpatie, kiek nori! Nes kol Tu esi manyje, nešu ne aš, o Tu.*

Jėzau, būk visų keliauninkų širdyse, tada tikrai garbingai įvykdysime Bažnyčios Jubiliejinių metų pasiuntinybę – nešant *Kryžių* pėsčiomis aplink Tėvynę Lietuvą permaldavimo ir atsiteisimo intencija už Lietuvos žmonių dvasinį atgimimą, prašant *Tikėjimo–Vilties–Meilės.*

1-oji diena [4–8] *Gegužės 5 d.*

Nida–Juodkrantė

Nida. Pirmasis mėnesio penktadienis. Esu miške, netoli bažnytėlės. Čiulba paukšteliai, mariose prausiasi rytmečio saulė. Tuojau prasidės kelionė. Kojos dar nepavargusios, mūsų nekankina kaitra, nors dangus giedras.

Man ši kelionė – tarsi grįžimas Namo. Einu širdyje nešdama Namų ilgesį... Esu laiminga glostoma saulės spindulių, gaubiama pušų rimties, klausydamasi pavasario paukščių džiūgavimo. Netrukus šventovėje bus aukojamos šv. Mišios. Tėve, Tu mus pamaitinsi Jėzumi, kad susivieniję su Juo maitintume kitus. Atleisk man, Tėve, atleisk mums visiems, atleisk mano Tautai! Tik Tu gali mus išgelbėti.

Pirmas nemalonumas – susirgo klebonas. Kaipgi kelionės pradžia be šv. Mišių? Grupės vadovas Gintaras telefonu suieško kun. Ladislovą Baliūną, dirbantį Klaipėdos *Šv. Juozapo Darbininko* bažnyčioje. Teko kiek palaukti. Kelionė konsekruojama kartu su ostija. Švč. Kraujo taurėje buvo pamerktas mūsų žygis.

Pamaitinti Jėzumi, palaiminti kunigo, susiburiame ir pradedame kelionę. Kun. Ladislovas, apsivilkęs liturginiais rūbais, išneša *Kryžių.* Aidint varpui, žengiame pirmuosius *Kryžiaus*

kelio žingsnius. Klaipėdietės, pasipuošusios tautiniais drabužiais, žygiuoja eisenos priekyje. Pusės metų rengimasis – jau realybė. Eidami kalbame *Rožinio* maldą, giedame *Kalnus*. Kelias vingiuoja tarp miško ir Kuršių marių. Iš abiejų pusių, lyg garbės sargyba, siūruojančios pušys, jų fone – gležnas berželių žalumas, viršuje mėlynas dangus, proskynose žaidžia saulės zuikučiai. Mūsų maldą apgaubia kūrinijos grožis.

Priekyje trys žmonės neša *Kryžių*, iš vieno šono – Švč. Jėzaus Širdies, iš kito – Marijos *Paslaptingosios Rožės Keliauninkės* statulas. Einant per mišką gražiai skamba Marijos litanija. Pro šalį lekia automobiliai. Vieni vairuotojai pristabdo greitį, palydi pagarbiai, o kiti pralekia dideliu greičiu, tarsi mes būtume adatėlės, badančios širdį. *Ženklas, kuriam prieštaraujama* (plg. Lk 2,34).

Sustojame miške pasistiprinti įsidėtu kelionei maistu. Gražus šventiškas būrelis, jaukiai įsikūręs miške.

Jau pirmą dieną man batai nugraužė pūsles. Tokių problemų turi ir kiti. Teks pavargti.

Atėjome į *Juodkrantę*. Žmonės žiūri į mus lyg ateivius iš kitos planetos. Poilsiautojai patogiai įsitaisę gurkšnoja gaiviuosius gėrimus, mėgaujasi saule, o čia kažkokie įsibrovėliai velka didelį *Kryžių* ant pečių.

Bažnyčią radome užrakintą. Bet netrukus ji mums atrakinama. *Kryžius* visu didingumu atsistoja priekyje. Žemaičiai savo balsais drebina bažnyčios skliautus.

Ačiū, Kristau, už pirmąją kelionės dieną. Nelengva ji buvo, nes kojos dar nepratusios.

Nakvynė sporto salėje ant grindų. Kiekvienas pasirinko sau kampelį. Nuotaika gera, po visų maldų žmonės klega, vienas kitam pasakoja savo nuotykius, išgyvenimus.

Rašau atsirėmusi į salės koloną. Bet netrukus akys ėmė merktis. Labanakt, gerasis Dievuli! Labanakt, Marija, gegužės Motina ir Karaliene! Palaiminkit mūsų mylimuosius, pasilikusius namie.

2-oji diena [9] *Gegužės 6 d.*

Juodkrantė–Klaipėda

Maudžia šonus nuo kietų grindų, bet nuotaika puiki. Vieni pakirdo anksčiau, kiti vėliau. Vieni prausiasi ir maudosi Kuršių mariose, kiti – po vandens čiaupu. Vėl iš atsargų krepšeliuose draugiškai papusryčiaujame ir susirenkame Juodkrantės bažnyčioje. Pagarbinus Švenčiausiąjį gražiai skamba *Marijos valandos* ir *Karunka.* Motinos palaiminti (šiandien pirmasis mėnesio šeštadienis) pradedame šiai dienai skirtą *Kryžiaus kelią.*

Nuo Juodkrantės iki *Kristaus Karaliaus* bažnyčios Klaipėdoje – 19 km (vakar daugiau). Nuostabus kelias. Dešinėje tyvuliuoja Kuršių marios, kairėje – miškas. Ribuliuoja sidabrinis marių paviršius. Ąžuolai jau pasipuošę gležnais lapeliais. Štai aštuonkamienė pušis. Akis džiugina purienų auksas ir melsva dangaus žydrynė.

Kalbant *Rožinį* prie kiekvienos paslapties giedame posmelį *Dangaus Karaliene, Marija meili,* ir mojuojame savo Motinai giedodami *Sveika sveika sveika, Marija.* Tikriausiai atrodome kaip vaikų būrys, tiesiantis Motinai rankas.

Marija, tai Tavo vaikai! Nusišypsok mums, ištiesk gelbstinčias rankas mūsų varganai Lietuvai.

Kūrėjau, kokį nuostabų kraštą mums padovanojai! Koks paslaptingas gintaro atsiradimas iš jūros, kaip maloniai jis šildo paimtas į rankas! Labai seniai lietuviai jį ėmė naudoti papuošalams, ritualiniams dirbiniams.

Mūsų keleivių amžius įvairus: paaugliai, abiturientai, studentai, vidutinio ir garbaus amžiaus žmonės. Kiekvienas savitas, unikalus. Nors sunkiai, bet išsiveržė tėkmė, kuri jau skverbiasi pro pamario mišką, paskui pavirs veržlia srove, apkabinančia Lietuvą.

Štai vėl *Klaipėdoje.* Einame miesto gatvėmis. Praeiviai mus sveikina mojuodami, vairuotojai pralėkdami saliutuoja, sveikina. Klaipėdos žmonės draugiškesni už kurortų gyventojus.

Giedodami įžengiame į *Kristaus Karaliaus* bažnyčią. *Kryžius* pakyla ant paaukštinimo, prilaikomas keliauninkių, pasipuošusių tautiniais drabužiais. Po *Kryžiumi* parimusi Lietuva...

Klebonas kun. Bernardas Talaišis jautriai pasveikina atėjusį ant Kryžiaus Kristų, pagarbina Jį nuolankia malda, chorą paprašo sugiedoti *Kryžiau šventas.*

Kai kurios mūsų maldininkės ima alpti. Vis dėlto tai ne lengvas pasivaikščiojimas, o *Kryžiaus kelias.* Nieko, bus ką įjungti į šv. Mišių auką. Palaiminta antroji diena užantspauduojama Kristaus Kūnu ir Krauju.

Po šv. Mišių – Marijai skirtos gegužinės pamaldos. Tai lyg lopšinė Motinai, o gal pavargusiems piligrimams... Paskui man buvo leista tarti žodį susirinkusiems:

Brangūs broliai – sesės! Kreipiuosi į Jus poeto Bernardo Brazdžionio žodžiais:

Šaukiu lietuvį burtis prie lietuvio
Ir gyvą širdį prie gyvos širdies,
Kad tamsiame vidurnakty nežuvę,
Pakiltų rytmečiui gyventi ir žydėt.

Taip, Lietuva Kryžiaus kelyje. Jai reikalingas šitas dramatiškas Kryžiaus žygis. Tai ne romantika – tai kelionė per kančios slenkstį į Tautos prisikėlimą. Mes jau išgyve-

nome politinį atgimimą, o dabar reikalingiausias – dvasinis atgimimas. Lietuva žaizdota. Daugybė jos vaikų išvarė Dievą iš širdies, nusilpo žmogaus jungtis su aukštybių Dvasia, širdys suledėjo, suakmenėjo. Užtat mes nemylime gyvybės (ir negimusios, ir užgimusios). Lietuvos širdį slegia tūkstančių tūkstančiai motinos įsčiose nužudytų kūdikėlių, jų tėvus slegia, kankina postabortinis sindromas, todėl vis gausėja nervų ir psichinių ligonių. Mes sužaloti savo viduje. Mums reikia Dievo! Mums reikia Meilės: Dievas yra Meilė (1 Jn 3,16)! *Dievas yra Gailestingumas. Šita savaitė popiežiaus Jono Pauliaus II paskelbta Dievo Gailestingumo savaite.*

Dievo Apvaizdos plane atsitiktinumų nėra – vyksta tikslingas Jo gelbstintis planas. Kryžiaus kelias prasidėjo Dievo Gailestingumo savaitę, pirmąjį mėnesio penktadienį. Tai Dievo Gailestingumas, išliejamas mūsų Tautai. Jokios nuodėmės nesunaikina ir neužgesina šios Dievo gailestingosios Meilės. Jis negali mūsų nemylėti. Bet Kūrėjas mums davė laisvą valią ir Jis jos niekada neatims. Savo valios laisve naudodamiesi mes nusidedame, įžeidžiame Dievą ir Švč. Motiną. Todėl graudžiai skamba giesmės žodžiai:

Nusiminęs Kristus tėviškėn pažiūri
Ir per veidą rieda ašara gaili.
Ko jūs, mano žmonės, klystkeliais nuklydot?
Kur tu, rūtų žeme, be manęs eini?

Neleiskime mūsų Kristui liūdėti ir verkti. Pasakojama tokia legenda apie apaštalą Petrą. Bėgdamas iš Romos krikščionių persekiojimo metu Petras susitinka Kristų, nešantį kryžių Romos link. Nustebęs Petras klausia: „Quo vadis, Domine?" (Kur eini, Viešpatie?). Kristus atsakė: „Einu antrą kartą mirti už Romą". Petras užuominą suprato. Jis grįžo į Romą ir numirė prikaltas prie kryžiaus.

Kristus ir šiandien savo mistiniame Kūne – Bažnyčioje eina mirti už Lietuvą. Jis eina mūsų kojomis, žvelgia mūsų akimis, laimina mūsų rankomis ir myli mūsų širdimi. Eikime su Juo kentėti ir mirti. Eikime, kad mūsų Lietuva, amžių glūdumoje sustojusi prie gintarinės Baltijos ir žilo Nemuno, neišnyktų iš žemėlapio ir istorijos, bet per kančią ir Kryžių prisikeltų Dievo vaikų gyvenimui. Apkabinkime Lietuvą Kryžiumi, kad jos nenunuodytų iš Vakarų plūstanti moralinė kanalizacija, kad jos iš vidaus ir išorės nerytų raudonasis slibinas, šliaužiantis iš Rytų. Yra tokia realybė: šėtonas siaučia mūsų žemėje, skindamas per 50 metų nokintus vaisius. Prašykime, kad Dievo Motina, verkusi Šiluvoje, sutramdytų jo galią, kad sutrumpintų jo siautėjimo laiką, kad greičiau ateitų Jėzaus Kristaus Karalystė, kad vėl skambėtų tyra lietuviška daina.

Dievui nėra negalimų dalykų, Jo rankose Gyvenimo ir Mirties raktas. Jo gailestingosios Meilės spindulys yra ir šitas Kryžiaus kelias. Tai Jo Dvasia įkvėpė mintį mūsų vadovui Gintarui rengti žygiui kelią, įveikti gausias kliūtis.

Ką tik priėmėme Dievo Dovaną – Jėzų, buvome Juo pamaitinti. Mes tapome Kristumi. Tegul mūsų širdis būna tokia didelė, kaip Jėzaus ant kryžiaus, tada mes savo klystančius brolius–seses nešime širdyje ir nesakysime: „Kvailiai, kur jie eina".

Dėkokime Tėvui, kad Jis leidžia dalyvauti Jo Sūnaus kančioje. Tėve, dėkojame už Tavo gailestingumą, dar kartą išliejamą mūsų Tautai. Nuplauk mūsų visų nuodėmes Sūnaus Krauju, išvesk iš piktojo tamsos į Prisikėlimo šviesą.

Tėve, dėkojame Tau, mes Tau atiduodame savo kelionę, kaip vaikų grįžimą į Tėvo Namus.

Klaipėda–Palanga

Šiandien ypatinga šventė – *Motinos diena.* Palaiminti *Kryžiaus žygio* atvyko žemaičių vyskupas Antanas Vaičius. Šv. Mišias *Kristaus Karaliaus* bažnyčioje aukoja vyskupas, taip pat kancleris kun. bažn. t. dr. Juozas Šiurys ir generalvikaras mons. Juozapas Pranciškus Gedgaudas. Bažnyčia sausakimša. Širdyje švelnus virpulys, jaučiama visuotinės Bažnyčios jėga ir šventumas. Vyskupo veidas spindi gerumu ir meile, jis taria maldininkams padrąsinimo ir palaiminimo žodžius. Po šv. Mišių *Kryžių* išneša pats Vyskupas su savo prelatais. Aidi varpai. Vyskupas neša *Kryžių* per šventiškos Klaipėdos dalį, o paskui, perdavęs kitiems, grįžta į bažnyčią.

Pagaliau ir Klaipėda pasiliko tolumoje. Keliaujame į Palangą. Šiandien pavasaris visus savo žiedus skiria Motinoms. Jo grožis lydi visą kelią: čia purienų šeimynėlė kukliai prigludusi prie griovelio krašto, čia lyg žvakėmis žiedais apkibusios baltos ievos, čia laukuose vilnija žalias žiemkenčių aksomas, elegantiškai kojas kilnoja gandrų porelės. Kokia tyra ir šventa visa gamta, ypač jos gyvybė! Kokia paslaptis yra gyvybė! Kodėl iš rugio grūdo išauga rugių varpa, iš riešuto – lazdynas, iš gilės – ąžuolas, iš kiaušinio – paukštelis, o iš gyvybinės sėklelės ir kiaušialąstės, padvelkus kuriančiajai Dvasiai, gimsta žmogus? Kiekvienam būdinga savita dieviškoji informacija.

Kaip gera būti žmogumi ir žinoti, kad esu pakeliui į brandą, išsiskleidimą! *Kūrinija su ilgesiu laukia, kada bus apreikšti Dievo vaikai <...> ir pati kūrinija bus išvaduota iš pragaišties vergovės ir įgis Dievo vaikų garbės laisvę. <...> Mes esame išgelbėti viltimi* (Rom 8,19–24).

Dievo planas yra išeiti iš savęs, sukurti pasaulį, pašaukti į buvimą žmogų ir, jam nusikaltus, įsikūnyti ir jį atpirkti savo Krauju – Dievo Gyvybe. Kas tad mes esame?

Štai dabar einame *Kryžiaus keliu*. Kas tai? – Romantika? Ne! Kur kas daugiau. Kryžiaus paslaptis – gelmė, ją suvokti – malonė. Mes dalyvaujame šios Malonės išsiliejime. Kiek jos sutalpinsime, priklauso nuo vidinio imlumo – savęs ištuštinimo, nusižeminimo...

Kokios gražios atokvėpio valandėlės, kai *Kryžius* pagarbiai atremiamas į medžio kamieną, o žmonės susėda pulkeliais: kas šnekučiuojasi, kas meldžiasi, kas užkandžiauja ar ilsisi. Gražu, kai miško aikštelėje prieš *Kryžių* atsiklaupia žmogus.

Lietuvis – girių vaikas. Jam kryžius labai savas. Kaip gražiai, einant mišku, aidi žemaičių giedami *Kalnai*, jų garsą atkartoja miškas. Pušų viršūnės sušvinta, berželių lapai mirguliuoja, šnara pritardami. Visi esame Kūrėjo sutartinė.

Artinamės prie Palangos. Daugeliui (deja, ir man) dygsta ant padų pūslės. Na, bet koks būtų *Kryžiaus kelias* be žaizdų?! Per pertrauką vienam kitam aptvarstau pūslėtas kojas. Nė vienas dėl to nesiskundžia, priešingai, džiaugiasi, kad gavo pakentėti dėl Jėzaus.

Bet yra ir kitokių keleivių, gana opių, fariziejiškų: jie iš aukšto žvelgia į mažuosius, nori visur kištis, visus mokyti, visiems vadovauti. Kaip labai mums patiems reikalingas atsivertimas!

Vakarėjant pasiekiame *Palangą*. Einame miesto gatvėmis bažnyčios link, giedodami *Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė*. Visa procesija apeiname su *Kryžiumi* aplink bažnyčią. Vidun žengiame pro didžiąsias duris. Dar valanda iki šv. Mišių.

Eucharistiją švenčiame už mirusias motinas. Jaučiau šalia savęs brangią savo Mamytę. O mano geroji! Sveikinu Tave Motinos dieną. Būk laiminga Tėvo Namuose. Ačiū Tau už gyvybę, dvasinę ir fizinę. Juk Tu džiaugiesi, kad aš dalyvauju

Kryžiaus kelyje. Ir Tu, mūsų tylioji, geroji Mamyte, eini su mumis. Tikiu, kad visas Dangus su mumis.

Mamyte, kokia graži gegužė žemėje, kaip miela keliauti žaliais, žydinčiais laukais, ūksmingais miškais, net ir dulkėtais vieškeliais. Mamyte, mes dabar kaip Dievo paukšteliai: dangaus Tėvas mumis rūpinasi, mus maitina ir migdo per geruosius žmones.

Didingame šv. Mišių vyksme kartu dalyvauja Lietuvos ir viso pasaulio motinos. Po Jėzaus Kryžiumi susirinkusi Amžinybės Jeruzalė.

Po šv. Mišių tariau šiuos žodžius:

Brangūs žmonės! Šiandien dviguba šventė: Motinos diena ir Kryžiaus kelio stotelė prie gintarinės Baltijos. Klebonas jautriai, nuoširdžiai kalbėjo apie mūsų mirusias mamytes. Aš norėčiau byloti apie dvi motinas: Motiną Mariją ir Tėvynę.

Kokia džiaugsminga žinia! Galybių Dievas trokšte troško būti Kūdikiu, norėjo būti apkabintas Jos rankomis, maitintas Jos pienu, norėjo būti Jos lopšinės užmigdytas. Marijos tarpininkavimu Dievas tampa Žmogumi, mūsų žmogiška prigimtis įjungta į Švč. Trejybės vidaus gyvenimą.

Dievas Mergelę Mariją apdovanojo dviem ypatingomis malonėmis:

– Marija – Nekaltas Prasidėjimas.

– Jai buvo leista stovėti po kruvinu Jėzaus Kryžiumi, kartu su Jėzumi pagimdyti mistinį Kristaus kūną – Bažnyčią. Nuo Kryžiaus Ji gavo testamentą: „Štai Tavo sūnus, Moterie!", o mes „Štai tavo Motina!"

Mums baugu, kad Jėzus leido savo Motinai šitiek kentėti. Jis žinojo, ką darė. Tai buvo Dievo ir mūsų Motinos didžiausias išaukštinimas, nes po Kryžiumi

Marija tampa visos žmonijos Motina, mistinio Kristaus Kūno – Bažnyčios Motina.

Jėzus pats pasakė: „Kai būsiu pakeltas aukštyn, visus patrauksiu prie savęs". Kryžiumi Jėzus atpirko pasaulį. Jei būtų buvęs geresnis kelias atpirkti, išganyti žmogų, Dievas jį būtų parinkęs savo Sūnui.

Ir mums, Kryžiaus kelio dalyviams, Viešpats suteikė didžią malonę: realiai dalyvauti Jėzaus Kryžiaus kelyje, nes mes turime laimę kasdien dalyvauti šv. Mišių aukoje, galime drauge su Švč. Motina dalyvauti Jo Meilės agonijoje, o paskui eiti Lietuvos pakraščiais. Gal paklausite: „Ar sunku keliauti?" Atsakau: ir sunku, ir džiugu. Viskas pinasi kartu. Visų svarbiausia – meilė, kuri mus skatina, verste verčia eiti šiuo keliu. Meilė atstumtajam Dievui ir varganai, nusilpusios dvasios Tėvynei.

Lietuvai reikalingas šis sunkus Kryžiaus kelias. Mes visi esame Tėvynė. Gerieji žmonės, mes visi galime dalyvauti šioje kryžiaus akcijoje. Kai jums gels sąnarius ar skaudės širdį dėl klystančių vaikų, vyro ar žmonos išdavysčių, brolių ar sesių klystkelių, – visą savo skausmą siųskite į Kryžiaus žygį. Jėzus viską mato. Jis priima kiekvieną mūsų kančią, skausmo ir džiaugsmo ašarą.

Šį vakarą mes meldžiamės už mūsų išėjusias pas Tėvą motinas. Laimingi, turėję kilnią, šventą motiną. Kokios nuostabios mūsų mamos ir močiutės! O ką galės pasakyti apie mus mūsų vaikai, kai stovės prie kapo?

Mūsų mirusioms Mamytėms leiskite padainuoti tarsi lopšinę:

Motule, jau pavasaris ateina,
Žiedais purienų puošiasi laukai,
Tiktai tavęs čionai su manim nėra,
Su saulute manęs neaplankai.

O tu, Motule, išmaldauk Marijà,
Kad pro žvaigždes pažvelgtų į mane,
Kad vestų sielą vien takais šventumo
Į Dangaus laimę amžiams pas save.

Ateikime pas Dievą tokie, kokie esame, su visa savo nuodėmių ir skausmo našta, nes tik Jame rasime atleidimą ir ramybę.

Gerosios Motinos, Jėzus šiandien kviečia jus po savo vėliava – Kryžiumi. Jūs turite Jo duotą galią atgimdyti Tautą. Nepabūkite atgimdymo kančios vardan Tėvynės prisikėlimo. Padarykime viską, kad Lietuva – mūsų Motina Tėvynė – atgytų, kad šypsotųsi vaikai, kad mes jiems paliktume pasaulį gražesnį, dvasingesnį, kupiną Meilės.

Žmonės, būkime laimingi, būkime viltingi! Dievas su mumis.

Vakarienė mums parengta karališka. Tai mažučio moterų būrelio auka *Kryžiaus žygiui.* Rūpestingos rankos priruošė lietuviškų valgių (daržovių mišrainės, žemaitiškas kastinys, karštos bulvės, sūriai, mėsainiai, įvairi melisų, mėtų arbata, sultys, pyragėliai ir kt.). Ačiū Dievui, dar gyva Lietuvoje tarpusavio meilė. Ačiū Jums, mielosios Palangos vaidilutės! Teatlygina Jums Dievas, palaimindamas jūsų šeimas ir gyvenimą. *Ką padarėte vardan mano mažiausių brolių, man padarėte* (plg. Mt 25,40). Jūs pavalgydinote Jėzų.

Prie bažnyčios durų jau anksčiau laukė būrelis žmonių, norinčių maldininkams suteikti nakvynę. Mane ir dar 10 žmonių parsivedė p. Karolina Rimšienė. Ji visiems buvo paklojusi lovas, pašildžiusi vandens nusiprausti. Po geros nakvynės bus ir diena lengvesnė.

Gerumo upelis teka aplink Lietuvą.

Palanga–Šventoji

Rytą, pamaitinti tų pačių gerųjų moterų, iškeliaujame Šventosios link. Šiandienos maršrutas nesunkus, bet piligrimų kojas žeidžia žaizdos. Tačiau kokia galinga energija plūsta iš *Kryžiaus*: pats *Kryžius* gaivina! Kai pavargsta kojos, silpsta kūnas, mūsų keliautojai ima nešti *Kryžių*. Kartais nešantys *Kryžių* nenoriai atiduoda jį kitam, – tarsi suauga su juo. Kryžius – didžioji paslaptis. Švenčiausia Dievo duota malonė – pažinti ir pamilti Kryžių. Per Kryžių atsiskleidžia žmogaus esmė.

Pertrauka pamiškėje. Vieni skalbiasi karjero vandenyje ar maudosi, kiti gieda, dar kiti ilsina pavargusias kojas arba tvarsto savo žaizdas.

Girdėti ir murmėjimų: kritikuojama tvarka bažnyčioje, skelbiamos bausmės iš dangaus. Bet tai girdžiu iš tų, kurie eina netolimą kelią – palydinčiųjų. Mūsų ištikimųjų piligrimų būrio didesnė dalis – tylūs, kantrūs, daug besimeldžiantys. Jie su meile eina šiuo *Kryžiaus keliu,* lenktyniaudami gerumu, paslaugumu.

Sutiktieji žmonės iš pradžių nepatiki, kad šis 3 m aukščio ir 60 kg svorio *Kryžius* yra nuolat nešamas ant pečių. Jie mano, kad *Kryžius* vežamas autobusu, o ties parapijos riba ištraukiamas ir nešamas žmonių. Ne visiems suvokiama *Kryžiaus kvailybė,* kaip sako apaštalas Paulius: *Žydai reikalauja stebuklų, graikai ieško išminties, o mes skelbiame Jėzų nukryžiuotąjį, kuris žydams yra papiktinimas, pagonims – kvailystė. Bet pašauktiesiems – tiek žydams, tiek graikams – mes skelbiame Kristų, kuris yra Dievo galybė ir Dievo išmintis. Dievo kvailybė išmintingesnė už žmones ir Dievo silpnybė galingesnė už žmones* (1 Kor 1,22–24).

Medinė Šventosios bažnytėlė (naujoji statoma) ir netoliese įsikūrusios stovyklos nameliai svetingai priima didžiuosius

keliauninkus Jėzų ir Mariją, o kartu ir jų palydą. Mažutėje *Marijos Jūrų Žvaigždės* bažnytėlėje taip jauku, kaip namie. Čia dalyvaujame šv. Mišių aukoje, po jų – gegužinės pamaldos. Po visų maldų žaliame kiemelyje mūsų laukia nuostabiai skani makaronų sriuba.

Klebonas Vidmantas Gricius toks nuoširdus, jis mums tarnauja. Koks mielas jo paprastumas! Apgyvendinami po tris nameliuose.

Nusileidžia saulė, žemę apgaubia žydrai melsva nakties skraistė. Virš statomos bažnyčios šviečia jaunatis. Skliautą ima smaigstyti žiburėliais Nematomojo rankos. Koks grožis! Žvelgiu į tolimą padangę, o širdyje nuvilnija ilgesys, lydintis nuo ankstyvos jaunystės.

Tėve, pasiilgau Tavęs! Myliu Tave. Dėkoju už gyvenimo rudenį: kelionė trumpėja, Namai artėja. Amžinasis Tėve, pėstute keliauja Tavo vaikelis, maldaudamas Lietuvai prisikėlimo. Pasigailėk mano gražiosios Tėvynės! *Duok jėgų ir meilės, Viešpatie, visa, kas man sunku, pakelti kaip Tu ant kryžiaus už savo ir visų žmonių nuodėmes, už Tavo Meilės paniekinimą.*

Labanakt, mano Tėve!

5-oji diena [16–18] *Gegužės 9 d.*

Šventoji–Darbėnai–Laukžemė

Išaušta saulėtas rytas. Kiemelis pilnas žmonių: kas rengiasi kelionei, kas bėga į jūrą maudytis ar jau bažnytėlėje meldžiasi. Netrukus pusryčiai. Klebonas Vidmantas vėl patarnauja. Nuotaika puiki. Šv. Komuniją priimsime Darbėnuose.

Šv. Mišios. Taip nuostabiai vakar ir šiandien gieda Šventosios parapijos giedotojai, o ypač jaunutė vargonininkė. Jos balsas, lyg laukų vyturėlio, kyla į Dievą, apkabina ir mūsų širdis.

Dėkoju piligrimų vardu:

Gerasis klebone, mieli žmonės!

Dėkojame už jūsų nuoširdumą, svetingą priėmimą. Taip gera pajusti tikrąją krikščionišką meilę ir vienybę. Atsiprašome, jei ką įžeidėme savo netaktiškumu, nekantrumu. Esame ne šventieji, bet nusidėjėliai, kuriems pirmiausiai ir labiausiai reikalingas atleidimas ir išganymas. Kelionė sunki, pavargstame, todėl tampame jautresni, pažeidžiami.

Vienoje Afrikos bažnyčioje šv. Mišių metu tarnautojas rinko aukas. Jis tiesė žmonėms didžiulę pintinę, į kurią nuimant derlių paprastai kraunami maniokos vaisiai.

Paskutinėje eilėje sėdėjo berniukas, mąsliu žvilgsniu pasitikdamas aukų rinkėją. Jis liūdnai atsiduso, nes neturėjo, ką paaukoti Viešpačiui. Patarnautojas priartėjo. Tuomet, visų tikinčiųjų nuostabai, berniukas įšoko į pintinę ir tarė: „Aukoju Viešpačiui vienintelį dalyką, kurį turiu".

Ir mes, kaip tas berniukas, šokime į ištiestas Jėzaus rankas, tą Meilės pintinę, tokie, kokie esame: su visomis savo klaidomis, stačiokiškumu, prigimtuoju paveldu. Atsiverkime Jėzaus tyrinančiai Meilei. Į šią kelionę Dievas pašaukė pačius silpnuosius, kad, atlikę savo darbą, sugėdintų išdidžiuosius.

Ačiū Jums, gerieji žmonės! Būkime vieningi, būkime mylintys Dievą, o Jame – vienas kitą.

Mūsų gražioji eisena pajuda Darbėnų link. Kelis kilometrus eina būrys lydinčiųjų, paskui iš jų lieka tik pavieniai entuziastai. Parapijų žmonės pabūna Simonu Kirėniečiu – kiek padeda mūsiškiams. O mūsų piligrimams vėl tenka didžioji dalis.

Jėzau, stiprink mūsų *Kryžiaus* nešėjus. Būrelis, kuris pasiryžo keliauti, taip nori ištverti ligi galo. Padėk šiam troškimui išsipildyti. Tik Tu tai gali, mes be Tavęs neištversime, o su Tavimi keliaujant nėra negalimų dalykų.

Pirmą kartą į savo namus mus priima svetinga vienkiemio šeimininkė Bronislava Galdikienė. Sustojame jos kiemelyje, pailsime. Kluono stogu, dengtu šiferiu, labai juokingai stypčioja gandras, o jo pati tuo tarpu peri gandriukus. Puiki kaimo idilija, ypač palydėta žmogaus nuoširdumo. Ačiū tau, geroji moterie!

Darbėnai. Saleziečio Petro Perkumo gimtoji parapija. Jo brolis Antanas buvo misionierius Pietų Afrikoje, o Petras, pasižymėjęs šventumu, mirė Italijoje. Taigi ši parapija turi savo šventąjį. Lydėk mus, Petreli, iš Dangaus.

Graži Darbėnų *Šv. Petro ir Pauliaus* bažnytėlė. Čia ir Kristus ant kryžiaus, ir Motinėlė, perverta Širdimi, ir Kristus Karalius, atverta Širdimi.

Klebonas Julijonas Tamašauskas aukoja šv. Mišias ir pasako labai nuoširdų pamokslą, sveikindamas ir linkėdamas ištvermės jubiliejinėje piligrimystėje. Gieda vaikų choras. Taip tyrai kyla jų giesmė į Dangų, apkabina altorių, ant jo esantį Kristų. Jų balseliai kelia dvasią nuo žemės realybės į amžinąją Tėvynę, kurios gyventojai – šventieji kartu su mumis dalyvauja sudabartintoje Kalvarijos aukoje ir jos rezonanse – *Lietuvos Kryžiaus žygyje.*

Po šv. Mišių gerasis klebonėlis su uoliosiomis parapijietėmis laukia prie svetingo stalo, girdo gaiviaisiais gėrimais, stiprina cepelinais ir sumuštiniais, šildo gerumu, nuoširdumu. Tikrai šitas *Kryžiaus žygis* pamažu kels Lietuvą. Ne! Jis jau kelia.

Iš Darbėnų palydi didesnis būrys labai nuoširdžių žmonių. Vieni keliauja trumpiau ir atsisveikindami šluosto ašaras.

mojuoja, kiti, tarp jų nemažai vaikų, lydi iki Laukžemės. Darbėnų parapijos vyrai beveik visą kelią neša *Kryžių*. Pagarba jiems!

Nuo Darbėnų prasideda dulkėtas vieškelis. Pravažiuojantys automobiliai vaišina dulkėmis. Užtat labai tinka giesmė: *Nors dulkės ir kaitra...* Nepaisant kaitrių saulės glamonių ir gausių dulkių, kylančių net nuo piligrimų žingsnių, malda ir giesmė nenutyla: kartu su vyturėlių trelėmis glosto Nukryžiuotąjį ir kyla į dangų.

Antai boluoja Laukžemės bažnyčia, tarsi gulbė iškilusi ant kalnelio. Koks gražus žodžių junginys: *lauko žemė*, Laukžemė! Mes, tos pačios lietuviškų laukų žemės vaikai, ateiname pas Tave, Dieve, ateiname. Pavargusios kojos nelengvai žengia paskutinius žingsnius, bet giesmė *Sveika sveika sveika, Marija!* skamba džiugiau. Pasiektas dar vienas Tėvynės kampelis.

Kryžius priglunda prie didžiųjų durų, o piligrimai jaukiai įsikuria šventoriaus medžių paunksnėje. Atidarius bažnyčią, pašloviname Viešpatį. Pasimeldę einame nakvynėn į Laukžemės pagrindinę mokyklą. Kaip miela salėje savo kampelyje ištiesti kojas, mąstyti, rašyti, lopyti skyles, adyti kojines.

20^{30} val. aukojamos šv. Mišios. Po jų mokykloje dvi jaunos virėjos pakviečia piligrimus vakarienės. Vis daugiau ir daugiau žmonių įsijungia į *Kryžiaus žygį:* kas ruošdamas maistą, kas finansuodamas išlaidas. Šventosios klebonui V. Griciui teko itin daug: keturis kartus maitino, du kartus teko apnakvindinti. Visur nuoširdus, paslaugus. Apkabink jį, Jėzau, savo Širdimi ir pasakyk jam savo dievišką *Ačiū*.

Laukžemės mokyklos sporto salė tikrai niekad neregėjo tokio vaizdo: pasieniuose ištiesę savo miegmaišius keliauninkai ūžia, šnekučiuojasi apie dienos įspūdžius. Tokiame dideliame būryje naktys neramios: vieni knarkia, kiti miegodami

kalba, neprigirdintys garsiai šlepsi eidami iš salės laukinėtis. Po šonais – tik medžio grindys. Kiek pasnaudęs nubundi nuo tokių patalų. Tai irgi dalelė *Kryžiaus kelio.* Jėzau, tebūnie tai už Lietuvą! *Už Lie-tu-vą,* – tuksi galvoje, kol sapno paukštė nuneša į paslaptingą karalystę.

Tėve, prieš užmigdama dėkoju Tau už kiekvieną piligrimą, už pūslėtas ne tik kojas, bet ir vyrų pakaušius, o kai kurių moterų – net pūslėtus veidus. Tai bent saulelės išdaigos! Dėkoju, kad laiminai šias penkias dienas ir mus stiprinai. Būk su mumis ir rytoj, nes ši kelionė tikrai ne žmogaus jėgoms. Jei mes sėkmingai baigsime *Kryžiaus kelią,* tai bus Tavo dovana. Mes tikime! Padėk mums ištverti. Kadaise Simonas Kirėnietis Tau padėjo nešti kryžių, o dabar Tu mums padėk.

Drįstu prašyti: pasigailėk gamtos! Atsiųsk lietaus. Lietaus ištroškusios gėlės, žolė, javų laukai, daržovės ir medžiai. Pagirdyk mūsų žemelę, Kūrėjau!

6-oji diena [19–25] *Gegužės 10 d.*

Laukžemė–Juodeikiai–Lenkimai

Išaušta kaitrus rytmetys. Mūsų piligrimai jau 4^{30} val. pradeda bruzdėti, keltis, – mat šaukia žygio ritmas. Pusryčius patiekia vėl tos pačios nuoširdžios šeimininkės mokyklos valgyklėlėje. Tai pati grynoji *Kryžiaus žygio* akcija, nematoma, nežinoma, užtat tokia skaidri ir kilni.

Laukžemės mokyklos mokiniai pirmieji šioje kelionėje paima *Kryžių* ant savo jaunų pečių, lydi visas jų būrys. Tai mūsų Tėvynės ateitis. Atsisveikindami mokiniai dar ilgai mums mojuoja. Tai jų rankų malda.Viešpatie, palaimink kiekvieną, prisilietusį prie Tavo Kryžiaus.

Senoji Įpiltis. Prie meniško kryžiaus ir Švč. Motinos atvaizdo po kryžiumi stovi būrys žmonių. Kultūros namų vadovė laiko didelį pyragą, kita moteris sako nuoširdžią sveikinimo kalbą, linkėdama, kad nepristigtų jėgų kilniame žygyje. Būryje daug vaikų, jaunimo ir brandaus amžiaus žmonių. Vaikai atleisti nuo pamokų, kad galėtų dalyvauti žygyje. Lietuva dar gyva! Šitiek gražaus, mąstančio jaunimo. *Kryžių* jie neša iki Juodeikių gyvenvietės.

Pakeliui su *Kryžium* įkopiame į Alkos piliakalnį, jo viršūnėje – graži *Marijos* koplyčia. Pasveikinę Motiną, leidžiamės žemyn į slėnį ir tęsiame kelionę.

Juodeikių gyvenvietėje vėl laukia žmonės šalia kaimo kryžiaus. Prie namo galo padengtas vaišių stalas. Pagarbinę kryžių, susėdame pasistiprinti sumuštiniais, kaimiškais lašiniais, kava, arbata, gaiviaisiais gėrimais. Aplink tarsi paklotas pienių kilimas – visas laukas geltonuoja auksagalviais žiedais. Joms nė sausra nebaisi.

Pabendravę su žmonėmis, žygiuojame toliau. Žydi obelys, alyvos, kūdrose kurkia varlės. O mes einame per žydinčią Lietuvą. Mus lydi berniukų tinklinio komanda su savo treneriu Edmundu Viršila. Penki berniukai – Juozas, Tomas, Martynas, Giedrius ir Aleksandras neša *Kryžių* 9 km nuo Senosios Įpilties iki Lenkimų. Tikras vyriškumo išbandymas tokioje kaitroje nešti *Kryžių.*

Artinamės prie Lenkimų parapijos. Iš tolo vakarinės saulės spinduliuose spindi daili, balta Lenkimų bažnyčia. Tai aptarnaujamoji parapija, lyg kokia našlaitė. Eucharistiją švenčia Skuodo klebonas. Jis nuoširdžiai pasveikina piligrimus, palinki Dievo globos visame kelyje, šv. Mišių auką skirdamas už gražią *Kryžiaus kelio* akciją.

Neapsakomas žemaičių nuoširdumas! Prinešė mums kal-

ną maisto – bidonėlius pieno, kibirą rūgpienio, grietinės, grietinėlės, kiaušinių, svogūnų, šaltibarščių, sviesto, lašinių ir kitų gėrybių. Čia prisiminiau Jėzaus klausimą apaštalams: *Ar jums ko nors trūko, kai tuščiomis rankomis išsiunčiau apaštalauti?* Tikrai nieko, gerasis Kristau, net ir nakvynę turime dviejose vietose: senojoje tuščioje klebonijoje ir mokykloje.

Žmonėms byloju:

Brangūs žmonės! Gal kam keistai atrodo šitas Kryžiaus kelias, bet, manau, jis jums suvokiamas.

Juk reikia, Viešpatie, kad žvaigždės degtų,
Kad tamsią naktį šviestų žiburiai,
Kad Paukščių Takas į beribę vestų,
Kad ilgesys kamuotų įkyriai.
Mums baisiai reikia dar antrųjų Kristų,
Kurie dar ryžtųsi numirti už kitus,
Kurie puikybę savyje suminti drįstų
Ir nuolankia širdim žarstytų stebuklus.
Kad brolis broliui meilės himną vis giedotų
Ir kraterius ugnikalnių uždegtų krūtine,
Kad Tėviškės linams nusišypsotų,
Sušalusį paukštelį šildytų delne.

(Nežinomas autorius)

Taip! Reikia mums antrojo Kristaus kiekvieno krikščionio asmenyje. Reikia mums šildyti Kristumi tarpusavio bendravimą, reikia su meile atsigręžti į gamtą „...sušalusį paukštelį šildyti delne".

Žmonės, jūs tokie ir esate. Klebonas minėjo, kad Lenkimų žmonės geri, duos stiklą vandens. Jūs ne vandens, bet pieno prinešėte kibirais, viskuo pasirūpinote: maistu ir nakvyne. Ką padarėte mums, padarėte pačiam Kristui. Tebūna Dievas jūsų turtas ir padėka.

Šie metai – Jubiliejiniai (lot. jubiliate – džiaukitės). *Džiaukimės, žmonės, Dievas mums siunčia savo gailestingumą – šį Kryžiaus žygį. Tai Jis eina Lietuvos laukais, mindamas nuodėmės prakeikimą, grąžindamas dieviškąją įsūnystę. Tai Jis, ne mes: mes tik lydime. Mums šviečia Viltis – Jėzus. Nepraraskime šio Kelrodžio.*

Koks gražus vilties spindulėlis buvo atkarpoje Senoji Ipiltis–Lenkimai. Visą šį kelią Kryžių nešė tinklinio treneris Edmundas su paauglių komanda. Džiugiai jie nešė Kryžių. Popiežius Jonas Paulius II taip kreipiasi į jaunimą: „Jaunime, tu Bažnyčios viltis!" Kai šie vaikai taps Lietuvos vadovais, Seimo nariais, padėtis Lietuvoje keisis, nes jie suprato Kryžiaus paslaptį.

Jubiliejiniais metais gausu neeilinių įvykių: Lietuvos 114 kankinių paskelbimas; kelionės į Romą ir Šventąją Žemę; Kryžiaus žygis aplink Lietuvą; Eucharistinis kongresas; naujų vyskupų Lietuvai konsekracija. Tai vis mums ištiestos, gelbstinčios Dievo rankos. Pulkime į šias geràsias rankas su visišku pasitikėjimu – Jėzus mus nuplaus, perkeis, sudieviškins.

Gerieji žmonės, ačiū Jums už viską. Būkime kartu visame Kryžiaus kelyje. Visa, kas jums bus sunku, tinka aukai. Viską, kas gelia širdį – klystantys vaikai, neištikimi vyrai ar žmonos, – visą paniekintos meilės skausmą siųskime į Kryžiaus kelią, vienykime su Jėzaus kančia šv. Mišių aukoje. Su viltimi žvelkime į ateitį. Nesakykime kaip ta moterėlė Darbėnuose: „Kažin ar mačys tas Kryžiaus žygis Lietuvai?" Tikrai padės, nes Dievo Dvasia įkvėpė mintį rengti šį kelią. Visada, kai Lietuva atsidurdavo kryžminėje ugnyje, pagalbon skubėdavo žemaičiai. Jie ir šiuo žygiu pakilo gelbėti Lietuvos.

Dievas neapleidžia smilgos palaužtos
Ir benamio paukščio ištikto audros.
Neapleis ir mūsų Tėviškės brangios
Čia Marijos žemė ir vaikai mes Jos.
(B. Brazdžionis)

Parėjusi namo, prieangyje pasiklojau savo patalėlį, nes labai pasiilgau ramybės. Čia, niekam netrukdydama, galėsiu anksti atsikelti, išsiprausti varlių kūdroje ir tęsti kelionės dienoraštį.

Kokia prasminga diena! Labanakt, gamtos Kūrėjau, mano mylimas Tėve!

7-oji diena [26–33] *Gegužės 11 d.*

Lenkimai–Skuodas

Praleidom Dievo palaimintą naktį senojoje klebonijoje, kiti – mokyklos salėje, dar kiti – pas gyventojus. Daugelis atsigaivinome švarut švarutėliame prūde.

Atsikėliau 5^{00} val. Varlės jau koncertuoja, bet vos priėjus prie vandens jos pagarbiai nutyla. Šiltas, saulės glamonėtas, vanduo neatvėsęs iki ryto. Ačiū tau, Dievuli, už vandenį. Kas gi yra vanduo? Mes žinome jo formulę, bet neįmename paslapties. Gyvybė negyvena be vandens. Ir žmogaus gyvybė gimsta ir bręsta vandenyje. Mūsų žemelei taip reikia vandens. Be jo nedygsta bulvės, neauga daržovės. Visa lyg apmirė. Atsiųsk, Kūrėjau, Lietuvai lietaus. Pagirdyk ištroškusią žemę.

Pasistiprinę žmonių suneštomis gėrybėmis, 9^{30} val. sugužėjome bažnytėlėn. Kokia ji graži! Nuostabus *Apreiškimo* paveikslas. Angelo veide giliausia pagarba Marijai ir skelbiamai paslapčiai, Marijos vaikiškai mąslus žvilgsnis į Dievo gelmes. Dešinėje stovi stebuklingas Kryžius.

Mokytojos buvo pranešusios, kad ateis su mokiniais į bažnyčią ir prašė žodelio. Triukšmingai subėga į bažnyčią vaikai. Prisėda pilni suolai, pilni balkonai iš abiejų pusių.

Kreipiuosi į juos:

Brangūs vaikai! Suaugusieji irgi pabūkime valandėlę vaikais. Palikime už bažnyčios durų rūpesčius, nesantaiką, tapkime vaikais, kupinais gyvenimo džiaugsmo, veržlumo. Mes niekada nesame seni, mūsų dvasia amžinai jauna.

Kur mes, vaikai, buvome prieš tūkstantį, prieš milijoną metų? Kai jūsų dar nebuvo, tėveliai mąstė apie jus. Jūs buvote jų mintyse. Taip ir mes visi buvome amžinojo Dievo mintyse nuo amžių. Jame mes esam amžini, nes esame „sukurti pagal Jo paveikslą ir panašumą" (plg. Pr 1,26).

Sakykite, mažutėliai, kodėl reikalingas šitas Kryžiaus kelias Lietuvai? Pabandykime suprasti pagal sakmę apie savanaudį milžiną.

Kiekvieną popietę, grįždami iš mokyklos, vaikai užsukdavo pažaisti į milžino sodą. Tai buvo didelis gražus sodas, apaugęs švelnia, žalia žole. Paukščiai nutūpdavo į medžius ir čiulbėdavo taip meiliai, kad vaikai mesdavo savo žaidimus ir klausydavosi... „Kokie mes čia laimingi!" – sakė vienas kitam.

Vieną dieną iš kelionės sugrįžo milžinas.

– Ką jūs čia veikiate? – riktelėjo piktu balsu, ir vaikai išlakstė.

Jis aptvėrė sodą aukšta tvora ir prikalė lentą su užrašu: „Įsibrovėliai bus nubausti".

Vargšai vaikai dabar neturėjo kur žaisti. Jie įprato, pamokoms pasibaigus, klaidžioti palei aukštąją tvorą ir šnekėtis apie puikųjį sodą už jos.

Atėjo pavasaris, ir visas kraštas sužydėjo, sučiulbo paukšteliai. Vien tik savanaudžio milžino sode tebeviešpatavo žiema. Paukščiai, nematydami tenai vaikų, nedrįso čiulbėti, o medžiai užmiršo pražysti.

– Aš niekaip nesuprantu, kodėl pavasaris taip vėluoja, – svarstė savanaudis milžinas, sėdėdamas prie lango ir žiūrėdamas į savo sustingusį, baltą sodą. – Tikiuosi, kad oras greit pasikeis.

Tačiau nei pavasaris, nei vasara neatėjo. Ruduo nuauksino vaisiais visus sodus, bet milžino sode neapsilankė. Čia viešpatavo nesibaigianti žiema, šiaurės vėjas su kruša, šalčiu ir sniegu šoko aplink medžius ratelį.

– Jis per didelis savanaudis, – aiškino ruduo.

Vieną rytą milžinas nubudo ir, gulėdamas lovoje, išgirdo žavingą muziką. Už lango čiulbėjo mažas paukštelis. Pro langą padvelkė puikus aromatas.

– Tikiuosi, kad pagaliau atėjo pavasaris, – tarė milžinas, iššoko iš lovos ir pažvelgė į lauką.

Išvydo nepaprastą reginį. Vaikai, sulindę į sodą pro mažą plyšį tvoroje, buvo aplipę medžių šakas. Kiekviename medyje, kiek akis užmatė, tupėjo po mažylį. O medžiai jautėsi tokie laimingi, matydami sugrįžusius vaikus, kad apsidengė žiedais ir meiliai mosavo šakomis virš vaikų galvų. Paukščiai skraidė aplinkui, džiugiai ulbėdami, o gėlės kaišiojo galvutes iš žalios žolės ir šypsojosi. Puikus tai buvo vaizdas, tačiau viename kampe tebelindėjo žiema. Tai buvo tolimiausias sodo kampas, o jame stovėjo mažas berniukas. Jis buvo toks mažytis, kad niekaip negalėjo pasiekti medžio šakų ir vaikščiojo aplink gailiai verkdamas. Vargšas medis stovėjo apšerkšnijęs ir snieginas, o šiaurės vėjas švilpė ir kaukė prie jo.

– Lipk šen, mažuli! – tarė medis, palenkdamas šakas

taip žemai, kaip tik išgalėjo, bet smulkutis berniukas užlipti neįstengė.

Susigraudino milžino širdis. „Koks savanaudis buvau! – tarė jis. – Dabar man aišku, kodėl pavasaris nepanoro čia ateiti. Aš įkelsiu tą vargšą mažylį į pačią medžio viršūnę, o paskui nugriausiu tvorą, ir vaikai galės žaisti mano sode kiek norės".

Jis nulipo laiptais, tylutėliai atidarė duris ir išslinko į sodą. Bet vaikai jį išvydę bemat išbėgiojo. Sode vėl įsiviešpatavo žiema. Vien tik mažasis berniukas nepaspruko, nes pro ašaras nepamatė milžino. O šis prisėlino iš užpakalio, švelniai jį suėmė ranka ir įkėlė į medį. Medis išsyk apsipylė žiedais, priskrido paukščių giesmininkų. Mažasis berniukas išskėtė rankeles, apkabino milžino kaklą ir pabučiavo. Kiti vaikai, pamatę, kad milžinas nebepyksta, subėgo vėl, o su jais – ir pavasaris.

– Dabar čia jūsų sodas, vaikučiai, – tarė milžinas ir, paėmęs didžiulį kirvį, nugriovė tvorą.

Žmonės, eidami į turgų, pamatė milžiną, žaidžiantį su vaikais tokio gražumo sode, kokio niekada nebuvo regėję. Vaikai žaidė visą dieną, o vakare atėjo atsisveikinti.

– Bet kur jūsų mažasis bičiulis, – paklausė milžinas, – berniukas, kurį aš įkėliau į medį?

– Mes nežinome, – atsakė vaikai, – jis jau išėjęs.

– Pasakykite jam, kad rytoj būtinai ateitų, – paprašė milžinas.

Bet vaikai atsakė nežinantys, kur jis gyvena, ir apskritai niekad anksčiau jo nematę. Milžinas labai nuliūdo.

Kiekvieną popietę po pamokų mokykloje vaikai ateidavo ir žaisdavo sode. Bet mažasis berniukas niekada nebepasirodė. Milžinas ilgėjosi berniuko ir sakydavo: „Kaip norėčiau jį pamatyti".

Bėgo metai. Milžinas paseno ir nusilpo. Jis jau nepajėgė žaisti, vien sėdėdavo didžiuliame krėsle ir stebėdavo vaikų žaidimus, gėrėdavosi savo sodu. „Aš turiu daugybę gražių gėlių, – sakė jis, – bet visų gražiausios gėlės – tai vaikai".

Vieną žiemos rytą jis pažvelgė pro langą. Jis trynė akis nesuvokdamas, kas čia darosi: atokiausiame kampe stovėjo medis, apsipylęs žiedais ir sidabriniais vaisiais. Apačioje stovėjo mažasis berniukas, kurį jis buvo pamilęs. Milžinas skriste nuskrido laiptais, nubėgo į sodą. Pribėgęs prie vaiko jis apstulbo, jo veidas paraudo iš pykčio:

– Kas išdrįso tave sužeisti?

Vaiko delniukuose ir pėdutėse žiojėjo vinių padarytos žaizdos.

– Kas išdrįso tave sužeisti? – šaukė milžinas. – Pasakyk man, ir aš jį nudėsiu savo didžiuoju kardu.

– Ne, – atsakė vaikas, – tai Meilės žaizdos.

– Kas tu esi? – ištarė milžinas ir, keistai pagarbios baimės nusmelktas, atsiklaupė prieš mažąjį berniuką.

Vaikas nusišypsojo milžinui ir tarė:

– Kitados tu leidai man žaisti tavo sode, o šiandien eisi su manimi į manąjį Sodą, kuris yra Dangus.

Tą popietę atbėgę vaikai rado milžiną numirusį, gulintį po medžiu, išsidabinusiu baltais žiedais.

– Kas buvo tas mažas Vaikelis? – klausiu vaikus.

– Dievas! – atsakė vienas berniukas.

– Taip! Teisingai atsakei. Tai Dievas Jėzus Kristus, tapęs Žmogumi. Ir to Vaikelio rankutėse, kojytėse ir šone esančios žaizdos – Meilės žaizdos. *Dievas taip pamilo pasaulį, jog atsiuntė savo Viengimį Sūnų, kad mes gyventume per Jį* (plg. 1 Jn 4,9).

Toliau tęsiu:

Pažvelkime į šį per Lietuvą keliaujantį Kryžių. Vaikeliai, ant jo mirė Jėzus – Dievo Sūnus, kad mus nuvestų į Tėvo Namus. Jis mirė iš meilės žmogui. Kryžius nešamas aplinkui Lietuvą, kad mes atsiprašytume visus vaikus, kad maldautume jūsų atleidimo, nes mes nepalikome jums pasaulio geresnio, padarėme daug nuodėmių, išvarėme Dievą iš širdies, todėl vaikai nemylimi. Vaikams per maža meilės, dėmesio. Kai kas mėgina atsipirkti daiktais, televizija. Bet vaikui reikia tėvų meilės, reikia bendravimo, dalijimosi džiaugsmu. Vaikas ilgisi motinos rankų šilumos, tėvo tvirtumo. Kiek laiko tėvai praleidžia prie televizoriaus, o kaip mažai su savo vaikais! Ar mes einame su savo vaikais į laukus, mišką, į bažnyčią? Ar vaikai išmoksta melstis ir pažinti Dievą iš maldoje susitelkusio tėvų veido? Kiek šiais laikais vaikai kenčia nuo vyresniosios kartos! Jų širdys sužeistos. Jie dažnai patiria smurtą, o jei tėvai skiriasi, – net psichologinę mirtį.

Brangieji, mes daug kuo kalti savo vaikams. Mes turėjome kurti pasaulį geresnį nei jį radome, o kokį padovanojome savo vaikams? Ar mes mylime vaikus?

Štai kodėl reikalingas šitas Kryžiaus kelias. Tai atsiprašymas visų Lietuvos vaikų: atleiskite, kad esate per mažai mylimi!

– Gerieji vaikai, ar atleidžiate mums? – paklausiau.

– Atleidžiam! – vienbalsiai tarė vaikai.

Tai buvo graudus momentas, daugelis pravirko. Tęsiau:

– Ačiū jums, vaikai!

Mes, suaugę žmonės, manome, kad vaikai daug ko nesuvokia. O ne! Jie viską geriau suvokia nei suaugę: giliąsias paslaptis jie suvokia intuityviai, nes yra arti savo ištakų – Dievo.

Pamenu savo ankstyvos vaikystės epizodą, kai tėtis už kažką man užsuko ausį ir netyčia nagu pradrėskė odelę prie ausies. Ėmė tekėti kraujas. Tėtė susigraudinęs prisėdo prie manęs, glostė ir prašė: „Atleisk man, dukryte!" Man pagailo jo ir ėmiau raminti: „Tėte, man visai neskauda".

Gerieji žmonės, ar mokame atsiprašyti savo vaikus? Kartais reikėtų juos atsiprašyti net suklupus ant kelių. Jūsų nusižeminimas bus pagerbtas. Pats Jėzus kalbėjo: „Kiek kartų taip nepadarėte vienam iš šitų mažiausiųjų, nė man nepadarėte (plg. Mt 25,45). *Atsiprašykime Dievą, esantį vaikelio širdyje.*

Vaikai, palydėkite mūsų žygį savo malda, nuostabiuoju savo atleidimu, kad mes per Jėzų Kristų gautume atleidimą iš visų vaikų.

Kartą mačiau vieną berniuką šokinėjant per griovį, pilną vandens. Kai pavykdavo peršokti sakydavo:

– Čia Tau, Dievuli!

Kai nepavykdavo:

– Čia man, Dievuli!

Ir jūs, mielieji vaikai, nepamirškite rytą ir vakarą pasimelsti, bėgdami į mokyklą padėkoti Dievuliui už saulę ir gėles, už ramią naktį. Ateikite pas Jėzų sekmadienio Mišių. Jis jūsų laukia. Jis jus myli daug labiau nei geriausias tėvas, švelniausia motina.

Gyvenimas – nuolatinis ėjimas į Dangų. Palikime žemėje gražų pėdsaką, būkime geri. Jeigu mylėsime Dievą ir vieni kitus, jei viską padarysime, kad žemėje būtų gera vaikams, tai jau žemėje pradėsime gyventi Dangaus gyvenimą. Tada tikrai į Lietuvą ateis atgimimo pavasaris, kaip atėjo į milžino sodą, kai jis buvo atviras vaikams.

O dabar aš jums visiems padainuosiu dainą – lopšinę, kurią kadaise dainavo prieš mirtį tėvas, o jam pritarė jo sūnus:

Aš keliuos, ir meilingai man šypsos aušra...
Aš einu, paukščių giesmės man glosto krūtinę...
Šiai dienelei šviesiai, rodos, galo nėra,
Mano meilė taip pat begalinė...
Lengva man žengti, saulelė jau teka,
Girion einu su daina.
Kojos iš džiaugsmo vos vos liečia taką,
Laimės širdis kupina.
Tėve, juk dangų, medžius, žalią žolę
Kitaip aš regėjau anksčiau.
Nuoskaudos dingo, su meile nuo šiolei
Tave čia visur aš matau.
Visa, kaip buvę: žvaigždės, paukšteliai,
Bet mano žvilgsnis šviesus.
Pykčio nebėr, Meilės atviras kelias, –
Žmonės, myliu jus visus.

Vaikeliai, panėšėkite Viešpaties Kryžių! Jūs per jį pajusite tikrą gyvenimo džiaugsmą. Prisilieskite savo gerom rankelėm... tada jis ir mums bus lengvesnis. Eime, vaikai, į Kryžiaus žygį... už Lie-tu-vą!

Kai prie *Kryžiaus* pribėga kokia 12 mokinukų ir ima jį nešti iš bažnyčios, o paskui per miestelį, – matome graudžiai džiugų reginį. Aplink vaikai vaikai, kaip gražiausi pavasario žiedai. Mergytės neša statulėles, mažesnius kryžius, Trispalvę su žygio šūkiu: *Tikėjimas–Viltis–Meilė.* Kartu eina ir mokytojai. Lydi kelis kilometrus. Vaikai rungtyniauja, kuriam teks nešti didįjį *Kryžių.*

Dievuliau, tai mūsų ateinanti Lietuva. Palaiminti vaikeliai, ankstyvoje vaikystėje prisilietę Viešpaties Kryžiaus. Tepersmelkia juos Kryžiaus paslaptis, kad ji, juos perkeitusi, atneštų Lietuvai gražesnę rytdieną.

O Tėve, Tu vėl apkabini Lietuvą savo Sūnaus rankomis, kad padovanotum naują Malonės gyvenimą. Mums negera, nes nusilpo jungtis su Dievu. Dabartinė sausra gamtoje yra tik silpnas įvaizdis dvasinės sausros žmonių gyvenime. Mums taip reikia Malonės lietaus.

Šventoji Dvasia, palaistyk išdžiūvusias gelmių dirvas, įpūsk gyvybę mūsų Tautai. Mes to Tave maldaujame šiuo *Kryžiaus keliu.* Priimk visus šio kelio vargelius ir džiaugsmus. Mes matome Tavo mums dovanotą gražiąją žemę – žydinčias pievas, pakelės gėles, beržų eleganciją; girdime vyturėlių čirenimą, volungę liejant savo ilgesį, upelio čiurlenimą, jaučiame žmonių gerumą.

Vaikai lenktyniauja uolumu nešdami *Kryžių.* Ačiū Dievui! Tegul džiaugiasi jų tėvai ir meldžia jiems tolesnės Dievo palaimos.

Artėjame prie *Luknės* gyvenvietės. Pasitinka žmonių būrys – vaikai, jaunimas, tėvai ir motinos, seneliai, senutės. Vieni šluosto ašaras, kiti su nuostaba žvelgia į *Kryžiaus* nešėjus – vaikus, dar kiti sveikina *Kryžių* jį bučiuodami, sveikina visus atkeliavusius. *Kryžių* priglaudžiame prie beržo svyruonėlio. Pasūpuok, berželi, savo Kūrėją, paglostyk jį savo žaliais lapeliais.

Kokie geri Luknės žmonės! Jie ne tik vaišino, girdė gaiviaisiais gėrimais, sula, bet dar nubėgo namo ir atnešė dvilitrį medaus, kad nenusilptume kelyje, parėmė pinigine auka.

Džiaugiamės poilsio valandėle: kas būreliais, kas pavieniui, kas prieš saulutę ar pavėsyje.

Pailsėkite, jūs, ištvermingieji Viešpaties paukšteliai, nes ant savo sparnų, silpnų, bet Jo stiprinamų, nešate ir dar ilgai ilgai nešite Jėzaus ir savo gyvenimo Kryžių. O Lietuva, nusivilk nevilties, murmėjimo ir keiksmų rūbą ir apsivilk Kristumi. Tik Jame tu rasi gyvenimo negandų sprendimo raktą.

Artinamės prie *Skuodo. Sveika, Marija!* apkabina Lietuvą, tarsi glostančios, gydančios Motinos rankos. Kaip reikia mums šių gerųjų Mergelės ir Motinos rankų! Jomis Dievas gali išgydyti mūsų Tėvynės žaizdas. Mes paguldysime Tėvynę, kaip Jėzų, nuimtą nuo Kryžiaus, ant Motinos kelių... Geroji, išgydyk mus! Paliesk mūsų žaizdas, nuodėmių paliktus randus savo tyrąja Širdimi. Ir Tu, *Paslaptingoji Rože Keliauninke*, eini su mumis, laimindama sodybas, prie jų jaukiai susuktus gandralizdžius, dirvų pasėlius, kaimus ir miestus. Ačiū Tau, Marija! Keliaukime.

Štai Skuodo bažnyčia. Iš mūsų krūtinių Tau aidi giesmė:

Maloninga ir skaisti
grožio nuostabaus,
Pas save visus kvieti,
Motina Dangaus.

Ačiū, Marija, kad kvieti, bet, būk gera, išvaryk visus demonus iš žmogaus širdies. Tada Tėvynė atsikvėps ir pakils sveikinti naujo gyvenimo, gyvenimo su Dievu.

Prie bažnyčios būrys žmonių. Įneša Lietuva *Kryžių* į dar vieną savo šventovę, kur taip gražu ir jauku. Akį traukia Švč. Trejybės, Marijos Škaplierinės ir šv. Izidoriaus paveikslai. Bažnyčia prisipildo žmonių. Prie altoriaus mergaitės baltais drabužiais ir velionais, kaip jubiliejinės vaidilutės. Šv. Mišių aukoje suvienijama ir visa nuostabi septintoji kelionės diena. Ji užantspauduojama Jėzaus Krauju. Jis pats atėjo į mūsų širdis. Mes su Juo įveiksime vargus, apeisime Lietuvą

su *Kryžiumi.* Tai ne žmogaus jėgoms, bet su Jėzumi ir Marija viskas įmanoma.

Vakarinis mano žodis bažnyčioje:

Brangūs žmonės! Į Skuodą atėjo Karalius ant Kryžiaus, o šalia – ir geroji Motina Paslaptingoji Rožė. Kas įkvėpė dvasią šiam žygiui, kas jį suorganizavo? – Dievo Dvasia, neduodama ramybės iniciatoriams. Tai jubiliejinė Dievo Gailestingumo šviesa apniukusioje Tėvynės padangėje. Tai maldos ir atgailos žygis už savo ir visų žmonių nuodėmes, už Dievo Meilės paniekinimą.

Pragaro tamsa gožia širdis, nuodėmė atsisėdo į Dievo vietą, užtat mums taip bloga. Mes patys palikome Rojų, iškeisdami jį į menkaverčius dievukus: puikybę, materiją, malonumus.

Jėzus nori nuvilkti nuodėmės gėdos rūbą, nori grąžinti sūnaus, duktės drabužį. Nebijokime į savo širdis, namus įsileisti Kristaus. Tik su Juo į mūsų šeimas ir visą šalį ateis palaima ir džiaugsmas.

Ne tokiais ginklais kovojame. Mūsų neišgelbės nei prezidentas, nei Seimas, nei NATO. Šėtonui tai kelia tik juoką. Ko bijo šėtonas? – Kryžiaus! Jis bijo nekaltos kančios, pažeminimo kančios; bijo vaiko paprastumo ir juoko; bijo šviesos ir džiaugsmo. Štai kas kelia jam siaubą. „Raktas, kuriuo gali nugalėti Dievo teisingumas, vadinasi meilė". Danguje vyksta kova. Arkangelas Mykolas ir šviesos angelai kovoja su tamsos angelu Liuciferiu ir jo kariauna. Kova nuožmi. Pradeda laimėti šėtonas. Arkangelas Mykolas šaukiasi Dievo:

– Viešpatie, padėk, neatlaikysiu!

– Mykolai, imk kardą kitu galu ir laimėsi!

Mykolas ima kardą kitu galu ir kovoja. Šėtono jėgos silpsta. Šviesa laimi pergalę. Kryžiumi laimima kiekviena kova.

Brangūs žmonės, imkime kryžių ne tik į rankas, bet į visą gyvenimą. Pradėkime vieni kitus laiminti, – laiminkime vargą ir džiaugsmą, šlovinkime ir dėkokime Dievui už Jo beribį gailestingumą. „Štai dabar malonės metas, štai dabar išganymo diena". Psalmėje Viešpats sako: „O, kad klausytų manęs Izraelis, bematant jam pilną burną prikimščiau..."

Mus labiausiai nuskurdina nuodėmė, todėl reikalingas šitas Kryžiaus kelias aplink Lietuvą „...kaip prieštaravimo ženklas" religiniam abejingumui, drungnumui, beviltiškumui.

Mes esame neatskiriama Tautos dalis ir tai, ką darome, darome visos Tautos vardu. Gražu būtų, jei rytoj, kas galėsite, panėšėtumėte Kryžių už savo šeimas, parapiją, kaip atsiprašymą, kaip atsidavimo Jo Valiai ženklą. Žmonės, rikiuokimės paskui Kryžiaus vėliavą! Ant Kryžiaus mūsų Karalius, Jo rankose mūsų likimas.

Dievas yra Meilė! Jis nori mus apdovanoti šia niekuo nenupelnyta meile, bet mums reikia save ištuštinti nuo nuodėmės stabų, reikia atsiverti. Dievas niekada nepralaimi. Jam nėra negalimų dalykų.

Marija Fatimoje kalbėjo, kad šėtonas paleistas žemėje, jo puolimas smarkus, bet laikas baigiasi, – jo galią pamins Marija. Ir štai nuostabu – kokių skaidrių vilties spindulių mes matome šiame Kryžiaus kelyje: kryžių neša vaikai, paaugliai, žmonės pakelėse ir sustojimo – nakvynės vietose dalijasi savo dosnia širdimi.

Baigiu Kristaus žodžiais: „Tuomet žmonės išvys Žmogaus Sūnų, ateinantį debesyse su didžia galybe ir garbe. Kai visa tai prasidės, atsitieskite ir pakelkite galvas, nes jūsų išvadavimas arti" (Lk 21,27–28).

Patikėkime Kristui savo gyvenimą! Mūsų tikroji tėvynė yra mūsų Viešpaties Širdis. Ji atvira, Ji laukia mūsų...

Nakvojame parapijos namuose, kaip paprastai ant grindų. Į Viešpaties rankas nuskrido septintoji kelionės diena.

8-oji diena [34–37] *Gegužės 12 d.*

Skuodas–Aleksandrija–Ylakiai

Po rytmetinių šv. Mišių sukame Aleksandrijos link. Žmonės palydi porą kilometrų ir grįžta. Tik vienas kitas, tarp jų invalidas Arūnėlis savo vežimėlyje, keliauja kartu iki Aleksandrijos.

Šiandien eiti sunku, nes pučia stiprus, karštas vėjas, net iš akių kampelių sunkiasi lipni plazma. Vėjas kedena maldininkių skareles, plaiksto Trispalvę. Sunku garsiai melstis, kartais malda visai prityla. Baigiasi asfaltuotas kelias, įsukame į dulkėtą vieškelį. Vėjas kelia tokias dulkes, kad lipdo akis, lenda į nosį, burną. Sunku eiti, rodos, imk ir gulk pakelėje. Bet... *Viešpatie, duok jėgų ir meilės šią varginančią kelionę priimti kaip atgailą už savo ir Tautos nuodėmes, už Tavo Meilės paniekinimą.* Tai tikras *Kryžiaus kelias,* romantikos čia nebėra. Glaudžiu kryželį prie skruosto, bučiuoju jį ir vėl einu. Eina visi mūsų piligrimai, eini ir Tu, gerasis mūsų Kristau. Visi mes einame vykdyti Tavo, o Dieve, valios.

Keliauninkai ramūs, kantrūs, ištvermingai neša *Kryžių* ant savo pečių. Viešpatie, padėk mums! Galynėdamiesi su vėju, karščiu ir dulkėmis atsiiriame į Aleksandriją. Ne be reikalo toks pavadinimas, tarsi čia būtų ne Lietuva. Niekas net į kiemą neišėjo Viešpaties pagarbinti, niekas čia negirdė pienu, netepė medumi... Pastatėme *Kryžių* prie užrakintos bažnytėlės durų ir suklupę Jį pagarbinome. Paskui meldėmės

šventoriuje prie Lurdo Marijos. Sugiedojome *Marija Marija,* įsitaisėme šalia šventoriaus po medžiais ir pasistiprinome Luknės gyventojų įdėtomis gėrybėmis.

Čiulba paukšteliai. Atrakina bažnyčią. Mūsų Valentinas jau vargonuoja. Sklinda muzika pro duris, apkabina Aleksandriją.

Pasistiprinę ir pasimeldę bažnytėlėje, pavadintoje *Nukryžiuotojo Jėzaus* vardu, leidžiamės *Ylakių* link. Vėjas toks stiprus, kad vos bepaeinam. Tai tikras išbandymas. Nuo Aleksandrijos iki Ylakių niekas niekur nepasitinka, net kieme nepastovi, einame lyg pro mirusius namus. Net keista! Kur žmonės?!

Ir štai iš tolo šviečia Ylakių bažnyčios bokštai. Giedodami einame per miestelį. Skamba varpai, švelniai apkabina jų gaudesys. Viešpatie, tai Tavo šlovei skamba varpai.

Prie bažnyčios pulkelis laukiančių žmonių.

Pro atviras didžiąsias duris įeiname į Viešpaties šventovę. Netoli didžiųjų durų ant akmens suklupęs *šv. Pranciškus,* kitoje pusėje – žmogaus dydžio *Švč. Motinos* skulptūra. Klebonas Antanas Putramentas padeda *Kryžių* įstatyti pagarbinimo vietoje.

Jėzau, Marija, Juozapai šventas, štai jūsų vaikai, atsiyrę prieš karštą vėją, dulkėti, pavargę, bet laimingi. Jėzau Jėzau, ne vienoje bažnyčioje esi vienišas, tarsi našlaitis, užrakintas spyna, nemylimas. Tu džiaugiesi ištikimųjų meile, džiaugiesi einančiais karališkuoju Kryžiaus keliu. Kaip aukštoje padangėje mirksi dangaus žiburiai, taip ir žemėje yra šviesuliukų, guodžiančių Tavo, Viešpatie, Širdį. Invalidas Arūnėlis, padedamas piligrimų, lydėjo mus iki Aleksandrijos, o atgal jį parvežė mūsų vairuotojas Arūnas autobusu. Štai žmonės, tikrieji Lietuvos gelbėtojai, – ties jais sustoja pasaulio blogis.

Tėve, laimink Arūnėlį, priimk jo gyvenimo auką už Tėvynės prisikėlimą.

Šv. Mišių aukoje susivienija Dieve žmogaus meilės spingsulė, Jame ši švieselė taps Šviesa, apšviečiančia Lietuvą. *O, kad tu suprastum, kas tau neša ramybę!* Sugrįžk! Atsigręžk, Tėvyne vargdienėle, į savo Karalių ant *Kryžiaus.* Mesk į Jo Kraują savo nuodėmes, savo gėdą. Gana vergauti blogiui! Gana svetimų dievų!

> *Klausykis, Izraeli! Viešpats yra mūsų Dievas, vien tik Viešpats. Mylėsi Viešpatį, savo Dievą, visa širdimi, visa siela ir visomis jėgomis.*
>
> *Paimk į širdį šiuos žodžius, kuriuos tau šiandien įsakau. Įdiek juos savo vaikams. Kartok juos, kai esi namie ir kai keliauji, kai guliesi ir kai keliesi. Prisirišk juos kaip ženklą ant rankos. Tebūna jie kaip žymė tau ant kaktos. Užrašyk juos ant durų staktų savo namuose ir ant vartų* (Įst 6,4–9).

Tėvyne, kokie vešlūs tavo pasėlių plotai, kokie brangūs mums tavo krūtinę puošiantys sodai, žydinčios alyvos, į dangų kylančios kaštonų žvakės. Kokia tu graži! Bet ir žaizdota. Kaip Veronika Jėzaus Kryžiaus kelyje šluostė Jam Veidą, taip mes šioje *Kryžiaus kelionėje* norime nušluostyti kruviną tavo veidą; norime paguosti, nuraminti tavo kenčiančią širdį, norime pakelti tavo galvelę aukštyn ir pasakyti: *Neliūdėk! Ne viskas prarasta. Štai tavo vaikai pakilo į Kryžiaus žygį. Jie eina šiuo karališkuoju keliu, o juose tu eini į savo šlovę.*

Lietuva, neliūdėk! Pakelk akis į Dievą. Štai Jis eina ant tavo vaikų pečių. Drauge ir Švč. Motina, kurios širdis perverta septyniais skausmo kalavijais. Jai gaila tavo vaikų, Tėvyne, kurie, žydint alyvoms, baigs gyvenimą savižudybe; gaila iš motinų įsčių plėšiamų ir traiškomų kūdikėlių. Jai gaila tavo nusilpusios dvasios, nes tavo vaikai nesimaitina Dievo

Žodžio, Eucharistijos ir Tėvo Valios duona. Todėl daugybė tavo vaikų tapo anemiški, silpni, šėtono sužeisti. Lyg koks užkratas plinta blogis, siautėja puikybės, kūno malonumų, turto ir valdžios demonai, dusindami tavo vaikus. *O, kad tu suprastum, kas tau neša ramybę!* – kokia būtum laiminga! Tada tėvai mylėtų vaikus, o vaikai gerbtų tėvus. Niekas nėra taip nemylimas kaip vaikelis. Jis tapo nereikalingas, tapo nepageidaujama našta, todėl leidžiama gimti tik vienam antram, o kitų vengiama kaip užkrečiamos ligos.

Dieve Dieve, grąžink žmonių širdims meilę ir pagarbą Gyvybei, – juk kiekviename mažutėlyje esi Tu: *Ką padarėte vienam mano mažiausiųjų, man padarėte.* Žudydami vaikelį, žudome Tave.

Na, o mes? Mes vertai kenčiame už savo darbus, nes tikrai ne viską padarėme, tikrai ne viską, kad Tauta praregėtų. Leisk mums šiame *Kryžiaus kelyje* mylėti Tave labiau, nuoširdžiau, gyvybingiau. Tu trokšti mūsų laimės. Kai myli, trokšti mylimajam laimės. Tavo laimei nieko netrūksta, vien žmogaus laimės. Gili yra šita mintis: *Dievas – tai Sužadėtinis, mylintis iki pamišimo!* Tokia yra Tavo, Viešpatie, Meilė...

Tėve, kiek gerumo ir meilės išlieja mums žmonės šiame *Kryžiaus kelyje!* Štai kad ir Ylakių parapijos klebonas, gerosios parapijietės ir kai kurie prie to prisidėję verslininkai – jie parengė mums tokį gėrybėmis apkrautą stalą, kokio iki šiol nematėme. Buvo net ir karštų bulvių. Apetitas po varganos kelionės puikus, stalas liko pustuštis. Negana to, jie net ir vandens prišildė. Po vakarienės ėmėme skalbtis ir praustis: juk šitaip įdulkėjome. Ačiū Jums, gerieji žmonės!

Ylakiai–Židikai

Atėjo vakaras ir išaušo rytas, devintoji diena (Pr 1, 5).

Diena ūkanota, bet vėjas aprimo. Žmonės pakirdo pailsėję, tačiau vieniems skauda galvą, kitiems kojas ar nugarą. Nieko! Juk tai *Kryžiaus kelias.*

Ylakių klebono Antano Putramento dėka gerosios moterys (Danutė, Lidija, Janina, Staselė ir kitos) parengė gražų stalą, patiekė skanių valgių. Mielosios parapijietės bėgioja, skuba, dirba suprakaitavusios. Kokia srauni gerumo upė teka aplink Lietuvą, drėkindama išdžiūvusių širdžių dirvą! Reikia viltingai laukti dvasinio Atgimimo pavasario.

12^{00} val. aukojamos šv. Mišios. Jėzus vėl su mumis ir mumyse. Mes su Juo žymėsime Lietuvos ribas *Kryžiumi*, kad demonai netryptų gintarinio krašto, kad nežudytų mūsų vaikų. Iš šio mažyčio krašto turi sklisti Viešpaties šlovė.

Kryžių iš bažnyčios išneša pats klebonas, į eiseną darniai įsijungia parapijos žmonės. Atkarpą kelio palydėję, žmonės sugrįžo, liko keletas pavienių ylakiečių.

Poilsio valandėlė miške. *Kryžių Keliauninką* atremiame į ąžuolą. Kokia viltinga simbolika! Mūsų protėviai šlovino Praamžį, prie ąžuolų, šventose giriose vaidilutės kūreno amžinąją ugnį, vaidilos čia klausė dievų valios... Dabar prie ąžuolo prisiglaudė ąžuolinis *Kryžius.* Jau labai seniai Viešpats išrinko mūsų Tautai šitą ženklą ir kelią – Kryžių.

Lietuvis girių vaikas, jam nuo amžių jos ošė lopšinę, jau įsčiose kūdikėliai klausėsi ąžuolų sakmės, juos liūliavo berželių lapų šnarėjimas, ramino pušų ir eglių ošimas. Vos tik sustojame miške, persmelkia protėvių dvasia, šnabždėdama savo ilgesį, troškimą, kad Lietuva sugrįžtų į savo ištakas, kad pamiltų medžių guotus, jų paslaptis, ypač svarbiausiąją:

Dar tuomet, kai Rojaus dangų
nutvieskė žaibai pirmi,
kai rūsti šalna pakando
laimės pumpurą anksti,
gint nuo piktojo žabangų
Dievas skyrė medį šį.

O būk palaimintas, šventasis *Kryžiau*, papuoštas dieviškojo Avinėlio Krauju! Pailsėk valandėlę, ir mes keliausime tolyn.

Žmonės dažniausiai mus užjaučia, kad sunki šita kelionė, bet jie nežino, kad *Kryžiaus našta lengva ir jo jungas saldus.*

Širdis jam gieda gyrių kartu su Psalmininku:

Dangūs tesilinksmina, žemė tedžiūgauja,
jūra ir visa, kas joje, teūžia!
Laukai ir visa, kas juose, tebūna smagūs!
Tada visi miško medžiai giedos iš džiaugsmo
Viešpaties Artume, nes Jis ateina (Ps 96,11–13).

Mes jau *Židikuose*. Pasitinka būrys vaikų. Jų džiugūs veidai, gėlės rankose primena Jėzaus įžengimą Jeruzalėn. Prie bažnytėlės dar daugiau vaikų ir žmonių, su jais ir klebonas Vytautas Vaidila (kokia reikšminga pavardė ir vardas!). Tai tikras ganytojas! Jis dar tik antri metai čia darbuojasi, o žmonių religinis sąmoningumas gerokai ūgtelėjęs.

Vaikai įneša *Kryžių* į bažnyčią. Prie Viešpaties kojų suklumpa Lietuva. Bažnyčioje ideali švara ir tvarka, nuostabus jaukumas. Kas tai? Žinoma, Jėzus, bet čia sklando ir Marijos Pečkauskaitės dvasia. Šv. Mišių metu skamba sidabriniai vaikų balseliai, jie taip gražiai gieda. Mišioms patarnauja dvylika berniukų.

Taip ryškiai prisiminiau vaikystę, kai ir mes, mažutėliai, apsupdavome Viešpaties altorių Simno bažnyčioje, kai bėrė-

me gėles po Jėzaus kojomis. Kokia tyra ta basakojė vaikystė! Kartais, ganant karvutes, per maža likdavo laiko suspėti į vakarines devintinių oktavos pamaldas. Be kvapo bėgdavau paupiu kartodama: „Jėzau Jėzau, matai, kad skubu pas Tave, padėk, kad suspėčiau..." Aitrus deginimas grauždavo gerklę, bet užtat laiminga suklupdavau prie altoriaus...

Ir dabar esu vaikas, dar mažesnis nei tada, nes mano silpnybės, nuodėmės panardintos Dievo gailestingume, kuriame atgimė kūdikis.

Pyragus ir sausainius vakarienei parengė Židikų parapijiečiai. Ačiū jums, gerieji! Nakvojame savo miegmaišiuose ant grindų tuščiuose grąžintuose parapijos namuose (buvusioje ambulatorijoje). Vakaras tikra pasaka. Padangėje mirga tūkstančiai žvaigždžių, šviečia sidabrinė mėnulio delčia, vėjyje siūbuoja seno sodo obelų šakos. Rodos, čia pat yra ir Marija Pečkauskaitė, apgobusi mus savo ilgesio ir meilės kupina širdimi, trokšdama, kad ateitų laikas, *kai amžinai žydės rožės ir vanagas nedraskys balandžių.* Bet... palaimingas miegas užmerkia akis. Ak, Marija...

10-oji diena [42–43] *Gegužės 14 d.*

Židikai–Pikeliai

Nubudau ankstyvą rytmetį ir dar kitiems miegant išėjau aplankyti Marijos Pečkauskaitės kapo. Kapinėse siaučia vėjas, linguoja šakos, medžiai ošia Marijos ilgesį, jos nerimą dėl Tautos ateities, nori išpasakoti jos lūkesčius. Paukšteliai gieda jos sielos grožį ir atsidavimą žmogui, tiksliau Dievui žmoguje.

Ačiū, Marija, kad tu gyvenai visavertį žmogaus gyvenimą, ačiū, kad taip skausmingai mylėjai Dievą ir Tėvynę. Ačiū, kad *perėjai žemę, gera darydama.* Ačiū už tavo literatūrinį palikimą,

už „Irkos tragediją", „Sename dvare" ir kitas knygas. Ačiū, kad buvai originali, išlikai savimi. Tavo šūkis: *Kilti ir kelti!* – tapo visos Lietuvos *Caritas* šūkiu.

Marija, mes einame su *Kryžiumi* aplink Lietuvą, – eime kartu. Gyvendama žemėje tu sielojaisi dėl Lietuvos žmonių dvasinio nuosmukio, bet tuometinis, palyginti su dabartiniu, buvo tik versmės pradžia. Pakilk, Marija, ir eik gelbėti savo Tėvynės. Tu negali čia ramiai ilsėtis. Kelkis ir eik, eik su mumis aplinkui visą Lietuvą... Tegul neverkia nearti dirvonai ir nesiskundžia dangui. Tegul vaikai vėl būna mylimi, tegul „Irkos tragedijos" nesikartoja. Padėk mums, Marija, tu tai gali. Eime! Laikas eiti į tą pačią mažą bažnytėlę, kurioje ir tu liejai Viešpačiui savo širdį. Marija, noriu tęsti Tavo misiją, noriu visą save, visa, kas esu, atiduoti Lietuvai. Tęsk per mane savo darbą, gali manimi naudotis.

Rytmetinės šv. Mišios. Mūsų piligrimai nestandartiniai. Gražus jų nusižeminimas, bet kartais per daug rėžiantis. *Karaliaus dukters grožis – jos viduje.* Nuo vidinio nusižeminimo priklauso Dievui šlovė, išorinis – tik mažas priedas. Kartais kyla pavojus sukeisti tai vietomis...

Klebonas nuoširdžiai linki ištvermės tolesniame žygyje, o mes dėkojame. Aš tariu žodį:

Brangūs žmonės! Ačiū už jūsų gerumą, su kuriuo mus sutikote, valgydinote, rūpinotės nakvyne. Ačiū mieliesiems giedotojams ir patarnautojams; tiems vaikams, kurie vakar nešėte Kryžių. Tikimės, jog nešite ir šiandien.

Vaikai, dabar aš jums papasakosiu vieną seną pasakojimą apie Švč. Mergelę Mariją.

Kartą ėjo Marija su Jėzuliuku ant rankų per mišką. Miškas buvo tamsus ir gūdus. Eidama užsigavo koją į akmenį. Sustojo, kad aptvarstytų žaizdą.

Vaikelį pasodino ant žolytės. Šis žaidė su drugeliais, krykštavo. Tik staiga iš girios tankmės pasirodė vilkai. Visi iššiepę dantis bėgo link Jos. Marija paėmė Kūdikėlį Jėzų ant rankų ir tarė: „Atsitraukit, vilkeliai, negi nematote, kad Dievo Sūnelį nešu?" Vilkai susigėdo, nulenkė galvas ir nukiūtino į miško tankmę. O Marija, apkabinusi Jėzų, keliavo toliau.

Taigi, vaikai, kai gyvenime jus užpuls vilkai – blogis, jūs neišsigąskite, o tvirtai apkabinkite savyje esantį Jėzų ir tarkite: „Pasitraukit, aš Dievą savyje nešu". Nepamirškime ir savo gerosios dangaus Motinos, kuri mus myli taip, kaip Jėzų. Jei mes gyvensime vienybėje su Dievu, niekas mūsų neįveiks.

Būkite laimingi! Su Dievu...

Iš Židikų traukiame į Pikelius. Palydėjo mus žmoneliai kelis kilometrus ir sugrįžo. Vieškelis tikrai panašus į *Kryžiaus kelią:* po kojų pinasi didesni ir mažesni akmenys, kyla debesys dulkių pravažiuojant automobiliams. Dulkės lenda į nosį, gerklę, akis. Pučia stiprus vėjas. Kepina saulė. Eiti sunku. Dievuli, stiprink mus, priimk tai kaip atgailą.

Pertrauka. Pievelėje pavalgome pietus, o po pietų pasiskirstome pulkeliais – kas ilsisi, kas šnekučiuojasi ar meldžiasi. Aš sėdžiu prieš *Kryžių,* atremtą į liauną drebulę. *Kryžius* siūbuoja, tarsi vygė kartu su drebulėle. Jos linguojantis kamienas, virpantys vėjyje lapai dainuoja Jėzui lopšinę, o vėjas šnabžda:

– Pailsėk, gerasis Kristau, nes Tavęs dar laukia 9 km iki Pikelių. Tu eisi, laimindamas pakelės sodybas, laukus ir pievas, laiminsi sausros kamuojamą gamtą ir saugosi žmones nuo bado. Tu myli mus, Kūrėjau, atsiųsk mums lietaus, atgaivink nugeibusius daržus ir pievas. Tačiau baisesnė dvasinė

sausra sielų gelmėse, pasaulyje! Atgaivink mus savo Gailestingumo lietumi.

Pailsėk, Dievuli, prieš laukiančią kelionę, juk Tu pavargai pavargai... Kokia galinga Tavo Meilė! Šitaip atsidavei žmogui, dėl jo išeikvojai Kosmosą ir Save... Ir vis dėlto Tu nemylimas esi!

Pasiūbuok, drebulėle, mūsų mieląjį Kankinį, pasiūbuok. Tavo lapeliai virpa vėjyje. Tu drebi, virpi nuo Viešpaties prisilietimo.

Gamta atpažįsta savo Kūrėją: arkliai nerimsta, praeinant piligrimams su *Kryžiumi*, karvės baubia, jauni jautukai bėga kartu, kalakutai burbuliuoja, žąsys ilgesingai girksi, vyturėliai plyšauja čirendami, vėjas glamonėja, kužda, kartais visai nemandagiai braklinasi į eiseną... Visa gamta savaip šlovina Viešpatį. Dievuli, kiek mažų stebuklų kasdieną. Koks Tu geras, tik nepamiršk: gamta trokšta – duok lietučio...

Artėjame prie *Pikelių*. Kai pamatome bažnyčios bokštus, kojos pačios tampa miklesnės, jėgos atsigauna, vakaro ramybė sustiprina giesmę. Pasitinka varpų gaudesys ir prie vartų susirinkę žmonės; jų didelis būrys, matau ir Mažeikių parapijos žmonių. Pasitinka, pašlaksto mus švęstu vandeniu giesmininkas ir dainininkas, kilnusis kunigas Egidijus Arnašius.

Bažnytėlė pilna žmonių. Prieš šv. Mišias – gegužinės pamaldos. Po šv. Mišių Šiaulių dramos teatro spektaklis „Jeremijo raudos" (režisierė Regina Steponavičiūtė).

Kokia sunki ir skaudi pranašo dalia!

Mano liūdesys nepagydomas,
mano širdis pasiligojusi.
Štai vargšės mano tautos šauksmas
aidi skersai išilgai per kraštą:

„Nejau Viešpaties nėra Sione?
Argi nebėra ten jo karaliaus?
(Kodėl jie skaudina mane savo stabais,
savo beverčiais svetimais dievais?)
Pjūtis jau praėjo,
vasara pasibaigė,
bet mes dar tebesam neišgelbėti!"

Dukters – mano tautos – žaizdos sukrėtė mane,
esu baisiai nusiminęs, net paklaikęs.
Ar nėra balzamo Gileade,
ar nėra ten gydytojo?
Kodėl neužgyja dukters, mano tautos, žaizda? (Jer 8,18–22).

<...>Susidėk ryšulį ir traukis iš krašto,
apgultasis mieste!
Nes Viešpats šitaip kalbėjo:
„Štai šį kartą tikrai gyventojus iš krašto išblokšiu,
taip prislėgsiu, kad jie pajus!"

Vargas man! Esu žuvęs!
mano žaizda nepagydoma. <...>
Ganytojai buvo kvaili, neieškojo Viešpaties.
Dėl to ir nelydėjo jų sėkmė, visos jų kaimenės buvo išvaikytos" (Jer 10,17–19, 21).

<...>Vargas man, motina mano, kad mane pagimdei, – žmogų, kuris kaltina ir teisia visą kraštą (Jer 15, 10).

<...>„Vargas ganytojams, kurie klaidina ir išblaško mano ganyklos avis!" – tai Viešpaties žodis. Todėl taip kalbėjo Viešpats, Izraelio Dievas, – ganytojams, ganantiems jo tautą: „Jūs – tie, kurie išblaškėte mano kaimenę! Jūs išblaškėte ją ir ja nesirūpinote! Tikėkite manimi, aš bausiu jus už jūsų nedorus darbus, – tai Viešpaties žodis. Aš pats surinksiu savo kaimenės likutį iš visų kraštų, į kuriuos buvau juos nubloškęs, ir sugrąžinsiu į jų ganyklą <...>. Paskirsiu

jiems ganytojus, kurie juos ganys. Nebereikės jiems daugiau bijoti ir nuogąstauti, – nė vienas iš jų nepradings," – *tai Viešpaties žodis* (Jer 23,1–4).

Tokie ir panašūs žodžiai aidėjo dramos teatro atlikėjo – Jeremijo lūpose. Jo vidinis išgyvenimas, sielvartas dėl savo Tautos buvo toks gilus ir realus, kad prakaitas riedėjo visu kūnu, vilgė jo veidą ir drabužius, o Viešpaties žodis buvo teisingas ir kietas. Šis spektaklis taip atitiko mūsų Lietuvos tikrovę, – atrodė, specialiai jai viskas skirta. Jeremijas apkabinęs savo Tautą, kaip ryšulį, blaškėsi, aimanavo, nuogąstavo ir kentėjo. Tai taip sutapo su *Kryžiaus žygio* pagrindine mintimi: *...permaldavimo ir atsiteisimo... už Lietuvą.*

Kai kurie mūsų bendrakeleiviai išgyveno, kad spektaklis vyksta bažnyčioje, darė dėl to atgailą (pasninkavo, gulėjo kryžiumi). Tokia nuostata turi ir teigiamų, ir neigiamų elementų. Teigiama tai, kad žmonės sielojasi dėl bažnyčios sakralumo, dėl Dievo namų šlovės; neigiama – nes šis išgyvenimas susijęs su klebono smerkimu. Jei mes nors vieną žmogų bent mintyse smerkiame, ardome save iš vidaus. Įspėti yra menas. Kaip sakė kun. Juozas Zdebskis: *Įspėti, tai tarsi maldauti atleidimo sau.* Todėl bet koks griežtesnis kritikavimas neatsietas nuo išdidumo.

Šventoji Dvasia, apvalyk mus savo gailestingąja Meile. Atleisk mums, nusidėjėliams! Suteik mums nusižeminimo, padėk mums būti vaikais. Vaikelis neturi kritikos dvasios. Šiuo *Kryžiaus keliu* dovanok mums nusižeminimo malonę.

11-oji diena [44–46] *Gegužės 15 d.*

Pikeliai–Mažeikiai

Ačiū, Tėve, už naują rytą! Saulė vėl bučiuoja žemę. Nakties rasa atgaivino žolę ir žemę, kantriai laukiančią lietaus.

Nakvojome Pikelių vidurinėje mokykloje. Mokytojos itin nuoširdžiai priėmė, įkurdino sporto salėje.

Mums labiausiai patinka nakvynės mokyklose. Čia bent erdvė, ant sportinių sienelių gali išsidėlioti drabužėlius, pakanka vietos krepšiams ir maišams. Esame panašūs į čigonų taborą ir taip keliausime iki liepos pabaigos. Kojos po truputį ima priprasti. Kol kas niekas rimtai nesusirgo. Viešpats yra savo palapinėje su žmonėmis ir juos stiprina. Jo galios ženklas – *Kryžius*. Mes po jo vėliava. Šiandienos maršrutas – 28 km.

Kaip labai Jeremijo raudos atitinka nūdienos tikrovę! Šiandien taip reikalingi pranašai, skelbiantys Dievo žodį savo tautai. Ir dabar žmonės neklauso Viešpaties, skaudžiai nuklydo nuo Jo rodomo kelio. Jeremijas glausdamas prie širdies laikė glėbyje Izraelio tautą, kaip didįjį sopulį...

Neduok, Dieve, ir mums ramybės, neduok.., kol atsigręšime visa savo esme į Tave. Leisk ir šiuo maldos bei atgailos žygiu belstis į Lietuvos vaikų sąžinę. Teateinie Tavo Karalystė, o gerasis Kristau.

Vakar Pikelių klebonas Egidijus mane supažindino su vienu iš Seimo narių. Paduodama ranką aš jam tariau:

– Kvieskit į Seimą Kristų. Kol Jo ten nėra, tvarkos Lietuvoje nebus. Kolega, mano politika – *Kryžius*.

Oi Dievuliau Dievuliau! – kaip toli nuklajojo žmogus: pamiršo Tavo meilę, nebeklauso Tavo balso, kviečiančio į tikrąją laimę!

Tuojau eisime pusryčių į vaišingus gerųjų Veronikos ir Juozo Vindašių namus, kuriuose ir vakar valgėme sriubą, cepelinus ir kitas gėrybes. *Atlygink, Viešpatie, amžinomis gėrybėmis visiems, kurie dėl Tavo Vardo mums gera daro.* Tai, ką jūs, gerieji žmonės, dėl Jėzaus Vardo gera padarote, turi amžiną išliekamąją vertę. Labai gražiai apie tai sako poetas

Justinas Marcinkevičius: *O žmonės! Nedrauskite būti geram ir berti gėles po ateinančių kojom.*

Į bažnytėlę atėjo visi dešimtmetės mokyklos mokiniai, mokytojai ir pati direktorė. Lydėjo mus mokiniai per miestelį, kiti dar toliau, nešdami ant savo gležnų petelių Viešpaties *Kryžių*. Statulėles nešė mergaitės. Mirguliavo mokiniai eisenoje, kaip gražiausi žemės žiedai, plaikstėsi vėjyje mergaičių plaukai. Vėliau didžioji dauguma grįžo, pasiliko keli savanoriai paaugliai ir kelios mergaitės. Jie *Kryžių* nešė apie 6 km iki Mažeikių naftos gamyklos.

Žmonės sako, kad jaunimas blogas. Netiesa! Jaunimui trūksta vadų, kurie padėtų susiorientuoti jaunystės verpetuose. Žiūri į tas vaikiškas rankeles, apkabinusias *Kryžių*, ir širdyje džiugiai graudu. Juk tai ateinanti Lietuva, tikrai geresnė už vyresniąją kartą. Tie, kurie mokykloje laikomi sunkiausiais, pašaukus kilniai akcijai, būna uoliausi. Tėve, paglostyk šiuos Lietuvos vaikus, kurių petukus slegia Jėzaus *Kryžius*, duok jiems pajusti savo gailestingąją Meilę, saugok nuo klystkelių, narkomanijos, nuo pražūtingų povandeninių slenksčių, kurių apstu jaunystėje! Tegul jų rankelės, prisilietusios Tavo *Kryžiaus*, neša palaimą žmonėms.

Pasiekiame „Mažeikių naftą". Didžiuliai pastatai, aukšti kaminai, iš kurių verčiasi dvokiantys dūmai. Ir štai kontrastas – jų smirdančioje aplinkoje ant aukšto stulpo gandrai susisukę lizdą peri gandriukus. Pasaulio juodasis auksas ir Kūrėjo dovana žemei – gandralizdis su ateinančia nauja gyvybe. Mūsų būrelis eina pro šalį, švelni giesmė apkabina ir gandralizdį, ir milžiniškos gamyklos darbininkus.

Pertrauka. Mes prie mažo ežeriuko. Nedelsdama šoku į vandenį. Kaip gera pajusti gaivinančią vandens galią! Nors vėsoka, bet ir galvą išsiploviau, nes keliaudamas įdulksti kaip pakelės akmenėlis.

Šiandienos kelias ilgesnis, spėjame ir *Kalnus* atgiedoti, ir *Rožinį* pasimelsti. Pirmą kartą ir man pavyksta giedoti *Kalnus* (lig šiol nemokėjau). Džiaugiuosi.

Kryžius atsirėmė į liauną berželį. Pasiūbuok, svyruonėli, savo Kūrėjo atvaizdą.

Per visas pertraukėles vis vejuosi dienos įvykius ir rašau kelionės kroniką. Laiko mažoka, bet šiaip taip spėju. Berašant miegas užmerkia akis. Priglundu prie motinos žemės krūtinės ir užmiegu.

Artinamės prie *Mažeikių*. Laiminga nešu per miestą Marijos *Paslaptingosios Rožės* statulą. Keliu Mariją aukštyn. Pažvelk, Motina, ateina Tavo vaikai, palaimink juos.

Prie bažnyčios daug žmonių. Daugelis pažįstami, nes Mažeikiuose ne kartą lankiausi su evangelizacine misija. Maldininkai su *Kryžiumi* sustoja prie bažnyčios laiptų. Kun. Egidijus Arnašius laukia laiptų viršuje, šalia parapijietės, laikančios išpuoštą saulučių žiedeliais vainiką, kurį Mažeikių moterys nupynė *Kryžiui* apvainikuoti. Kun. Egidijus pašventina vainiką, o mylinčios rankos apvainikuoja brangųjį Išganytoją. Tada kun. Egidijus paima *Kryžių* ant savo pečių ir įneša į bažnyčią. *Kryžius* pastatomas garbingoje vietoje. Prie altoriaus melsvais rūbeliais, palaidais plaukeliais, lyg gražūs angelėliai, išsirikiavusios mergaitės. Dar tokie tyri veidai, spindinčios akys. Jėzau, savo Kraujo galia išsaugok tyras jų širdis, kad jos papuoštų mūsų Lietuvą!

Šv. Mišias su bendruomene celebruoja kun. Egidijus. Žmonės susigraudinę šluostosi ašaras. Ilgai abu vikarai dalija šv. Komuniją. Joje mes tampame viena. Po šv. Mišių skamba Marijos litanijos ir giesmės aidai. Paskui aš tariu žodelį:

Brangūs broliai ir sesės Kristuje! Mes laimingi jūsų būryje. Taip miela matyti daugelį pažįstamų veidų, –

juk Mažeikiuose su jumis susitinku gal penktą kartą. Šį kartą atėjau pėstute.

Brangieji, šitas Kryžiaus kelias yra Dievo gailestingumo dovana mūsų Tautai. Tai daug svarbesnis įvykis nei karo žygis. Čia ne kraujo mūšis, kur žūsta gyvybė, bet maldos, meilės, kančios mūšis prieš Tėvynėje siaučiantį šėtoną. Jis bijo tik Kryžiaus, kitokios jėgos jam nebaisios. Pažvelkime į Kryžių. Tai mūsų Karalius. Jis mūsų Išgelbėtojas ir Viltis. Mūsų Tautą gali išgelbėti jos vaikų atsigręžimas į Dievą.

Vakar Pikeliuose mes matėme nuostabų Šiaulių dramos teatro spektaklį „Jeremijo raudos". Pranašo žodžiai skausmingai šaukia Tautą atsigręžti į Viešpatį. Tai, kas kadaise įvyko Izraelio tautoje, kartojasi Lietuvoje. Šiandien Lietuva nusigręžusi nuo Viešpaties, Jam priklausančiame soste pasodinusi stabus: pinigą, valdžią, nužmogintą seksą, kūno malonumus, butelį. Mūsų gražioji Tėvynė – mirštanti tauta: dėl legalizuotų abortų Lietuvoje nužudyta tiek kūdikėlių, kiek dabar yra lietuvių visame pasaulyje; per 10-tį metų 100 000 išvyko į užsienį ieškotis darbo. Lietuva „išsivaikščiojo", pasak kun. Ričardo Mikutavičiaus.

Brangieji, tegul „neišsivaikščioja Lietuva", tegul ji gyvena prie Baltijos krantų, tegul vėl skamba tyra lietuviška daina, giesmė, tegul mūsų jaunajai kartai pasaulis bus paliekamas geresnis ir gražesnis. Daugiau bendraukime su savo vaikais. Jiems neužtenka daiktų, jiems reikia mamos ir tėčio šilumos, meilės, jiems reikia pažinti Dievą iš maldoje susikaupusių tėvų veido. Melskimės drauge su vaikais. Pakvieskime vėl į savo širdis Dievą.

Kartą šv. Pranciškus atsiklaupęs prie pakelės kryžiaus verkė, bučiavo jį ir meldėsi. Buvo vakaras. Išaušus rytui

žmonės rado Pranciškų, apkabinusį medžio kryžių, besimeldžiantį ir beverkiantį. Jie paklausė:

– Pranciškau, kodėl taip graudžiai verki?

– Verkiu, nes Meilė nemylima!

Gerieji žmonės! Šiandien dar labiau nei anais laikais Meilė nemylima. Dievas yra Meilė. Iš meilės Jis mums sukūrė šią žemę, davė gyvybę, tapo Kūdikiu ir mirė ant Kryžiaus, Krauju nuplaudamas kiekvieną asmeniškai; iš meilės mums atleidžia nuodėmes ir maitina savo Kūnu ir Krauju. Ir visa tai veltui, be jokių mūsų nuopelnų. Jis nori vienintelio dalyko – žmogaus širdies.

Ne smilkti, bet degti Tu pašaukei mus
Iš šalto, beformio chaoso,
Ne tam Tu davei mūsų sielai sparnus,
Kad nuodėmės pančiuos tūnotų.
Ne tam visagalė Tavoji Ranka
Širdy tiek troškimų įskėlė,
Kad juos numarintų pirmoji šalna
Kaip rudenį žydinčią gėlę.
Tik tam, kad ugnis iš dangaus atnešta
Skaisčiau mūs krūtinėj liepsnotų
Ir amžiams gyventi širdis pašaukta
Šią žinią aplink spinduliuotų.

Spinduliuokime, žmonės, vienas kitam gerumą, šildykime tarpusavio santykius. Dabartinė sausra gamtoje – tik blankus atspindys to, kas vyksta širdžių gelmėse. Nusilpo arba visai nutrūko ryšys su Dievu ir todėl dauguma tapo dvasiniais negyvagyviais.

Užtat išsikerojo trijų didžiųjų – puikybės, valdžios, turto bei malonumų – demonų veikla. Neleiskime jiems siautėti ir kankinti žmonių, ypač mūsų vaikų. Ne mes labiausiai nukenčiame, bet mūsų vaikai. Ne jaunimas

blogas, bet mūsų vidurinė karta, kuri susirgusi posovietiniu sindromu – abejingumu, drungnumu, bodėjimusi dvasinėmis vertybėmis. Mes sakome, kad paaugliai „sunkūs vaikai", o kas parodė daugiausiai entuziazmo ir realios aukos šiame Kryžiaus kelyje, jei ne paaugliai? Kad ir Pikelių mokyklos mokiniai, kurių būrys savanorių pasiliko, kai kiti jų draugai sugrįžo, ir lydėjo mus iki „Mažeikių naftos". Jie pakaitomis nešė Kryžių ant savo gležnų petelių. Tuo tarpu daugelis vyresniosios kartos žmonių, praeinant eisenai su Kryžiumi, nė nesustojo, nenusiėmė kepurės Kryžiui pagarbinti.

Mes turime už ką atsiprašyti savo vaikus. Paprašykime juos atleidimo – tikrai ne visi parodėme jiems kelią į Dievą. Pažvelkime į jų tyras akeles, išgirskime alkanų širdelių šauksmą – Dievo! Ir skubėkime užpildyti jų ugdymo spragas, prašykime Jėzų pagalbos. Jis gali, Jis nori mums padėti. Jis nori atleisti mūsų žinomas ir nežinomas kaltes.

Lankiausi pas jus ne kartą, skaičiau kuriančiosios Meilės paskaitas visose Mažeikių vidurinėse mokyklose, susitikdavau su jūsų vaikais ir vaikaičiais, kalbėjausi ne kartą su jumis, man brangūs mažeikiečiai, bet... žodžiai nelabai veiksmingi: reikia Kryžiaus. Galiu su jumis pasidalyti vidiniu džiaugsmu. Visų 37-erių medicinos darbe prabėgusių metų vainikas man yra šitas Kryžiaus kelias. Į jį mus visus pašaukė pats Kristus. Lietuva tokia brangi, kad būtų didelė malonė ir gyvybę už ją atiduoti (žinoma, jei to panorėtų Dievas).

Šitaip mąsto ne vienas piligrimas. Kai mūsų maldininkams mažėja jėgos, kai jiems skauda širdį, jie ne validolio ar nitroglicerino tabletę čiumpa, bet bėga nešti Kryžiaus. Kryžius turi gydomąją, tyrinamąją ir stiprinamąją jėgą.

O kad greičiau ateitų Viešpaties prisilietimas prie mūsų širdžių, kad mes suprastume, jog per Kryžių ateina Prisikėlimas!

Ateikit, žmonės, rytoj panėšėti šio Kryžiaus, prisilieskite prie jo, pajuskite jo svorį. „Ragaukite ir pamatysite, koks Viešpats geras". Eime jungtinėmis jėgomis apkabinti Lietuvos malda ir atgaila, eikime laiminti jos Jėzumi.

Mažeikių žmonės jautrūs, nuoširdūs. Daug kas po 2–3–4 piligrimus parsivedė į savo šeimas. Aš su dviem bendrakeleivėmis nakvojome Zuzanos ir Adolfo Zubavičių šeimoje. Mes čia buvome labai nuoširdžiai priimtos, pavalgydintos, sušildytos tikrojo žmogiškumo šilumos, galėjome išsiskalbti, išsimaudyti. Kokia nuostabi Zuzana! Jos gyvenimas prabėgo gera darant, dalijant žmonėms širdį ir gyvenimą.

Bet ir kiti maldininkai rytojaus dieną pasakojo apie juos priėmusiųjų nuoširdumą, pamaldumą. Geri tie žemaičiai, ką besakysi.

12-oji diena [47–53] *Gegužės 16 d.*

Mažeikiai–Laižuva

Mažeikiečiai palydi mus už miesto ir sugrįžta. Pasilieka vienas kitas laikinai prisijungęs maldininkas.

Kelias sunkus, tiesiamas žvyrkelis, – akmenys, dulkės, kojos klimpsta į žvyrą ir vos ne vos kinkuoja. Viešpatie, priimk už mūsų vargšę Lietuvą šitą varganą kelionę, vienybėje su Tavo *Kryžiumi!* Stebiu mūsų žmonių veidus: jie ramūs, ryžtingi, visi pasiryžę, Dievo padedami, įveikti kelionę.

Per pertrauką dzūkelis Albinas atveria man širdį:

– Kai pasieksiu savo gimtinę Kučiūnų parapiją, krisiu kryžiumi bažnytėlėje... – Ir priduria susijaudinęs: – Mielai

atiduočiau, jei Dievas panorėtų, savo gyvybę. Gydytojai mane palaikytų bepročiu, kad aš su tokia kraujagyslių liga išėjau į žygį. Bet aš jiems nieko nesakiau.

Kadangi jis labai dažnai neša *Kryžių*, paklausiu:

– Ar labai skauda pečius nuo nešimo?

– Aš *Kryžiaus* nė nejaučiu...

Būk palaimintas, Dzūkijos sūnau, už savo pasiryžimą, už gyvybės auką.

Pertrauka. Sustojame prie negyvenamos sodybos. Liūdna. Čia gyvenę seneliai numirė. Sodas apžėlė žolėmis, namas užrakintas. Prie irstančio kluono – vienišas vilkinis šuo. Vargšas padarėlis, kokia liūdna jo vienatvė! Matyt, kas nors bent retsykiais užsuka ir pašeria. Išėjo žmonės, ir namą apgaubė užmarštis. Bet Viešpaties *Kryžius* užsuko palaiminti šios vienišos sodybos.

Piligrimai pabirę būreliais, – kas snaudžia, kas kalbasi. Aš daugiausiai bendrauju su nuostabiais geraširdžiais Monika ir Pranu.

Pertrauka baigiasi, keliaujame tolyn. Tolumoje matome laukiantį būrį žmonių, daug vaikų. Tėve, ačiū už šiuos žmones, tai Auksūdžio gyventojai. Tėvai su keliais vaikeliais, viena motina net su penkiomis dukrytėmis. Motina ilgai nešė *Kryžių*, o jos dukrelės lydėjo.

Motinai pažįstama Kryžiaus paslaptis. Paklausiau:

– Ar pavargai?

– Juk reikėjo nešti už penkias.

Palaiminta esi, motina, kad tai supranti.

Vaikai nešė statulėles, Trispalvę su kelionės šūkiu: *Tikėjimas–Viltis–Meilė*. Toks gražus tas gyvų žiedų vainikas! – vaikai aplink Kryžių. Vieni pasipuošę, kiti atbėgo tiesiai nuo savo žaidimų, murziukai, bet užtat dar gražesni. Įamžinau

juos fotojuostoje. Kada nors jie parodys savo vaikams ir pasakys: *Kai Lietuvoje buvo didelė dvasinė krizė, ir aš nešiau, lydėjau Viešpaties Kryžių.*

Jau matyti *Laižuva.* Pirmiausia atbėga pasitikti būrys vaikų. Suaugusieji pagarbiai stovi ir laukia, su jais ir klebonas Pranas Venckus. Mergaitės pasipuošusios tautiniais drabužiais, rankose tulpių žiedai, juos įteikia *Kryžiaus* nešėjams, tardamos:

– Ačiū, kad atnešėte pas mus *Kryžių!*

Dabar, lyg išplatėjusi upė, didelė procesija traukia miestelio link. Pasitinka varpų gaudesys. Senelis klebonas ant savo pavargusių pečių įneša *Kryžių* į bažnytėlę. Bažnytėlė mažutė, bet tokia miela, jauki. Vienažindžio statytoji per karą buvo subombarduota. Beliko tik tvora, pagalbinis pastatas iš akmenų ir tašytų akmenų bažnyčios pamatai. Didžiojo altoriaus vietoje stovi medžio kryžius. Šventorių juosia medžiai.

Dabar žmonės meldžiasi mažytėje, medinėje bažnytėlėje, už kurios – dar mažesnė varpinė.

Suguža visa procesija bažnytėlėn. Pagarbinus Viešpatį, prasideda sveikinimai. Įteikdama Gintarui lininį rankšluostį, išaustą Janinos Baranauskienės, gražia žemaičių tarme sveikina mokytoja:

– Dėkui, kad atvykote į Laižuvą, tolimą Žemaitijos kampelį, atnešėte *Kryžių* kaip Tikėjimo, Vilties ir Meilės ženklą.

Du jaunikaičiai su pučiamaisiais atlieka muzikinį kūrinį. Gyva protėvių dvasia. Kaip tai pajuntame? Tikriausiai širdimi. Gieda choras.

Vaikai savo mielais balseliais traukia Lurdo Marijos giesmę. Taip švelniai jos melodija apkabina Motiną. Po šv. Mišių jautriai skamba kunigo poeto Vienažindžio giesmė, iš

kurios posmų gali bent blankiai suvokti, kokia švelni širdis plakė po storu žemaitišku luobu:

Kaipgi tolimas dangus,
kada jį pasieksiu, Dievuli, brangus...

Bažnytėlės kiemelyje ant žolės mūsų laukia puiki vakarienė: rūgpienis, karštos bulvės su spirgučiais ir kiti gardėsiai. Vakaras gražus, o žmonių nuoširdumas dar gražesnis. Aplink tvyro lyriška nuotaika. O kad greičiau mumyse prabiltų protėvių dvasia, kad mes visa būtimi atsigręžtume į Dievą, kokie būtume laimingi!

Vakarėjančios saulės spinduliuose einame pasivaikščioti Vienažindžio takais, aplankome jo statytosios bažnyčios griuvėsius; pasimeldžiame, parymojame prie jo kapo, saugomo dviejų galingų klevų. Apkabinę kapą šaknimis, šakas iškėlę į dangų, jie sudaro tikrą šventovę. Čia ilsisi žmogus kunigas, kuris *daug mylėjo ir kentėjo, o meilei atviras Dangus.* Tolumoje matyti dvaro medžiai, virš kurių – vakarinės saulės spindulingas diskas. Saulė, rodos, žaidžia keisdama spalvas ir atspalvius: auksinė, rausva ji pamažu slepiasi už dvaro medžių, kur kadaise gyveno poeto širdies džiaugsmas ir skausmas – Rožytė. Jai skirti žodžiai: *Sudiev sudiev, Kvietkeli man brangiausias...*

Koks žmogiškas, šiltas ir kilnus Vienažindys! Danguje jis susitiko savo *brangiausią Kvietkelį,* o žemėje liko ištikimas kunigystei.

Ten, tolumoje, einant link dvaro, netoli upės yra *Vienažindžio akmuo,* ant kurio jis mėgdavo atsiklaupęs rašyti. Ką jautei, ką mąstei tu, kilnusis Kunige, klūpodamas prie šalto akmens, ant jo padėjęs savo posmų sąsiuvinį? Dramatiškas, skaudus tavo gyvenimas. Tavo galinga meilė turėjo mirti ant Kryžiaus, tavo širdies kūrinys – bažnyčia sugriauta.

Toje pačioje vietoje, kapų koplytėlėje, kur karo metu buvo laikomas Švč. Sakramentas, dabar ilsisi poeto kunigo,

tauraus žemaičio Vienažindžio palaikai. Galingi klevai saugo jo ramybę, o kartu virpa vėjyje, kaip kadaise virpėjo jo mylinti širdis. Čia viskas persmelkta Vienažindžio dvasios, – rodos, ji pasklidusi visoje Laižuvoje.

Dabartinis klebonas Pranas Venckus irgi kupinas Dievo Dvasios, gerumo, nuoširdumo, pareigingumo. Jau, rodos, pailsėti turėtų, bet uolumas Bažnyčiai jam neduoda nurimti. Jis su mumis ir prie Viešpaties altoriaus, ir prie senosios bažnyčios griuvėsių, ir prie Vienažindžio kapo, ir vakarienę valgant, kaip rūpestingas tėvas su vaikais.

Koks bevertis, palyginti su šia dvasia, materijos kultas, vergavimas aistroms, užuot pajungus jas asmenybės išsiskleidimui Jame, Amžinajame, kuris ir Vienažindžiui davė tokią subtilią, jautrią širdį. Kaip gaila, kad karo liepsnose sudegė jo brandžiausi kūriniai! Bet užtat jis liko gyvąja legenda, persmelkiančia kiekvieną vaikštantį jo takais. Dangaus Broli, užtark pas Dievą brangiąją Lietuvą, eik kartu su mumis šiame *Kryžiaus kelyje.* Padėk Lietuvai prisikelti iš savo nuopuolio.

Gaila, kojos jau nebeklauso, o taip norėtųsi dar paklajoti vienai tavo vaikščiotais takais, pasidėti šį sąsiuvinį – kelionės kroniką, ant tavo akmens ir nutilus klausytis, ką kužda tavo širdis. Mano Broli, nors aš tavęs niekada nemačiau, bet tu šalia manęs... Manau, kad mudu esame giminiškos širdies. Mylėkime Lietuvą!

13-oji diena [54–62] *Gegužės 17 d.*

Laižuva–Kivyliai–Klykoliai

Išaušo rytas. Jau nuo 4^{30} val. aš rašau, kad tik spėčiau neatsilikti, nes rašymui nebelieka laiko, – nuolat kelionėje, o pertraukos trumpos.

Dangus giedras. Kada gi, Dievuli, duosi lietaus? Būk geras, pasigailėk žemelės ir varganų ūkininkų triūso. Negana, kad juos valstybė skriaudžia, dar ir gamta negailestinga. Šieno nėra, nes žolė skurdi, kuo bešers gyvulėlius? Augalai ištroškę vandens, upeliukai seklūs, grioviuose vanduo baigia išdžiūti, daržovės nedygsta. Kūrėjau, pasigailėk gamtos, atsiųsk gaivinamą lietų, pagirdyk žemę! Kūrėjau, mes nusikaltome, teisingai kenčiame už savo darbus, bet gamta nekalta – ji tiksliai vykdo Tavo Valią.

Mūsų keliauninkai jau keliasi, prasideda dar viena Tavo gailestingumo diena. Vėl keliausime, pamaitinti Tavimi, pamerkę dienos kelionę į Tavo Švč. Kraują. Tu keliausi drauge, kaip kadaise su Izraelio tauta.

Vėl buvome nuoširdžiausiai pamaitinti klebonijoje. O jau širdingumas klebonėlio ir gerųjų šeimininkių! Jos vis siuvo pirmyn ir atgal į gretimą namą – kepė kiaušinienės kupetas.

Išlydėti susirinko visa mokykla: būriai vaikų, jaunimo. Dar yra laiko iki išvykimo, paprašiau mokytojus sukviesti mokinius. Vaikai triukšmingai suvirto į bažnyčią. Prasidėjo pokalbis:

– Brangūs vaikai, ačiū, kad atėjot išleisti Jėzaus į *Kryžiaus kelią*. Jums nelabai aišku, ką čia sugalvojo tie vyresnieji žmonės, kodėl jie neša *Kryžių* ant savo pačių. Kaip jūs manote, ar jiems lengva eiti su *Kryžiumi* ant pečių?

– Ne! – šaukia vaikai.

– Tai kodėl jie tai daro? – Ogi todėl, vaikeliai, kad atsiprašytų Dievą ir vaikus, jog ne viską padarė, idant pasaulyje gyvenimas vaikams būtų gražesnis ir džiugesnis. Vaikai, ar užtenka jums tik daiktų? Ar ne daugiau jums reikia tėvų meilės, bendravimo su jumis?

– Taip! – atsako mieli balseliai.

– Užtat, kad mes, suaugusieji, jums per maža skiriame

dėmesio, nesimeldžiame kartu su jumis, neduodame jums Dievo pažinimo, tai todėl ir norime šiuo *Kryžiaus žygiu* jus atsiprašyti. Vaikeliai, atleiskite mums, suaugusiems, kad nemylime jūsų taip, kaip turėtume mylėti. Dabar aš visų mūsų vardu kreipiuosi į jus: Ar atleidžiate mums, gerieji vaikai, ar sutinkate dovanoti mums, jog mes per mažai padarėme, kad jūs būtumėte laimingi?

– Taip!!! – sušunka choru vaikai.

Gražu ir graudu girdėti jų atleidimo žodžius. Ašaros spaudė balsą tariant:

– Ačiū, kad jūs tokie geri.

Toliau taip kalbėjau:

Dabar eikime pas Jėzų. Šiemet švenčiame 2000 metų Jubiliejų nuo Jo gimimo. Jau tiek laiko praėjo nuo tada, kai Jėzus tapo Žmogumi – gimė iš Mergelės Marijos. Jis buvo toks mažas, kaip ir visi kūdikėliai, bet kartu Jis – Visagalis Dievas, per kurį sukurtas visas pasaulis. Užauges Jis gydė žmones, skelbė Dievo Karalystę, mokė, kad mylėtume Dievą ir vienas kitą, kad taptume Dievo vaikais ir nueitume į Dangų, kad būtų mums atleistos nuodėmės. Jėzus ėjo su sunkiu kryžiumi į Kalvarijos kalną ir ten iš meilės numirė labai skaudžia mirtimi, bet po trijų dienų savo dieviška galia prisikėlė iš numirusiųjų. Vaikai, šitaip mylėti moka tik Dievas. Mes jam esame labai brangūs. Jis ypač mylėjo ir myli vaikus. Gal todėl ir šiame Kryžiaus kelyje vaikai yra uoliausi. Jie iš tolo, taip kaip ir jūs, ateina pasitikti, rankutėse laikydami gėles, noriai neša Kryžių, Marijos arba Jėzaus statulėles. Jie eina su mumis po keletą kilometrų ir paskui linksmi grįžta namo.

Ne be reikalo mūsų Popiežius Jonas Paulius II vis kartoja: Jaunime, tu esi Bažnyčios viltis! Ne vaikai, ne

jaunimas yra blogi, bet negeri mes, vyresnioji karta, kad nedavėme vaikams Dievo. Dar kartą prašau, atleiskite mums. Mielieji vaikai, ateikite sekmadieniais į bažnyčią dalyvauti šv. Mišiose. Čia jūsų laukia jus mylintis Jėzus, norintis padovanoti visą džiaugsmo Amžinybę. Neužmirškime, vaikai, ryto ir vakaro maldos, pasakykime, kad mylime Dievulį, kad Juo džiaugiamės ir Jį šlovinome. Jėzus alksta mūsų meilės.

Kad jums būtų aiškiau, ką noriu pasakyti, papasakosiu gražią sakmę, kurią parašė Paulius ir Ana Blau.

Girios glūdumoje gyveno neturtingas žmogus su savo žmona. Juodu turėjo vieną sūnų, ir tas pats buvo kuprotas, didele galva; jo kojelės buvo tokios silpnos, kad paeiti negalėjo, turėjo vis sėdėti. Dėl to tėvai buvo labai nusiminę.

Kai Kuprelis nebuvo nė metų, ant jo tėvo bekertant griuvo medis ir jį užmušė. Motina, pamačiusi užmuštą vyrą, numirė iš sielvarto. Kuprelis liko girioje vienas. Niekas nenorėjo našlaičio priglausti. Tada vyriausias girininkas paliepė, kad visi girios gyventojai Kuprelį pamėnesiui maitintų. Ėmė Kuprelį vežioti iš namų į namus. Visur jis buvo sutinkamas susiraukusių žmonių, menkai maitinamas, stumdomas. Visi skųsdavosi, dejuodavo, kad tokią naštą turį nešti. Sakydavo, kad verčiau jis numirtų...

Bet jis nemirė. Ėjo metai po metų, praėjo ir kelios dešimtys, o jis vis gyvas. Pagaliau visai paseno, plaukai pražilo, veidas pasidarė pilkas. Vis dar jis buvo nešiojamas iš namų į namus. Pagaliau nunešė ir pasodino jį kalno šlaite. Čia jis sėdėdavo dieną naktį toje pačioje vietoje per metų metus. Girios gyventojai dejuodavo kaip dejavę, kad turį jį maitinti. Negeri vaikai tyčiodavosi iš

jo kupros. Niekas jam malonaus žodžio nepasakydavo. Dėl to ir jo širdis sukietėjo, suakmenėjo. Jis atrodė kaip pilkas akmuo. Ir jis tapo pramintas Akmeniniu Kupriu.

Kartą priėjo prie jo maloni girios deivė ir tarė:

– Kupreli, kai tau kas bent kartą ką malonaus padarys, tu virsi didžia palaima daugeliui žmonių.

Bet kas ką malonaus jam padarys? Pirma dar būdavo jam džiaugsmo, kad galėdavo bent gėleles šalia savęs palaistyti – jos jam žydėdavo ir gardžiai kvepėdavo. Bet jau seniai niekas jam vandens nebeneša ir indelį iš jo atėmė, kalno šlaitu nuritino. Per dienų dienas sėdėjo jis vienas.

Kartą pikti žmonės, kurie seniai norėjo juo atsikratyti, sumanė niekam nematant nustumti jį nuo kalno ir paskui sakyti, kad pats nukrito. Naktį, kai Kuprelis buvo užmigęs, atšliaužė du vyrai ir nustūmė jį nuo kalno. Nusirito Kuprelis į uolas trankydamasis. Piktieji žmonės tik juokėsi ir džiaugėsi juo atsikratę. Neabejojo, kad bus užsimušęs. Bet Kuprelis neužsimušė, tik ilgam ilgam užmigo. Žemai klonyje klampioje pelkėje gulėjo jis tarp gervuogių krūmelių ir miegojo miegojo – gal šimtą, gal tūkstantį metų.

Kartą viena mergytė išėjusi pauogauti užklydo į tą vietą, kur Kuprelis miegojo. Sutemo. Išsigandusi ji ieškojo kelio per dygius krūmus, jos kojelės grimzdo minkštoje žemėje. Ji buvo taip pavargusi, kad nepajėgė toliau eiti, o čia toje klampynėje ir atsisėsti nebuvo kur. Tik mėnulio šviesoje pamatė kažką pilka. Tai buvo didelis akmuo. Kaip dėkojo ji Dievui! Atsisėdo ji ant akmens ir užmigo.

Jau saulutė danguje šiltai švietė, kai ji pabudo. Tuojau pašoko bėgti namo, bet pirma pasilenkė prie akmens, ant kurio buvo atsisėdusi.

– Mielas senas akmenie, – tarė ji, – jei tavęs čia

nebūčiau radusi, būčiau žuvusi. Kad tau Dievas atlygintų, jog mane priglaudei.

Apkabino seną akmenį savo minkštomis rankutėmis ir pabučiavo. Paskui pašokusi nubėgo.

Kuprelis pabudo. Kas gi čia buvo? Dvejetas mėlynų akelių į jį žiūrėjo, dvejetas minkštų rankelių jį glostė ir... pabučiavo! Nieko panašaus jam neteko patirti. Sujudo jo širdis, iš jos ištryško sidabrinis šaltinėlis, ir nučiurleno į klonį upelis. Kur jis tekėjo, ten pievos ėmė žaliuoti, gėlės žydėti. Iš jo gėrė ligoniai ir sveiko. Žmonės laimino stebuklingą, tiek gera teikiantį upelį.

Vėl prie Akmenio Kupriaus priėjo girios deivė ir tarė:

– Šit vaiko meilė tau padarė gera. Dabar per šitą upelį gali tūkstančių tūkstančiams žmonių būti palaima.

Šita sakmė mums byloja, ką gali padaryti vaiko meilė, jo gerumas.

Mielos mergaitės, nesididžiuokite savo grožiu, nes tai Dievo dovana. Gal ta, kurios grožis mažesnis, turi gerą, jautrią širdelę, kaip Kuprelio širdis. Jūs visos savaip gražios, nepakartojamos ir mielos. Jus Dievas labai labai myli.

Berniukai, neskriauskite mergaičių, netampykite jų už kasų, nestumdykite. Juk tai jūsų ateities draugės, būsimų jūsų vaikų motinos. Jūs turite gerą, mylinčią širdį ir būkite tikri vyrai. Visada atsiminkime, kad Dievas gyvena ne tik Danguje, bet ir mūsų širdyje. Pagerbdami žmogų, mes pagerbiame patį Dievą.

Vaikai, būkite laimingi! Labai nuoširdžiai mylėkite vienas kitą. Dievas ir Tėvynė su viltimi žvelgia į jus. Būkite jūs geresni už mus.

Dabar, Dievo mylimi mažutėliai, pasimelskime, jūs pakartokit tai, ką aš sakysiu:

Gerasis Dieve, ačiū Tau, kad mane myli. Ačiū Tau, kad dėl manęs tapai mažu Vaikeliu;
kad dėl manęs gyvenai, dirbai Nazarete;
kad užaugęs paskelbei Dievo vaikų gyvenimo mokslą;
kad labai myli vaikus;
kad iš meilės man nešei sunkų kryžių į Kalvarijos kalną ir ant jo numirei meilės kančiose;
kad prisikėlei trečią dieną iš numirusių ir įžengei į Dangų, nes nori man paruošti vietą ir lauksi manęs sugrįžtančio į Tėvo Namus.
Dangaus Tėve, mano Tėve, myliu Tave!
Amen.

Ir pajudėjo iš Laižuvos *Kryžiaus kelio* eisena Kivylių–Klykolių link. Gerasis klebonas Pranas Venckus nešė Laižuvos bočių drožtą seną seną kryžių, kuris pradeda savo kelionę aplink Lietuvą, o paskui vėl sugrįš į Laižuvą. Paskui jį išsirikiavo visa eisena. Vaikai, jaunimas apsupo *Kryžių* kaip nuostabiausi žiedai, o *Kryžius* atgulė ant jaunų pečių. O Dieve, paliesk šių jaunuolių širdis ir gyvenimą, paliesk savo Dvasia vaikų širdis, kad jaunoji karta neturėtų tiek kartėlio ir neatleistųjų nuoskaudų, kiek jų yra vyresniosios kartos širdyse.

Prakalbinau kūdikėlio laukiančią motiną, paklausiau, kada gims vaikelis, ar tai pirmas ar antras? Jaunoji motina nusišypsojusi atsakė:

– Ketvirtas.

Nudžiugusi tariau:

– Garbė jums, žemaičiai, jūs išlaikysite Lietuvoje gyvybę!

Netoliese stovėjusi sena moteris piktai burbėjo:

– O kuo juos išmaitinsi?

Ne išmaitinimas esmė, bet meilės stygius. Mes nemylime vaikų. Pokario sąlygos buvo dar blogesnės, bet šeimos gausios.

Gausi Laižuvos procesija lydėjo ilgoką nuotolį, ėjo kartu ir mokytojai. Kodėl jie tokie ypatingi? Manau, kad Laižuvoje gyva Vienažindžio dvasia, burianti tikrą bendruomenę.

Artėjame prie *Jučių* gyvenvietės. Iš tolo matome – ateina vaikai, jų rankutėse laukų gėlės. Priartėjame vieni prie kitų. Vaikai įteikia gėles piligrimams ir gražiai įsijungia į eiseną. Prie kaimo kryžiaus laukia būrys žmonių. Trumpam sustojame. Kartu pasimeldžiame, pasikalbame ir paprašome vandens, nes slopinanti kaitra visai mus išgręžė. Kokia puiki Dievo dovana – vanduo! Kokia gaivinanti jo jėga!

Nuo Jučių iki Agluonos lydi būrys vaikų ir keletas tėvų. Spiginant saulei, eina vaikeliai apie 4 km, po vieną arba du neša didžiojo *Kryžiaus* statmenį, ypač uolumu nepralenkiamas vienuolikmetis Artūrėlis. Jis tiesiog lipte prilipo prie Kryžiaus. Duok, Dievuli, jam kvietimą kunigystėn, – atsidūsta ne vienas mūsų piligrimas. Kas žino Apvaizdos planą, gal ir bus...

Prie Agluonos atsisveikiname su geraisiais vaikeliais. Jie atgal patraukia pėsčiomis, o juk šitaip kepina saulė. Tikras *Kryžiaus kelias* nekaltiems vaikams.

Einame toliau, saulė kepina, tarsi kepsnį keptuvėje, tiesiog lenkia prie žemės. Sunkiai iriamės pirmyn. Aš vos velku kojas, jos tokios neklusnios, taip traukia atsisėsti pavėsyje ir užmigti. Bet nevalia, turime pasiekti Kivylius. Bučiuoju kryželį, glaudžiu jį prie skruosto ir prašau:

– Mielas Jėzau, Tau kryžiaus kelyje padėjo Simonas Kirėnietis, būk Tu dabar man Kirėnietis, padėk eiti, nes kojos nenori klausyti. Dievuli, tai už Lietuvą, už mylimą Tėvynę Lietuvą.

Kivyliai. Nešame, kiti lydime *Kryžių* į naujai statomą bažnyčią. Čia aš tuoj sėdu ant grindų ir ištiesiu kojas. Pagarbinę Kryžių, einame į vaikų darželio patalpas, kur yra laikinoji koplyčia. Čia šv. Mišių aukoje darniai įsipina ir mūsų nuovargis kaitroje. Jėzau, pažvelk į šiuos kaitroje nugeibusius piligrimus, sustiprink jėgas! Vis labiau ryškėja *Kryžiaus beprotybė...*

Po šv. Mišių mus vaišina nuoširdieji žemaičiai. O jau priruošta, prigaminta! Cepelinai su varške, sumuštiniai, gaivieji gėrimai, balta kava, daržovių tortai ir kt. Vaišinantieji rūpinasi kiekvienu piligrimu, nešioja valgius, pilsto kavą ir arbatą vis ragindami:

– Pasistiprinkite, žmonės, kad nenusilptumėte kely.

Tiesiog stulbina žmonių gerumas, rūpestingumas. Mes tikrai neverti jų šitokio dėmesio ir pagarbos. Daug gėrybių dar įdeda tolesnei kelionei. Kokia gerumo upė atsiveria iš žmonių širdžių! Lietuva dar nežuvusi, ji dar stovi ant kojų. Šie ir kiti gerieji žmonės yra tas Evangelijos raugas, perimantis visą tešlą. Kaip mes dėkingi jums, žmonės! Telaimina jus Dievas. Tegul ateinanti Lietuva būna dar geresnė už jus. Ačiū jums!

Beliko paskutinė kelio atkarpa – *Klykoliai.* Nors jau popietinė saulė, bet nesiliauja svilinusi. Prieš pietus giedojome *Kalnus*, o dabar kalbame *Rožinį*, tačiau kaitra ir dulkėtas vieškelis taip išsekino jėgas, kad vos vienas kitas balselis garsiai įsijungia į maldą, kiti jau nepajėgia. Meldžiamės mintimis, nes žodžiams stinga jėgų.

Pagaliau pasiekiame ilgą ilgą Klykolių gyvenvietę. Tik pačiame gale gražutė, paprastutė bažnytėlė – našlaitė, neturinti savo klebono. Buvusi klebonija tuščia, joje mes nakvosime. Aplinkoje dar likę grožio likučių, ant kampo, prie kelio

milžiniškoje pintinėje auga labai gražus, visada žalias medelis, prieš langus kadaise buvęs didelis darželis, kur belikę pinavijų, kitų gėlelių, o narcizai pabirę po visą sodą. Nebėra šeimininko, gamta tvarkosi pagal savo dėsnius.

Čia atvyko Kivylių klebonas Gediminas Norvila. Švenčiame Eucharistiją. Pasirinkau nuošalų kamputį ir sėdėjau ant grindų, kojos jau nepanoro klausyti.

Piligrimų vadovas Gintaras supažindina parapijiečius su *Kryžiaus žygio* akcija, jos tikslais ir *Kryžiaus kelionių* istorija (pastaroji yra jau septinta). Pakviečia įsijungti kelionėn. Padėkoja už gerumą, vaišingumą.

Po šv. Mišių šventoriuje turėjome puikią vakarienę, taip rūpestingai paruoštą mylinčių rankų: sumuštiniai su mėsa, sūriu, kiaušiniais, lašinukai, paskaninti šviežiais svogūnais, pipirais, ir karšta arbata bei pienas. Visi valgė, kas norėjo, kiek norėjo ir dar liko.

Padėkoję geriesiems žmonėms, skubame įsikurti, nes labai jau norisi ištiesti kojas. Esame kaip tikras čigonų taboras, kai pradedame nešti į kambarius ar mokyklos salę savo maišus su patalyne, kitus nešulius. Susėdus ne vienam tenka aptvarstyti kojas. Pagaliau palaiminga naktis užmigdo pavargusius keleivius. Poilsis būna trumpas, nes dauguma labai anksti keliasi, mat pagavęs žygio ritmas, be to, paskausta šonai nuo kietų grindų. Bet už viską viską padėka mielajam Dievui, kurio rankose mes esame.

14-oji diena [63–65] *Gegužės 18 d.*

Klykoliai–Naujoji Akmenė

Anksti pakirsta žmonės. Laiko yra, todėl vieni skalbiasi įdulkusius drabužius, kiti bažnytėlėje meldžiasi ar grožisi gamta. Čirškia žvirbliai, čirena vyturėliai. Po truputį renkasi de-

besys. Dievuli, ar duosi lietaus? Gamta savo ištverminga kantrybe laukia. Aš dabar sėdžiu bažnytėlėje, savo jaukiame kamputyje, ir rašau. Šiandienos kelionė – atokvėpis, nes Naujoji Akmenė tik už 8 km.

Vakar kai kurie piligrimai ėmė silpti, o taip visi nori apeiti visą *Kryžiaus kelią*. Mes be Tavęs, Viešpatie, neįveiksime šio maršruto, bet, Tavo stiprinami, mėginsime. 10^{00} val. čia bus aukojamos šv. Mišios, į jas mes dedame savo viltis ir jėgų likučius. Padaugink juos, Gerasis!

Šv. Mišios buvo Maloningosios Mergelės garbei, kad Viešpats sustiprintų piligrimus. Klebonas Gediminas kaip tikras tėvas linkėjo ištvermingai keliauti, nepasiduoti sunkumams, pakelti visus išbandymus. Kadangi jis tarnauja Kivylių ir Klykolių tikintiesiems, jau iš Kivylių parapijiečiai įdavė medinį kryžių, prašydami jį apnešti aplink Lietuvą, o žygio pabaigoje jų atstovas pasiimsiąs kryžių iš Klaipėdos. Klebonui Gediminui ir jo parapijiečiams teko mus tris kartus maitinti. Kiek jie parodė gerumo, nuoširdumo! Žinoma, ne visi tokie geruolėliai, – mumis besirūpinančios moterys pasakojo, jog kaimynai iš jų juokėsi, tyčiojosi, kad maitinančios veltėdžius. Tegul! Vargšai žmonės! Mes jus apkabiname meile ir atgaila, vienybe su Kristumi ir Jo Motina.

Pusryčiai – šventoriuje. Piligrimų apetitas geras, žmonių vaišingumas taip pat. Daugiausiai Klykoliuose triūso ir širdies dėl mūsų ruošdama valgį įdėjo nuostabi šeimininkė Zuzana. Ji tokia geraširdė ir miela: privirė pilnus puodus arbatos, kartu su kitomis moterimis padarė skaniausių sumuštinių, atnešė ką tik pamelžto pieno. Ačiū jums, mielieji žmonės!

Klykolių *Švč. Motinos* statula yra stebuklinga. Per karą užsidegė bažnyčia, žmonės norėjo gelbėti savo Mariją, tačiau keturi vyrai neįstengė statulos net pajudinti. Žmonės suprato, kad Marija nenori išeiti. Ji pasiliko didžiajame altoriuje. Greit

bažnyčios gaisras buvo užgesintas. Netrukus bažnyčia buvo remontuojama ir tada statulą lengvai išnešė du vyrai. Marija savo tariamu neklusnumu norėjo parodyti žmonėms maloningumą, saugodama bažnyčią nuo įsiliepsnojusio gaisro.

Iškeliaujame iš Klykolių *Naujosios Akmenės* link. Nors ir netoli eiti, bet buvo pertraukėlė gamtoje. Ruošiausi numigti motinos žemės glėbyje, bet... staiga pranešimas: netoliese laukia žmonės. Ką gi, keliaujame. Sudiev, jaukus gamtos prieglobstėli!

Kryžių pasitinka žmonių būrelis. Verkdami, bučiuodami, puošia jį gėlėmis, riša pagarbos ir prašymų kaspinėlius. Šioje stotelėje tarp laukiančiųjų buvo viena nelaiminga motina, kuri nesavu balsu šaukė: „Iveta Iveta, mano Iveta!" Šaukė, grąžė rankas, bėgiojo tarp piligrimų vis kartodama: „Iveta! Kodėl ji turėjo mirti? Man nereikia bažnyčios, nesimelsiu... nieko nedarysiu, neisiu išpažinties, man nereikia kunigų. Aš kalta, Iveta, Iveta..." Piligrimai už ją meldėsi, laimino kryžiumi, ramino, drąsino ir guodė. Vargšė moteris! Tai veržiasi link *Kryžiaus*, tai vėl nuo jo bėga. Blaškėsi, siautė, pagaliau aprimo. Kai nunešėme *Kryžių* į bažnyčią, ji jau ramiai meldėsi, paskui pabučiavo Marijos statulą ir nuėjo į suolą.

Šią moterį persmelkęs didelis skausmas. Jos jauna dukrelė pasikorė. Neįprasmintas skausmas ją varo iš proto, neatmestina ir šėtono įtaka jos bežvaigždėje tamsoje. Kun. Juozas Zdebskis sakytų: *Koks baisus yra neįprasmintas skausmas! Kažin ar motina ir tėvas viską padarė, kad dukrelės širdyje gyventų Dievas? Juk ir dabar iš motinos burnos jaučiamas alkoholio kvapas. Ji, nelaiminga moteris, pasimetusi savo kančioje. Jai gali veiksmingai padėti tie, kurie gebėtų atpalaiduoti ją nuo savęs pačios, padėtų jai kartu su Švč. Mergele atsistoti po kruvinu Jėzaus Kryžiumi. Kiek daug pasaulyje neįprasmintos kančios!*

Į Naująją Akmenę atėjome porą valandų anksčiau, galėjome kiek paklajoti po parduotuves, įsigyti ko trūksta kelionėje.

Šv. Mišios 18^{00} val. Susirinko daug žmonių. Jų akyse ašaros. Kodėl žmones taip jaudina *Kryžius*? Tikriausiai todėl, kad tai Dievo Meilės įrodymo priemonė, o joje jie atranda ir save. Kas gi be kryželio? Žemėje tiek skausmo. O, kad šis skausmas būtų įprasmintas! Tada jis taptų slenksčiu į Prisikėlimo džiaugsmą.

Labai nuoširdžiai sveikina klebonas Julius Meškauskas: džiaugiasi, kad į Naująją Akmenę atėjo *Kryžius*, linki ištvermės kelyje, o parapijiečius prašo maloniai ir svetingai priimti piligrimus.

Po šv. Mišių žmonėms kalbėjau:

Brangios sesės ir broliai Kristuje! Mes laimingi, kad esame pas jus. Aš jau du kartus norėjau pas jus atvykti į susitikimą, bet vis atsirasdavo kliūčių. Užtat dabar atėjau pas jus pėsčiomis.

Gerieji žmonės, sakykite, kodėl susigraudinote, kai jus palietė Kryžiaus šešėlis? Tikiu, jus prakalbino Meilė, – Meilė ant Kryžiaus. Jėzus, mūsų Atpirkėjas, per kurį visa sukurta, iš meilės mums ištiesė Rankas ant kryžiaus.

Mozė, matydamas liepsnojantį erškėtyno krūmą, jausdamas egzistencinę baimę, išgirsta Viešpaties vardą – „AŠ ESU ESANTYSIS. Aš esu čia... dėl tavęs. Tu gali bet kuriuo laiku mane pašaukti. Aš esu pašaukiamas".

Praėjo daugel amžių, ant Kryžiaus pakibo dieviškasis Išganytojas. Po erškėčių vainiku dega gyvas Dievo–Žmogaus Sūnus. Jo mirštančios akys sminga į mano, į tavo, broli – sese, širdį. Ką jos ten mato? Pamąstykime, kokia meile esame mylimi. Leiskime Jam mus mylėti, Jam reikia mūsų laisvo atsivėrimo.

Dievas yra Meilė! Šita Kryžiaus kelionė aplink Lietuvą yra Jubiliejinių metų Dievo gailestingumo dovana mums ir visai Lietuvai. Tai Jis eina mūsų kojomis, liečia mūsų rankomis, tai Jis žvelgia į laukuose stovinčias bakūžėles, ūkininkų namus bei laukus ir juos laimina; tai Jis myli mūsų širdimi.

Žmogaus gyvenimo aušroje įvyko lūžis, kai jis suklydo pavyzdžio atžvilgiu, manydamas, kad Dievas yra tik Galingasis, Amžinasis, Visagalis, ir panoro žmogus pats toks būti. Gundytojo klasta: „Būsite, kaip Dievas ir žinosite, kas gera ir kas bloga". Deja! Nutraukęs ryšį su Dievu dėl neklusnumo, žmogus pamatė esąs nuogas.

Ir mes neseniai manėme, kad mums viskas įmanoma, kad sukursime rojų žemėje. Deja, pamatėme, kad iš esmės esame nuogi ir pliki. Kodėl? Todėl, kad nusilpo ryšys su Dievu. „Pasilikite manyje, tai ir aš jumyse pasiliksiu.<...> Kas pasilieka manyje ir aš jame, tas duoda daug vaisių; nuo manęs atsiskyrę, jūs negalite nieko nuveikti" (Jn 14,4.5).

Žmogus suklydo... Pažvelkime į Betliejų, Kryžių ir Ostiją, – pamatysime, kas yra Dievas. Dievas yra pažeidžiamas, švelnus, nusižeminęs, vien Meilė ir Gerumas, absoliuti kenozė – visiškas savęs atidavimas. Štai koks mūsų Dievas! Pažvelkime į Kryžių, pajuskime, kad Dievas yra Meilė. Ir šita Meilė nemylima, tikrai nemylima.

Žmonės, pradėkime Jį mylėti. Mylėkime Dievą, esantį mumyse, šeimos nariuose, šildykime santykius su kaimynais, pradėkime vienas kitą prisijaukinti.

Dievo gailestingumas beribis. Meskime į šitą meilės jūrą visas savo nuodėmes, visus stabus ir stabukus, užėmusius Dievo vietą. Užmiršome pirmąjį Dievo įsakymą: „Neturėk kitų dievų, tiktai mane vieną!", užtat ir kamuojamės

vidinių konvulsijų tąsomi, ligų kamuojami. Net ir gamta rezonuoja beprotiškam godulio tempui. Vargšė mūsų žemelė laukte laukia lietaus. Gamtos stichinės nelaimės – tai mūsų nežabotos civilizacijos padarinys, Kūrėjo duotų dėsnių peržengimas. Dievas, sukūręs žemę, ją atidavė žmogui, kad jis ją puoselėtų, kultūrintų ir šventintų. Mes peržengėme ribas, negerbiame žemės, sutrikdėme gamtos dėsnius civilizacijos grobuoniškumu, atliekomis. Vargsta ir dūsauja žemė, deginama kaitrios saulės, antras mėnuo negaudama nė lašo lietaus. Dievuli, pasigailėk!

Grįžkime prie Kryžiaus. Kryžiaus kelionės tikslas – atsiprašyti Dievą už Tautos nuodėmes, pašlovinti Dievą už Jo beribį gailestingumą, kartu maldauti regėjimo malonės, kad mes pagaliau nuliptume nuo savo puikybės sosto ir taptume kaip vaikai. Vaikai ir šiame Kryžiaus kelyje yra uoliausi, jie ant savo silpnų petukų neša šį Kryžių už mūsų, suaugusiųjų, nuodėmes. Vaikai yra mūsų mokytojai. „Iš kūdikių ir žindomų burnos man pirenge tobulą gyrių". Atsigręžkime į Dievą kaip vaikai ir mums bus apreikštos Jo paslaptys. Viena iš švenčiausių paslapčių – pažinti ir pamilti Kryžių.

Vaikai neša Kryžių su džiaugsmu, mes iš jų mokomės. Kodėl vaikai tokie džiaugsmingi? – Jie arti savo Pradžios.

Grįžkime, gerieji žmonės, prie savo ištakų – Dievo, grįžkime. „Jei neatsigręšite ir netapsite kaip vaikai, neįeisite į Dievo Karalystę". Šėtonas bijo vaiko paprastumo, bijo jo juoko. Jam labai patinka mūsų neviltis ir baimė. Popiežius Jonas Paulius II šaukia: „Nebijokite įsileisti Kristaus į savo namus!" Įsileiskime Jį, brangieji. Tik Kristus gali padaryti, kad mūsų kaltės taptų laimingomis kaltėmis, Jis vienas gali išgydyti mūsų vidines kraujuojančias žaizdas, atkurti harmoniją ir ramybę.

Įdomus jūsų miesto pavadinimas – Naujoji Akmenė. Manau, kad ir šio miesto daugelio gyventojų širdis suakmenėjusi ir tik Jėzus gali jas paversti kūnine širdimi, ištirpinti žmonių tarpusavio ryšį kaustančius ledus.

Noriu kalbėti tik į širdį,
Kalbėti tiktai iš širdies,
Kol kiečiausias akmuo tai išgirdęs,
Ant krūtinės man galvą padės (A. Cibulskis).

Kalbėkime į širdį širdimi. Gana jau akmeninių veidų, plieninių žvilgsnių! Nieko mums taip netrūksta, kaip meilės. Meilės badas siaučia žemėje ir didžiausią jos stygių jaučia nekaltos būtybės – vaikai. Štai kodėl tiek daug jų atsiduria kalėjimuose. Tai nemylimi, niekam nereikalingi vaikai arba tie, kurie buvo mylimi egoistine, pataikaujama meile. Išvada aiški:

Mums baisiai reikia dar antrųjų Kristų,
Kurie dar ryžtųsi numirti už kitus,
Kurie puikybę širdyje paminti drįstų
ir nuolankia širdim žarstytų stebuklus.

Kviečiu, gerieji žmonės: būkime antruoju Kristumi! Gyvenkime, mylėkime, kurkime grožį ir gėrį! Mylėkime savo vaikus. Palikime pasaulį geresnį, nei mes jį radome. Vienykime gėrio jėgas, kūrenkime Vilties laužą, kad prie jo sušiltų sužvarbę, demonų nukamuoti žmonės. Įžiebkime Vilties žiburėlį nors vienoje užgesusioje širdyje ir pamatysime, kad mes nesame prarasta karta. Dievas su mumis! JSu mumis Švč. Motina, kurios taip bijo šėtonas.

„Jūs gi esate išgelbėti malone per tikėjimą, ir ne iš savęs, bet tai yra Dievo dovana; ir ne darbais, kad kas nors nesigirtų. Mes esame jo kūrinys, sukurti Kristuje Jėzuje geriems darbams, kuriuos Dievas iš anksto paskyrė mums atlikti" (Ef 2, 8–10).

Po šv. Mišių šventoriuje mus apspito daug gerų žmonių, kviesdami nakvynėn. Kiekvienas pasiėmė piligrimų tiek, kiek turėjo namie vietos.

Bet jiems teko kartu su mumis eiti į tolėliau esančią *Caritas* vargšų valgyklą, kurioje mus sočiai pamaitino gerosios Naujosios Akmenės moterys. Pilna valgykla mūsų maldininkų, jos bėgioja tarnaudamos, dalydamos širdį. Žinoma, už jų stovi ir nematomi geradariai, kuriuos žino tik vienas Dievas.

Po vakarienės kiekvienas savo pulkelį vedasi namo. Mes keturiese nakvojame kilniosios p. Jadvygos bute. Ji mums pakloja minkštas, baltas loveles, prišildo vandens, apsupa motiniškos širdies rūpesčiu, o pati užima pačią varganiausią miegui vietelę. Šitaip myli tikras krikščionis. Ačiū tau, geroji Jadvyga!

Vyrai jau miegojo, kai atėjo smalsių kaimynių, trokštančių išgirsti negirdėtų naujienų, kokių apreiškimų ir apsireiškimų. Aš buvau taip pavargusi, akys iš silpnumo pačios merkėsi. Šioms smalsuolėms atsakiau:

– Didžiausias stebuklas visoje Visatoje yra šv. Mišios. Jose kiekvieną dieną sudabartinama Kristaus kančia, mirtis ir prisikėlimas. Kokio galėtume norėti didesnio stebuklo?

– Mes girdėjome, kad jūsų keliaujančiųjų būryje yra matančių antgamtinius apsireiškimus.

– Deja, turiu jus, brangiosios, nuvilti: apie kitus nežinau, o pati esu ta paprasta maldininkė, *kuri tiki nemačiusi*, kuri neturi jokių papildomų apreiškimų, kuriai užtenka vienintelio – to, ką Tėvas išsakė per Jėzų Kristų. Ta maldininkė yra taip pavargusi, kad nori vienintelės malonės: palikite mane ramybėje, tai bus jūsų smalsumo ir meilės auka, dovanota vienam Viešpaties mažutėlių...

Žinojau, kad smalsutė išėjo nusivylusi: tikėjosi sensacijų, o čia pamatė nugeibusią, silpną maldininkę. Gerai. Mums

to ir reikia, mums reikia matyti Kristų mažiausiame brolyje, tai ir yra *epifanija* – Dievo apsireiškimas.

15-oji diena [66–69] *Gegužės 19 d.*

Naujoji Akmenė–Žagarė

Išgyvenu kelionės krizę: nuo mažiausio kabliuko imu ašaroti, tapau dirgli, pažeidžiama. Pavargstu, rodos, griūsiu ir nebesikelsiu. Bet... Dievuli, tai kartu ir meilė Tau – *Lietu-vai.* Ir Tu, Gerasis, buvai parpuolęs po kryžiumi. Jėzau Jėzau! – ir Tau buvo sunku, ir Tave gniuždė kryžius, bet Tėvo valia buvo, kad Tu mirtum ne pakelyje, bet ant kryžiaus. Ir mums davei paskirtį: su kryžiumi ant pečių apeiti Lietuvą, o tada tebūnie... Tėve, Tavo valia. Mačiau ne vieno piligrimo akyse ašaras, – mums skirta kančios dalia. Šiandien mums reikia įveikti 35 km nuotolį, girdžiu ne vieną atodūsį: *Viešpatie, padaugink mūsų jėgas!* Taip, Jėzau! Kai mes krisime *Kryžiaus kelyje,* ten rasime Tave, nes Tu pirm mūsų kritai.

Bet šiandien Viešpats padovanoja staigmeną: po alinančios kaitros ir sausros ėmė lyti. Ir gamtai, ir mums tai atgaiva. Lengviau keliauti, pučia gaivus vėjelis. Keliaujame melsdamiesi. Buvo vienintelė valandos pertrauka pietums ir poilsiui, po to – vėl į kelionę. Artėjant prie Žagarės, dviračiu atvažiavo pasitikti klebonas Boleslovas Babrauskas, panėšėjo *Kryžių* ir vėl sugrįžo rengti žmonių *Kryžiaus* sutikimui.

Kokia nuostabi gamtos panorama atsiveria artėjant prie Žagarės! Aukšti skardžiai dešinėje, kairėje – vaizdingos lygumos. Kažin kaip Dievuliui atrodo šita mūsų kelionė, šitas mažas taškelis – būrelis maldininkų milžiniškoje Visatoje?

Įžengusius į miestelį mus pasitinka būrelis žmonių su bijūnais rankose. *Kryžius* patikliai atgula ant žagariečių pečių. Skamba gražiosios giesmės Marijai. Prie namų daug smalsių žmonių, bet jų reakcija ne itin palanki, atrodo, kad jiems visai nesuvokiama šita *Kryžiaus kvailystė* (plg. 1 Kor 1,18).

– Eime kartu!

– Man ne į tą pusę.

– Amžinybėn yra tik vienas kelias – *Kryžiaus kelias.*

Užkalbinu kitus smalsuolius:

– Vyrai, panėšėkit *Kryžių!*

– Man reikia dirbti.

– Čia ir yra svarbiausias darbas!

Einame toliau. Iš skambančios, džiugios giesmės atrodo, kad šita kelionė vien tik džiūgavimas, bet... yra nematoma, skaudi *Kryžiaus kelio* dalis. Vos vos lenkiasi kelių sąnariai, kūną traukte traukia žemė.

Artėjant prie bažnyčios pasitinka klebonas su parapijiečiais. Šį kartą *Kryžių* už Žagarę neša vienas klebonas su mūsų maldininkais. Vyrų stovinčių nemažai, bet *Kryžiaus* neima.

Nešk nešk, klebonėli, *Kryžių* už savo ganomuosius. Taip darė ir Kristus. Jiems reikalinga kančios, ne žodžių kalba.

Bažnyčioje. Prieš šv. Mišias – gegužinės pamaldos. Kojos tapo neklusnios, neįmanoma atsiklaupti ar atsistoti neįsitvėrus suolo. Žiūriu į mūsų pavargusius maldininkus ir mąstau, kokia galinga Jėga juos pašaukė į šitą *Kryžiaus kelią.* Kiekvienas jų buvo asmeniškai pakviestas vidiniu kvietimu. Ir jie jam atsiliepė. Duok, Dievuli, kad *Kryžius* mus nuskaidrintų, sutaurintų, priartintų prie Tavęs, Vienintelio.

Mūsų maldininkas Valentinas rytą turėjo išvykti namo dėl kažkokių neatidėliotinų reikalų, bet... po vakarinių šv. Mišių, žiūrim, Valentinas parvykęs atgal, švyti, laimingas,

kad vėl *Kryžiaus kelyje.* Atvažiavo ir jo Virginija. Dievuli, kad jos kojelės būtų stipresnės, kaip mielai ji eitų *Kryžiaus keliu.* Jai skirtas kitoks *Kryžiaus kelias.*

Mūsų piligrimai taip trokšta nueiti visą kelią, nenori grįžti iš pusiaukelės, bet... viskas tik Dievo galioje. Tai ne žmogaus jėgoms. Mums reikia eiti Jėzaus pramintu keliu, reikia atkartoti Jo kelią, užtat ir yra tiek silpnumo momentų. Kelionėje yra vienas Vadas, – kas Jam nutiko, nutiks ir mums.

Po šv. Mišių žmonės grobstyte išgrobstė maldininkus.

Vakare aš visai praskydau, verkiau ir prašiau, kad niekas manęs nekalbintų, nekreiptų į mane dėmesio. Suprantu, tai nervų sistemos pervargimas, nes pavargus nėra visaverčio poilsio, turiu papildomų užduočių: fotografuoju, rašau kelionės kroniką, tam panaudodama poilsio valandėles kelyje, reikia dažnai liudyti, o tai irgi susiję su atidavimu, nors tai viena iš nuostabiausių valandėlių, kai galiu piligrimų vardu kalbėti apie amžinojo Dievo meilę ir Jo kvietimą – atsiverti šiai paniekintai Meilei. Taip norisi į šitą Tikėjimo, Vilties ir Meilės kelionę pakviesti visą Lietuvą.

Lietuva Lietuva! – mano suvargusioji Vargdienėle, *o kad tu šiandien suprastum, kas tau atneša ramybę* (plg. Lk 19,42). Apsivalyk *Kryžiumi* ir vėl pražydėsi.

Lauke smarkiai lyja, griaudžia perkūnas, dangų plieskia žaibai. Atsigaus pavargusi žemė, pamažu atsigaus ir aistrų karščio išsekinta žmogaus širdis. Dar dieną, kai dulkė švelnus lietutis, tuojau linksmiau sučiulbo paukšteliai. Viskas gamtoje vieninga. Ji irgi kenčia, liūdi ir džiaugiasi. Taip ir Lietuva, atgaivinta Šventosios Dvasios lietaus, atsigaus ir dar čiulbės, ulbės Viešpaties šlovei.

Ačiū, Dievuli, už lietų! Ačiū už gerumą žmonių, priimančių savo pastogėn, ačiū už jų paruoštas vaišes, pakūren-

tą krosnį batams ir drabužiams išsidžiovinti, už karštą vandenį nusiprausti ir išsiskalbti, už paklotus patalėlius. Kiek dar gražaus, tauraus gerumo žmonių širdyse! Tokia buvo ir mūsų geroji p. Valentina, priėmusi Moniką, Praną, Stasę ir mane į savo namus. *Viešpatie, atlygink amžinomis vertybėmis tiems, kurie dėl Tavo Vardo mums gera daro.*

Gerasis Tėve, saugok mūsų širdis nuo puikybės demono, suteik gilios nusižeminimo dvasios. Ir šie silpnumo, išsekimo momentai tebūnie tarsi Apvaizdos pirštas, rodantis mūsų dužumą, silpnumą ir tai, kad mūsų tinkamumas tėra Dievo malonės dovana.

Nuskubėjo į amžinąsias glūdumas mano pirmasis puolimas po *Kryžiumi*, jėgų išsekimas, ašaros, tylus šaukimas gailestingumo ir pagalbos.

16-oji diena [70–72] *Gegužės 20 d.*

Žagarė–Skaistgirys–Joniškis

Ačiū, Tėve, už naują dieną. Jaučiuosi geriau, jau nebeverkiu. Tikiuosi, kad šiandien bus giedresnė nuotaika už vakarykščią. Nors teks ir vėl klupti, Tu ir paskutinį kartą parpuolus, padėsi atsikelti. Juk taip, mano Jėzau!

Nakvynė pas ponią Valentiną buvo puiki, net ir batai pradžiūvo, o jos gerumas, rūpestingumas ir vaišingumas liejosi per kraštus.

Klebonas rytą bažnyčioje linkėjo:

Dirbkime abiem rankom. Viena – Dievo galia ir globa, kita – mūsų pastangos. Gyvenimo tikslas – mūsų apsisprendimas: už Dievą arba prieš Dievą, vidurio nėra. Jis davė žmogui laisvą valią. Didelė žmonijos dalis eina prieš Dievą.

Nepasiduokime piktojo apgaunami. Žiūrėkime ne ką suokia politikas, bet kas jis yra. „Medį pažinsi iš jo vaisių", – kalbėjo Kristus. Pažinkime, nesiduokime apkvailinami.

Lietus girdo žemelę. Rodos, per naktį pasėliai paaugo dvigubai, tuoj sudygs daržovės. Paukšteliai džiūgauja. Visą kelią lyja. Batai permirko. Nieko! Reikia pratintis keliauti visokiomis gamtos sąlygomis. Bet žemelė atsigavo.

Skaistgirys. Lietus lyja. Bet giesmės dar gražiau skamba. Prie šventoriaus vartų laukia žmonės. Akyse ir veiduose tiek gerumo, meilės. Puolu glėbin savo gerai bičiulei skulptorei Valerijai Dauginienei, kuri atėjo pasitikti su abiem dukrelėmis. Drauge su klebonu Remigijum Katiliumi ir žmonėmis

įžengiame bažnytėlėn. *Kryžius Keliauninkas* atsistoja garbingoje vietoje, laimindamas žmones. Pagarbiname Viešpatį bendra malda ir giesme.

Susirinkusius skaistgiriečius sveikinu maldininkų vardu:

Brangūs Skaistgirio – skaisčios girios – žmonės! Miela būti jūsų būryje, jausti jūsų širdies šilumą. Sveikinu visų maldininkų vardu.

Kryžius – Dievo meilės ženklas. Jis keliauja ant Lietuvos žmonių pečių. Tai atsiprašymo, atgailos kelionė, meldžiant Dievo gailestingumo sau ir visai Lietuvai.

Tiek daug dienų nebuvo lietaus, o nuo vakar dangus prakiuro, liedamas palaimą žemei. Tai Dievo pirštas, rodantis, koks bevaisis darbas sekmadieniais. Kai nėra Dievo palaiminimo, veltui darbas ir triūsas. Tai Dievo gailestingumo atsakas ir šiai Kryžiaus kelionei. Kaip lietus, girdantis žemę ir augalus, taip tekrinta Jo gailestingumo versmė į mūsų išdžiūvusią širdžių dirvą, kad ji pražydėtų gyvybe.

Pasitikėkime Jėzumi! Kryžius ne vien kančios, bet ir Velykų slėpinys. Per kančios slenkstį žengiama į prisikėlimą. Linkiu visiems žmonėms, o ypač Kryžiaus kelionės piligrimams, ištvermės ir pastiprinimo Kristuje. Esame silpni, nesame stoikai, kad eitume Kryžiaus keliu neklupdami. Man vakar buvo pirmas klupimas po kryžiumi. Verkiau visą vakarą, lyg griežto tėvo nuplakta. Bet... nebijokime suklupti, nes Tas, kuris pirma mūsų ėjo, irgi klupo kelis kartus. Suklupę mes sutiksime Jėzaus akis, pamatysime Jo kruvinas pėdas.

Kryžiaus kelias negali būti lengvas. Pasiruoškime dar didesniems sunkumams, plikai nuogai kančios realybei, demono puolimui. Bet kryžius turi savyje ir slapto džiaugsmo gelmę, nes tai meilės ženklas. „Meilė kantri, meilė

maloninga. <...> Ji visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi ir visa ištveria. Meilė niekada nesibaigia" (1 Kor 13, 4. 7–8).

Papasakosiu jums vieną legendą apie šunelį, visur sekusį Kristų.

Kartą vėlų, tamsų, lietingą vakarą Jėzus su apaštalais grįžo iš vienos misijinės kelionės. Visi buvo pavargę. Beeidami išgirdo netoliese cypantį išmestą šunelį. Kristus paprašė, kad apaštalas Jonas nueitų pažiūrėti, ko taip cypia vargšas gyvulėlis. Jonas atsakė: „Mokytojau, Tu ir mes esam tiek išvargę, ar beverta gaišti dėl kažkokio šuniko?" Jėzus nieko jam neatsakė, bet pats nuėjo ir atsinešė apsiausto kampe suvyniotą šlapią, išbadėjusį šunelį. Parsinešė namo. Šunelis atsigavo, sustiprėjo ir lydėjo Jėzų visose kelionėse. Savo dėkinga ištikimybe džiugino Išganytoją. Bet atėjo tamsi Golgotos kančios valanda. Šunelis apkabinęs priekinėm letenėlėm Jėzaus kryžių skaudžiai kaukė. Kai palaidojo Jėzaus kūną kape, atsigulė prie užantspauduoto akmens ir toliau gedėjo dėl Mokytojo mirties. Apaštalas Jonas norėjo jį paimti ir parnešti namo, bet šunelis piktai urzgė ir pasiliko sargyboje. Susirietęs į kamuoliuką liūdėjo, dejavo ir budėjo. Išaušo Velykų rytas. Akmuo, kaip šapelis, buvo nuristas vienu Angelo prisilietimu. Sargybiniai iš baimės susmuko, virpėdami užsidengė veidus, nes juos apšvietė Viešpaties šlovės šviesa. Iš kapo žengė mirtį nugalėjęs Jėzus. Šunelis puolė prie kojų, prigludo visu kūneliu, o Jėzus pasilenkė ir paglostė ištikimą padarėlį. Iš džiaugsmo šuneliui plyšo širdis.

Panašiai ir mes, kaip tas Viešpaties išgelbėtas šunelis, sekame paskui savo Mokytoją ir esame pasirengę visą širdį su meile atiduoti už Tėvynę.

Brangūs žmonės, su Dievu mes nenugalimi. Pasitikėkime Juo! Tikime, kad jūs panėšėsit Kryžių už savo pa-

rapiją, kad kuo daugiau žmonių įsileistų į savo gyvenimą Kristų.

Per Lietuvą teka srauni meilės upė. Kiek mes patiriame jos iš žmonių: jie maitina, duoda nakvynę, neša Kryžių, lydi, kartu meldžiasi. Tai visos Lietuvos akcija, mes tik maži degtukai, kuriais pasinaudodamas Dievas kuria Vilties laužus. Juose sudegs blogis, užleisdamas vietą Meilei ir Džiaugsmui.

O tačiau Lietuva tik atbus gi kada:
Ne veltui ji tiek iškentėjo!
Kanklių balsą išgirs, miegąs kraujas užvirs,
Nes Kryžius gyvatą žadėjo (Maironis).

Caritas patalpose mūsų laukė žmonių gerumo dovana – vaišės. Galėjau pasikalbėti su savo bičiule Valerija, jos dukrelėmis. Buvo be galo miela. Valytė vis nešė savo pagamintus valgius ir ragino: *„Dar šitą, dar aną skanėstą suvalgyk, aš ją vakar su tokia meile ruošiau".*

Argi nenuostabu!? Su žmonių parengtais valgiais mes maitinamės ir jų meile. Užtat ir galime tęsti šią kelionę. Visi buvome pavalgydinti, pagirdyti, sušildyti meilės. Tikrai esame vaikai, kuriais rūpinasi dangaus Tėvas.

Tęsiame kelionę *Joniškio* link. *Kryžių* iš bažnyčios išneša klebonas Remigijus Katilius su parapijiečiais, panėšėja per miestelį, kiti lydi toliau, pavieniai – net iki Joniškio.

Sunku man buvo atsisveikinti su Valerija Dauginiene. Aš ją myliu ir gerbiu jau daugel metų. Tai nuoširdi, kūrybos dvasios persmelkta draugystė, jos tapytas paveikslas „Vaikystė" puošia mano kambarį, jos rankos iliustravo knygas „Mylėk kaip save" ir „Palydėsiu į Tėvo Namus" (IV leidimas). Išsiskiri su brangiais žmonėmis ir vėl keliauji, lyg tas Viešpaties

šunelis, sulytas, šlapiomis, pūslėtomis kojomis, maldaudamas Lietuvai šviesos, prisikėlimo. Tebūnie Tėvynei skirtas ir atsiskyrimo kartėlis. Ateis laikas, mes visi susitiksime Tėvo Namuose, prie Židinio, kurio šilumoje išdžius šlapias apsiaustas ir batai, kurio sušildyti mes prisiminsime gyvenimą žemėje kaip nuostabią Dangaus pradžią, gimusią *Kryžiuje...*

Šiandien eiti nelengva. Lyja visą dieną. Bet tai puiki Kūrėjo dovana žemei. Negali atsidžiaugti atgijusiais, sužaliavusiais, lyg ūgtelėjusiais pasėlių plotais, atsigaunančiais daržais, vešliau sulapojusiais medžiais, tuo oro tyrumu, medžių ir žiedų kvapais.

Rankos spontaniškai kyla padėkos maldai:

Tėve, ačiū už lietų. Ačiū, kad gelbsti derlių, kad dar užaugs žolė šienui. Ačiū už gamtos reanimaciją, už linksmai sučiulbusius paukštelius, už atkutusius gandrus, braidančius pievose ir randančius maisto savo vaikams, – ačiū už viską viską. Tėve, kas įvyko gamtoje, teįvyksta ir žmonių širdžių dirvoje. Atgaivink gyvybę Malonės lietumi. Prikelk mūsų Tautos dorą, sąžinę ir meilę.

Kojos skaudžios, tikriausiai prikilo naujų pūslių. Negalime nė poilsio sustoti, nes visą dieną lyja. Gerai, tegul lyja. Prie vienos kaimo sodybos laukia pulkelis žmonių. Lietui lyjant, jie mus pasveikina Šventojo Rašto žodžiais apie Vynuogyno šeimininką, išėjusį samdyti darbininkų. Paskui visiems piligrimams padovanoja po Švč. Jėzaus Širdies paveikslėlį, palinki jėgų, ištvermės ir Dievo globos kelionėje. Kai kurie iš jų prisijungia prie *Kryžiaus* procesijos.

Jau mes *Joniškyje*. Kartu su lietumi liejasi giesmės žodžiai, jie žadina kilnius jausmus, mintis. Nors permerkti lietaus, bet laimingi, kad dar viena Lietuvos paribio atkarpa paliesta *Kryžiaus*.

Pasitinka jaunimas, žmonės su vikaru kun. Egidijumi Venckumi paima *Kryžių* ant pečių ir neša į bažnyčios kalną. Įnešę bažnyčion pastato prieš didįjį altorių dešinėje pusėje. Dabar jaunimas šlovina Viešpatį giesmėmis, Šventojo Rašto tekstais pagal šv. Jono Evangeliją. Atlieka visą programą pagal Kristaus žodžius, įpindami giesmes ir muziką.

Iki pamaldų pusantros valandos. Gera proga rašyti. Įsitaisau nuostabaus grožio Dievo Motinos altoriaus papėdėje ir rašau. Šaltoka. Drabužiai sulyti, purto drebulys. Manau, kad nesusirgsime, – pati Motina mums padės. Ji supranta piligrimo dalią, nes pati keliavo:

pas giminaitę Elzbietą;
į Betliejų prieš pat Jėzulio gimimą;
į Egiptą ir atgal;
į Jeruzalę;
į Kalvarijos kalną;
į Patmos salą su apaštalu Jonu;
į Dangų;
iš Dangaus daugybę kartų į žemę (Šiluva, Lurdas, Fatima, Medžiugorė, Gvadelupė ir kt.).

Marija tikra piligrimė. Ji su mumis. Jai labai sava ir pažįstama piligrimystė. Ji ir dabar su mumis keliauja, mūsų *Motina Paslaptingoji Rožė.*

Buvo mielas asmeniškas susitikimas su Joniškio bažnyčios klebonu mons. dek. Juozu Dobilaičiu zakristijoje. Čia manęs laukė malonus netikėtumas – sesers Petrutės laiškas, rašytas *Kryžiaus kelio* adresu, Joniškio klebonui. Taip ir padvelkė namų šiluma. Na ir išradinga ta mano seserėlė!

Koks tėviškas klebonas. Jam baugus mūsų ryžtas apeiti su *Kryžiumi* aplink Lietuvą. Visa širdimi pritaria, bet užjausdamas klausia: „Kaip ištversit?" Tikrai, mes patys nežinome,

kaip ištversime, bet žinome, kad Dievas su mumis, o Jam *nėra negalimų dalykų.*

Į bažnyčią susirinko daug žmonių. Jaunimas muzikiniame fone tęsia duetinį montažą pagal šv. Joną apie ryžtingus Kristaus žingsnius Jeruzalės link, kur laukia kančia, ir apie pačią kančią. Gražiu sąskambiu jaunos širdys jungiasi į bendrą *Kryžiaus akciją.*

Šv. Mišios. Galingai gaudžia vargonai, skamba giesmė. Klebonas prieš Mišias pasakė: pamokslą po Evangelijos jis pradės, o toliau teks tęsti man. Evangelija, rodos, specialiai pritaikyta mums, atspindi nūdieną: *Aš – Vynmedis, jūs – šakelės.*

Puiki pagrindinė mintis! Tęsiu:

Mieli Joniškio parapijos žmonės! Sveikinu, apkabinu jus visus maldininkų keliauninkų vardu. Ačiū, kad atėjote, kad drauge esame prie Viešpaties altoriaus.

Šiandienos Evangelija rodo Kryžiaus kelio esmę. Kodėl šita kelionė gyvybiškai svarbi? Todėl, kad nusilpo žmogaus ryšys su Dievu. Daugelis šakelių jau bedžiūstančios. Nė kalbos negali būti apie vaisingumą, gyvybingumą. Žmonėms užtat bloga: jie nemaitinami, t.y. negaudami Dievo Malonės, džiūsta ir miršta. Lietuvai labai reikia Malonės lietaus, kaip ir mūsų išdžiūvusiai žemei. Sausros išdegintos dirvos ir pievos – tik menkas žmonių vidinės sausros įvaizdis. Daugelio širdis išdegina aistrų demonai, nesukultūrinti įpročiai. Mums baisiai reikia Kristaus, patraukiančio į save nuo Kryžiaus. Mums reikia Jo dieviško Kraujo lietaus, nes tik Jis vienas turi galią atgaivinti gyvybę. Mums reikia Dievo!

Ne politikai, ne valdininkai mums grąžins laisvę, žmogaus orumą, bet Kristus nuo Kryžiaus, nes per Kryžių einama į Prisikėlimą.

Sugrįžki, Lietuva, pas savo Dievą, pas savo Tėvą! Jis žvelgia į tave nuo Kryžiaus sosto, kviečia meilės žaizdomis, atverta širdimi. Jis visas čia dėl tavęs. Jis nori, kad Gyvybę teikiantis Jo Kraujas, kaip vynmedžio syvai, cirkuliuotų tavo šakelėse. Gana nevaisingumo! Gana nekaltų kūdikėlių liejamo kraujo! Gana depresijų ir savižudybių! Tai šėtono dykvietės, į kurias jis sistemingai vedė per 50 sovietmečio metų. „Sugrįžkime pas Dievą. Nebijokime atverti durų Kristui!" – nuolat mus ragina Šventasis Tėvas Jonas Paulius II. Tik Kristus gali mus atgaivinti.

Išvykstant iš Žagarės, klebonas Boleslovas Babrauskas pasakė: „Gyvenimo žemėje tikslas labai svarbus. Mes renkamės nuostatą: gyvenimas su Dievu arba gyvenimas be Dievo! Koks pasirinkimas, toks bus ir amžinasis likimas".

Ką mes, mielieji broliai sesės, renkamės? Manau, kad tikinčiam žmogui pasirinkimas aiškus. Bet ką daryti, jei didelė tautos dalis renkasi gyvenimą be Dievo arba vietoj Dievo garbina stabus?

Pasaulyje egzistuoja būties pusiausvyra: kaltą kančią turi atsverti nekalta kančia. Jėzus, Dievo Sūnus, ima sau pasaulio nuodėmę ir ją užneša ant Kryžiaus. Bet kad šiais atpirkimo vaisiais pasinaudotų žmogus, reikia tai, ko trūksta mistiniam Kristaus Kūnui, papildyti savanoriškai paimta kančia.

Dievas pažadino kai kurių žmonių širdyse Kryžiaus kelio planą, savitai beprotišką planą – eiti su Kryžiumi aplink Lietuvą. Tai Jo planas: Dievas jį vykdo per pačius vargingiausius ir mažiausiai tam tinkamus žmones. Yra tokių, kurie į mus žiūri kaip į kvailelius. Kryžiaus paslaptis be galo slaptinga, sunkiai perprantama. Ją suvokia tik mažutėliai.

Švč. Mergelei Marijai buvo suteiktos dvi didžios privilegijos:

– dėl būsimų Kristaus atpirkimo nuopelnų Ji buvo apsaugota nuo pirmapradės nuodėmės;

– Jai buvo leista stovėti po Jėzaus Kryžiumi.

Būdama Nekaltai Pradėtoji, Ji pagimdė Jėzų Kristų; po Kryžiumi Ji kartu su Kristumi ir per Kristų pagimdė Bažnyčią – mus visus. Todėl kvietimas imti Kryžių ir eiti aplink Lietuvą yra leidimas dalyvauti anose didžiosiose Marijos privilegijose.

Tie, kurie perpranta šią paslaptį, mums sako: „Baltai, gražiai pavydžiu, kad galite eiti Kryžiaus kelionėje, tiksliau, Jėzaus Kryžiaus kelionėje". Taip, mes laimingi. Tačiau Kryžius visuomet yra kryžius. Tai ne romantika, – tai reali kančia: pūslėtos, žaizdotos, nuvargusios kojos, surambėję sąnariai, baisus nuovargis, oro pokyčiai – kaitra, lietus, nuolatinis vietos kitimas, žmonių charakterių įvairovė, veikianti tarpusavio santykius ir t. t. Bet ši piligrimystė – mums duota malonė, nuolat primenanti, kad žemėje esame keleiviai, einantys Namų linkui.

Brangieji, junkimės į šitą Kryžiaus kelią, pridėkite prie jo savo vargelius, rūpesčius, savo kančią, nerimą, baimę, vidinius išgyvenimus, kančią dėl klystančių vaikų, – visa, kas mums sunku, net ir nuodėmės padarinių kančia tinka aukai. Junkime visa į šv. Mišių auką, kurioje mes realiai, drauge su Švč. Motina stovime po Jėzaus Kryžiumi. Tada dėl vienybės su dieviškuoju Vynmedžiu – Kristumi visa taps konsekruota, pašventinta, tokios pat vertės, kaip ir Jėzaus auka ant Kryžiaus.

Noriu padrąsinti mano mieluosius Kryžiaus bendrakeleivius: nebijokime! Dievas padaugins mūsų jėgas. Tai

kas, kad klupsime Kryžiaus kelyje, – suklupę mes pasijusime esą Išganytojo glėbyje.

Kad mums taptų aiškesnė Kryžiaus kelionės paslaptis, pasinaudosiu Leonardo da Vinčio pasakojimu apie paukštelius ir piktą gyvatę.

Kartą paukštelis, kaip įprasta, išskrido ieškoti vaikeliams maisto. Krūmuose lindėjusi piktoji prišliaužė prie paukštyčių, įgėlė jiems nuodų ir pasislėpė tamsoje, kad pasimėgautų grįžusio tėvo skausmu. Nešdamas snapelyje maisto, parskrido paukštis į lizdą ir pravirko širdį veriančiu balsu: „Jūs negyvi, mano vaikeliai. Ką aš be jūsų darysiu? Jūs buvote mano gyvenimas ir džiaugsmas". Iš sielvarto snapeliu ėmė draskyti savo krūtinę. Snapelis įsmigo į pačią širdį. Šilta kraujo srovė, ištryškusi iš širdies, užliejo paukštelius ir šie atgijo.

Tai alegorinis pasakojimas, bet kaip gražiai jis atitinka Kryžiaus dramą. Ant Kryžiaus dieviškasis Pelikanas, leidęs, kad kareivio ietis atvertų Jo Širdį, ir išsiliejęs Kraujas dovanojo mums dieviškąją Gyvybę. Mes esame tie Dievo pamiltieji paukšteliai, kuriems piktasis įgėlė miršlamų nuodų, o Jėzaus Kraujas neša gyvybę – pašvenčiamąją Malonę. Būkime gyvi! Būkime Jo džiaugsmas. Atsiverkime Jam! Priimkime Jį į savo gyvenimą, leiskime Jam mus mylėti, nebijokime būti apdovanojami Juo pačiu. Mylėkime Dievą, o Jame vienas kitą: juk esame šitaip mylimi! Ir pamatysime, dar patys pamatysime, kad Lietuva atgyja – jau pradeda atgyti...

Po šv. Mišių atvykęs Šiaulių vaikų ir jaunimo teatras *Lelijos žiedas* suvaidino „Jeruzalės moterų raudas". Teatrui vadovauja Laisva Jankauskienė, padeda ses. vienuolė Rita. Jų nuomone, ši vaidyba – tai supažindinimas su Dievo

Žodžiu. Labai darniai šios raudos įsipynė į *Kryžiaus kelio* akciją.

Vakarienė mums parengta Joniškio žemės ūkio mokyklos valgykloje. Čia mūsų laukė šešios darbščios bitelės – šeimininkės, o pasveikino pats direktorius. Ir čia žmonių nuoširdumas išsiliejo srove. O gerieji žmonės! Jūs esate tikrieji *Kryžiaus kelio* dalyviai. Kiek triūso, kiek darbo, kol paruošiate maistą tokiai didelei šeimynai! Būkit palaiminti už savo gerumą.

Nakvojome bendrabutyje, lovose. Kai nusiaviau lietaus permerktus batus, pamačiau dienos dovaną – penkias naujas pūsles ant padų. Jos buvo labai skaudžios. Nieko! Pakentėsiu. Ir kiti gavo panašių žymių. Iškarpiau jas, sutvarsčiau savo vargšes kojeles. Rytoj bus sunkiau eiti, bet... tai *Kryžiaus kelias.*

17-oji diena [73–78] *Gegužės 21 d.*

Joniškis–Drąsutaičiai–Kriukai

Joniškio bažnyčioje 9^{00} val. Mišias aukoja vysk. Eugenijus Bartulis. Su tėviška meile jis žvelgė į mūsų mažą būrelį, aptarė Lietuvos žaizdas, laimino mūsų ryžtą aukotis už ją, linkėjo ištvermės. Taip gera pajusti visuotinės Bažnyčios pulsą, Jos palaiminimą ir siuntimą.

Po šv. Mišių Šiaulių vaikų dramos grupė atliko „Jeruzalės moterų raudas". Čia buvo Jėzaus Motina, Marija Magdalena, Salomė ir kitos moterys. Jų raudų turinys labai atitiko dabartinės Lietuvos būklę. Ir Lietuva nusigręžė, išdavė, nukryžiavo savo Gelbėtoją, puldama į melo tėvo – šėtono glėbį, patikėjusi jo saldžiais, melagingais pažadais. Kaip anuomet Jeruzalėje, dabar Lietuvoje yra gerų žmonių, susirūpinusių ir dirbančių dėl Jeruzalės – Lietuvos ateities ir pras-

mingos dabarties. Tos raudos kasdien kyla ir *Kryžiaus kelyje,* kai giedodami *Kalnus* apkabiname Lietuvą.

Lietuva, brangi Tėvyne Lietuva, kelkis iš savo nuopuolio gelmės! Tau ištiestos Išganytojo rankos, Tau atvira Jo Širdis. *„Prisiartinęs prie Jeruzalės ir išvydęs miestą Jėzus verkė jo ir sakė: „O kad tu šiandien suprastum, kas tau atneša ramybę!"* (Lk 19,41–42). Iš Joniškio bažnyčios didelis būrys žmonių lydėjo per miestą, skambant giesmei *Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė...* Nebijokime, mūsų Viešpats galingesnis už viską. Jis išves savo Tautą, pamilusią *Kryžių.*

Už miesto ribos liko mažiau žmonių. Ištikimai lydėjo šiauliečiai. Jie ir aukų atvežė ne tik nuo suaugusių žmonių, bet ir mokinukų centus. Graži akcija. Tai meilės liepsnelės, kurios susijungusios apšvies mūsų Lietuvą. Tamsa tesitraukia. Apšviesk mus, brangusis Išganytojau!

Kelionė vis gyvesnė. Pakelėse, prie kaimo kryžių pasitinka nauji būreliai žmonių. *Kryžių* neša Šiaulių maldininkai.

Skilvionių kaimas. Susirinkę kaimo žmonės su ašaromis akyse bučiuoja *Kryžių Keliauninką,* prašo užsukti prie jų kaimo kryžiaus, kur padengtas ir stalelis su vaisiais, sausainiais, pienu ir kitomis gėrybėmis. *Ką padarėte vienam mano mažiausiųjų brolių, man padarėte* (Mt 25,40). Mes tikrai neverti tokio žmonių gerumo ir meilės. Mums labai stinga tikrojo krikščioniškumo. Sutinkantys ir priimantys žmonės šimtus kartų geresni už mus. Tai jie tikrieji *Kryžiaus kelio* dalyviai, taip kaip Jėzaus *Kryžiaus kelyje* Veronika, Simonas Kirėnietis, verkiančios Jeruzalės moterys, Magdalena buvo geresni už Jėzaus išrinktuosius apaštalus.

Lydėjo Skilvionių kaimo žmoneliai, nešė *Kryžių,* meldėsi. Tai buvo tikrojo broliškumo ir šilumos valandėlė, palikusi širdyse Rojaus dvelksmą. Toliau mes išsiskyrėme, atsisveikinę

su brangiaisiais šiauliečiais, kuriuos nuolat suburia nerimstančios, Viešpaties uolumo dvasia degančios *Katalikių moterų draugijos* atstovės Janina Klungevičienė ir Rima Kivilienė.

Vėl mus lydi ir neša *Kryžių* keturi paaugliai, vos spėję atsisveikinti su basakoje vaikyste. Tiesiog stulbina paauglių uolumas, jų savanoriškas įsijungimas į *Kryžiaus kelią*. Vaikeliai ilgisi Dievo... Duokime jiems Jėzų, nes be Jo jie nuklajos netikra kryptimi.

Pakeliui vis nauji būreliai žmonių laukia. Vieni pagarbinę *Kryžių* mums nusišypso, pamojuoja, kiti eina drauge, dar kiti paima ir neša *Kryžių*.

Drąsutaičiai. Kryžkelėje laukia didelis būrys žmonių. Pagarbinę *Kryžių*, kviečia užsukti į kaimą, esantį už pusės kilometro. Visi patraukiame vieškeliuku link Drąsutaičių kryžiaus. Žmonių vis daugėja, vieni su kūdikėliais ant rankų, paskui juos patikliai pėdinančiais šuneliais; kitus sudaro būreliai paauglių, jaunų ir senų žmonių. Procesija visai iškilminga – galėtų pavydėti ne viena kaimo parapija.

Sustojame prie meniško, didingo kaimo kryžiaus, apvainikuoto ąžuolo lapų vainiku. Prie jo prisiglaudžia mūsų *Kryžius*, Marijos statulėlės, parapijų ir asmeniški kryžiai bei kryželiai. Tikras mažasis kryžių kalnelis. Kryžių apsupa mergaitės, pasipuošusios tautiniais drabužiais. Gerasis Kristau, tai Tavo ištikimoji Lietuva. Jų lūpose ne skundas, keiksnojimas, bet malda.

Kryžius pastatytas 1999 m. birželio 17 d., vadovaujant veikliai vietos bibliotekininkei. Šį nuostabų kryžių Sauliaus Pladžio dirbtuvėse padarė meistras Žydrūnas Šatas. Saulius turi gražią šeimynėlę: žmona Danguolė, vaikai – Mantas, Rasa ir Gintarė. Laimingi vaikai, nes auga šeimoje, kurios tėvas drožia kryžių! Tai mūsų Tautos viltis.

Susirinko visas kaimas. Kviečia vaišių į kaimo koplytėlę, kur jie kiekvieną vakarą renkasi gegužinių ir birželinių pamaldų. Kambario gale altorėlis, ant jo kryžius ir Marijos statulėlė. Čia kyla Viešpačiui nuoširdi aukštaitiška melodija, čia maži vaikeliai pradeda atpažinti juos mylintį Dievą iš savo tėvų veido.

Pasivaišinę vaisiais, sumuštiniais, pienu, medumi ir kitokiomis gėrybėmis, dalyvaujame bendrose gegužinėse pamaldose. Susilieja balsingų žemaičių ir lyriškų aukštaičių melodija, šlovindama Dievą už mūsų ir Jo mieląją Motiną Mariją.

Sunku skirtis, bet keliauti reikia. Išlydi visas kaimas. Graudžiai džiugus reginys, kai 3–4 metų vaikiukai neša kryželius, didesnieji – Marijos statulėles, vienas pyplys įsitvėręs trispalvę vėliavą. Mūsų karta daug skolinga šiems vaikams. Mes turėjome jiems paruošti geresnį atėjimą į šį pasaulį, bet, deja, to trūksta, užtat ir atgailaujame šiame *Kryžiaus kelyje.* Atleiskite mums, vaikeliai...

Ilgokai žmonės nešė *Kryžių,* dar lydėjo vaikai, patikliai duodami mums savo rankutes. Atėjo laikas atsisveikinti su paauglių ketvertu, atlydėjusiu iš Skilvionių, ir su Drąsutaičių žmonėmis. Ačiū jums, vaikai! Ačiū, gerieji drąsutaitiškiai! Ačiū, Sauliau Pladi, bitininke, padovanojęs mums trilitrį medaus, kad nenusilptume kelyje! Ačiū visiems visiems. Būkime viena Kristuje. Tebūna mūsų širdys vienybėje, kaip anas ąžuolo lapų vainikas, apsivyniojęs apie jūsų kaimo kryžių.

Vieškelis, lyg strėlė, šauna per mišką. Eiti sunku, nes kojos skaudžios, pradedu atsilikti. Kai užmini kietą dulkėto vieškelio akmenėlį, deginantis skausmas persmelkia kojų pėdas. Dievuli, padaugink jėgų! *Duok jėgų ir meilės, Viešpatie, visa, kas man sunku, pakelt kaip Tu ant kryžiaus... už Lietuvą* (kun. J. Zdebskis).

Kriukai. Einame per bažnytkaimį giedodami, šlovindami Dievą. Vakarėjančios saulės aukse ataidi švelnus varpų gaudesys. Pasitinka žmonės ir senelis klebonas Jonas Augustauskas. Pašlaksto *Kryžių* ir mus švęstu vandeniu ir einame į Viešpaties namus. Tai mažutė, balta, jauki bažnytėlė, įrengta klebonijoje. Bažnyčia prieš kelerius metus, siaučiant vėtrai, nukentėjo: įgriuvo stogas į bažnyčios vidų. Tačiau nenukentėjo nei altorius, nei statulos, nei vargonai. Yra išlietas pamatas naujai bažnyčiai, bet dėl lėšų stygiaus darbai sustojo.

Įėjus bažnytėlėn, žvilgsnį iš karto patraukia *Sopulingosios Motinos* statula. Ji žmogaus dydžio. Rankos skaudžiai sunertos, didžiulis sielvartas veide, lūpos tvirtai sučiauptos, o akyse sutelktas visos žmonijos skausmas.

Suklupau prie Jos ir pravirkau:

– Mamyte, neverk! Leisk man verkti vietoj Tavęs už visą mūsų Lietuvą. Mama, neverk! Dalykis savo dalia su mumis. Geroji Motina, ačiū už Tavo meilės skausmą ir kančią po kryžiumi. Ačiū, kad mus skausme gimdai Prisikėlimo džiaugsmui. Padėk mums įvykdyti Tėvo Valią šiame *Kryžiaus kelyje.* Skausmingąja Jėzaus ir savo kančia, pasigailėk mūsų ir viso pasaulio.

Šv. Mišios. Prieš mūsų akis gyvas Jėzaus atvaizdas – tėvelis kun. Jonas Augustauskas. Sunku žodžiais apibūdinti šventuosius: reikia pabūti jų artumoje, kad pajustum tikrą Rojaus dvelksmą.

Tėvelis, perskaitęs Evangeliją, paprašė liudyti *Kryžiaus kelio* maldininkus.

Prabilau:

Gerasis klebone, mieli Kriukų parapijos žmonės! Sveikinu piligrimų vardu.

Vos įžengus į jūsų mažą, jaukią bažnytėlę, pirmasis įspūdis – esu namuose. Tai lyg Tėviškė, kažkas brangaus,

žodžiais neišreiškiamo, to niekada nepajusi didingoje, juo labiau modernioje bažnyčioje. O čia jautiesi kaip mieluose tėvų namuose.

Antras akcentas – Skausmingoji Motina. Ji tokia liūdna, veide tiek skausmo. Į Ją žvelgiant neįmanoma sulaikyti ašarų – jos pačios byra. Ji man susitapatina su mūsų Tėvyne. Ir mūsų gintarinė Lietuva liūdna, kenčianti, žaizdota, prislėgta: atgavus politinę laisvę, tapo pavergta savų, išsigimusių vaikų. Lietuvos valdžia, jos vyrai nukraujino Lietuvą. Atėjo laikas moteriai, kartu su Marija, atgimdyti Lietuvą.

Neverk, Marija! Gana jau prisikentėjai. Tu verkei mūsų Tėvynės laukuose, stovėdama ant kieto Šiluvos akmens su Vaikeliu ant rankų, kai protestantizmas buvo beužimąs Lietuvą. Kokiomis ašaromis dabar Tu verki Lietuvos? Toli nuo Tavo Sūnaus mes nuklajojome, nemylime Kristaus ir Jo Bažnyčios. Jėzus tabernakulyje tapo našlaičiu, o su Juo ir Tu, Marija.

Pažvelgus į liūdnąją Kriukų bažnytėlės Mariją, mūsų kančia ir vargelis atrodo toks menkas, nevertingas. Belieka nusižeminus maldauti kun. Juozo Zdebskio žodžiais: „Viešpatie, Tu pats sukurk mumyse tai, ką matyti nori". Tu, kuris tuojau ateisi ant šio altoriaus, priimk mūsų menkutes dovanas: kelionės nuovargį, miego trūkumą, pūslėtas ir žaizdotas piligrimų kojas, įvairius negalavimus. Priimk ir didelį troškimą atsiteisti už savo ir Tautos nuodėmes, kad vėl būtų mylima Tavo paniekinta Meilė.

Jėzus mus pakvietė į šitą Kryžiaus kelią todėl, kad esame mažiausiai tinkami, pilni ydų, nuodėmių randų ir išdidumo. Jis nori savo Kryžiumi mus išgydyti. Esame prasti Jo įnagiai, kuriais naudodamasis Jis vykdo darbą. Darbas kur kas pranoksta įnagius, kur kas didesnis už mūsų

pajėgumą. Tai darbas Šventosios Dvasios, trokštančios Malonės lietumi atgaivinti Lietuvą, o per Ją – pasaulį.

Pulkime į Dievo glėbį, kaip maži vaikai, su visišku pasitikėjimu. Jis nori atleisti mums ir Tautai. Atsiverkime Jo vidinių žaizdų išgydymo galiai. Jėzui be galo miela atleisti. Padovanokime Jam šitą džiaugsmą. Jis nori, kad mes „augtume išmintimi ir malone Dievo ir žmonių akyse" (plg. Lk 2,52). *Būkime Jėzaus džiaugsmas, nušluostykime liūdnosios Motinos ašaras. Kad Lietuvoje vaikai būtų laimingesni, kad Marija neverktų ir Jėzus būtų mylimas, reikalingas šitas Kryžiaus kelias. Kryžius yra ne tik skaudus, bet ir šviesus, džiugus. Kančia tėra tik džiaugsmo slenkstis. Gana jau Lietuvoje blogio! Gana depresijos! Dievas yra laimės ir džiaugsmo šaltinis. Tai kas, kad į tą šaltinį veda akmenuotas kelias, bet įveikę kliūtis užkopiame į savo laimės kalną ir tampame palaima visam kraštui.*

Atleiskite, vaikai, mums, suaugusiems, kad nepadarėme vieno svarbiausių darbų – nedavėme vaikeliams Dievo. Vaikai šioje kelionėje veržte veržiasi prie Kryžiaus, lydi, neša, sunkiai skiriasi, jie tarsi prilimpa prie Kryžiaus. Tai pats Dievas juos šaukia, riša prie savęs, kad nepaklystų gyvenimo labirintuose.

Tėvai, kurie nesupažindinote savo vaikų su gyvuoju Dievu, prašykite jų atleidimo. Prašykime, kad Jėzus išgydytų tėvų ir vaikų santykius. Skirkite savo vaikams daugiau dėmesio, bendraukite su jais. Jie nori išlieti jums savo vaikišką širdelę, nori tėvų bičiulystės.

Dievas trokšta mūsų laimės. Didžiausias laimės priešas – nuodėmė, nes tada mes prarandame Dievo veido regėjimą. Bet mes šį regėjimą vėl susigrąžiname, kai Jam atiduodame savo nuodėmių raupsus.

„Aš – Vynmedis, jūs – šakelės", – girdėjome šios dienos Evangelijoje. Vienybėje su Juo, būkime derlingomis šakelėmis, duodančiomis sveikus vaisius savo Tautai. Ateikite, vaikai, ateikite, tėvai, į sekmadienio šv. Mišias. Čia vyksta Kryžiaus auka nekruvinu būdu. Joje mūsų laukia Jėzus. Jis kviečia mus vardu, pažįsta kiekvieną asmeniškai. Susipažinkime ir mes su Juo ir tapsime per Jo Malonę, per Jo Kraują Dievo vaikais.

Tėvelis tęsia pamokslą toliau, veidu rieda tylios, šventos ašaros, pravirkdžiusios mus visus. Kokių kilnių kunigų dar esama Lietuvoje! Jo visa esmė persmelkta Kristumi. Galiu džiugiai sakyti: *Mes matėme Kristų!*

Vakarienė gerojo klebono rūpesčiu mokykloje. Valgome karštos kopūstų sriubos. Labai jau buvome pasiilgę sriubos, supratingi žmonės tuo palepino. Šeimininkėlės – tai parapijietės, tokios rūpestingos ir mielos, paslaugios. Mes visur sutinkame gyvąjį Dievą šiuose geruose žmonėse. Būtų gera, kad ir žmonės mumyse atpažintų Kristaus Veidą, nors jį dažnokai užtemdo mūsų „tobulybės".

Nakvynė sporto salėje. Pats mokyklos direktorius dalija antklodes, čiužinius. Tai pirmoji tokia rūpestinga nakvynė mokykloje. Kaip gera pailsinti pavargusias kojas. Nuėmusi nuo pūslėtų kojų tvarsčius, pamačiau, kad jie kruvini. Labai apsidžiaugiau, kad galėjau už Lietuvą ir kraujo lašelius dovanoti. Uždėjau nakčiai šalpusnių, – išgis kojos, atsigaus ligi ryto.

Maldininkės ima negaluoti: vienai pakilo aukšta temperatūra, kitai streikuoja inkstai, kitoms tinsta sąnariai. Bet jos nepasiduoda ir nenusimena: truputį pailsi ir vėl grįžta rikiuotėn. Nėra laiko sirgti, – vyksta kova su pačiu šėtonu, kuriam tikrai nepatinka *Kryžiaus kelionė*. Nelabasis be

žmogaus laisvo sutikimo negali įsibraklinti vidun, bet gali kankinti išoriškai. Panašiai kaip aprašoma Jobo knygoje, jis gali kaišioti pagalius į ratus.

Šlovė Viešpačiui už viską! Jėzau, vienintele mūsų Viltie, pasitikime Tavimi. Einu ilsėtis ant Tavo geryjų Rankų, leisk užmigti girdint Tavo Širdies plakimą.

18-oji diena [79–89] *Gegužės 22 d.*

Kriukai–Žeimelis–Kyburiai

Nubundu 4^{30} val., pasimeldusi sėdu rašyti, – vos spėju vytis dienos įvykius, išgyvenimus. Tai daryti reikia tik poilsio ir miego sąskaita, nes kito laiko nebelieka.

Bažnytėlėje. Gerasis Tėvelis jau klausykloje. Nuėjau į pasimatymą su Jėzumi klausyklos tyloje. Renkasi žmonės. Iš mokyklos atėjo savanorių mokinukų. Už lango spindulinga saulė, šventoriaus medžiuose linksmai čiulba paukšteliai, o bažnyčioje gieda žmonės. Pagiedojau savo liūdnajai Motinai vieną mėgstamiausių giesmių: *O leisk, Marija, prie Tavo kojų...* Šita giesmė gražiai išsako žmogaus širdies veržimąsi į Dievą ir žmogišką dužumą, kai vaikelis, nedrįsdamas eiti tiesiai pas Tėvą, glaudžiasi prie Motinos, intuityviai jausdamas saugią globą.

Dienelė prasidėjo šv. Mišių auka, eucharistinėje vienybėje su Dievu. Mūsų gerasis Tėvelis savo žodyje duoda tėviškų pamokymų savo vaikams, apkabina visus žvilgsniu ir širdimi, jo veidu vėl rieda karštos ašaros, o virpančios lūpos taria:

– Man liūdna bus, kai jūs išvyksite... aš šitaip jūsų laukiau. Mums reikia skirtis... Dievuliau, kaip sunku!..

Graudinasi Tėveliukas ir mums graudu, sunku palikti jį ir jaukią bažnytėlę. Šitiek nuoširdumo iš tos plačios gerojo Ganytojo širdies! Jis net viso savo gyvenimo santaupėles su-

dėjo į šią bažnytėlę. Tai žmogus visiškai *dėl* kitų. Jis tapo kaip Jėzus ant kryžiaus atverta širdimi, kuri visa dėl kitų. O kad daugiau būtų tokių ganytojų Lietuvoje, kuo daugiau...

Po šv. Mišių buvo išstatytas Švenčiausiasis Sakramentas. Palaimino Jėzus Švenčiausiajame Sakramente savo vaikus, parengė kelionei. Ačiū, Jėzau!

Dabar mes einame pamaitinti savo kūno. Pusryčiai mokykloje. Jau išvirusi, garuoja skani košė su spirgais, ant stalo matome net picą – tai vis malonios staigmenos iš tų žmonių gerumo lobių. Tėvelis su mumis, rūpinasi, kad tik išeitume sotūs, pasistiprinę. Ir kaipgi mes atsidėkosime visiems, kurie mums gera daro? Dievuli, Tu pats padėkok, apdovanodamas šiuos žmones Savimi.

Sugrįžome bažnytėlėn. Sudiev, Skausmingoji Kriukų Motina Marija! Mes einame *Tikėjimo, Vilties* ir *Meilės keliu*, kad Tu neliūdėtum, kad Tave paguostume burdami tautą po Kristaus vėliava.

Sunkiausia yra atsisveikinimo valanda. Tėvelis verkia, žmonės taip pat graudinasi. Buvimas Kriukuose mums buvo lyg balzamas širdžiai. Mes pasijutome namuose. Tai neišsakoma žodžiais, bet pajuntama širdimi. Grįžteliu atgal. Bažnytėlės link eina gerasis senelis Kunigas, šalia zakristijonas, lyg du vieniši medžiai. Nujaučiu, ką išgyvena jo jautri širdis... Gyvenimas atiduotas žmonėms, visa išdalyta, širdis tapo laužoma Duona, atvira žmogui, o kaip pats skaudžiai išgyvendamas sakė: *Žmonės tolsta nuo Dievo! Aš jau neilgai gyvensiu...* Dievulis žino, gerasis Kunige, kiek dar žingsnių liko ligi Kalvarijos viršūnės, tik aišku, kad jie bus patys sunkiausi. Išsinešu Tave, brangusis Tėveli, savo širdyje. Ir Tu eisi su mumis aplink Lietuvą, aš Tave nešiu...

Mokyklos mokiniai darniai įsijungė į *Kryžiaus kelio* eisėną. Tiek daug jaunų, gražių veidų. Įvyksta tai, kas dėsningai

kartojasi: jie žadėjo lydėti iki mokyklos, bet lydėjo dar porą kilometrų už miestelio ribų. Jų liudijimas: *Mums sunku atsitraukti.* Kokia stipri *Kryžiaus* trauka! *Kryžius* – gilioji paslaptis. Kai žmogų persmelkia *Kryžiaus* realybė, kitokiu žvilgsniu jis žiūri į pasaulį ir jo įvykius.

Su moksleiviais, mokytojais ir direktoriumi atsisveikiname labai šiltai ir draugiškai.

Dabar mūsų būrelis mažesnis. Tik prisijungė viena jauna mergaitė su savo močiute, jos keliauja su mumis visą dieną. Keliaujame akmenuotu vieškeliu, kojos klaiposi, net saldu darosi, kai akmuo prispaudžia skaudamą vietą. Nieko, viską iškęsime, kad tik Lietuva atsigautų.

Kokie žali javų plotai, banguoja lyg jūra. Padangėje čirena vyturėliai, o mes Kriukų Motinai piname *Rožių vainiką.*

Atėjome į Žiemgalių kraštą. *Žeimelis* labai senas miestas, turįs gilias istorijos šaknis ir tradicijas. Įžengiant į miestelį, kairėje pasitinka senas vėjo malūnas. Jo fone nufotografuoju savo bendrakeleivius. Ties miesto riba mūsų laukia klebonas, procesijos dalyviai, pasipuošę tautiniais drabužiais. *Kryžius* keliauja miesto gatvėmis, lydimas giesmių. Į vieną darnią pynę susilieja giesmė, paukštelių čiulbesys, apsikaišo darželių gėlėmis. Nors dienos vidurys, bet bažnyčioje aukojama šv. Mišių auka; į ją mes sudedame viltis ir nuovargį. Gerasis Kristau, vienybėje su nekruvinąja Auka, šia kelione laimink Lietuvą.

Pietūs – senojoje karčemoje, pastatytoje XVII amžiuje. Viduje prieblanda, lubose balkiai, kažkoks paslaptingumas, o kartu jaukumas. Salėje ilgiausi stalai, lyg vestuvėms apkrauti valgiais ir gaiviaisiais gėrimais. Pasimeldusi mūsų didžioji šeimyna susėda prie stalo ant ilgų medinių suolų. Na ir pasistengė klebonėlis Gerutis Čajauskas su savo žmonė-

mis! Toks jau tas per kraštus besiliejantis žmonių vaišingumas. Prie stalo yra ir miesto valdžios atstovų, ir parapijiečių.

Graži mūsų šeimynėlė šiandien susirinko,
sėdi mūsų šeimininkas už stalelio linksmas, – dainuojama liaudies žaidime.

Tikrai graži šeimyna ir dar gražesnis žmonių darnumas ir atsivėrimas meilei. Tai tikras pritarimas *Kyžiaus kelio* akcijai.

Pasistiprinę dvasiniu ir žemišku maistu, išeiname su *Kryžiumi* iš Žeimelio. Beeinant vis daugėja žmonių, laukiančių pakelėse ir darniai įsijungiančių į *Kryžiaus* eiseną. Jie neša *Kryžių*. Mūsų nešėjams tai tikra Simono Kirėniečio pagalba. Vis daugiau ir jaunų žmonių, jaunų šeimų. *Kryžius* atgula ant jaunų pečių. Ateina panėšėti *Kryžiaus* ir žmonelių paburkusiais veidais, net ir su kvapeliu. Juk tai dvasios ligoniai, jie labai reikalingi vidinio išgydymo, užtat Išganytojas juos ir traukia prie savęs, trokšdamas pagydyti. Turėkime viltį...

Kyburiai. Miestelyje sujudimas. Prisijungia nauji būriai žmonių. Graži margaspalvė srovė: kūdikėliai ant tėvo ar motinos rankų, maži vaikeliai, jaunimas, brandaus amžiaus žmonės. *Į Viešpaties būstą džiaugsmingai keliaujam.* Kad taip kiekvieną sekmadienį žmonės veržtųsi į bažnyčią, kaip būtų gera, kaip greit pagražėtų visos Lietuvos veidas!

Šv. Mišios bus tik 20^{00} val., o nuovargis jau dabar merkia akis: rodos, imk ir gulk ant bažnytėlės grindų. Kojos lyg švininės: ne taip jau lengva įveikti 32 km akmenuotu žvyrkeliu.

Šv. Mišių metu labai gražiai gieda *Vaškų* parapijos vaikų choras *Varpelis*, plaukia vargonų ir smuiko melodija, o vaikų, lyg mažų cherubinų, balseliai pripildo šventovę.

Verbų sekmadienį aš buvau šioje bažnytėlėje, prieš Sumą liudijau Kristų, dabar atėjau čionai pėsčiomis. Kai kurie žmonės jau pažįstami, gera jų artumoje.

Šv. Mišių aukoje pasislėpė dar viena *Vilties* diena. Pasibaigus šv. Mišioms klebonas Vidmantas Kareckas kviečia pasidalyti mintimis apie *Kryžiaus kelią*. Nors jau nieko netroškau, tik miegoti, bet ką darysi, reikia tai reikia... Kalbėjau:

Sveikinu visus, kuriuos pažįstu ir kurių nepažįstu, visus, kurie taip gražiai įsijungėte į Kryžiaus kelią ir atėjote kartu, kurie rytoj išlydėsite mus iš Kyburių. Būkite Kristuje laimingi.

Kryžiaus kelias tikrai yra kryžiaus kelias, kitaip jo nepavadinsi. Romantikos čia maža, tai realybė, skaudi realybė. Rengdamiesi šiam keliui, mes maždaug numatėme, kas mūsų laukia, bet kaip visa tai bus iš tikrųjų, ne viską nutuokėme. Galiu liudyti – tai Dievo, ne mūsų darbas. Tai ne žmogaus jėgoms. Įnagiai prasti, bet geras yra Menininkas, kuriantis šiais įnagiais: Jo darbas pranoksta įnagius. Taip ir šiame Kryžiaus kelyje. Pabandykite eiti ištisas dienas dulkėtais, akmenuotais žvyrkeliais, kepinant saulei, lyjant lietui; miegoti vienoje sporto salėje visas būrys ant kietų grindų, kur vieni knarkia, kiti kosti, treti eina pasivaikščioti.

Kryžiaus paslaptis neperprantama. Manau, kad kiekvieną keliauninką Viešpats pašaukė vardu. Tai buvo galingas šauksmas. Dievas neduos ramybės, kol pasieksime tikslą.

Kas gi yra šita grupelė žmonių, nepabūgusių rizikos, sakyčiau, netgi avantiūros? Mes visi, žvelgiant pasaulio akimis, esame savotiški kvaileliai. Juk užsikrauti ant pečių 60 kg sveriantį Kryžių ir su juo apeiti aplink Lietuvą – argi tai paaiškinama kokiais logikos dėsniais? Pasaulio protingųjų akimis žvelgiant, tai tikra kvailystė.

Kai tik Jėzus užsimindavo apaštalams, kad Jam teks kentėti, būti nukryžiuotam, šie pašiurpdavo ir prieštaraudavo.

– Nieku būdu Tau taip neturi nutikti! – draudė apaštalas Petras.

Ką atsakė Kristus?

– Eik šalin, šėtone, nes tu mąstai ne Dievo mintimis.

Giliausia šio Kryžiaus kelio esmė – Viešpaties mintis iš naujo prikelti Lietuvą, tačiau ne politinėmis gudrybėmis, bet Kryžiaus kvailyste. Mielieji žmonės, Dievas savo planus vykdo tikslingai. Jis žino, ką daro. Mes pasitikime Juo ir einame pirmyn, atsisakę net noro žinoti kelionės rezultatus. Ir charakteriai, ir būdo savybės mūsų tikrai nestandartinės, gana originalios. Tačiau Šventoji Dvasia niekada neklysta. Jei Ji mus pašaukė, Ji ir įvykdys savo planą, įvykdys per šiuos silpnus, nevykusius, nuodėmingus žmones, kuriems pirmiausiai aš priklausau. Šv. Pilypas Nėris mėgdavo Dievui sakyti: „Pasisaugok, Viešpatie, nes aš esu labai nepatikimas!"

Šioje kelionėje patiriame ir tyrų džiaugsmo prošvaisčių, kai prie mūsų džiaugsmingai jungiasi vaikai, jaunimas, tėvai su kūdikėliais ant rankų. Tai realios Vilties ženklai, tai mūsų Lietuva.

Turiu prisipažinti: aš dabar mieliau atsigulčiau ant šių bažnyčios grindų ir užmigčiau, užuot kalbėjusi... Bet kad toks jau yra tas Kryžiaus kelias. Kadaise Jėzus apaštalui Petrui kalbėjo: „Kai buvai jaunas, ėjai kur pats norėjai; kai pasensi, kiti tave sujuos ir ves kur tu nenori". Niekas mūsų nesujuosė, mes patys, kaip alpinistai, susirišom bendro gyvenimo virve ir kopiame į Dievo Valios kalną. Mielieji, gerumo srovelė, ištryškusi Nidoje, formuojasi į upę, gerumo upę. Žmonių sutikimai pakelėje, jų dosnumas, maitinimas ir nakvynė – tai daugelio žmonių akcija ir jie visi įsijungia į Kryžiaus kelią.

Kai jūs kenčiate fiziškai ar dvasiškai, realiai įsijunkite

į šią Kryžiaus kelionę. Tesusivienija jėgos, Kristaus Kryžius teiškyla mūsų Tautoje, kaip „nuopuolio ir prisikėlimo ženklas; kaip ženklas, kuriam prieštaraujama".

Turėkime nuolankią viltį, kad Kristaus prisikėlimo šviesa iš mūsų Tėvynės sklis į visą pasaulį. Paimkime gaublį ir pažiūrėkime: Kuršių marias apkabina Baltija; Baltija susisiekia su Šiaurės jūra; Šiaurės jūra – su Atlantu ir vandenimis tampa apkabintas visas Žemės rutulys.

Mūsų žemelė – aguonos grūdelis Visatoje, o Dievas yra begalinis. Jo Širdyje galima sutalpinti visą pasaulį. Pasitikėkime Jo perkeičiančia galia. Dievas yra Meilė! Jis negali mūsų nemylėti. Atsiverkime patys ir kitiems padėkime atsiverti Jo gydančiai jėgai.

Papasakosiu sakmę „Erelio testamentas" pagal Leonardą da Vinčį.

Senas erelis kadai buvo nustojęs metus skaičiuoti, gyveno išdidus ir vienišas tarp neprieinamų uolų. Bet jo jėgos ėmė sekti ir jis pajuto, jog artinasi paskutinė valanda. Garsiai kleketuodamas, erelis sušaukė savo sūnus, gyvenančius kitų kalnų skardžiuose. Kai visi susirinko, jis apžvelgė juos paeiliui ir tarė:

– Aš jus visus išauginau ir išmaitinau, nuo mažų dienų išmokiau drąsiai žiūrėti į akis saulei. Badu aš numarinau tuos jūsų brolius, kurie negalėjo tverti akinančios šviesos. Štai kodėl jūs teisėtai skrajojate aukščiau už kitus paukščius. Ir vargas tam, kas drįs artintis prie jūsų lizdų! Visi, kas gyvas, dreba prieš jus. Bet būkite taurūs, neskriauskit menkų ir bejėgių. Neužmirškite geros senos tiesos: bijoti galima priversti, o gerbti – niekados.

Sūnūs pagarbiai klausėsi tėvo žodžių.

– Mano dienos suskaičiuotos, – tęsė jis. – Bet savo lizde numirti nenoriu. Ne! Paskutinį kartą pakilsiu aukš-

čiau debesų, kiek tik beužneš mane sparnai. Aš lėksiu stačiai į saulę, kad jos spinduliai sudegintų mano senas plunksnas, ir tada krisiu į jūros gelmę...

Po šių žodžių stojo tokia tyla, jog net kalnų aidas neišdrįso jos drumsti.

– Bet atminkit! – užbaigė sūnums tėvas. – Tą valandėlę turi įvykti stebuklas: iš vandens aš iškilsiu vėl jaunas ir stiprus, ir gyvensiu iš naujo. Jūsų irgi laukia tas pats. Tokia mūsų, erelių, dalia!

Ir štai, išskleidęs sparnus, senas erelis pakilo paskutiniam skrydžiui. Išdidus ir prakilnus, jis atsisveikindamas apsuko ratą apie uolą, kur buvo išauginęs daugybę palikuonių ir pats išgyvenęs ilgus metus. Pagarbiai tylėdami jo sūnūs žiūrėjo, kaip erelis drąsiai kyla į saulę.

Iš šio alegorinio pasakojimo galime pasisemti skaidrios vilties. Tai, kas nutiko anam ereliui, Dievas leidžia nutikti mums kiekvieną kartą, kai pasitikėdami leidžiame Jo Meilės Saulei sudeginti mūsų senas plunksnas – nuodėmes ir panirti į Jo gailestingumo – Malonės vandenis, kur Jo Švč. Kraujo galia mes gauname tikrą, dvasinį Atgimimą.

„Žmogus nuteisinamas ne įstatymo darbais, bet tik tikėjimu į Jėzų Kristų. Taigi mes įtikėjome Kristų Jėzų, kad būtume nuteisinti Kristaus tikėjimu" (Gal 2,15). *Pasitikėkime Jėzumi! Leiskime Jam mus atgimdyti Dievo vaikų gyvenimui.*

Apnakvino mus kyburiškiai pradžios mokykloje ir klebonijoje. Kažkoks mielas tapo šitas benamiškumas: nuolatinė piligrimystė, krepšių tąsymas iš autobuso, vėl į autobusą, žmonių charakterių margumynas ir mielas šurmulys vakare,

pasibaigus kelionei. Tačiau be galo ilgiuosi ramybės, vienatvės, susitelkimo. Bet čia – *Kryžiaus kelias:* teks susikurti oazę viduje. Gelmėje gyvena Dievas. Jis – mano ramybė ir atgaiva. Jame pailsiu ir pavargstu.

Kad spėčiau rašyti kelionės dienoraštį, keliuosi jau 4^{00} val., pasimeldžiu ir tylutėliai imu rašyti. Piligrimai dar miega, ir aš juos apkabinu mintimis, prabėgdama dienos įvykius, išgyvenimus ir pilką, dulkėtą, akmenuotą *Kryžiaus kelią.* Nors mūsų auka tokia menka, taip aptraukta žmogišku silpnumu, nuodėmingumu, bet Tu, Gailestingasis Dieve, įmerk ją į savo Sūnaus Kraują ir ji taps vaisinga, išganinga.

Jau einu ilsėtis. Pamigdyk savo mažulėlę, duok visiems mano broliams ir sesėms ramų, kokybišką miegą. Padaugink mūsų jėgas. Jėzau, Marija, Juozapai šventas, myliu Jus, gelbėkit Lietuvą! Labanakt, Tėve! ir Marijai labanakt!

19-oji diena [90–98] *Gegužės 23 d.*

Kyburiai–Saločiai–Smilgiai

Ačiū, Dievuli, už naują dieną. Mes vėl galime keliauti *Tikėjimo–Vilties–Meilės keliu.* Jėzau, pameni, kaip vakar savo sodelio pakrašty stovėjo 90-metė senutė ir verkdama mus laimino, skundėsi, kad Tu ją pamiršai žemėje?.. Atsimink, Gerasis, jos maldą, pašauk į Namus geriausiu laiku.

Ir aš nežinau, kokio ilgio mano kelias, bet vieno neužmirštu: kasdien einu Namo, einu pas Tėvą. Ir šiandienos kelionė taip pat ėjimas į Tėvo Namus. Kaip labai aš Tavęs, mano Tėve, ilgiuosi!

Mūsų piligrimai nubudę keliasi, ruošiasi, o aš jau tris valandas rašau. Ačiū Tau, Dievuli, už kvietimą į šį kelią, už galimybę Tave liudyti. Daug davei ir dar daugiau duosi. Esu nuolat alkana Tavęs.

Gerojo klebono Vidmanto Karecko ir parapijiečių rūpesčiu pavalgėme skanius pusrytėlius. Dar liko truputis laiko. Tai pasirengimas kelionei. Sėdžiu šventoriuje ant žalios vejos. Taip gražiai čiulba paukšteliai. Su mumis eisi Tu, Jėzau, eisi laiminti Lietuvos nuo *Kryžiaus.*

Pavasaris baigia žydėjimo ir išbandymo laiką. Tuojau prasidės vasara. Būdami gamtoje, kartu su ja jausime pavasario perėjimą į vasarą. Jau nužydėjo sodai, pienės, baigia žydėti alyvos. Netrukus ims sirpti žemuogės. Gyvoji Viešpaties gamta gaubia mus.

Jau renkasi vaikai, jaunimėlis, suaugusieji. Tuojau pradėsime kelionę. Graži *Kryžiaus* procesija išeina iš Kyburių bažnyčios, kuri projektuota Vytauto Landsbergio-Žemkalnio.

Procesijos priekyje vaikai, augaloti vaikinai kartu su klebonu neša *Kryžių*. Šiandien mūsų piligrimams atokvėpis, nes yra nemažai Simonų Kirėniečių.

Einame vieškeliu, apipindami savo šalelę *Rožiniu*. Artinamės prie *Kiemėnų* gyvenvietės. Eisenoje yra žmonių iš Šiaulių, Saločių, atvykusi iš Pasvalio ir Onutė Jakovlevienė su Joniuku. Jie eina švytintys šiame kelyje, vos besulaukdami eilės panėšėti *Kryžių*. Graudžiai gražus tas aukštaičių uolumas. Žemaičiai buvo kur kas santūresni, nebuvo jų tokių būrių ir taip uoliai nesijungė į žygio akciją. Aukštaičiai jautrūs, religingi. Ant kalnelio matome plevėsuojančias bažnytines vėliavas, būrį vaikų ir tėvų. Moterys rankose laiko naują vainiką apvainikuoti *Kryžiui*. Kiemėnuose ūkininko sodyboje pavėsyje laukia paruoštas stalas. Tikra romantika! Medžių paunksnė ir šaltas šviežias pienas, gaivūs gėrimai, užkandžiai.

Padėkoję nuoširdiesiems kiemėniškiams, einame pirmyn. Paėjėjus galą kelio, vėl sustabdo mus būriai vaikų ir jų mokytojai. Tai Kiemėnų pagrindinė mokykla. Argi įmanoma atsisakyti vaikų kvietimui? Mokyklos kieme vaišinamės žagarėliais, gaiviaisiais gėrimais. Vaikai linksmi, pasipuošę. Žiūri į šią ateinančią Lietuvą ir bunda reali *Viltis:* jie jau mažiau perimti sovietinio raugo. Jiems reikia Dievo, tada subręs kitoks Seimas, vyriausybė; sumažės blogis, skleisis Gėris. Jau dabar jis nedrąsiai skleidžiasi. Bunda Lietuva.

– Vaikai, ar jūs už Dievą, ar prieš Dievą?

– Už Dievą! – išsiveržė šauksmas iš daugelio jaunų krūtinių.

Vaikeliai, jei mes būsime su Kristaus vėliava, laimėsime. Būkite laimingi! Mes melsimės šios kelionės metu, kad Dievulis jus laimintų, kad jūs būtumėte geri, kūrybingi ir džiugūs.

Po trumpų vaišių džiūgaujantys vaikai įsilieja į procesijos tėkmę. Jų rankutėse kryželiai, Marijos statulėlės ir jų atvira širdiškas džiaugsmas, sklindantis iš gerų širdelių.

Kiemėniškiai, pasitikę su vėliavomis, lydėjo iki Pasvaliečių kaimo. Jie turi ir originalią savo kaimo vėliavą, kurią taip pat nešė. Vienas jaunas vyras *Kryžių* nešė net iki Pasvaliečių niekam neleisdamas jo pakeisti (matyt, tokia buvo jo auka). Gerasis žmogau, telaimina tave Dievas! Tu tarsi suaugai su Viešpaties *Kryžiumi.*

Saločiai. Dėl žmonių vaišingumo, dėl kelių sustojimų pusvalandį vėlavome į Saločius. Klebonas Stasys Tamulionis priekaištauja už vėlavimą, ir visai teisingai. Laukia mokiniai, mokytojai, o mes vėluojame. Ką padarysi! Be kaltės kaltieji... Mes stengėmės, bet sulaikė žmonių nuoširdumas.

Graži, jauki Saločių bažnytėlė, juo gražesnė, kad ji iškilo sovietmečiu, dėl tuometinio klebono Antano Balaišio apsukrumo ir uolumo bei Saločių parapijiečių darbštumo. Nuostabi aplinka. Bažnyčia aukštesnėje vietoje, apačioje – upė. Labai graži bažnyčios aplinka – šventorius. Čia koplytstulpiai, Rūpintojėlis, tujos lyg sargybiniai, žalia veja. Visur grožis.

Šv. Mišių aukoje susipynė nuoširdžiųjų aukštaičių ir piligrimų malda. Po šv. Mišių čia pat, šventoriuje, laukė padengti pietų stalai, apkrauti įvairiomis gėrybėmis. Daug daug žalių salotų lapų. Nuostabiai sutampa: Saločiai ir salotos. Pasistiprinę maistu, apgaubti žmonių rūpestingumo, keliaujame Smilgių link.

Artinamės į *Pasvaliečių* kaimą. Laukia žmonių būrys su plazdančiomis vėliavomis, džiūgaudami šokinėja vaikai, mergytės su gyvų gėlių vainikais ant galvelių atrodo kaip mažos vaidilutės. Vaikų veideliuose toks vaiskus tyrumas. Merginos

pasipuošusios tautiniais drabužiais, vaikinai tvarkingi. Jaudinantis momentas, kai giedodama artėja *Kryžiaus procesija* ir susitinka su laukiančiais pagarbiai nutilę.

Gintaras, grupės vadovas, visų vardu sveikina:

– Garbė Jėzui Kristui!

– Per amžius. Amen! – atsako džiugūs, susijaudinę, net ašaras braukdami Pasvaliečių kaimo žmonės.

Ir eina sveikinti *Kryžiaus*, klaupia, bučiuoja. Nepakartojamas reginys. Reikia pačiam tai išgyventi.

Dabar jau mūsų daug. Visi keliaujame Smilgių link. Pasvaliečių žmonės atėjo su savo kaimo vėliava ir žibintais. Priekyje vaikai, jie tokie gražūs ir tiek jų daug. Rankelėse kryželiai, kuriuos jie spontaniškai kelia aukštyn. Trys mergytės, įsikibusios į vieną mažą kryželį, jį kelia kuo aukščiau, bet kryželis per mažas, įduodame joms Laižuvos kryžių. Jos visos sukimba į šį kryželį ir aukštai iškėlusios eina akmenuotu vieškeliu. *Kryžių* neša jau ne būrelis, išėjęs iš Nidos, bet visa Lietuva.

Jėzau, Tavo *Kryžiaus* pergalė švinta, *Kryžius* įveiks šėtoną, dovanos mums tikrą džiaugsmą. Jaučiamės kaip izraelitai, keliaujantys į Pažado Žemę. Einame į tikrąją Lietuvą.

Vėl mirguliuoja tolumoje žmonės. Priekyje vaikai. Čia vaikai, ypač mergaitės, išpuoštos, lyg princesės. Vėl tie nuostabiai švytintys vaikų veidai.

Trumpas sustojimas, ir gražioji Lietuva keliauja drauge. Šie išsipuošę vaikai – tai tautinių šokių grupė *Čiaraukšta.*

Tikras *Verbų sekmadienis.* Margaspalvėje minioje *Kryžius* eina ant žmonių pečių. Mūsų piligrimai šiandien jo beveik negauna panėšėti. Gerai. Mažas upeliukas tampa srautu. Tegul sruvena Gyvojo Vandens srovė, girdanti ištroškusių širdžių dirvą.

Smilgiai. Žmonės laukia gatvėse, įsijungia į bendrą srautą ir vilnija bažnyčios link, skamba giesmės, aukštyn kyla vaikučių rankutės, giedant *Sveika, sveika, sveika, Marija.* Nepakartojamai žavus reginys, kai pakyla į dangų mojuojančios rankos ir rankutės. Tauta kyla į išsivaduojamąjį žygį, kuriam vadovauja Nukryžiuotasis Karalius. Norint tai realiai pajusti, reikia pakeliauti šiame žygyje bent keletą dienų.

Jau matome Smilgių bažnyčios bokštą.

Maloninga ir skaisti
Grožio nuostabaus.
Pas save visus kvieti
Motina Dangaus.

Skamba bažnyčios varpai. Suklumpa bažnyčioje žmonės, garbindami Švenčiausiąjį ir *Kryžių,* skamba litanija gegužės Karalienei ir *Sveika, Marija, Motina Dievo.*

Negaliu akių atitraukti nuo nepaprasto grožio paveikslo *Marijos su Kūdikėliu Jėzumi.* Akys kaip gyvos žvelgia širdies gelmėn. Kūdikėlis taip panašus į savo Mamą, o Ji – į Kūdikį. Kokia graži esi, Marija!

Kai vaikai Medžiugorėje Mariją paklausė:

– Mama, kodėl Tu tokia graži?

Marija atsakė:

– *Todėl, kad labai myliu.*

Ir mes gražūs, kai mylime. Iš šio ženklo atpažįstami Dievo vaikai.

Pasibaigus gegužinėms pamaldoms, patraukiame į mokyklą. Čia laukia staigmena. Suskamba muzika, nuvilnija smilgiečių himnas, kitos dainos. Visi sustojame į ratą ir dainuojame.

Po muzikinės dovanos – vaišės. Mokyklos koridoriuje ilgi stalai, apdengti baltomis staltiesėmis ir apkrauti valgiais. Palaiminimo malda padaro maistą dar skanesnį, veiksmingesnį.

Lyg vaikai, su puikiausiu apetitu piligrimai mažina stalo svorį. Tai bent šeimyna! Tai bent stalas!

Mums bevalgant smilgiečiai dainuoja labai gražias dainas – giesmes:

O Lietuva, o kryžių šventa žeme,
Kurią pamilo Marija karštai.
Suklaupkime šiandien visi prie kryžiaus
Ir pasimelskime karštai karštai.
O Kryžiau Kryžiau, kiek tu iškentėjai,
Kiek ašarų, skausmų regėjai tu.
Kaip Viešpatį prikaltą tu mylėjai,
O mes nemokame mylėt kaip tu.
O Lietuva – Tėvyne mylimoji,
Palaiminta kryžių esi šalis.
Per kryžių skausmas, laimė mus aplanko
Su kryžiumi sutinka mus mirtis.
Apsaugoki, Marija Motinėle,
Tuos kryžius pakelėse stovinčius.
Suklaupkime šiandien visi prie kryžiaus,
Malda pašaukim Viešpatį pas mus.

O Kryžiau!

Imu į rankas šventą kryžių
Ir spaudžiu prie lūpų karštai.
Ant kryžiaus aukojosi Kristus
Ir mirė už mus nekaltai.
O kryžiau, o kryžiau, o kryžiau!
Tu mano paguoda, viltis,
Su kryžium, su kryžium, su kryžium
Meldžiuosi dienas ir naktis.

Tenai pakelėje ant kryžiaus
Mus laimini savo ranka.
Priklaupk, pakeleivi, prie kryžiaus
Taps tavo lengvesnė dalia.
Atleiski, o Kristau, atleiski,
Atleiski Tu man, nes gali.
Žinau, nusidėjau ir klydau
Aš menkas šiam žemės kely.

Ansambliui vadovaujanti Onutė Jurkonienė pati kuria ir ansambliečius išmoko giedoti. Jos taip jautriai gieda šias giesmes. Paskui šoka ir dainuoja vainikuotos ansamblio *Čiaraukšta* mergaitės ir berniukai iš Čiaraukštos kaimo. Po jų šokio ritmu pakviečia kapela *Sumestinis* (tai dviejų kaimų – Pasvaliečių ir Smilgių junginys), vadovaujamas A. Lansbergio.

Kai kurie piligrimai dar pajėgia ir pašokti savo pavargusiomis kojomis, o kiti tuo laiku autobuse atgailauja, kalbėdami maldas už „griešnykus". Kiek žmonių, tiek nuomonių. Yra pavojus, kad savo nuomonę, požiūrį galime paversti dievuku. Mūsų maldininkai turi tendenciją į krikščionybę be džiaugsmo, kiti turi labai siaurą mąstymo lauką.

Džiaukimės, juk mums viskas atleista. Atgaila visuomet susijusi su džiaugsmu. Šv. Ignacas sakydavo: *Jei liūdnas šventasis, liūdnas ir jo šventumas.*

Šios dienos *Kryžiaus kelias* buvo panašus į *Verbų sekmadienį* Kristaus laikais. Kažin ar kita savaitė jau bus *Kryžiaus kelio* savaitė? Tebūnie Viešpaties Valia.

Nakvynei mes trys – Monika, Pranas ir aš – nuėjome į svetingus p. Ramunės namus. Čia buvo labai gera. Net ir išsimaudyti galėjome. Tai tikra dovana piligrimo kelyje. Ačiū jums, gerieji žmonės!

Smilgiai–Gulbinėnai

Šiandien Marijos *Krikščionių Pagalbininkės* šventė. Mums ji prasidėjo Smilgių bažnytėlėje prie nuostabaus grožio Marijos paveikslo. Kokios geros Marijos akys! Kokios jos bus, kai jas pamatysime skaisčioje Amžinybės šviesoje? Kaip ilgiuosi savo Motinos! Kai kas sakosi regintys gyvą Mariją. Duok, Dieve, kad tai nebūtų iliuzija, apgaulė. Mano prašymas Dievuliui toks: neduok man jokių regėjimų, bet duok tik tvirtą tikėjimą. Geriau spindinti tikėjimo tamsa, *Kryžiuje* gimusi Meilė ir visiškas paklusnumas Tavo, Tėve, valiai. Aš palauksiu amžinojo susitikimo Tavo Namuose, kur *Tave regėsime veidas į veidą.* Čia, žemėje, gali veikti nelabojo apgaulė arba psichikos nukrypimai...

Rytmetinėje šv. Mišių aukoje buvo pašventinta nauja kelionės diena. Klebonas Stanislovas Tamulionis mums linkėjo:

Ištvermės, brangieji piligrimai! Jūs pradėjote kelionę Nidoje entuziastingai, su džiaugsmu. Ėjo dienos, ryškėjo nuovargis, charakterio savitumai, nuomonių skirtumai. Pamatėte, kad ne angelai keliauja.

Kai studijavau Kauno kunigų seminarijoje, mūsų kurse buvo 12-ka. Iš pradžių viskas buvo puiku, rodės, vienas kitą kelsime, padėsime ir t. t. Ėjo laikas. Nieko panašaus! Dažnai laidėme vienas kitam replikas, negailestingai kėlėme ydas... Tai ne mamos lepinimas ir glamonės. Buvo skaudu, bet pamažu supratome, kad tai būtina, kad reikia gludinti charakterio aštrumus. Taip brendome, kol pagaliau supratome, kad būti žmogumi yra tikras menas.

Panašiai ir jums bus šioje Kryžiaus kelionėje. Tai gali būti skaudi kelionė. Nekraukite Kryžiaus vien ant savo pečių, mokėkite juo dalytis su žmonėmis, įsijungiančiais kelyje. Tepaliečia jis kuo daugiau pečių.

Telaimina jus Dievas ir Švč. Motina! Ačiū, kad atnešėte Kryžių į Smilgius.

Po šv. Mišių trumpu žodeliu dėkojau visų vardu:

Gerbiamas klebone! Brangūs smilgiečiai! Esame džiugiai nustebinti jūsų nuoširdumo, uolumo. Tiek daug žmonių, ypač vaikelių, įsijungė į Kryžiaus kelią. Teliepsnoja jūsų gerose širdyse Dievo ir artimo meilė. Vaikai mažiau paliesti sovietinio raugo, mažiau raugių jų širdelėse prisėjo piktasis. Tikėkime, kad ateinanti Lietuva yra geresnė nei nueinanti.

Vaikai, tegul jūsų širdelės būna gražesnės nei gėlių vainikai ant mergaičių galvelių.

Ačiū mielam klebonui už gilias psichologines įžvalgas ir patarimus. Jie tikrai mums reikalingi.

Mieliesiems piligrimams norėčiau tarti:

– Priimkime žmonių džiaugsmą, jų spontaniškumą. Visa yra gera, kas eina iš širdies. Tebūnie gyvas mumyse šiandien taip gražiai aidėjęs psalmės atliepas: „Į Viešpaties būstą džiaugsmingai keliaujam!" Tai Senojo Testamento žmonių džiūgavimas: jie mokėjo džiaugtis Dievo pažadais. Kodėl dabar, kai jau įvykęs atpirkimas, mes tapome liūdni? Kur dingo mūsų krikščioniškas džiaugsmas? Juk esame ne tik Nukryžiuotojo, bet ir Prisikėlusiojo mokiniai.

Ar laimingi būtų tėvai, jei jų vaikas vien liūdėtų, verkšlentų nuleista galva ir nuolat prašytų atleidimo? Tėvai trokšta gyvybingo, džiugaus, sveiko vaiko. Ir Dievas trokšta savo vaikų džiaugsmo, veržlumo, kūrybingumo. Užtat Jis ir kentėjo, nes labai pamilo žmogų. Dievo kančia rodo Jo Meilės gelmę. Jeigu esame šitaip mylimi, pakelkime galvas! Šypsokimės! Priimkime žmonių nuošir-

dumą. Jei už džiaugsmo valandėles atgailaujame, atgailaukime tik už save, nes problema – ne kitų nuodėmės, bet mūsų išdidumas.

Kas sudaro atgailos esmę? Nusisukti nuo blogio ir atsigręžti į Dievą. Nusigręžti nuo blogio – tai nusigręžti ne tik nuo nuodėmių, bet ir nuo jų šaltinio – nepažabotos žmogaus savimeilės. Atgaila – pozityvus vyksmas. Pažvelkime į Evangeliją: „Džiaukitės drauge su manimi! Radau savo pražuvėlę avį. Sakau jums, taip ir danguje bus daugiau džiaugsmo dėl vieno atsivertusio nusidėjėlio, negu dėl devyniasdešimt devynių teisiųjų, kuriems nereikia atsiversti" (Lk 15,6–7).

Sūnaus palaidūno istorijoje tėvo žodžiai – „Reikėjo puotauti bei linksmintis, nes tavo brolis buvo miręs ir vėl atgijo, buvo žuvęs ir atsirado!" (Lk 15,32).

„Jei jautiesi nusidėjęs ir silpnas, turi ypatingą teisę į Dievo rankas, nes Jis yra Gerasis Ganytojas, ieškantis paklydusių avių, silpnų ir bejėgių, nespėjančių eiti su kaimene. Leisk Jėzui paimti tave ant rankų, leisk Jam tave mylėti, patikėk Jo meile.

<...> Evangelijoje visos išpažintys baigiasi puota: Viešpats ateina į svečius pas Zachėjų, o būsimasis evangelistas muitininkas Matas kviečia Kristų į vaišes kartu su kitais muitininkais ir nusidėjėliais, kad visi drauge džiaugtųsi, jog jam atleista. Evangelijoje atleidimas visada siejasi su džiaugsmu" (Kun. T. Dajczer).

Kurgi mūsų džiūgavimas?! Saugokimės formas paversti tikslu. Tikslas vienas vienintelis: „Vieną Dievą tegarbinsi ir Jam vienam tetarnausi!" Dievas yra džiaugsmo, ramybės, harmonijos Dievas. Jis nori, kad mumyse džiūgautų išvaduotas vaikas, nes vaikas, jei sveikas, yra džiugus, spinduliuojantis meile.

„Į Viešpaties būstą džiaugsmingai keliaujam!" Jo būstas – visa Lietuva. Keliaukime!

Mūsų graži eisena patraukia atgal į Pasvaliečių kaimą, nes iš ten suksime į Gulbinėnus. Pasvaliečių kaimo žmonės vėl gausiai dalyvauja kelionėje. Pavaišinę pusryčiais palydi iki kaimo ribų ir atsisveikina. Sudiev jums, mūsų brangieji aukštaičiai. Būkime vienminčiai maldoje už Lietuvą.

Mūsų būrelį pakelėje vis papildo nauji žmonės – jie eina drauge ilgesnį kelio galą. Uoliau jungiasi vaikinai nei merginos. Tikriausiai joms baugu, kad reikia nešti *Kryžių*. Bet, kad jūs žinotumėt, žmonės, koks mielas *Kryžius*...

Einame akmenuotu, dulkėtu vieškeliu. Šiandien man eiti lengviau, nes baigia gyti kojos. Giedame *Kalnus* ir tuomet nematai nė kelio nepatogumų, akmenų, dulkių, nes tave neša giesmės sparnai.

Pertrauka pievoje. Koks mielas sąlytis su žeme, kai padedi galvą ant jos krūtinės...

Poilsio valandėlė baigėsi. Vieškelis vingiuoja pro retas sodybas. Čia nieks niekur mūsų nelaukia, neprisijungia. Priešingybė vakarykščiai dienai. Einame valandą, dvi, tris, o žmogaus nė vieno. Pagaliau matome moterį, ravinčią daržą. Ji žvilgsniu palydi šią keistą eiseną ir tęsia savo darbą. Ji irgi neša savo kryžių.

Artėdami prie gyvenvietės sutinkame du pakaušusius žmones. Viena moteris, pamačiusi mus, skubiai pasislepia už alyvų krūmo ir iš ten smalsiai stebi *Kryžiaus* eiseną.

Keista! Rodos, mirusios sodybos, lyg visai nebūtų gyvų žmonių. Kur jie?

Bet štai *Gulbinėnai*. Eidami per miestelį, girdime dainuojant, žmonės vaišinasi biržietišku alumi. Netoli bažny-

čios laukia būrys žmonių su bažnytinėmis vėliavomis, mergaitės tautiniais drabužiais, kitos baltomis suknelėmis. Priekyje – Gulbinėnų klebonas Vilmantas Gutauskas ir Krinčino parapijos klebonas Sigitas Uždavinys. Mes apšlakstomi švęstu vandeniu. Kun. S. Uždavinys, pabučiavęs *Kryžių*, ima jį ant savo pečių ir su ganomaisiais įneša į bažnyčią.

Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresės bažnyčios didžiajame altoriuje – Marijos *Magnificat* skulptūra, aplink padėkos ženklai.

Krinčino klebonas per šv. Mišias kalbėjo:

Kur Viešpats buvo šlovingiausias? Ne Prisikėlime! Tai kurgi? – Ant Kryžiaus! Prisikėlusįjį tematė būrys žmonių, o mirštantį ant Kryžiaus regėjo ne tik Jeruzalė, iš įvairių Judėjos miestų ir kaimų suplūdę maldininkai, bet ir kitų tautų gyventojai. Ant Kryžiaus Jėzus yra pašlovintas, nes įvykdo galingiausią meilės misiją: Dievas–Žmogus miršta už žmogų. Kryžius – sostas, nuo kurio Jis viešpatauja žmonėms.

– Kodėl žmonės šiandien taip sunkiai sprendžia savo problemas? – Jie neturi kryžiaus. Ar tremtiniai žudėsi, nubausti 20–25 metams? – Ne! Jie turėjo kryžių. – Kodėl dabar žudosi jauni? – Todėl, kad jie be kryžiaus. Prie lovos prikaustyti ligoniai, invalidai ištveria metų metus. Kodėl? – Nes jie su kryžiumi!

Kas eina per gyvenimą su Kryžiumi, tas visuomet ištveria kančioje. Kryžius – Dievo Meilė, apsireiškusi žmonėms. Žvelkime į Jėzaus ištvermę, kantrybę, gailestingumą, kai Jis kabojo ant Kryžiaus. Jis čia labiausiai valdoviškas, labiausiai pašlovintas. „Kai būsiu pakeltas aukštyn, visus patrauksiu prie savęs".

Ir mes, norėdami kitus patraukti, turime eiti šiuo valdovišku keliu, nes Kryžius ne gniuždo, bet išaukština, nuskaidrina. Kryžiuje slypi didžiausias džiaugsmas. Kas

suprato ir pamilo Kryžiaus paslaptį, per gyvenimą eina pakelta galva, visus traukdamas į Dievą.

Būkime! Džiaukimės! Lietuva, kaip toje lopšinėje Tėvynei:

Kiek rovė – neišrovė,
Kiek skynė – nenuskynė.
Todėl, kad tu – šventovė.
Todėl, kad tu – Tėvynė. (Just. Marcinkevičius)

Lietuva pamilo kryžių. Ji – vienintelė pasaulyje turinti Kryžių kalną. Popiežius, lankydamasis Lietuvoje, suklupo Kryžių kalne. Žinoma, suklupo ne prieš tuos kryželius ir rožančiais apkabinėtus kryžius, bet prieš didįjį Kryžių, esantį Lietuvos širdies gelmėse.

Ištvermės jums, piligrimai! Liudykite Kristų šia Kryžiaus eisena, kuri be žodžių daro įtaką. Žinoma, yra žvelgiančių su panieka į šią akciją, bet ir Kristui, einančiam į Golgotą, teko tokia dalia.

Pasitikėkime, Kryžius nuves į Prisikėlimą mūsų Tėvynę!

Po šv. Mišių klebonas Vilmantas pakvietė piligrimus į kultūros namuose parengtą vakaronę. Ne vienas iš mūsų piligrimų pasišiaušė – vakaronė nesuderinama su atgailos dvasia. Tokia maldininkų nuostata labai įskaudino kleboną ir parapijiečius. Jie buvo parengę programą: eiles, giesmes ir dainas. Jie tapo mūsų nuvilti, pažeminti. Mūsų būrys liūdnas, stinga krikščioniško džiaugsmo. Mumyse glūdi slaptas išdidumas, fariziejiškas teisuoliškumas. Užtat Jėzus ir pakvietė mus į šį *Kryžiaus kelią,* kad mes esame reikalingiausi atpirkimo, išvadavimo Jo Kryžiumi ir Evangelija.

Nepaisant mūsų nemandagumo, buvome pavalgydinti ir apnakvindinti mokyklos sporto salėje ir koridoriuje. Čia išsiskalbėme kelionėje įdulkėjusius drabužius. Naktis, lyg

motina, atleidžia viską ir savo jaukiame glėbyje užmigdo pavargusius žemės piligrimus.

21-oji diena [103–107] *Gegužės 25 d.*

Gulbinėnai–Pabiržė–Biržai

Gulbinėnų bažnyčia pastatyta 1948 m. Statyta kaip tvartas ateistinei valdžiai apgauti. Vėliau pavyko pašventinti ir laikyti pamaldas. Tai vienintelė Lietuvoje iš molio nudrėbta bažnyčia. Dabar ji iš išorės apdailinta plytomis.

Apsireiškimo istorija. Kun. Antanas Valančiūnas 1987 m. rugpjūčio mėn. papasakojo: „Marija pasirodė 1985 m. sausio 1 d. Didžiajame altoriuje esanti Marijos statula pranyksta, ta vieta nušvinta ir pasirodo Marija. Juodbruvė, skaisti, veido išraiška rytietiška, bet lietuviškų bruožų. Marija pasako, kad čia renkasi antrą Šiluvą. Šiluvoje ji apsireiškė, norėdama sulaikyti protestantizmą, o čia – bedievybę. Nuo 1985 m. Marija pradeda kovą Lietuvoje su šėtonu. (Plg. Kun. Robertas Skrinskas. Piligrimo vadovas)

Rytmečio šv. Mišių metu pamoksle klebonas Vilmantas išsakė savo širdgėlą dėl vakarykščio mūsų poelgio:

Geriau artimo meilė negu forma. Jūs nepriėmėte žmonių dovanos, kurią jie taip nuoširdžiai parengė. Jeigu tai kartosis, eikite su Kryžiumi nors ir šimtą kartų aplink Lietuvą, nieko nelaimėsite. Meilė yra aukščiau visų atgailos kelionių. Įsidėmėkite! Tokia jūsų nuostata – tai užslėptas išdidumas, kurio Dievas labiausiai nemėgsta. Priimti žmonių parengtą programą, jų dainas, eiles ir giesmes yra gražu, prasminga. Žmonės norėjo apdovanoti jus savo meile, o jūs jos nepriėmėte. Tai nusižengimas. Tai visiškai neteisingai suprasta atgaila. Atgaila yra susi-

jusi su džiaugsmu. Kristus priėmė visokią žmonių meilę – ar ji buvo reiškiama ašaromis, ar puota, ar veržimusi į Jį. Taip ir jūs turite elgtis šioje atgailos kelionėje.

Buvo gėda ir skaudu, kad taip negražiai pasielgėme. Klebonui baigus kalbėti, tariau ir aš žodelį:

Gerbiamas klebone, mielieji žmonės! Atleiskite mums už vakarykštį jūsų įskaudinimą. Esame silpni, nuodėmingi žmonės, todėl ir darome klaidų. Atleiskite mums, mes nusidėjome – nepriėmėme jūsų meilės! Pasistengsime iš klaidų pasimokyti. Ačiū, klebone, už tiesos žodį, už tai, kad nuplakėte mus, nes „mes vertai kenčiame už savo darbus" (plg. Lk 23,41).

Pusryčiai buvo tylūs, jautėmės įskaudinę parapijiečius. Kun. J. Zdebskis sakydavo: *Kiekviena kančia tinka aukai, net ir nuodėmės pasekmių kančia.* Tie, kurie į akis pasako tiesą, nors ir karčią, yra tikrieji mūsų draugai.

Žinoma, mes galėtume pasiteisinti: vakarais būname labai pavargę, dauguma mūsų – ne „sveikuoliai", bet gana silpnos sveikatos žmonės, norime nusiprausti, išsiskalbti. Gegužinė jau ne mūsų jėgoms. Tad vieni kitų nesupratome... Klaidos yra mūsų gerosios mokytojos. Ačiū Dievui ir už džiaugsmą, ir už skausmą, už dorybes ir klaidas.

Vėl keliaujame dulkėtu, akmenuotu vieškeliu. Prie vienos sodybos klūpo motina su invalidu sūnumi, akys pasruvusios ašaromis, ji bučiuoja paduotą mažą kryželį... Jie su kryžiumi, kryžius jiems seniai pažįstamas. Prie kitos sodybos klūpo du seneliai, matyt, vyras ir žmona. Dievuli, palaimink jų saulėlydį! Dar vienas vyras, nusiėmęs kepurę, geromis akimis pagarbiai lydi praeinančią eiseną.

Dar kiek paėję, pasukame į regėtojos Bronytės Šulnienės sodybą. Einame pievų keleliu. Šioje sodyboje 1980 m. birželio

4 d. buvo atėjusi Švč. Mergelė Marija. (Tai privatus, dar Bažnyčios nepatvirtintas apsireiškimas, bet žmonių labai gerbiamas.) Regėtoja Bronytė be galo paprasta, nusižeminusi moteris, kelianti pagarbą ir pasitikėjimą. Sodyboje nepaprasta ramybė ir džiaugsmas. Pilnas kiemas medžiuose ir krūmuose čiulbančių paukščių, – rodos, jie čia suskridę iš visos apylinkės. Kvepia gėlės. Sodyboje trys koplytėlės, kryžius, mažas kryželių kalnelis, primenantis didelį ežį; kieme du šuliniai, ten, kur buvo sustojusi Mergelė Marija. Vanduo labai gaivus ir jo pakankamai, nors vietovė numelioruota. Prie trobos lango, ten, kur ant akmens stovėjo Marija, įspaustos dvi kojų pėdutės.

Kaip gerai, kad Tu, Marija, esi su kūnu paimta į Dangų. Tau nereikia materializuotis, – pagal Dievo Valią, kartkartėmis apsilankai mūsų žemėje. Keliauk su mumis aplink Lietuvą, mūsų geroji Mama!

Čia mes meldėmės, pavedėme Marijai tolesnę savo kelionę; čia mus pavaišino kaimiška duona (ant kepalo kryžius ir palmės šakelė), medumi ir pienu. Šioje sodyboje iš tikrųjų dvelkia kažkokia slaptinga džiaugsmo ir palaimos būsena. Geroji Motina, ateik į kiekvieno mūsų gyvenimą, keliaukime kartu Lietuvos keliais ir vieškeliais, širdyje nešdami Jėzų!

Šiandien, kaip niekad, trokštu ramybės, vienumos. Kai baigėme *Rožinio* maldą, atsilikau nuo eisenos, paklajojau miške, gerdama nuostabius kvapus, pasikalbėjau su miško gėlėmis. Išėjusi iš miško, traukiau vieškeliu, džiaugdamasi svaiginančia laisve, dainavau savo Tėvui danguje, klausiausi Jo šnabždesio gamtoje, šypsojausi saulei, laukų ramunėms... Po 2–3 valandų vėl prisijungiau prie piligrimų.

Toks pabuvimas tyloje, vienumoje gyvybiškai būtinas. Nuolatinė, garsi lūpų malda išvargina, darosi paviršutiniška.

Tyla, sąžinės peržvalga, pabuvimas Tėvo meilės glėbyje sugrąžina sielos ramybę ir vėl gali įsiterpti į būrį.

Antai laukuose matau baltą koplytėlę. Bet negaliu prie jos prieiti, nes gana toli. Kokia ji miela, viena stūksanti laukų platybėje.

Jau matyti didingi *Pabiržės* bažnyčios bokštai. Jie lyg dvi į dangų iškeltos rankos kviečia į savo glėbį. Su gėlėmis rankose pasitinka Pabiržės žmonės. Yra atvykusių ir iš Pasvalio (Onutė, Vladas, Joniukas). Žmonės ašarodami bučiuoja *Kryžių*. Visi drauge einame bažnyčion. Seniai man pažįstama Pabiržė. Čia viskas sava, net ir gėles esu bėrusi procesijos metu.

Šv. Mišias aukoja kleb. Antanas Balaišis. Jis serga, gydosi Biržų ligoninėje, bet atvyko susitikti su piligrimais, o paskui vėl grįš ligoninėn.

Kai tik vidudienį šv. Mišios, aš alpstu nuo miego. Pasitraukiu kur nuošalėn, kad nieks nematytų ir valandėlę nusnūstu.

Po šv. Mišių buvome maloniai pakviesti į parapijos namus pasivaišinti. Čia viską parengė darbščios bitelės – parapijos moterys, kiekvieną pastebėdamos, kiekvienam patarnaudamos.

Turime skubėti. Padėkoję geriesiems žmonėms, einame į *Biržus*. Pusiaukelėje mus pasitinka autoinspekcija ir lydi iki pat Biržų bažnyčios. Mieste eismas visai sustabdytas. Ties miesto riba laukia didelis būrys žmonių su bijūnais rankose, kuriuos išdalija maldininkams. Džiugiai skamba giesmės. Jėzau, tai Tavo pergalė, tai Tavo šlovė.

Prie šventoriaus pasitinka bažnytinė procesija ir trys kunigai. Viešpaties aukos ir meilės glėbyje šv. Mišiomis buvo

užantspauduota 21-oji kelionės diena. Be šio antspaudo mūsų žygis būtų skurdus, paprastas keliavimas būrelio keistuolių, su savo silpnybėmis, nuostatomis. Šv. Mišių begalinė vertė, Kristaus nuopelnai mus nuteisina. Marija Fatimoje trims piemenėliams kalbėjo: *Šv. Mišios yra pats didingiausias vyksmas visoje Visatoje.* Štai kodėl, nepaisant mūsų ribotumo, nuodėmingumo, šita kelionė turi begalinę vertę. Ačiū Tau, Jėzau! Tu per savo mažutėlius sugėdini išdidžiuosius.

Vakarienė patiekta politinių kalinių ir tremtinių būstinėje. Ir vėl čia tas lietuviškas, per kraštus besiliejantis vaišingumas. Pamaitina apie 100 žmonių. Vakarieniaujant net ir muzika griežė. Kaip draugystės ir meilės ženklą kiekvienas gavome po miniatiūrinį duonos kepaliuką. Tikrai, krikščionių turi būti laužoma duona, kad žemėje atsigautų nusilpusios dvasios mūsų sesės ir broliai.

Nakvynei buvo paklota 30 lovų. Mes tikrai neverti tokio žmonių dėmesio, bet, Viešpatie, dėl Tavo Vardo dėkingai priimame žmonių širdies dovanas.

Šią naktį Albina, Monika, Pranas ir aš nakvojame svetinguose Birutės Pakulienės namuose. Draugiškai kiek pabendravę nuėjome ilsėtis.

22-oji diena [108–110] *Gegužės 26 d.*

Biržai–Suostas

Šiandien Biržuose šventė: laukiama atvykstant Panevėžio vyskupo Juozo Preikšo. Nuo ankstyvo ryto tikras laukimo šurmulys: kabinami vainikai, bėgioja pasipuošę vaikai. Abiem pusėm išsirikiuoja procesijos dalyviai ir maldininkės tautiniais drabužiais.

Džiaugsmingai suskamba varpai. Vyskupas žengia pro šventoriaus vartus. Vyskupą pasitinka žmonės su duona ir

druska. Ganytoją sveikina maža mergytė, ji lenkiasi pabučiuoti Vyskupui ranką, bet šis kažką šnibštelėja mažajai į ausį, ir mergytė pabučiuoja Vyskupui į skruostą. Ganytoją sveikina ir suaugusieji. Valandai išstatomas Švenčiausiasis Sakramentas. Prieš mūsų akis Jėzus, vadovaujantis visai kelionei. Jam šlovė ir padėka!

Mažasis Joniukas vadovauja *Rožinio* valandai. Baigiantis šventajai valandai, Vyskupas Švenčiausiuoju laimina gausiai susirinkusius žmones. Šv. Mišias koncelebruoja Vyskupas, klebonas Dalius Tubys ir kaimyninių parapijų kunigai.

Vyskupo žodis:

Garbė Jėzui Kristui!

Šiais žodžiais kreipiuosi į šios parapijos žmones, svečius ir piligrimus. Dievo Apvaizda mums leido gyventi didžiu laiku, esame dviejų amžių sandūroje, kurioje taip gražiai įsiterpia Kristaus 2000 metų Gimimo Jubiliejus ir šiuos amžius sujungia.

Šiuos metus Šventasis Tėvas paskelbė Jubiliejiniais, kad mes pradėtume trečiąjį tūkstantmetį atsivėrę Kristui. Svarbiausias krikščionies ženklas – Meilė. Didysis Indijos vaduotojas Mahatma Gandis buvo labai pamilęs Kristų, studijavo Šventąjį Raštą, bet netapo kataliku, nes krikščionyse nematė Kristaus bruožų (tuo metu Indija buvo anglų kolonija, o anglai buvo žiaurūs krikščionys). *Štai kodėl Indija netapo krikščioniška, pasiliko prie senojo tikėjimo.*

Norint pakeisti Žemės veidą, reikia mylėti. Nemokame liudyti, nes nemylime taip kaip Kristus. Kristaus Širdyje tilpo visi: Jam gaila pakelės elgetos ir valdininko mirštančios dukrelės; Jam gaila net savo kankintojų: „Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino ką daro".

Didžiausi žmonijos geradariai – ne jėgos atstovai, bet

tie, kuriuose spinduliuoja pagrindinis Kristaus bruožas – Meilė. Krikščionybė plito meilės jėga, laimindama žmoniją. „Prieš talentą reikia nusilenkti; prieš Meilę – atsiklaupti". Žmogus atsispiria jėgai, bet prieš Meilę suklumpa. Šiuo ginklu laimėjo ne tik anų laikų, bet laimi ir šių laikų misionieriai. Geriausi žmonijos didvyriai – meilės nešėjai ir skleidėjai. O dabar jaučiame plačiai išplitusį pasišventimo, aukos ir meilės stygių. Tai postsovietinis sindromas.

Brangūs broliai ir sesės! Didysis Jubiliejus kviečia giliau pažinti tikėjimą, stipriau viltis ir persiimti Meile. Tai metas atsiprašyti, atleisti; metas kilti ir kelti.

Džiaugiuosi šiais žmonėmis, piligrimais, kurie vardan Tėvynės kaip atgailos ir atleidimo ženklą ima Kryžių. Sveikinu, laiminu ir linkiu, kad jūsų meilė Dievui ir Tėvynei padėtų jai prisikelti, kad jos vaikai eitų vien takais dorybės. Amen.

Bažnyčia pilnutėlė žmonių. Galingai aidi choras. Visus pagauna visuotinės apaštalinės Bažnyčios gyvastingumas. Ganytojo rankose susivienija Dievo ir žmogaus auka.

Po šv. Mišių ir Vyskupo palaiminimo, piligrimų vardu tariu padėkos žodelį:

Kilnusis Ganytojau, visų maldininkų vardu dėkoju, kad savo atvykimu, žodžiu, šv. Mišių auka ir palaiminimu įsijungėte į Kryžiaus kelią. Pamoksle jūs nusakėte krikščionybės esmę – Meilę. Šiuo Tikėjimo, Vilties ir Meilės žygiu norime aktyviai įsitraukti į Bažnyčią atnaujinančią veiklą.

Telaimina Dievas jus ir visą vyskupiją! Noriu pasidžiaugti, kad iki šiol vykusioje Kryžiaus kelionėje būtent jūsų vyskupijos žmonės buvo uoliausi ir gausiausiai jun-

gėsi į šią akciją. Kryžių neša ne vien šitas būrelis, išėjęs iš Nidos, – Kryžių neša visa Lietuva.

Nors mes nieko neturime, ką galėtume savo Vyskupui padovanoti, tačiau prašau jus, Ganytojau, padovanoti mums meilės ir taikos ženklą: pabučiuokite šį mažą kryželį [nunešiau jį Vyskupui], *kad neštume jį aplink Lietuvą, kaip realų meilės ženklą, padovanotą Vyskupo mūsų Lietuvai.*

Vyskupas pabučiavo mažąjį kryželį, suspaudė kartu su juo man ranką ir, kaip tikras tėvas, pažvelgė meilingu žvilgsniu. Laiminga ir kupina džiaugsmo grįžau į savo vietą.

Skambant varpams biržiečiai lydi mus miesto gatvėmis iki miesto ribos, procesijos dalyviai sugrįžta, o dalis keliauja su mumis, neša *Kryžių*, drauge gieda, meldžiasi. Šiandienos maršrutas nesunkus – tik 16 km – nueisime laiku.

Pertrauka miško aikštelėje. Vis labiau tampame gamtos vaikai, panašūs į paukštelius, kurie *nei sėja, nei pjauna, o dangaus Tėvas juos maitina.* Kokia nuostabi miško lopšinė! Koks mielas poilsis prie motinos žemės krūtinės...

Suostas. Ties miestelio riba pasitinka suostiečiai. Kiek daug tarp jų vaikų! Abu būriai susiliejame į vieną srautą. Šlovindami Viešpatį giesme, ateiname ligi šventoriaus vartų. Čia laukia liturginiais drabužiais apsirengęs klebonas jubiliatas Mykolas Stonys ir būrys parapijiečių. Pašlaksto švęstu vandeniu *Kryžių* ir mus, prabyla taip tėviškai, nuoširdžiai – supažindina su garbingomis Suosto šaknimis, jo religingumu, garsiuoju knygnešiu Jurgiu Bieliniu, kuris ilsisi čia, šventoriaus kairėje pusėje.

Maža mergytė prabyla eilėmis. Paskui visi einame į bažnyčią. Žmonės gieda *Kryžiau šventas.* Dievo Žodžio liturgijoje įpinamas vaikų religinio turinio montažas, kurio vedliai –

šventasis Kryžiaus Jonas ir didžioji Teresė Avilietė. Gieda vaikų choras, jie čia pat, netoli altoriaus. Tyrumu spindinčios akys ir sidabriniai balseliai nuoširdžiai apgaubia visus Rojaus palaima. Vaikai sąmoningai jungiasi į Liturgiją, bažnyčioje jie jaučiasi namiškiai. Suosto parapija – šeima, susirinkusi Viešpaties Namuose. Klebonas spinduliuoja gerumu, pro kurį prasiveržia kūdikio siela. Gal todėl čia tiek vaikų, rodos, jis pats – vienas iš tų mažutėlių. Po šv. Mišių palaimina mus Švč. Sakramentu. Mums taip reikalingas šitas Jėzaus palaiminimas. Gaila, kad kitose bažnyčiose retai laiminama Švenčiausiuoju.

Susitelkiame prie knygnešio Jurgio Bielinio kapo. Čia taip gražiai pritinka žodžiai iš Tautos himno: *Lietuva, Tėvyne mūsų, Tu didvyrių žeme.* Vakaro saulė savo spinduliais apkabina žemę ir Bielinio kapą.

Šį vakarą ir naktį mūsų namai – pradinė mokykla. Čia mes buvome nuoširdžių žmonių pavalgydinti ir apnakvindinti. Beveik visą naktį krūmuose suokė bemiegė lakštingala. Ji savo giesme apkabina pirmuosius 500 km, kuriuos jau nuėjome iki Suosto.

Mūsų grupelė sumažės 3-mis piligrimais. Rytoj išvažiuoja į Vilnių Monika ir Pranas. Sveikatėlė neleidžia keliauti toliau. Taip gaila skirtis, jie tokie dvasingi ir geri.

23-ioji diena [111–116] *Gegužės 27 d.*

Suostas–Nemunėlio Radviliškis–Pučiakalnė

Nauja prašvitusi diena buvo įjungta į Kristaus auką. Kas mes būtume be Jo? Tai Jo darbas tas kelias – *Kryžiaus kelias* aplink mūsų Lietuvą. Nuo kiekvienos kelio atkarpos Jis nuvalo neišvengiamas dulkes. Esame silpni, nuodėmingi žmonės; kantrybės, takto, vieno kitam meilės atsargos greit iš-

senka. Tu, Dievulėli, tikrai mėgsti humorą: pasirinkai tokį originalų, keistą būrelį, kad mes nemanytume galį savaime ką nors gera padaryti. Kokie teisingi Tavo žodžiai: *Be manęs jūs nieko negalite padaryti.*

Bažnytėlėje vėl nuoširdžiai skamba vaikų giedamos giesmės, kurioms vadovauja ne ką už vaikus vyresnė vargonininkė. Vėl šypsosi žvilgsniu ir širdimi kiekvieną apkabindamas senelis klebonas Mykolas. Rodos, jis visas išaustas iš meilės ir uolumo. Jau nuo ankstaus ryto jis klausykloje, laukia ateinančių į šią išganingą gydyklą, po šv. Mišių vėl skuba į klausyklą – gal neišdrįso ar nespėjo kas ateiti. Tai gerojo ganytojo bruožas. Laimingas Vyskupas, turėdamas tokių uolių pagalbininkų. (Galėtų, oi galėtų iš šių uoliųjų senelių pasimokyti mūsų jauni kunigėliai, taip nenoriai einantys į klausyklą.) Ir visur klebonėlis apsuptas vaikų.

Noriu paminėti vieną kitą mintį, pasakytą Tėvelio vakar ir šiandien per pamokslėlius:

> *Kai Jėzus buvo prikaltas prie Kryžiaus, norėjo mums visiems atleisti, maldavo Tėvą atleidimo. Maldaukime, kad Tėvas mums padėtų būti geriems. <...> Koks saldus žodis „Atleisk...” Kai tėtis vaikų akivaizdoje atsiprašo mamą, kai susipykę mokiniai atsiprašo vienas kitą, – koks visiems džiaugsmas!*
>
> *Kryžius – mūsų gyvenimo pedagogas. Nuo Kryžiaus aidi „Atleisk...”. „Atlikta!” Tėvas atsiuntė Sūnų, kad sutaikintų žmones. Piktajam pavyko žmogų atskirti nuo Dievo. Kristus nuo Kryžiaus grąžino mus Dievui. Jo palaimą mes jaučiame. Dievas mus myli. Aukokime Jam savo žygio ir gyvenimo auką, kad ji susivienytų vienoje šv. Mišių aukoje ir galingai užstotų prieš Dievą mūsų suvargusią, nuodėmingą Lietuvą.*

Išlydi klebonas Mykolas su parapijiečiais, nuoširdžiausiai atsisveikina. Vėl liekame tik mūsų būrelis. Pasisakiusi grupės vadovui, einu gerokai atsilikusi nuo eisenos, nes man tiesiog gyvybiškai reikia bent retsykiais vienumos ir ramybės. Bendrauju su laukų platybėmis, gėlėmis, medžiais, dangaus žydryne ir drauge su visa gamta šlovinu Dievą.

Čia Lietuvos paribys, toliau Latvija, dešinėje vingiuoja Apaščia. Sustojame prie Apaščios. Žmonės skalbiasi, maudosi, ilsisi. Vis dėlto tikro dvasingumo, kultūros trūksta mums visiems. Vieni garsiai šūkauja, kiti per daug ištrypia pievą ar per daug atsipalaiduoja, tikriausiai nuo pertemptos nervų sistemos. Dievuli, jei ne Tavo antspaudas šioje kelionėje, greit pavirstume laukinukų grupe. Apvalyk, sukilnink ir pašventink mus. Tegul tekanti Apaščia nuplauna ne tik kūno, bet ir sielos dulkes, lai skambanti paukščių sutartinė, volungės švilpavimas, ilgesinga lakštingalos giesmė įneša į mūsų širdis gražiąją gamtos harmoniją ir tylą. Mes per daug triukšmingi: garsiai meldžiamės, bet dar garsiau šūkaujame.

Tikriausiai neatlaiko įtampos ir mano nervų sistema, kad norisi nuošalumo, bendrauti tik su upe, debesimis ir paukščiais, o kuo mažiau su garsiais poteriais ir kalbomis. Koks ištvermingas tas mūsų Valentinas, Gintaras ir kiti žemaičiai, kad jie pajėgia šitiek poteriauti, – mane tie garsūs poteriai neretai varo iš proto. Padėk, Dievuli, ištverti. Prisiminiau Betliejaus vienuolyno seserų tylą: pernai kaip tik šiuo laiku atlikau jų tyloje rekolekcijas. Kokia buvo palaima!

Net ir nakčia ieškau kuo tolimesnio kampelio, kad tik daugiau būtų tylos. Kaip sunku turi būti žmonėms kalėjime, priverstiems gyventi triukšme. Apie tai rašė kun. J. Zdebskis: *Didžiausia kančia kolonijoje – negalėjimas pabūti vienatvėje.*

Kaip Tu turėjai, mielas Išganytojau, pavargti, kai buvai nuolat žydų šurmulyje! O Jėzau, aš be Tavęs neištversiu!

Padėk man susikurti oazę širdyje, nes kitaip neatlaikysiu. Glaudžiuosi prie Tavęs, tylusis Dieve, leisk pabūti Tavo ramybėje, tada ir vėl galėsiu grįžti į būrį. Koks laimingas buvo Džonotanas Livingstonas Žuvėdra, tobulinantis savo skrydį, kai paliko klykiančias pakrantės žuvėdras ir pakilo į vaiskią dangaus mėlynę.

Reiks minties galia tobulinti skrydį ir man. Tegul kojos neša kūną, o aš būsiu toli nuo jo. Kūnas bus tramplinas, nuo kurio nersiu į tylos gelmę. Jėzau, apvilk Savimi, kad nieko negirdėčiau, nepasiektų garsai. Noriu klausytis vien Tavo Širdies plakimo ir pailsėjusi vėl grįžti pas savo keliaujančius piligrimus.

Kokie laimingi drugeliai, skrajojantys virš skaidraus Apaščios vandens! Čia tokia rami tėkmė, tokia ramybė. Paukštelių čiulbesys lyriškai įsipina į bendrą harmoniją. Jie neperrėkia vienas kito, kaip yra mūsų būryje.

Tylos tylos! – šaukia mano širdis! Tylos! – prašo rami upės tėkmė, nešdama savo krūtine žiedlapius, sveikindama meldus ir pakrantės gėles. Tylos tylos! – šaukia visa mano esybė. Jėzau, panardink mane tyloje. Sakyk, ką man daryti? Kaip rasti sielos ramybę? Gal po šio atsitolinimo nuo bet kokių, net ir maldos, garsų ją rasiu, tikrai rasiu. Kitaip imsiu pyktis su protu... Tai ne šėtono gundymas, o tiesiog persitempimas – garsai nuo ryto ligi vakaro.

Ramioji Apaščia ramina mane, gydo mano emocijas. Ne veltui liejosi širdies daina:

Aš tylėsiu, tegul lapai šnara
ir žara vakarė suliepsnos.
Su tavim man būti lengva, gera
tu juk posmas nebaigtos dainos...

Taip, Tėve! Tu tas posmas tylios, nebaigtos dainos, kurią nori, kad tęsčiau visišku atsidavimu Tavo Valiai.

Iki atėjome prie *Nemunėlio Radviliškio* klebonas Zenonas Navickas du kartus pas mus buvo atvažiavęs, vis derino sutikimą, apgailestavo, kad parapija dvasiniu atžvilgiu nestipri, žmonės nutolę nuo Dievo. (Gerasis kunige, visoje Lietuvoje matome nutolimą nuo Dievo, užtat ir išsirengėme į šitą *Kryžiaus kelią.*) Ir štai pasitinka žmonės su gėlėmis rankose, būrys vaikų. Visi darniai įsijungia į procesiją, visi drauge einame į bažnyčią.

Po *Kryžiaus* pagerbimo, prasideda Eucharistijos šventimas. Didžiajame altoriuje ant kryžiaus mirštantis Jėzus. Tolumoje rūsčiais debesimis aptraukta Jeruzalė. Jėzus pavaizduotas tą valandėlę, kai šaukė: *Mano Dieve, mano Dieve! – kodėl mane apleidai?*

Šioje bažnyčioje ir parapijoje tiek daug metų meldėsi ir dirbo vyskupas tremtinys Vincentas Sladkevičius. Čia jo visiško atsidavimo Bažnyčiai Golgota.

Po šv. Mišių buvo gegužinės pamaldos, palaiminimas su Švenčiausiuoju.

Kryžiaus kelio dalyvių sutikti atvyko Latvijos kunigas Janis Bulaš. Jis tarė žodį apie *Kryžių* ir kelionės esmę:

> *Džiaugiuosi sutikęs jus, brangūs mano broliai ir sesės! Kristus ant kryžiaus pasiekė savo šlovę. Tai karžygys, laimėjęs ją savo krauju. Šitokia Meilė! Mes esame Jo šlovė.*
>
> *Ir jūs, dalyvaudami Kryžiaus kelyje, dalyvaujate Jo šlovėje. Jis jus pakvietė. Nešdami Kryžių aplink Lietuvą, jūs statote prieš šėtoną gynybinę sieną, galingą sieną, kad jis nedrįstų kamuoti jūsų Tautos. Šėtonas tik vieno bijo – Kryžiaus.*
>
> *Prisiminkite šiame Kryžiaus kelyje ir mus, nes mes esame čia pat, kitame Nemunėlio krante, esame artimi kaimynai. Įjunkite į savo maldas Latviją. Mes taip pat*

turime stebuklingą Švč. Mergelės Marijos šventovę, mes kartu su jumis.

Malda lydėsiu jūsų kelionę, papasakosiu apie jus savo parapijiečiams. Būkite Dievuje neįveikiami! Kryžiaus pergalė prieš tamsos galybę teatneša Lietuvai šviesą, testiprina Tikėjimą, Viltį ir Meilę.

Po kun. Janio žodžio klebonas Zenonas pakvietė pasidalyti mintimis piligrimų atstovą. Liudijau:

Gerbiamas kunige Jani iš kaimyninės Latvijos! Ačiū, kad atvykote. Kaip minėjote, tikrai ši akcija peržengia Lietuvos sieną, nes mūsų Tėvynė ribojasi su Latvija, Estija, Baltarusija ir kt. Kelionę pradėjome nuo gintarinės Baltijos, o Baltija susisiekia su Šiaurės jūra, o ši su Atlantu ir visos Žemės vandenynais. Taigi Dievuje ši akcija yra pasaulinio masto.

Ji vertinga todėl, kad su mumis yra pats Kristus. Mes patys savaime esame nuodėmingi žmonės, bet einame apsivilkę Kristaus nuopelnais. Pasaulio akimis žiūrint, mes esame kvailiai – Kryžius pasauliui visuomet yra kvailybė. Jo paslaptis atskleidžiama Viešpaties mažutėliams.

Gerieji Nemunėlio Radviliškio žmonės! Šitiek metų jūs glaudėte vyskupą tremtinį Vincentą Sladkevičių, dabartinį Kardinolą. Šita šventovė pripildyta jo dvasios. Tarp jūsų gyveno Šventasis. Jis mėgdavo sakyti: „Dievas – negalimų dalykų Dievas". Jis tai siedavo su savo asmeniu.

Pasauliui šiais laikais labai reikia šventųjų. Kas yra šventasis? Dažnai mūsų šventumo samprata klaidinga. Manome, kad šventasis tai tas, kuris nei valgo, nei miega, tik dieną naktį meldžiasi, kankina savo kūną. Bet yra kitaip. Tai žmogus, nepraradęs nė vienos žmogiškos savybės, tik labai jas persmelkęs Dievu, Jo Malone sukultūrinęs savo

prigimtį. Jo buvimas žemėje toks svarbus dėl glaudaus ryšio su Dievu. Tai antrasis Kristus! Toks buvo ir yra mūsų Kardinolas. Tiek metų jūs čia turėjote Šventąjį!

Kai buvau šventoriuje, paklausiau parapijietę, kuriame name gyveno Kardinolas.

– Jau nebėra to namo, – atsakė moteris, – jis nugriautas.

Kiek daug paslapčių slepia ši bažnytėlė... Čia ne vienas pogrindžio seminarijos kunigas gavo šventimus. Iš Nemunėlio Radviliškio ir Žagarės, kur buvo ištremti abu vyskupai, vyko tikrasis Bažnyčios valdymas sovietmečiu. Čia buvo Bažnyčios gyvybingumo ištakos. Šie abu vyskupai – Vincentas Sladkevičius ir Julijonas Steponavičius – buvo mūsų Lietuvos apaštalai Petras ir Paulius.

Pamenu, buvau iš misijų Pavolgio krašto atsivežusi į Lietuvą kelis vokietukus ir apsistojusi su jais pas kun. Juozą Zdebskį. Štai vieną pavakarę kun. Juozas atvežė į Šlavantus vysk. Vincentą Sladkevičių. Jis aukojo šv. Mišias, pasakė nuoširdų pamokslą ir suteikė vokiečių paaugliams Sutvirtinimo Sakramentą. Jis vilkėjo vyskupo drabužiais ir buvo be galo nuoširdus. Tai buvo misijų krašto vaikų sąlytis su visuotine Bažnyčia. Dar tą patį vakarą vyskupas sugrįžo atgal į Nemunėlio Radviliškį.

Taip, daug paslapčių slepia šios bažnyčios skliautai. Šventosios Dvasios įtakos veikiamas čia brendo didis Žmogus. Šventieji yra tie, kurie tampa gyvąja legenda, kurių dvasia lyg eteris pasklinda žemėje ir danguje – gal todėl ir vyskupo namelio nebeliko.

Kai žiūriu į šį skausmingą Kryžių jūsų bažnytėlėje, vietoj Nukryžiuotojo matau Kardinolą. Taip! Jis ant kryžiaus. Liga atlieka savo darbą. Kelias į Golgotos kalną

vis statesnis ir plikesnis, nužydėjusios visos gėlės, palikusi nuoga kančios realybė... Į tą viršūnę kopia mūsų Kardinolas... Žmogus gimsta nuogas ir vienas, toks jis įeina ir į Mirties virsmą. Mūsų Kardinolas įžengė į Mirties virsmo zoną... [pati išsigandau šių žodžių ir pridėjau: „*... bet mirties virsmas gali užsitęsti*"]. *Mirties virsmo zona – tai skaistėjimo vieta, galėtume pavadinti skaistykla, kurioje sudega visa, kas nėra dieviška. Mūsų Kardinolas kenčia... Jam labai reikalinga visapusiška pagalba, ypač malda. Apkabinkime jį malda ir širdimi, kad jam nereiktų gęstančiomis galiomis šaukti: „Mano Dieve, mano Dieve! Kodėl mane apleidai!" Prašykime Dievo Motiną, kad Ji būtų šalia mirštančio Kardinolo. Mirtis yra gimimas Amžinybei, – be Motinos jis neįvyks. Lydėkime savo Kardinolą – tą Dievo dovaną mūsų Lietuvai – iki pergalingo „Atlikta". Tegul jis, nulenkęs galvą, pražysta Rojuje gražiausiu Dievo kūdikiu.*

Brangūs žmonės, dėkoju jums visų Kryžiaus kelionės dalyvių vardu už mielą, šiltą priėmimą, už aktyvų įsijungimą į Kryžiaus kelą. Tuojau mes visi iškeliaujame. Ateikite ir dabar, prisilieskite prie šio Kryžiaus. „Ateikite ir ragaukite, koks Viešpats yra saldus".

Per miestelį lydi būrys žmonių, *Kryžių* neša vyrai ir moterys, lydi vaikai. Geros valios žmonės pritaria šiai akcijai. Vieni lydi trumpiau, kiti ilgiau, bet iš visos širdies.

Jau nemažai kilometrų nueita. Ir štai vėl mus pasitinka Nemunėlio Radviliškio klebonas Zenonas Navickas. Pasirodo, jam priklauso ir *Pučiakalnės* žmonės. Kunigas paima *Kryžių* ant savo pečių ir neša už ganomuosius. Jam *Kryžius* – gyvenimo savastis.

Pakelėse vis laukia nedideli būreliai žmonių, jie darniai ir aktyviai įsijungia į eiseną, neša *Kryžių* ar kryželius, Dievo Motinos statulėlę – *Paslaptingąją Rožę*. Žinoma, tai simboliai, bet per tikėjimą susiliečiama su esme – gyvuoju Dievu ir Švč. Motina. Lydi ne vien žmonės, bet ir šuneliai. Su nerimu įsijungia gyvuliai, ypač karvės ir arkliai: arkliai ima žvengti, bėgti ratu, karvės tiesia kaklus, stebi smalsiomis, didelėmis akimis, kūnas įsitempia, ima virpėti. Ką gi jaučia gyvulėliai? Kodėl jie šitaip reaguoja?

Artėjame prie Pučiakalnės. Saulėlydis nuostabus. Saulės spinduliai rausva šviesa dažo horizontą, kyla lengvas rūkas. Šiame fone taip gražiai derinasi *Kryžius*. Juk jo kamienu tekėjo tamsiai raudonas Viešpaties Kraujas, plaudamas pasaulio nuodėmes. Saulė tai primena.

Kelias vingiuoja į kalną. *Kryžių* neša klebonas su Pučiakalnės žmonėmis. Ant kalnelio laukia pulkelis žmonių ir vaikų. Vaikelių rankose gėlės. Žmonės širdingai sveikina, bučiuoja *Kryžių*, sveikina ir piligrimus, vaikučiai dovanoja po gėlytę.

Dar kiek paėję matome laukiant kitą grupę. Visi kaip viena šeima einame į koplyčią. Netrukus mažoje, jaukioje kaimo koplytėlėje galingai, rodos, net sienos skirsis, – suskamba giesmė gegužės mėnesio Karalienei.

Po pamaldų gerosios Pučiakalnės moterys padengia gausų stalą: sumuštiniai, spurgos, garuoja kugelis su spirgais, arbata, sausainiai, pienas, gaivūs gėrimai ir kt. Tas žmonių nuoširdumas beribis. Kokia galinga meilės srovė juosia visą Lietuvą!

Pučiakalnė–Kvetkai

Labas rytas, mielas Tėve! Ačiū už naują *Kryžiaus kelio* dieną. Šiandienos maršrutas 42 kilometrai. Šv. Mišios bus tik vakare, todėl į susitikimą su Jėzumi keliausime visą dieną.

Šiąnakt nakvojau su kitais piligrimais kluone. Man pasitaikė ne itin gera vieta: po šiaudais dvokė nustipusi žiurkė, kvapas kaip patologijos anatomijos skyriuje. Ką padarysi! Ir tai tinka *Kryžiaus keliui:* nuodėmės juk labiau dvokia.

Mūsų išleisti vėl atvažiavo Nemunėlio Radviliškio klebonas. Išeiname Pučiakalnės žmonių pavalgydinti, sušildyti tikro gerumo, šilumos, giedodami *Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė.* Palydi žmonės, panėšėja *Kryžių* ir grįžta atgal, pasilieka tik Genutė, keliavusi ir anksčiau, uoliai nešusi *Kryžių* su savo vyru. Jie ištvermingi, keliaus iki Kvetkų.

Giedame *Kalnus.* Kai buvome įpusėję giedoti, pamatėme mūsų laukiančius iš Kretingos atvykusius tretininkus. Koks džiaugsmas! Tai pastiprinimas, bus pagalbininkų nešti *Kryžių.* Mums padeda ir oras. Diena apniukusi, keliauti vėsiau.

Beeinant pamačiau unikalų gandralizdį. Gandras sunešęs savo lizdą ant senos, masyvios, mūrinės kolonos, tarsi bokšto. Lizdo aukštumas ne mažesnis kaip 2–3 metrai. Per kiek metų gandrelis turėjo krauti, lipdyti savo šedevrą? Štai dabar jis stovi savo aukštybėj ir žiūri į šią *Kryžiaus eisėną.* Tokio lizdo dar niekur nesu mačiusi, tikriausiai jame pasaulį išvydo keliolika gandriukų kartų. Tikri šaunuoliai! Telaimina Kūrėjas jūsų tvirtovę.

Baigę giedoti *Kalnus* sustojame Nemunėlio pakrantėje. Jau iš tolo, eidama keliu, mačiau Nemunėlyje kažką baltuojant. Pralindau pro brūzgynus prie pat upės ir apstulbau iš nuostabos ir džiaugsmo: vandenyje supasi keli šimtai balčiausių vandens lelijų! Supasi šios tyros vandens karalaitės, o

tyliai tekantis Nemunėlio vanduo glosto, švelniausiai jas prausia. Dievuli, Tau jas visas dovanoju. Padėk išsaugoti nepaliestą širdies tyrumą ir grožį, kurį man dovanojai, išbaltindamas žemišką rūbą savo Švč. Krauju. Padėk man būti Tavąja vandens lelija.

Kitoje upės pusėje prie pat vandens nuvirtęs medis, aplink jį irgi lelijos lelijos, šlovinančios savo grožiu Kūrėją. Smuikuoja žiogeliai. Džiaugiuosi, negaliu atitraukti akių nuo šio stebuklo, padarau kelias nuotraukas, bent šešėlį jų grožio parodysiu kitiems.

Grįžtu prie piligrimų, jie valgo pietus, klausia, kodėl aš nevalgau. Aš pasistiprinau grožiu. Kviečiu ir juos pasižiūrėti vandens lelijų stebuklo. Kai kurie susidomi, nueina ir grįžta sužavėti. Tada eina ir kiti. Deja, yra ir tokių, kuriems nė motais šie nuostabūs Apvaizdos siurprizai...

Jau nuėjome daugiau kaip 30 km, o Nemunėlis vis su mumis, visuose jo užutėkiuose žydi vandens lelijos. Kitoje pusėje gagenančios žąsys – jau Latvijos žmonių. Mūsų pusėje stulpeliai su Lietuvos trispalve, o kitoje Nemunėlio pusėje – stulpeliai su Latvijos trispalve.

Šiandien įvyko nemalonus incidentas ir pravirko įskaudinta Elenutė. Teisingi kun. J. Zdebskio žodžiai: *Mes, norim ar nenorim, įskaudiname vieni kitus, todėl visi mes gyvi atleidimu.* Žinoma, pavargome, tapome jautresni, pažeidžiamesni.

Dievuli, padaugink mūsų kantrybę, toleranciją, meilę. Šiaip reikia pagirti: ištvermingi mūsų piligrimai. Jie neša 60 kg sveriantį *Kryžių*, Marijos ir Jėzaus statulas, savo kryžius ir kryželius; visą kelią gieda ir meldžiasi; miega ant grindų, didelė grupė vienoje salėje, kur vieni knarkia, kosti, kiti vaikšto, anksti keliasi, kad suspėtų nusiprausti. Po tokio nevisaverčio poilsio vėl žygis...

Na ir dienelė! Keliaujame mišku, kuris, rodos, niekada neturės pabaigos. Kojos vos ne vos neša kūną, galvelė skauda, garsiai kalbamos lūpų maldos gręžia smegenis. Tai jau tikras *Kryžiaus kelias...* Bet – *už Lie-tu-vą!*

Visur mus pasitinka Nemunėlis, mes einame prieš jo srovę, o jis teka glėbyje laikydamas baltų vandens lelijų grožį.

Baigiasi miškas. Einame pro retas sodybas. Kitos sugriautos, tik pamatai riogso. Kai kur buvusią sodybą žymi rabarbarų plantacijos, likusios obelys, vyšnios ir alyvų krūmai. Vienoje mirusioje sodyboje dar likusi prie šulinio svirtis. Gaila, tuštėja mūsų kaimas. Kadais čia krykštė vaikai, žaidė gyvybė.

Vėl miškas. Ūksmingos eglės pasipuošusios šviežiais spygliukais, po jomis tamsu, lyg užburtoje pilyje. Kokia dar nepaliesta gamta, rodos, esame pirmapradžiame grožyje. Kaip gera čia žydėti vandens lelijoms, – gera, nes toli nuo miesto, čia jos laisvos, nieks neskriaudžia.

Prie Nemunėlio žaidžiančius vaikus paklausiau:

– Ar jūs skinate vandens lelijas?

– Ne, negalima jų skinti, tegul žydi upėje.

– Kokie geri jūs vaikai! Ačiū jums!

Šiandien sekmadienis, visą dieną keliaujame į šv. Mišių auką. Turėsime ką padovanoti Jėzui šventoje Aukoje.

Miškas baigiasi, jau matome *Kvetkus*. Pasiekę miestelio ribą, sustojame pailsėti, nes dar per anksti (dabar 19^{30}, o reikia būti 20^{30} val.). Galime atsipūsti, moterys vainikuoja *Kryžių* Kretingos tretininkų atvežtu vainiku.

Leidžiantis saulei įžengiame į Kvetkus. Pasitinka klebonas Virgilijus Liuima su parapijiečiais. Tai įspūdingiausias momentas. Klebonas pabučiuoja *Kryžių*, šis priglunda ant kvetkiečių pečių ir, apsuptas mažutėlių, eina miestelio gatvėmis.

Giesmės aidas apkabina miestelio gyventojus. Skamba varpai, o ant varpinės gandrai, susisukę gandralizdį, iškilmingai stovi išsitempę ir žiūri į ateinančiuosius.

Šv. Mišiose sudedame visą kelionę: pavargusias kojas, stingstančius sąnarius, emocinį nuovargį, Nemunėlio vandens lelijas, jo ramią amžiną tėkmę, miško ošimą, paukštelių čiulbesį ir iš nuovargio besimerkiančias akis.

Jėzau, gerasis Jėzau, štai Tavo vaikai apsupę altorių. Tu tuojau šią trapią auką suvienysi su savąja nekruvinąja Auka ir atiduosi Save, kaip *DUONĄ*. Tavo buvimas mumyse ir mus pasitinkančiuose žmonėse deda dievišką antspaudą. Jėzau, Tavyje ši kelionė tampa vaisinga.

Po Mišių susirenkame mokyklos salėje, čia mūsų laukia kvetkiečiai, paruošę vakarienę, čia bus ir mūsų nakvynė. Klebonas ir parapijiečiai dar nori pabendrauti su piligrimais, bet bendravimas nevykęs, nes mes visai nugeibę. Ką ten gražaus bepasakysi, jei liežuvis stingsta. Atleiskite, gerieji žmonės, mes jau nebepajėgiame.

25-oji diena [123–133] *Gegužės 29 d.*

Kvetkai–Panemunis

Klebonas anksti atrakina bažnyčią, vieni viduje meldžiasi, kiti šventoriuje medituoja. Gintaras prausia Marijos su Kūdikėliu statulą – jis taip rūpestingai plauna Marijos plaukus... Aš ant samanų kilimėlio sėdžiu ir meldžiuosi.

Šį rytą Nemunėlis apdovanojo mus savo svetingumu: galėjome skaidriame, vandens lelijų palaimintame vandenyje išsimaudyti. Į Viešpaties Namus susirinkome švarūs, atgaivinti po vakarykščio nuovargio.

Prieš šv. Mišias klebonas pranešė: *Mirė Kardinolas! Mirė Šventasis. Mirė didis Žmogus, taurus lietuvis.*

Klebono minčių santrauka:

Švenčiausiasis Sakramentas bažnyčioje – gyvybės ir traukos centras. Jei mūsų bažnyčiose nebūtų Švenčiausiojo Sakramento, jos taptų salėmis, bažnyčios pastatai netektų savo sakralumo. Jėzus Švenčiausiajame Sakramente yra Bažnyčios gyvybė. „Aš esu Prisikėlimas ir Gyvenimas..." Į Jį sugrįžta ir mūsų gyvybė.

Netekę Kardinolo, nebūkime tie, kurie neturi vilties, nepasiduokime liūdesiui. Jo gyvenimas brandus. Jis atliko gyvenimo užduotį, išėjo pas Dievą. Būkime dėkingi už tai, kad jis garbingai ištvėrė iki pat Golgotos viršūnės. Mes turime Užtarėją pas Dievą. Melskime jam amžino džiaugsmo.

Brangūs piligrimai, jūs Kryžiaus žygiu mums dovanojate dviejų dienų Velykas. Neškite per Lietuvą Prisikėlusiojo džiaugsmą. Būkite kentėjusio ir prisikėlusio Kristaus liudytojai.

Laiminu jus Bažnyčios vardu. Tepadaugina Dievas jūsų jėgas!

Per šv. Mišias meldėmės už Kardinolą. Jo dvasia tikrai su mumis.

Po šv. Mišių aš tariau žodį:

Brangūs Kvetkų parapijos žmonės! Iš visos širdies dėkojame už dosnumą, nuoširdų priėmimą, vaišingumą ir nakvynę. Dėkojame už jūsų dvasinį alkį, kad mylite Dievą ir Tėvynę.

Noriu su jumis pasidalyti mintimis apie Mirties virsmą. Mūsų Kardinolas jį jau praėjo. Kas yra tas mirties virsmas? – Grįžimas į Tėvo Namus. Iš Jo visagalės Minties ir Širdies atėjome į šį pasaulį, kuriame pradedame gyventi amžinąjį gyvenimą, atlikti mums Dievo skirtą

planą. Kas tas planas? – Mūsų visapusiška branda. Tai neįmanoma vien žmogaus jėgoms, – reikalingas bendradarbiavimas su Dievu. Mes esame ugdomi ir brandinami Kristaus Kūnu ir Krauju. Nuo vienybės su Jėzumi priklauso gyvenimo šventumas ir vaisingumas. „Aš Vynmedis, jūs – šakelės".

Kardinolas buvo ta vaisinga šakelė. Jėzuje jis tapo šventas. Jis yra su mumis. Ką tik paaukota už jį šv. Mišių auka. Kur Tėvas, ten ir Jo vaikai. Kardinolo dvasia lyg eteris pasklido Tautoje ir tarp mūsų. Manau, kad jis keliauja su mumis šiame Tikėjimo, Vilties ir Meilės žygyje.

Prieš keliasdešimt metų kun. Juozas Zdebskis važiavo gauti vyskupo Sladkevičiaus sutikimo ir palaiminimo, nepaisant sovietinės sistemos persekiojimo, rengti vaikus pirmajai išpažinčiai ir Komunijai. Kun. Juozas sakė: „Jei kunigai bijos ir nerengs vaikų sakramentiniam gyvenimui, istorija pasmerks, akmenys šauks". Važiavo vienas šventasis pas kitą. Vienas kitą suprato. Kardinolas palaimino ir tas palaiminimas lydėjo kun. Juozą du kartus į kalėjimą. Savo dienoraštyje kun. Juozas rašė: „Už vaikelių mokymą esu įkalintas, bet aš vykdau Dievo valią, nes esu vyskupo Vincento palaimintas".

Brangieji, dėl Dievo ir Tėvynės nebijokime kančios, pažeminimo. Ir šitas Kryžiaus kelias su tuo susijęs. Yra gerų žmonių, yra palankių, bet yra ir tokių, kurie prakošia: „Dykaduoniai", kiti: „...verčiau daržus ravėtų", treti sako: „Kvaileliai tąso kryžių". Pasaulio akimis žiūrint, Kryžius yra kvailybė, bet einantiems į išganymą jis yra Dievo galybė (plg. 1 Kor 1,18).

Mūsų tikslas – ant Kryžiaus esančio Jėzaus rankomis ir bendra malda apkabinti visą Lietuvą. Apkabinti, bet ne smerkti. Mylėti, bet ne aikčioti, kad vis blogiau ir blogiau.

Mūsų Kardinolas šventai įvykdė gyvenimo paskirtį. Jam Dievas davė ilgoką skaistėjimo laikotarpį – apie dvejus trejus metus, gana sunkią ir skausmingą ligą, kuri jį laipsniškai vedė į pliką Golgotos viršūnę, kur jau spindėjo Prisikėlimo aušra. Kardinolas savo paskutiniais mėnesiais turėjo nuostabų globėją – kun. Vincą Jalinską, kuris jam buvo ir motina, ir tėvas.

Mirtyje ir mums reiks įveikti, pereiti nulinį virsmo tašką. Tai absoliutus egzistencinis neturtas, tai tarsi plaukiko šuolis nuo tramplino į tamsią gelmę. Mirtyje mes nersime į tamsą, į nieką, bet... tas šuolis bus į Tėvo Rankas. Toje tamsoje, visiškame apnuoginime pajusime Tėvo glėbį.

Mirštančiajam reikia padėti ***būti****, nes žmogus Mirtį sutinka vienas: mes negalime mirti už kitą. Mirti, kaip ir gimti, turėsime vieni. Tik malda ir širdimi galime palydėti mirštantįjį iki tų paslaptingų durų, už kurių prasideda visai kitoks gyvenimas. Mirties virsmą reikia ramiai priimti, nes tai grūdo dalia: kristi ir apmirti, kad duotum vaisių.*

„Visko, kas duoda gyvenimą, paskirtis yra mirimas. Javų grūdas, pasodinta bulvė, vaisiaus ir kiekviena kita sėkla, iš kurios gimsta gyvybė, – miršta, tampa atmesta ir pamiršta. Kiekvienas geras žmogus taip pat turi atsiminti, kad „miršta" dėl gėrio, kuriam davė pradžią, kurį pašaukė į gyvenimą, į buvimą. Tyliai jis būna „atstumiamas", tampa „nereikalingas". Susitaikinimas su ta tikrove yra tikras menas, ir tam reikia gyvenimo išminties. Šiame pilnutiniame „taip" anam „mirimui" slypi puikiausias vaisius – gyvenimo ramybėje gilaus džiaugsmo vaisius" (Phill Bosmans).

Pats Jėzus iškentėjo Mirties virsmo tamsą, visą jos agoniją. Jei sunku užgesti žvakės liepsnelei – žmogui, tai

ką kalbėti apie Saulę – Jėzaus gyvybės mirtį? Jis iškentėjo mūsų visų mirties tamsą, kad mes savo Mirtyje sutiktume Jį – amžinojo Gyvenimo Šviesą.

Prisimenu, ką Kardinolas pasakojo apie savo motinos nuotrauką. Jis norėjo ją įdėti į paminklą. Fotografas pasiūlė retušuoti motinos veido raukšles, kad būtų gražesnė. Kardinolas sulaikė: „Ne ne! Man kiekviena motinos veido raukšlė yra šventa, nes tai meilės raukšlės. Tokia Mamytė man pati gražiausia".

Ir Dievas myli mūsų raukšles – nuodėmės, silpnybių randus, nes tai daro mus nusižeminusius – atvirus Jo malonei.

Kupini šio Antgamtės prisilietimo – Kardinolo mirties – apmąstykime indų poeto Rabindranato Tagorės žodžius:

„Nurimk, širdie, tegul atsiskyrimo mirksnis būna mielas.
Tegu nebūna tai mirtis, bet atbaigimas.
Tegu meilė tampa prisiminimais, o skausmas – dainomis.
Tegu skridimas dangumi baigiasi sparnų suglaudimu virš lizdo.
Tegu šis paskutinis tavo rankų palietimas bus švelnus kaip nakties gėlė.
Sustok akimirkai, Gražioji Pabaiga,
ir paskutinį savo žodį tark tylėdama.
Lenkiuosi prieš tave
ir iškeliu aukštai savo žibintą,
kad tau pašviesčiau kelią".

Ir mes kelkime savo būties žibintą, dėkodami Dievui ne tik už džiaugsmą, bet ir už skausmą, ne tik už gyvenimą, bet ir už Mirtį.

„Jaučiu kiekvieną man likusią dieną, jaučiu, kaip mano žemiškas gyvenimas liečiasi su nauju, begaliniu, nežinomu,

bet greit atskubančiu ateities gyvenimu, kurio laukimas verčia mano sielą virpėti iš pasigėrėjimo, mano protą – švytėti, o mano širdį – verkti iš džiaugsmo" (F. Dostojevskis).

Esame Prisikėlimo žmonės! Eikime per gyvenimą dalydamiesi Viešpaties dovanų gausa, skleisdami Rojaus dvelksmą, kurį mums net savo mirtimi padovanojo Kardinolas. Dabar, kaip girdėjome pamoksle, jis mūsų užtarėjas pas Dievą. Prašykime Kardinolą užtarti Lietuvą, kurią jis taip mylėjo, kuriai atidavė visą gyvenimą. Stebėkimės: Kardinolui mirštant visa Nemunėlio vaga pražydo baltomis vandens lelijomis!

Gerieji žmonės, atleiskite, kad vakar vakare buvome labai pavargę ir nepajėgėme su jumis pabendrauti. Ir Jėzus ant Kryžiaus mažai kalbėjo, bet garsiau nei žodžiai Jo Meilę liudijo auka ant Kryžiaus. Dabar, sesės ir broliai, eime į Kryžiaus kelią už mūsų brangią Lietuvą. Eime kupini prisikėlusiojo Šviesos ir Vilties!

Lydėjo mus, nešė *Kryžių* gausus žmonių būrys. Netrukus daugelis ėmė grįžti atgal. Tačiau dvi mergaitės ir du berniukai pasiliko. Kas įvyksta jų gelmėje, kad jie pasipriešina būrio įstatymui ir pasilieka nešti kryžių? Tikrai juos pakviečia Šventoji Dvasia, leisdama suprasti *Kryžiaus* paslaptį.

Į *Kryžiaus eiseną* įsijungė dar vienas kilnus žmogus, vardu Antanas. Jis kantriai nešė *Kryžių* keliolika kilometrų, nepabūgo nė smarkaus lietaus su ledais. Jį kiaurai perlijo, o jis vis ėjo ir ėjo...

Prisijungė ir trys moterys nešti *Kryžių*. Vis nauji pašaukimai, nors ir trumpalaikiai fizine prasme, bet ilgalaikiai dvasine. Žmonės pajunta Kristaus trauką: *Kai būsiu pakeltas aukštyn, visus patrauksiu prie savęs.*

Trauk, Dievuli, trauk!..

Artinamės prie *Panemunio.* Tolumoje jau laukia būrys žmonių. Vaikai pirmieji ateina pasitikti, jų tėvai laukia pagarbioje tyloje. Sąlytis su dar viena pasienio parapija. Atgailos ir maldos vainikas jau 600 km ilgio, taigi trečdalis kelio.

Su parapijiečiais ir klebonas Bronislovas Balaiša, be galo nuoširdus žmogus. Tiek daug aplink jį vaikų. Su didele pagarba klebonas ir žmonės bučiuoja *Kryžių,* o paskui visa eisena traukia į *Švenčiausiosios Trejybės* vardo bažnyčią. Vartai ir didžiosios durys apvainikuotos, atviros, varpai skamba. Tikrai Karalius įžengia pas savo žmones. Žmonės čia Jo laukia. Vos įžengėme į bažnyčią, dangus atidarė savo saugyklas: prapliupo ilgai lauktas lietus. Šlovė Viešpačiui! Jis deda savo antspaudą.

Čia iš karto pajuntame gyvą religinę ir tautinę dvasią. Jie taip gražiai gieda prieš ir per Mišias, giesmėje skamba ir tautiniai motyvai, pamenu vieną priegiesmį:

Tegul grįžta Tavo žemėn
Laisvė, Meilė ir Taika.

Galingai aidi:

Su Tavim eina tautos gyventi,
Su Tavim eis visa Lietuva.

Duok, Dieve, kad Lietuva eitų su Tavimi, tada ji tikrai bus išvesta iš visų klystkelių.

Vakarienė jaukioje pagrindinėje mokykloje. Klebono ir parapijiečių dosnumu parengtas stalas. Pavalgėme, pabendravome su žmonėmis, dėkodami už tokį nuoširdų priėmimą, pagiedojome kelias giesmes.

Nakvynė kultūros namuose. Tai senas pastatas, bet mums svarbu ne lovos, o grindys. Prieš miegą, kas norėjo, aplankėme Panemunio piliakalnį, stebuklingą šaltinėlį, gėrėme jo gaivų vandenį. Šaltinėlis gražiai paslėptas, ant jo pastatyta maža koplytėlė, o vanduo bėga per čiaupą. Kokia dar švari čia žemė! Gal todėl čia tiek daug gandralizdžių.

Panemunis–Čedasai–Onuškis

Rytinis pokalbis su vaikais bažnyčioje:

Brangūs vaikai, Dievo numylėtiniai! Visa kūrinija sukurta žmogui, ypač vaikams. Vaikai, Dievulis nori, kad mes būtume laimingi, džiugūs. Jei vaikas sveikas, jis yra linksmas, judrus. Sakykite, kas gali net ir vaikui atimti džiaugsmą?

– Nuodėmė! – šaukia vaikai.

– *Teisingai sakote, tik blogis, tamsa gali užtemdyti vaiko džiaugsmą. Daugelis jūsų šiandien susitikote su Jėzumi prie klausyklos langelio, paskui – šv. Komunijoje. Sakykite, mylimieji, kur tuomet yra Dievas?*

Vaikai rodo piršteliu į dangų.

– *Taip, Dievas yra visur, bet Jis ypatingu būdu yra jūsų širdelėse, todėl ir Dangus jose. Dangus prasideda žemėje, kai mes esame susiję su Dievu. Užtat jūsų akys tokios nuostabios, kad turite savyje Dievą.*

Kai mes keliavome su Kryžiumi pas jus, mus nuolat pasitikdavo Nemunėlis. Jame buvo daugybė baltų vandens lelijų. Jos tokios baltos, išskleidusios savo žiedlapius žiūri į saulę, upės dugne augančios žolės jas maitina, tekėdama vandens srovė švelniai glosto jų galveles. Bet įsivaizduokite, kas liktų iš vandens lelijos, jei jos žiedelyje apsigyventų visa naikinantis, ėdantis kirminas. Ar mes galėtume džiaugtis jos sudarkytu grožiu?

– Ne, ne!!! – šaukia vaikai.

– *Vaikeliai, taip atsitinka mums, kai padarome blogį, kai mus iš vidaus ima graužti kirminas – nuodėmė. Kad mus išgelbėtų nuo blogio, kad būtume tokie gražūs, kaip vandens lelija, atėjo žemėn Dievo Sūnus. Jis tapo Žmogumi, gimė Betliejaus urve, kur liūčių laiku slėpdavosi*

piemenėliai su savo avelėmis, po trisdešimt metų, užaugęs, Jis trejus metus pėsčiomis vaikščiojo po savo kraštą – Palestiną mokydamas ir gydydamas žmones, o paskui dėl mūsų išganymo ėjo su Kryžiumi į Kalvarijos kalną ir ant Kryžiaus prikaltas mirė, iš meilės mums atidavė savo Gyvybę.

Šitaip mylėti, vaikeliai, gali tik Dievas, nes Jis yra Meilė. Jis milijardus kartų geresnis už pačią švelniausią mamą ar mylintį tėtį. Jis turi gražųjį Dangų ir nori, kad mes pas Jį sugrįžtume ir jau žemėje pradėtume gyventi Dangaus gyvenimą, mylėdami vienas kitą, darydami gera. Jūs turite savo širdyje Dievą. Sakykite, mieli vaikai, kas yra daugiau: pamatyti Jėzų ar priimti Jį į savo širdį?

– Priimti į širdį, – atsakė mažieji.

– Teisingai! Pamatyti yra kur kas mažiau negu susivienyti su Jėzumi šv. Komunijoje. Šv. Mišių metu ant altoriaus realiu, bet slaptingu būdu ateina Jėzus, kurį kaip gyvenimo Duoną priimame šv. Komunijoje. Tada žmogus Dievulio gerumo dėka tampa vaikštančia šventove. Juo džiaugiasi žemė ir dangus.

Brangūs žmonės, Dievo akyse mes visi esame vaikai. „Jei netapsite kaip vaikeliai, neįeisite į Dievo Karalystę", – kalbėjo Jėzus. Atsiverkime Kristui, tapkime atviraširdžiais, mylinčiais vaikais. Būkime džiugūs, kupini vilties visuose išmėginimuose, ir ramybės Dievas bus su mumis.

Kartą kamuoliu žaidė grupelė vaikinų. Vienas jų paklausė:

– Ką darytumėte, jei sužinotumėte, kad po pusvalandžio mirsite?

Vienas atsakė – bėgčiau į bažnyčią išpažinties; antras – melsčiausi; trečias – skubėčiau atsisveikinti ir atsiprašyti savo tėvus ir artimuosius...

Tarp jų buvo būsimasis šventasis Aloyzas.

– O ką tu darytum? – paklausė jį.

– Žaisčiau toliau.

Kokia ramybė ir pasitikėjimas! Jis turėjo savyje Dievą ir jau gyveno Dangaus gyvenimą, todėl sąlygų pasikeitimas jam neturėjo reikšmės. Jis jau gyveno Danguje.

Kodėl tad, vaikai, žemėje tiek blogio, kodėl žmonės nemyli vieni kitų, nemyli vaikų? – Todėl, kad jų širdyse nėra Dangaus. Užtat jiems labai negera, negera ir vaikams, augantiems tokiose šeimose.

Melskimės, vaikai. Ateikime sekmadieniais į bažnyčią: čia visuomet mūsų laukia Jėzus. Kai mes gyvensime su Jėzumi, būsim džiugūs, geri. Kaip matome aplink, mažėja besišypsančių žmonių, daugėja piktų veidų. Didžioji šv. Teresė sakė: „Vienos blogai nusiteikusios vienuolės bijau labiau negu daugybės piktųjų dvasių".

Ar žinote, ko labiausiai bijo velnias? – Nekalto vaiko juoko. Kad mūsų Lietuvoje būtų geresnis gyvenimas, kad iš jos pabėgtų demonai, reikia daugybės vaikų nekalto juoko.

Vaikai, būkite laimingi, būkite džiaugsmingi. Dievulis jus myli, Marija globoja, Angelai saugo. Būkime ir mes Dievo gerumo Angelai pasiuntiniai. Prašykime:

– Gerasis Dieve, ačiū Tau, kad aš gyvenu, kad Tu mane myli. Ačiū Tau už tėvelius, sesutes ir broliukus, ačiū už mūsų kleboną ir mokytojus; ačiū už ilgai lauktą lietų, kuriuo atgaivinai išdžiūvusią žemę. Aš noriu būti laimingas, noriu užaugti geras žmogus, noriu mokytis, noriu mylėti žmones. Švč. Motina, gegužės mėnesio Karaliene, noriu Tavo galvą apvainikuoti gražesniu vainiku nei vandens lelijų. Mes patys norime būti Tavo vainikas, kuriuo galėtum džiaugtis ir sakyti Angelams: „Mane juo apvainikavo Panemunio vaikai".

Pabaigoje padainavau vadinamąją kelionės lopšinę: *Aš keliuos ir meilingai man šypsos aušra...* Nors ir nežinodami žodžių, vaikai dainavo su manimi, o paskutinius žodžius: *Žmonės, myliu jus visus!* – padainavo taip nuoširdžiai, kad ne vieno akyse sužibo ašara.

Brangieji, visą Kristaus mokslą galima išreikšti vienu sakiniu: „Vaikeliai, mylėkite vienas kitą!" Mylėkite! Ir mes jus, vaikai, mylime ir eisime šiuo Kryžiaus keliu atsiprašydami visus Lietuvos vaikus ir prašydami, kad Kristus savo gerumu užpildytų mūsų padarytas ugdymo spragas, užgydytų vaikų širdelėse padarytas žaizdas.

Vaikai apspito *Kryžių*. Jų tyros akelės smigo širdin ir aš mačiau patį didžiausią stebuklą žemėje – vaiko akis, per kurias į Lietuvą žvelgė pats Dievas ir šypsojosi mūsų žemei. Užtat Šventasis Tėvas nuolat kreipiasi: *Jaunime, tu – Bažnyčios ateitis!* Vaikų akimis žvelgia ateinanti Lietuva. Jėzau, išlaikyk šiuos vaikelius savo meilėje, apsaugok nuo šėtono klastos.

Vaikai mus lydėjo *Tikėjimo, Vilties ir Meilės žygyje*. Entuziastingai lydėjo visas būrys, paskui dauguma grįžo namo. Šventoji Dvasia palietė 10 berniukų širdis: Laimonas (2 kl.), Nerijus (4 kl.), Andrius (5 kl.), Tomas (6 kl.), Mindaugas (6 kl.), Julius (6 kl.), Augis (7 kl.), Ramūnas (7 kl.), Vykintas (7 kl.), Justas (8 kl.). Šie vaikai ir paaugliai ėjo *Kryžiaus keliu* 12 kilometrų – nuo Panemunio iki Čedasų, nešdami rankose statulėles, kryželius. Po kurio laiko Ramūnas, Vykintas ir Mindaugas paėmė didįjį *Kryžių* ant savo pečių ir nešė jį už mūsų Lietuvos dvasinį prisikėlimą. Jie nešė *Kryžių* taip nuoširdžiai susitelkę, kad buvo kilnus ir graudus reginys: vaikai eina nešdami *Kryžių* už Lietuvą. *Kai būsiu pakeltas aukštyn, visus patrauksiu prie savęs...* Jėzau, Tu jau trauki – trauki Lietuvos vaikus.

Ir nužingsniavo šie mažieji kirėniečiai savo kojomis 12 kilometrų (vienas iš jų tik antraklasis), ėjo džiugūs ir laimingi. Jie pranoko savo tėvus. Džiaukitės, tėvai, savo vaikais, kuriuos patraukė Kristaus *Kryžius*. Šitas kelias yra tikras, jis veda į laimę.

Artėjant prie *Čedasų*, tvenkiasi debesys, dangus aptemsta. Gaila vaikų, kad jų nesulytų, – jie taip ištvermingai keliauja su mumis. Prašau Švenčiausiąją Motiną:

– Marija, pažvelk, ant Kryžiaus Tavo Sūnus. Pristabdyk debesis, kad nesulytų šių mielų vaikelių.

Ačiū Dievui, suspėjame prieš lietų.

Atgal šiuos pavargusius mažuosius piligrimus parvežė į Panemunį mūsų vairuotojas Arūnas. Vaikeliai, sudiev! Mylime jus. Telaimina jus Dievas!

Didinga, iš akmenų statyta Čedasų bažnyčia. Pasitinka klebonas Kazimieras Songaila ir būrys žmonių. Vienybėje šv. Mišių aukoje buvo pašventinta dar viena kelionės atkarpa. Čia mūsų laukia ir pietų stalas, parengtas gerųjų žmonių.

Neįprasta procesija nuvilnija miestelio gatve. Joje vėl dominuoja vaikai – jų vis daugiau prisijungia pakelėse. Netrūksta ir vietinių vyrų, nešančių *Kryžių*.

Važiuojantys automobiliai sustoja ir pagarbiai praleidžia eiseną. Sustoja žmogus invalidas, pagarbiai persižegnoja. Šitas žmogus pažįsta Kryžių!

Onuškis. Prie bažnyčios laukia būrelis žmonių su savo klebonu Aurelijum Simonaičiu. Bažnyčioje netrukus švenčiama Eucharistija. Pamoksle samarietės prie šulinio istorija ir jos pritaikymas mūsų kelionei, anaiptol ne teigiama prasme:

– Jūs reikalaujate iš Dievo stebuklo, kliudydami Jo planams...

Taip, tai tiesa. Ir Senajame Testamente Dievas kalba Mozei: *Nelaikyk manęs, aš noriu nubausti Izraelį.* Ir mes norime sulaikyti bausmę tuo būdu, kad ją, vienybėje su Jėzumi, prisiimtume sau.

Nelengvas šitas *Kryžiaus kelias.* Atėjome labai išvargę, o klebonas priekaištauja, kad atėjome be programos. Kokios gi reikia programos? Argi Kryžius nėra didžioji gyvenimo programa? Esame dulkini, iš nuovargio merkiasi akys, tai ką gi galime iš savęs išspausti? *Nėra didesnės meilės, kaip gyvybę už draugus atiduoti,* – sakė Kristus. Taip mes ir darome. Ar mums, gerbiamas klebone, suprantama Kryžiaus paslaptis? Tai didžioji gyvenimo – mirties – prisikėlimo simfonija. Įsiklausykime į jos skambesį ir suvoksime, kad tai ir yra Programa.

Šita diena nuo pat vakar vakaro paženklinta kančios – dingo mūsų brolis Kristuje Leonardas. Visus prislėgė dingimo nežinia. Kur tu, broli? Tikriausiai pervargai nuo vidinės kovos ir išorinės kančios, nes buvai vienas iš pagrindinių *Kryžiaus* nešėjų. Apkabiname tave, broli, malda, rūpesčiu, širdimi. Kur tu? Atsiliepk!

Po visų nerimų ir liūdesio dėl dingusio Leonardo, miegas vis tiek užmerkė akis. Tačiau 3^{00} val. nakties prasidėjo bruzdesys, nerimas verčia budėti, ieškoti... Iššukavome jau vakar visas pakrantes prie upės, šiandien pranešėme policijai, skambinome namo. Kaip ir visuomet tokiais atvejais, prasideda sapnai ir būtinai baugūs, imama regėti, ir vėl tamsiais tonais. Argi tai ne piktojo darbas? Jis nori atimti ramybę. Net ir juodžiausioje netektyje turi šviesti *Vilties* žvaigždelė.

Ačiū Dievui už džiaugsmą ir už skausmą; ačiū ir už šį nerimą, liūdesį, kurio metu geriau įsimąstysime ir suprasime, koks gilus buvo Marijos ir Juozapo skausmas dingus Vaikeliui Jėzui.

Ačiū Dievui, jau nuėjome trečdalį kelio.

Onuškis–Juodupė–Lukštai

Onuškyje šv. Mišių nebus, – jos bus aukojamos *Juodupėje*, ten turime būti 9^{00} val. Taigi iš Onuškio išėjome 7^{00} val.

Gana šiltai, po vakarykščio dušo, šiandien sutiko mus klebonas Aurelijus Simonaitis. Bažnytėlė mažytė, tarsi Betliejaus kūtelė, bet viduje labai graži ir jauki.

Šv. Mišių metu klebonas pakvietė mane tarti žodį susirinkusiems žmonėms. Taigi kalbėjau:

Brangūs žmonės! Esame laimingi tarp jūsų. Ačiū, kad susirinkote, kad esame viena šeima prie Viešpaties altoriaus.

Be abejo, jums įdomu, kodėl mes einame šiuo Kryžiaus keliu? Kelionės schemoje parašyta: „...maldos kelionė, nešant Kryžių pėsčiomis aplink Tėvynę Lietuvą permaldavimo ir atsiteisimo intencija dėl Lietuvos žmonių dvasinio atgimimo, prašant sustiprinti Tikėjimą–Viltį–Meilę".

Tai atgaila pirmiausiai už savo nuodėmes. Kiekvienas galėtų asmeniškai liudyti, kaip buvo pašauktas į šitą Kryžiaus kelią. Aš galiu liudyti, kad mano kelias prasideda nuo ankstyvos vaikystės. Mūsų tėtė buvo našlaitis, pavogtas nuo tėvų ir atsivežtas į Lietuvą. Tėtė nuo piemenėlio dienų pamilo Kryžių. Jis gėlėmis ir ilgesio ašaromis išpuošdavo visus pakelės kryžius. Jam nuo mažų dienelių buvo skirtas skaudus kryžius. Galiu pasakyti vieną jo eilėraštį, atspindintį jo vidų:

Jei antrukart aš pasauly gimtau,
link Kristaus bažnyčios
visus takelius ir kelius
gražiausiom gėlėm apsodintau.

O tarp jų – deimantų ir perlų
akmenėliais nuklotau,
rytą vakarą meilės
ašarom juos numazgotau.

Ir dar:

O Lietuva brangi,
pripilkim mes Marijai meilės ašarų upelį
ir iš savo širdžių padarykim laivelį.
Gražiausiom gėlėm jį išdabinkim,
ant jų Mariją pasodinkim.
Atsiklaupę prieš Mariją šventą ant kelių,
prašykim iš Jos tikėjimo dėl vaikelių.

Tėtė savo rankomis padarė kryžių ir pastatė prie mūsų namų, kaip „prieštaravimo ženklą" tuometinei raudonajai sistemai. Nepatiko raudoniesiems kryžius. Atėjo pasiuntiniai su paliepimu:

– Iškask, Žemaiti, kryžių, jei ne – susprogdinsim.

Į tai tėtė atsakė:

– Pasakykit tiems, kurie jus siuntė: kai ateisint sprogdinti kryžiaus, prie jo stovės Žemaitis su žmona ir visais vaikais, – visus kartu susprogdinkit.

Giliai religingos motinos ir pavyzdingo tėtės globoje brendo mūsų požiūris į gyvenimą ir Kryžių.

Toliau – 20 metų darbavausi reanimacijos skyriuje, kuris yra lyg XX a. barometras: jame tvenkėsi žmonijos kančių ir skausmo gelmė; ten nuolat geso žmonių gyvybė, sklido aimanos, malda ir keiksmai... Šitiek suluošintų žmonių, sulaužytų kaulų, ištiškusių avarijoje smegenų ir... kraujas, ašaros... Ta žmonijos skausmo tėkmė šaukė garsiau nei bažnyčiose giedama: „Kyrie eleison! Christe eleison!"

Kada išgyveni šią žmonių susvetimėjimo bei kančios dramą – tą nuolat liejamą žudomų kūdikėlių kraują

ginekologinėse operacinėse, tą žmonių depresiją, apėmusią Lietuvos didžiąją dalį, spontaniškai širdyje gimsta troškimas eiti su Jėzumi Kryžiaus keliu, jei reiktų, ir mirti, kad tik Lietuva praregėtų, kad suprastų, kas Jai neša ramybę ir išvadavimą.

Kryžiaus kelias – nelengvas kelias. Eini juo, kaip pilkas žemės piligrimas, jausdamas nuovargį, bejėgiškumą. Kai kurių žmonių akimis žvelgiant, tai tikra kvailybė: eina būrys, tempia Kryžių, na ir kam to reikia?!

Kryžius visuomet buvo ir bus prieštaravimo ženklas ir gilioji paslaptis. Esame ne išrinktieji, bet pašaukti nuodėmingi žmonės, reikalingiausi ypatingo Dievo gailestingumo. Viešpats mėgsta humorą: savo planus ir darbus Jis vykdo su mažiausiai tam tinkamais įnagiais, kad nieks nesididžiuotų savo tinkamumu. Tačiau tais netobulais įnagiais savo darbą daro Šventoji Dvasia, todėl darbas būtinai pranoks įnagius.

Būkime geri vieni kitiems. Išeikime iš savo egoizmo. Žvelkime į Jėzų ant kryžiaus. Cherubino kardas, užvėręs vartus į Rojų, atvėrė naujojo Adomo – Kristaus Širdį, kad mes per Ją ir Joje būdami išmoktume ***būti dėl kitų****, būti atvertieji, būti nuoširdūs, tolerantiški kitaip mąstantiems, kad gyventume Kristumi.*

Maitinkimės Kristumi, tada mūsų širdis taps panaši į Jėzaus Širdį, tada mes mylėsime teisinga meile save ir brolius – seses, tada veršimės į Kryžių, kaip Meilės atskleidimo priemonę, nebijosime mirti, kad kiti gyventų. Toks ir yra šio Kryžiaus kelio tikslas: kad kiti gyventų, kad žemėje būtų daugiau tyro džiaugsmo.

Jūsų miestelio pavadinimas „Juodupė". Taip norėtųsi pakeisti tą „juodą upę" į „šviesią upę". Kristus atėjo kaip Šviesa ir mums ja liepė būti: „Jūs pasaulio šviesa. Neįmanoma

nuslėpti miesto, kuris pastatytas ant kalno. Ir niekas nevožia indu degančio žiburio, bet jį stato į žibintuvą, kad šviestų visiems, kas yra namuose. Taip tešviečia ir jūsų šviesa žmonių akivaizdoje, kad jie matytų gerus jūsų darbus ir šlovintų jūsų Tėvą danguje" (Mt 5, 14–16).

Ačiū klebonui ir jums, gerieji žmonės, už jaukią nakvynę, už pamaitinimą, o svarbiausia – už širdį, kuria mus priėmėte. Tegul ta šviesi gerumo upė vilnija aplink Lietuvą, nešdama atgimimo pavasarį.

Kryžiaus kelyje patys uoliausi yra vaikai ir paaugliai. Štai ir vakar iš Panemunio iki Čedasų (12 km) lydėjo dešimt berniukų. Jie nešė kryželius ir statulėles, nešė ir didįjį Kryžių. „Šlovinkit, vaikeliai, Viešpatį", giedama psalmėse. Pranašas Izaijas sako: „Iš kūdikių ir žindomų burnos man prirengei tobulą gyrių". Tikrai vaikai tampa mūsų geraisiais mokytojais. Atsiverkime Kristui, atsiverkime vaikui ir mes laimėsime!

Koks subtilus žmonių gerumas! Po šv. Mišių viena moteris įteikia lauknešėlį su maistu, antra – medaus, trečia ir ketvirta – piniginę auką kelionės išlaidoms...

Laukia dar viena staigmena: jau besirengiančius iškeliauti sulaiko moterys ir pakviečia užkąsti. Stalai rūpestingai padengti svetainėje kelių nuoširdžių moterų darbu ir lėšomis. Jos miegojo tik porą valandų, darbavosi, virė, kepė, kol paruošė tokiam dideliam būriui žmonių. Štai tikrieji *Kryžiaus kelio* dalyviai! Ačiū Jums, geroji namo šeimininke Janina, pakvietusi į savo namus ir taip nuoširdžiai ruošusi valgį, ačiū visoms jai talkinusioms moterims! Jūsų širdies šiluma lydės ir stiprins mus kelyje.

Pasistiprinę, sušildyti žmonių gerumo, sugrįžome į bažnyčią. Žmonės laukia, meldžiasi. Grupės maldininkų vardu

padėkos žodį taria Gintaras, linkėdamas šviesios Vilties Viešpatyje.

Skambant *Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė* išeiname iš Juodupės į Lukštus. Kelis kilometrus einame su klebonu Aurelijum diskutuodami įvairiais klausimais. Koks sudėtingas žmonių dvasinis gyvenimas, kokie skirtingi požiūriai! Kunigui Aurelijui nepriimtinas mano intuityvus Dievo ir Jo planų pajautimas, o man – jo geležinis loginis mąstymas. Jam vis neaišku:

– Na ir kodėl jūs tampote tą *Kryžių*?

Kilnusis kunige, tai Dievo paslaptis, – ir mums neaišku kodėl. Jei žinotume, mūsų *Kryžiaus kelionė* būtų baigta. Kristus kalbėjo: *Dėkoju Tau, Tėve, kad tai paslėpei nuo gudriųjų ir išmintingųjų, o apreiškei mažutėliams.*

Pagaliau klebonas grįžo. Taip ir likome neišsiaiškinę pagrindinio klausimo: kodėl mes einame su *Kryžiumi* aplink Lietuvą? Atleiskite mums, žmonės!

Poilsis prie mažo ežerėlio. Vieni maudosi, kiti skalbiasi, dar kiti ilsisi pievoje. Čia valgome ir pietus. Ežerėlyje plauko dvi gražuolės gulbės. Gamta atgijusi po lietaus. Čiulba vyturėliai.

Mūsų gerajai Janytei Rumšienei staiga pablogėja, ėmė svaigti galva, trinka pusiausvyra, orientacija. Kokia priežastis: kaitri saulė prie ežero, nuovargis ar piktojo prikišti nagai? Kraujospūdis normalus, širdis veikia gerai, bet savijauta bloga. Ir visa taip staigiai, netikėtai. Ką tik skalbė savo ir sūnaus – mūsų vairuotojo – drabužius ežere, buvo linksma, žvali, o dabar?.. Dievuli, padėk mūsų mielajai Janytei.

Lukštai. Pasitinka su ašaromis akyse būrys žmonių, vaikų su pinavijom rankutėse, tarp jų yra visai mažutėlių. Sustojame prie uždarų bažnyčios durų (raktas pas Obelių kleboną, jis

supainiojo mūsų atvykimo dieną, laukė rytojaus dieną). Pasimeldžiame prie bažnyčios durų. Giedras mėlynas dangus, vakarinė saulė apšviečia akmenų ir plytų bažnyčios pastatą.

Prie durų nufotografuojame mieluosius vaikus. Vien į jų veidus pažvelgus, širdyje jauku ir džiugu. Kokia tyra, džiugi vaikystė! Jų rankelėse bijūnai, pinavijos, tarp jų *Kryžius Keliauninkas* ir Švč. Motina *Paslaptingoji Rožė*. Dievo palaima ir Jis pats yra šioje džiaugsmingoje Lietuvos ateityje. Geras žmogus, vardu Gintaras, su savo motina p. Emilija svetingai mus priėmė į savo atgautą dviaukštį, medinį namą. Mes puikiai įsikūrėme su miegmaišiais tuščiuose kambariuose antrame aukšte. Čia buvo ir vakarienė. Paklausiau žmonių, kaip jie išsprendžia tokio gausaus būrio maitinimo klausimą. Į tai atsakė be galo miela, visą gyvenimą dirbusi vokiečių kalbos ir geografijos mokytoja, p. Ksavera:

– Čia ne pirmas mums tokio būrio pamaitinimas. Mes neseniai rengėme ir kitą parapijos šventę – bendravimą. Dabar prieš porą dienų išvykau į kaimus su dviračiu ir aplankiau daugelį gyventojų, na, tiesiog elgetaudama, nes visi žinojo apie šitą *Kryžiaus kelionę*. Žmonės neatsisako, duoda kas ką turi: kiaušinių, sūrio, sviesto, lašinių ir kitų gėrybių. Kai prikraunu kelias dėžes, surandu mašiną, atvežusią į kaimo parduotuvę produktus, paprašau vairuotoją ir jis parveža sudovanotas gėrybes į Lukštus, o aš vėl tęsiu elgetavimo akciją... Kai jau pakankamai surenkame, sueiname kelios parapijietės – Stefa, Genė, Vanda, Gražina, Ksavera, Salomėja ir ruošiame vakarienę, pusryčius.

Argi tai ne tikrasis *Kryžiaus kelias*? Į jį darniai vienijasi Lietuva: duodantis maistą, jį renkantis, pagaliau tos suprakaitavusios darbščiosios, motiniškos šeimininkėlės. Ir visur perteklius: žmonių dosnumas tampa Dievo Meilės perviršio ženklu. *Viešpatie, atlygink amžinomis gėrybėmis tiems, kurie*

dėl Tavo Vardo mums gera daro, nes mes niekada jiems nepajėgsime tinkamai atsidėkoti. Telaimina jus Dievas, gerieji žmonės!

28-oji diena [143–147] *Birželio 1 d.*

Lukštai–Bučiūnai–Obeliai

Lukštų bažnyčioje yra labai graži *Švč. Motinos su Kūdikėliu Jėzumi* skulptūra. Marijos veidas ir vaikiškas, ir dieviškas: jame švelnumas, motiniškas mergaitiškumas, nusižeminimas.

Geroji Mama, šiandien prasideda Švč. Jėzaus Širdies mėnuo. Šiandien *Jėzaus Dangun Žengimo* šventė. Šiandien prasideda Eucharistinis kongresas; šiandien laidoja Kardinolą. Kiek daug švenčių vienu metu. Ir Kardinolo laidotuvės – šventė, jis – Šventasis ir drauge su Jėzumi žengia į Dangų. (Reik turėti tokią nuolankią viltį.)

Pusryčius paruošė tos pačios gerosios Lukštų parapijietės. Kaip rūpestingai jos pamaitino šitą didelę šeimyną!

Prasidėjo *Kryžiaus kelionė* skalda pritrombuotu vieškeliu. Nelengvas, bet įdomus ėjimas, – kojos klaiposi, bet pusiausvyra puiki. Giedame *Kalnus* už amžinatilsį Kardinolą, su mumis gieda ir akmenų simfonija, jų traškesys po kojomis.

Bučiūnų gyvenvietėje sustabdo žmonės, pakviečia į vienos sodybos kiemą, kur rūpestingos moterys – Anelė, Monika, Elena, Stefa, Bronytė ir kiti gyventojai – paruošę vaišių stalą. Didžiuliuose puoduose buvo šaltibarščių, garavo bulvės su spirgais ir kitokios gėrybės. Sakė:

– Kai tik perskaitėme „Valstiečių laikraštyje" apie šią *Kryžiaus kelionę,* sumanėme sutikti piligrimus.

Kokia išradinga ir rūpestinga Meilė, slypinti kaimo žmonių širdyse! Kokie šaunūs buvo pietūs: jautėmės lyg sugrįžę

į savo gimtąjį kaimą, į tėvų namus. Čia viskas dvelkė šeimos židinio jaukumu.

Po pietų dar turim valandėlę pailsėti. Piligrimai vieni ilsisi, kiti kalbasi su kaimo žmonėmis, treti rašo kelionės įspūdžius. Magdutė ir Leonas meldžiasi. Gražu stebėti po sodą pasklidusį būrelį. Tai Viešpaties mažutėliai, patikėję *negalimų dalykų* Dievu.

Atsisveikindami su mielaisiais Bučiūnų žmonėmis, dėkodami už tokias puikias vaišes, pagiedame mylimiausią kelionės giesmę Marijai:

Maloninga ir skaisti, grožio nuostabaus
Pas save visus kvieti, Motina Dangaus.

Bekeliaujant iš Bučiūnų link Obelių, staiga sustoja juodas limuzinas ir iš jo išlipęs aukštaūgis vyras pagarbiai prieina prie *Kryžiaus* ir vienui vienas jį paėmęs neša. Tai bent milžinas! Iš kur jis? Tai Obelių klebonas Virgilijus Garšva. Panėšėjęs *Kryžių*, lyg kūdikį iškeltą aukštyn, klebonas nuvažiuoja.

Pakeliui į procesiją įsijungia tai vieni, tai kiti žmonės. Prie kaimo keliuko laukia du paaugliai. Priartėjus eisenai, jie įsijungia, paima iš maldininkių rankų statulėles ir eina kartu gana ilgai. Rodos, iš kur jiems viską žinoti, o žino... Kas juos patraukia, juk čia ne karnavalas, o besimeldžiantys žmonės! *Dvasia pučia kur nori.* Ateina laikas nupūsti visas raudonas dulkes, kuriomis apakino žmones sovietinė sistema. Jėzau, patrauk daugybės vaikų širdeles prie savęs!

Kiek paėjus, vėl žmonės stabdo mus ir prašo sustoti prie vienos kaimo sodybos. Šalia namo – kryžius, papuoštas gėlėmis, dega žvakės. Kieme ant žolytės staltiesė, o ant jos padėta užkąsti ir atsigerti. Amsi šunelis, kitas, kiek nedrąsiai, bet įsimaišo į patį būrį žmonių: matyt, jam čia patinka.

Atsisveikinę su šiais geraisiais žmonėmis, tęsiame kelionę. Nuo Obelių atskuba dviračiais visas būrys vaikų. Koks

džiaugsmingas jų skubėjimas, jie nardo viens pro kitą. Pasirodo, jog tai – žvalgai. Vaikai pasisveikinę skuba atgal į Obelius pranešti žmonėms, kur mes esame. Bet mums dar per anksti, todėl pastatome *Kryžių* prie stulpo ir visi giedam po *Rožinio* Marijos litaniją. Tolumoje belaukiantieji pradeda eiti link mūsų, darniai įsijungia į būrį ir giedame kartu. Moterys apsivilkusios tautiniais drabužiais, vaikai papuošti. Visi, lyg viena šeima, suklaupę meldžiamės pievutėje, šloviname Dievą.

Džiugus reginys! Viršuje dangaus mėlynė, retais debesėliais pasidabinusi, saulės spindulių glamonėjama žemė ir Viešpaties kūriniai – vaikai. Manau, kad ne vienas Angelas atskrido iš aukštybių pasiklausyti ir prisijungti prie bendros maldos.

Iš Obelių ateina vis nauji būreliai žmonių ir jungiasi į eiseną. Netrukus atvažiuoja autobusiukas ir iš jo pabyra daug vaikų. Jie džiaugsmingai keliauja drauge. Su jais ir klebonas Virgilijus. Ir vėl jis vienas neša *Kryžių*. Šitas *Kryžius* traukte traukia žmones.

Saulėje spindi bažnyčios bokštai, pagaliau ir ji pati išnyra, lyg gelsva paukštė iš medžių glėbio. Vakarėjančios saulės spinduliuose žmonių srautas, lyg veržli tėkmė, liejasi į bažnyčią, skamba giesmė. Tai tikras Kristaus *Dangun Žengimo* džiūgavimas *Aš žengiu pas savo Tėvą ir jūsų Tėvą, pas savo Dievą ir jūsų Dievą* (Jn 20,17).

Bažnyčia ne tik didinga, bet gražiai restauruota, viduje taip pat tvarka ir jaukumas. Esame Tėvo Namuose. Čia aukojama šv. Mišių auka, dedanti dievišką antspaudą mūsų varganai kelionei. Gerasis Kristau, priimk mūsų egzistencinį neturtą, mūsų pastangas ir ryžtą nešti Tave ant *Kryžiaus* aplink Lietuvą, tarsi apie didįjį altorių.

Mokyti žmonės, kaip ir Juodupės klebonas, kelia klausimą: „Kodėl jūs einate su šiuo *Kryžiumi*? Ar jūs tuo nepriešTaraujate Dievo Valiai?" Negalime ir mes to paaiškinti nei

logiškai, nei protingai. Net apaštalui Petrui pasirodė nelogiška ir neprotinga, kai *Jėzus ryžtingai nukreipė savo žingsnius Jeruzalės link.* Kryžius yra didžioji paslaptis, nesutampanti su plienine proto logika. Jei būtų buvusi geresnė priemonė pasauliui atpirkti, Dievas ja būtų pasinaudojęs.

Šiandien Kardinolo laidotuvės, šiandien Eucharistinio kongreso pradžia, o mes keliaujame su *Kryžiumi.* „Tai neprotinga, nelogiška", – samprotauja mąstantieji, o mes, tie nemąstantieji, tęsiame *Kryžiaus kelionę.*

Gerasis Dieve, pašventink visus, dalyvaujančius šiame *Tikėjimo, Vilties* ir *Meilės žygyje,* visus, kurie mus priima, maitina, neša *Kryžių.* Juk matome, kad senyvo amžiaus žmonių veidai nešant *Kryžių* prašosi Veronikos skaros, bet tie žmoneliai iš įvairių Lietuvos kaimų neša *Kryžių* šypsodamiesi. Vadinasi, *Kryžius* turi savo paslėptą džiaugsmą.

O švenčiausiasis Viešpatie! Kas Tu esi? Ar yra ribos Tavo Meilei? Ją visą atiduodi mums. Tu konsekruoji mūsų varganumą, Perkeitimo metu paversdamas į savo Kūną ir Kraują. Priimk, Šventasis Tėve, šią mylimo Tavo Sūnaus auką ir dėl Jos prikelk mūsų Lietuvą!

Po šv. Mišių buvo galimybė tarti žodelį mieliesiems žmonėms:

Gerieji žmonės! Ačiū už jūsų nuoširdų dalyvavimą Kryžiaus kelionėje, ačiū džiaugsmingiems vaikams, ačiū uoliajam klebonui Virgilijui, nešusiam Kryžių vienam ir su parapijiečiais. Ačiū Dievui už jus visus visus...

Šiandien prasideda Švč. Jėzaus Širdies mėnuo.

– *Vaikai, ką reiškia Širdis?*

– Meilę!

– *Teisingai atsakėte. Kai mes norim apibūdinti gerą žmogų, sakom: koks jis geraširdis!, o apie blogą – koks jis bešir dis! O kas turi iš visų geriausią širdį?*

– Jėzus! – šaukia vaikai.

– *Koks stebuklas! Vaikai, Dievas turi žmogaus širdį. Šita širdutė pirmą kartą suplakė Marijos įsčiose. Nuo to laiko, kai ėmė žemėje plakti mažutė Jėzaus Širdis, praėjo 2000 metų. Šiuos metus mes švenčiame – tai Jubiliejaus metai. Ką reiškia Jubiliejus? Pats žodis „jubiliate" – džiaukitės. Džiaukimės, Viešpats arti! Jėzus yra mūsų Jubiliejus. Jubiliejaus metais atleidžiamos skolos, išvaduojami vergai, ilsisi žemė. Jėzus nori mus išvaduoti, bet ir mes trokškime šio išvadavimo iš nuodėmių ir skolų. Vaikeliai, jei kuris žmogus būna skolingas kaimynui didelę sumą ir neturi iš ko atiduoti, bet kitas geras žmogus, jo pagailėjęs, ima ir atiduoda jo skolas, ar skolintojas atsiteisė? Ar jis jau neskolingas?*

– Jo skolos nėra, – atsako vaikai. – Geras žmogus jas atidavė.

– *Vaikeliai, darydami nuodėmes, mes užsitraukiame dideles skolas Dievui. Šiuo metu tokių skolų vis daugėja. Štai kodėl būrelis žmonių, jausdamiesi patys nuodėmingi ir skolingi, kartu jausdami ir Tautos nuodėmingumą, ima ant savo pečių Jėzaus Kryžių ir, jį nešdami aplink Lietuvą, rodo Jėzų dangaus Tėvui ir prašo, kad Jubiliejiniais metais, dėl Jėzaus atperkamosios kančios nuopelnų, Jis ne tik atleistų nuodėmes ir dovanotų nuodėmių užtrauktas skolas, bet kad grąžintų žmonėms vaikų juoką ir džiaugsmą, kad jūs, vaikai, būtumėte mylimi, kad mes, suaugusieji, jums duotume tikrą Dievo liudijimą.*

– *Vaikeliai, kokiu būdu Jėzus mums parodė didžiausią meilę?*

– Mirdamas ant kryžiaus, – atsakė vaikai.

– *Ar Jis miręs taip ir liko ant kryžiaus?*

– Ne, Jis prisikėlė! – šaukia mažieji.

– Taip. Jėzus prisikėlė! Jis gyvas! Vaikai, mes visai Lietuvai garsiai sušukime: Jėzus gyvas!

– Jėzus gyvas! – šaukia vaikai.

– Taip, Jėzus gyvas. Jis turi gyvą, iš meilės pervertą Širdį ir nori mums atleisti, pamaitinti Savimi. Jis nori gyventi mumyse. Štai kodėl keliauja žmonės pėsčiomis aplink Lietuvą su Kryžiumi ant pečių: kad žmonių širdys atsivertų Jėzui, kad Jėzus būtų mylimas, kad mes patys patikėtume, jog esame mylimi. Brangūs vaikai, mes ne viską padarėme, kad jūs būtumėte mylimi ir laimingi, kad jūs žinotumėte davimo džiaugsmą – koks žmogus yra laimingas, kai jis gyvena dėl kitų. Atleiskite mums, vaikai! Ar atleidžiate mums, suaugusiems?

– Atleidžiame! – choru atsako vaikai.

Šitas jų atleidimas gal ir nėra jų visiškai suvokiamas protu, bet jis eina iš intuityvaus supratimo, kad mes gyvi atleidimu ir todėl vaikai iš tikrųjų peržengia save atleisdami.

O kad mes, suaugusieji, mokėtume atsiprašyti savo vaikus! Kiek daug problemų išsispręstų, kaip nuostabiai imtų šilti mūsų tarpusavio santykiai. Mes vis laikomės klaidingos nuostatos: „Kalti vaikai, o mes teisūs!" Oi ne visuomet teisūs! Pažvelkime į pasaulį mylinčio, atleidžiančio vaiko akimis, nusileiskime iš savo teisuoliško sosto ant žemės, pasijuskime kalti savo vaikams ir paprašykime atleidimo, o tada jie paprašys mūsų atleidimo. „Ir atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiame..."

Šiandien Jėzaus Dangun Žengimo šventė. Turėkime skaidrią viltį, kad Jėzus į Dangų pasiėmė mūsų Kardinolą. Turime Danguje Užtarėją, taip gerai žinantį Lietuvos dvasinę krizę, taip labai mylėjusį vaikus. Jo akys buvo vaiko akys. Jose spindėjo kažkoks Rojaus atšvaitas. Jo širdyje tilpsime visi.

Šiandien prasidėjo Eucharistinis kongresas, viešas Jėzaus Kūno ir Kraujo, esančio Švč. Sakramente, pagarbinimas. Labiausiai Jėzų pradžiuginsime, jei Jam leisime gyventi savo širdyje, jei būsime Jo gyvoji monstrancija.

Kad kuo daugiau žmonių atsivertų Kristui, kad Jį priimtų į savo šeimas, reikia visų mūsų jungtinės maldos ir aukos, reikia ir šito Kryžiaus kelio aplinkui Lietuvą. Tapkime vaikeliais! Atiduokime savo rūpesčius Jėzui. Nurimkime.

Kadangi visi mes esame vaikai, prieš tardami labanakt, padainuokime ramybės ir džiaugsmo lopšinę.

Sklendena tyra lopšinė, apkabindama žmones, o paskutinis akordas: *Žmonės, myliu jus visus!* – skamba vaikų lūpomis itin nuoširdžiai ir šiltai.

Išgirsk, Tėvyne Lietuva: vaikai Tave myli. Nuvalyk nuo savęs materiją, godumą, pyktį, išdidumą; nusiplauk, *išsibaltink drabužius Avinėlio Kraujyje*, o tada ateik ir apkabink savo vaikus. Vaikeliai išties savo rankutes ir dovanos prarastąjį Rojų.

Žmonės, ypač vaikai, parneškime į savo namus Dangų, parneškime Jėzų. Tegul Jo Širdis plaka mūsų krūtinėje, tesušildo ir tesuminkština suakmenėjusias širdis.

Dabar pagarbinkime Viešpatį: „Garbė Dievui Tėvui, ir Sūnui, ir Šventajai Dvasiai. Jėzau, Marija! Labanakt. Iki susitikimo šv. Mišių Aukoje rytojaus rytą!

Žmonės laukia parengę vakarienę, valgome jų keptą duoną, pyragą. Stiprinamės medumi, pienu ir visokiausiomis kitomis gėrybėmis. Kiek dar daug Tėvynėje yra degančių gerumo žiburėlių – žmonių, kurių gyvenimuose yra gyva Kristaus palaiminimų dvasia.

Jėzaus Širdie, suvienyk šias liepsneles savo Širdies Ugniakure, sunaikink blogį Tautoje, išvaduok Gėrį. O, greičiau

teateina Tavo Karalystė į mūsų brangią Lietuvą per šiuos kilnius žmones, kuriuos kasdien sutinkame *Kryžiaus kelyje.* Dėl šių žmonių pasiaukojamo gerumo *Kryžiaus kelias* tampa tikru *Tikėjimo, Vilties* ir *Meilės keliu.*

Mes, septyni piligrimai, einame nakvynės į Dianos ir Gedimino Kančių namus. Jų šeimoje auga keturios dukrelės: Simona, Santa, Lina ir Liuda. Šeima labai religinga, gražiai augina ir ugdo dukreles. Mažoji Liudutė – Mamytės gyvybės auka išvydo pasaulį. Nuo jos prasidėjimo buvo praėję 3 mėnesiai, kai mamytė mirtimi vadavosi. Dėl kepenų akmenligės priepuolių ir besaikio vėmimo visiškai sutriko vandens ir elektrolitų pusiausvyra. Beprarandanti sąmonę pateko į ligoninę. Atgaivinus gyvybines funkcijas, buvo rengiama cholecistektomijai (tulžies pūslės ir akmenų pašalinimui). Ginekologai reikalavo dėl gyvybinių indikacijų nutraukti nėštumą. Motina nesutiko. Ji ryžosi gyventi ar mirti, bet vaikelio nežudyti. Pasakojo:

– Ramiai važiavau paguldyta ant vežimėlio į operacinę, visiškai atsidavusi Dievo Valiai, tikėdama, kad su Jo ir medicinos pagalba liks abi gyvybės... Taip ir įvyko. Dėkojame Dievui už šį gyvybės kupiną, judrų vaikelį.

Mielas buvo mūsų poilsis šioje kilnioje šeimoje.

29-oji diena [148–155] *Birželio 2 d.*

Obeliai–Aleksandravėlė–Suviekas

Ačiū, Kūrėjau, už naują dieną. Mūsų piligrimystė tęsiasi. Keliausime jau Zarasų link.

Po rytmetinių šv. Mišių ir pusryčių iškeliaujame. *Kryžių* išneša klebonas Virgilijus. Jis vėl lyg milžinas Guliveris užsideda vienas ant pečių *Kryžių* ir, lydimas parapijiečių, vaikų, lydi iki miesto ribos.

Šios dienos kelionė labai graži. Kalneliai ir kloniai, išeinant iš miesto ribų, kairėje pusėje stovi baltutė *Marijos* statula, jos papėdėje – gėlėmis apsodintas takelis jaukiai kviečia užeiti pas Mamą. Už jos atsiveria nuostabi gamtos panorama: garbanoti kalneliai, tolumoje slėnis ir vėl kalneliai.

Kaip nuostabu čia šlovinti Mariją gegužės vakarais! Kokia graži Lietuva! Tėve, laikyk ją savo rankose. Per savo kaltę mes tapome skurdžiais. O Tu nori mūsų grožio, vidinės ir išorinės harmonijos, nori mūsų kūrybinio išsiskleidimo ir džiaugsmo. Jei tokie gražūs mūsų žemiškieji namai, tai kokie bus dangiškieji?

Keliaujant prie mūsų jungiasi pavieniai žmonės ir būreliai, palydi, paneša *Kryžių* ir nušvitusiais, gerumu spindinčiais veidais atsisveikina. Kai sutinkame važiuojančius arkliais, reikia nustoti giedojus, nes arkliai baidosi. Kažin kodėl jie taip jaudinasi? Žmoneliai, sėdintys vežime, irgi sutrinka, žegnojasi. Gerieji žmoneliai, telaimina Dievas jūsų triūsą ir vargelius. Pasitikėkit: sulauksime geresnių dienų, kai visa širdimi *vieną Dievą tegarbinsim ir Jam vienam tetarnausim.*

Artinantis prie *Aleksandravėlės*, prisideda vis daugiau žmonių. Ties parapija ir miestelio riba matome laukiantį spalvingą būrį: mergaitės pasipuošusios tautiniais drabužiais, vaikų pulkas, žmonės stovi pagarbioje tyloje. Priartėjus trumpas stabtelėjimas, pasisveikinimas ir mes – jau vienas giedantis būrys – keliaujame į Tėvo Namus.

Mus apgobia jauki, senovinė bažnytėlė, turinti dešimties šventųjų relikvijas, gražų paveikslą – *Švč. Mergelė Marija su Kūdikėliu*, metaliniais paauksuotais drabužiais. Labai įspūdingas *šv. Pranciškaus Serafiškojo* paveikslas. Pranciškus pavaizduotas besimeldžiantis, šalia jo kaukolė, per kurios akiduobes ir nosies šnerves veržiasi vandens srautas – Gyvybės

gausa. Kairėje – *Aušros Vartų Marijos* paveikslas, subtiliai nutapytas veidas ir rankos, Marija atrodo lyg gyva.

Nuoširdusis klebonas Henrikas Bernatovičius ilgai klauso išpažinčių, po to aukojamos šv. Mišios. Šioje bažnyčioje mūsų piligrimo Antanėlio pirmoji Išpažintis. Kiekviena mūsų kelionės diena paženklinta tikrais Malonės stebuklais.

Kukliuose parapijos namuose mielieji žmonės mums paruošę pietus. Apkabiname malda jus, darbščiosios bitelės, brangiosios moterys, kurių nė vardų nežinome. Ačiū už jūsų pasišventimą, dosnumą. Jūsų darbai jungiasi į *Kryžiaus kelią*. Tai ta pati akcija: nešti *Kryžių* ar prakaituoti virtuvėje.

Iš Aleksandravėlės išeiname pavakaryje. Dangus aptrauktas tamsiais debesimis, palyta šv. Mišių metu ir per pietus. Kokia Kūrėjo dovana – lietus! Jo taip ištroškusi žemė.

Einame, meldžiamės, kartu grožiuosi Dievo sukurtos gamtos žavumu, žemės reljefu. Kokia tyra Viešpaties sukurta gamta ir kaip negražiai ją subjaurojo žmogus: pratekantys upeliai pilni skardinių, tuščių plastmasinių butelių, pamiškės – šiukšlių.

Nuo Aleksandravėlės iki Suvieko *Kryžių* neša Aleksandravėlės vyrų dvi komandos, mūsų nešėjams mažai teko nešti.

Kryžiaus reikšmę gerai jaučia mūsų varguolėliai alkoholikai. Jie tiesiog intuityviai jaučia, kad kryžius – jų išgelbėjimas. Net graudu žiūrėti į jų nuoširdų uolumą nešant *Kryžių*. Ir Kristui gyvenant netrūko demonų apsėstųjų. Alkoholizmas ir yra demono kankynė žmogui ir visai jo šeimai. Nuo jo gali išgydyti tik Kristus.

Iki pat Suvieko netrūko uolių žmonių, nešančių *Kryžių*, statulas, kryželius. Keliavo maži ir didesni, savo uolumu nepralenkiami vaikai.

Balčiūniškių kaime sustabdo eiseną Veronika ir Vilhelmas. Čia pat, prie kelio, jie mus vaišina skaniausiomis ban-

delėmis, kurių pilnos pintinės, šviežiu pienu. Už keliasdešimt žingsnių – jų graži, tvarkinga sodyba, ten ir gandralizdis, kuriam stulpą iškėlė patys sodybos šeimininkai.

Buvo vakaras, kai atėjome į *Suvieką*. Laukia gražus būrys žmonių, jaunos mergaitės, vilkinčios tautiniais rūbais, daug vaikų, būrelis jų įsijungė kur kas prieš Suvieką. Sustojame prie didelio meniško kryžiaus, pastatyto mokyklos kieme minint jos šimtmetį. Šio milžiniško kryžiaus paunksnėje prisiglaudė ir mūsų *Keliauninkas*, apjuostas gyvo vainiko – vaikų, paauglių ir subrendusių žmonių. Mačiau ir policijos darbuotojų (ne tvarkai palaikyti, bet atėjusių Viešpaties pagarbinti).

Pasisveikinę su žmonėmis ir tarę vieną kitą žodį apie kelionės tikslą, sugiedame *Marija Marija*. Aidi vakaro tyloje Marijos giesmė, vilnija į visą apylinkę. Tikriausiai šį vakarą ne vienas geros valios žmogus net kaimo glūdumoje pajus maloningą Viešpaties prisilietimą.

Visi maloniai kviečiami į mokyklos svetainę, kur laukia rūpestingų moterų ir mokytojų paruošta vakarienė. Mums širdingai tarnauja pačios mokytojos ir direktorius. (Reikėtų žiniasklaidos darbuotojams platesniu ir gilesniu žvilgsniu pasidairyti po Lietuvą, iškelti šviečiančius žiburius ir žiburėlius, o ne ieškoti kuo kraupesnių, baisesnių įvykių ir jais visai gesinti žmonių širdyse *Viltį*.)

Apsinakvojame mokyklos salėje. Tai mėgstamiausia vieta šioje kelionėje. Su mumis ir *Kryžius*, statulėlės, nes Suvieke nėra bažnyčios. Salė tampa namais. Keliauninkai, pasikloję patalynę, ilsina pavargusias kojas, gaivina jas trauklapiais, šalpusniais, varnalėšomis. Gamta – mūsų gydytoja. Gydo ir žmonių gerumas.

Šiandien buvo nualpęs mūsų Mindaugėlis, bet viskas baigėsi gerai. Albinutei, labai mielai, gerai maldininkei, pakilo

aukšta temperatūra, šiąnakt ji praleido ligoninėje, tačiau rytą vėl atskubėjo į kelionę, vėl kantriai ir ištvermingai ėjo pėsčiomis. Argi ne nuostabus šių žmonių ryžtas: atiduoti ir gyvybę, kad tik Lietuva prisikeltų?

Kiti piligrimai kantriai, ištvermingai tęsia kelionę. Leonardo nėra, kol kas nieko apie jį nežinome. Skaudu!

30-oji diena [156–162] *Birželio 3 d.*

Suviekas–Imbradas

Naktį palijo. Tai labai mielas Viešpaties antspaudas šiai kelionei. Ačiū Tau, Kūrėjau!

Šiandienos kelionė nuostabi. Einame į Imbradą, būsime prie stebuklingo Ilgio ežero. Zarasų krašte mus pasitiks žydros ežerų akys. Toli pasiliko ir visų piligrimų pamiltasis Nemunėlis.

Beeinant kvepia bijūnai, pinavijos, jau pradeda žydėti jazminai, – jų kvapas taip gerai pažįstamas nuo vaikystės. Prisimena dainos žodžiai:

Kaip obelis, mamyt, palinkus,
Galva baltumo jazminų.
Ar čia seniai supai man lingę,
Dabar gyvent jau išeinu.

Tikrai, Mamyt, man šita kelionė nuolat primena grįžimą į Tėvo Namus.

Einame mišku, iš abiejų pusių pušys kelia į dangų savo viršūnes, vietomis berželių guotai. Einame tarsi tuneliu, girdime paslaptingą ošimą, apsupa tikra miško dvasia. Miške yra ir aikštelių, jos mėlynuoja žydinčiais lubinais, marguoja kitokiomis lauko ir miško gėlėmis. Iš lubinų striuokteli stirnaitė, smalsiai pasižiūri ir nušuoliuoja į mišką.

Išėjus iš miško – vėl kalneliai, kloniai, kur banguoja rugių plotai ir žaidžia vėjas, lankstydamas javus žalsvomis šilko

bangomis. Rugiai plaukia, žydi, tampa vaisingi. Tai gyvas Šventosios Dvasios veikimo vaizdas: *...pučia kur nori, girdi ošimą, bet nežinai, iš kur ateina ir kur nueina.*

Tėve, koks Tu gražus savo kūryboje! Ši kelionė – mums didžioji Tavo dovana. Šitiek grožio, tiek gamtos stebuklų: vandens lelijos Nemunėlyje, varlių koncertai kūdrose, paukščių džiūgavimas miške, liuoksinčios stirnaitės, banguojantys javai, kalvelės ir kloniai, pasipuošę išsimėčiusiomis sodybomis, gėlių darželiai, kryžiai pakelėse, veržlus žmonių gerumo srautas, vaikelių švytintys veidai, dangaus žydrynę menančios jų akys, paslaptingas Rojaus džiaugsmas iš jų perduodamas mums. Bet visų didžiausias ir didingiausias – kasdieninė šv. Mišių auka.

Tik gaila tuštėjančių kaimų, namų, kurie kiaurais langais lyg giltinės tuščiom akiduobėm žvelgia į kelią. Čia kadaise krykštavo gyvybė, lakstė basakojai vaikai, klegėjo paaugliai, dainavo jaunimas. Visa nuskambėjo, liko kurti tyla ar pasalūnas vėjas, draskantis atsilupusius stogus. Mokytojai dejuoja, kad katastrofiškai mažėja vaikų mokyklose; kunigai dūsauja: laidotuvių daugėja, krikštynų mažėja. Mažėja ne tik vaikelių, bet ir džiaugsmo veiduose. Mirties kultūra deda savo antspaudą.

Eidami su *Kryžiumi* pro vieną sodybą, matome – prie vartelių stovi senutė motina, rankos skausmingai sunertos, rieda tylios ašaros... rodos, stovi kryžkelėje pati Lietuva...

Štai mes jau prie *Ilgio* ežero. Tai sakrali vieta. Nuostabaus grožio ežeras, apsuptas miško. Vandenyje stovi trys kryžiai. Prie vieno jų paveiksle gražioji *Medžiugorės Marija*, su meile žvelgianti į kiekvieną savo vaiką. Ant kolonos, kylančios iš vandens, stovi *Nekaltosios* statula. Prie jos vandenyje pamerkta gėlių, žvakidėse žvakės. Kiek tolėliau ant akmens stovi kita –

bronzos spalvos Marijos skulptūra, tarsi Ji būtų vandenų karalaitė. Iš ežero išteka sraunus upelis. Abiejose upelio ištakų pusėse kaskadomis pasodintos žydi gėlės. Jau nemažai pristatyta kryžių ir kryželių, yra statula. Čia tokia ramybė.

Čia mūsų laukė didelė staigmena: ant ežero kranto prie vieno kryžiaus klūpo mūsų brolis Leonardas, kuris buvo dingęs prieš septynias dienas. Leonardas meldžiasi ir verkia. Džiaugsmo šūksnis, sumišęs su verksmu, išsiveržia iš piligrimų krūtinių. Norėjome pulti, apkabinti dingusį ir atsiradusį brolį, bet suskambėjo įsakmus Valentino balsas: *„Baigsime maldas į Šventąją Dvasią, tada pasisveikinsime"*, – ir visi turėjo paklusti. (Be reikalo! Meldėmės į Šventąją Dvasią ir nebuvome išvaduoti, nepasekėme Jos spontaniškumu, gyvybės išsiliejimu. Kiek daug dar mumyse sauso formalizmo! Šventoji Dvasia, išvaduok mus!)

Pabaigę maldas į Šventąją Dvasią, – tarsi Ji būtų kalėjimo prižiūrėtoja... – galėjome pagaliau apkabinti ir pasveikinti brolį Leonardą, bet... natūralaus spontaniškumo liepsnelė jau buvo prigesusi to šalto pūstelėjimo. Šventoji Dvasia, išvaduok mumyse vaiką!

Kokį didelį džiaugsmą šį pirmąjį mėnesio šeštadienį mums padovanojai, Švč. Mergele Marija! Ačiū Tau, Geroji, kad per septynias dienas mes galėjome geriau išmąstyti, ką Tu iškentėjai drauge su geruoju Juozapu, dingus Vaikeliui! Geroji Motina, nuprausk nuo viso mūsų piligrimų būrelio puikybės, išdidumo, nekantrumo dulkes; apsaugok nuo apgaulės regėjimuose, nes pernelyg daug mūsų būrelyje „girdinčių", „reginčių", „numatančių ateitį". Tenebūna apgaulės, iliuzijų! Telieka skaisti tikėjimo tamsa, kančioje nuskaistinta meilė ir visiškas atsidavimas Tėvo Valiai. Šitas kelias neklaidingas! Pratink mus juo keliauti.

Imbradas. Vinguriuoja aukštaitiškų giesmių pynė Imbrado *Nukryžiuotojo Jėzaus* bažnyčioje. Klebonas Remigijus Kavaliauskas klauso išpažinčių. Per pamokslą kun. Remigijus taktiškai primena, kas atsitinka grupėje, kai ji ilgai būna kartu nepalankiomis sąlygomis: žmonės tampa pažeidžiami, jautrūs, konfliktiški, išlenda jų slaptos ydos. Be Dievo pagalbos neišliekame geri, reikia teisingai spręsti, save pažinti ekstremaliomis sąlygomis, todėl reikia dažnai atlikti Išpažintį, atsiverti gydančiam Kristaus prisilietimui.

Kunigas visa taip tikroviškai atskleidė, kas vyksta mūsų grupėje, lyg būtų visą laiką keliavęs drauge. Pasakojo apie savo kelionę autobusu į Ispaniją (Spoletą): važiavo 7 dienas į ten ir 7 dienas atgal; nusakė, kokia buvo nuvargusių žmonių reakcija. Savo geraširdiškas pastabas palydėdamas šypsena, kalbėjo taip vaizdžiai ir nuoširdžiai, kad miela buvo klausyti. Kun. Remigijus mums, lyg vedlys kopiant į kalną, apibūdino gresiančius pavojus ir įžiebė širdyse tikrąją *Viltį.*

Kai ėjome iš bažnyčios, leidosi spindulinga saulė. Vakarieniavome senojoje klebonijoje. Čia ir krosnis pakūrenta, kad būtų jaukiau, nes diena vėsoka, ir padengti ilgi ilgi stalai. Mažutė parapija, nedaug gyventojų, bet meilė ir dosnumas neišsemiami.

Ačiū jums, gerieji žmonės! Ačiū, klebone Remigijau! Ačiū dangaus Tėvui už Jo šauniuosius vaikus!

31-oji diena [163] *Birželio 4 d.*

Imbradas–Ilgio ežeras–Imbradas

Ketvirtoji Eucharistinio kongreso diena – kulminacija. Norėčiau būti šiame istoriniame įvykyje, bet dalyvausiu širdimi. Eucharistiją čia švęsime 14^{00} val.

Jėzau, pasiilgau Dangaus! Vis keliauju į Dangų, bet dar jo nematau. Kur ta paslaptinga šalis, į kurią įžengei? Ją pasiekti ne žmogaus jėgoms, užtat mes laukiame Globėjo – Šventosios Dvasios. Tik Ji gali perkeisti mus ir parengti amžinajai Vizijai.

Kaune Eucharistinis kongresas, pilna žmonių. Čia – ramybė, paukštelių čiulbėjimas, pro praviras bažnyčios duris sklindanti vargonų melodija. Nuo ankstyvo ryto gieda mūsų Valentinas su Leonardu. Ilgokai meldžiausi bažnytėlėje, mintimis jungdamasi į jų giedamus žodžius, bet kai tai tęsiasi 3–4 valandas, imi ilgėtis tylos... Atsisėdu po aukštais klevais ir klausausi jų neramaus ošimo. Medžiai visais savo lapeliais, virpančiais saulėje, kviečia kelti akis ir širdį į rytdienos Tėviškę. Kaip iš ten atrodys mūsų nueito gyvenimo kelias?

Piligrimai eina keliais apie stebuklingą *Nukryžiuotąjį*, kiti meldžiasi ar mąsto šventoriuje. Čia jaučiamės kaip namuose. *Kaip gera broliams gyventi vienybėje!*

Prieš šv. Mišias einame aplink bažnyčią *Šeštinių* procesijoje, džiaugsmingai giedodami *Aleliuja*. Kokios jaukios mažos kaimo bažnytėlės! Čia ir Dievas, rodos, arčiau. Čia kūrinija kartu su žmogumi šlovina Dievą. Mes giedame, eidami procesijoje, o paukšteliai – medžiuose. Jiems pritaria medžių ošimas, susidaro tikra džiaugsmo simfonija. Po šv. Mišių buvo laiminami tėvai, mat šiandien *Tėvo diena*. Prie išstatyto Švč. Sakramento giedame *Švč. Jėzaus Širdies litaniją*, o paskui mus visus – žmonių pilną bažnytėlę – palaimino pats Jėzus.

Vėliau sveikinau žmones piligrimų vardu:

> *Jau mėnuo kaip mes keliaujame aplink Lietuvą. Kelionės tikslas – Jubiliejaus proga maldauti Dievą gailestingumo sau ir visai Tėvynei, kad joje atgytų Tikėjimas, Viltis ir Meilė.*

Šiandien Jėzaus Žengimo Dangun šventė. Ar mumyse gyvas Dievo, Jo Namų ilgesys? Juk žemėje esame tik piligrimai, o Amžinybė prasidėjo jau tada, kai pirmą kartą ėmė plakti mūsų širdis. Greit prabėgs žemiškas gyvenimas! Dangus prasideda jau čia, tenai bus tęsinys. Dovanokime vieni kitiems Dangų, alsuokime Dangumi. Gyvenimas žemėje paženklintas Kryžiumi. Apkabinkime save kaip kryžių, apkabinkime vienas kitą kaip kryžių, nes kryžiuje yra Prisikėlimas. Gerieji žmonės! Siųskite į šitą Kryžiaus kelionę aplink Lietuvą visus savo vargelius, visas ašaras, kad į Lietuvą ateitų Kristaus Karalystė. Keliaudami matome tiek tuščių, griūvančių sodybų, žvelgiančių į kelią belangėmis akiduobėmis... Lietuvoje mažėja vaikų krykštavimo... Pamilkime iš naujo gyvybę. Tegul atgyja mirusios sodybos, teskamba vaikų balseliai. Pasitikėkime dangaus Tėvu: duonos užteks! Nepraraskime Vilties! Vienas kitą drąsinkime, paremkime, šildykime tarpusavio santykius.

Kartą jūroje laivą ištiko baisi audra. Keleiviai blaškėsi persigandę, tik vienas vaikutis ramiai žaidė. Jo veidelyje nebuvo nė šešėlio baimės.

– Nejaugi tu, vaikeli, nebijai? – paklausė jį.

Vaikutis nusišypsojo:

– Ko man bijoti? Prie vairo mano tėtė.

Nebijokime ir mes gyvenimo audroje. Mūsų asmeninio ir visos Tėvynės gyvenimo vairas yra dangaus Tėvo rankose. Jis vairuoja mūsų gyvenimo laivelį, gerai žino kursą ir kryptį į Namus. Būkime Vilties žmonėmis. Pasitikėkime Dievu.

Mes, visi Lietuvos žmonės – lietuviai, lenkai, rusai, čigonai, ukrainiečiai, čečėnai, totoriai ir kiti, – esame Dievo vaikų šeima. Mylėkime vieni kitus, nes Dievas yra

Meilė. Tai Jo įsakymas, kad mes vienas kitą mylėtume taip, kaip Jėzus mus mylėjo ir myli. Mums visiems teka ir leidžiasi ta pati saulė. Visiems užteks duonelės, jei atgniaušime saują ir dalysimės. Birželio mėnuo skirtas Švč. Jėzaus Širdies garbei, o širdis – Meilės simbolis. Meilės badas siaučia žemėje todėl, kad šeimos nepatiki savo vairo Dievui.

Šiandien – Tėvo diena. Mes visi turime tėčius: vienų žemėje, kitų jau Amžinybėje. Koks svarbus tėvo vaidmuo šeimoje! Jis – dangiškojo Tėvo atstovas žemėje. Pamąstykite, mieli tėveliai, ar vaikai jumyse mato Dievą per jūsų gerumą, rūpestingumą, savitvardą, tvirtą, bet mylinčią ranką?

Pamenu savo amžino atminimo Tėtį. Ryškiausiai man atmintyje išliko toks jo vaizdas.

Kai nurimdavo vaikų klegesys, jis vaikščiodavo begarsiais žingsniais po bityną, klausydavosi naktinio bitučių dūzgenimo ir melsdavosi už savo vaikelius.

Pro mūsų namus ėjo geležinkelio linija. Į stotelę reikdavo nueiti porą kilometrų, o paskui mes traukiniu pravažiuodavome pro namus. Mes visad stovėdavome prie traukinio lango, nes žinojome, kad ant pylimo stovės Mamytė ir Tėtė. Kai tik susitikdavo mūsų žvilgsniai, jie mus laimindavo dideliu kryžiaus ženklu.

Brangūs tėčiai, laiminkite savo vaikus: laiminkite migdomus ir miegančius; laiminkite juos augančius, į mokyklą einančius; laiminkite, kai jų jaunystė pavojuje; laiminkite savo trobas, pasėlius, pievas ir laukus. Tesklinda Viešpaties palaima per Jūsų rankas ir širdį visai Lietuvai.

Ir šiuo sumaišties, liūdesio, bedarbystės laiku nenusiminkime: „pakelkime galvas, nes mūsų išvadavimas arti", – jis ateina iš Jėzaus per kryžių. Neužmirškime, kad

ir audroje prie vairo budi istorijos ir Amžinybės Viešpats. Jis išvairuos mūsų Lietuvą į uostą, tik patikėkime Jam savo gyvenimą.

Kas audroje už vairo ima,
Tik tas nurimus inkarą išmes.

Ačiū mielajam klebonui Remigijui, ačiū jums, nuoširdieji žmonės, kad mus priėmėte su tokia meile, pasirūpinote maitinimu ir nakvyne. Sujunkime rankas ir širdis bendrai maldai ir laiminimui.

Meldžiamės už mirusius savo tėvus: *Dieve, suteik amžinąją laimę mūsų geriesiems tėčiams, tėtukams ir seneliams, kuriems teko daug kentėti, net žūti už Tėvynę. Dangaus Tėve, priglausk juos prie tėviškos krūtinės, nušluostyk jų ašaras...*

Klebonas dėkoja visam būriui parapijiečių, prisidėjusių prie mūsų maitinimo. Gerumo pynė apkabina Lietuvą.

Po pietų einame vėl prie Ilgio ežero. Piligrimai eidami gieda *Kalnus*. Aš jau nebegaliu giedoti, nes vakar peršalau, praradau balsą. Gerai – turiu galimybę Viešpatį šlovinti tyla.

Eina piligrimai laukų vieškeliu. Sodybas, laukus ir pievas taip gražiai apkabina jų giedamos giesmės, malda. *Kalnus* dar ilgokai jie gieda ant ežero kranto. Ežeras pilkas, bet ramus. Jame žaidžia uždegtų žvakių atšvaitai. Kiekvienas piligrimas meldžiasi už pasilikusius namiškius, ežere rymančiai *Mergelei Marijai* pasakoja savo paslaptis. Dėkingumas sklinda ir už mūsų kelionės brolį Leonardą. Jis toks geras, nuolankus ir nuoširdus.

Kokia miela esi Tu, Imbrado *Mergele!* Kokias paslaptis kuždi šiam ežerui? Kiek daug Lietuvoje vietų, kur Tu apsilankai. Tai kas, kad šios vietos oficialiai Bažnyčios nepripažintos, bet jas myli gyvoji Bažnyčia – žmonės. Oficialioji Bažnyčia leidžia čia burtis ir melstis. Visa žemė yra Dievo

Namai, Jis gali tai vienur, tai kitur praskleisti šydą, dengiantį antgamtinę tikrovę. Jam nėra negalimų dalykų.

Rengėmės ir nakvoti, budėti čia prie Ilgio ežero, laukti patekančios saulės. Bet Marija yra Motina, Ji žino, kad vaikams reikia pailsėti, todėl atsiuntė lietų, ir mes sugrįžome atgal į senąją kleboniją (joje – tik sienos ir grindys). Čia mes atšventėme trisdešimtąją kelionės dieną.

Tikri šaunuoliai tie mūsų piligrimai! Nors ir suserga kuris, – nepasiduoda, keliauja toliau. Ištvermė teikia naujų jėgų.

Ilgio ežeras. Apsireiškimo istorija. 1968 m. liepos 1 d., vidurnaktį, apie 24^{00} val., važiavo motociklu Juozas Kranklys ir Albina Skvaračinskaitė, kuri įvykį taip aprašė.

Tai buvo prieš 1968 m. liepos pirmosios gražaus vakaro dvyliktą valandą. Mes su pusbroliu Juozu, pabuvę pas mano seserį Meiriškėlių kaime, važiavome atgal namo. Man buvo 17 m., o Juozui – 16. Keliu privažiavome Ilgio ežerą, o kartu ir tekantį nedidelį upeliuką. Jo krantus puošė puikūs dideli medžiai, kurie dabar jau išrauti.

Dar neprivažiavę tiltelio staiga pamatėme tarp medžių šviesą. Privažiavę arčiau išvydome ant stulpelio stovinčią nepaprasto grožio merginą. Šešėlio, kur jinai stovėjo, nebuvo. Vilkėjo balta ilga suknele, o pečius buvo apsigobusi gelsva skraiste. Vieną ranką, atrodo, kairę ji laikė prie širdies. Kojų nesimatė, o plaukai žibėjo kaip auksas.

Aš labai išsigandau, nors vaizdas buvo toks gražus, nepaprastas. Tuo momentu užgeso motociklas. Sušukau, kad šitoje vietoje tikriausiai vaidenasi. Mes galbūt šioje vietoje stovėjome ne daugiau kaip tris minutes. Man sušukus motociklas pats įsijungė, nes mes nuo jo nebuvome nulipę, ir nuvažiavome namo.

Po kiek laiko nuėjusi tenai, atradau toje vietoje, kur stovėjo Švč. Mergelė Marija, apdegusių lapų. Bet lapai buvo apdegę tik iš vienos pusės, o iš kitos – normaliai žalios spalvos.

Dar esu girdėjusi, kad upeliuko vanduo padeda, ypač ligoniams.

Įdomu, kas patraukė Švč. Mergelės dėmesį, kad Ji pasirinko šią vietą? Šiaip ar taip, Ji pašventino ežero vandenį: iš jo išteka upeliukas, matyt, ties Apsireiškimo vieta iš gelmių trykšta šaltinėlis, nes upeliuko vanduo skaidrus ir gaivus.

Prisiminiau Medžiugorės vaikų klausimą:

– *Marija, kodėl Tu tokia graži?*

Ji atsakė:

– *Todėl, kad labai myliu.*

Marija, ir mes mylime Tave. Juk iš meilės Dievui ir Lietuvai išėjome pėsčiomis su *Kryžiumi* ir štai jau atėjome ligi čia.

Marija, nuprausk Malonės vandeniu žaizdotą, dulkėtą lyg vieškeliai, kuriais keliaujame, Lietuvos veidą. Nuprausk, nes kur tik Tu apsireiški, ištrykšta šaltinis. Iš Tavęs gimė Jėzus, kuris yra *Versmė, trykštanti į amžinąjį Gyvenimą.* Tad nuprausk mus Jėzumi.

Brangioji Motina, myliu Tave! Ačiū už atgaivos dieną, padovanotą savo vaikams. Juk Tu nori pasidžiaugti savo vaikais.

32-oji diena [164–166] *Birželio 5 d.*

Imbradas–Zarasai

Ačiū Dievui už naują piligrimystės žemėje dieną. Ji ūkanota, paukščiukai nuščiuvę, nečiulba. Klebonas rūpestingai įspėjo, kad kantriai pakęstume silpnesniųjų irzlumą, net galimus pykčio proveržius. Reikia dažnai eiti Išpažinties, prašyti Dievo pagalbos ir vis tobulėti, būti geresniems, tolerantiškesniems

vieni kitiems. Šv. Mišių aukoje sudėjome laukiančią kelionę. Klebono Remigijaus palaiminti ir gerųjų žmonių lydimi, iškeliavome iš Imbrado *Nukryžiuotojo Jėzaus* bažnyčios Zarasų link. Šiandien lengva diena – tik 10 kilometrų. Saulė negaili spindulių. Einame kalbėdami *Rožinio* maldą.

Pertrauka Zarasų girininkijos miške. Čia pavalgome pietus. Kaip suvienija mus pabuvimas drauge prie stalo! Ypač kai jį atstoja žemė. Kiek grožio ir nuoširdumo praranda žmonės, kai valgomajame stovi televizorius. Tai tikras šeimos disonansas, tarpusavio ryšių ardytojas. Jį būtina pašalinti iš visų valgomųjų. Jo vietoje pamatykime vienas kito veidą, akis, pasidalykime meile, gerumu.

Po pietų malonu snustelėti, priglaudus galvą prie žemės motulės krūtinės, būti migdomam medžių ošimo ir budinamam paukščių balsų.

Žygiuojame toliau. Antai saulėje jau spindi Zarasų bažnyčios bokštai. Užkopus ant kalnelio laukų platybėje nuostabiai atrodo šitas mažas piligrimų pulkelis. O koks jis žvelgiant iš mėlynos padangės? O iš Visatos? Bet Viešpats savo didybę apreiškia kosmiškumu, o Visatos didybę – ir mažumu. Taip ir ataidi, rodos, specialiai mums Jėzaus tarti žodžiai: *Nebijok, mažasis būry, nes mano Tėvui patiko apreikšti savo paslaptis.* Viena didžiausių paslapčių – tai *Kryžiaus paslaptis.*

Prieiname *Zarasus.* Žygiuojame miesto gatvėmis. Giesmės melodija apkabina gatvėje laukiančius žmones, namus ir gėlių darželius. Taip norėčiau ir aš giedoti savo Viešpačiui, bet negaliu. Einu kiek atsilikusi, bet širdyje džiugu.

Prie manęs prieina viena piligrimė – Ina ir įsikabina į parankę. Pirma mintis: nori padėti eiti, bet ne, čia vyksta kažkas mano nepatirta. Jaučiu per stuburą tai aukštyn, tai žemyn srovenančią srovę. Keista, niekada to nesu patyrusi.

– Ina, ką tu čia darai? Gydai?
– Taip, gydau.
– Bet mano nugara visa šlapia.
– Taip turi būti.
Pasidarė smalsu, na ką gi ji čia man daro?
– Tai gal ir giedoti galėsiu?
– Galėsi.
Pabandau, šiek tiek išeina.
– Tai gal ir vaistų nereikės?
– Nereikės, – atsako trumpai ir nuo manęs pasitraukia.
Keista! Ką gi ji čia man padarė. Trumpai, kokias 50 minučių buvo palengvėję.

Miesto centre, netoli bažnyčios, pilna aikštė žmonių, išsirikiavusi didžiulė bažnytinė procesija su vėliavomis, berniukai pasipuošę kamžomis, mergaitės – baltomis suknytėmis, merginos ir moterys – tautiniais drabužiais. Procesijos priekyje – kryžius, šalia kryžiaus – velykinė žvakė, kaip Prisikėlusiojo ženklas, už jų – Zarasų klebonas dekanas Vytautas Kapočius ir vikaras Virginijus Šimukėnas. Tai bent procesija, kaip per *Devintines!* Koks gražus tas dviejų procesijų susitikimas ir susiliejimas į bendrą srautą! Užkopiame laipteliais į šventorių ir visa susivienijusi procesija apeina aplink bažnyčią. Skamba varpai, žmonės džiugūs ir susijaudinę, jų tokia daugybė. Jėzau, tai Tavo triumfas, Tavo šlovė!

Prieš šv. Mišias klebonas pakviečia mane Zarasų žmonėms tarti žodelį maldininkų vardu.

Brangūs ežerų krašto žmonės! Nuoširdžiai sveikinu Kryžiaus kelio dalyvių vardu: visi linkime jums gausios Dievo palaimos ir mūsų Karaliaus nuo Kryžiaus gailestingumo.

Jau einant gatvėmis jūs klausinėjote, iš kur einame, kiek laiko keliaujame, kada baigsis kelionė? Išėjome ge-

gužės 5 dieną nuo Kuršių marių, nuo gintarinės Baltijos krantų. Einame pėsčiomis, nešdami Kryžių ant pečių. Kelionė baigsis liepos 23 dieną Klaipėdoje.

Šie metai – Jubiliejiniai, Dievo gailestingumo metai. Kiek daug juose ryškių ženklų, liudijančių Dievo Meilę mums: Eucharistinis kongresas, Kardinolo išėjimas Amžinybėn – turime Užtarėją pas Dievą, charizmatinio atsinaujinimo Šventojoje Dvasioje sąjūdis per maldos grupes, apėmęs Lietuvą. Na ir šita Kryžiaus kelionė taip pat yra Dievo gailestingumo spindulėlis. Tai vis Jo, gerojo Dievo, žingsniai su mumis. Jis eina su savo Tauta. Iš Nidos iškeliavo maždaug 50-ies žmonių būrelis, o dabar, galima sakyti, keliauja visa Lietuva. Vis daugiau ir daugiau žmonių įsijungia į šią akciją. Uoliausi yra vaikai ir paaugliai. Tai mūsų ateinanti Lietuva, pašventinta Kryžiumi.

Žinoma, kai kam, – net ir kai kuriems kunigams, – nesuvokiama šita Kryžiaus kelionė. Nesistebėkime! Ir apaštalai iš pradžių kai ko nesuvokė, apaštalas Petras draudė Kristui: „Nieku gyvu, Viešpatie, tau neturi taip atsitikti!" Jėzus subarė Petrą: „Eik iš mano akių, šėtone! Tu man papiktinimas, nes mąstai ne Dievo, o žmonių mintimis" (Mt 16,22–23). *Kryžiaus paslaptis – gili ir didi paslaptis. Ji atskleidžiama mažutėliams. „Palaimintos akys, kurios mato, ką jūs matote, ir ausys, kurios girdi, ką jūs girdite", – kalbėjo Jėzus.*

Palaiminta ir ta senutė motina, vos bepastovinti ant kojų su lazdele rankoje prie savo namų, per kurios skruostus ritosi ašaros – tai nueinanti Lietuva. Palaiminti vaikai, kurie uoliai, su džiaugsmu įsijungia į Kryžiaus kelią, kurių silpnus pečius palietė šitas išganymo Ženklas – tai ateinanti Lietuva. Jėzuje Kristuje susivienijusi Tauta pasieks pergalę – pergalę prieš patį šėtoną. Šėtonas nieko

nebijo, jis bijo tik Kryžiaus. „Kaip Mozė iškėlė dykumoje žaltį, taip turi būti iškeltas ir Žmogaus Sūnus... Kai būsiu pakeltas aukštyn, visus patrauksiu prie savęs". Jėzus nuo Kryžiaus traukia prie savo Širdies mūsų Tautą. Ir jūs visi, čia gausiai susirinkusieji, esate Jėzaus patraukti. Ne mus, bet Jėzų jūs taip gražiai sutikote su procesija, didele pagarba ir meile. Ne mes, bet Jėzus eina aplink Lietuvą, dosniai dalydamas savo gailestingumą. Jis visas dėl mūsų.

Jūs klausiate, kas organizavo šią akciją? Žmonės buvo tik įrankiai, gyvieji įrankiai, kuriais operavo Dievo Dvasia. „Šventasis yra tas, kuriam Dievas neduoda ramybės" (Pólis Klodelis). *Tai Dievas įkvėpė mintį ir nedavė ramybės Klaipėdos tretininkams, ypač jų vadovui Gintarui Naudžiūnui. Iš čia ir kilo šita neramioji akcija.*

Tačiau, brangūs Kryžiaus kelio dalyviai, prisiminkime vieną seną pasakojimą. Verbų sekmadienį, kai Kristus iškilmingai jojo ant asilo Jeruzalėn, žmonės džiūgavo, klojo po kojų palmių šakas, tiesė savo drabužius. Asilėlis išdidžiai žengė palmėmis nuklotu keliu: „Pagaliau žmonės suprato, koks aš vertingas gyvulys", – mąstė sau asilėlis.

Nebūkime mes tokie asilėliai. Žmonių pagarba ir meilė skiriama Viešpačiui: mes tik laidininkai, tik įrankiai, tik degtukas, kuriuo uždegamas laužas. Yra gerų poslinkių mūsų grupėje: iškeliaudami mes galbūt jautėmės esą šis tas, bet kelionėje pamatėme, kad be Jėzaus mes esame niekas. Tik vienybėje su Dievu mes tampame vaisingi ir vertingi.

Kilk, Lietuva! Kilk, brangi Tėvyne, į tikrosios Laisvės kalną, nepabūk kančios, erškėčių, nebijok į savo gyvenimą įsileisti Kristaus.

Dievas yra Meilė! Dievas yra skaidrus teisingumas. Todėl ir šitas Kryžiaus žygis yra atgailos už savo ir Tautos

nuodėmes žygis meldžiant Šventąją Dvasią, kad būtų atnaujintas Tikėjimas, Viltis ir Meilė.

Gerieji žmonės! Jūs visi dalyvaujate Kryžiaus kelionėje. Ką gi mes be jūsų padarytume!? Jūs mus maitinate, suteikiate pastogę, lydite. Mes be jūsų nė savaitės nebūtume keliavę, o su jumis – jau antras mėnuo ir turime nuolankią viltį, kad nueisime iki galo, apipinsime Lietuvą lyg didįjį altorių maldos, meilės ir atgailos vainiku.

Būkime kaip tas mažas berniukas, kuris buvo paklaustas:

– Ar nori būti toks kaip šv. Aloyzas?

– Ne!

– Tai gal kaip šv. Stanislovas?

– Ne!

– Tai kuriuo šventuoju tu nori būti?

– Jėzumi, tik Jėzumi, – atsakė vaikas.

Būkime Jėzumi. Atverkime Jam savo širdis, šeimų duris, persmelkime Jėzumi savo gyvenimą, leiskime Jam mumyse ir per mus veikti, spinduliuokime Jo Meile, šildykime tarpusavio santykius, apkabinkime vaikus. Tada dar žemėje pamatysime, kaip ims švisti Lietuvos veidas.

Tai, ką mes darome, yra nuliai: vertę suteikia vienetas, kurį Jėzus parašo prieš nulius, savo Švč. Krauju, ypač švenčiant Eucharistiją, kur susivienija Dievo ir žmogaus gyvybės, gyvenimo auka.

Ačiū gerajam klebonui Vytautui Kapočiui, uoliajam jo pagalbininkui kun. Virginijui Šimukėnui. Ačiū jums, gerieji ežerų krašto žmonės. Vienykime savo rūpesčius, kančias į šitą Kryžių, ypač šv. Mišių aukoje, pasitikėdami Jėzumi, kuris yra Dievo pergalė. Dievas niekada nepralaimi.

Šv. Mišios labai iškilmingos, gieda choras, smilkomas altorius, *Kryžius* ir tikintieji. Smilkalai reiškia maldą ir teikiamą garbę Dievui. Po šv. Mišių prie išstatyto Švč. Sakramento giedame visa bažnyčia *Švč. Jėzaus Širdies litaniją*, pasiaukojame Švč. Jėzaus Širdžiai, novena meldžiamės į Šventąją Dvasią, paskui – tylios adoracijos valandėlė ir palaiminimas Švč. Sakramentu.

Vakarieniaujame *Ąžuolo* katalikų gimnazijoje, kurios kieme stovi didingas Kryžius. Drauge su mumis vakarieniauja klebonas Vytautas Kapočius. Jis savo džiugia nuotaika, tėvišku gerumu kelia mus visus. Jis skraido tarp sėdinčiųjų prie stalo, vieną pakalbindamas, kitam patarnaudamas, trečiam per petį patapšnodamas. Mes čia pasijutome kaip namie, šeimoje. *Viešpatie, atlygink amžinomis gėrybėmis visiems, kurie dėl Tavo Vardo mums gera daro.* Atlygink ir šios gimnazijos vadovams, mokytojams ir visiems visiems žmonėms. Tegul jų gerumas šalina blogį ir tamsą iš Lietuvos.

33-ioji diena [167–175] *Birželio 6 d.*

Zarasai–Turmantas–Tilžė

Šv. Mišių auka prasideda naujoji diena. Daugybė žmonių dalyvauja Mišiose, priima šv. Komuniją. Aukojimo metu klebonas pašventino daug rožančių, kuriuos po šv. Mišių išdalijo piligrimams.

Po Mišių graži procesija su bažnytinėmis vėliavomis, *Kryžiumi*, velykine žvake, dalyvaujant abiem kunigams ir miniai žmonių, išeiname iš bažnyčios. Net ir autoinspekcijos paslaugomis pasirūpinta: jie važiuoja priekyje ir gale eisenos, eismas sustabdytas. Išsivinguriavo giedanti procesija per visą miestą. Giesmę aidu atkartoja ežerai ir laukai. Praeiname kapines, gražuolius ežerus vienoje ir kitoje kelio pusėje.

Pagaliau laikas skirtis. Atsisveikiname nuoširdųjį kleboną, vikarą, procesijos dalyvius. Dar ilgai mojuojame vieni kitiems. Keli zarasiškiai lydi iki Turmanto, pirmosios Vilniaus arkivyskupijos parapijos.

Melsvose Zarasų ežerų akyse paskęsta nuostabioji Panevėžio vyskupija, kurioje keliavome 15 dienų, aplankėme 18 parapijų ir jų bažnyčių, kur buvo paaukota 18 šv. Mišių. Tikrai tai didelis dvasinis derlius į Bažnyčios aruodą. Meldžiame Dievą, kad kritusi Jo sėkla duotų derlių mūsų ir visų žmonių širdyse.

Kas mūsų laukia Vilniaus arkivyskupijoje? Koks čia bus dvasinis pasaulis? Truputį jaudinamės, nes įžengiame į lenkišką pakraštį.

Šiandien mus laikinai palieka Henrikas ir Janytė („coliukė"). Širdyje graudu, rodos, tikri šeimos nariai palieka. Sunku atsisveikinti. Henrikas toks supratingas, visus mylintis, visad visiems pasirengęs padėti – žiūrėk, čia nusilpusį pavėdės už parankės, čia žodeliu padrąsins, čia nusišypsos – ir tuoj atgauni jėgas. Jis savo rūpesčių nekrauna kitiems, bet ima artimo naštą ir vargą sau. Moka džiaugtis ežerais, banguojančiais javais, sidabrine mėnesiena ir žvaigždėmis – tai kūdikio, tikro kūdikio dvasia ir labai gera širdis. Trūks, oi kaip trūks tavęs, mielas Henrikai!..

Ir tavęs, Janyte, trūks. Tu tokia rami, gera, lyg ramybės Angelas sklandai tarp mūsų; lyg rūpestinga motina tiek dienų dengei mums žemės stalą miško aikštelėse arba žaliose pievutėse, patarnavai visiems, niekada nerodei nuovargio, nekantrumo. Laimingo kelio tau! Lauksime, labai lauksime abiejų sugrįžtant...

VILNIAUS ARKIVYSKUPIJA

Maldininkai gieda *Kalnus*. Pakelyje atvyko susipažinti Turmanto klebonas Ježis (Jurij) Dombrovskis. Jaudinamės. Koks bus mūsų susitikimas su lenkais?

Netrukus matome, kad netoli *Švč. Jėzaus Širdies* bažnyčios stovi išsirikiavę žmonės atviru keturkampiu, viduryje kunigas ir moteris ant lininio rankšluosčio laikanti duonos kepalą, o ant jo – išpjautas kryžius ir duobutėje įpilta druskos. Moteris mus sveikina lietuviškai, džiaugiasi *Kryžiaus* ir piligrimų atėjimu į parapiją, maloniai kviečia atstovus iš piligrimų. Nueina Gintaras ir Magdutė, paragauja duonelės su druska, priima iš jų rankų kepalą ir susivienijusi procesija džiaugsmingai žengia į Viešpaties Namus.

Bažnytėlė graži, tvarkinga, išpuošta. Labai įspūdinga *Jėzaus skulptūra* po šv. Mišių aukos altoriumi. Čia Jėzus vaizduojamas *Paskutinės vakarienės* metu, bet vienui vienas. Galva jau apjuosta erškėčių vainiku, veide begalinė meilė ir liūdesys, skausmas. Vienoje rankoje laiko Duoną, kitoje taurę su Vynu. Susidaro įspūdis, kad Jėzus atsiklaupęs prieš žmogų, maldauja Jį priimti.

Kairiajame altoriuje – ant Kryžiaus erškėčiuota Jėzaus galva: žaidžiant pro langą šviesos blyksniams atrodo, kad Jėzus verkia. Dešinėje – graži *Švč. Mergelė Marija* dangaus fone (taip suklostyta melsva medžiaga). Vazose daug gėlių. Centre – *Švč. Jėzaus Širdies* paveikslas.

Prieš šv. Mišias tariau žodį parapijiečiams piligrimų vardu:

Esame laimingi, sutikę gerus, maldingus žmones Vilniaus arkivyskupijos pirmojoje parapijoje. Jūs – Lietuvos paribio žmonės. Mes visi – Kristuje viena šeima. Net ir mūsų piligrimų grupėje yra kelių tautybių žmonių. Mūsų

visų tikslas – Dievo šlovė, grįžimas pas Tėvą. Jėzuje esame viena, mūsų visų ta pati dangiškoji Motina.

Jūs, gerieji, sveikinote mus su duona ir druska labai prasmingai: Kryžius Keliauninkas, ant kurio Jėzus – Gyvybės Duona, o šalia – duonos kepalas, pažymėtas kryžiaus ženklu. Tai Duona iš dangaus, teikianti pasauliui gyvybę (plg. Jn 6, 33). *Tesuvienija Jėzus mūsų širdis šia Duona.*

Mums gera tarp jūsų. Jam iš anksto dėkojame už priėmimą ir visa, ką jūs dėl mūsų padarėte ir dar padarysite. Mylėkime vieni kitus, būkime vieningi.

Prieš mūsų akis po altoriumi pavaizduotas Jėzus, suklupęs prieš žmogų. Tai Dievo kenozė – išsieikvojimas dėl žmogaus. Dievas suklumpa prieš žmogų, ne tik plaudamas apaštalams kojas, bet kiekvieną kartą, kai mes Jį priimame šv. Komunijoje. Dievas yra valgomas... „Imkite ir valgykite: tai yra mano Kūnas. <...> Gerkite iš jos visi, nes tai mano Kraujas – naujosios Sandoros kraujas, kuris už daugelį išliejamas nuodėmėms atleisti" (Mt 26, 26–28).

Ką mes valgome? Ką geriame? Jėzų, tikrą Dievą ir tikrą Žmogų. Kokia Meilė! Ir šitokia Meilė mūsų per mažai mylima...

Brangūs žmonės, mylėkime Jėzų, panėšėkime Jo kryžių – ne tik šį kelionės Kryžių, bet ir savo gyvenimo kryžių. Tevienija mus dangiškoji Duona – Jėzus, ir žemiškoji duona, kurią mums įteikėte.

Šv. Mišių metu choras gieda lietuviškai su lenkišku akcentu. Švenčiant Eucharistiją Jėzus leido išgyventi atspindį to, kas bus dangaus Jeruzalėje, kai susirinksime iš rytų ir vakarų, šiaurės ir pietų ir sėsimės prie Dievo stalo.

Po šv. Mišių klebonas maloniai pakvietė pietų. Stalą paruošė parapijos žmnės. Jie savo vaišingumu tiesiog lenkty-

niavo. Žvelgi į tą gausiai apkrautą stalą ir nutyli iš pagarbios meilės. Dievuli, kiek daug gerų žmonių!

Tai buvo gerumo, dosnumo ir meilės šventė. Su mumis ir pats klebonas – jis visus drąsino savo miela šypsena:

– Tai matote, lenkai geri, o jūs jaudinotės...

Taip, tikrai jie šaunuoliai! Dėkodami pagiedame porą giesmių. Atsisveikiname šiltai, draugiškai. Ilgai lydi mus žmonės, ypač džiūgauja priekyje dviračiais važiuojantys vaikai. Jie nardo su savo dviračiais lyg kregždutės – pirmyn, atgal. Visus 5 kilometrus.

Vilnijos krašte žmonės pagarbiau sutinka *Kryžių:* nusiima kepurę, persižegnoja, kiti pakviečia prie papuošto pakelėje kryžiaus.

Lietutis lyja visą kelią. Džiaugiamės, nes tai tarsi regimas Dievo antspaudas mūsų kelionei.

Tilžėje pasitinka vaikučiai su gėlėmis rankose ir suaugusių žmonių būrelis. Klebonas tas pats J. Dombrovskis. Bažnyčioje meldžiamės, tiriame sąžinę, susitelkiame Švenčiausiojo akivaizdoje, o paskui – vakarienė. Ir vėl iš žmonių širdies aruodų pamaitinami ir apnakvindinami.

Naktis man buvo labai sunki. Po Inos įsikišimo mane gydant (o Dievas žino, ką ji man ten darė) ir dėl mano patiklaus leidimo tai daryti gavau „dovaną": ne tik liga pablogėjo, bet viduje tapo tamsu, baugu, lyg būtų pats nelabasis įlindęs. Nuojauta tokia, kad dabar mano liga bus ilga ir jos neįveiks joks medicininis gydymas.

Mielasis Dieve, atleisk man!.. Aš tiesiog dūstu, o viduje pats demonas iš manęs kvatojasi. O kad greičiau išaušty rytas! Daugiau niekados niekados neprisileisiu jokių ekstrasensų ir dar kitus įspėsiu. Jie tikrai turi tamsos galių. Tai ne sakramentinis ir ne maldos gydymas, o kažkoks vidinis apiplėšimas.

Na ir gavau pamoką! Ačiū Dievui ir už ją, nes niekada nebūčiau sužinojusi, jog ir XXI amžiaus slenkstyje net tarp krikščionių gaji stabmeldystė. Tai nusižengimas Dievo pirmam įsakymui: *Neturėk kitų dievų, tiktai mane vieną.* Dievo duotas kryžius yra švarus, šviesus, o čia – kažkoks bauginantis, grasus. Kokia dvasia tūno Inos viduje, jei vien jos prisilietimas suteikia tokį disonansą? Viešpatie, pasigailėk tos vargšės moters.

34-oji diena [176–177] *Birželio 7 d.*

Tilžė–Visaginas

Rytmetinės šv. Mišios Tilžės bažnyčioje. Tai ir atsisveikinimo su mielaisiais Tilžės parapijiečiais Mišios. Didžiajame altoriuje – *Aušros Vartų Gailestingumo Motinos* paveikslas, tik be metalinio apvalkalo. Ji tokia brangi, tokia motiniška. Marija, mums taip reikia Tavo artumo ir žmonių gerumo šioje kelionėje. Tamsybių dvasia nerimsta, oro sąlygos nelepina. Bet mums netrūksta nieko, nes Dievas su mumis, Jo žmonės su mumis.

Po šv. Mišių – šviesi, bet atsiskyrimo liūdesio nuspalvinta atsisveikinimo valandėlė. Turmanto ir Tilžės klebonas tikras Dievo žmogus: iš jo spinduliuoja ramybė, tolerancija, taktas, švelnumas, tėviškas rūpestingumas, meilė. Jo asmuo dvelkia slaptingu dieviškumu. Užtat ir sunku skirtis: bendraudamas su tokiais žmonėmis išgyveni Dangaus dvelkimą.

Mes ilgai kalbamės, nenorime skirtis. Klebonas pakviečia senelį Adomą papasakoti apie bažnytėlę ir parapiją. Adomas, kaip parapijos patriarchas, pasakoja ir gailauja, kad gyventojų Tilžėje maža, ir tie patys seni, jaunimas bėga į miestus. Visuose kaimuose ir bažnytkaimiuose ta pati bėda: nėra jaunimo.

Pagaliau klebono ir senų moterų palaiminti išnešame *Kryžių* iš senutės medinės bažnytėlės, kuri šiais Jubiliejiniais metais švęs savo 400 metų jubiliejų.

Panėšėja žmonės *Kryžių*, palydi ir grįžta. O mes einame Visagino link. Šiandienos kelionė nesunki – tik 22 km. Vieškelis vingiuoja per mišką.

Naktį gerokai pasikamavau, buvo ypač sunku kvėpuoti. Bet sunkiausia, kad jaučiu tos ekstrasensės Inos kažkokį keistą prisisiurbimą prie savęs, jis eina per stuburą. Rodos, dar nekvanktelėjau, bet šitas ryšys su ja mane sekina, silpnina dvasiškai. Tai mane baugina: aš nenoriu, vengiu būti arčiau jos, nešu *Marijos Paslaptingosios Rožės* statulą, bučiuoju Ją ir prašau, kad nutrauktų tą keistą ryšį:

– Marija, Tu turi galią tamsos galybei, išvaduok mane! Marija, gelbėk, Motina, gelbėk! Daugiau niekada nepasitikėsiu ekstrasensais, geriau sirgti ir mirti, bet kentėti tyrą, Dievo duotą kančią, o šita – nelabojo duota.

Pastebėjo mano būseną geroji Magdutė ir sako:

– Imk *Kryžių* ir nešk, pamatysi – jis išgydys tave.

– Magdute, man labai bloga po tos moters įsikabinimo į parankę ir tariamo jos gydymo.

– Nebijok! – sako Magdutė, – tik nešk *Kryžių* ir prašyk Jėzų išgydyti.

– Magdute, ar panešiu – aš visai neturiu jėgų.

– Tik imk ir nešk, pamatysi, Jėzus pavaduos.

Taigi imu ir nešu. Nešu, bučiuoju maldaudama:

– Jėzau, atleisk man, kad pasidaviau smalsumui, kad leidausi jos gydoma. Daugiau taip nedarysiu. Iš Tavo rankų priimu viską, ką Tu man siųsi, bet nenoriu šitos tamsios jėgos, įlindusios į mane, to ryšio, kuris mane taip keistai jungia su ta moterimi. Jėzau, nutrauk tą ryšį, aš noriu

priklausyti tik Tau ir nuo Tavęs. Siųsk man, ką nori – kančią ar mirtį – priimu ją, nes tai tyra kančia, o šita man svetima, kelianti nerimą. Jėzau, tikiu tik Tavo galia. Jėzau, Tu Vienintelis, kuriam atviri mano širdies vartai. Jėzau, Marija, Juozapai šventas, myliu Jus, padėkite išsivaduoti!

Nešu kryžių ir jaučiu Kristaus gydomąją jėgą: pamažu ryšys, jungiantis su Ina, ima silpti, bet dar pasikartoja atakos. Matyt, jinai arba joje „sėdinti dvasia" nenori lengvai paleisti savo grobio. Nieko! Tu, demoniūkšti, esi silpnesnis už Jėzų: ne tau įveikti Jo galią. Tu bijai Marijos, o Ji – mano, mūsų visų Motina. Koks lengvas *Kryžiaus* svoris! Jis panašus į kūdikį, užmigusį ant motinos rankų. Jauti spaudžiantį jo prisilietimą, ir tai ramina, atpalaiduoja, gydo. Kas esi Tu, *Kryžiau*, glaudžiantis savame glėby Jėzų? Kokia jėga slypi tavyje?

Keliaujame mišku. Čia taip gūdu, paslaptinga. Skamba girios paukštelių sutartinė. Jie švilpauja, čiauška, ulba. Poilsis miške. Sėdžiu nuošaliai po ūksminga egle, geriu gaivų nuo vakarykščio lietaus miško orą ir mąstau apie šios mūsų kelionės džiaugsmus. Kiekviena diena mums sekmadienis: rytais, vakarais, kartais ir vidurdienį aukojamos šv. Mišios. Žygiuoti jau įpratome, pūslių periodas baigėsi, padai užsigrūdino. Vakarais jaučiame nuovargį, bet jis lengvesnis nei pradžioje. Kiek tikro žmonių gerumo, kiek gerų kunigų ganytojų!

Kasdien Kūrėjas nustebina vis naujais gamtos stebuklais. Štai užėjo lietutis, aš snaudžiu po tankia egle, ant manęs nelyja, tik barbena lietaus lašai į išskleistą šakose skėtį. Jaučiu, viena maldininkė atėjusi užkloja mane, kad nesušalčiau. Ji mano, kad aš miegu, o aš viską girdžiu, jaučiu jos motinišką gerumą, rūpestingumą. Tai Irutė iš Palangos. Ačiū tau, Irute! Tu tokia gera, patikli, neturi nė krislo klastos. Būk palaiminta!

Po šios poilsio valandėlės miške einant visą laiką lyja. Ačiū Dievui, nes gamta ištroškusi. Štai ir *Visaginas*. Na ir keistai, matyt, atrodo visaginiečiams šita eisena. Būrys žmonių, apsimuturiavusių apsiaustais nuo lietaus, permirkusiais batais, vieni neša ant pečių *Kryžių*, kiti rankose statulas ir daugybę kryžių bei kryželių. Pasaulio akimis žiūrint – tai tikra paikybė, tam tikras išprotėjimas. Argi mes neturime savo namų, darbų? Didelių namų, apšviestų parduotuvių vitrinų, prabangių automobilių fone mes esame panašūs į Asyžiaus Elgetėlę šv. Pranciškų, tokiu tapusį iš meilės Kristui ir Bažnyčiai. To meto žmonėms jis buvo *išprotėjęs jaunikaitis*. Kryžiaus dialektika! Istorija kartojasi, raidos ratas sukasi. *Ko išėjote į dykumą pažiūrėti? <...> Ar švelniais drabužiais vilkinčio žmogaus? Aure tie, kurie ištaigingai vilki ir prabangiai gyvena, yra karaliaus rūmuose. Tai ko gi išėjote pamatyti?* (Lk 7,24–26).

Ko gi žiūrite, Visagino gyventojai? Ką jūs norite šioje eisenoje pamatyti? Argi nematote joje Karaliaus? Kodėl mes einame? Pasak Visagino klebono Vytauto Rapalio, mes patys nežinome atsakymo, kodėl einame aplink Lietuvą su *Kryžiumi* ant pečių.

– Jei žinotumėte, – tęsė klebonas, – kelionė su ta diena būtų baigta. Viešpaties nelogiškumas yra akibrokštas gyvenimo puikybei. Jūs nežinote rezultatų, patys gerai nesuvokiate, kodėl keliaujate... Argi jūs neturite namų, darbo? Ar esate nepataisomi romantikai, nuotykių ieškotojai? – klausia klebonas. – *Taigi... ar išėjote į dykumą pamatyti švelniais drabužiais vilkinčio žmogaus? Ar pranašo?* (Lk 7, 24–26).

Mūsų drabužiai įdulksta, tada tampame tarsi pilki žvirbliai, kartais peršlampame ir strikinėjame tarp vandens pilnų balučių. Kurgi čia pranašystės dvasia? Nejaugi pranašų dalia būti atmestiems, nužudytiems, išjuoktiems?

Įdomus esi Tu, mielasis Dieve. Tu Sūnui parengei Kryžių... Nejaugi tai didžiausia dovana? Esi nepataisomas šių dovanų – Kryžių – dalytojas. Net ir liaudies išmintis byloja: *Ką Dievulis myli, tam kryželį duoda.*

Vadinasi, Tu mus myli. Duodi kryžių, kad taptume priešingybė gundytojo klastai: *Duosiu tau visą karalysčių valdžią ir didybę; jos man atiduotos, ir kam noriu, tam jas dovanoju. Taigi, jei parpuolęs ant žemės pagarbinsi mane, visa bus tavo* (Lk 4,5–7).

Ir ką gi tu duosi, Aukščiausiojo prieštara? – Smėlio duobutes, kuriose nesilaiko drėgmė? Kruvinas aukso dulkes? Kas tas tavo *visa*, palyginti su *Kryžiumi*, per kurį sklinda Gyvenimo ir Prisikėlimo šviesa?! Užtat tu ir bijai jo, nes čia nėra kuo didžiuotis. Kryžiaus prispausto žmogaus dalia – eiti pirmyn, eiti ten, kur veda Dievo Dvasia. Šventajai Dvasiai patinka griauti mūsų trapius planus ir: *Štai aš visa darau nauja!* (Apr 21, 5). Kas tas *nauja*, mes ir patys nežinome, bet kiekvienas iš mūsų negalėjome nepaklusti vidiniam kvietimui: *Ateik!* Taip, ateik ir stok po Jėzaus Kryžiumi. Ateik, *imk savo kryžių ir sek paskui mane* (plg. Mt 16,24), nes Tautos žmonės <...> *tarsi avys be piemens,* <...> *gaila man minios* (plg. Mk 6, 34). *Ateik ir sek paskui mane!*

– Jėzau, kur?

– Į Golgotą.

Tėve, ne mano, bet Tavo valia tebūnie (plg. Mk 14,36). Tai miglotas atsakymas, bet jis iš dalies paaiškina, kodėl Lietuva paėmė *Kryžių* ir eina juo pažymėti savo ribų.

Po šv. Mišių mus svetingai priima *SOS vaikai* ir karitatyvinė žmonių grupė. Čia mūsų laukia puiki vakarienė: salotos, mišrainės, silkės, sriuba ir kitos gėrybės. Kartojasi istorija su žmonėmis, sekusiais paskui Jėzų dykumoje. Apaštalai klausia, tiksliau pataria: *Paleisk žmones, kad jie, nuėję į*

aplinkinius kaimus bei vienkiemius, susirastų nakvynę ir maisto. Mes juk esame dykumoje. Jėzus atsiliepė: *Jūs duokite jiems valgyti* (Lk 9,12–13).

Šiems mūsų žmonėms nereikėjo liepti: *Jūs duokite jiems valgyti,* ne, jų gera širdis padiktavo ir jie viskuo pasirūpino ir taip įsijungė į *Kryžiaus kelią* visi – vaikai ir suaugusieji. Kiek jiems prireikė triūso, kol paruošė maistą, o pavalgius liko plauti kalnas indų, puodų. Ačiū jums, gerieji žmonės! Teatlygina jums Dievulis, mieli vaikeliai, už visus patarnavimus, už jūsų meilę ir svetingumą. Mes priimame dėkinga širdimi budinčių žmonių paslaugumą. *Tikra meilė neieško atlygio, bet nė viena tikra meilė nelieka be atlygio* (šv. Bernardas).

Salės pakraščiai pilni besirengiančių ilsėtis piligrimų. Čia mes pailsėsime, kad rytoj vėl tęstume kelionę.

Lietuva, brangi Tėvyne Lietuva, *o kad tu pažintum, kas tau neša ramybę,* eitum su visais savo vaikais paskui Jėzų ir Jis tave *nuvestų į vešlias ganyklas.*

35-oji diena [178–179] *Birželio 8 d.*

Visaginas–Gaidė

Rytmetinių šv. Mišių metu klebonas Vytautas Rapalis, norėdamas mus padrąsinti, kalbėjo:

Paseksiu jums pasaką apie debesėlį.

Gražus, puikus debesėlis džiaugsmingai plaukė padange, praplaukė pro Neringos kopas. Mato, visos kopos, apaugusios kreivomis pušelėmis, žaliuoja, žydi krūmeliai. Bet viena kopa nuogutėlė, plika. Parūpo debesėliui paklausti, kodėl ji tokia? Didieji debesys įspėjo: „Neik, ištirpsi, išnyksi!", bet... jaunatviškas smalsumas nugalėjo. Debesėlis prisiartino prie kopos ir ėmė draugiškai šnekučiuotis:

– Kodėl, sakyk, esi tokia plika, kai kitos tavo sesės pasipuošusios?

– Kurgi aš nebūsiu plika, jei manęs niekas nepalaisto, man trūksta drėgmės.

Debesėlis džiaugsmingai palaistė kopą, atidavė viską, ką turėjo ir... išnyko. Kopa sužaliavo.

Taip ir jūs, eidami šiame Kryžiaus kelyje, atiduokite žmonėms visa, ką turite geriausio. Atiduokite taip, kaip Kristus mums save duoda. Jis tampa laužoma Duona. Visa atiduokite, o kai baigsis kelionė, išnykite, kaip tas debesėlis, kad kiti „apsčiau turėtų gyvybės".

Po šv. Mišių rūpestingasis klebonas Vytautas Rapalis vėl su mumis pusryčių metu, su savo uoliaisiais pagalbininkais ir *SOS vaikais*. Koks nuoširdus budintis mokytojas, tikras dvasios aristokratas. Mieli ir paslaugūs vaikai, patarnaujantys prie stalo. Gaila, kad mes nieko neturime jiems padovanoti, – padovanojame dvi giesmes.

Išeiname iš Visagino bažnyčios su *Kryžiumi* pliaupiant lietui, vėjui plaikstant mūsų apsiaustus. Tikri varguoliai. Bet džiugūs širdyje.

Išleisdamas klebonas paprašo:

– Eidami Gaidės link, užsukite ir į Ignalinos atominę elektrinę, kad Viešpats ją apsaugotų nuo Černobylio likimo.

Einame, klampojame nuo lietaus pažliugusiu vieškeliu. Pagaliau pasiekiame atominę jėgainę. Milžiniški pastatai, aukšti kaminai. Sustojame priešais administracijos pastatą prie vartų. Mindaugas laiko prieš jėgainę atsuktą *Kryžių*, už jo stovi moterys su *Marijos* ir *Jėzaus Širdies* statulomis, aplink mes visi, tokie maži ir skurdūs šių gigantų šešėlyje.

Vos spėjame pasimelsti, sureaguoja administracija. Ateina kažkoks viršininkas, kiti atskuba su filmavimo kamera, ima filmuoti. Tuoj pat atlekia pasienio policijos automobiliai,

net ir mašina grotuotais langais. Mes stovime ir meldžiamės. Pabiro klausimai:

– Kas jūs tokie? Ko norite? Kokiu tikslu čia atėjote?

Gražus reginys. Stovi Mindaugas, laikydamas ant žemės pastatytą 3 metrų aukščio *Kryžių*, būrelis sulytų maldininkų aplink ir išsigandę pareigūnai. Mūsų vadovas Gintaras ramiausiai jiems aiškina:

– Nebijokite, čia ne demonstracija. Mes esame maldininkai keliauninkai, einame pėsčiomis su *Kryžiumi* ant pečių aplink Lietuvą, užsukome prie atominės jėgainės pasimelsti, paprašyti Dievą palaimos darbuotojams, kad niekada jėgainė nepatirtų avarijos, panašios į Černobylio. Esame taikūs žmonės, mes tik meldžiamės ir atgailaujame už save ir visą Lietuvą.

– Tai jūs nieko nenorite? – klausia nustebę pareigūnai.

– Mes nieko nenorime, mums nieko nereikia. Pasimeldėme ir einame toliau į Gaidę.

Užsideda piligrimai savo *Kryžių* ant pečių ir pasuka keliu atgal, palikę nustebusius pareigūnus. Tačiau jie atsargumo dėlei pasiunčia paskui šiuos keistuolius pasienio policijos patrulius. Mums dar geriau: mandagiau važiuoja pro šalį automobiliai, netaško purvinomis srovėmis, o į automobilio vidų paima mūsų mažąją keliauninkę – čigonėlę Zariną, jos tetą ir mažąją Elenutę.

Beeinant dar kartą sustabdo automobilis: čia jau pats vyriausias pasienio policijos viršininkas. Jam Gintaras irgi paaiškina mūsų tikslą ir pasako, kad mes keliaujame toliau į Gaidę. Viršininkas paspaudžia Gintarui ranką ir sako:

– Jei jus stabdytų kiti pasieniečiai, pasakykite mano pavardę ir ramiai keliaukite.

Taigi turime pasienio slaptažodį, su juo mes galėsime nuraminti mažesniuosius viršininkėlius, nes gandas sklis tolyn ir vis atrodys baugesnis.

Pasieniečių palydėti iki miško, maloniai atsisveikiname ir liekame vieni. Einame mišku lyg tuneliu. Lietus nesiliauja. Oras atšalo. Kantriai pėdiname pirmyn. Dėl lietaus niekur negalime sustoti pailsėti. Ką padarysi! Atgailos kelias. Giesmės irgi prastokai skamba, nes daug maldininkų peršalo, kosti. Sunku.

Pagaliau *Gaidė*. Vargana diena ir Gaidėje. Atėjome per anksti (užuot atėję 17^{00} val., buvome 14^{00} val.). Kopiame į kalnelį, ant kurio stovi medinė Gaidės *Nukryžiuotojo Jėzaus* bažnyčia. Vėjas skverbiasi pro mūsų polietileninius apsiaustus, lietus prausia veidus, negailestingai plaiksto vėliavą. Bažnyčia užrakinta. Žmoneliai laksto po miestelį ieškodami vargonininko, turinčio raktus. Gaila vietinių žmonelių, kuriems taip nemalonu šitaip priimti piligrimus, bet argi jie kalti? Stovime prie bažnyčios kamputyje, prausiami lietaus, ir kantriai laukiame. Ir Jėzų bučiuoja ir prausia lietus. Jėzus ir Marija drauge su mumis dalijasi ta pačia kasdienybe. Mes vienodo likimo keleiviai.

Senutė lenkė laiko ant rankšluosčio duonos kepalėlį ir druskos indelį. Jie skirti mūsų sutikimui. Štai ir vargonininkas su raktais. Pro didžiąsias duris Jėzus su savo varguolių armija įžengia šventovėn. Pagarbiname Viešpatį, pasimeldžiame ir sugužame į seną, deja, jau neveikiančią mokyklą. Čia bus mūsų nakvynė. Kokia laimė! Čia yra pora krosnių. Vyrai prineša malkų, netrukus linksmai suspragsi malkos, laukiame šilumos, kad galėtume sušilti ir išsidžiovinti permirkusius batus, drabužius.

Kol prišils, pavalgome vėlyvuosius pietus – vakarienę iš savų atsargų. Čia labai mažai gyventojų. Vieni piligrimai eina nakvoti pas vietinius žmones, bet dauguma pasiliekame mokykloje. Tapome kaip šeima, net nesinori niekur eiti.

Gerai, kad yra tam tikras pareigų pasiskirstymas: vieni bendrauja su žmonėmis, kiti lieka bendrame būryje, vieni kitiems padeda. Šį vakarą dėkinga širdimi priimu gelbstinčią Gintaro pagalbą.

36-oji diena [180–186] *Birželio 9 d.*

Gaidė–Rimšė–Pūškos

Mano širdis ištikima, giedosiu ir Tave šlovinsiu! Pabusk tad, mano siela! Pabuskite, lyra ir arfa! Pažadinsiu aušrą (Ps 57, 8–9).

Išaušta gražus, saulėtas rytas, priešingybė vakar dienos darganai, lietui. Lygiai taip būna ir žmogaus gyvenime. Rytmetines šv. Mišias aukoja Visagino klebonas Vytautas Rapalis, savo pamokslėlyje apibūdinęs dvi žmonių grupes: geruosius ir bloguosius.

Kadais buvęs labai linksmas velnias ir erzinęs žmones savo kreivu veidrodžiu, kuris viską rodydavo atvirkščiai. Žmonės, save pamatę atvirkščiai, imdavo pykti, o velniokui būdavo skanaus juoko.

Kartą velniūkštis, sėdėdamas ant aukšto kalno, tiek pratrūko juoku, kad veidrodis iškrito iš rankų, suskilo į smulkiausias šukes. Blogiausia, kad tos šukės krito į žmonių širdis. Kuriems įkrito šukė, tie tapo blogi žmonės. Norint jiems padėti, reikia iš širdies pašalinti tą velnio šukę ir tada jiems pasaulis nušvis kita šviesa.

Einate su Kryžiumi aplink Lietuvą. Panašiai kaip šv. Pranciškus, šiuo žygiu sakote pamokslą ne tik žmonėms, bet ir laukams, medžiams, gėlėms. Ir dabar Visagine nesiliauja kalbos: kas jie, tie keistuoliai, kurie atklampojo per tokį lietų, tylėdami sustojo su Kryžiumi prieš atominę elektrinę, nieko nereikalavo, nieko neprašė, trumpai pasimeldė ir pasuko Gaidės link?..

Liudykite ir toliau Kristų šiuo žmonėms neįprastu būdu: štai atsiranda būrelis žmonių, kuriems nieko nereikia, kurie ima Kristaus Kryžių ant savo pečių ir eina laimindami Lietuvą.

Kai jūs išėjote iš Nidos, manėte esą kone tobulybės; paėjėję supratote, kad turite daug trūkumų, charakterio kampų, aštrumų; kai baigsite Kryžiaus kelią, tikriausiai būsite šventieji, nes nieko gero iš savęs neturėsite, bet savyje turėsite Kristų.

Priimkite Dievo ir Bažnyčios palaiminimą ir siuntimą:

† Vardan Dievo Tėvo, ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios. Amen.

Išeiname iš bažnytėlės padrąsinti, sustiprinti, laimingi. Jau iš vakaro žmonės prinešė mums šviežio pieno, kiaušinių, sviesto, o rytą po šv. Mišių klebonijoje mūsų laukia moterų pagaminti šaltibarščiai ir garuojančios bulvės su padažu, šviežia varškė, pieniška ryžių sriuba, kava. Čia gyvena daugiausiai lenkų. Bet Kristuje visi mes sesės, broliai.

Truputį papasakosiu apie mokyklą, kurioje nakvojome. Praėjusiais, 1999 metais ši mokykla minėjo savo 90-metį, o šiemet ji uždaryta. Galima įsivaizduoti, ką išgyvena mokytojai, joje dirbę 20–30 metų! Tai tarsi žalias medis išrautas su šaknimis. Nutilo Gaidėje skambutis ir vaikų klegesys. Dabar vaikai turi važiuoti į Visagino mokyklas. Liko gyvenvietė tarsi be gyvybės. Stūkso tuščia mokykla, dar išminti takai į sporto aikštelę, kabo tuščias krepšinio lankas su tinkleliu. Kabinetuose išmėtyti anatominiai muliažai, biologinės mokomosios priemonės.

Gaila, kai miršta mokykla!.. Tai tikras skausmas. Sename parke aplink mokyklą vien paukšteliai čiulba ulba. Jums geriau, čiulbuonėliai, Kūrėjas niekados neuždarys savo gyvo-

sios mokyklos. Belieka jums tyrais balseliais apgiedoti mirusios mokyklos skausmą. Štai šioje mirusioje mokykloje mes ir nakvojame.

Buvusi ilgametė šios mokyklos mokytoja ir direktorė p. Česlava neša *Kryžių* nuo Gaidės iki Rimšės. Dieve, tik Tu vienas žinai, koks skausmas ją persmelkęs ir ką rauda jos širdis...

Keliaudami į *Rimšę*, giedame *Kalnus*. Pakeliui sustojame prie *Berniūnų* kaimo kryžiaus. Gaidės parapijoje dominuoja lenkai, o Berniūnuose, kurie priklauso Rimšės parapijai, – lietuviai. Prie kaimo kryžiaus pabendraujame su žmonėmis, drauge pasimeldžiame ir keliaujame toliau Rimšės link. Iki Berniūnų lydi būrelis žmonių iš Gaidės, o nuo čia jie grįžta, pasilieka tik p. Česlava, Jadvyga, Jonas ir Eleonora. Čia prie mūsų pulkelio prisijungia Berniūnų kaimo žmonės, lydintys į Rimšę ir net mašinėle vežantys į ten mums pietus.

Graži gamta, kalneliai ir kloniai, ežerai ir miškeliai. Žmonės čia pagarbiai sutinka *Kryžiaus* eiseną, pravažiuojantys automobiliai sustoja, kiemuose esantys žmonės nusiima kepures, persižegnoja, vaikai, važiuodami dviračiais, atkarpą kelio palydi.

Saulė, lyg atsiprašydama už vakarykštį niūrumą ir šaltumą, negaili spindulių. Ateina į galvą dainos žodžiai, reiškiantys žmogaus ir gamtos vienovę:

Lengva man žengti, saulelė jau teka,
Girion einu su daina nuostabia.
Kojos iš džiaugsmo vos vos liečia taką.
Laimės širdis kupina...

Jau kopiame į Rimšės *Švč. Trejybės* bažnyčią, stovinčią ant gražaus kalnelio. Vos įžengus į vidų, iš karto apglėbia sakrali, į Dievą kelianti bažnyčios erdvė. Viduje bažnyčia yra

medicininio kryžiaus arba keturkampio dobilo formos, nuo grindų iki lubų iškalta dailylentėmis. Visoje bažnyčioje ideali tvarka, švara. Skoningai išpuošti altoriai, nė vieno nereikalingo daiktelio, subtilus saikas. Sunku nusakyti, kokį poveikį daro pati bažnyčia. Didžiajame altoriuje *Švč. Trejybės* paveikslas, anaiptol ne toks, kaip kitur: čia Jėzus stovi ant žemės, Tėvas ištiesęs į Jį savo rankas, o tarp jų plazdena Šventoji Dvasia. Taip ir ataidi Tėvo balsas: *Šitas yra mano mylimasis Sūnus, kuriuo aš gėriuosi.*

Tėve, pasakyk ir mums šiuos žodžius, kai švenčiant Eucharistiją ateis Jėzus ant altoriaus, kai mes Jį apkabinsime visa savo esme, – pasakyk mums: *Tu mano mylimasis!* Tepaliečia mus visus Tavo Trejybės paslaptis.

Po šv. Mišių visų piligrimų vardu sveikinu žmones:

Gerbiamas klebone ir mieli žmonės! Būkite pasveikinti šioje nuostabioje šventovėje. Noriu išreikšti visų piligrimų džiaugsmą būti su jumis. Jūsų bažnyčia tikrai nepaprasta: tokioje tiesiog į Dievą keliančioje bažnyčioje niekad man neteko būti. Visos bažnyčios yra gražios ir šventos, bet jūsiškė – ypatinga. Gal mūsų tautiečius taip nuteikia medis? Juk esame miškų, girių vaikai. „Kur miškai, ten Lietuva; iškirsk miškus ir Lietuvos nebus". Miškai mums brangūs kaip ir gintaras Baltijos jūroje. Šioje bažnyčioje jautiesi parėjęs į Namus, Viešpaties Namus.

Ačiū už gerumą, spinduliuojantį jūsų akyse. Teisingai per šv. Mišias kalbėjo klebonas: „Nesutinku su mintimi, kad Lietuva bloga, kad ji nusipelnė tik atgailos ir bausmės. Kiek dar joje yra gerumo! Kiek amžių ji laikėsi trypiama įvairių užpuolikų, eidama pavergėjams iš rankų į rankas, bet išlaikiusi unikalią savo dvasią, tradicijas, tikėjimą".

Lietuva – nuostabus kraštas. Čia tiek gerų žmonių. Štai kad ir šita mūsų didžiulė šeimyna: jau antras mėnuo, lyg Dievo paukšteliai, esame maitinami iš jūsų širdžių dosnumo aruodo. Šiandien jau 36-ta diena, kai mes keliaujame žmonių pamaitinti, pamigdyti, sutinkami ir išlydimi. Lietuva apglėbia savo sparnais visus žmones: lietuvius, lenkus, baltarusius, ukrainiečius, rusus, žydus, čigonus ir kitus. Tai prieangis to, kas mūsų laukia amžinojo Tėvo Namuose, „kur visi bus kaip Dievo Angelai.

Mes norime visų jūsų rankomis apkabinti Lietuvą, kad joje nenutiltų giesmė ir vaikų balsai, kad mes vieni kitus mylėtume taip, kaip myli Jėzus. Brangūs žmonės, turėkime viltį! Dievas su mumis.

Papasakosiu šia tema pasaką.

Kartą susirinko visokių rūšių paukščiai ir nutarė išsirinkti karalių. Karaliumi tapsiąs tas, kuris aukščiausiai pakilsiąs į dangaus žydrynę. Mažas paukščiukas nutarė pagudrauti: jo sparneliai menki, tepakils vos keliolika metrų. Reikia rizikuoti. Jis nutūpė ant erelio nugaros.

Prasidėjo aukštasis pilotažas. Kilo paukščiai vis aukštyn ir aukštyn, bet jų skaičius vis mažėjo, kol galiausiai liko vienas galingasis erelis. Jis kilo tiesiai į saulę. Kai iškilo visų aukščiausiai, erelis skardžiu balsu sušuko: „Aš esu karalius!" Tuo metu mažasis paukštelis – nykštukas purptelėjo porą metrų aukščiau ir laibu balseliu paskelbė: „Aš esu karalius!"

Nuščiuvo paukščiai. Suprato nykštuko gudrybę. Ir nors supyko, bet nusprendė taip: „Erelis pasilieka karaliumi, o mažasis giesmininkas – karaliuku". Taip jis ir vadinamas – karaliuku.

Šitas pasakojimas mums yra antgamtinės tikrovės alegorija. Štai prieš mūsų akis dieviškasis Erelis – Jėzus

Kristus ant kryžiaus. Jo plačiai, lyg sparnai, išskleistos rankos kviečia mus į savo glėbį. Jis nori mus, kaip tą nykštuką, savo sparnais iškelti į dieviškas aukštumas, nori mus nunešti tiesiai į Dievo glėbį. Jis nepavydi, kad norime tapti karaliais. Ne! Jis todėl ir tapo Žmogumi ir visą Kraują išliejo, kad mums dovanotų dieviškąją įsūnystę, kad pro Jo plačiai atvertus Širdies vartus sugrįžtume į Rojų, kurį patys paliekame darydami nuodėmes. Jis nori mus grąžinti Tėvui, į Jo Namus. Tėvo Namai kur kas gražesni už šią bažnytėlę. Jei jau šiuose žemiškuose Dievo Namuose taip gera, tai ką kalbėti apie amžinuosius, ne rankomis statytus namus Danguje (plg. 2 Kor 4, 1).

Dieviškasis Erelis – Jėzus atvėrė mums Dangaus vartus ir kviečia jau čia, žemėje, dabar pradėti dangaus gyvenimą. Jo didžiausias troškimas: „Vaikeliai, mylėkite vienas kitą!"

Gerieji žmonės, turėdami Dievą širdyje, mylėkime vieni kitus, atleiskime nuoskaudas, pateisinkime viens kito suklydimą neesminiuose dalykuose, nė vieno žmogaus nelaikykime savo priešu. Būdami trapūs ir nuodėmingi, atsiverkime Kristui, kad Jis mus Savimi perimtų, kad galėtume su apaštalu Pauliumi sakyti: „Gyvenu jau nebe aš, bet gyvena manyje Kristus". Tada mūsų buvimas žemėje taps palaimingas, tada žemės veidas ims keistis, ims švytėti tyru džiaugsmu, tada ir į gamtą atsakingiau žiūrėsime, stengsimės nenuodyti jos savo niokojančia veikla.

O kodėl mes tokie liūdni ir rūstūs? Mes – Prisikėlusiojo vaikai! Atgailaukime, nes atgaila susijusi su atleidimo džiaugsmu. Šypsokimės vienas kitam! Dovanokime vienas kitam Dangų. Jūsų širdies gerumas, ideali tvarka bažnyčioje rodo jūsų taurumą, dvasingumą.

Mums ši kelionė nėra vien kryžius ir kančia; joje mes matome daug džiaugsmo gėlių. Apglėbti jūsų širdies ge-

rumo ir dosnumo, išgyvename Dangaus dalelę žemėje. Štai dabar su mumis Berniūnų kaimo žmonės, atvežė mums pietus. Argi tai ne džiaugsmas? Kas šiems žmonėms įkvėpe tokį širdies jautrumą? – Jėzus, iš kurio, lyg iš Šaltinio, „mes semiame malonę vieną po kitos", – sako apaštalas Paulius.

Turėkime kantrybės, mums išaugs sparnai ir, kai būsim atlikę pasiuntinybę žemėje, galėsime skristi į Tėvo glėbį. Jei eisime per žemę darydami gera, tikrai išaugs sparnai.

Kai vakarui atėjus
išsiskleis balti sparnai,
kurių sapnuos slapta ilgėjos siela,
parnešdami Namo,
aš pasigesiu tiktai vieno –
savo žemiškojo ilgesio Tavęs (Violeta Vilbik).

Mums šita Kryžiaus kelionė panaši į grįžimą į Tėvo Namus. Žemėje esame piligrimai, einantys ten, iš kur esame atėję...

Brangus, nepaprastai svarbus gyvenimas žemėje, nes tai Amžinojo gyvenimo pradžia. Todėl džiaukimės miškais ir ežerais, kalneliais ir kloniais, gėlėmis ir žolynais; džiaukimės vienas kito nuoširdumu, šypsena veide, pastovėkime po kito kryžiumi sunkią valandą, o širdyje tebūna gyvas amžinųjų Namų ilgesys.

Pasinaudokime dieviškojo Erelio sparnais ir kilkime, kelkime. Jėzus nori, kad mes būtume karaliukais, nes Jis yra Karalius, o mes – Jo vaikai.

Pabendravę su žmonėmis bažnyčioje, išeiname į šventorių. Čia Berniūnų kaimo moterys ant stalo išdėliojusios atvežtąsias savo gėrybes: sumuštinius, sūrius, sviestą, tetulės Filomenos per naktį iškeptas bandeles su saldžia varške.

Taip miela būti šių nuoširdžių žmonių būryje! Saulė glosto spinduliais, o žmonės savo gerumu, vaišingumu. Tai džiaugsmo gėlės *Kryžiaus kelyje*. Su mumis kartu ir mielasis klebonas Kęstutis Gurklys, čia ir Pūškose besidarbuojantis jau aštunti metai. Giesme padėkoję žmonėms ir gerajam klebonui, su kuriuo vėliau dar susitiksime Pūškose, iškeliaujame. Būrelis sumažėjęs. Klebonas Kęstutis ilgą laiką eina kartu, nešdamas *Kryžių*, lydi ir kiti rimšiečiai. Kairėje kelio pusėje tyvuliuoja gražūs ežerai su vaizdingomis pakrantėmis, kartkartėmis iš savo aukštumos žvalgosi gandrai, pasigirsta lakštingalos giesmė. Bet mūsų maldos garsesnės už ją: norint išgirsti subtilią melodiją, reikėtų truputį atsilikti. Sustojus smuikuoja žiogeliai, svirpliukai, prie krūtinės glaudžia motina žemė...

Pūškos. Kopiame į Pūškų piliakalnį. Ten, medžių glėbyje, ant aukšto pilkapio stovi medinė *Švč. Mergelės Marijos Gailestingumo Motinos* bažnytėlė. Kokia graži simbolika! Pilkapis ir bažnyčia. Senovė ir dabartis. Aukštas pilkapis apaugęs medžiais, jo viršūnėje – bažnyčia. Tikriausiai mūsų protėviai čia garbino Praamžį, nes tada dar jie nepažino įsikūnijusio Dievo Jėzaus Kristaus.

Nulipus žemyn kitoje kalno pusėje – medinė klebonija, kur mes nakvosime. Dešinėje – aukštas skardis, jo apačioje – ežeras, priešais – šulinys ir didelis senas sodas, kuris baigiasi paežerėje. Prieš ežerą – ganyklos plotas, ganosi karvės.

Žmonės ir čia atskubėjo su vaišėmis – pienu, sūriu, sviestu ir kitomis gėrybėmis. Prieš vakarienę bažnytėlėje einame *Kryžiaus kelią*, giedame *Švč. Jėzaus Širdies litaniją*.

Pavalgę vakarienę, rengiamės poilsiui. Vietos mažoka, bet meilė išplės ribas.

Pūškos–Meikštai–Kačergiškė

Mūsų viltis Viešpatyje, – jis yra mūsų pagalba ir skydas. Juk jis linksmina mūsų širdį, nes mes pasitikime Jo Šventuoju Vardu. Tebūna su mumis Tavo ištikima meilė, Viešpatie, nes mes į Tave žvelgiame (Ps 33,20–22).

Rytą mus į savo glėbį priima ežeras, galima nusiprausti, atsigaivinti.

Ant šio palaiminimų kalno, *Marijos Gailestingumo Motinos* prieglobstyje švenčiame Eucharistiją, išgyvename susivienijimo su Dievu palaimą.

Atsisveikindami dėkojame žmonėms už jų nuoširdumą, o jie dėkoja už tai, kad atnešėme *Kryžių* į jų parapiją. Lydi mus, neša *Kryžių*, kartu meldžiamės.

Kalvotas šitas Lietuvos paribys: vos užkopi į vieną kalvelę, tuojau kita, bet užtat kelias panašus į aną *Kryžiaus kelią*, kuriuo ėjo Jėzus.

Meikštuose prisijungia keli žmoneliai, bet neilgam – greit grįžta atgal. Šiandien labai kaitri saulė, sunku eiti, vargina troškulys, o kai prisigeri vandens, lieki šlapias nuo prakaito. Tokia jau piligrimų dalia. Atsiranda nepajėgiančių eiti: jie kurį laiką važiuoja lydinčiu autobusu, paskui vėl prisijungia. Sunkiai sergančių kol kas nėra, bet lengviau – nestinga: Adelę kausto radikulitas, kitiems ištino sąnariai, vargina bronchitas.

Kun. Juozas Zdebskis sakydavo: *Jei atsiras savanorių, kurie kartu su Švč. Motina atsistos po kruvinu Jėzaus kryžiumi ir vienybėje su Juo kentės už brolių, sesių ir savo nuodėmes, nežus nė vienas. Nekalta kančia turi atsverti kaltą kančią.*

Kopdami į vieną kalvelę pamatome laukiančius žmones. Medžių pavėsyje padengtas stalas, ant jo – užkandžių, sausainių,

pieno, gaivių gėrimų. Tai *Smėlių* ir *Rameikų* kaimų gyventojų sudėtinės vaišės. Mus pasitinka su duona ir druska mieloji Regina, ją priima mūsų Elena. Ponia Regina sveikina mus, visi ragaujame šios gyvenimo kelią simbolizuojančios duonos ir druskos.

Miela viešnagė kaimo gūdumoje. Čia ir katytė leidžiasi paimama ant rankų, ir šuneliai pripažįsta mus savais, ir gaidys sveikina garsiu giedojimu. Medžiai teikia pavėsį, o žmonės – atgaivą.

Ponios Stefanijos rąstų pirkelėje, tarsi etnografiniame muziejuje, stovi didžiulė senovinė krosnis, kampe – paveikslai, suolai. Pirkutės langai mažučiai. Visa primena basakoję vaikystę, gimtąjį kaimą.

Pasivaišinę pasimeldžiame, padėkojame už šį mielą sutikimą. Gerieji žmonės ne tik mus vaišino, bet ir lydi per visą kaimą. Renatėlė, puikiai kalbanti lietuviškai, eina kartu iki Kačergiškės, net ketina su mumis nakvoti. Koks mielas vaikelis! Jos širdelė jau yra prakalbinta Jėzaus.

Maža pertraukėlė prie upės. Vos spėjame ištiesti kojas, žmonės praneša, kad *Kačergiškės* klebonas Aldas Antanas Čeponis ateina kartu su parapijiečiais pasitikti. Sudiev, upele, pašokame ir einame! Iš tolo pamatome būrį su klebonu. Labai mielas būna einančiųjų ir ateinančiųjų pasitikti susitikimas. Abu būriai susilieja ir jau kaip vienas būrys žygiuoja šlovindami Dievą.

Kačergiškės *Šv. Jono Krikštytojo* medinėje bažnyčioje centre yra didinga *Prisikėlusio Jėzaus* skulptūra, šone dešinėje – *Švenčiausiosios Jėzaus Širdies*, kairėje – *Mergelės Maloningosios* altorius. Bažnyčia nedidelė, bet aukšta ir šviesi, todėl susidaro erdvės pojūtis.

Šiandien *Sekminių* išvakarės. Šv. Mišios iškilmingos: tai *Sekminių* preliudija. Gieda choras, žmonių pilna bažnyčia.

Po iškilmingo šv. Mišių palaiminimo buvo graži tarpusavio bendravimo valandėlė čia pat, bažnyčioje. *Kryžiaus kelio* dalyvių vardu sveikinome žmones, vieną sveikinimo dalį – moterų pasaulio atstovė, kitą dalį – vadovas Gintaras. Choristai giedojo giesmę apie Kryžių. Parapijietė Paulina Cicėnienė deklamavo savos kūrybos eilėraščius:

Budėk, laukų Rūpintojėli,
Šioj Kryžiaus vietoje šventoj,
Kad saulės užtemų nebūtų
Mano šalelėj Lietuvoj.
Budėk, žiedų Rūpintojėli,
Prie mano kryžkelės gimtos.
Gilia mintim parodyk kelią
Vargiam keleiviui žemės šios.
Budėk, rymok, Rūpintojėli,
Prie uosio šventojo liemens,
Pažadink žemę motinėlę
Brandint gausaus derliaus rudens.
Čia ryto rasos sidabrinės
Rankas ir kojas tau bučiuos.
Balti beržai ir ąžuolėliai
Vėjeliui pučiant himnus oš.
Būdėk budėk, Rūpintojėli,
Ir nepalik mūs amžinai.
Parūpink, ko išties mums trūksta,
Tu vienas viską težinai.

* * *

Myliu Tave, mano Tėvyne,
Gimtine rūtos tu žalios.
Gal Kryžių kalnas tave gynė,
Gal šventa žemė Šiluvos.

Kaip aš tavęs galėčiau nemylėti, –
Tu man tokia brangi, sava.
Kaip man tavim nesigėrėti, –
Tu Kryžių žemė – Lietuva.
Galiu šiandien tavim didžiuotis –
Skambi Marijai čia giesmė.
Bažnyčios naujos, Kryžiai pakeliuose –
Gili gili gyvenimo prasmė.
Rūta – tai ženklas nekaltybės
Iš amžių buvo mūs Tautos.
O Kryžius – ženklas Amžinybės,
Jame stiprybė Lietuvos.
Todėl atšipo dantys bedievybės
Ir nieko nelaimėjo...
Į Dievo Kryžių amžinybės,
Per kurį mirtį nugalėjo.

Visi jaučiamės esą viena šeima, suvienyta Šventosios Dvasios. Juk šiandien *Sekminių* išvakarės. Kaip labai mums reikia *Sekminių Vėjo* ir *Ugnies*, griaunančios ir deginančios mūsų sukurptus pseudotobulybės namukus, kad taptume išvaduoti net ir iš dvasinių vertybių tironijos. Ta vertybių tironija kartais būdinga ir labai religingiems žmonėms. Tai matėme ir šį vakarą, kai vienas iš mūsų, uolus piligrimas, supyko, kodėl ne tuojau po šv. Mišių buvo giedama *Švč. Jėzaus Širdies litanija*, o pirmiau įvyko pabendravimas su žmonėmis. Jis tiesiog nerado sau vietos. Rodos, šventas įniršis, bet tai ne iš Dievo, o iš savojo *super ego*. Juk taip nuoširdžiai, maloniai pabendravus, pasikalbėjus širdimi, pakiliau suskamba ir *Švč. Jėzaus Širdies litanija*, ir pasiaukojimas Jai bei giesmė.

Ateik, Šventoji Dvasia, išvaduok mus iš religinio siaurumo, formų sustingimo. Išimk iš mūsų krūtinių vertybių ti-

ronijos sukietintą širdį ir duok mums kūninę širdį, tokią, kokia yra Jėzaus Širdis. Padėk mums suprasti, kad gebame net maldoje kitus pavergti, neleisdami atsikvėpti, pailsėti Dievo ramybėje. Šventoji Dvasia mumyse pati meldžiasi neišsakomais dūsavimais. Mes šiuos dūsavimus nuslopiname savo daugiažodžiavimu, nepalikdami vietos klausymuisi, ką Tu pasakysi, Dievo Dvasia. Tokia maldų upė tampa išdžiūvusia senvage, kurioje jau neteka Gyvasis Vanduo, nes mes savo tariamu protingumu neleidžiame jam tekėti.

Išėję iš bažnyčios, žmonės dar nenori skirstytis, kalbasi, bendrauja su piligrimais. Kokie nuostabūs kaimo žmonės! Tai jie ir išlaiko mūsų Bažnyčios gyvybingumą, jų gyva Evangelijos dvasia. Paulina dovanoja angeliuką, jos pačios padarytą, taip pat pluoštelį eilėraščių. Kiti nori žinoti mūsų tolesnį planą, klausinėja, ar labai pavargome, tiesiog nori apkabinti ne tik rankomis, bet ir širdimi. Stebint tą nuoširdų susitikimą bažnyčioje ir šventoriuje, tikrai būtų galima pakartoti *Apaštalų darbuose* parašytus žodžius: *Žiūrėkite, kaip jie myli vieni kitus!*

Vakarienė paruošta klebonijoje (ji beveik tuščia, nes klebonas gyvena Naujojo Daugėliškio parapijoje). Ir vėl tas per kraštus besiliejantis žmonių dosnumas! Jie čia prinešė tiek medaus, kad užteko visiems ir dar liko (paprastai medus visur, kur tik jo gaudavome, išgaruodavo pirmiausiai, matyt, todėl, kad keliaujant labai išsieikvoja angliavandeniai). Kačergiškėse išsipildė Šventojo Rašto žodžiai: *Ragaukite ir pajuskite, koks saldus Viešpats!* Šventoji Dvasia per gerus žmones mums tai davė realiai pajusti.

Šioje erdvioje klebonijoje buvo ir nakvynė. Po vakarienės vieni dar meldėsi bažnyčioje, kiti skalbėsi, ruošėsi didžiajai *Sekminių* šventei.

Kai kurie piligrimai stipriai pasninkauja, net neramu, kad tik nenusilptų tokioje nelengvoje kelionėje. Bet žinant, kiek

mūsų Sibiro tremtiniai ištvėrė pusbadžiu, šaltyje, be šiltų drabužių, galima suvokti, kad žmogaus gyvybės galimybės neperprantamos. Turint didelį tikslą – Tėvynės meilę ir troškimą jai Tikėjimo, Vilties ir Meilės, tebūna palaimintas pasninkas ir malda. Pats Jėzus, nusileidęs nuo Taboro kalno, mokiniams, negalėjusiems iš pavergto berniuko išvaryti demono, sakė: *Ta veislė neišvaroma niekuo kitu, tik malda ir pasninku.*

38-oji diena [194–202] *Birželio 11 d.*

Kačergiškė–Dietkauščizna–Tverečius

Sekminės. Suma 12^{30} val. Mažoje, medinėje bažnytėlėje vos sutelpa visi žmonės. Mes, kaip anuomet apaštalai, laukiame kartu su *Marija Paslaptingąja Rože* Šventosios Dvasios išsiliejimo ne tik ant mūsų, bet ir visos Lietuvos.

Šiemet Sekminės tikra karščio ir ugnies šventė. Dangus be debesėlių, saulė plieskia 30°C temperatūrą. Bažnyčioje tvanku, bet šventė nuostabi. Šv. Mišių auka konsekruoja dar vieną kelionės dieną.

Kačergiškės žmonės *Kryžių Keliauninką* apvainikuoja nauju žydinčių tujų ir bijūnų vainiku. Iš bažnyčios išeiname didelis būrys. Kelyje jis sumažėja, bet vienas kitas lydi iki Tverečiaus. Kurį laiką mus lydi net p. Regina ir Renatėlė iš Smėlių kaimo. Šiandien nešti *Kryžių* užtenka parapijos savanorių, mūsiškiams retai tereikia prieiti. Meilės lenktynės – jos kur kas reikšmingesnės negu sporto olimpiada.

Dietkauščiznos kaime pasitinka gražus būrys žmonių: moterys, pasipuošusios tautiniais drabužiais, pasitinka su duona ir druska. Visi patraukiame prie *Kryžiaus*, čia giedame drauge *Kryžiau šventas.* Mūsų *Keliauninką* nuoširdžiai priglau-

džia didysis kryžius, puošiąs Antaninos ir Prano Černiauskų sodybą ir visą kaimą. Po medžiais, ant baltai užtiestų stalų, mūsų laukia vaišės: sūris su medumi, skani kaimiška duona, pienas, gaiva, o svarbiausia – gerųjų žmonių nuoširdumas. Miela buvo šitoje *Sekminių* suburtoje žmonių draugėje. Jų kryžius aukštas, ornamentuotas, su dviem besimeldžiančiais angelais, nuo viršaus ligi žemės apvainikuotas. Kiek čia meilės ir kryžiui, ir žmogui! Uoliai žmonės ne tik mus vaišino, bet ir nešė *Kryžių*. Nors ir šluosto gausų prakaitą, bet laimingi, lydi mus iki Tverečiaus.

Gamta kupina Šventosios Dvasios: Ji plevena visame kelyje, žmonių širdyse, medžių ošime, kaitriai glamonėjančioje saulėje. O, Viešpatie, koks didis Tu!

Artėjame prie *Tverečiaus*. Tolumoje matome ties miesto riba, prie aukšto kryžiaus, laukiančius žmones. Pakelės gluosnyje (jo likęs tik kamienas su atželiančiais ūgliais) visai neaukštai – gandralizdis, jo šeimininkas smalsiai stebi nematytą eiseną. Lizde jau trys pūkuoti gandriukai. Kairėje ežeras – banguojantis maldininkų būrys susipina į gražią visos aplinkos harmoniją.

Prie kryžiaus – susitikimas su Tverečiaus parapija. Pasitinka klebonas Steponas Tunaitis su didžiuoju relikvijoriumi rankose. Mūsų vadovai pabučiuoja relikvijas, visus maldininkus palaimina jomis, klebonas pabučiuoja *Kryžių* ir abu būriai susivieniję traukiame vaizdinga ežero pakrante bažnyčios link. Visos Lietuvos *Kryžiaus kelio* akcija darosi vis gyvybingesnė ir veržlesnė. Taip gražiai vienijasi visi Lietuvos gyventojai bendram tikslui – Prisikėlimui. Duok, Dievuli, kad mūsų Lietuva keltųsi ir eitų į Tavo ištiestas, gelbstimas rankas!

Iškilminga eisena pasiekia didingą raudonų plytų Tverečiaus *Švč. Trejybės* bažnyčią. Šv. Mišių Auka baigėsi nuostabi *Sekminių* diena.

Vakarienė paruošta pradžios mokyklos patalpose. Čia darbavosi vos pora moterų ir viską jos suspėjo. Pavalgę einame į paežerę. Vandenyje skęsta auksinė vakaro saulė, palikdama ežero paviršiuje auksinį taką ir tikrą spalvų žaismą.

Štai šitą gražų, auksinį vakarą tuščioje bažnyčioje, dalyvaujant keliems liudytojams, įvyko dviejų mielų piligrimų – Monikos ir Prano – jungtuvės. Tai auksinio rudens meilė ir branda, palaiminta Viešpaties. Į šitą šventą vakarą jie keliavo (su nedidele pertrauka, kai buvo susirgę) trisdešimt aštuonias dienas su kryžiumi rankose, su didele meile ir kantrybe. Būkite laimingi, brangieji! Dievas, palaiminęs judviejų meilę, tebūna jūsų viso auksinio rudens Šeimininkas.

Tik gerumas ir ištikima meilė lydės mane per visas mano gyvenimo dienas, ir aš visados gyvensiu Viešpaties Namuos (Ps 23, 6).

39-oji diena [203–222] *Birželio 12 d.*

Tverečius–Adutiškis

Ištikima mano širdis, Dieve, giedosiu ir Tave šlovinsiu! Pabusk tad, mano siela! Pabuskite, lyra ir arfa! Pažadinsiu aušrą! (Ps 57,8–9).

Antroji *Sekminių* diena. Rytas nuostabus. Saulė ir ežeras visus vilioja į savo glėbį. Švarūs ir pasipuošę vėl susirenkame bažnyčioje. Rytmetinė šv. Mišių Auka prie didingo *Švč. Trejybės* altoriaus.

Pamokslėlio metu klebonas pasiskundė: *„Parapija nyksta, gimstamumas mažėja, laidotuvių daugėja. Po penkiolikos metų ar beliks tikinčiųjų?"* Liūdnos šios žinios, bet *Dievui nėra negalimų dalykų. Jis ir iš akmenų gali pažadinti Abraomui vaikų,* o mes juk dar ne akmenys, dar rusena gyvybė Tėvynės ugniakure. *Mūsų viltis Viešpatyje, – Jis yra mūsų pagalba ir skydas* (Ps 33, 20).

Šv. Mišių metu nuoširdžiai meldžiamės vieni už kitus, nes labai reikia Viešpaties pagalbos patiems piligrimams. Nelabasis vis įžūliau kišasi, silpnina žmones, stumia į depresiją. Bet, *Viešpatie, Tu man skirtoji dalis ir mano taurė, mano likimas Tavo rankoje!* (Ps 16,5). Po šv. Mišių klebonas visus apšlaksto švęstu vandeniu, lotyniškai kalba ilgą egzortų maldą su daugybe palaiminimų, kad Viešpats saugotų ir padėtų nugalėti piktojo įtaką. Mūsų Mindaugėliui jis suteikia *Ligonių Sakramentą*, nes jo jėgos vis nusilpsta kelyje.

Nusižeminę prašome Viešpaties pagalbos, nes be Jo esame per silpni. Skambant *Visų Šventųjų litanijos* maldai išeiname iš Tverečiaus bažnyčios. Einame giedodami per miestelį. Aidas atsikartoja nuo namų, sodybų. Jau paliekame miestelį, einame tolyn. Klebonas Steponas drauge su mumis, jis vis paneša *Kryžių*, tikriausiai ir už mus, ir už savo parapiją. Prisijungia vienas kitas pakeleivis, kai kur ir visas būrelis. Šiandien *Kryžius* ant Tverečiaus parapijos žmonių pečių.

Guntauninkų gyvenvietė. Žmonės laukia prie kaimo kryžiaus, išsirikiavę dviem eilėmis. Vos tik įžengia į taką *Kryžius Keliauninkas*, iš abiejų pusių ant tako pabyra gyvos gėlės. Kartojasi *Verbų sekmadienio* istorija. *Jeruzalės vaikučiai su alyvų šakelėmis rankose pasitiko Viešpatį, šaukdami ir giedodami: „Osana aukštybėse!"*

Atsiverkite, didieji vartai, atsidarykite, nedylančios durys, kad įeitų garbės Karalius! Ir iš tikrųjų šie vaikeliai stovi linksmi, mieli su gėlėmis rankose, tai ir iš jų rankelių krito šie gražūs žiedai. O būkit palaiminti, mažutėliai! Jūs esat Tėvynės viltis, į jus krypsta mūsų akys ir širdys. Mums niekas nebus sunku kelyje, kad tik jūsų širdelės visada būtų vienybėje su Dievu.

Prie kaimo kryžiaus visi meldžiamės, paskui Gintaras pasveikina žmones.

Raščiūnai. Žmonės čia turi koplyčią. Šiame name anksčiau buvo pradžios mokykla, jai nustojus funkcionuoti, energinga ponia Milda su kitais gyventojais buvusią mokyklą pavertė koplyčia. Čia žmonės meldžiasi, pagal galimybes joje šeštadieniais arba sekmadieniais aukojamos šv. Mišios. Ponia Milda su savo anūkėle Karolina štai su mumis, abi pasipuošusios tautiniais drabužiais, – juk tokia šventė, galima sakyti, visos Tautos šventė.

Koplyčioje aplink altorėlį pasieniais – stalai su vaišėmis. Čia taip jauku. Žmonių gerumas, religingumas ir dosnumas sustiprina, padrąsina.

Po pietų – poilsio valandėlė. Aš, kaip paprastai, rašau. Netoli nuo čia, už miškelio, yra Česlovo Kudabos tėviškė.

Pociškė. Tai pats ryčiausias Lietuvos kraštas, toliau – Baltarusija. Prie kaimo kryžiaus pasitinka mus seniūnas Česlovas Meškelė ir Adutiškio klebonas Leonas Savickas. Taigi dabar laikinai turime du klebonus – Tverečiaus ir Adutiškio. Tverečiaus klebonas Steponas Tunaitis ėjo kartu su mumis, nešė *Kryžių* 12 km, dabar atėjo laikas atsisveikinti ir perduoti *Kryžių* Adutiškio parapijai. Keli Tverečiaus žmonės pasilieka, kiti sugrįžta namo. Ačiū, brangieji!

Prie Pociškių kaimo kryžiaus priglunda mūsų *Keliauninkas.* Čia susirinko *Svilionių, Gudelių, Antanų, Lasiškės* kaimų žmonės. Kelelis į kaimo kryžių užtiestas austu taku, iš abiejų pusių apkaišytas jazminų žiedais. Šiuo takeliu Jėzus ateina pas savo žmones. Skamba giesmė. Klebonas Leonas Savickas taria padėkos ir sveikinimo žodį. Jis nepaprastai jaudinasi, rieda ašaros. Vaišina duona ir druska. Piligrimai kviečiami prie stalo, parengto čia pat, po medžiais. Tai jungtinė žmonių gerumo dovana.

Dabar mūsų dar didesnis būrys. Visa Lietuva – Viešpaties Namai, o mes – vaikai.

Pastiprinti žmonių dovanomis ir gerumo, einame į *Lasiškę*. Dangus apniuko, ėmė pūsti stiprus vėjas, paskui ir lyti. Oras toks permainingas: išeinant vargino karštis, tvankuma tiesiog lenkė prie žemės, dabar – šaltas vėjas ir lietus. Tokia jau žemės piligrimų dalia. Eidami giedame, meldžiamės ir ateiname į Lasiškės kaimą. Takelis į kryžių išpuoštas jazminų šakelėmis, prieš tai gana ilgas kelio ruožas buvo nubarstytas tujų šakelėmis. Tikrai kartojasi *Verbų sekmadienio* šventė, lyg anuomet, kai Jėzus iškilmingai įžengė į Jeruzalę.

Čia susirinkę įvairaus amžiaus žmonės. Kokia kilni nueinanti Lietuva, išsaugojusi *Tikėjimą, Viltį* ir *Meilę,* išsaugojusi didžiausią brangenybę – tėvų kalbą! Yra čia ir jaunimo, ir vaikų. Ir čia žmonės paruošę vaišes. Ačiū Dievui už kiekvieną žmogų, už jų dosnumą, gerumą, ypač maldingumą.

Viešpatie, Tu siunti mus telkti šias gerumo liepsneles, išbarstytas visoje Lietuvoje, į vieną galingą Tautos aukurą, kad pamatytų žmonės, jog Lietuva tikrai nesuirusi, kad joje daugiau gėrio nei blogio, daugiau šviesos negu tamsos.

Jakelių kaimas. Kuo toliau, tuo daugiau žmonių įsijungia į *Kryžiaus kelią,* kuris šiandien panašus į triumfo kelią. Jau matome ant kalnelio laukiantį margaspalvį būrį. Jėzau, tai Tavo žmonės, tai Tavo Lietuva, po Tavo *Kryžiumi* suklupusi, bet nepralaimėjusi. Pažvelk į džiūgaujančius vaikus, į neįgalius žmones, sėdinčius invalidų vežimėlyje, į jaunus vyrus ir moteris, į seneles ir senelius.

Užkopiame į kalnelį; čia iškelti triumfo vartai, didelis, kabantis, apvainikuotas plakatas su įrašu: *Sveikiname Kryžiaus*

žygio piligrimus, keliaujančius aplink Lietuvą: sėkmės, stiprybės ir Dievo palaimos Jums kelyje!

Prie didžiojo kaimo kryžiaus prisiglaudžia Lietuvos *Kryžius Keliauninkas*, kurį glamonėja vėjyje besiplaikstanti Lietuvos vėliava.

Nutilus *Kryžiau šventas* giesmei, į piligrimus kreipiasi 82 metų kaimo senolė Pelagija Bučelienė:

Didžiai gerbiami svečiai! Labai nudžiugome sužinoję, kad Kryžiaus žygio keliautojai praeis pro mūsų susenusį, ištuštėjusį kaimą. Džiaugiamės ir dėkojame Dievui ir jums, brangieji, už tokį garbingą žygį. Tikimės, kai Kristaus Kryžius praeis pro mūsų sodybas, palaimins Dievas Lietuvą, mes tapsime geresni ir atlaidesni vieni kitiems.

Mūsų parapija prie pat Baltarusijos sienos, – toks mažas, užmirštas Lietuvos kampelis. Prieš Antrąjį pasaulinį karą mus valdė okupavę lenkai, mokyklose buvo mokoma tik lenkų kalba, net maldą prieš ir po pamokų kalbėjome lenkiškai. Bet mūsų nesulenkino, mes vaikus namuose mokėme lietuviškai. Okupavo rusai. Vėl buvo griaunami kryžiai ir tikėjimas. Dabar, ačiū Dievui, sulaukėme nepriklausomos Lietuvos. Šiandien turbūt mums laimingiausia diena, kad sulaukėme tokios garbingos Kryžiaus procesijos. Nepražūsime mes, nepražus Lietuva, jei yra tokių pasišventusių žmonių, negailinčių nei laiko, nei sveikatos.

Mes tikimės, kad šis Kristaus Kryžius, praėjęs pro mūsų sodybas, laimins mūsų vaikučius, jaunimą, kurio taip maža turime, laimins sulinkusius senelius.

O Kristau, kuris ėjai su sunkiu kryžiumi, klupai, kėleisi ir vėl klupai, nešdamas mūsų nuodėmes, klaidas ant savo pečių, mes garbiname Tave ir šloviname, kad šventuoju Kryžiumi atpirkai pasaulį.

O jums, brangūs Kryžiaus žygio piligrimai, lenkiame savo galvas ir linkime su Kristumi ir Kryžiumi laimingos kelionės tolyn.

Po sveikinimo žmonės įteikia Gintarui ir Janinai Rumšienei duonos kepalą, kurio duobutėje įberta druskos, ir gėlių. Tai vienybės ir meilės išraiška.

Nuo Jakelių prasideda tikras Jėzaus triumfas. Priekyje ant arklių trys raiteliai, pasipuošę etnografine apranga: vidurinis neša Šventojo Tėvo vėliavą, šoniniai – Lietuvos Trispalves. Kojos kilpose, vėliavų kotai sukišti į aulinius batus. Slaptingas vėliavų plazdenimas primena pergalės muziką.

Šventasis Tėve Jonai Pauliau II, pažvelk, štai Tavo Lietuva, kurią pirmasis iš Romos popiežių aplankei! Štai Lietuva su Tavo vėliava, su *Kryžiumi* ant pečių, kurį ištvermingai neša Tverečiaus ir Adutiškio parapijų žmonės! Viešpatie, teatgyja Lietuva krykštaujančia vaikyste, veržlia jaunyste, tebūna brandus saulėlydis. Įpūsk gyvybės alsavimą į mūsų Tautos šnerves, mes šlovinsime Tavo Vardą. Tėve, pažvelk į žmones, nešančius *Kryžių*, apkabink Tverečiaus, Adutiškio parapijas, jų vaikelius ir senelius, nušluostyk pakelėse rymančių sengalvėlių ašaras. Tiek kartų trypiama Lietuva pakilo – pažadink ir dabar karžygių dvasią.

Mūsų mažasis būrelis ištirpo lyg druska šiame žmonių būryje: visi tapome viena. Jau iš tolo spindi Adutiškio bažnyčios bokštai, jau matyti žmonės ties miestelio riba, jaučiamas jų laukimas. Ir ko gi laukia žmonės? – Jėzaus ant *Kryžiaus!*

Ant kalno laukiantis būrys – tikras grožio stebuklas: mergaitės tautiniais drabužiais, ant galvelių vainikai; maži vaikai išsipuošę; arkliai neramiai trypčioja. Visus apėmęs pakilumas, šventiškumas. Prie didelio aukšto kaimo kryžiaus prisiglaudžia mūsų *Keliauninkas;* piligrimai vaišinami duona ir

druska. Lyg banguojantis javų laukas išsirikiuoja procesija ir traukia bažnyčios link. Jau iš tolo skambinami varpai. Pavakario tyloje – fantastiškas įspūdis. Varpų gaudesiui atitaria giedamos giesmių melodijos. *Kryžius* apjuosiamas ilgu gyvų gėlių vainiku, kurį neša dar gražesnės gėlės – vaikai, jaunimas.

Einame pamažu, iškilmingai, o varpas vis šaukia, lyg gerojo Ganytojo balsas: *Grįžk, mano Tauta!*

Gražus reginys nuo kalvelės, kur fotografuoju. Margaspalvė, iškilminga eisena eina per Kamajos upę, prieš akis – bažnyčios bokštai, aplink namai, laukai ir pievos. Iš tolumos aidas atkartoja giesmę:

> *Džiaugsmu klegėkite visos šalys! Linksmi tarnaukite Viešpačiui, artinkitės prie jo su džiugia giesme. <...> Dėkodami ženkite pro jo vartus, į jo kiemus su šlovės giesme. Dėkokite jam, šlovinkite jo vardą, nes Viešpats yra geras, – jo meilė amžina ir jo ištikimybė tveria per kartų kartas* (Ps 100,1.4).

Prieš šv. Mišias klebonas visus kviečia išeiti iš bažnyčios į šventorių. Čia vaikai mums visiems parengę meninę programą: dainuoja dvi mažos, kokių ketverių metų sesutės, paskui didesni vaikai ir jaunimas šoka ratelius, dainuoja, mus sveikina. Maldininkai ir abiejų parapijų piligrimai apsupa džiūgaujančius vaikus ratu. Kas jau neturi jėgų, gali prisėsti čia pat, ant žolės. Po meninės programos vėl susirenkame bažnyčioje.

Vakarienė klebonijoje įspūdinga, kaip būna per atlaidus. Gerosios moterys tiek visko prigamino, kad galima privalgyti kelioms dienoms.

Čia yra dirbęs ir mūsų Tautos kankinys – kun. Bronius Laurinavičius; mes meldėmės prie jo kapo. Tikriausiai jo dvasia tebesklando Adutiškyje.

Adutiškis–Bačkininkai–Švenčionys

O man gera būti arti Dievo; padariau Viešpatį Dievą savo užuovėja, kad apsakyčiau visus jo darbus (Ps 73,28).

Adutiškio bažnyčia turi *Švč. Mergelės Marijos Škaplierinės* titulą. Didžiajame altoriuje labai graži ir miela Marija su Kūdikėliu. Mes šiandien ją jau atsisveikiname. Marija, Tau pavedame Adutiškio kleboną ir visus parapijiečius, vaikus, jaunimą, kurie vakar taip nuoširdžiai dalyvavo pagerbiant *Kryžių* ir Jėzų, tuos, kurie ir šiandien gausiai susirinko mūsų palydėti. Globok juos visus ir Lietuvą, mūsų Švč. Motina! Tegul iš Adutiškio sklinda taurus lietuviškumas bei pamaldumas ir į gretimas parapijas.

Po rytmetinių šv. Mišių – atsisveikinimas ir kelionė. Šiandien reikės nueiti 32 km, bus keli sustojimai prie kryžių, todėl diena gana užimta.

Išeiname 10 val. Miestelio gatvėmis vėl lydi iškilminga procesija: priekyje tie patys raiteliai ant žirgų su vėliavomis rankose, daug vaikų, apjuosusių *Kryžių* gėlių vainiku, giedotojai – piligrimai ir didelis būrys žmonių. Gatvėse vieni praeiviai smalsiai stebi, kiti klaupiasi, žegnojasi, šluosto ašaras.

Mes jau už miesto. Su mumis dar keliauja ir klebonas Leonas Savickas. Tai be galo kilnus, paprastas, maldingas ir geras kunigas. Jo parapija gyva, religinga ir uoli.

Pakelėje sutinkame į kryžiaus šventimo apeigas skubančius žmonės. Skuba ir viena močiutė, stumdama vežimėlyje gulintį Petriuką, šalia tipena Marius ir Simonka. Močiutei padeda mūsų Vygantas. Ji verkia ir skundžiasi, kad Petrelis nelaimingas berniukas – su savo kryžiumi. Visi keturi skuba į kryžiaus šventinimo apeigas, – juk ir jie savo negalia neša Kristaus kryžių.

Kaimo kryžius 11 metrų aukščio, lentelėje įrašas:

2000 Jubiliejus.

Kristus vakar, šiandien, visada.

Kryžius pastatytas seniūno Povilo Čiapinsko ir Kackonių kaimo gyventojų iniciatyva.

Adutiškio klebonas pašventina kryžių. Žmonės bučiuoja pašventintąjį ir mūsų *Kryžių Keliauninką.* Seniūnas Povilas gražiai iškėlė Petrelį iš vežimėlio ir nunešė ant rankų, kad ir šis vaikelis pabučiuotų.

Vėl mūsų laukia ant stalo paruošti pusryčiai. Pasistiprinę iš Dievo dosnumo ir žmonių gerumo, keliaujame toliau.

Svirkos. Jau beeidami keliu iš tolo matome visą pulką žmonių, laukiančių prie savo kaimo kryžiaus. Čia daug vaikų, gražaus jaunimo. Pagarbiname kryžių, Gintaras piligrimų vardu pasveikina žmones. Ilgai negalime užtrukti, nes kelionė ilgoka. Žmonių pavaišinti, atsisveikiname ir keliaujame tolyn. Kalbame *Rožinį: Sveika, Marija,* apkabina sodybas ir laukus, apkabina Lietuvą.

Girdėnai. Prie kaimo kryžiaus vėl gausus būrys žmonių, tikriausiai susirinkęs visas kaimas. Mes sutinkami su duona ir druska, skamba nuoširdūs sveikinimo žodžiai, linkėjimai ir piligrimų atsakomasis žodis nuoširdiesiems kaimo žmonėms. Čia tiek gražių, šaunių vaikų.

Mes vėl kviečiami prie padengto stalo, kur galima atsigerti, pasivaišinti. Ant stalo yra net šviežio medaus koriuose. Kol piligrimai vaišinasi, kaimo žmonės prie kryžiaus gieda *Marija, Marija.* Netoliese smuikuoja žiogai, čirškia svirpliukai, čiulba paukščiai – tikra gamtos sutartinė Kūrėjui. Ačiū, Jėzau, už atpirkimą! Ačiū už kelionę! Ačiū, kad galime Tėvynę ne tik apkabinti malda, bet ir ją liesti pavargusių kojų auka.

Bačkininkai. Čia baigiasi Adutiškio ir prasideda Švenčionių parapija. Prie kryžiaus laukia du berniukai ir mergytė, rankelėse laikydama baltos duonos ir druskos. Ateinančiųjų lūpose skamba lietuviška giesmė, o laukiančiųjų – lenkiška. Tai irgi mūsų Tėvynės vaikai. Pasisveikiname su laukiančiais žmonėmis, pasivaišiname balta duonele ir druska, kartu pagiedame, sveikindami *Kryžių.*

Čia atsisveikiname su nuoširdžiuoju Adutiškio klebonu, atlydėjusiu iki parapijos pabaigos, taip pat su raiteliais, taip iškilmingai nešusiais vėliavas, su ištikimais parapijiečiais *Kryžiaus* nešėjais ir lydėtojais, kartu besimeldusiais, mus maitinusiais. Gaila skirtis. Lyg kas brangaus nutrūksta...

Kukiškės kaimo kryžius. Laukia gerieji žmonės: priekyje jaunuolis, laikantis ant drobinio rankšluosčio milžiną sūrį, šalia mergaitė su bijūnų puokšte ir būrelis žmonių. Žmonės, kokie jūs geri! Jūs suprantate, jūs įsijungiate, jūs mylite, jūs gyvi! Koks džiaugsmas!

Gintaras taria žmonėms padėkos žodį, paaiškina *Kryžiaus kelio* tikslą. Mes trumpą valandėlę galėjome pailsinti savo vargšes kojeles, pasistiprinti. Diena karšta, keliauti nelengva. Prieš akis puiki panorama: kalneliai ir kloniai, plytintys laukai, tolumoje švelniame rūke dunksantis miškas. Už miško, esančio kairėje, – Baltarusija, už miško prieš akis, – Vilnius. Pakeliui sutikti žmonės kalba vieni lietuviškai, kiti – lenkiškai, treti – darkyta baltarusių kalba. Grįžta visi lydėjusieji, liekame tik savas būrelis. Kažin kas mūsų laukia po tokių triumfo dienų?

Džiaugsmu suspurda širdis, kai suboluoja Švenčionių bažnyčios bokštai. Žvelgi į juos ir žinai, kad čia laukia Jėzus, kad čia bus užbaigta dar vienos dienos kelionė. Imi raginti save: ženkite, pavargusios piligrimų kojos, nepasiduokite. Ačiū

jums, kad taip ištikimai tarnaujate. Jau per 900 km jūs pėda pėdon vykdote *Kryžiaus* pasiuntinybę. Šioje kelionėje jūs tokios svarbios, jums daugiausiai tenka kentėti: buvote ir pūslėtos, ir kruvinos, ir pavargusios... Nuo rytojaus pasiruoškite: pradedame „antrą kėlinį!"

Švenčionys. Einame miesto gatvėmis – jos tuščios, čia niekas mūsų nelaukia. Šventorius taip pat tuščias... Tik varpas, trumpai ir galingai skambtelėjęs, nutyla. Šventoriuje pasitinka klebonas Vidmantas Rudokas, pasveikina ir visi sugužame į bažnyčią.

Čia jau ne Adutiškio, ne Tverečiaus, ne Pūškų ir ne Kačergiškės dvasia. Bažnyčia kaip gulbė iš išorės, viduje irgi viskas tviska, švara, tvarka, sterilu kone taip, kaip operacinėje. Bet... Mes anose parapijose buvome kaip namie, o čia jaučiamės – įnamiai. Mes šios steriliai gražios bažnyčios prieglobstyje (tikriausiai ir klebono akyse) esame kaip kadaise neišprususių prasčiokų Jėzaus mokinių būrelis. Ir ko tik tame būrelyje nebuvo: muitininkas Levis, karštuolis Petras, vagišius Judas, naivuolis Pilypas, garbėtroškos broliai Jonas ir Jokūbas; moterų dar prastesni reikalai: palaidūnė Magdalena, iš kurios išėjo septyni demonai, pagydytosios iš nelabų dvasių ir kt. Tik viena jiems buvo bendra – meilė ir pasitikėjimas Kristumi: jie buvo tarsi Jėzaus apsėsti.

Kažkuo ir mes, gerbiamas klebone, esame panašūs: tarp mūsų yra originalių, keistų žmonių, ligonių, invalidų, regėtojų, griežtai atgailaujančių, savitai besimeldžiančių ir kitokių. Tikriausiai keistai mes atrodome normaliems, logiškiems žmonėms – tikri prasčiokai esame, klebone! Jūs tikrai mandagus, svetingas – mus pamaitinote mokyklos valgykloje; sporto salėje, lyg viešbutyje, buvo ant grindų visiems paruošta netgi balta patalynė; čia, mokykloje, gavome ir pus-

ryčius. Bet... atleiskite, jei atvirai pasakysime, kad lengviau atsidusote mums išėjus... Atleiskite, kad mes tokie netašyti, prasčiokai. Mat Dievas mėgsta humorą. Jis savo pagalbininkais renkasi pasaulio paikuosius, neišmintinguosius. Tokia jau yra *kryžiaus kvailystė.*

Tai tokios tokelės šiandien. Labanakt, šventasis Viešpatie! *Tikra auka Dievui yra sugrudusi dvasia, – Tu, Dieve, nepaniekinsi širdies, sugrudusios ir atgailaujančios* (Ps 51,19).

41-oji diena [237–244] *Birželio 14 d.*

Švenčionys–Naujas Strūnaitis–Sariai

Šv. Mišių aukoje prasideda nauja diena. Prieš Mišias klebonas pasako, kad galime šv. Komuniją priimti ir klūpodami (vakar buvo įspėjęs, kad duos tik stovintiems). Ačiū! Viskas, kas įvyksta gyvenime, tinka aukai. Dėkinga širdimi mes priimame Švenčionių parapijos klebono ir žmonių gerumą, rūpinimąsi mumis; visą laukiančią dienelę sudedame į šv. Mišių auką ir palaiminti iškeliaujame. Suskamba varpas, palydi keliolika žmonelių ir liekame vieni.

Išėjus už Švenčionių miesto, labai mielai ėmė jungtis į *Kryžiaus kelionę* užmiesčio gyventojai, buvo jaunimo ir vaikų. Vienoje vietoje laukia keturi berniukai ir viena mergaitė. Vos priartėjame, jie tuoj pat atbėga ir įsijungia į eiseną, į rankeles paima kryžius ir statulėles ir ketina eiti kelis kilometrus, nes jau vakar laukė nuo ryto iki pavakario (manė, kad mes vakar turėjome praeiti), nesulaukę nutarė pradėti iš naujo.

Štai šie šaunuoliai su mumis! Ilgai keliauja kartu. Miške sustojame pietų pertraukai. Jie jaučiasi kaip savi, kartu pavalgome, pabendraujame. Jų gerumas, linksmumas užkrečiantis. Vaikeliai ir po pietų rengėsi keliauti tolyn, bet atvažiavo dviračiu pasiuntinys ir paliepė vaikams sugrįžti. Mūsų

piligrimai vaikus apdovanoja paveikslėliais, nusifotografuoja mūsų geruolėliai kaip būsimi Lietuvos piliečiai, pamojuoja rankelėmis ir grįžta namo. Telaimina Dievas jūsų gyvenimą! Kai užaugsite pažiūrėkite į save nuotraukoje ir prisiminkite uolumą ir meilę, su kuria nešėte Jėzaus kryžių ir Motinos Marijos atvaizdą.

Dėkingi visiems geriesiems žmonėms, lydėjusiems ilgiau ar trumpiau Strūnaičio link. Liko širdyje jūsų mieli veidai, jūsų uolumas nešant *Kryžių*, vidinis supratimas to, ko nesupranta net mokyti žmonės ar kunigai...

Kopiame vis aukštyn. Prieš akis – puikus vaizdas. Ten driekiasi miško, kurį praėjome, juosta, laukuose pabirusios sodybos. Kelias vis kyla į kalną. Net *Kryžius* atrodo nešamas pusiau statmenai. Strūnaičio bažnyčia ant aukštos kalvos, apjuosta masyvia akmenų tvora, iš išorės vietomis 4–5 m aukščio, turi net įtvirtinimus. Iš išorės atrodo kaip pilis, aptverta gynybine siena. *Šv. apaštalų Petro ir Pauliaus* bažnyčia sumūryta iš akmenų. Nuo šventoriaus atsiveria nuostabi panorama. Pasakojama, kad anksčiau, kol medžiai buvo mažesni, buvo matyti Švenčionių bažnyčios bokštas. Bažnyčia remontuojama. Didžiajame altoriuje už pastolių matomas kryžių nešantis Kristus, iš šonų – profiliu stovi abu apaštalai. Labai vykusios skulptūros – apaštalai ryžtingi, be kartu labai nuolankūs.

Prasideda vidudienio šv. Mišios. Žmonių pilna bažnytėlė, gražiai gieda choristai. Po *Žodžio liturgijos* piligrimų vardu tariu žmonėms:

Gerieji žmonės! Kokią nuostabią vietelę jums davė Viešpats! Kokios gražios apylinkės, kalvelės ir kloniai. Tikriausiai todėl ir jūs patys tokie gražūs.

Jums rūpi, kaip vyksta ši Kryžiaus akcija, kas ją sumanė? – Ją sumanė Viešpats savo širdyje. Tai Jo Jubilie-

jinių metų dovana Lietuvai. Kodėl šiame Kryžiaus kelyje eina didelė Lietuvos žmonių dalis, tik Jis vienas žino. Neramieji žemaičiai pajuto vidinį paskatinimą rengtis Kryžiaus karui, žinoma, ne ginklais, bet atgaila ir malda. Ir išėjo žmonės, prieš pragaro galybę apsišarvavę Kryžiumi, Švč. Motinos atvaizdu, su rožančiais rankose. Šitie kariai patys yra silpni, nuodėmingi, bet jie patikėjo „negalimų dalykų Dievu" ir išėjo.

Štai Kryžius. Tai Dievo–Žmogaus pergalės ženklas, tai didžiausios Meilės ženklas. Ant Kryžiaus ne varinis žaltys, Mozės iškeltas Sinajaus dykumoje, bet gyvas Jėzus, kad mes, įgelti nuodėmės, nemirtume, bet Jo žaizdų būtume pagydyti, Jo Švč. Kraujo nuplauti ir pašventinti.

Dvasios akimis žvelgdami į Kryžių, „pamatykime Malonę Jėzaus pervertame šone", kaip giedama „Kalnuose". Šitas Jėzus ant žmonių pečių keliauja aplink Lietuvą, trokšdamas jos dvasinio atgimimo, prisikėlimo. Viešpats yra laukiantis Dievas, kaip skelbia jūsų šventoriuje ant medžio kryžiaus įrašas: „Aš laukiau tavęs". Jėzus visuomet laukia, Jis nori atleisti mums nuodėmes, dovanoti ramybę ir gyvenimo pilnatvę.

Jėzus tapo gyvenimo Duona. Sunkus yra duonos kelias:

„Kaip javų pėdus Meilė surenka jus į save.
Ji kulia, kad apnuogintų.
Ji sijoja jus, kad nubyrėtų pelai.
Ji mala jus iki baltumo.
Ji minko jus, kol suminkštėjat.
O tada ji patiki jus savo šventajai ugniai,
kad taptumėt šventąja duona
šventajai Dievo puotai" (Kahlilis Džibranas).

Tai procesas, ir jis vadinamas Gyvenimu dėl kitų. Kuo daugiau mes būsime ***dėl****, tuo panašesni tapsime į*

Jėzų, kuris ***dėl*** *mūsų išganymo tapo žmogumi, gyveno, kentėjo, mirė ir prisikėlė. Negana to, Jis mums paliko save, kaip Duoną, kad, ją valgydami, taptume Kristumi. Leiskime, kad ir mumis žmonės maitintųsi, dalykime, laužkime save, kaip duoną kitiems. Kuo daugiau savęs atiduosime kitiems, tuo daugiau turėsime, nes tapsime panašūs į Jėzų, neišsenkamos meilės šaltinį. Šitas Kryžiaus kelias irgi yra dalijimasis. Ką mes dalijame? Savo širdį. Štai jau keturiasdešimt dienų mes dykumoje – kelionėje ir esame gyvi jūsų visų gerumo dėka. Jūs mus maitinate, sutinkate, lydite, suteikiate mums pastogę. O duoti, dalyti yra nuostabu. Tai savotiška priešprieša šiandieniniam sumaterialėjusiam pasauliui, kuris nori tik gauti, kuo daugiau gauti. Ir ką turi? Nerimą, depresiją, pavydą, puikybę, savinaiką. Kodėl? Nes nepasisavina Kryžiaus dialektikos, kuri yra visiškas savęs atidavimas, būvis* ***dėl*** *kito. Tai Dievo vidaus gyvenimo esmė – atsidavimas kitam, gyvenimas dėl kito, gyvenimas kitame.*

Švenčionyse buvo mūsų pusiaukelė, šiandien pradėjome antrą kelinį ir galime liudyti, kad dėl Dievo gerumo ir jūsų širdies dosnumo mums nieko netrūko.

Bernardas Brazdžionis nerimastingai klausia:

Ėjau, klupau iš pirkios į pirkelę:
– Kur tu, Tėvyne, kur tu, Lietuva?
Tik balsas tas man rodė tamsų kelią:
– Aš čia – gyva, aš čia – gyva...
Kaip skausmo ašaros, mirgėjo žiburėliai...
– Ar tu tenai, ar tu ten, Lietuva?
Ir iš tamsos, ir iš nakties, ir iš šešėlių
Atsiliepė: – Aš čia – gyva!

Tėvynė tikrai gyva! Ji atsigauna po patirto šoko: kai kurie žmonės, išėję iš nelaisvės narvo, turėjo išsiugdę lau-

kinius grobuonies instinktus, tačiau virš instinktų yra tas, kuris „nugalėjo pasaulį". Tai Jėzus, Jis rikiuoja savo mažąją armiją ir siunčia ją į pasaulį. Jėzus gyvas savo žmonėse, – per juos jis išgelbės Lietuvą.

Mieli žmonės, Jėzus tuojau bus ant šio altoriaus ir pašauks mus vardu: „Onute! Jonai! Magdute... ateik! Ateik ir leisk man tave apdovanoti, kad tu galėtum apdovanoti kitus". Atsiliepkime Jėzui!

Jūs dabar matote šitą mažą originalių žmonių būrelį, kurie patikėjo „Kryžiaus kvailybe", ir, nors patys to nesuvokdami, ištvermingai tęsia kelionę, tikėdami, kad Dievas teikia palaimą ir vaisingumą. Jėzus kalbėjo: „Bus ženklų saulėje, mėnulyje ir žvaigždėse, o žemėje tautos blaškysis, gąsdinamos baisaus audringos jūros šniokštimo. <...> Tuomet žmonės išvys Žmogaus Sūnų, ateinantį debesyse su didžia galybe ir garbe. Kai visa tai prasidės, atsitieskite ir pakelkite galvas, nes jūsų išvadavimas arti" (Lk 21,25.27–28).

Pakelk, Lietuva, galvą! Pakelkite galvas, visi jos žmonės, nes mūsų išvadavimas arti.

Gana jau prigalvota, primąstyta
Ir noriu vėl pavirst mažu vaiku,
Kuris, nuskynęs pievoje gėlytę,
Negal nuo Jėzaus atitraukt akių.
Gana nekęsta... Eikim išbučiuoti
Visas akis, visas žaizdas, visas gėles...
Pabodo nuoskaudas kaip pinigus skaičiuoti
Ir ruošti keršto valandas žiaurias.
Nuo Markso, Hegelio tuštybės ir menkystės,
Nuo viso dirbtinumo pavargau...
Bažnyčioje – Mergelė Sūnų vysto...
O taip norėtųsi, kad ir mane priglaust...

(Kun. R. Grigas).

Būkime mažutėliai! Vaikai – būsimoji Lietuva. Kaip mistikei šv. Teresei Jėzus yra pasakęs: „Terese, jei būčiau nesukūręs Dangaus, dėl tavęs jį dabar sukurčiau", taip ir mums kiekvienam Jis nori padovanoti dangų. Priimkime Jo dovaną. Jau žemėje pradėkime Dangaus gyvenimą, gyvendami ***dėl*** *kitų.*

Po šv. Mišių klebonas Juozas Donatas Puidokas visų parapijiečių vardu pakvietė pasistiprinti: *Dvasia stropi, bet kūnas silpnas. <...> Žmogus gyvas ne viena duona, bet...* Žmogui pirmiausiai reikia duonos, nes tai pagrindas, ant kurio statomas dvasinis pastatas. Mes kartais iškeliame pastatą – dvasinį gyvenimą, pamiršdami pagrindą – kūną ir duoną, taip suardome harmoniją.

Žmonės iš savo gerumo paruošė stalą čia pat šventoriuje, kad mes pasistiprintume ir pajėgtume toliau keliauti. Žemėn buvo įkasti mediniai stulpeliai, ant jų uždėtos ilgos lentos, užtiestos staltiesėmis, prikrauta daugybė įvairiausių gėrybių.

Kiek čia sutelkta meilės ir dosnumo! Išgyvenome tai, kas yra tikra Bažnyčios bendruomenė. Žmonės ne tik parengė stalus, bet ir kiekvienu tarsi vaiku rūpinosi, kad tik pavalgytų, kad neliktų alkanas.

Pagrindines mūsų maitintojas ir globėjas įamžiname fotonuotraukoje, – galės į save pasižiūrėjusios išgirsti paties Jėzaus žodžius: *Ką padarėte vienam mano mažiausiųjų, man padarėte.*

Nors bažnyčia ant tokio kalno, bet visai netoli didžiojo altoriaus (iš išorės) yra gilus šulinys su labai švariu, skaidriu vandeniu. Tie, kurie šiandien pasninkauja su duona ir vandeniu, galėjo atsigerti tikrai gaivaus, Viešpaties palaiminto vandens.

Po vaišių maloniai bendraujame su žmonėmis, padainuojame tremtinių dainų, – juk šiandien *birželio 14-oji!*

Ačiū, mielasis klebone, mus taip šiltai priėmęs, bendravęs, drąsinęs! Ačiū visiems!

Jei norit pažinti Dievą, nėra ko jums minti mįslės.

Verčiau apsižvalgykit aplinkui ir jūs išvysit Jį žaidžiant su jūsų vaikais.

Ir žvelkit į erdvę; jūs regėsit Jį vaikštant tarp debesų, tiesiant rankas žaibuose ir leidžiantis su lietumi.

Jūs pamatysit, kaip Jis šypsosi gėlėse, paskui pakyla ir moja ranka medžiuose (K. Džibranas).

Laikas leistis nuo šio palaiminimų kalno. Klebonas pataria eiti ne į Šutus, bet į Sarius, nes Šutuose tik kelios sodybos, gali nebūti vietos nakvynei, o Sariuose yra mokykla.

Patraukiame per mišką Sarių link. Tai vienur, tai kitur jungiasi į kelią žmonės, ypač vaikai. Jie taip noriai, su džiaugsmu neša kryželius savo mažose rankytėse arba įsikibę į mamos nešamą kryžių. Mamos vežimėliuose veža savo kūdikėlius. Viena savo 5-metį Stasiuką neša ant sprando. Sėdi sau bambliukas patogiai įsitaisęs, o motina vos spėja šluostyti prakaitą nuo veido. Priekyje neša kryželius visas pulkas vaikų. Jie jau toli nukeliavo, sakome, kad grįžtų, per sunku mažutėliams, bet tėvai ir vaikai vienbalsiai atsako:

– Mes dar norime eiti, eisime tol, kol baigsis miškas.

Kai baigiasi miškas, atsisveikiname su uoliaisiais *kryžnešiais.* Tai tikri šventieji, jie ir išlaiko Bažnyčios gyvastingumą. Čia nejučia prisiminiau Rabindranatą Tagorę:

– Viešpatie, – pranešė karaliui tarnas, – šventasis Narotamas niekad nesiteikė aplankyti tavo karališkos šventyklos. Jis gieda Dievo garbę po medžiais prie vieškelio. Šventykla stovi tuščia be garbintojų. Jie buriasi aplinkui

jį kaip bitės apie baltą lotosą, nekreipdamos dėmesio į auksinį medaus ąsotį.

Karalius prislėgta širdimi atėjo pas Narotamą, kuris sėdėjo žolėje. Karalius jį paklausė:

– Tėve, kodėl palieki mano šventyklą su aukso kupolu ir sėdi dulkėse, sakydamas lauke pamokslus apie Dievo meilę?

– Nes Dievo nėra tavo šventykloje, – atsakė Narotamas.

Karalius susiraukė ir tarė:

– Ar tu žinai, kad dvidešimtį milijonų aukso svarų sunaudojau pastatyti tam meno stebuklui ir kad jisai pašventintas iškilmingiausiomis apeigomis?

– Taip, žinau, – atsakė Narotamas. – Tai buvo tuo metu, kai tūkstančiai tavo žmonių, kurių namai buvo sudegę, stovėjo, veltui prašydami pagalbos prie tavo durų. Ir Dievas tarė: „Vargingas padaras, kuris negali aprūpinti pastoge savo brolių, nori statyti man namus?!" Ir jis apsigyveno su benamiais medžių ūksmėje prie kelio. O ta auksinė pūslė vien karštą tavo išdidumo tvaiką slepia.

Karalius sušuko jam įtūžęs;

– Nešdinkis iš mano šalies!

Šventasis jam ramiai atsakė:

– Taip, ištremk mane tenai, kur jau esi ištrėmęs mano Dievą.

Ir Lietuvoje yra parapijų, kur pagrindinis dėmesys skiriamas ne vidinei bendruomenei ugdyti, bet bažnyčios išorei. Pradedama ne nuo to galo. Jei bus gyvybinga bendruomenė, bus graži ir išorė. Kas iš tos *auksinės pūslės*, jei viduje nėra gyvojo Dievo?!

Kaip puiku keliauti mišku! Ne veltui miškas apipintas legendomis, apgyvendintas vaiduokliais, fėjomis ir laumė-

mis. Tikrai yra gyva *miško dvasia.* Ji ošia paslaptingą lopšinę, kuždа, čiauška, girgžda, čiulba, ulba, glamonėja kvapais, tiesia po kojų minkštučius samanų kilimus, maitina saldžiomis uogomis (tokių neišauginsi nei sode, nei darže), džiugina grybais. Miškų gėlės geria miško aromatą, naktimis kalbasi su žvaigždėmis, mėnuliu, dieną su saule.

Sariai labai graži, tvarkinga gyvenvietė. Centre medžių sargyboje gražus tvenkinys, jame plaukioja gulbė. Kairėje pusėje skverelyje koplytėlė, joje lietuviškų bruožų su nuometu ant galvos, basomis kojomis *Švč. Mergelė Marija* ir prigludęs prie Jos krūtinės *Kūdikėlis Jėzus.*

Pasimeldžiame, pagiedame ir patraukiame į Sarių pagrindinę mokyklą. Čia mes nakvosime. Vakarienę valgome iš atsargų. Mes į Sarius atėjome ne pagal planą, bet vis tiek esame mielai priimti. Ačiū direktorei ir mokytojams!

42-oji diena [245–251] *Birželio 15 d.*

Sariai–Pavoverė–Pabradė

Kaip elnė ilgisi tekančio vandens,
taip aš ilgiuosi Tavęs, Dieve.
Visa gyvastimi trokštu Dievo – gyvojo Dievo, –
kada nueisiu pamatyti Dievo veido? (Ps 42, 2–3).

Padėkoję pagrindinės mokyklos mokytojams, mokinių būrio ir kelių mokytojų lydimi, išeiname iš Sarių. Eidami pro tvenkinį matome plaukiant gražuolę gulbę. Oriai iškėlusi galvą šita vandens gražuolė atrodo lyg užburta karalaitė. Atsidūsti: koks gražus yra Dievas, jei Jo kūriniai tokie puikūs!

Atsisveikiname su Sarių mokiniais ir patraukiame į gana ilgą kelią Pavoverės link. Einame asfaltu. Čia toks triukšmas – lekia ir lekia automobiliai, nėra dulkėtų vieškelių ramybės,

laukų grožio. Pravažiuoja dviaukštis autobusas su vaikais: jie sužiūra į mus, moja rankutėmis. Palaiminame vaikystę *Kryžiumi.*

Kelias monotoniškas, abipus asfalto pievos arba miškas. Čia nėra žmonių, taigi ir padėjėjų nešti *Kryžių.* Einame ir meldžiamės.

Pavoverė. Ant mažos kalvelės stovi medinė, sena bažnyčia, skirta *Šv. Kazimiero* garbei. Bažnytėlė ir varpinė – architektūriniai paminklai. Viduje dominikoniškas braižas, – praeityje čia buvo dominikonai. Pavoverės bažnyčią aptarnauja Pabradės klebonas Valentinas Šiuša. Jis pasitinka mus kartu su parapijiečiais. Bažnyčioje pagiedame *Švč. Jėzaus Širdies litaniją,* giesmę *Jėzaus Širdžiai.* Paskui susirenkame šventoriuje, kur mums padengtas stalas. Bendraujame kas lenkų, kas rusų kalba ir puikiai susikalbame. Vaikai moka ir lietuviškai. Sėdime ant minkštų šventoriaus samanų, džiaugiamės gamtos ir žmonių palankumu. Žmonės nori nusifotografuoti. Lai pasižiūrės į save ir prisimins, kad jų gerosios rankos ir širdys pastiprino Viešpaties piligrimus.

Žmoneliai mielai įsijungia į procesiją ir išeiname Pabradės link. Išsinešame gerus, šiltus prisiminimus. Būkime vieningi Jėzuje!

Popietinė kelionė lengvesnė – iki Pabradės belieka 5 km. Eidami sustojame poilsio miške. Kas atsigula ant samanų kilimo, kas melžiasi prie *Kryžiaus* arba nuošalesnėje vietoje, kas šnekučiuojasi.

Šiandien mūsų grupėje vyksta kažkokia vidinė krizė. Tikriausiai rytoj dar sumažės piligrimų. Šita kelionė yra ne vien fizinių, bet ir dvasinių jėgų išmėginimas. *Dvasia stropi, bet kūnas silpnas, todėl budėkite ir melskitės,* – ragina Kristus.

Jėzau, padėk mums! Nedaug beturime pajėgių žmonių nešti *Kryžiui*. Bet nors ir silpniausi pečiai beliktų, *Kryžių* vis tiek nešime. O gal tai išmėginimas, kaip Senajame Testamente buvo Gedeono kariuomenei?

Poilsio valandėlė baigėsi. Artinamės prie *Pabradės*. Miestas ilgas kaip vieškelis, daugiausiai pušynai, kairėje aukštas krantas, apačioje kelias, dešinėje geležinkelis. Vienoje vietoje, prie pat geležinkelio bėgių, žydi visas pulkas lauko aguonėlių: jų raudonos galvelės atrodo kaip kraujo lašai. O gal čia kadaise mūsų tremtiniai ir verkė kruvinomis ašaromis, grūdami į ešelonus...

Einame ir einame, o bažnyčios vis nematyti. Ji neturi iš toli matomų bokštų. Beveik baigiantis gatvei pasitinka vaikai su mokytoja ir darniai įsijungia į *Kryžiaus procesiją*, dalyvauja sutikime prie vartų, kur, užkopę į bažnyčios kalnelį, esame sutinkami su duona ir druska. Pasitinka mielas, linksmas klebonas (šiandien mums tai antras susitikimas su juo – pirmas buvo Pavoverėje).

Bažnyčia yra *Šv. Juozapato* vardo, iš išorės primenanti stačiatikių architektūrą. Bažnyčios aplinka nuostabi: pušynai, šventorius gražiai apželdintas, daug erdvės, gėlių. Bažnyčioje prieš šv. Mišias lenkiškai meldžiamasi *Rožinio* malda, paskui *Švč. Jėzaus Širdies litanija*. Šv. Mišios aukojamos lenkų kalba. Labai gražiai žmonės gieda, gana vieningai, visa bendruomenė.

Po šv. Mišių į susirinkusius lenkiškai kreipiasi mūsų Janytė iš Vilniaus. Šventoji Dvasia uždega jos širdelę. Ji taip džiugiai liudija, supažindina su *Kryžiaus kelio* tikslu. Matau jos spinduliuojantį veidą. Širdyje gera. Kad kuo daugiau būtų tokių spinduliuojančių būtybių!

Bažnyčioje meldžiasi nemažas būrelis neįgalių vaikinų ir merginų. Tai dideli vaikai, Žano Vanjė numylėtiniai. Koks

jaudinantis susitikimas su šiais vaikais! Po šv. Mišių bažnyčioje jie puolė mums į glėbį, glostė, bučiavo, glaudėsi, vadindami: *Mama! Mamyte!* Jų akyse slypi kūdikis, meilės ištroškęs vaikas. Vienas Dievas žino, kodėl jie pažymėti centrinės nervų sistemos negalia? Jautrūs mūsų piligrimai, ne vienas ir pravirksta. Šiems meilės ištroškusiems dideliems vaikams daugelis atiduoda savo rožančius, paveikslėlius, o jie viską ima su didžiausiu džiaugsmu. Sunku su jais atsisveikinti. Prie bažnyčios durų juos su auklėtojomis nufotografuojame. Gal dar rytoj susitiksime? Iki, brangieji! Sujaudinote mus ligi širdies gelmių.

Nakvojame internatinėje mokykloje. Joje gyvena per 300 moksleivių. Mokykloje pavyzdinga švara, tvarka, daug estetiškumo, ant sienų mokinių darbai – paveikslai, sukomponuoti iš gėlių, lapelių, vaizduoja įvairius gyvūnėlius, paukščius, kitus vaizdus. Daug gėlių palangėse. Koridoriai platūs. Viename fojė įrengta atvira koplytėlė, ant sienos *Čenstachavos Marijos* paveikslas – gobelenas, kryžius, ant grindų kilimas, kampe gyvos gėlės.

Nakvynė puiki: kas izoliatoriuje, kas sporto salėje, kas plačiuose koridoriuose. Vakarienė – mokyklos valgykloje. Nuoširdžiai mums patarnauja jaunos virėjos Tanė ir Ramunė, labai intelektuali ir kultūringa direktorė Joleta Dubauskienė stengiasi, kad nieko netrūktų, kad būtų ramybė. Nuostabi ir mokyklos katechetė p. Teresa. Pasijuntame tarp dvasios aristokratų, pradedant bendrabučio budėtojomis, baigiant pedagogais.

Pabradė–Nemenčinė

Pusryčiai toje pačioje valgykloje, kur miela pabūti su joje dirbančiais nuostabiais žmonėmis. Po pusryčių susirenkame bažnyčioje. Čia jau laukia vakarykščiai bičiuliai – Žano Vanjė numylėtiniai neįgalieji vaikai (jis dėl jų paliko kario karjerą ir jiems skyrė savo gyvenimą). Šventoriaus jaukumas, grožis iš karto nuteikia maldai. Piligrimai meldžiasi šventoriuje, kiti prie *Kryžiaus*, dar kiti – bažnyčioje. Vaikai glaustosi prie mūsų kaip kačiukai. Na ir kodėl pritrūko jiems meilės tėvų širdyje? Taip skaudu girdėti vaiko širdies aimaną: *Mane mama paliko, ji manęs nemyli!*

Beveik visi jie per šv. Mišias priima Komuniją. Padėkojame gerajam klebonui Valentinui Šiušai, internatinės mokyklos vadovei ir mokytojams, visiems žmonėms. Tada pradedame atsisveikinti su vaikais. Šie puola piligrimams į glėbį, bučiuoja ir visi ima balsu verkti. Pravirkdo mus ir bažnyčioje buvusius žmones. Prašome vaikus, kad jie melstųsi už savo tėvus, savo širdelių skausmą aukotų Jėzui ant Kryžiaus už Lietuvą.

Pagaliau išsirikiuoja šaunioji mūsų eisena. Manau, kad Jėzui ir Švč. Mergelei buvo be galo gera tarp šių vaikų. Jie taip uoliai ir nuoširdžiai nešė *Kryžių*, *Mariją Paslaptingąją Rožę*, mažesnius kryžius ir kryželius. Kiekvienas norėjo ką nors nešti. Kryžius palietė jų jau ir taip visą gyvenimą slegiamus pečius. Jie priėmė ir šią naštą. Eina vaikai susitelkę, laimingi. Vienas didelis Vaikas paėmęs *Marijos* statulą ir bučiuoja veidą, lūpas. Viena maldininkė norėjo jį įspėti, bet jai tarėme:

– Leisk jo meilei išsilieti, tegul jis bučiuoja. Tai motinos, tai Meilės šauksmas. Jo bučinys – malda, skundas Motinos Širdžiai, o kartu ir Meilė.

Eina šie *Viešpaties mažutėliai*, nešdami savo gyvenimo kryžių. Eina nešdami ir Lietuvos Kryžių, melsdami Lietuvai praregėjimo. Jie taip širdingai gieda. Lydi maždaug tris kilometrus, kelia kartu rankas į Dangų, giedodami *Sveika, sveika, sveika, Marija!*

Kiekvienas maldininkas turi po vaiką, o kiti ir po du, įsikibusius į parankę. Tie atviraširdžiai veidai be kaukių, būdingų mums, tas jų spontaniškumas, džiūgavimas, skundas ir ašaros skamba gražiausia šlovės giesme Viešpačiui. Ji kyla iš širdžių, kurios gyvenime nepadarė ir nepadarys blogio, nes jie yra Evangelijos mažutėliai, kuriems priklauso Dievo Karalystė. Tai jie mūsų gerieji Mokytojai, mokantys mylėti, mokantys priimti meilę ir dovanas iš Dievo rankų ne bet kaip, bet su džiūgaujančiu dėkingumu. Kokie mes nuodėmingi ir išdidūs, palyginti su jais. Jie – *Viešpaties mažutėliai*, paveldėję Tiesos kilmingumą. Dieve, padėk mums iš jų mokytis! Padėk mums eiti per žemę tik gera darant ir gera linkint. Padėk mums nusiimti kaukes ir vienas į kitą žvelgti atviru žvilgsniu.

Atsisveikindami laiminame vieni kitus. Būrys vaikų grįžta namo, globojami gerųjų auklėtojų, atstojančių jiems tėvus.

Šiame *Kryžiaus kelyje* Dievas mums duoda akademines pamokas. Šventoji Dvasia, Tu esi didžioji Pedagogė, padaryk mus imlius šioms pamokoms, kad nusileistume iš savo „didybės" sosto, atsistotume basomis kojomis ant žemės ir ne žodžiais, bet gyvenimu liudytume atleidimą, meilę. Ar mes Dievo meilę priimame taip, kaip mūsų meilę priėmė tie dideli vaikai: su dėkingumu, ašaromis, džiaugsmu? Ačiū, Kristau, už pamokas, kuriose pamatome, kaip daug mums trūksta iki *mažutėlio* būsenos – iki stovėjimo Tavo akivaizdoje tuščiomis rankomis, su visišku pasitikėjimu, puolančiu į Tėvo Rankas.

Atsisveikinę su vaikais, keliaujame toliau, giedame *Kalnus.* Pertrauka miške. Čia, ant žemelės, išdėliojame savo kuklias atsargas, dėkodami Dievui, pasistipriname. Dangus bevalgant apniunka, ima lyti pusiau lietaus, pusiau sniego lašais. Tenka mūsų stalą greit nukraustyti. Griaudžia perkūnija, retsykiais galingai trinkteli. Žaibas niekam nepakenkė. Visi gyvi ir laimingi keliaujame toliau. Šiandien oras toks permainingas: čia kaitra, čia dangus apniunka, oras atšąla, lyja, čia vėl giedra. Kažin ką apie mus mano automobiliais lekiantys žmonės?

Keliaujame mišku. Taip gaila pjaunamų eglių, suvažinėtų ežiukų. Kun. J. Zdebskis sakydavo: *Jei vairuotojas suvažinėja ežiuką, kaltas tik jis, nes ežį galima apvažiuoti.* Atleiskit mums, ežiukai! Atleiskit, prišiukšlinti gražuoliai miškai, prišnerkštos palaukės ir upeliai! Prišiukšlinome savo gražiąją Lietuvėlę, negerbiame miškų, ežerų ir upių. Išorė atspindi vidų. Daugelio viduje irgi tikras sąvartynas.

Taip laukiau vaivorykštės, bet ji nepasirodė. Norėjau nufotografuoti bendrakeleivius, apjuostus vaivorykštės. Viena maldininkė reikšmingai pasakė: *Matyt, mes dar nesusitaikinę.* Taip, mes dar nesusitaikinę su savimi, nemokame prisipažinti, kad turime savo tamsųjį šešėlį, manomės esą tobulybės, o nusivylę imame graužti save, gūžiamės į kiautą, šaipomės, kartais net žiauriai, iš kitų.

Kokia išvada? Turime tapti vaikais, kurie ilgisi atleidimo ir meilės. Nemokėdami atleisti sau, tampame perfekcionistais, užtat daugelį dalykų sutapatiname su forma, klimpstame į smulkmenas, tampame irzlūs, nervingi. Kokie mes įvairiaspalviai, kiek tonų ir pustonių! Bet juk tai gyvenimo mozaika!

Mūsų Antanėlis vakar turėjo palikti piligrimų būrelį. Gaila! Jam reikia vidinio gydymo. Nenusimink, brolau! Tu taip uoliai nešei *Kryžių,* buvai toks paslaugus. Dievas tavęs

neapleis. Mes lauksime grįžtančio. Neši savo paveldėtąjį kryžių, kur kas sunkesnį nei šitas *Keliauninkas.* Išvažiavai liūdnas į savo liūdną būtį. Nenusimink! Ir paskutinį kartą puolęs, susitelk, kelkis ir eik pas Tėvą. Jis Tave supranta geriau negu mes. Jis tau padės.

Nemenčinė. Saulė slenka vakarop. Nuo Pabradės iki Nemenčinės einame vieni, niekas neprisideda, nes žygiuojame greitkeliu. Pasiilgome savo vieškelių, žvyruotų, akmenuotų kaimo kelių ir tų pakelių žmonių. Greitkeliuose, kaip ir miestuose, apima vienatvė, esi lyg svetimas. Tai būsena žmogaus, palikusio Rojų.

Kas yra Rojus mūsų gyvenime? Žemės lopinėlis su mediniu nameliu ir ūkiniu pastatu, stovinčiu vaismedžių, medžių paūksmėje. Tai mūsų Tėviškė, kurios ir dūmai saldūs, kur ir tvoros žydi ir kiekviena pušis tau ošia. Čia po vienu stogu gyvena maža bendruomenė – *šeima.* Kaip miela grįžti į Tėviškę, pajusti vaikiškomis pėdutėmis pašventintą žemę, pajusti savųjų meilę, pasidalyti kelionės įspūdžiais, užmigti ramiu, kietu miegu, įvykdžius Dievulio duotą misiją.

Šventorius tuščias, žmonės viduje gieda *Švč. Jėzaus Širdies litaniją.* Pagarbiai stovime prie durų, jungiamės į bendrą giesmę. Šv. Mišiose konsekruojama ir laiminama dar viena, jau 43-ioji kelionės diena. Mielas Dieve, šiandien su Tavo pagalba pasiekta pergalė. Kokia? – 1000 kilometrų! Ačiū Tau, Dievuli!

Šiąnakt ir nakvynė nuostabi. Kadangi mokykloje abiturientų išleistuvės, dalis piligrimų nakvos bažnyčioje (!). Švč. Sakramentas išnešamas į zakristiją, o mes jaukiai įsikuriame restauruojamos bažnyčios prieglobstyje. Didžiajame altoriuje stebuklingas *Švč. Mergelės Marijos su Kūdikėliu* paveikslas. Marija, Tu tokia graži! Viena ranka prilaikai savo Vaikelį, o

kitoje laikai šakelę su trimis žiedais. Marija, Tu – *Gyvenimo Duonos* Motina. Tu – Rojaus dvelksmas. Mes po kryžiumi pagimdyti Tavo vaikai... Labanakt, Mama! Užmigdyk savo vaikus, pėsčiomis nuėjusius 1000 kilometrų.

Kai kurie maldininkai sutriko sužinoję, kad teks miegoti šventovėje. Mes per amžius gyvensime su Dievu Jo Namuose, o kai Jis žemėje pasiūlo išmėginti Dangaus būstą, – bijome. Kodėl? – Todėl, kad esame dideli. Jei būtume vaikai, nebijotume. Vaikas patikliai užmiega ant tėvo rankų. Labanakt, Tėve!

Aš puikiai įsikuriu po sakykla.

44-oji diena [257–260] *Birželio 17 d.*

Nemenčinė–Buivydžiai

Tėve, ačiū už naują, šaltoką dieną. Ačiū už puikią nakvynę Tavo Namuose, už nakties ramybę ir palaimą, už tai, kad tuojau bus šv. Mišios ir Tu mus sustiprinsi Jėzumi. Ačiū, kad galime pradėti antrą tūkstantį kilometrų. Kiekviena įminta maža žmogaus pėdutė tebūnie pašventinta Jėzaus Krauju.

Šios bažnyčios prieangyje yra labai išraiškingas kryžius. Ant jo – jau miręs Jėzus, šonas atvertas. Akys aptrauktos mirties migla. Jo veide didelė kančia ir ramybė, visas Jėzus spinduliuoja beprotiškos meilės galia. Tokio kryžiaus tikrai niekur nesu mačiusi.

Šventasis Tėve, ką Tu išgyvenai, kai Sūnus Tave pašlovino visų mūsų vardu šitokia Mirtimi? Tėve, kaip Tu pamilai pasaulį, jog atidavei už jį savo viengimį Sūnų! Tebūnie šita kelionė ne vien atgaila, bet ir padėka. Tėve, tesugrįžta Lietuva pas Tave. Dėl mylimo Sūnaus kančios ir mirties, prikelk, atgaivink Tėvynę!

Po rytmetinių šv. Mišių išeiname tyliai, paprastai ir tuoj pat. Kodėl? Abiem pusėms taip geriau. Maždaug po valandos

sustojame gražioje pievelėje papusryčiauti. Kaip gera, mes savo stichijoje! Žemė visada mūsų laukia, ko nepasakysi apie žmones. Žemė visada mums motina.

Po pusryčių keliaujame toliau. Tik vienut vienutėlėje vietoje prie kryžiaus laukia būrelis žmonių. Pasisveikiname, pasimeldžiame, truputį pabendraujame ir žygiuojame vėl.

Nuo Nemenčinės prisijungia keli vilniečiai ir Antanas iš Palemono. Pastiprinimas. Jie ištvermingai neša *Kryžių*, pastovieji nešėjai gali kiek pailsėti. Dar vienas džiaugsmas: šiandien kelioms dienoms sugrįžo mūsų gerasis Henrikas. Be to, per Henriką Klaipėdos tretininkų motinėlė Birutė atsiuntė įvairaus maisto. Kaip mumis rūpinasi Apvaizda! Ačiū Dievui, kai mus maitina, bet ačiū, kai ir nemaitina. Ačiū, kai pakelėse mūsų laukia būreliai žmonių, bet ačiū ir kai niekas nebelaukia... Einame gana aukšta vieta. Driekiasi miškai, kalneliai ir kalvos, nuo jų aukštumos žiūrint, plyti slėniai, prismaigstyti trobelių.

Leidžiantis į klonį kraštovaizdžio grožis pasislepia, mus apgaubia ūksmingo miško paslaptis, kvapai, paukštelių čiulbesys. Vienur kitur jau sirpsta žemuogės ir džiugina maloniu miško kvapu. Išėję iš miško akis ganome bulvių, banguojančių javų plotuose. Rugiai vilnija vėjyje. Bus duonelės. Netoliese ir gandras lizde, budriai saugantis naują gyvybę, kitas išskridęs mažyliams maisto. Žiūri gandras į mus iš savo aukštybių, nenutuokdamas, kas čia vyksta.

Kryžių pasitinka pavieniai žmonės. Jie eina drauge iki bažnyčios, stovinčios kaip balta nuotaka ant kalno. Įdomi jos architektūra – viskas veržte veržiasi aukštyn. Štai ir nuoširdus kunigas Vitold Zuzo. Bažnyčios durys atviros, ant altoriaus dega žvakės. Čia mes laukiami.

Vos įėjus, tarsi rankos mus apglėbia ir kelte kelia aukštyn: centrinis kupolas suprojektuotas smailės principu. Didžiaja-

me altoriuje kryžius su mirštančiu Karaliumi – Jėzumi, dešinėje *Švč. Jėzaus Širdies* paveikslas, kairėje – į savo motinišką glėbį kviečianti *Švč. Mergelė Marija.* Nuostabus ir stebuklingas šitas Marijos paveikslas. Švč. Mergelė Marija, švelniai apkabinusi savo Kūdikėlį, galvą palenkusi į dešinę ir priglaudusi prie Kūdikėlio galvelės, žvelgia į žmogų, tarsi sakytų: *Žmogau, štai tavo Jėzus. Aš tau Jį auginu. Atsiverk Jėzui, atsiduok Jam.*

Marija, ant mūsų *Kryžiaus* – tas pats Jėzus, kurį Tu laikai apglėbusi. Tau atiduodame šios dienos nuovargį, skaudamas kojas, sąnarius. Mūsų Adelę sukaustė radikulitas, Rožei ištino čiurnos sąnariai, Aldutei ir Janytei streikuoja skrandis, kiti irgi turi regimų ir neregimų kryželių. Juos visus dedame į Tavo motiniškas rankas. Sustiprink savo vaikus. Valentinui labai skauda koją: kad tik nebūtų kraujo užkrėtimas – jis iš skausmo vos paeina. Šiandien išvyksta į Kauną.

Ne mūsų jėgoms, Mama, šita kelionė: ji įmanoma tik Dievo galia. Bet mes laimingi, Marija! Priimk ir skausmą, ir džiaugsmą. Šv. Mišių aukoje į Švč. Viešpaties Kraują pamerk mūsų dienelę, tešaukia vienybėje Dievo gailestingumo mūsų Tautai.

Šiandienos pagrindinė intencija maldoje ir kelionėje: kad tėvai nežudytų savo negimusių vaikelių. Nunešk, geroji Motina, šią intenciją dieviškos Didybės akivaizdon, užtark savo ašarų galia mūsų nekaltų kūdikėlių krauju paplūdusią Lietuvą. Tenetuštėja mūsų kaimai, tenedūsauja seneliai dėl mirštančio kaimo. Menka, mažutė šita mūsų auka, bet ji tokia nuoširdi. Apgaubk šią auką Jėzumi ir ji taps didelė, pakils mielu kvapu į dievišką Didybę.

Gerasis klebonas Vitoldas taip nuoširdžiai pasveikina piligrimus, kad tuojau sustiprėjame, pasidaro gera, kaip namie. Esame sušildyti, nuraminti. Teisinga kinų patarlė: *Vienas*

geras žodis gali šildyti tris žiemas. Nieko mums taip nereikia kaip gerumo ir meilės vienas kitam.

Dienelė užantspauduojama šv. Mišių auka. Joje nuskęsta permaininga diena su šaltu vėju ir lietumi, su saulės spinduliais ir nuostabiais vaizdais, su banguojančiais rugių laukais ir išsirpusiomis žemuogėmis, su piligrimų žingsnių, gana skaudžių žingsnių aidu, tyliais atodūsiais ir džiaugsmo ašaromis. Visa tai tapo *Kristumi. Mes pasidarėme ne tik krikščionimis, bet virtome Kristumi. Džiaukimės ir būkime dėkingi, supraskime mums suteiktą Dievo malonę: mes pasidarėme Kristumi* (šv. Augustinas).

Mūsų laukia karšta vakarienė mokykloje, direktorės Halinos ir šeimininkėlių gerumas. Karštos arbatos ištroškę išgeriame po kelias stiklines.

Nakvynė, kaip įprasta, – mokyklos sporto salėje. Čia kiekvienas įsikuriame savame kampelyje ant grindų ir užmiegame palaimingu miegu. Gražioji Buivydžių Marija, pasaugok savo vaikų miegą!

Girdžiu piligrimus pasakojant „pranašingus" sapnus su baimingomis potekstėmis. Prisimenu žodžius: *Pabusk, kuris miegi. Kelkis iš numirusių, ir apšvies tave Kristus* (Ef 5,14). Pabuskime iš savo pseudopranašysčių, pažvelkime į gyvenimą vaiko akimis ir dings visos baimės. Mes pamilsime save ir pamatysime, kad nuo Krikšto momento mūsų dvasia yra spindinti, joje gyvena Dievas. Pradėkime džiaugtis, nes džiaugsmas ir pasitikėjimas Dievu yra varomoji jėga, teikianti gyvenimo pilnatvę. Kančia – tik slenkstis į harmoningą džiaugsmą. Kuo vidus harmoningesnis, tuo išorė paprastesnė, vientisesnė. Tas skaidymasis į fragmentus, tas puldinėjimas nuo vieno kraštutinumo į kitą rodo, kad neatiduodame vairo Tėvo rankoms, manydami, jog galime patys pakoreguoti kelionės kursą – Tėvo valią. Užtat gyvenime tiek

disonansų, tiek Dievo nenorėtos ir Jo nesiųstos, bet mūsų pačių prisigamintos kančios. Jėzus sako: *Gaila man minios! <...> jie buvo lyg avys be piemens.*

Ateik, gerasis Ganytojau, atnešk mums savo ramybę, susitaikinimą su savo esme; ateik ir padėk mums tapti Tavo *mažutėliais*; griauk mūsų netikro šventumo statinius ir statyk tikruosius *...pagal savo paveikslą ir panašumą.*

Švenčiausioji Trejybe, šiandien Tavo šventės išvakarės. Bažnyčioje Tau jau buvo švenčiama liturgija. Koks slėpinys! Vienis ir Trejybė! Niekada mes nesuvoksime Tavo slėpinio, bet mes galime Tave apkabinti ir mylėti. Pripildyk Meilės visą pasaulį.

Mūsų dvasia šaukia: *Trokštu Tavęs, tik Tavęs, mielasis Dieve!* Leisk mums išgyventi Švč. Trejybės slėpinio džiaugsmą, juk *esame Tavo įsigytoji liaudis, tavo kaimenės avys.* Leisk mums visu rytojaus žygiu šaukti: *O Švenčiausioji Trejybe!*

45-oji diena [261–266] *Birželio 18 d.*

Buivydžiai–Lavoriškės–Kena

Ačiū Tau, Švenčiausioji Trejybe, už naują dieną. O Švenčiausioji Trejybe! – norime Tau be paliovos kartoti. Tekartoja tai kiekvienas mūsų žingsnis keliaujant į Lavoriškes ir Keną.

Pasiruošę kelionei dar buvome gerojo klebono ir šeimininkės p. Teresos pakviesti pusryčių. Mes einame per lenkų arba sulenkėjusių lietuvių teritoriją, o kiek čia gerumo, šilumos. Dievo ir artimo meilė – žmonių jungtis.

Mielasis klebonas siūlo pasilikti, nes bažnyčioje bus švenčiami šv. Antano atlaidai. Bet į Keną tada nueitume naktį, ir tai mums per sunku. Išeiname lygiai 9^{00} val., mūsų laukia 28 km kelias.

Kokia graži *Lavoriškių* bažnyčia kamuolinių debesų fone! Ir kokia mažytė mūsų grupelė, palyginti su šia didybe. Pagarbiname Viešpatį bažnyčioje ir išeiname Kenos link. Už miestelio paėjus galiuką kelio, *Nevieriškėse*, prie kaimo kryžiaus, laukia būrelis žmonių, šone stovi pora stalų, apkrautų įvairiomis gėrybėmis. Nuoširdus abipusis pasisveikinimas, malda ir skanūs pietūs po Viešpaties dangumi, šalia kryžiaus.

Nuoširdūs žmonės, jie priruošę tiek gėrybių: sumuštinių, lašinių, sūrių, sultinio, arbatos, kaimiško nepaprastai skanaus pyrago, šviežio, ką tik pamelžto pieno, uogienės. Vienos moterys mums patarnauja, o kitos gieda prie *Kryžiaus*. Pavalgę giedame drauge, dėkojame geriesiems žmonėms, bučiuojamės. Jie per savo kaimą paneša *Kryžių*. Gale kaimo prie vienos sodybos laukia jauna šeima, rankose – lėkštė sausainių, gaivių gėrimų. Jie tokie laimingi, kad dėkingai pasivaišiname jų dovanomis. Atlygink šiems visiems geriems žmonėms, Viešpatie, savo ypatinga palaima.

Kelias link Kenos eina per gražų mišką. Aukštos pušys stiebiasi į dangų, eglės, balti berželiai pakraščiuose. Matome išsirpusių žemuogių. Nuostabus miško kvapas, gaivumas. Tik visur ta pati bėda: miškai prišiukšlinti. Ir kada mes liausimės? Kada miškus imsime gerbti, jais grožėtis?

Pasitinka mus Vilnia: pašnekina ir skubiai nubėga, nuvilnija į Vilnių – pasveikinti visos Lietuvos mažo būrelio, nešančio *Kryžių*, vardu.

Išėję iš miško, išvystame medinę *Kenos* bažnytėlę ir būrelį laukiančių žmonių. Pasisveikiname ir visi einame vidun. Iš išorės bažnytėlė neišvaizdi, net ir nudažyta niūriomis spalvomis, bet viduje jauku ir gražu, šviesu, apkalta dailylenčių raštais. Didžiajame altoriuje – *Aušros Vartų Gailestingumo*

Motina, dešinėje – *Dievo Gailestingumo* statula, kairėje – *šv. Faustina.*

Čia mes porą valandų laukiame, kol parvyksta klebonas Anatolijus Markovskis. Tai labai žmogiškas, dvasingas, kilnus kunigas. Jau pirmieji jo žodžiai padvelkia gerumu, tėviškai kunigiška dvasia. Pasistengsiu perteikti jo sveikinimą:

Simboliška, kad jūs mūsų bažnyčioje, kai per Švč. Trejybės šventę Evangelijoje yra siuntimas: „Eikite ir skelbkite Evangeliją visoms tautoms..."

Jėzus turėjo 12 apaštalų ir juos siuntė į pasaulį, o jūsų – per keturiasdešimt. Tai naujasis apaštalavimas, kuris pakeis Lietuvos ir pasaulio veidą. Iš visos savo kaip kunigo širdies tariu jums ačiū už jūsų pasišventimą. Popiežius Jonas Paulius II kaip tik pabrėžia pasauliečių apaštalavimą. Jūs keliaudami, melsdamiesi skelbiate Evangeliją tiems, kurie, atrodo, amžinai kuriasi žemėje. Eikite, ištvermingai eikite! Tegul Tauta, žvelgdama į Kryžių, kaip kadaise izraelitai į varinį žaltį dykumoje, būna išgelbėta.

Aukodamas šv. Mišias už jus, iš visos širdies prašau, kad Dievas jus laimintų. Žinau, vienur jūs sutinkate gerumą, kitur jo nerandate arba būnate nesuprasti. Bet ir Kristui taip buvo... Linkiu ištvermės iki galo, kad įgyvendintumėte tai, kam pasiryžote.

Keliaudami per lenkų gyvenamą teritoriją, elkitės kaip Sekminių dieną apaštalai: jie kalbėjo savo kalba ir juos suprato kitakalbiai. Tevienija mus Dievo meilė, meilė vienas kitam. Bažnyčios vardu laiminu jūsų žygį: vardan Dievo Tėvo, ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios. Amen.

Iš klebono veido spinduliuoja gerumas, slėpininga šviesa. Visi susirinkusieji bažnyčioje buvo sušildyti ir suvienyti į vieną šeimą. Štai ką reiškia gerasis Ganytojas! Per šv. Mišias

giedame ir lenkiškai, ir lietuviškai. Klebonas padeda abiem pusėms. Tokioje nuostabioje šventėje, šv. Mišių aukoje Dievas priėmė ir savo Krauju užantspaudavo dar vieną, 45-ąją kelionės dieną.

Šventoriuje bendraujame su žmonėmis. Čia pamatome dar vieną stebuklą: invalido vežimėlyje sėdi p. Leonarda (paralyžiuota nuo pusiaujo), o šalia – jos vyras Voitekas. Jis jau 27-eri metai šitaip rūpinasi savo pasiligojusia žmona. Kokia didelė, tauri meilė ir ištikimybė! Jie tikrai suprato ir pamilo Kryžių.

Žmonės išgrobsto piligrimus ir parsiveda į savo namus. Aš su Stasele nakvojame Lilijos ir Vladislovo gražiame, tvarkingame name. *Kaip gera broliams gyventi vienybėje!*

46-oji diena [267–273] *Birželio 19 d.*

Kena–Šumskas–Medininkai

Nakvynėje pas šiuos puikius žmones gavome to, ko piligrimystėje taip reta – karšto vandens ir galėjome išsiskalbti, išsimaudyti. Lilija paruošė karališkus pusryčius, valgome kaip namie. Atsisveikinusios Vladislovą, visos trys išeiname į bažnyčią. Čia šv. Mišių aukos paslaptyje buvo pašventinta nauja diena.

Klebonas kalbėjo:

Jėzus moko blogį nugalėti gerumu. Kalkutos Motina Teresė sakė: „Žmonės ne tiek alkani duonos, kiek Kristaus". Dabar daug mokslo, technikos stebuklų, bet matome, kad pramonės plėtra užgožė šiltus žmonių ryšius, jų gerumą, dosnumą. Pasaulis tapo alkanas meilės.

Šiandien Bažnyčia mini šv. Romualdą, griežtos kamendulių vienuolijos steigėją. Šie vienuoliai iš meilės Dievui ir žmonėms gyveno atsiskyrėlišką gyvenimą, bet jų malda ir atgaila buvo be galo reikalinga žmonėms. Šian-

dien reikalingas Kristaus evangelinis liudijimas. Kai Lietuvoje jau 200 metų buvo įvesta krikščionybė, popiežiaus pasiuntiniai vis dar čia nerasdavo nei tabernakulių, nei maldaknygių gimtąja kalba, o liaudis svyravo tarp krikščionybės ir pagonybės. Tik kai buvo susirūpinta krikščionybę skelbti gimtąja – lietuvių – kalba, prasidėjo religinis atgimimas: dygte dygo bažnyčios, jose žmonės šlovino Dievą. Štai ką reiškė Evangelijos skelbėjų paviršutiniškumas: ne pagonys buvo kalti, bet skelbėjai. Malonu, kad šiandien mes galime dalytis meilės duona.

Dėkokime Dievui, prašykime jį, kad šios tarpusavyje susijusios tautos – lietuviai ir lenkai – gyventų taikoje ir meilėje. Daug daugiau yra mus jungiančių nei skiriančių gijų. Tegul laimi Meilė!

Prieš akis jums kelionė, bet mūsų visų laukia dar svarbesnė – kelionė pas Dievą. Eikime kartu su Jėzumi Kristumi. Dalykimės meilės ir vienybės duona.

Kad daugiau būtų tokių ganytojų, – Lietuvos veidas greičiau pasikeistų.

Šventu mažojo pakylėjimo metu, kunigui tariant: *Per Jį, su Juo ir Jame,* išgyvenau tikrą Antgamčio švystelėjimą: Jėzus taip arti arti, – arčiau negu aš pati savyje...

Po šv. Mišių maldininkų vardu tariau žodį (klebonas vertė):

Ačiū jums, brangus klebone, gerasis ganytojau! Ačiū jums, nuoširdieji parapijiečiai. Jūsų globojami išgyvenome namų jaukumą. Jūsų nuoširdumas, pamaldumas mus apglėbė tarsi mylinčios motinos rankos.

Teisingai vakar sakė klebonas, kad čia gyvena labai geri žmonės. Šį rytą patyrėme, kad tai tiesa! Jūs mus ne tik pamaitinote, apnakvindinote, leidote išsimaudyti. Jūs mus sušildėte gerumu.

Ačiū, klebone, už atviraširdiškumą – tą įdėmų dvasios žvilgsnį, matantį šio Kryžiaus kelio esmę. Ačiū už padrąsinimą eiti liudyti Kristų malda, žodžiu, atgaila, pasiekti užsibrėžtą tikslą. Kaip mums reikia tokio padrąsinimo, tvirto tėviško žodžio!

Melsimės už jus visus. Išsinešame jus savo širdyje.

Gavusi Dievo ir Bažnyčios palaiminimą, džiugi eisena išeina iš bažnyčios, giedodama: *Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė.*

Išeinant iš bažnyčios, man buvo įdomus nutikimas. Tupi šunelis ir žiūri man į akis. Stabtelėjau. Šunelis nė krust. *Kas tau yra, šunyti? Tavo akys prašančios.* Ir pamačiau jo vienoje akyje prilipusį prie akies obuolio geltoną, didoką žiedlapį: *Na, dabar žinau, tu prašai pagalbos.* Pasilenkiau ir išėmiau tą lapelį. Šunelis, džiugiai pakėlęs uodegą lyg anteną, ilgai keliavo kartu, nes būryje buvo ir jo šeimininkė.

Išgirdę giesmę (giedame pakaitomis tai lenkai, tai lietuviai), išeina iš namų žmonės, mojuojame vieni kitiems ir einame pirmyn. Dešinėje, dideliame darže ravinti moteris suklumpa ant kelių, – nubėgame prie jos, paduodame pabučiuoti kryželį, kad ji savo darbo kryželį vienytų bendra intencija. Pabučiuoja senutė kryželį, prijuoste nusišluosto ašaras ir dar ilgai lydi mus akimis...

Taip nuoširdžiai pinama lietuviška – lenkiška, lenkiška – lietuviška giesmių pynė. Bet ateina laikas atsisveikinti. Stovi Kenos giesmininkai ant kelio ir mojuoja mojuoja mums, o mes vis atsigręždami – jiems.

Besimelsdami pasiekiame *Kalvelius.* Jau iš tolo matome baltą, didelį kryžių, šalia jo baltutę Madoną. Šalia didžiojo kryžiaus prisiglaudžia mūsų *Keliauninkas,* visi meldžiamės. Lenkai atlieka maldų ir giesmių šventąją valandą. Besimels-

dami pastebime nuostabų reiškinį: ant netoliese esančių aukštosios įtampos laidų sutūpę keli šimtai paukščių. Visi atsigręžę galvelėmis į *Kryžių*. Kada ir iš kur sulėkė tiek padangių sparnuočių? Jie, rodos, klausosi žmonių maldos, giesmės, joje dalyvauja. Kaip šv. Pranciškui, mums parodoma kūrinijos vienovė. Jei nesutrikdyta gamtos harmonija, visi kūriniai džiaugiasi, galėdami tarnauti žmogui. Prie šio gražaus *Nukryžiuotojo* ir *Gailestingosios Motinos* skulptūrų ansamblio piligrimai buvo labai nuoširdžiai vaišinami. Čia, visai netoli, prie tvorelės, juosiančios gamtoje esančią koplyčią, buvo padengtas stalas. Žmonės prie kryžiaus renkasi bendrai maldai gegužės, birželio ir spalio mėnesiais. Žmogui gera melstis ir Viešpaties rankų sukurtoje šventovėje – gamtoje.

Pavalgę susitelkiame bendrai maldai į Mariją *Gailestingumo Motiną*. Atsisveikiname su geraisiais žmonėmis, šiuo nuostabiu *Meilės* ir *Kančios* ansambliu ir keliaujame toliau. Kairėje lieka Kalvelių bažnyčia, matome tik jos atstatomus bokštus. Gyvenvietės gale atsisveikiname su mielais pakeleiviais ir einame į Šumską.

Šumskas netoli – tik už 4 km. Netrukus lipame į kalną, kur yra *Šv. Mykolo arkangelo* bažnyčia. Prie šventoriaus vartų stovi kun. Voicechas Gorlickis. Jis mus pašlaksto švęstu vandeniu.

Bažnyčios išorėje ryškus dominikoniškas braižas, fasade stūkso *Šv. Domininko* ir *Šv. Tomo Akviniečio* skulptūros. Giedodami suklumpame viduramžių šventovėje. Joje tiek mistikos, savito grožio! Labai įspūdingas *Šv. Mykolo arkangelo* paveikslas. Mykolas arkangelas vilki romėnų kario drabužiais, dešinėje kardas, kairėje skydas, ant kurio spindi kryžius, po kojų nutrenktas velnias, traukiantis paskui save žvaigždynus – sukilusius angelus. Nuo žvaigždynų eina

galingas energetinis pasipriešinimo srautas, atsitrenkiantis į Mykolo skydą. Jaučiama tikros kovos įtampa, bet iš Dangaus Mykolas apgaubtas auksinės šviesos srautu.

Ant aukšto postamento, nuo kurio krinta žemyn baltos ir melsvos juostos, stovi *Fatimos Švč. Motina.* Bažnyčios centrinės navos šonuose – biblinių siužetų paveikslai. Didžiojo altoriaus kairėje, šone – nuostabaus grožio sarkofagas: ant kryžiaus guli mažas vaikelis, iškaltas iš marmuro (tai bažnyčios fundatoriaus mirusio vaikaičio sarkofagas).

Čia vidurdienį aukojamos šv. Mišios Lietuvos intencija. Po šv. Mišių einame į seno restauruoto vienuolyno požemius, kur valgykloje laukia paruošti pietūs: kopūstai ir dešrelės. Pavalgę, padėkoję dosniajam klebonui ir patarnaujančiai šeimininkei, atsisveikiname su Šumsku. Netrukus vėl einame per ūksmingą gražų mišką. Prie vieno kryžiaus miške – poilsio valandėlė. Priglaudi galvą prie žemės, o ji apkabina kaip motina, sumažina nuovargį, net užmigdo.

Keliaujame į *Medininkus*, istorinę vietą. Išėję iš miško, matome apgriuvusias Medininkų pilies sienas. Galingos sienos kadaise saugojo nuo priešų. Sakoma, kad čia gyvenęs karalaitis šv. Kazimieras.

Iš medžių guoto stiebiasi dangun bažnyčios bokštas, jau iš tolo pasitinka varpų gaudesys. Skamba aidi, tarsi pati istorija prisikėlusi iš amžių glūdumos. Apsisiaučia dvasia varpų melodija ir, lyg pranašas Elijas ugnies vežimu, kyla ugniniais ratais pas Tėvą. Skamba varpai, skamba giedama giesmė... Visa susipina į vieną šauksmą:

Dieve, gelbėk Lietuvą, esančią sunkiausioje vergijoje: ne svetimų, bet savo pačios vaikų vergijoje! Lietuva, sugrįžk pas Tėvą! Girdi? Jis šaukia tave, kviečia, Jis myli Tave. O, kad tu suprastum, kas Tau neša ramybę!

Kryžiaus eisena jau Medininkų pilies griuvėsių fone: didinga praeitis ir suvargusi dabartis, einanti *Kryžiaus keliu.* Tėve, priimk savo vaikus!

Prie šventoriaus vartų pasitinka kunigas pranciškonas konventualas, pašlaksto mus švęstu vandeniu: visi, giedodami senųjų amžių pergalės giesmę *Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė,* įžengiame į šventovę. Mus pasitinka *Šv. Kazimieras,* dešinėje – *Švč. Mergelė Marija.* Bažnyčia restauruojama, vedama šildymo sistema, todėl vietos mažai. Sienos apkalamos dailylenčių raštais. Medis suteikia bažnyčios vidui jaukumo ir šilumos.

Šv. Mišios. Ateik, Lietuva, iš savo žilos praeities! Ateikit, kunigaikščiai, ateik, šv. karalaiti Kazimierai! Ateikit, padėkit Lietuvos žmonėms atsitiesti. Tauta gera visoje Lietuvoje, bet vadai netikę. Jau dešimt metų tūpčiojame vietoje. Sugrįžk, šv. Kazimierai, ne į Vengriją karaliauti, bet į Lietuvą. Kviesk Tautą į dvasinį atgimimą. Juk tu būsi kartu su Kristumi šv. Mišių aukoje. Padėk savo Lietuvai, užtark ją Aukščiausiojo akivaizdoje. Toks mūsų visų piligrimų prašymas. Išklausyk jį, šventasis Karalaiti. Lietuva viltingai žengia į XXI amžių, eime kartu.

Po šv. Mišių tėvas (berods J. Kruzycki, OFM Conv.) mus, piligrimus, pagal sąrašą išdalija geriesiems žmonėms. Šie svetingai priima į savo namus.

Mes keturiese nakvojame pas mielą katechetę p. Liuciją vienuolyno namelyje. Čia puiki galimybė išsiskalbti, o kas nori – ir išsimaudyti. Liucija čia gyvena su savo dukrele. Anksčiau čia buvo noviciatas, dabar jis persikėlė kitur, o p. Liucija yra lyg ir šių namų ekonomė.

Medininkai–Turgeliai

Išaušta naujas palaimingas rytas. Aplankome pilies griuvėsius. Bandome suvokti čia esančius istorijos žingsnius, išgirsti, ką jie šiandien mums byloja.

Ateina į galvą 84 psalmė:

Kokios mielos yra Tavo buveinės, Galybių Viešpatie!
Trokštu ir ilgiuosi Viešpaties Šventyklos kiemų;
mano kūnas ir širdis gieda iš džiaugsmo gyvajam Dievui.
Net žvirblis randa namus
ir kregždė lizdą savo jaunikliams
prie Tavo aukurų, Galybių Viešpatie,
mano Karaliau ir mano Dieve.
Kokie laimingi, kurie gyvena Tavo Namuose,
visada šlovindami Tave giesme.

Taigi ir einame Tavęs šlovinti 8^{00} val. aukojamose šv. Mišiose. Jėzau, paslėpk mūsų piligrimus savo Širdyje, nes šėtonas nerimsta – jis vis mėgina skleisti disonansus mūsų būrelyje. Šiandien Marijos *Nuliūdusiųjų Paguodos* šventė. Tu Dzūkijos (Pivašiūnų) Karaliene, palaimink savo keliaujančius vaikus.

GerojoTėvo pranciškono konventualo palaiminti ir padrąsinti iškeliaujame. Pakeliui užsukame į Juozapinę, užkopiame į aukščiausią Lietuvos kalną su savo *Keliauninku*, atremiame jį į kalno viršūnėje esantį aukštą kryžių ir čia įsiamžiname nuotraukoje. Juk mes irgi istorija...

Kalno viršuje, į dešinę nuo kryžiaus, yra paminklinis akmuo su karaliaus Mindaugo karūnavimo data: sakoma, kad jis čia buvęs vainikuotas.

... juk čia mūsų žemė;
juk čia Lietuva.

Pagarbinę kryžių, einame žemyn ir giedame Marijai *Rožinį*: šiandien Jos šventė.

Priėję vandens telkinį sustojame. Šiandien numatyta generalinė tvarka autobuse, todėl ištraukiame į pievą visą savo mantą. Pasižiūrėjus į tą margumyną daiktų, daiktelių, drabužių ir migių, sunku patikėti, kad šitiek daiktų gali tilpti autobuse. Esame kaip tikras čigonų taboras. Sutvarkius autobusą, pertikrinus mantą, viskas vėl sugrįžta į savo vietas.

Vėl keliaujame. Sumažėja *Kryžiaus* nešėjų: pora žmonių susirgo, vilniečiai išvažiavo, todėl *Kryžius* daugiausiai nešamas ant moteriškų pečių. Eidami vėl tęsiame *Rožinio* giedojimą. Nelengva giedoti, nes vietovė kalvota, rodos, vis einame aukštyn ir aukštyn. Prakaitas merkia drabužius. Nieko, viskas gerai.

Kūrėjas mus džiugina savo mažomis staigmenomis. Kai sustojame miško aikštelėje pailsėti, randame prisirpusių žemuogių. Čia mums ilsintis pratrūksta smarkus lietus. Atvažiuoja pas mus ir Turgelių klebonas Juzefas Aškielovičius. Tiesiog bematant tampame savi, tarsi būtume geri bičiuliai. Nuo *Kryžiaus* jis jau nepasitraukia: eina likusį kelią ir neša *Kryžių* iki savo bažnyčios.

Bažnyčioje sveikina:

Ačiū, kad užklydote pas mus. Jūs atliekate didelį, svarbų darbą. Ne jūs vieni einate – drauge su jumis eina Jėzus, Marija, šventieji, Angelai ir visas Dangus. Mes ne ginklais stiprūs, bet meile, atgaila, nusižeminimu, malda.

Jūs tikrai darote didelį darbą – tai iki galo suvoksite tik Amžinybėje. Mano brangieji, jūs labai pavargę, bet laimingi vykdydami Dievo valią. Dėkokime Dangui už visas malones ir būkime laimingi. Gėris visada laimi! Apsiginklavę Dievo ginklais – Kryžiumi, meile, atgaila, nusižeminimu – mes laimėsime. Dievas niekada nepralaimi.

Aš už Dievą, tu už Dievą, tegul ir visas pasaulis būna už Dievą – ir žemės veidas pasikeis.

Mūsų laimė – Dievas! Jame mes rasime bendrą kalbą, ir viskas bus gerai.

Tegul Dievulis ir Marija duoda tai, ko jums reikia ir išklauso visus prašymus, teikdamas gausią palaimą. Laimė – gyvenimo esmė. Būkite Jame laimingi.

Šv. Mišių metu smarkiai lyja, žaibuoja, griaudžia perkūnija. Nusileido žemėn gailestingumas – lietus, gaivindamas sausros išvargintą žemę. Lietus mums kaip ženklas, kad Dievas priima šią kelionę. Šlovė Jam!

Kadangi nesiliauja lyti ir pasibaigus šv. Mišioms, susiburiame pasikalbėti bažnyčios gale, prie baugaus *Paskutinio teismo* paveikslo. Klebonas sielojasi dėl parapijiečių, prašo melstis ir nešti kartu su *Kryžiumi* ir jo parapiją. Jis dalijasi su mumis savo kunigiškos širdies meilės gausa. Ačiū Dievui, kad dar yra tokių kunigų! Juk buvo kelyje ir kitokių...

Šiandien kelyje priėjau prie vieno sustojusio automobilio paaiškinti, kas čia vyksta, koks tai žygis.

Vyriškis, sėdintis prie vairo, supykęs, tiesiog įširdęs:

– Geriau eitumėte dirbti!

– Čia ir yra Dievo darbas.

Kadangi jo širdperšai nebuvo galo, pridūriau:

– Daugiau kaip 20 metų dirbau gydytoja reanimacijos skyriuje, mačiau, kaip žmonės galvotrūkčiais skuba į prarają, ir neradau geresnės priemonės jiems padėti, kaip eiti šiuo *Kryžiaus keliu.*

Šalia sėdinti moteris ramina susinervinusį vyrą, o mums palinki sėkmės tolesniame kelyje. Vargšas žmogus! Jį sunervino *Ženklas, kuriam prieštaraujama,* o ne susirūpinimas mūsų „bedarbyste". Jau labai seniai kryžius buvo paniekos ženklas. Mozė Įstatyme rašė: *Prakeiktas, kuris kybo ant medžio.* Mūsų

Jėzus, lyg Beprotis, iš meilės mums kaip tik miršta ant šio gėdos ir paniekos medžio. Net patys krikščionys Kryžių išdrįso viešai gerbti tik III amžiuje.

Turgelių klebonui Kryžiaus paslaptis sava, įsiterpusi vidun. Būk palaimintas, kunige, supratęs švenčiausią paslaptį – Kryžių!

Mūsų laukia skani vakarienė, paruošta gerųjų moterų kultūros namuose. Po šaltoko lietaus esame sušalę, todėl taip skanu valgyti karštą sriubą, dešreles su kopūstais. Apetitas geras, puodas kaipmat ištuštinamas. Su mumis ir geraširdis klebonas Juzefas. Jis skuba nuo vieno prie kito, žiūri, kad nieko netrūktų, nori, kad jo vaikai būtų sotūs. Mes laimingi, jaučiamės kaip namie.

Gerumo upė teka aplinkui Lietuvą, ant savo krūtinės nešdama gerųjų žmonių atvaizdus, naktimis spindinčias žvaigždes ir tyrą palaimą, kurią skleidžia ši srovė Tėvynei.

Nakvynė čia pat. Įsitaisome savo migiukus ant grindų ir palaimingas miegas nugramzdina sapnų karalystėn.

Tėve, dėkojame už dar vieną į Tavo amžius nuplaukusią dieną. Priimk visa, kas joje buvo gera. Kas negera – nuvalyk, nuskaistink. Buvo įsiskaudinusių širdelių... Padėk mums būti atlaidiems, tolerantiškiems. Pagydyk mus, Jėzau, savo prisilietimu. Tėve, dėl savo Vardo, išlaikyk tarpusavio meilę tarp mūsų, kuriuos pakvietei į šį *Kryžiaus kelią.*

48-oji diena [279–292] *Birželio 21 d.*

Turgeliai–Akmenynė–Šalčininkai

Šiandien mūsų laukia ilgoka kelio atkarpa iki Šalčininkų. Jau iš anksto dedame į aukos taurę mūsų mažos bendruomenės širdis. Padaugink, Jėzau, mūsų meilės Duoną, kad

mokėtume ja dalytis su silpnesniu, stokojančiu, taip kaip daro ir kun. Juzefas. Gal todėl šiandien piligrimai apgula jo klausyklą, – kiekvienas nori gauti ne tik atleidimą, bet ir asmeniškai prisiglausti dvasia prie šio *antrojo Kristaus.*

Išklausęs mūsų išpažinčių, kunigas Juzefas aukoja šv. Mišias. Jų metu vėl sveikina maldininkus, džiaugdamasis *Kryžiaus kelione*, linki gausios Dievo palaimos. Jis spinduliuoja Kristumi, kai dalija šv. Komuniją: rodos, drauge su Jėzumi kiekvienam duoda ir save, kaip laužomos Duonos gabalėlį.

Šv. Mišios vyksta lietuvių kalba, giedame taip pat lietuviškai. Po šv. Mišių išstatomas Švenčiausiasis Sakramentas, vyksta birželinės pamaldos. Po pamaldų – nenuspėjamas dalykas: vietoj įprastinio palaiminimo Švenčiausiuoju, kunigas Juzefas nulipa altoriaus laiptais žemyn, prieina prie kiekvieno su Švenčiausiuoju laimina ir duoda pabučiuoti Jėzų. Tai iki širdies gelmių jaudinanti valandėlė. Jėzus eina lėtai prie kiekvieno, laimina ir bučiuoja. Daugelio skruostais rieda ašaros...

Jėzau, koks Tu geras! Štai eini prie kiekvieno, pasilenki, bučiuoji jį, o jis Tave. Patarnautojai, eidami paskui, visą kelią smilko smilkalais. Kyla smilkalų dūmai, apgaubia Jėzaus ir žmogaus apsikabinimą. Kai visi – piligrimai ir susirinkę žmonės – buvo palaiminti atskirai, tada dar palaiminami visi bendrai. Jėzus valandėlę, lyg mokiniams ant Taboro kalno, parodo savo spindėjimą. Dėkojame Dievui už šitokį palankumą, prisipildome džiaugsmo.

Po šv. Mišių dar niekaip negalime atsiskirti. Kun. Juzefas mums padovanoja didelį šv. Tėvo Pijaus (stigmatizuotojo) paveikslą, kad jį pritvirtintume prie autobuso lango ir jis visuomet būtų su mumis. Pataria dažnai kreiptis į jį, su juo bendrauti ir kiekvienam padovanoja po mažą jo paveikslėlį.

Pusryčiai klebonijos kieme. Juos paruošė klebono Mama su kitomis padėjėjomis. Valgome paties Viešpaties valgoma-

jame – po atviru dangumi, virš galvos melsvas skliautas, po kojų žalias žolės kilimas; kaip nuotaka, baltais žiedais pasipuošęs pilnaviduris jazminas, darželio gėlių įvairovė; čia pat sukiojasi *Lesė* ir pora katyčių. Tikra grožio ir gerumo idilija.

Pavalgę, padėkoję Dievui, klebonui ir žmonėms, ypač Mamai, jau gavę ir jos palaiminimą rengiamės iškeliauti Akmenynės linkui. Gaila skirtis su Turgeliais, su klebonu ir visais mielais žmonėmis. Čia tiek patirta, išgyventa. Čia mes bučiavomės su Jėzumi. Bet eiti reikia. Palydi varpų gaudesys.

Kryžių vėl neša klebonas Juzefas su savo parapijiečiais. Kelias kalvotas, kol baigiame *Rožinį,* prieiname ir *Akmenynės* parapiją. Čia laukia didelis būrys vaikų ir suaugusiųjų. Tai kun. Juzefo aptarnaujama parapija.

Susitikimo momentas visuomet yra nepakartojamas, jaudinantis, – susilieja į bendrą srautą laukiantieji ir ateinantieji. Dabar jau visas pulkas einame į Viešpaties Namus – *Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresės* bažnyčią. Joje kun. Juzefas dar kartą sveikina parapijiečius ir mus, džiaugiasi šia kelione ir ją laiko Dievo Dvasios veikimu. Atvirai džiaugiasi sutikęs vienminčius (dauguma jau per daug pasidavę modernizmui, – kun. Juzefas šiuo atžvilgiu labai santūrus). Jam šita atgailautojų saujelė labai artima savo pamaldumu, atsidavimu Dievui.

– Aš jaučiausi vienišas, maniau esąs koks keistuolis, dabar džiaugiuosi. Mes esame panašūs, jūs mane padrąsinote, įkvėpėte. Ačiū jums! Eikite šiuo keliu, jis tikras.

Pašlovinę Viešpatį einame į saulės nušviestą šventorių, kur išrikiuoti bidonai, kibirai gaivos, tyro vandenėlio. Medžių šešėlyje padengtas stalas su įvairiomis gėrybėmis: bulvių košė ir dešrelės, salotos, makaronų ir šaltibarščių sriubos, sumuštiniai, sausainiai, kava ir t. t. Tolėliau, prie šventoriaus tvoros, dega gražus lauželis, čia galima išsikepti dešrelę.

Džiugu jas kepti, – pasižiūrėkime į nuotrauką [282]. Tai visai panašus vaizdas, kaip kadaise prie Genezareto ežero, kur Jėzus kepė ant laužo žuvį pavargusiems po naktinės nesėkmingos žūklės apaštalams.

Nors ir labai gera čia būti, bet reikia keliauti. Visi nusifotografuojame prie *Kryžiaus*. Padarius nuotraukas, pamatėme, kaip nuostabiai atrodo vaikai: jie sudėję rankeles kaip maldai, nors niekas to jiems nesakė. Vaiko širdis visada žino, kaip elgtis: ji taip arti savo pradžios.

Kryžių neša tėvai ir aplink apspitę vaikai. Vaikeliai puikiai paneša 60 kg *Kryžių*. Jie taip džiaugiasi nešdami. Ar Tau, Dievuli, gera ant mažutėlių rankų?

Šalčininkai. Einame miesto gatvėmis giedodami, kad net daugiaaukščiai dreba. Žmonės stovi šalia namų, vieni nustebę žiūri, kiti žegnojasi, o kai kurie – ir atsiklaupia.

Bažnyčia atdara. Laukia klebonas Juozas Norkūnas ir būrelis žmonių. Pašlaksto *Kryžių* ir mus švęstu vandeniu ir kviečia vidun. Čia mus pasitinka gyvasis Jėzus, o vitražuose įspūdingas *Nukryžiuotasis*, šalia klūpo angelai, tabernakulį gaubia vitražų spinduliai. Į Jėzaus rankas ramiai nutupia, lyg paukštė, tokia graži diena.

Po šv. Mišių žmonės nori priimti savo namuose visus piligrimus, bet kai kurie iš mūsų norime nakvoti mokykloje. Pavargęs dažnai jau nepajėgi bendrauti su žmonėmis, o jie nori pasikalbėti, išsipasakoti. Tie, kurie nakvojame mokykloje, įskaudiname parapijiečius. Ką gi padarysi! Teks atsiprašyti.

Šalčininkai–Gerviškės–Butrimonys

Maldininkai anksti atsikelia, lyginasi drabužėlius, puošiasi, gražinasi – juk šiandien atvyks Vilniaus vyskupas. Visi rengiamės pagarbiai sutikti vyskupą. Turmante nesulaukėme, laukiame dabar. Susirinkame bažnyčioje, kas iš mokyklos, kas iš nakvynės pas žmones. Šiandien *Dievo Kūno ir Kraujo* šventė. Deja, klebonas pranešė: vyskupo nebus. Gaila! Juk Vilnius – Lietuvos širdis, todėl ir vyskupo pabuvimas su mumis būtų didelė šventė. Ką padarysi! Dar liko keliauti Vilniaus arkivyskupijos ribose devynias dienas: lauksime toliau.

Šv. Mišias klebonas aukoja *Kryžiaus kelio* intencija, pasako gražų *Dievo Kūno ir Kraujo* šventei skirtą pamokslą. Šv. Komunijoje sėmėmės jėgų, nes laukia labai karšta diena.

Šalčininkų žmones sveikinau šiais žodžiais:

O salutaris Hostia, o ryto Saule,
O amžinų dienų skaisti versmė,
Tau pasimelst aš atėjau į šį pasaulį
Ir pasidžiaugt tava žiedų žeme (B. Brazdžionis).

Šiais poeto žodžiais sveikiname visus čia susirinkusius Viešpaties Namuose. Šiandien Dievo Kūno ir Kraujo šventė. Štai Kryžius, ant jo – Gyvenimo Duona. Tai kančios girnomis sumaltas grūdas, tapęs Duona, tapęs srove, trykštančia į amžinąjį Gyvenimą...

Žmonės, mylėkime Jėzų! Nebeįžeidinėkime Dievo! Atverkime širdžių ir namų duris Kristui, šildykime tarpusavio santykius. Mūsų Lietuva žaizdota, ją gali išgydyti tik šio dieviškojo Avinėlio Kraujas. Gydykimės! Kelkimės! Prisilieskime prie Jėzaus Kryžiaus – nebūtinai šito: apkabinkime tą, kurį kiekvienas gavome gimdami, – ir pamatysime, kad Kryžius ne tik sunkus, bet ir mielas.

Eidami šiuo Kryžiaus keliu, patiriame ne tik kančią, nuovargį, bet ir džiaugsmą. Džiaugsmo gėlės auga ir žydi Kryžiaus dirvoje.

Mūsų didžiausias džiaugsmas šiame Kryžiaus kelyje esate jūs, gerieji žmonės! Atleiskite mums, kad vakar kai kurie nepriėmėme jūsų kvietimo eiti pas jus į namus. Pasielgėme nekrikščioniškai. Mes jus įskaudinome, bet, kaip kasdien kalbame: „Ir atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiame...", prašome atleisti, brangieji! Būkime vėl džiugūs, nes mes visi gyvi atleidimu.

Ačiū klebonui už nuoširdų priėmimą, ypač už paaukotas šv. Mišias Kryžiaus kelio intencija. Tai svariausias kelionės vaisius, – jei nebūtų šv. Mišių, mūsų kelias būtų nevaisingas. Tai Jėzus deda savo Krauju kokybės antspaudą. Šlovė mūsų Jėzui!

Ačiū visiems, kurie priėmėte į savo namus, ir tiems, kurie buvote viską parengę, net ir pirtį iškūrenę ir nesulaukėte mūsų...

Kai ateis kančios valanda, atsistokime kartu su Švč. Motina po kruvinu Jėzaus kryžium ir tyliai paklauskime: „Viešpatie, ką nori man šia kančia pasakyti? Tebūnie ne mano, bet Tavo Valia!"

Su meile priimtas kryžius turi savyje paslaptingo džiaugsmo. Pamenu vieną jaunystėje deklamuotą eilėraštį:

Už lango meldžias saulė,
Svajoja vienuma,
Šešėlyje altoriaus
Ir aš meldžiuos linksma.
Atspėk, žiedeli baltas,
Ką šiandien aš myliu?
Kas man pripildė širdį,
Saulutės spindulių?

Ir virpa lūpos:
Dieve, aš taip Tave myliu!
Priimki mano meilę,
Klausyk maldų tylių.
Jei saulė šitaip šviečia
Bažnyčioj ir laukuos,
O Dieve, kaip laiminga
Širdis Tau nedainuos?! (Nežinomas autorius)

Tegul dainuoja Viešpačiui džiaugsmą mūsų mažos, neramios širdys. Juk esame amžinojo Dievo mylimi ištikima, nekintama Meile. Dievas negali mūsų nemylėti, nes Jis – pati Meilė! Sutikime būti Dievo mylimi ir apdovanojami. Mūsų nepriimtas jūsų širdies gerumas liudija, kaip skaudu, kai meilė nepriimama. Tai blankus šešėlis to, kaip skauda Dievui Širdį, kai mes nepriimame Jo Meilės.

Apkabiname jus visus malda ir širdimi. Eime kartu, apjuosdami Lietuvą maldos, meilės, atgailos vainiku. Eime apkabinti Lietuvos Jėzaus ir Marijos rankomis!

Didelis būrys žmonių lydi per visą miestą, paskui grįžta. Mums šiandien labai alsu, nes svilina saulė, tiesiog kepina. Prakaitas ritasi veidu ir nugara. Gerai, kad šiandien nelabai ilgas maršrutas.

Užmiestyje vienoje stotelėje laukia pulkelis vaikų. Jie tuoj pat įsijungia į eiseną. Einame drauge ilgokai, su mumis jie ir pavalgo miške. Apdovanojame paveiksliukais ir rožantėliais. Tai patys uoliausi *Kryžiaus* maldininkai aplink visą Lietuvą. Tai viltingas ženklas. Jie – ateinanti Lietuva.

Butrimonys. Ruda, medinė bažnyčia, prie jos keli žmonės ir jaunas klebonas su švęstu vandeniu ir šlakstykle. Pasveikina, pašlaksto *Kryžių*, mus ir įveda bažnytėlėn. Šv. Mišių

nebuvo, nes klebonas turi kelias parapijas, šiandien *Devintinės*, todėl jau aukojo ne vienerias savo ir kitose bažnyčiose.

Pasimeldę, pagarbinę Viešpatį keliaujame mokyklon nakvynėn. Čia vakarieniaujame. Labai puikūs ir mokytojai, ir virtuvės darbuotojos.

Sporto salė netrukus pavirto stovyklaviete. Į svečius atėjo garbaus amžiaus buvęs šios mokyklos direktorius. Jis domisi istorija, renka etnografinę medžiagą. Nors lenkas, bet gerai kalba lietuviškai: papasakoja mums apie Butrimonis, gyventojus, bažnyčią, linki ištvermės kelionėje. Gera visiems būti drauge. Kiek įspūdžių, dalijimosi išgyvenimais, patirtais kelyje.

50-oji diena [296–304] *Birželio 23 d.*

Butrimonys–Dailidės–Eišiškės

Šv. Mišių auka pradedame naują dieną. Klebonas linki ištvermės ir Dievo palaimos kelyje.

Pusryčiai toje pačioje mokykloje, kur nakvojome. Su mumis vėl kartu vilniečiai – *Marijos legiono* nariai: Aloyzas, Loreta, Teresėlė ir kt.

Prie kaimo kryžiaus laukia žmonės su gaiva ir vandenėliu. Koks subtilus rūpestingumas, juk karštą dieną tikrai norisi gerti.

Jančiūnų kaimas. Čia tokia graži *Marijos Paslaptingosios Rožės* mūrinė koplytėlė, dengta skardiniu stogu, su stiklinėmis durelėmis. Marija dureles atsidariusi laukia savo vaikų. Jos kambarėlis išpuoštas baltomis gyvomis lelijomis ir kitomis gėlelėmis. Suklaupiame prie Motinos kojų, pasveikiname savo Mamą. *Marijos legionieriai* ir vietiniai gyventojai panorėjo čia nusifotografuoti.

Pasimeldus mūsų laukia labai puikios, saldžios vaišės: plakta saldi grietinėlė, pagardinta razinomis ir šviežiomis braškėmis, spurgos, kakava, gaiva.

Kai reikia atsisveikinti, sunku, rodos, mes visą gyvenimą savi.

Šiandien penktadienis, giedame *Kalnus.* Pakeliui laukuose žmonės grėbia šieną, mums einant su *Kryžiumi* pro šalį, jie nustoja dirbę, persižegnoja, valandėlę rymo pagarbiai tylėdami. Vaikai atbėga prie kelio, mojuoja mums.

Jau 50-ta kelionės diena. Mes jau patyrę keliauninkai. Nors kojos ir paskausta, pavargsta, bet priprato prie žygio, nepritrinam pūslių. Keliaujanti grupė tapo tarsi šeima, suvienyta Kristuje. Visi esame švelnesni, tolerantiškesni.

Dailidžių kaimas. Čia laukia didelis būrys žmonių, nemažai vaikų. Pagarbinę kaimo kryžių, einame prie *Švč. Jėzaus Širdies* koplytėlės, pastatytos ant kalnelio, – čia atsiremia ir mūsų *Kryžius.* Pailsėk, Dievulėli! Jau nukeliavai 1100 km, matei tiek žmonių; laiminai pravažiuojančius, laiminai kaimus ir miestus; sausros varginamus laukus laiminai lietumi. Šie metai sunkūs Lietuvai: sausra, o neseniai šalnos viduryje vasaros nušaldė ištisus plotus laukų. Šienelis prastas, rugių varpos menkos, daržai skurdūs. Viskas kaip ir mūsų viduje. Dievuli, mums reikia gaivinančio Šventosios Dvasios lietaus širdims ir žemei, mums reikia Jos Gyvybės. Tu viską gali, padėk mums.

Dailidžių kaimas su gausiu vaikų būriu yra vilties ženklas. Prie *Jėzaus Širdies* koplytėlės visi pasimeldžiame, paskui visų maldininkų vardu sveikina mūsų Janytė lenkiškai, paaiškina *Kryžiaus kelio* tikslą. Pagiedame: lenkai lenkiškai, tada mes – lietuviškai.

Žmonės kviečia pietų į vieną erdvų namą – mokyklėlę. Stalai padengti, prigaminta įvairiausių gėrybių, viskas

pasninkiškai, kaip dera penktadienį. Pavalgę sugrįžtame atgal prie *Jėzaus Širdies* koplytėlės. Dar kartą bendra malda pašloviname Viešpatį, nufotografuojame vaikus ir visi kartu išeiname toliau. Geroką atkarpą lydi žmonės, paskui jie grįžta, o mes keliaujame į Eišiškes.

Eišiškės. Prie bažnyčios pasitinka linksmas, mielas Eišiškių *Kristaus Žengimo į dangų* bažnyčios vikaras kun. Arūnas Kesilis. Pašlaksto mus švęstu vandeniu ir įžengiame į didingą bažnyčią. Kiek joje meno vertybių! 1998 metais bažnyčia šventė 600 metų Jubiliejų. Manoma, kad krikščionybė Lietuvoje priimta pirmiausia Eišiškėse.

Tuojau aukojamos *Joninių* išvakarių Mišios: *Jo vardas Jonas!* – skamba Šventajame Rašte. Jo vardas skamba ir šv. Mišių aukoje.

Po Mišių mus žmonės po 2, po 3 išsivedžioja į namus. Labai norėjome būti kartu, nes turime keturias Janinas, tačiau, pasimokę iš nutikimo Šalčininkuose, nesiaikštijame, bet dėkingai priimame žmonių gerumo dovaną – nakvynę ir pavalgydinimą. Man su Stasele iš Vilniaus teko apsigyventi tvarkingame p. Kristinos ir Česlovo name. Abu baigę Kauno ŽŪA, augina du vaikučius, tvarkingai įsikūrę, mumis rūpinasi kaip vaikais. Kiekviena turime po atskirą kambarį. Kiek daug Lietuvoje yra gerų žmonių! Norime per šią knygą – *Kelionės kroniką* su jais supažindinti, nes paskaičius spaudos rašliavą atrodo, kad mes pavirtę vien piratais ir žmogžudžiais. Netiesa! Gerų žmonių kur kas daugiau, tik apie juos tylima. Jie tiesiog auga, kaip pušys Dzūkijoje, ir valo užterštą orą.

Stovėkite, valykite, kurkite Gėrį ir Grožį, brangūs žmonės!

Eišiškės–Kalesninkai–Kijučiai–Kriviliai

Kristina ir Česlovas anksti išskuba į darbą, mudviem palikę namų raktus. Papusryčiavę aplankome turgų. Privažiavę žmonių iš Alytaus, Varėnos, Prienų. Kristina čia vienoje parduotuvėje turi gėlių kampelį, atiduodame raktus, atsisveikiname. Su Česlovu nuvažiuojame pažiūrėti Eišiškių ligoninės, kur jis dirba ūkvedžiu. Ligoninė graži, nauja, balta kaip gulbė, pastatyta senosios bažnyčios vietoje, kurią žymi didinga, ant aukšto postamento *Švč. Jėzaus Širdies* statula. Norėjo valdžia ją nukeldinti, bet žmonės neleido, taip ji ir pasiliko kartu su kenčiančiu žmogumi. Jėzus stovi ištiesęs rankas ir kviečia: *Ateikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate prislėgti; aš jus atgaivinsiu.*

Ligoninės koplyčia iškelta per du aukštus. Pačiame viršuje – stiklai, per juos žemyn sklinda šviesa. Panašu, kaip Šiluvos koplyčioje. Dešinėje pusėje dailus tabernakulis, jame Švč. Sakramentas, viduryje altorius. Durys į koplyčią visada atviros, ligoniai ir medikai gali kada nori užeiti ir melstis, susikaupti.

Iš aukštybių leidžiasi šviestuvas, centre, pačioje sienoje įspaustas Kryžius, kairėje pusėje – kenčiančio Kristaus paveikslas. Trūksta čia Motinos. Marija taip reikalinga ligoniams.

Visi piligrimai iš savo nakvynės vietų susirenkame rytinių šv. Mišių. Jas aukoja jaunasis kunigas Arūnas Kesilis. Ir vakar, ir šiandien šv. Mišių metu gražiai ir sodriai gieda vargonininkas. Jo balsas pripildo visą šventovę. Mūsų balsai nuo kasdienio giedojimo gerokai išklerę, prikimę.

Mielasis Dieve, kaip šią naktį lietumi pagirdei žemę, taip malonės lietumi pagirdyk ištroškusias žmonių sielas. Štai jau

Tavo sustiprinti ir palaiminti einame Eišiškių gatvėmis. Skamba giesmė. 15^{00} val. turime būti Kalesninkuose. Kalbėdami *Rožinį*, artinamės prie *Eišiškių–Kalesninkų sankryžos*, kur 1986 m. buvo užgesinta kilnaus kunigo Juozo Zdebskio žemiška gyvybė. Eisena sustoja pačioje sankryžoje, visi trumpai pasimeldžiame. Juk čia buvo išlietas jo kraujas. Iš čia jo žmogiška, kunigiška, apaštalo dvasia nuskubėjo į Viešpaties glėbį.

Kun. Juozai, aš čia kalbėjau apie Tave geriesiems mūsų piligrimams, bet ašaros užspaudė balsą ir nutilau... Tegul kalba papilkėjęs, vėjų nugairintas medžio kryžius šalikelėje, žymintis Tavo šlovės vietą. Visas tavo, tėveli Juozai, gyvenimas buvo pilnas paslaptingos kančios. Tu su mumis! Ir šitas kryžius pakelėje skelbia Tavo mėgstamą kančios konsekravimo formulę:

> *Duok jėgų ir meilės, Viešpatie, visa, kas man sunku, pakelti kaip Tu ant kryžiaus, kaip pelnytą bausmę už savo ir visų žmonių nuodėmes, už Tavo Meilės paniekinimą.*

Prie Tėvelio kryžiaus prisiglaudė *Kryžius Keliauninkas*. Argi ne simboliška: kryžių apsikabinimas?! Jei Tėvelis būtų žemėje, jis kelis kartus būtų realiai įsijungęs į *Kryžiaus kelią*, bet dabar dar geriau, nes Jis visą laiką su mumis.

Tėve Juozapai, melskis už Lietuvą, eik iki galo su mumis. Tu mėgdavai sakyti: *Šventieji, išėjusieji iš žemės, virpa noru mums padėti, bet mums reikia maldauti, t. y. atsiverti, kad būtume pripildyti.*

Matyt, paties tėvelio Juozo patvarkymu taip išėjo, kad mes čia nuotraukoje [307] beveik visi, kurie einame aplink Lietuvą, apsupę jo kryžių, nes niekur mes specialiai nesifotografavome. Tėvelio Juozo palaiminti einame pirmyn.

Dar *Kalesninkai* tolokai, o prie mūsų vis jungiasi atskiri būreliai vaikų. Pasisveikinę įteikia piligrimams gėles, ima į rankeles kryželius, statulėles ir džiaugdamiesi neša kartu. Ateina ir tėvų su kūdikėliais ant rankų arba prie dviračio įtaisytose sėdynėlėse. Kartojasi Verbų sekmadienis. *Jeruzalės vaikučiai su alyvų šakelėmis rankose pasitiko Viešpatį, šaukdami ir giedodami: „Osana aukštybėse!"*

Giedokime, vaikeliai, šlovinkime Viešpatį, juk einame į Jo Namus.

Ties miestelio riba pasitinka klebonas Jeronimas Petrikas ir žmonės su procesijos vėliavomis. Klebonas širdingai sveikina, pašlaksto *Kryžių* ir mus švęstu vandeniu ir visi iškilminga procesija traukiame per miestelį į bažnyčią. Berniukai patarnauja, visą kelią smilko smilkytuvu: einame, kaip izraelitai, debesyje – Viešpaties šlovės apgaubti.

Varpų gaudesys, lyg mylinčios rankos, apkabina visą žmonių srautą ir įneša vidun. *Švč. Mergelės Marijos Nekaltai Pradėtosios* bažnyčioje aukojamos šv. Mišios, jų metu gieda choras, lyg per atlaidus. Tai Dievo gailestingumo atlaidai.

Klebonijoje mums parengti pietūs. Skubiai pavalgome, nes šventoriuje laukia vaikai, gražiai su jais pabendraujame. Vaikai moka ir lietuviškai, bet daug laisviau kalba lenkiškai.

Mieli, nuoširdūs, draugiški žmonės visame Vilniaus arkivyskupijos pakraštyje. Lydi Kalesninkų žmonės, lydi vaikai. Taip gražu, kai *Kryžių* neša visa šeima. Kryžius juos vienija ir pašvenčia.

Žinoma, patys uoliausi, džiugiausi *Kryžiaus kelio* dalyviai – vaikai. Šitą gražią vaikų įsijungimo atskirais pulkeliais į *Kryžiaus* eiseną suorganizavo Kalesninkų bažnyčios skalbėjėlė, labai kūdikiškos dvasios. Tai jos jautriai širdelei Jėzus pakuždėjo: *Leiskite mažutėlius pas mane, nes jų dangaus Karalystė.* Ačiū tau, žemės Angele!

Pagaliau lydėję vaikeliai ir jų tėvai grįžta namo. Atsisveikinant jų akelės spindi, jie ilgai mums mojuoja...

Einant per *Kijučių* gyvenvietę, rodos, visas kaimas ant kojų: vieni pasisveikina, kiti bėga bučiuoti *Kryžiaus*, treti jungiasi į procesiją. Čia dar gyvas tikėjimas, viltis ir meilė.

Dieną varginusi kaitra atvėsta, vakaro ramybė guodžia, drąsina. Jau nebetoli Kriviliai. Čia mes nakvosime. Bažnyčios nėra.

Kriviliai. Sustojame prie aukšto kaimo kryžiaus, pasimeldžiame, pasisveikiname su žmonėmis. Čia didelė šventė. Išpuošta aplinka, skamba muzika, bėgioja tautiniais drabužiais pasipuošęs jaunimas, kvepia kepami šašlykai, netoliese sukrautas milžiniškas laužas; vaikai supasi sūpuoklėse. Žmonės rengiasi švęsti Jonines. Bet viskas puikiai suderinta, seniūnas su savo pagalbininkais mus mandagiai po 2–3–4 išvedžioja pas žmones nakvynėn. Čia mes pavalgydinami, pamigdomi, rytą vėl pamaitinami. Šventė niekam nekliudė: kas šventė, kas miegojo. Aš ir Stasytė nakvojome gerų dzūkelių šeimoje, šeimininkės vardas Marija, o jos vyro vardo ir nežinau. Kiek daug mes turim brolių – seserų, namų visoje Lietuvoje. Nuostabu būti piligrimu!

52-oji diena [318 – 320] *Birželio 25 d.*

Kriviliai–Jasauskai–Dubičiai

Šiandien šv. Jonas Krikštytojas uoliai vykdo savo pareigą – „krikštija" žemę lietumi. Laistyk žemelę, šv. Jonai, oi laistyk! Teatsigauna javai, pievos, daržai. Nusiųsk lietų ir į mano tėviškę, Simno parapiją, kur tebeviešpatauja sausra.

Krivilių gyvenvietėje išleisti *Kryžiaus* į kelią atėjo keliolika žmonių. Ilgokai lyja, bet visų mūsų nuotaika pakili.

Eidami mąstome Vilniaus *Kalvarijų net 36 stotis*, kalbame *Rožinį*.

Pagaliau nustoja lyti. Pertrauka pušynėlyje. Nors ir šlapia, bet ieškome žemuogių, kiti ilsisi. Beieškodama uogų, radau driežiukę, belaukiančią palikuonių. Ji taip ramiai tūno ant delno, kad galėjau parodyti ir kitiems piligrimams. Paskui nunešiau prie jos urvelio tarp akmenų.

Baigiasi pertraukėlė, einame toliau. Pakeliui, žiūrėk, atšlubčioja senukas, kitur – senutė pabučiuoti *Kryžiaus*. Jie verkdami išbučiuoja *Kryžių* ir *Švč. Motinos* atvaizdą. Toks nuoširdus kaimo žmonių tikėjimas. Ateina ir motinos su savo vaikeliais, pačios pabučiuoja *Kryžių* ir savo mažuosius kelia, kad jį pabučiuotų.

$15^{\underline{00}}$ val. turime būti *Dubičiuose*. Tempas didesnis už vidutinį. Nueiname valandą anksčiau. Puiki proga pabendrauti su žmonėmis bažnyčioje. Kalbėjau:

Brangūs dzūkai! Džiaugiamės atėję į Dzūkiją. Tikriausiai jums įdomu, kodėl šie keistuoliai užsidėjo Kryžių ant pečių ir eina aplink Lietuvą? Ar ne geriau būtų eiti šieno grėbti, daržų ravėti?

Gerieji, mes ir patys tiksliai nežinome, kodėl einame. Tai Viešpaties planas Jubiliejiniais metais. Matyt, Jėzus nori pamatyti visą Lietuvą, ją apeiti savo žmonių kojomis ir palaiminti. Einame su Jėzumi ir Marija vainikuodami Tėvynę maldos, meilės ir atgailos vainiku. Tas vainikas iki Dubičių pasiekė 1200 km, belikę 600 km. Išeinant žydėjo sodai, dabar jau ragaujame žemuoges, vyšnias.

Mieli žmonės! Jėzus nuo Kryžiaus traukia prie savęs mūsų suvargusią Lietuvą, gydydamas ją savo žaizdomis. Tai ir yra šios kelionės tikslas –

Dievui priartinti žmones ir
žmonėms priartinti Dievą!

Kaip gražiai Kryžiaus procesija šiandien jūsų parapijoje įsipins į Devintinių procesiją. Šios kelionės vidinė esmė irgi Dievo Kūno ir Kraujo kelionė. Ant Kryžiaus Gyvenimo Duona – Jėzus.

Dievulis kelionei rengtis pažadino prie Baltijos užaugusį Gintarą Naudžiūną. Jo širdyje Šventoji Dvasia įsmelkė nerimą ir ginė jį išeiti iš savęs ir parengti Kryžiaus kelio strategiją ir taktiką. Ir štai kelionė vyksta. Kelionė yra Dievo laiminama per jus, mielieji. Jūs, kurie dėl Jo Vardo mums gera darote (laukiate, lydite, maitinate ir migdote), tiesiogiai įsijungiate į Kryžiaus kelią ir jis tampa visos Lietuvos akcija. Kas mes būtume be jūsų?

Sujunkime tad širdis į vieną vainiką, atiduokime jį Švč. Jėzaus Širdžiai, o Ji juo apvainikuos mūsų Lietuvą, kad joje vėl gausėtų vaikelių balsai, kad nemirtų sodybos kaimuose; kad nešiukšlintume miškų ir upelių, kad būtų gerbiami seneliai, kad skambėtų tyra, lietuviška daina.

(Čia buvo padainuota daina:

Aš prisimenu namelį;
tą gimtinį savo,
Kur motulė prie lopšelio
supdama dainavo.)

Daina panaši į giesmę, joje žmogus išsako save, tai vidinis išsiliejimas Dievui. Dangus prasideda žemėje, po mirties bus jo tąsa, išsiskleidimas.

Broliai sesės! Dovanokime vienas kitam dangų, dovanokime geraširdišką šypseną, atleiskime įžeidimus, nuoskaudas, gyvenkime blaiviai ir visu gyvenimu šlovinkime Viešpatį.

Žemė – laikina piligrimystė, kelionė į Tėvo Namus, atliekant skirtą užduotį. Eikime į Namus su viltimi, tikėjimu, turėdami širdyje jaukią Meilės ugnelę, prie kurios sušiltų sužvarbę, nemylimi žmonės, ypač vaikai. Dievas yra Meilė! Nuodėmė – priešprieša meilei, tai tamsa. Leisdami spindėti Kristui, pašalinsime tamsą iš Lietuvos. Vieni mes to niekada nepadarysime, bet su mumis Jėzus – Dievo Pergalė! Su Juo laimėsime. Priimkime Kristų į savo gyvenimą, ir Žemės veidas pasikeis.

Netrukus atvyko Dubičių parapiją aptarnaujantis kunigas Raimundas Varaneckas. Jis aptarnauja net 4 parapijas: Vilniaus arkivyskupijoje labai trūksta kunigų. Maža vaikų šeimose, maža ir pašaukimų.

Gilus buvo kun. Raimundo pamokslas apie Jėzaus nusižeminimą, savęs apiplėšimą ir ištuštinimą vardan meilės žmogui, kurios esmė – Jo atsidavimas žmogui Eucharistijoje. Tai Dievo *kenozė* (susinaikinimas). *Mes tik su Juo, per Jį ir Jame pasieksime gyvenimo pilnatvę,* – sakė kunigas.

Šv. Mišių aukoje įpinama ir mūsų 52-oji kelionės diena ir perkeista vėl padovanojama šv. Komunijoje. Tapę gyvomis monstrancijomis, džiugiai dalyvaujame didžiojoje *Devintinių* procesijoje.

Palaiminti Švenčiausiuoju Sakramentu, padėkoję Dievui už tokią nuostabią dieną, traukiame į svetingą Rūdiškių klebono tėviškę, pas Verutę ir Vladą Krakevičius. Čia, Dubičiuose, gražiame sode buvo parengtas ilgas stalas su įvairiausiais valgiais ir gaiviaisiais gėrimais. Tai žmonių širdies gerumo ir meilės išsiliejimas.

Po lietaus oras gaivus. Čiulba paukšteliai, karkia vištos, gieda gaidžiai. Nuostabi kaimo, tiksliau bažnytkaimio, idilija.

Sirpsta vyšnios, aplinkui žalias žolės kilimas, stalas su žmonių gerumo dovanomis.

Noriu paminėti bent kelių šių geryjų vardus, nors prisidėjo visi bažnytkaimio žmonės. Tai – Verutė ir Vladas Krakevičiai (Rūdiškių klebono tėvai), – jų sodyboje vyko pietūs; Antanina Raginytė, Jadvyga ir Bronius; jauna Daivos ir Ginto šeima, besilaukianti kūdikio; Ramunė, Magdutė ir daug kitų. Visi darbavosi, kol viską parengė, darniai, su meile visiems patarnauja, plauna indus, keičia patiekalus. Kuo mes atsidėkosime šiems geriesiems žmonėms! Juk mūsų apie 50, tai kaip vidutinės vestuvės. Džiaugiamės ir dėkinga širdimi priimame jų patiektas gėrybes ir patarnavimus. Skubėti nereikia. Toks gražus sekmadienio pavakarys. Oras po lietaus pilnas gėlių ir pušų aromato. Mirga saulėje rausvi vyšnių žandukai, spinduliuoja žmonių veidai savo atviraširdišku gerumu...

Ačiū jums, tūkstančius kartų ačiū, brangieji, nuoširdieji dzūkeliai. Ačiū už meilę, vaišingumą, triūsą! Ačiū už šią atgaivos ir pastiprinimo valandėlę.

Ačiū, kad jumyse gyvas *Tikėjimas, Viltis* ir *Meilė!*

53-ioji diena [321–327] *Birželio 26 d.*

Dubičiai–Krokšlys–Lynežeris

Išeiname iš Dubičių gausiai apdovanoti žmonių gerumo, vaišingumo, meilės. Lyg dėkingumo išsiliejimo ženklas – ramus, gausus lietus, lydintis mus iki *Krokšlio.* Lydi žmonės, neša *Kryžių,* atsisveikindami ne vienas ir ašarą nubraukia. Jautri dzūkelio širdis, nelepinta, darbšti. Dirvožemis Dzūkijoje skurdus, o šiemet sausra išdegino net ir pievas, šienelis prastas, bulvelės vidury vasaros šalnų nušaldytos. Net graudu žiūrėti į žmonių triūso sunaikinimą: išdžiūvo, šalnos nušaldė.

Dzūkelis, visą laiką gyvendamas nederlingoje žemėje, išmoko būti džiugus Dievo neturtėlis, dainuoti ir mylėti, dalytis tuo, ką turi. Dzūkija turtinga miškų, jų gėrybių. Dzūkijos miškai, jos pušynai yra visos Lietuvos filtras, saugantis nuo žalingo techninio užteršimo. Tebūnie ir jos žmonės dvasinis filtras, saugantis nuo dorinio užteršimo.

Dieve, Tau nėra negalimų dalykų, mes maldaujame:

– Atgaivink Dainavos kraštą! Leisk mums, kaip kadaise Esterai, užtarti savo Tautą, apkabinti ją ir prašyti – *Mūsų širdžių Karaliau, pasigailėk Lietuvos! Išvesk ją iš šėtono raizgynės. Atgaivink joje tyrumo dvasią, priglausk Tėviškėlę prie savo Širdies.* O Karaliau, po dviejų dienų Tavo *Švč. Širdies* šventė. Dėl savo *Širdies* gailestingumo, dėl Tavo mažutėlių patiklaus maldavimo, grąžink mūsų Tautai dvasinę laisvę. Mes nusikaltome: nusigręžėme nuo Tavo rodomo kelio ir pasiklydome. Bet Tu gali mus vėl atrasti, gali mus atkurti, atgimdyti ir prikelti. Mes norime Tau save skirti, norime kūrenti Tavo Gailestingumo Ugnį ir skelbti visai Tautai: *„Lietuva, Lietuva, sugrįžk pas Viešpatį!"*

Lietutis gausiai lyja iš dangaus, lyg jautrus Tėvo atsakas į savo kūdikių šauksmą. Kojos klimpsta puriame smėlyje, iš krūtinių veržiasi giesmės, apmąstančios Kristaus kančią... Einame mišku. Čia visiška laisvė į giesmę įpinti rasos perlais pasipuošusią jauną pušelę, kadagių skleidžiamą aromatą, žemuogės raudonumą, paukštelių giesmę, mažų varlyčių šuoliukus, paslaptingą miško ošimą ir miškų gėlės nekaltą žavesį... Juk Tu ir Kūrėjas, ir Išganytojas. *Tu Dievas, Trejybinis Dievas!*

Kiek grožio šiame *Kryžiaus kelyje!* Kančia pinasi su džiaugsmu, atgaila su ramybe, pavargusių kojų žingsniai su gegutės kukavimu, o pagreitėjęs širdies plakimas ilsisi Tėvo ištiestuose delnuose, slepiasi Dubičių bažnyčios stebuklingo *Ecce Homo* sunertose rankose. Eidami keliais apie šią stebuklingą

statulą, jauste jautėme gyvąjį Tavo buvimą ir Tau, Vieninteliam pasaulio Gelbėtojui, kilo kūdikiško pasitikėjimo kupina malda.

Nelengva keliauti, bet širdis pilna ramybės ir paslaptingo džiūgavimo: Dievas gelbsti savo Tautą! Taip, Tėve, Tu mus pervesi per apvalančią ugnį ir nuvesi į vešlias ganyklas, kurias patikėjai Bažnyčiai.

Šiandien norisi ant šių ošiančių pušų kamieno parašyti mūsų Popiežiui Jonui Pauliui II tokį laišką:

Šventasis Tėve! Mes vykdome naująją evangelizaciją, nešdami ant savo pečių Kryžių aplinkui Lietuvą. Lydėdami Jėzų Kristų, apgiedame Lietuvą ir pasaulį, apkabindami giesme ir širdimi.

Mes – Tavo vaikai, vaikai šalies, kurią Tu myli. Mes stojame kartu su Tavimi į kovą su šėtonu, apsiginklavę Kryžiumi, apsivilkę Švenčiausiosios Mergelės Marijos Širdimi, Jos galingu buvimu tarp mūsų.

Šventasis Tėve, keliaudami pėsčiomis aplinkui Lietuvą su Kryžiumi ant pečių, norime atsiprašyti Dievą, Tautą ir pasaulį, maldauti Šventosios Dvasios išsiliejimo, Jos lietaus išdžiūvusiai žmonijos širdžių dirvai.

Štai dabar einame per Dainavos kraštą, kuriame gyvena geri paprasti dzūkai, kurie Tave myli vaiko širdimi. Juk Tu mėgsti keliauti, keliauk drauge su mumis, Šventasis Tėve. Tegul Tavo kojos, kaip didžiojo Keliauninko pasaulyje, palieka įmintas pėdas Dzūkijos smėlynuose. Tegul Tavo gera, švelni ir nuolat viltį Jėzuje ir Marijoje turinti širdis būna visuomet su mumis.

Palaimink, Šventasis Tėve, mūsų žygį drauge su visais mus laiminančiais Lietuvos vyskupais ir Lietuvos paribio kunigais, kartu su drebančių senukų ranka, kartu su vaikelio laiminančia šypsena ir jo veidelio prigludimu

prie Kryžiaus. Mes norime Tau, Šventasis Tėve Jonai Pauliau, padėti nešti sunkų kryžių, kurį neši už mistinio Kristaus Kūno pergalę. Mes norime savo ištikimybe Bažnyčiai pradžiuginti Tave. Norime būti paguodos ir vilties ženklas Tavo auksiniame saulėlydyje. Kaip kadaise Abraomui Izaokas buvo didysis gyvenimo saulėlydžio džiaugsmas, taip ir mes norime būti Tavo džiaugsmas ir švelni palaima. Šventasis Tėve, palaimink Dievui atsidavusius savo vaikus!

Ačiū Tau, Jonai Pauliau, Pauliau Jonai. Sveikiname abiejų Vardų šventės proga ir dovanojame puokštę miško gėlių, tarp kurių rasi ir mūsų širdį...

Su meile ir pagarbiu nuoširdumu
visi Kryžiaus kelio aplink Lietuvą dalyviai,
Tavo dukterys ir sūnūs.

Kelias vingiuoja per mišką. Miškas mūsų paguoda ir apsauga. Jis ir *Kryžių* apkabina savo paslaptimi. Išnirus iš miško, pasitinka *Krokšlio* gyventojai. Du būreliai susivienija prie aukšto kaimo kryžiaus. Čia visi kartu giedame *Švč. Jėzaus Širdies litaniją*, pasiaukojame amžinajai, ištikimajai Dievo Meilei. Aplink miškas, savo sakmę ošia aukštos pušys, medinis kryžius, žemiau prie jo kamieno – *Marijos* koplytėlė. Aplink kryžių tvorelė, už jos žaliuoja rūtos, levukai, šiurpės (devynšarviai) ir kitos gėlelės. Prie didžiojo kryžiaus prisiglaudė mūsų mielasis *Keliauninkas;* vaikų, prie sodybos tvoros stovinčių trijų mergaičių rankelėse – kryželiai. Prieš kaimo kryžių suklaupę Dievo žmonės – sulyti, kai kurie basi, bet laimingi. *XXI amžiaus* žurnalistas Juozas Dapšauskas irgi meldžiasi, apkabinęs Laižuvos kryžių.

Pakilę po maldos, einame kiek tolėliau į kaimo vidurį. Čia mūsų laukia miškų šventovė. Tai visas ansamblis:

koplystulpis su Švč. Motina, laikančia nuo kryžiaus nuimtą Kristaus kūną; akmeninis kryžius, pastatytas 1959 metais; iš ąžuolo išskaptuotas *Baublys*, jo viršūnėje Trispalvė (į šitą unikalų *baubliuką* galima įeiti ir pasėdėti prie žvakės liepsnelės).

Už šio Kūrėjo ir žmogaus kūrinio auga du didžiuliai ąžuolai, pasodinti Dariaus ir Girėno atminimui: *Darius* – kairėje ir kiek didesnis *Girėnas* – dešinėje; abu susipynę šaknimis ir šakomis, abu neatskiriami. Visas šis ansamblis, aptvertas tvorele, sudaro tikrą sakralią šventovę. Šita lauko šventovė svetingai priima ir mūsų *Keliauninką*, ir *Mariją Paslaptingąją Rožę*. Visi, susikabinę rankomis, dainuojame:

Lietuva brangi, mano Tėvyne,
šalis, kur miega kapuos didvyriai...

Viena iš kaimo senolių papasakoja, kaip šis ansamblis atsirado:

Užėmus lenkams ir ėmus aktyviai lenkinti žmones, vyko didelis pasipriešinimas: žmonės tvirtai laikėsi lietuvybės. Pastatė kryžių, papuošė Trispalve. Lenkai tą kryžių nugriovė. Tada pastatė kitą, bet ir tas, laikui bėgant, paseno. Užėmė sovietai, naikino kryžius, priespauda didėjo. Žmonės sugalvojo pastatyti šį akmeninį kryžių, imituojantį kapavietę. Taip ir padarė. Tarybiniai pareigūnai klausinėjo: „Kas čia palaidotas?"

Mes žinojome savo paslaptį, bet jiems geriau nežinoti: čia nieks nebuvo palaidotas, tai buvo mūsų kaimo kryžius. Taip jis ir liko nenugriautas.

Anksčiau, kai žuvo Darius ir Girėnas, jų atminimui čia buvo pasodinti šie du ąžuolai: vienas Darius, kitas – Girėnas. Dar gyvas žmogus, kuris juos sodino.

Atveda susipažinti liesą, kurčią senelį – tai Aleksas Gudačiauskas. Mes jį įamžiname fotografijoje – tegul lieka istorijai. Tokie žmonės – mūsų Tautos šaknys. Ąžuolai augo ir ėjo

stipryn, o Alekso jėgos mažyn, tačiau dvasia, kaip ir ąžuolų, galinga.

Čia juos pasveikinu piligrimų vardu:

Brangūs dzūkai, išlaikę lietuvybę ir tikėjimą! Meilė ir pagarba jums! Jūs išlikote stiprios dvasios todėl, kad buvo gyva meilė Dievui ir Tėvynei. Kaip Darius ir Girėnas žuvo siekdami aukštumų pergalės, trokšdami išgarsinti Lietuvos vardą, taip ir jūs, siekdami dvasinių aukštumų, atsilaikėte prieš lenkinimą, atsilaikėte prieš bedievybę. Ginkitės nuo abejingumo tikėjimui ir girtavimo tvano.

Dzūkijos miškai yra tartum visos Lietuvos filtras, sulaikantis nuodingas medžiagas, Dzūkijos žmonės – būkite Gėrio filtras, mylėkite Dievą ir Tėvynę.

Ačiū Jums už širdies taurumą. Ačiū už kryžių, stovintį kaimo centre, kaip prieštaravimo bedievybei ženklą. Ačiū už ąžuolus: Darių ir Girėną, tvirtai įleidusius šaknis į lietuvišką žemelę. Ačiū už šį grožio ir šventumo ansamblį, kur jūs renkatės melstis, pažymėti svarbių religinių ir tautinių švenčių.

Šitas Kryžiaus žygis aplinkui Lietuvą pakilo į kovą, kad Tėvynės kūnas, išvarpytas blogio demono šūvių, vėl išgytų ir keltųsi su Kristumi. Sujunkime, broliai sesės lietuviai ir visos Lietuvoje gyvenančios tautos, jėgas Meilei ir Gėriui. Kristus su mumis! Dievas niekada nepralaimi!

Paskui buvo žmonių širdies gerumo apkabinimas prie stalo, vaišės: „grikucių" apkepas, bandos su spirgučiais, sūris, šviežias pienas, šių metų medutis, naminiai sausainiai, o svarbiausia – nuoširdumas.

Po pietų, padėkoję Dievui ir žmonėms, sugrįžtame prie miško šventovės. Palaiminę vieni kitus bendra malda,

keliaujame toliau. *Kryžius Keliauninkas* laimindamas palietė dzūkelių pečius.

Nuėjus 3 kilometrus – jau *Lynežeris*. Tai vėl miškų šventovė, pasipuošusi ežerais, miškais, atsispindinčiais vandens paviršiuje. Įsikuriame sodyboje, *Kryžių* įnešame į didelį, erdvų kambarį, prie jo išsirikiuoja mažesnieji kryžiai ir kryželiai, Motinos atvaizdai. Dabar galime susipažinti su namų šeimininkais, kaimo žmonėmis.

Sodyba ant kalnelio, apačioje gražus tvenkinys, jame žydi baltos vandens lelijos. Erdvus kiemas, ūkiniai pastatai. Kieme šunys, šmižinėja katytės. Mes tikrame Dzūkijos kaime, apsuptame miško ir ežero.

Netrukus visi susirenkame didžiajame kambaryje vakarienės. Po vakarienės mūsų stovykla įsikuria šeimininkų mamos name Lynežerio ežero pakrantėje. O jau ežero gražumėlis, vandens šiltumėlis! Ačiū Tau, Dievuli, už šį grožį! Ačiū už šiltą vandenėlį ežere; ačiū už laukinių ančių šeimynėlę, linksmai plaukiojančią ežero paviršiumi; ačiū už šiltus saulutės spindulius ir lieptelį, žmonių sumaniai padirbdintą, ačiū ir už katytę, patikliai besisukiojančią ant lieptelio.

Šis vakaras mums atokvėpis. Mes turime laisvą, spindulingą, lietaus nupraustą vakarą. Prausiamės, skalbiamės ir iš visos širdies džiaugiamės. Kokia didelė Dievo dovana – vanduo!

Kambariai, buvę tušti ir kiek apdulkėję, tuojau tampa švarūs, kur ištiesiame savo miegmaišius. Mūsų kambaryje įsikuriame 11-ka žmonių. Pas mus tuoj atsiranda ir altorius, ant kurio stovi *Marijos Paslaptingosios Rožės* statula, dega žvakės, žydi gėlės. Čia mes meldžiamės vakare, dėkodami už nuostabią, Dievo palaimintą dieną, kaupdami jėgas tolesnei kelionei.

Lynežeris–Marcinkonys

Šiandien mano žemiškojo Tėtės vardadienis. Tėte, sveikinu tave, pasiekusį Amžinybės krantą, ir linkiu, kad dangaus Tėvo Namuose išsipildytų tavo didžiausi troškimai. Tu taip mylėjai kryžių! Dar mažas našlaitėlis būdamas ir ganydamas gyvulėlius jį puošdavai, laistydavai savo vaikiškomis ašarėlėmis. Tu ir savo namuose, kur mes visi atėjome į šią žemę, pastatei kryžių. Jis ir dabar tebestovi. Nelengva tau buvo gyventi žemėje turint poetišką, be galo jautrią sielą, nešant vis didėjančios šeimos naštą. Bet dabar, Tėte, tu laimingas. Žvelgiant iš Amžinybės, gyvenimas žemėje – tik valandėlė. Apaštalas Paulius sako: *Šio laiko kentėjimai nereikšmingi, lyginant su amžinąja garbe, kuri mums bus apreikšta.*

Dar jaunas būdamas, tu rašei:

Jau artinas pavasaris,
Sužaliuos Simno lygios pievos.
Sužydės jazminai
Ir baltos ievos.
Tarp kalnuotų Simno laukų
Melsvi ežerai subanguos,
O ant mirusių kapų
Žalios liepos liūdnai sulinguos.
Ak, malonu pažiūrėt,
Kaip ant Simno kapų
Baltos gėlės žydi.
Tegul mūs gyvenimo dienas
Gražios mintys lydi.
Leiskim tom baltom gėlėm
Savo širdyse žydėt,
Kad atėjus sielai ant kapo,
Nereikėt ašarų liet.

Nes nematoma ranka
Jaunatvės gėles skina
Ir amžinos ramybės vainiką
Danguje pina.

Tau vainikas jau nupintas, o mes štai keliaujame su *Kryžiumi* aplink Lietuvą. Žinau, tu tuo džiaugiesi. Man šita kelionė siejasi su Amžinybe. Tėte, aš pareinu pas dangiškąjį Tėvą ir tave, Tėtuk, – tikrai pareinu. Kiekviena diena artina amžinąjį susitikimą. Melskis, Tėte, už mane ir visus maldininkus, kad įvykdytume Viešpaties Valią.

Išaušta šaltokas rytas. Paliekame svetingąją nakvynę ir susirenkame Verutės ir Broniaus namuose. Čia mūsų laukia garuojanti sriuba ir kitos gėrybės. Erdviame kieme susirinkęs būrelis žmonių taip trokšta daugiau žinoti apie Kristų ir amžinąjį Gyvenimą. Miela bendrauti su nuoširdžiaisiais dzūkais, jausti jų atvirą sielą.

Ateina laikas atsisveikinti. Gaila su šiais žmonėmis skirtis. Žemėje galioja laikinumo dėsniai, bet mes einame į amžinumą.

Kryžių išneša kaimo žmonės. Padeda nešti ir 92 metų senutė, šių namų šeimininkės mama. Einame ilga kaimo gatve, dešinėje lieka mus gaivinęs ežeras, kairėje – svetingi, mus glaudę namai. Čia pat netoli miško – kapinaitės. Žiūri į tą šventąjį Lietuvos kaimą ir spaudžia širdį: nejaugi išnyks kaimas, visi išlėks į miestus? Dieve, neleisk, kad taip įvyktų, nes mes nebeteksime šaknų.

Porą kilometrų palydėję, žmonės sugrįžta atgal. Sudiev, gerieji žmonės! Mes jus išsinešame savo širdyje.

Su mumis keliauja dvi kilniaširdės moterys iš Zervynų etnografinio kaimo. Jos pasiryžusios įveikti pėsčiomis šią kelio atkarpą nuo Lynežerio iki Marcinkonių, – tai bus ypač sunki kelionė 88 metų ligotai Janinai Tamulevičienei. Protar-

piais lyja, bet miškas atrodo dar gražesnis. Čia viskas kvepia, gražu ir tyra. Darniai auga pušys, krūmai, žolės ir samanos.

Miške darome dvi pertraukas. Netrukus mes jau *Marcinkonyse*. Na, ir įdomu čia: einam einam, o gatvės galo nematyti... Nuo ženklo „*Marcinkonys*" iki bažnyčios – ne mažiau kaip pora kilometrų. Einame malda laimindami namus ir žmones, mus stebinčius iš tolo. Geriau paliktų alaus bokalus ir savo rankomis apkabintų *Kryžių!* Deja...

Bažnytkaimio centre suklumpame prie gražaus koplytstulpio – *Motina Sopulingoji* septyniais kalavijais perverta širdimi ant kelių laiko mirusio Jėzaus kūną. Jos veidas lietuviškų bruožų, ant galvos nuometas, papuoštas kryžiumi, sudaro karūnos įvaizdį. Koplytstulpyje iškalti žodžiai:

Viešpaties Meilę,
Stipresnę už mirtį,
Teikis, Marija,
Lietuvai skirti.

Geroji skausmingoji Motina, skirk šią meilę Lietuvai ir ji atsigaus. Kaip kadaise mus gelbėjai Šiluvoje nuo protestantizmo, taip dabar gelbėk, Marija, Lietuvą iš nuodėmių liūno.

Jau kylame į bažnytėlės kalnelį, prie šventoriaus vartų laukia klebonas ir žmonės. Jis pašventina mus švęstu vandeniu. Giedodami *Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė* sueiname į Viešpaties namus. Tai medinė, graži, dailiai išpuošta kaimo bažnytėlė: medis, gėlių kompozicijos, giesmės. Klebono Gintauto Stanevičiaus lyrinis balsas, lyg skaidrus kalnų upelis, pripildo šventovę. Pasveikinęs piligrimus, pradeda šv. Mišių auką. Labai gražiai gieda choras. Taip nuostabiai skamba pirmojoje Mišių maldoje žodžiai: *Mane Viešpats gano, man nieko nestinga. Jis mane veda, kur vešlios ganyklos žaliuoja,*

leidžia man atsilsėti paversmy... Tos vešlios ganyklos patikėtos Bažnyčiai, kuri mus maitina trejopa Duona: *Dievo Žodžiu, Eucharistija* ir *Tėvo Valia.*

Jėzau, priimk mūsų kelionę, priimk kiekvieno žmogaus atodūsius. O Tėve, ar lauki mūsų sugrįžtant, ar labai lauki? Lauk, Tėve, ir mes pareisime pas Tave. Tu išeikvojai Kosmosą ir Save, kad žmonės taptų Tavo vaikais. Ir kas gi esi Tu, didis Dieve? Ir kas gi yra tas silpnas, nuodėmingas, o kartu ir dieviškas žmogus? Kodėl jį maitini Savimi? Motina vaikelį maitina savo pienu, vaikelis auga, stiprėja, tarp jų užsimezga stiprus emocinis ryšys. Sakyk, Viešpatie Kristau, koks ryšys atsiranda, kai Tu mus maitini Savimi? Kas Tau yra žmogus, jei žmogumi pats tapai?

Lenkiame savo galvas ir nutylame gilioje kontempliacijoje. O Švenčiausioji Trejybe! O nepažintasis Dieve! Leisk mums pažinti Tavo Meilę, ją priimti į save. Šv. Pranciškus, apkabinęs laukų kryžių, verkė ir aimanavo: *Meilė yra nemylima!* Šv. Pranciškau, tu ir dabar eini aplink Lietuvą žaizdotomis kojomis, laimindamas ir mylėdamas perverta Serafino širdimi. Eini, Pranciškau, per savo vaikus – tretininkus, per Gintarą... Eik, brangusis šv. Pranciškau, eik!.. Ir šv. Klara, tavo brangioji Klara, tegul eina, ir brolis Leonas, ir visi tavo mažieji broliai ir sesės tegul eina.

Šv. Pranciškau, padėk mums. Mes kartais pritrūkstame kantrybės, meilės vienas kitam. Pavargstame. Jau nužingsniavome 1200 kilometrų, gyvename kaip Dievo paukšteliai, kaip tikri Jėzaus neturtėliai, visada pamaitinti Dievo dosnumo ir žmonių gerumo. Eime kartu! Tu šnabždėk piligrimams žodelį, kad mes iš žmonių priimtume visas jų parengtas dovanas – giesmę ir dainą. Padėk suprasti tikrąją atgailos dvasią taip, kaip tu supratai. Kai kurie mūsų baiminasi suskambusios linksmesnės dainos, garsesnio džiaugsmo, savo

rūškanumu („Kam tos nesąmonės?") gadindami nuotaiką, mažindami Dievo vaikų džiaugsmą. Tokia atgaila dvelkia jansenizmu. Teisingas posakis: *Jei liūdnas šventasis, liūdnas ir jo šventumas.* Šv. Pranciškau, duok mums savo kūdikiško džiūgavimo dvasios!

Visas savo maldas, visą savo varganą būtį sudedame į šv. Mišių auką.

To viso reikia kaip vandens ir oro,
Kaip duonos kasdieninės alkstančiame kely!
Pakeiski, Viešpatie, maištaujančiųjų norus,
Pakeisk juos meilės, gėrio viltimi!

Po šv. Mišių visi esame kviečiami į parapijos namus vakarienės. Čia mūsų laukia didelis skaniai parengtas stalas, kuriuo žmonės išreiškė visą savo širdies dosnumą ir gerumą. Baigiant valgyti mums ima dainuoti gražias liaudies dainas dzūkų ansamblis *Sodzius* (vadovė Ona Drobelienė). Tos dainos, lyg skaidri verdenė, liejasi ir teka į mūsų niurzganas, vis prieštaraujančias, vis dar džiaugsmo besibaidančias širdis ir plauna jas, kad taptume Dievo vaikai. Dainuokit, giedokite, Dzūkijos čiulbuonėliai, nuplaukite nuo mūsų aplipusias dulkes, neleidžiančias pamatyti esmės! Ačiū jums, gerieji žmonės! Ačiū už valgį, už dainas, už jūsų širdies taurumą ir gerumą. Dainuokit, visuomet dainuokit, nes *linksmą davėją myli Dievas!*

Viešpatie, duok man platų žvilgsnį. Duok atvirą širdį, atvertas akis, budrią klausą ir stiprias kojas, kad galėčiau vaikščioti visais keliais, kuriais tik vaikščioja žmonės. Leisk man laiko ženkluose išgirsti Tavąjį balsą.

Padėk man, kad, žvelgdamas į neribotus tolius, kuriuos prieš mane atveri, neapsvaigčiau. Nuimk nuo akių akidangčius ir išvaduok mane iš tos varganos būklės – lopyti senąjį audeklą.

Mano pašaukimas – sekti Tavimi, būti Tavo mokiniu, būti tikru kataliku. Toliai, kurie man atsiveria, gali būti apribojami tik Tavojo Kryžiaus medžio.

Popiežiaus Jono XXIII pamėgta malda

55-oji diena [335–342] *Birželio 28 d.*

Marcinkonys–Margionys–Kabeliai

Rytmetinė šv. Mišių auka kankinio šv. Irenėjo šventės proga aukojama už mūsų grupės vadovą Gintarą, prašant išminties, kantrybės ir ištvermės *Kryžiaus kelyje*. Mūsų komanda ištverminga, bet turi ir daug originalumo, pasitaiko akibrokštų, prieštaravimo epizodų, burblenimo, ekstrasensinių keistenybių ir kt. Šitas būrelis susirinko iš įvairių Lietuvos kampelių, ir kiekvienas iš mūsų yra savitas. Sunku mūsų vadovui Gintarui, tikrai sunku. Todėl ir reikia Dievą prašyti pagalbos.

Švenčiant šv. Mišias susivienija Dievo ir žmogaus auka. Labai gražiai gieda choras, daug žmonių. Po šv. Mišių – palaiminimas ir siuntimas toliau tęsti pradėtą *Kryžiaus kelią*. Mūsų *Kryžių Keliauninką* smilko smilkalais, giedame *Kryžiau šventas*, paskui išstatomas Švč. Sakramentas, giedame *Jėzaus Širdies litaniją*, pasiaukojame *Jėzaus Širdžiai*, mes palaiminami Švenčiausiuoju.

Iš Marcinkonių išeiname gausiai lyjant, visus 6 km iki *Daržėlių* kaimo nenustoja lyti. Tik priėjus labai aukštą kaimo kryžių, lietus liaujasi. Kryžius iš dviejų dalių: apatiniame kryžiuje – *Šv. Kazimiero* atvaizdas, viršutiniame – *Nukryžiuotasis*.

Suklumpa Dievo tauta po kryžiumi, pagarbina. Paskui pasisveikiname su kaimo žmonėmis ir esame kviečiami pus-

ryčiauti. Pusryčių stalas sudėtas keliolikos šeimų. Valgome lauke, po Viešpaties dangumi. Pasistiprinę ir padėkoję atsisveikiname su geraisiais darželiečiais ir einame toliau. Vėl prapliumpa lietus. Tai Viešpaties antspaudas mūsų kelionei ir dovana išdžiūvusiai Dzūkijos žemei. Visa pakelė pražydusi puikiausiomis gėlėmis. Tai Viešpaties darželis, sodintas Jo rankų, užgrūdintas, prisitaikęs gyventi sausroje. Aš dar niekados ir niekur nemačiau tokių nuostabių, žiedais pasipuošusių pakelių. Žydėkite, gėlelės, garbinkite Kūrėją savo gražiu. Džiuginkite pavargusio dzūkelio širdį, primindamos, kad mūsų laukia dar gražesni *ne rankomis statyti amžinieji namai Danguje.*

Margionys. Jau matome iš tolo ateinant margaspalvį žmonių būrį. Moterys pasipuošusios etnografiniais drabužiais. Atėjusieji bučiuoja *Kryžių* ir lietui lyjant gieda giesmę *Kur augai tu, šventasis Kryžiaus medi.* Abu būriai susilieja į vieną ir einame šlovindami Dievą.

Vėl sustojame prie aukšto dvigubo kryžiaus. Prie šio priglunda ir *Keliauninkas Kryžius.* Pagarbinę kryžių, einame į garsųjį *Margionių klojimo teatrą.* Žengiame pro iškilmingus vartus. Mūsų *Keliauninkus* – Jėzų ir Mariją bei jų palydą – pasitinka kaimo seniūnas ir etnografiškai pasipuošusi mergaitė su grikių duona ir druska. Duonelę paima Gintaras ir Regina.

Seniūnas sveikina širdingiausiais žodžiais, linki ištvermės iki galo ir kviečia vidun. Koks gražus tas klojimo teatras! Tai tikra Lietuvos senovė: čia ir langelis su užuolaidėle, ir uslanai, kuparas, sietynai iš šiaudelių, rąstų sienos ir plūkta asla.

Viduje padengti stalai. Kokios gardžios rūgštynės su bulvių koše! Pavalgę, padėkoję Dievui ir žmonėms, tariame trumpą žodelį apie kelionę. Etnografinio ansamblio giedorėlės

pagieda kelis senovinės *Karunkos* posmus, vieną kitą dainą. Bet jaučiu, kad kažko nedrąsios, lyg varžosi. Vėliau sužinojau, kad viena mūsų maldininkė, apimta perdėto uolumo, įspėjo, jog *nedera dainuoti, mat čia vyksta atgailos kelionė.*

Atleiskite, gerieji žmonės! Atleiskite, visi ansamblio dalyviai! Tai buvo atskiro žmogaus nuomonė. Mes jus įskaudinome, nepriėmėme jūsų širdies dovanų. Kai skaitysite šiuos žodžius, išgirskite mūsų nuoširdų atsiprašymą: *Ir atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams.*

Atsisveikiname su palydėjusiais žmonėmis, giedame *Kalnus*, meldžiamės *Rožinio* malda. Belikus 3 km iki Kabelių, darome pusvalandžio pertrauką pamiškėje. Tuoj pat užmiegu prie motulės žemės krūtinės. Ačiū tau, geroji, už pamigdymą! Ačiū jums, samanėlės, už minkštutį patalėlį.

Kabeliai. Bažnyčios durys atviros, laukia žmonės. Skambant *Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė*, įžengiame į Viešpaties namus. Kaip čia gražu! Kairėje Marijos altorius, kur mūsų mieloji Aušros Vartų *Gailestingumo Motina*, o arčiau – Lurdo *Nekaltai Pradėtoji*. Kokia nuostabi mūsų Motina! Marija, būk mums ir Motina, ir Sesuo, ir Draugė gyvenimo kelionėje. Parodyk trumpiausią kelią į Dievo Širdį.

Bažnytėlėje kunigo nėra. Po birželinių pamaldų mūsų vadovas Gintaras taria susirinkusiems žmonėms nuoširdų žodį. Žmonės domisi, jiems norisi viską žinoti, todėl įdėmiai jo klausosi.

Iš bažnyčios mus nuveda į seną, bet labai erdvią kleboniją. Čia mes nakvosime. Kaip jauku: krosnyje liepsnoja malkos, skleisdamos šilumą, verda sriuba. Žmoneliai suguža iš bažnyčios į kleboniją, ima krauti iš savo krepšelių atneštas gėrybes: sūrius, sviestą, duonelę, pyragus, kiaušinius, grikių duoną, mėsukę, sausainius ir kt. Kiek su šiomis gėrybėmis

atnešta meilės! Būkite palaiminti, žmonės, už savo dosnumą. Juk jūs su mumis dalijatės anaiptol ne iš pertekliaus, bet iš neturto.

Netrukus iš suneštų gėrybių parengiame stalą. Dieve, tai Tu pažadini žmonių širdis šiam meilės išsiliejimui.

Kai pažvelgi į šitą *Kryžiaus kelią,* aiškiai matai Viešpaties braižą. Tai Jis keliauja su savo Tauta, tai Jis atveria žmonių širdis gerumo ir meilės spinduliavimui. Mes Jo silpni, tačiau be galo mylimi žmonės.

Kaip gerai, kad Evangelijoje aprašyta pirmųjų Jėzaus sekėjų silpnybės, klaidos ir jų branda Jėzaus mokykloje, o ypač po Šventosios Dvasios atsiuntimo. Tai mūsų viltis! Ir mes esame silpni, nuodėmingi, neretai linkę į kraštutinumus, nusikalstame artimo meilei, esame egocentriški ir išdidūs. *Gana tau mano malonės, nes mano jėga geriausiai pasireiškia tavo silpnume,* – atsakė Viešpats savo nuodėmingumu besiskundžiančiam apaštalui Pauliui. Ir mums Jėzus gali tą pat pasakyti:

> *Gana tau mano malonės, žmogau. Leisk mano jėgai veikti tavyje. Leisk man tave perimti savo dieviškumu. Jei tu kamuojiesi dėl savo kompleksų, reiškia, kad nepasitiki mano jėga, neįsileidi į visus savo gyvenimo epizodus, neatiduodi man savo nuodėmių, bet jas tempi su savimi. Išsivaduok! Kilk ir kelk! Kiekgi dar laiko aimanuosi, pasidavęs savigailai? Tavo ašaros ne visada tyros, dažnai jos sumišusios su savigaila arba neapykanta sau, o tai yra didelė puikybė. Tu nemyli savęs mano Meile, todėl ir kankiniesi. Pakilk virš savęs. Aš noriu, kad būtum sveikas, žvalus mano vaikas, atspindintis savo Tėvą. Tegul mano gailestingumas ilsisi tavo nurimusiuose soduose. Aš noriu klausytis tavo dėkingos, džiugios širdies šnabždesio.*

Mūsų mažoji šeima, pavalgiusi žmonių suneštą vakarienę, rengiasi nakties poilsiui. Dieve, palaimink mūsų nakties ramybę!

56-oji diena [343–344] *Birželio 29 d.*

Kabeliai–Latežeris–Ratnyčia

Naktie, mano Bičiule! Kokia tu gera, kai savo ramybės pabučiavimu užmerki akis ir leidi pailsėti tavo glėbyje. Dvasia keliauja į sapnų karalystę, o suglebęs, atsipalaidavęs kūnas ilsisi. Gaila žmonių, kurie dėl vidinės įtampos neįstengia užmigti, kurie rytą keliasi su skaudama galva, sunkiomis mintimis.

Ačiū, Tėve, už naują rytą! Ačiū už mūsų mažą bendruomenę! Štai 5^{00} val. ryto mūsų geroji Aldutė ir Janytė jau kuria krosnį: reikia šeimynai išvirti katilą bulvių, pašildyti jau iš vakaro išvirtą sriubą, atlikti kitus darbus. Joms padeda Zofija. Puodų dangčių kilojimas, krosnies durelių varstymas, malkų spragsėjimas, – tai vis mieli garsai, ataidintys iš vaikystės, kai Mamytė, vaikams dar miegant, ruošdavo valgį. Rodos, už durų darbuojasi mūsų Mama.

Parapijietės Elena ir Daina jau iš anksto iškepė kotletus, suskuto bulves, o mūsų gerosios moterys toliau tęsė jų darbą. Stalas atrodo karališkai. Tai mūsų pusryčiai ir pietūs, nes keičiasi kelionės maršrutas: nakvosine ne Latežeryje, bet Ratnyčioje – taigi ten turėsime ir šv. Mišias.

Brangusis *Viešpatie, atlygink amžinosiomis gėrybėmis visiems, kurie dėl Tavo Vardo mums gera daro.*

Pavalgę ir pasirengę keliauti, susirenkame bažnyčioje, dėkodami žmonėms pagiedame porą giesmių, tariu jiems trumpą žodį:

Brangūs dzūkai, mūsų sesės ir broliai! Sveikiname didžiųjų apaštalų Petro ir Pauliaus šventės proga. Šian-

dien Dangus atsiveria – jį mums atveria didieji Apaštalai. Ir jūs mums savo dosnumu, gerumu padovanojote Dangaus dalelę. Tas jūsų gerumas mus stiprins tolesnėje kelionėje.

Atvirai sakant, kelionė nelengva. Kuo toliau, tuo jėgų mažiau, nes deramai neišmiegame. Ir Kristus, kopdamas į Golgotos kalną, pavargo, išseko Jo jėgos. Kryžiaus kelyje Jis kelis kartus parpuolė. Mes irgi puolame po kryžiumi: tie mūsų silpnumai tarpusavio santykiuose yra puolimas po kryžiumi. Neatmestina ir piktojo daroma įtaka. Stenkimės būti atlaidūs vieni kitų silpnybėms: jei ką užgavome, atsiprašykime, apkabinkime, atleiskime, svarbiausia, sąmoningai nesilpninkime vienas kito jėgų.

Jėzus mėgo sveikintis: „Šalom! – Ramybė jums!" Tegul Jo ramybė gyvena kiekvieno mūsų širdyje. Apaštalas Paulius per savo šventę mus ragina: „Džiaukitės, dar kartą sakau džiaukitės, nes Viešpats arti". Atgaila visada susijusi su džiaugsmu. Prisiminkime Zachėjų, muitininką Levį, Magdaleną prie Jėzaus kojų.

Šiandien Švč. Jėzaus Širdies šventės išvakarės. Pamąstykime: Dievas su žmogaus širdimi, atverta Širdimi... „Dievas taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo Sūnų". Bet mes išdavėme Dievo Meilę... Dvasia nusilpo, netekusi ryšio su Dievu, todėl tuštumą užpildo netikri dievai, alinantys Tautos organizmą.

Mus gali išgelbėti tik Dievas! Politikų kalbos bergždžios, jų pažadai – „tyruose šaukiančiojo balsas", nes jų širdyse nėra Dievo, todėl ir baigia uždusinti šventąjį kaimą.

Kaip tikri ir labai skriaudžiami našlaičiai, šaukimės mylinčios Dievo–Žmogaus Širdies. Tik Jėzus gali išgelbėti Lietuvą, tik Jėzus!.. Tada Lietuva kelsis iš savo nuopuolio, tada ims duoti tikrus atsivertimo vaisius, tada skambės

ne girta, bet tyra lietuviška daina, skelbdama atgimimo pavasarį.

Šiandien minimi apaštalai Petras ir Paulius yra Dievo Meilės – Jo Širdies – pagrobti. Jėzus su meile pažvelgė į tris kartus Jo išsigynusį Petrą, ir šis pravirko. Žudynėmis ir kerštu alsuojantį Saulių partrenkė nuo žirgo akinanti šviesa, ir jis išgirdo balsą: „Sauliau, Sauliau, kam mane persekioji?" Jis klausė: „Kas tu esi, Viešpatie?" Šis atsakė: „Aš esu Jėzus, kurį tu persekioji. Kelkis, eik į miestą; tenai tau bus pasakyta, ką turi daryti" (Apd 9,4–6).

Krikščionių persekiotojas Saulius tampa uoliausiu meilės apaštalu Pauliumi, kuris visu gyvenimu liudija: „Meilė niekada nesibaigia. <...> Dabar mes regime lyg veidrodyje, mįslingu pavidalu, o tuomet regėsime akis į akį. Dabar pažįstu iš dalies, o tuomet pažinsiu, kaip pats esu pažintas. Taigi dabar pasilieka tikėjimas, viltis ir meilė – šis trejetas, bet didžiausia jame yra meilė" (1 Kor 13,8. 12–13).

Tegul mūsų, kaip ir apaštalo Pauliaus, niekas neatskiria nuo Dievo meilės. Tada mūsų buvimas pasaulyje bus palaimingas, tada mes būsime tas Evangelijos raugas, kuris keičia visos Tautos vidinę sandarą.

Mieli žmonės, štai todėl ir vyksta šitas Kryžiaus kelias, – kad Lietuva atgytų. Melskitės už mus, nes mes esame labai trapūs, nuodėmingi žmonės. Paprašykite gerąjį Dievą mums patiems tikrojo atsivertimo, kad būtume tinkamesni Evangelijos liudytojai. Paprašykite mums jėgų ir ištvermės kelyje. Siųskite į šitą Kryžiaus kelią savo vargelius, širdgėlą dėl nušaldytų bulvių laukų, dėkite į jį savo skaudamus sąnarius, savo skausmą dėl geriančių vyrų ar klystančių vaikų. Ko mes nepadarėme, prašykime, kad meile liepsnojanti Kristaus Širdis tai padarytų. Atiduokime Jėzui savo praeitį, skausmo sugeltą dabartį ir

viltimi ženklinamą ateitį. Leiskime, kad Jėzus ir mus, kaip apaštalus Petrą ir Paulių, pagrobtų savo Meile.

Ačiū Jums, gerieji, už mums padovanotą dangaus dalelę, už tai, kad atėjote, kad su mumis dalijotės savo širdimi. Kas galite, panėšėkite arba palydėkite šitą Kryžių, jūs pamatysite, koks jis dosnus!

Iki pasimatymo!

Iškeliaujame lydimi širdingų dzūkų. Ilgiausiai lydi vienas žmogus su dviem vaikais. Kai reikia atsisveikinti, visuomet tenka išgyventi atsiskyrimo skausmą. Ką padarysi! Per nuolatinius atsiskyrimus mes keliaujame į amžinąjį Susitikimą.

Latežeryje nesustojame, nes norime pasiekti Ratnyčią, – ten bus galimybė dalyvauti šv. Mišiose. Šiandien norisi kaip mažiems vaikams priglusti prie apaštalų Petro ir Pauliaus ir paprašyti jų ugningos Meilės Kristui, kad šitas žygis būtų tikras evangelinis liudijimas.

Visą dieną einame mišku. Kaip gera kvėpuoti tyru miško oru, bendrauti su Kūrėju Jo gamtos grožyje.

Valandos pertrauka. Sėdžiu atsirėmusi į pušį ir rašau. Čiulba paukšteliai, siūruoja pušys. Mūsų maldininkai ilsisi: kas kalbasi, kas mąsto.

Jau pasiilgau savųjų, noriu namų ramybės, noriu šiltų tikrosios šeimos meilės ryšių. Rodos, tokia nedidelė šita mūsų keliaujanti bendruomenė, bet ir joje netrūksta intrigų, įtarinėjimų, užslėpto pavydo ir kitokių „dorybių". Ką padarysi! *Tas, kuris pavydi ramybės, nesnaudžia.* Turiu rankoje savo mažąjį kryželį, kaip išorinį ženklą mus visus vienijančios Meilės. Keliaujame toliau.

Ratnyčia. Šv. Mišias aukoja iš Druskininkų atvykęs, labai sunkiai vaikštantis kunigas Antanas Andriuškevičius. Jam

kiekvienas žingsnelis skausmingas, bet jis, tikrasis ganytojas, guldąs už avis gyvybę. Dar prieš šv. Mišias jis uoliai tarnauja klausykloje, o dabar – prie Viešpaties altoriaus. Savo lyriniu balsu šlovina Viešpatį mūsų Dzūkijos lakštingala Birutė Zalanskaitė. Žmonių bažnyčioje tik keli.

Šv. Mišių auka buvo palaiminta dar viena – 56-oji kelionės diena. Ačiū mielajam broliui kun. Antanui, kad jis dėl mūsų atvyko į Ratnyčią, kad aukoja šv. Mišias, mus pastiprina savo gyvenimu, žodžiu ir Eucharistija.

Ačiū Birutei Zalanskaitei, išgiedojusiai Dzūkijos širdį!

Ačiū tiems keliems, kurie neabejingi Jėzaus Kryžiui.

Aš nakvoju p. Onutės pastogėje. Geriu ožkos pieną, valgau ožkos pieno varškę. Pailsėjau, bet kojos vis tiek skaudžios.

57-oji diena [345–346] *Birželio 30 d.*

Ratnyčia–Druskininkai

Švenčiausiosios Jėzaus Širdies šventė. Bažnyčia tuščia. Žmonių tik keli. Atvykęs iš Alovės kun. Stanislovas Stankevičius su filmavimo kamera. Gerai, uolusis kunige, nufilmuok Lietuvos istorijai šitą tuščią bažnyčią, kad ateities kartos suprastų, kodėl Lietuva, baigiantis antrajam tūkstantmečiui, įkrito į ekonominę, moralinę ir dvasinę krizę. Todėl, kad žmonių širdyse vietoj Dievo atsisėdo kiti dievai: pinigas, malonumai ir valdžios godulys. Tegul tai bus įspėjimas ateities kartoms: *Be manęs jūs nieko negalite.*

Tai kas, kad Ratnyčioje pilna pilaičių, rodos, žmonės kuriasi amžinai gyventi žemėje, jei širdy nėra Dievo. *Prisiartinęs prie Jeruzalės ir išvydęs miestą, Jėzus verkė jo ir sakė: „O kad tu šiandien suprastum, kas tau atneša ramybę! Deja, tai paslėpta nuo tavo akių. Tu sulauksi dienų, kai tavo priešai*

apjuos tave pylimu, apguls iš visų pusių ir suspaus tave; jie parblokš ant žemės tave ir tavo vaikus su tavim ir nepaliks tavyje akmens ant akmens, nes tu nepažinai savo aplankymo meto" (Lk 19, 41–44).

Liudijimas*: O žmonės! Ar suvokiame Švč. Jėzaus Širdies šventės prasmę ir reikšmę?! Evangelijoje girdėjome žodžius: „Tuomet vienas kareivis pervėrė Jo šoną ir ištekėjo kraujo ir vandens..." Dievo Avinėlis perverta Širdimi!.. Anuomet Jėzus šventykloje šaukė: „Kas trokšta, teateinie pas mane ir teatsigeria". Negirdi Ratnyčios, Lietuvos žmonės šio šauksmo, nes nejaučia nei alkio, nei troškulio. Tai šoko būsena! Lietuva, mylima Tėvynė Lietuva, ištikta dvasinio šoko. Ją reikia reanimuoti, reikia atstatyti cirkuliuojančio kraujo tūrį, reikia elektrinės impulsijos terapijos, kad vėl imtų plakti širdis. Užtat ir pakilome dalis Lietuvos į Kryžiaus žygį. Dievas suteikė nerimo dvasią žemaičiams, įkvėpė dramatišką ryžtą Gintaro ir jo padėjėjų širdims. Šiandien jau nueita aplink Lietuvą 1300 km, beliko 500, bet jie bus sunkiausi, nes jėgos silpsta, o kelias prieš akis ilgas.*

Brangūs piligrimai, mieli žmonės! Jėzui į Golgotos kalną buvo labai sunku eiti, ypač į jo viršūnę. Ir mums sunku, bet bus dar sunkiau. Mums nevalia nugriūti pakelyje, nes reikia užkopti viršūnėn. Eikime, nors ir klupdami, nors ir verkdami, bet eikime!.. Jėzus su mumis! Marija Paslaptingoji Kryžiaus Rožė su mumis! Daug geros valios žmonių su mumis!

Šv. Pranciškus, apkabinęs kryžių, verkė ir aimanavo: „Meilė nemylima! Meilė nemylima!" Jėzus Marijai Aliakok skundėsi: „Štai Širdis, kuri taip pamilo žmones, bet jų nemylima..."

Sesės ir broliai, mes nemylime Jėzaus, nebėgame į Jo ištiestas Rankas, atvertą Širdį!

Motina, glausdama prie širdies kūdikėlį, maitina jį savo pienu. Jėzus glaudžia mus prie krūtinės ir maitina savo Širdimi. Kai priimame šv. Komuniją, mes valgome Dievo Avinėlio – Jėzaus Širdį. Kaip Jėzaus Širdis yra didelė ir plati, taip ir to, kuris maitinasi Jėzumi, širdis turi būti Jėzaus Širdies dydžio ir mylėti taip, kaip Jis myli.

Neškime žmoniją, neškime Lietuvą savo širdyje; neškime geruosius ir nelaiminguosius; neškime Jėzui demonų apsėstuosius ir šventuosius taip, kaip juos neša Jėzus. Junkimės šiame Kryžiaus kelyje tiesiogiai ir netiesiogiai, t. y. savo malda, auka, kryželiais. Visa tai dėkime į Jėzaus Kryžių ir žinokime, kad Dievas niekada nepralaimi: Jis niekada nesiliauja mylėjęs.

Linkiu visiems piligrimams ištvermės iki galo, kad Kryžiaus žygis užsibaigtų ne kur kitur, o Klaipėdoje prie Marijos Taikos Karalienės kojų. Melskime suledėjusioms širdims gailestingosios Jėzaus Širdies kaitrių, ledus tirpdančių spindulių. Tada tos širdys atsigaus, tada jos uždainuos. Kad tai įvyktų, eime, lietuviai ir visos Lietuvoje gyvenančios tautos, į Kryžiaus kelią! Eime mirti, kad kiti gyventų! Eime atiduoti širdies ir gyvenimo, kad laimėtų Kristus, kad Jo Širdyje atsigautų Lietuva!

Jėzau, Tu žinai, kokia man brangi yra šita šventė, kaip aš pasiilgau savųjų... Ilgesio sparnais skrendu namo ir apkabinu savo mylimuosius. Jėzau, padaugink savo vaikelio jėgas, jų taip mažai beliko... Taip noriu nueiti iki galo. Noriu savo širdimi apkabinti visą Tėvynę. Pavargau. Be Tavęs nenueisiu. Pasitikiu tik Tavimi! Sustiprink visus piligrimus!

Ratnyčios bažnyčioje tik keli žmonės. O, jei suprastų jie Jėzaus Širdies gelmes ir išgirstų Jo šauksmą, šita bažnyčia nesutalpintų žmonių. Deja!..

Balsas liko balsu šaukiančio tyruose.
Mūsų žemėj žydi laimė nebe ta.
Samanotas kryžius po beržais parimęs dieną naktį meldžia:
„Grįžk, mano Tauta!"

Lietuva, mylima Tėvyne Lietuva, grįžk į savo Tėvo glėbį! Jis laukia, Jis myli, Jis miršta iš meilės tau.

Sakyki, Tėve, kaip paguosti Tavo Širdį, kenčiančią dėl savo vaikų praradimo? Priimk mus, vargšus piligrimus, kaip deginamąją auką.

Gyvenimo saulė jau slenka vakarop, tegul ji, nusivaliusi apnašas, spindi Tavąja Šviesa, kad rastų kelią mano sesės ir broliai. Gyvenime esu našlaitė: Mamytė, Tėtė ir tie, kuriuos labai mylėjau, – pas Tave... Apkabink, Jėzau, juos savo Širdimi. Juk šiandien Širdies šventė, Meilės šventė, mylinčiųjų šventė...

Ačiū už širdį, galinčią mylėti ir kentėti.

Ačiū už širdies pažeidžiamumą ir dužumą, ačiū už vaiko širdį. Tegul ta širdelė plukdo Tavo Švč. Kraują iki mažiausių kapiliarų, – iki Tavo, Viešpatie, mažutėlių – ir kelia juos į Tavo Širdį.

Turime ilgoką pertrauką. Vieni skalbiasi, kiti meldžiasi ar ilsisi. Moterys nupina naują vainiką *Kryžiui*, jos puošia savo Kristų.

Jėzau, būk mūsų mylimas. Savo gerąja Širdimi apkabink Leoną ir Mindaugėlį, Leonardą ir Adelę, Laimutę ir Ireną, Vygantą ir Staselę, Gintarą ir Elenutę; prisimink mūsų tyliuosius apaštalus: Albinutę ir pamaldžiąją Janytę, Stasytę ir Levutę, Janiną R. ir Janiną, platinančią *gyvąjį Rožančių*, Irutę

ir Onutę; mūsų pamaldųjį atgailautoją Karolį; mūsų smarkiąsias: Zofiją ir Eleną; nuolat tarnaujančią Aldutę; apkabink, Viešpatie, laikinai išvykusius mūsų Henriką, Janytę, Birutes, taip pat gerąją Moniką, Praną ir visus, kurie norėtų dabar būti drauge, bet negali dėl darbo ar pasilpusios sveikatos, kaip atsitiko Valentinui. Kai tik galės, jie sugrįš, o dabar testiprėja. Dievuli, apkabink visą Lietuvą ir mūsų išsikvėpusius valdžios vyrus. Mes tokie tampame todėl, kad neleidžiame plakti Tavo Širdžiai.

Rytmetines šv. Mišias aukoja Ratnyčios klebonas. Skaudu žiūrėti į tuščią bažnyčią: be piligrimų, meldžiasi keli žmonės, bet ir iš jų pusė – druskininkiečiai. Suakmenėjo žmonių širdys. Reikia daugiau tokių *Kryžiaus kelių*, apkabinančių kiekvieną parapiją.

Noriu kalbėt tik į širdį,
Kalbėti tiktai iš širdies,
Kol kiečiausias akmuo, tai išgirdęs,
Ant krūtinės man galvą padės" (A. Cibulskis)

Iš Ratnyčios išeiname tik pavakary. Iki *Druskininkų* netoli. Druskininkų bažnyčia, iškilusi virš medžių, puikus architektūros šedevras. Štai einame Druskininkų gatvėmis, melsdamiesi *Rožinio* malda. Sutinkame ir palankių, ir skeptiškų, pašaipių žvilgsnių.

Kryžių paima nešti Druskininkų žmonės, gyvenime patyrę daug kančios. Tarp jų Antanas Poniškaitis, kurio dukterį, jauną 26-erių metų gydytoją Aureliją nunuodijo KGB agentai. Ji buvo jiems neparanki, nes laikėsi Dievo įsakymų, vykdė Hipokrato priesaiką – padėti kiekvienam pagalbos reikalingam žmogui. Tai tylieji mūsų Tautos kankiniai. A. Poniškaitis, kurio gyvenimas – iškalbingiausias Evangelijos liudijimas, kad ir būdamas silpnos sveikatos, nešė *Kryžių* iš Rat-

nyčios iki Druskininkų bažnyčios, liedamas Dievui sužeistos Abraomo širdies maldą...

Bažnyčioje vyksta Švč. Jėzaus Širdies pamaldos lenkų kalba. Per pertraukėlę mūsų Janytė lenkiškai pasveikina žmones, paaiškina mūsų kelionės tikslą ir tai, kas siejasi su šia *Kryžiaus kelione,* pasidžiaugia susitikimu paskutinėje Vilniaus arkivyskupijai priklausančioje parapijoje.

Šv. Mišios aukojamos už mirusius. Įdomu, kaip mus vertina Druskininkų klebonas Vytautas Rudis: kaip įsibrovėlius ar kaip tuščią vietą? Jis nė vienu žodeliu mūsų nepasveikino. Sunku jam duoti atsiklaupusiam piligrimui šv. Komuniją, o dar baisiau matyti savotiškai šlovinančią Dievą mūsų Janytę – ji laikosi savito rankų ritualo: ne tik širdimi, bet ir rankomis šlovina Dievą... Kai klebonas dalija šv. Komuniją, Janytė iškėlusi sudėtas rankas garbina Dievą. Klebonui, matyt, vos išlaikė nervai: maniau, kad neištvers, nustos dalijęs Švenčiausiąjį ir ją nuvarys. Ištvėrė!

Jėzaus Širdie, permaldavime už mūsų nuodėmes, pasigailėk mūsų! Visa tai, kas kiekvienam iš mūsų sunku ar džiugu, sudedame į Tavo Auką – Kryžiaus Auką. Padaryk tai Vieniu ir padovanok Tėvui už Lietuvą.

Po šv. Mišių tariau žodį piligrimų vardu bažnyčioje susirinkusiems žmonėms:

> *Brangūs žmonės! Kryžiaus kelio piligrimų vardu sveikinu Švč. Jėzaus Širdies šventėje. Nors mikrofonas jau išjungtas, bet, manau, susikalbėsime* [žmonės tuoj pat apsupo ratu].
>
> *Kodėl mums kilo mintis nešti Kryžių aplink Lietuvą? Tai ir mums neaišku. Matyt, to norėjo Viešpaties Dvasia. Tai Jubiliejinių Kristaus metų paslaptis. Į kvietimą burtis su Kryžiaus vėliava atsiliepė įvairių Lietuvos regionų žmonės: žemaičiai, aukštaičiai, suvalkiečiai, vilniečiai ir dzūkai.*

Lietuva susivienijo Kryžiaus kelyje ir štai šiandien atėjome iki Druskininkų. Ir jūs, mielieji žmonės, jau dalyvaujate šiame žygyje: vieni lydėjote, kiti dar lydėsite, susirinkote į bažnyčią, drauge dalyvavome šv. Mišių Aukoje – tai realus vienijimasis bendroje maldoje ir aukoje.

Kodėl reikia šito Kryžiaus kelio? Jau Senajame Testamente Pakartoto Įstatymo knygoje rašoma: „Klausykis, Izraeli! Viešpats yra mūsų Dievas, vien tik Viešpats. Mylėsi Viešpatį, savo Dievą, visa širdimi, visa siela ir visomis jėgomis" (Įst 6,4–5).

Kas įvyko mūsų Lietuvoje? Daugelio širdyse Dievo vietą užėmė dievukai: puikybė, valdžios troškimas, pinigai, malonumai ir t. t. Dievas išvarytas, karaliauja nevaldomos, nekultūringos aistros, nyksta meilės, gyvybės civilizacija. Nepastebimai šliaužia mirties kultūra: žmogaus dvasiai mirus, sunaikinamas ir kūnas; liejamas žudomų kūdikėlių kraujas, mažėja lopšių, daugėja karstų. Bažnyčiose mažėja pagarba Švenčiausiajam Sakramentui – centre atsiranda ne Dievas, bet žmogus.

Meilės badas siaučia Lietuvoje ir pasaulyje. Daugumą žmonių ištikęs dvasinis šokas. Mediciniškai šokas yra sunkiausia klinikinė žmogaus būsena, kai žmogus nedejuoja, guli pilkas, išpiltas šalto prakaito, viskam abejingas. Jei nesuteiksi pagalbos, neatstatysi gyvybinių funkcijų, jis mirs. Pirmutinis gyvybės požymis, rodantis, kad baigiasi ši būklė, – skausmas. Tai gyvybės pranašas.

Kadangi esame viena šeima, vienas Tautos organizmas, todėl mes pasiryžome Tautos intencija kentėti skausmą, kad grįžtų gyvybė į dvasinio šoko ištiktą Tėvynės kūną. Papasakosiu alegoriją.

Augo šeimoje broliukas ir sesutė. Mergytė buvo tėvo numylėtinė, lepūnėlė, o berniukas – tikras padauža. Šiam

nusikaltus, tėvas paėmė diržą nubausti. Sesutė apkabino tėvui kojas ir ėmė maldauti: „Tėveli, mane nubausk, o broliukui dovanok!" Nusviro bausmei iškelta ranka, tėvas apkabino abu vaikus.

Šiame Kryžiaus kelyje einame drauge su Kristumi prisiimti sau pelnytą bausmę už savo ir Tautos nuodėmes, kad jai būtų atleista; kad grįžtų į Lietuvą gyvybės kultūra; kad Tauta atgytų iš šoko būklės, pajustų valantį skausmą ir dvasinių vertybių alkį bei troškulį.

Nuostabus buvo šios dienos šv. Mišių psalmės atliepas: „Džiaugdamies semsitės vandenį iš versmių išganingų!" Kad tai taptų realybe, kad žmonės atsigertų iš išganingos Versmės, plūstančios iš pervertos Jėzaus Širdies sakramentų pavidalu, reikia ir šitos Kryžiaus kelionės. Mes einame ne smerkdami, bet, kaip ta maža mergytė: sau prisiimdami skirtą bausmę, kad Lietuva prisikeltų.

Gerieji žmonės! Lietuvą gali išgelbėti tik Dievas! Ne Prezidentas, ne Seimas, ne politinės partijos ir ne įstojimas į NATO, bet Dievas. Lietuvos kūnas žaizdotas, širdis suvarpyta nuodėmių, iš jos plūsta kraujas. Demoniškos jėgos stengiasi, kad ji nukraujuotų. Šėtonas nori Lietuvą parklupdyti prieš save, nori ištrinti jos vardą iš žemėlapio. Bet Meilė ant Kryžiaus nugali šėtono jėgą: „...ir pragaro vartai jos nenugalės".

Pasitikėkime perverta Jėzaus Širdimi. Iš Jos plūstantis Kraujas ir Vanduo duoda Sakramentams galią, stiprina, ugdo Tikėjimą, Viltį ir Meilę, neša Gyvybę ir Prisikėlimą. Glauskimės Kristaus glėbyje, neškime į Jo plačiai išskėstas ant Kryžiaus rankas savo Tėvynę ir visą pasaulį. Pasitikėkime Jo amžinuoju Žodžiu: „Nebijok, mažasis būry, nes jūsų Tėvui patiko apreikšti savo paslaptis!"

Kokios čia paslaptys? Visa nugalinti jėga yra Tikėjimas, kurio pamatas – Kristus, Tikėjimas, kurį ne mes, bet Jis mums davė, kurio mes negalime patikrinti, bet kuris mus išlaikys sunkiausiose audrose. Šio pamato vardas – JĖZUS KRISTUS.

Pradžios knygoje rašoma, kad moteris buvo sukurta, tarsi ištraukta iš vyro širdies, iš jo šono. Šiandien ataidi tie seniai ištarti žodžiai ir tampa dabartimi: „Tuomet vienas kareivis ietimi pervėrė Jo šoną ir tuojau ištekėjo Kraujas ir Vanduo". Iš atverto Avinėlio šono pirmiausiai gimsta Nekaltoji Mergelė Marija, kuri dėl Sūnaus nuopelnų apsaugota nuo gimtosios nuodėmės; iš Jo perverto Šono gimė ir naujoji Ieva – Bažnyčia; iš Jo pervertos Širdies ištekėjo galingos septynios srovės – Sakramentai, kurių dėka mes „tampame dieviškos prigimties dalininkais" – mes tampame antruoju Kristumi.

Šitas Kristus eina aplink Lietuvą, apkabindamas ją savo žaizdotomis, o kartu – prisikėlimu švytinčiomis rankomis; glausdamas ją savo pervertoje ir atvertoje Širdyje, iš kurios plūsta Gyvasis Vanduo, plaunantis nuodėmės gėdą, gydydamas Jos žaizdas.

Brangieji Lietuvos žmonės! Atsiverkime Kristui! Leiskime Jam prie mūsų prisiartinti. Imkime į save Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios Meilę. Tik tada mes pajusime tikrą Gyvenimą, jo pilnatvę. Tik tada iškris iš rankų menkavertčiai blizgučiai ir įkvėpsime pilna krūtine Laisvę.

Kilk, Lietuva, į Prisikėlimo žygį, nepabūk kančios! Prisiliesk prie šio Kryžiaus ir pajusk, koks jis saldus. Ištieskime rankas atleidimui, susitaikinimui, atverkime širdis Meilei. Štai koks yra šio Kryžiaus kelio tikslas. Jo nesupranta gudrieji, išmintingieji, bet jį intuityviai suvokia Viešpaties mažutėliai.

Eime, mažutėliai, apkabinti Lietuvos meile, malda ir atgaila! Eime, nes „Mokytojas yra čia ir mus kviečia". Jis vienas žino paslaptį, kodėl reikalingas šitas Kryžiaus kelias, apkabinantis Lietuvą...

Išėjusius iš bažnyčios mus apsupo ratu žmonės: vieni aukojo pinigėlių kelionės išlaidoms, kiti nuoširdžiausiai kvietė į savo namus pavalgyti, apsinakvoti. Toks jaudinantis nuoširdumas! Nuskriausti jautėsi tie, kuriems pritrūko keliauninkų. Meilė visada yra perviršis.

Mane į savo jaukią pastogę parsivedė Antanas ir Stasė Poniškaičiai. Tai kilnūs, Kristaus meilės kupini žmonės. Staselė po savo sparnais be užmokesčio, vien geros širdies skatinama, glaudžia *SOS vaikus*, dėl jų išlaikymo prireikus nesigėdijanti ir paelgetauti. Rytoj ji su vaikais keliauja į Liškiavą, netrukus savaitei į Klaipėdą. Šiems vaikeliams ji nori realiai krikščioniškai padėti. Antanas irgi jai pritaria. Abu jau silpnokos sveikatos, bet elgiasi pagal Kristaus mintį: *Nėra didesnės meilės, kaip gyvybę už draugus atiduoti.*

Šioje šeimoje, gerumo persmelktoje namų šventovėje, aš atgavau jėgas. Tai panašu į Simono Kirėniečio, į Veronikos paslaugą Kryžiaus kelyje. Miela Staselė net mano striukę išskalbė.

Telaimina Jus Dievas ir aš Jus laiminsiu, keliaudama toliau ir savyje nešdama jūsų širdis.

58-oji diena [347–356] *Liepos 1 d.*

Druskininkai–Gerdašiai

12^{00} val. šv. Mišios paskutinėje Vilniaus arkivyskupijai priklausančioje bažnyčioje. Šioje arkivyskupijoje keliavome ilgiausiai – net 26 dienas. Gaila, kad nesulaukėme jos

vyskupo. Visose vyskupijose vyskupai mus aplankė, tik šioje atvykti negalėjo, matyt, buvo rimtų kliūčių. Ką padarysi!

Viešpatie, laimink Vilniaus arkivyskupiją! Joje gyvena įvairių tautybių žmonių: lietuvių, lenkų, gudų, čigonų, ukrainiečių ir kt. Labai daug gerų žmonių sutikome šioje arkivyskupijoje ir gerųjų ganytojų kunigų: tik trijose vietose pasijutome nepageidaujami, žinoma, ne paprastų žmonių, bet vyresnių, tų, kurie jau persiėmę modernizmu ir Kryžius bei jo prasčiokėliai nesiderina prie poliruoto paviršiaus, į kurį nesusigeria Malonės lietus.

Druskininkuose sutikome labai daug gerų žmonių, bet čia yra ir daug skausmo, skaudžių žaizdų Bažnyčios kūne. Reikia Šventosios Dvasios *Lietaus* ir *Vėjo*, kad išsklaidytų susitvenkusius debesis, kad nuplautų ėdančias nuoskaudų ir susipriešinimo dulkes vidiniame Bažnyčios gyvenime.

Žmonės mumis džiaugiasi ir sako, kad, ateidami su *Kryžiumi*, atnešėme šventę. Jie ilgai lydi, kai kurie net iki Gerdašių.

VILKAVIŠKIO VYSKUPIJA

Ratnyčia skubėdama puola į Nemuno glėbį. Pirmą kartą šioje kelionėje einame tiltu per Nemuną. Tekėk, Nemune, pasakyk Klaipėdos *Taikos Karalienei*, kad mes pareiname: po dvidešimt dviejų dienų būsime Jos šventovėje. Marija, lauk mūsų! Mes pareiname, kartu su Ratnyčia skubame į Tavo glėbį.

Šiandien, 58-ąją kelionės dieną, kai mums telikę 500 km, – tegul kiekvienas žingsnis būna žengtas drauge su Tavimi, Marija. Nors mūsų Lietuva suvargusi, vidinės tamsos apgaubta, bet, pažvelk, kiek dar joje dega skaidrių žiburėlių! Sujunk juos į didelę ugnį, šaukiančią Lietuvą į kovą su *slibinu, šluojančiu savo uodega dangaus žvaigždes.* Neleisk žvaigždėms kristi nuo dangaus. *Kas, jei ne Dievas?!* – teskamba ištikimųjų širdyse.

Geroji Motina, išskaidrink ir mūsų mažą būrelį, padėk kiekvienam suprasti gundytojo klastą. Padėk mums nusižeminti iš tikrųjų, ne vien išoriškai; padėk neįtarinėti vieniems kitų; savo problemų nekrauti kitam; neieškoti atpirkimo ožio, bet kritiškiau pažvelgti į savo vidų. Psichologiškai labai originali šita mūsų piligrimų grupė: ji panaši į mūsų Lietuvą. Esame lyg mažas Lietuvos modeliukas...

Marija, čia taip reikia Tavo galios, surišančios šėtono jėgą. Mums patiems taip reikia Tavo pagalbos, kad vieni kitų neskaudintume, neįtarinėtume, vieni kitus pakęstume, nesityčiotume iš kitų, kad nebūtume gundančiu į pikta žalčiu.

Nepaisant mūsų blogio, ydingumo, Dievas vykdo savo planą. Šie piligrimai yra pašaukti tam, kad Dievo galybė pasireikštų dėl jų silpnumo. Užtat nepavojingas pergalės džiaugsmas, nes jis bus pasiektas Dievo galia, pasinaudojant nevykusiais įnagiais.

Marija, kai baigsis mūsų kelionė, tegul nė vienas iš mūsų nesididžiuoja esąs didvyris, bet nuolankia širdimi prisimena Jėzaus žodžius: *Kai būsite visa padarę, kas jums pavesta, sakykite: esame nenaudingi tarnai.* Ir Tu, o Motina, sakei: *Štai aš, Viešpaties tarnaitė!* Pati gražiausia stovėsena Jo Didybės akivaizdoje yra *stovėsena tuščiomis rankomis.*

Viešpatie Dieve, nutrauk kiekvieną ryšį, trukdantį mums kilti. Mes einame gražiaisiais Dzūkijos miškais. Čia toks gaivus oras, ant kalvų aukštos pušys, pamiškėse – ištisos beržų šeimynos, maži ežerėliai, laukų gėlės, nenušalę čia javų laukai ir bulvės. Koks džiaugsmas! Bulvės daugiausiai nukentėjo Šalčininkų, Eišiškių, Dubičių, Marcinkonių, Kabelių ir aplinkinėse vietovėse.

Pertrauka miške. Pietūs ant miško stalo. Galiu mūsų gerajam Albinui suleisti į veną vaistus. Tai irgi šiokia tokia teigiamybė piligrimystėje. Keista ta Albino būsena: jis išėjo daug stipresnis, o dabar visai nekaip laikosi (žinoma, jis yra širdies ir kraujagyslių sistemos ligonis). Labai dažnai jam į parankę eina įsikabinusi Ina. Didelis klaustukas, ar ji nesinaudoja jo energetiniais ištekliais? (Kaip gaila, kad šiuo klausimu per mažai turiu informacijos, bet, turėdama galvoje savo atvejį Zarasuose, galiu pagrįstai įtarti.)

Šiandien blogai jaučiasi mūsų mielas senukas (77 metų) Karolis, matyt, koks maistas netiko jo skrandžiui. Jis dažnai pasninkauja, o dabar teks dar ilgiau papasninkauti. Tai labai kilnus, tylus ir pamaldus žmogus. Duok, Dieve, daugiau tokių pasišventėlių.

Artinamės prie *Gerdašių.* Prie kaimo kryžiaus laukia būrelis žmonių, su jais ir klebonas Pranas Perlaitis. Kartu pagarbiname kryžių. Klebonas nuoširdžiausiai sveikina, mūsų piligriminę kelionę vadina žygdarbiu. Tai jau per daug, geriau jau būti *nenaudingais tarnais,* atlikusiais jiems patikėtą užduotį.

Medžiais apsodintu keleliu prieiname medinę, baltą bažnytėlę. Kokia jauki! Jautiesi parėjęs namo. Šita bažnytėlė tituluojama *Nekaltai Pradėtosios* vardu.

Uolusis tėvelis bėga klausyklon, žmonės tuo metu bažnyčioje gieda *Švč. Jėzaus Širdies litaniją.* Bažnytėlė apypilnė, bet pamokslo metu klebonas sielvartauja, kad Dievas žmonėms nereikalingas, kad iš 180 parapijiečių sekmadienį ateina koks 20. Čia ataidi Jėzaus skundas: *Štai Širdis, kuri taip pamilo žmones, bet taip mažai mylima!* Visame pasaulyje aidi šitas skundas. Jei Meilė nemylima, tai kaip nesiskirs šeimos, kaip nebus žudoma, nusižudoma... Liūdna gaida skamba visame Tėvelio pamoksle.

Tai tiesa, ką jis sako, bet norisi paprieštarauti: *Kryžiaus kelyje* matėme ir kitokią Lietuvą. Dar yra gerų žmonių, kurie, tarsi Dzūkijos miškai, grynina nuodėmėmis užterštą orą. Dar yra gyvos Evangelijos mažutėlių dvasios.

Ir vėl grįžta Tėvelis prie minties, kad mes darome auką. Bet mūsų kelionės patirtis pastato mus į reikiamą vietą. Esame Jėzaus pakviesti į šį *Kryžiaus kelią* nusivalyti balastą, išmesti svetimus dievus ir išmokti tarnauti tikrajam gyvajam Dievui. *Be manęs jūs nieko negalite...* Tik tai suvokę galėtume džiūgauti, nes Dievas – mūsų jėga! Džiaugdamiesi ne Juo, o savimi, būtume kaip Narcizas, kuris, įsimylėjęs savo atsispindėjusį atvaizdą šaltinio paviršiuje, dievų buvo paverstas gėle.

Visoje šioje kelionėje mūsų neakivaizdinis mokytojas, kaip priimti kančią, nusižeminimą ir pažeminimus, yra *tėvelis Juozas Zdebskis.* Įvairiose situacijose ataidi jo žodžiai ir pavyzdys. Dievo Valia jam buvo visko pagrindas. Jis darė tik tai, ko norėjo iš jo Mokytojas – Kristus.

Po šv. Mišių – puiki vakarienė čia pat, zakristijoje. Tai jungtinė tėvelio Prano Perlaičio ir parapijiečių dovana. *Visi*

valgėme ir privalgėme. Ir dar liko. Viešpats dosnumu nepralenkiamas.

Nakvynė – senojoje atgautoje klebonijoje. Keletas piligrimų pasiliko bažnytėlės pastate esančiuose kambarėliuose. Aš įsikūriau visai arti Jėzaus: vos pravėrus koridorėlio duris, matyti altorius. Šalia Viešpaties šlovės sosto mažame kampelyje ant grindų prabėga palaiminta naktis, išaušta liepos antrosios rytas.

59-oji diena [357–364] *Liepos 2 d.*

Gerdašiai–Kapčiamiestis

Marija, tai Tavo pas Elzbietą apsilankymo šventė. Leisk mums, o Motin, dalyvauti judviejų slėpiningame džiaugsme. Susitiko dvi kilniausios istorijos moterys. Ir vienai, ir kitai duota didelė Dievo dovana – *motinystė.*

Paties Kristaus pasakymas: *Nėra didesnio, gimusio iš moters, už Joną...* Arkangelo Gabrieliaus žodžiai: *Nebijok, Marija, Tu radai malonę pas Dievą! Štai Tu pradėsi įsčiose ir pagimdysi sūnų, kurį pavadinsi Jėzumi. Jisai bus didis ir vadinsis Aukščiausiojo Sūnus* (Lk 1,30–32).

Skuba Marija kalnų keliu į Ain Karimo slėnį. Ir apie ką gi jos kalbėjosi per tuos tris mėnesius, kol sulaukė Jono gimimo? Jaunutė Marija mokėsi iš Elzbietos, mokėsi netgi vaikelio gimdymo. Marija sulaukė Jono gimimo. Ateinant gyvybei į pasaulį dalyvavo Jėzus ir Marija. Tuo metu Marija įsčiose nešiojo Jėzų.

Vėliau šv. Juozapui mirštant irgi šalia yra abu – Jėzus ir Marija. Jų abiejų rankose mūsų gyvenimo ir pradžia, ir išėjimas.

Į Gerdašius pavymui atvyksta žmonių ir iš Druskininkų, jie labai nori su mumis dar pabendrauti, yra ir alytiškių, na ir vietinių žmonelių.

Įdomi bažnytėlės istorija. Tai laikina bažnyčia, buvusi ūkininko troboje. Parapijos statusą Gerdašiams suteikė vysk. Antanas Karosas. Kun. Pranas Šukys rengėsi statyti tikrąją bažnyčią. Ji turėjo stovėti ant kalno. Dar ir dabar yra laiptai į kalnelį, kurio viršus išlygintas, yra likusių didelių akmenų, kurie iš laukų atgabenti bažnyčios pamatams.

Zakristijonas pasakoja, kaip kun. P. Šukys iš vietinio panemunės molio dirbo plytas bažnyčios statybai. Dalį jų parduodavo, kad galėtų toliau tęsti darbą, nes pinigų nebuvo, žmonės neturtingi. Jau buvo padirbta pusė reikiamų plytų, bet užėjo rusai. Statybą sustabdė sovietmetis, karas. Plytos išvogtos, bažnyčios statyba sužlugo. Liko laikinoji bažnytėlė. Joje 1936 m. gruodžio 8 d. pirmą kartą paaukotos šv. Mišios.

Gerdašiai buvo kunigų tremtinių vieta. Čia darbavosi iš Sibiro tremties grįžęs kun. V. Naujokaitis. Jis turėjo motociklą (be priekabos), į kuprinę prisipildavo žvyro ir veždavo bažnytėlės sienų betonavimui. Taip su kuprine ant nugaros jis suvežė visą reikiamą žvyrą. Čia 1965–1969 m. darbavosi iš gulagų grįžęs (19 metų iškentėjęs Šiaurėje) t. Pranciškus Račiūnas. Jis apdengė bažnyčią, pastatė bokštelį.

Čia darbavosi iš mobilizacijos kariuomenėje grįžęs kun. Lionginas Kunevičius. Šventoriuje kun. L. Kunevičiaus rūpesčiu iškastas šulinys, nes iš nacionalizuotos klebonijos šulinio klebonui buvo neleidžiama semtis vandens. Jo rūpesčiu pastatytas garažas, kurio viena dalis skirta procesijų dalyviams, kita automobiliui. Kun. L. Kunevičius į Gerdašius buvo ištremtas ir antrą kartą po kagėbiams nepatikusio pamokslo Druskininkuose.

Dar Gerdašiuose tebedirbant kun. P. Račiūnui buvo toks įvykis. Klebonas P. Račiūnas savo patikimam zakristijonui buvo pasakęs:

– Jei atvažiuotų lengvoji mašina su žmonėmis, pranešk man, nors būčiau ir klausykloje ar aukočiau šv. Mišias.

– Vieną dieną, – pasakoja zakristijonas, – ir pamačiau tą mašiną, tuoj pat pranešiau klebonui. Jis išbėgo į kiemą ir ant rankų įnešė kaip skeletą išdžiūvusį tremtinį kun. Praną Adomaitį. Užnešė jį į viršų, ten paslėpė ir ėmė jį slaugyti. Pamažu tėvelis P. Adomaitis atsigavo. Taigi šioje bažnyčioje dirbo ir P. Adomaitis.

9^{00} val. šv. Mišios. Tėvelis Pr. Perlaitis su didele širdgėla pasakoja apie dabartinę Lietuvos Bažnyčios būklę. Jis sako:

– Visas pasaulis stebisi, kas atsitiko Lietuvai: pirmaujame skyrybų, savižudybių skaičiumi.

Primena Fatimoje skelbtą Marijos įspėjimą apie pasaulį ištiksiančią bausmę; kalba apie girtavimo problemą ir prekiautojų nesąžiningumą (net apelsinai subadyti, kad prileisti vandens būtų didesnio svorio; pomidorai nokinami neleistinu būdu, nehigieniškai ir t. t.). Daug priekaištų vardija prislėgtas klebonas. Visa, ką jis kalba, – tikra tiesa.

Šv. Mišių metu labai gražiai gieda choras ir solistai. Bažnytėlė apypilnė, bet vietinių žmonių nedaug. Klebono nuoširdus ir skausmingas susirūpinimas parapija ir Lietuva susivienija su Jėzaus kryžiaus ir mirties auka, meldžiant Lietuvai prisikėlimo.

Po šv. Mišių – Švč. Sakramento pagarbinimas ir palaiminimas. Prieš išeinant, šalia *Kryžiaus Keliauninko* sakau žodį:

Ačiū, gerasis klebone, už jūsų atviraširdišką gerumą, ačiū už svetingą priėmimą ir sielvartą dėl Lietuvos.

Ir Bernardas Brazdžionis klausia: „Ar tu gyva? Ar tu gyva?!"

Mes galime tvirtinti, kad Lietuva dar gyva. Ne viskas Lietuvoje blogai, yra nemažai gerų vaikų, jaunimo ir brandaus amžiaus žmonių. Kaip noriai visame Kryžiaus

kelyje jungiasi vaikai, paaugliai! Daug gerumo patiriame iš žmonių, štai ir čia susirinkusiųjų akyse ir širdyse kiek meilės, gerumo.

Šis žygis – Jubiliejinių metų jungtinė Dievo ir žmonių dovana. Tai Dievo Dvasia paskatino jo organizatorius. Tikslas – meilė ir atsiteisimas už savo ir visos Tautos nuodėmes, prašant Tikėjimo, Vilties ir Meilės. Ne mes pagrindiniai veikėjai. Mes tik atiduodame Jėzui save, o Jis eina aplink Lietuvą, mes – lydime. Tai Jo dovana – leidimas eiti karališkuoju Jo Kryžiaus keliu.

Didžiausios Dievo suteiktos Marijai privilegijos buvo: 1) dėl būsimų Kristaus nuopelnų Ji apsaugota nuo gimtosios nuodėmės; 2) leidimas stovėti po Jėzaus kryžiumi. Po kryžiumi Marija tampa Bažnyčios Motina, visų žmonių žemėje ir Amžinybėje Motina.

Kaip mokė kun. Juozas Zdebskis, pasaulyje yra būties pusiausvyra: kaltą kančią turi atsverti nekalta kančia; nuodėmę turi atsverti gėris. Jei bus savanorių, kurie sutiks kentėti už kitus, Tauta nežus, jei mes gerai įsisąmoninsime šią tiesą: kentėti taip, kaip Jėzus kentėjo, t. y. prisiimti kančią kaip pelnytą bausmę už nuodėmes, už Dievo Meilės paniekinimą, – tada Kryžiaus kelias nebus veltui.

Po klebono liaupsių mums, piligrimams, gali kilti tokių minčių, kaip kilo Verbų sekmadienio asilėliui. Kai žmonės kirto palmių šakas ir su drabužiais klojo jas po Viešpaties kojų, asilėlis naiviai mąstė: „Štai kaip jie mane pagerbia!"

Ne mums, oi ne mums, bet Viešpačiui teikiama ši pagarba ir liaupsės! Kai mes sutiksime save ištuštinti, nemanysime esą didvyriai, Viešpaties Dvasia mus pripildys ir mes ištversime Jame, pasieksime šio žygio tikslą.

Šiandien skaitoma Evangelija apie Jayro dukrelės prikėlimą iš numirusių atitinka Lietuvos būseną.

„Šit ateina vienas iš sinagogos vyresniųjų, vardu Jayras, ir, pamatęs Jį, puola Jam po kojų karštai maldaudamas: „Mano dukrelė miršta! Ateik ir uždėk ant jos rankas, kad pagytų ir gyventų" (Mk 5,22–23).

– Nenusigąsk, vien tikėk! – sako Jėzus.

Lyg tyčia taip skubant, jaudinantis pasipainioja moteris, serganti kraujoplūdžiu: „Nemaža iškentėjusi nuo daugelio gydytojų ir išleidusi visa, ką turėjo, ji nė kiek nepasitaisė, bet dar ėjo blogyn ir blogyn. <...> Ji prasiskverbė pro minią ir iš užpakalio prisilietė prie jo apsiausto" (Mk 5,26–27). *Jėzus, atsigręžęs į minią, paklausė:*

– Kas prisilietė prie mano apsiausto?

Tuo laiku moteris pasveiksta, o mergaitė miršta. Jėzus taria raudančiam tėvui ir žmonėms: „Neverkit! Mergaitė nėra mirusi, o tiktai miega". Žmonės juokėsi iš Jo, žinodami, kad ji mirusi. Bet Jis paėmė mergaitę už rankos ir sako: „Talita kum", išvertus reiškia: „Mergaite, sakau tau, kelkis!" Mergaitė tuojau atsikėlė ir ėmė vaikščioti. <...> Jėzus liepė duoti mergaitei valgyti (Mk 5,27–43).

„Duokite mergaitei valgyti!" – Koks subtilus švelnumas.

Patikėkime, Lietuva nėra mirusi, ji savotiškai užmigo dėl abejingumo, užmerkė akis į dvasines vertybes. Ją gali pažadinti tik Kristus. Mums reikia kviesti Kristų į asmeninį gyvenimą, šeimos ir Tautos gyvenimą. Tik tada, kai Lietuvos gyslomis cirkuliuos Kristaus Kraujas, ji prisikels.

„Duokite mergaitei valgyti" (Mk 5,43).

„Kiek turite duonos ir žuvies?" – klausia Jėzus savo mokinius.

„<...> penkis miežinės duonos kepaliukus ir dvi žuvis" (Jn 6,9).

– Jūs duokite jiems valgyti!

Pamaitinkite, pagirdykite mano Tautą. Lietuva alkana Kristaus. Duokite žmonėms Dievą!

Ką tik priėmėme šv. Komuniją. Kuo mes buvome pamaitinti?

– Kristumi! Buvome pamaitinti Jo Širdimi, Avinėlio Širdimi.

Valgydami šią Duoną, nužengusią iš dangaus, mes auginame savo širdį ir ji tampa Kristaus Širdies dydžio. Todėl neškime joje visus Tautos nelaiminguosius, nuodėme dvokiančius, demonų apsėstuosius ir maitinkime, gydykime juos Kristumi.

Pamąstykime, kaip mes reprezentuojame krikščionybę. Krikščionis – antrasis Kristus! Ar iš mūsų spinduliuoja Jo ramybė, gailestingumas ir džiaugsmas? Ar mato žmonės mūsų veide Dievo veidą? Ar esame gėrio magnetai, traukiantys į Dievą? Ar tikime Jo atleidžiamąja galia, o gal iki šiol mirkstame kaltės komplekse? Gal tas liūdnas, rūškanas veidas atgraso kitus?

Sveikas vaikas yra judrus, džiugus, gyvybingas. Tokiu vaikeliu tėvai džiaugiasi. O jei vaikas palieges, liūdnas, anemiškas, – skausmas tėvams.

Pamąstykime, kokie mes esame Dievo vaikai:

– spinduliuojantys Jo gyvenimo pilnatvę: „aš atėjau, kad jūs turėtumėte gyvenimą, kad apsčiai jo turėtumėte";

– demonstruojantys savo neįgalumą todėl, kad nenorime savo nuodėmių naštos, nuodėmės padarinių naštos mesti į Dievo gailestingumo gelmes, nenorime būti sveiki? Raupsuotasis tarė Jėzui: „Jei nori, gali padaryti mane nesuteptą". Jėzus atsakė: „Noriu, būk..." O kaip su mumis?

Atgaila yra susijusi su džiaugsmu. „Išpažinta ir pasmerkta nuodėmė jau yra ne nuodėmė, tik menkumas, šaukiantis Dievo gailestingumo" (M. Caffarel).

Mes esame tie Jėzaus šaukliai, kurie, apkabindami Lietuvą malda ir atgaila, šaukiame: „Kelkite! Kelkite! Kelkite!" (V. Kudirka).

Mums reikia, kaip sakė prof. Stasys Šalkauskis, burtis į vieną didelę liepsną: „Neabejotina, kad visų pirma tie, kurių širdys jau liepsnoja, turi sueiti į glaudesnę pažintį. Susišaukimas, susisiekimas, susižinojimas būtinai reikalingi, kad mažos liepsnelės galėtų susiburti į didelę liepsną ant švento Lietuvos aukuro. Bendromis jėgomis, savitarpio paskatinimais, kaitinančiu susilietimu dvasios jėga auga, stiprėja, todėl be galo malonu patirti, kad yra tokių, kurių širdyse Kristaus palaiminimų ugnis dega".

„Kai būsiu pakeltas aukštyn, visus patrauksiu prie savęs".

Kryžius – magnetas, traukiantis į Dievą. Tai žemės jungtis su dieviškuoju Kosmosu. Kai Lietuva susivienys su Kryžiaus vėliava, laimės!

Ir mūsų mažas būrelis tikrai suskiltų į atskirus fragmentus, jei nebūtų šio galingo magneto – Kryžiaus. Tad nebijokime būti laužoma duona, tegul žmonės mus valgo. Jėzus padarys Duonos padauginimo stebuklą: kuo daugiau būsime ***dėl*** *kitų, tuo daugiau turėsime.*

Nebijokime dvasine prasme „susirgti širdies išsiplėtimu". Tegul tos širdies ribos plečiasi dėl meilės ir atleidimo, visiško atsidavimo kitiems, Lietuvai.

Jėzus – Vilties žiburys, tešviečia Jis visai Lietuvai ir pasauliui. Tik Jis vienas gali prikelti mūsų Tėvynę iš dvasinio abejingumo kapo. Tik Jis!!!

Kristus niekada nepralaimi, bet Jis klausia, kaip anuomet Evangelijoje: „Ar tiki, kad aš galiu?.."

Vaiko tėvas sušuko: „Tikiu! Padėk mano netikėjimui!" (Mk 9, 24).

Melskime su šiuo nuostabiuoju žmogumi: „Tikiu, Viešpatie, kad Tu vienas gali prikelti Lietuvą, padėk mano netikėjimui!"

Po šv. Mišių – pusryčiai zakristijoje. Paskui tėvelio Pranciškaus palaiminti, jo ir žmonių lydimi patraukiame gražiaisiais Dzūkijos miškais Kapčiamiesčio link.

Kurį laiką su mumis keliauja Stasė ir Antanas Poniškaičiai ir kiti druskininkiečiai bei alytiškiai. Pagaliau atsisveikiname. Sudiev, mūsų gerieji! Jūs pasiliekate mūsų širdyse.

Graži kelionė per mišką. Šiandien reikia nueiti 30 km, išėjome vėlokai, teks paskubėti.

Dieve, kaip gera miške! Aukštos pušys, gražios miškų gėlės, pamiškėje beržai, lyg nuotakos, baltais liemenėliais. Miške vienur kitur yra vienkiemių, juos žymi maži kryželiai prie kelio, o prie jų laukia dažniausiai moterys ir ištikimieji šuneliai. Žmonės bučiuoja *Kryžių,* braukia ašaras. *Kryžius* visus jaudina ir prakalbina.

Bagiedos kaimas. Čia žmonės mums parengę iškilmingus pietus. Šiame miškų apsuptame kaime yra maždaug dvidešimt sodybų, kelios negyvenamos. Taip gaila tuštėjančių kaimų! Kas juose gyvens po 10–20 metų?

Sodyba, kurioje mums parengti pietūs, netoli kelio, iš visų pusių apsupta miško. Kieme – aukštas medžio kryžius, šulinys, ūkiniai pastatai, už namo – slėnis, pieva. Viduje padengti stalai, o jau gėrybių gausumėlis! Gaila, kad laikas ribotas, negalime ilgiau pabendrauti. Žmonės tikriausiai jaučiasi nuvilti, kad taip greit paliekame jų svetingus namus.

Gerieji žmonės, norisi dar kartą pas jus sugrįžti ir čia padėkoti už jūsų meilę, gerumą, dosnumą. Būkite visi laimingi miškų glūdumoje, mielame Bagiedos kaime!

Padėkoję nuoširdiesiems dzūkams, dar valandėlę stabtelėjame kieme, sustoję ratu ir padavę vieni kitiems rankas giedame. Rankose kryželiai, statulėlės, bet svarbiausia – rankų ir širdžių vainikas.

Lyja. Žmonių lydimi einame į Kapčiamiestį trumpesniu keliu.

Atgiedame *Kalnus*, sukalbame visą *Rožinį*, kitas maldas. Iš siauro miško keliuko pačiame Baltarusijos pasienyje išeiname į platų asfaltuotą kelią, jis irgi per mišką.

Pagaliau *Kapčiamiestis*. Matome bažnyčią. Tai vienoje, tai kitoje vietoje laukia žmonės, vaikai. Priėjus eisenai, jie darniai įsijungia ir einame drauge.

Prie bažnyčios šventoriaus vartų pasitinka klebonas Vytautas Jonas Grudzinskas, ant laiptų, vedančių į bažnyčią, stovi pulkas vaikų ir gieda. Tai vietiniai ir stovyklos vaikai, su jais kartu ir penktakursis klierikas Nerijus. Vaikai buriasi prie Nerijaus, kaip bitutės prie medaus.

Vakarinių šv. Mišių metu klebonas pasveikina piligrimus, linkėdamas ištvermės iki galo. Linki pasiekti užsibrėžtą tikslą. Šį žygį jis pavadina naująja evangelizacija.

Po šv. Mišių sveikiname vaikus ir visus žmones. Vaikai pagieda tris inscenizuotas giesmes – su judesiais, atspindinčiais žodžius. Visas susitikimas labai mielas ir nuoširdus.

Vakarienė – internatinėje mokykloje. Čia gerosios moterys mus vaišina sriuba, kugeliu ir kitomis gėrybėmis. Nakvynė – mokinių bendrabutyje, lovos dviem aukštais, po 4–6 žmones kambaryje.

Rytą, kas suskuba, spėja ir šiltu dušu pasinaudoti. Tai puikumėlis, tas šiltas vandenėlis!

60-oji diena [365–371] *Liepos 3 d.*

Kapčiamiestis–Veisiejai

Ačiū, Dievuli, už naują 60-ąją kelionės dieną. Beliko, be šios, tik dvidešimt dienų.

Po šv. Mišių ir pusryčių, aplankome globos namuose aštuonias seneles ligones. Trumpam užsukame į vaikų stovyklą, įsikūrusią už upelio, ant gražaus kalniuko. Vaikams čia gera, – namie jiems stinga meilės, o čia jos apstu.

12^{00} val. išeiname iš bažnyčios klebono palaiminti, jo lydimi. Lydi stovyklos vaikai ir miestelio žmonės. Kryžkelėje atsisveikiname. Suaugusieji eina ilgiau, neša *Kryžių.* Pagaliau liekame tik pastovieji piligrimai. Eidami sustojame ir suklaupę pagarbiname kiekvieną pakelės kryžių. Prie pakelės kryžių sutinkame laukiančių žmonių: štai laukuose stovi vienišas kryžius, o prie jo rymo laukdama sena motinėlė, tarsi Lietuva – pavargusi, raukšlėta, su dideliu sopuliu širdyje.

Šioje kelio atkarpoje Kūrėjas mus džiugina ištisais laukinių aguonėlių laukais. Mat laukai dirvonuojantys, nederlingi, jais ir pasinaudoja šios puikiosios, trapiosios gėlelės. Tikras Viešpaties darželis!

Poilsis. Mūsų pavakarių stalas ant žolės, prie pakelės krūmų. Viršuje plaukia debesys, netoliese į medelį atremtas *Kryžius Keliauninkas.* Mes, Kūrėjo vaikai, besistiprinantys Jo dovanomis. Po pavakarių piligrimai šnekučiuojasi, ilsisi, o aš skubu į aguonėlių lauką. Tėve, kiek Tavo kūryboje mažų stebuklų. Aplink mane daugybė raudonų aguonėlių, kuždančių nuostabią sakmę:

Vaikeli mažas, Tėvo Širdies džiaugsme, tu atėjai iš Jo amžinosios minties, egzistuoji todėl, kad esi Jo sumąstyta ir pašaukta vardu. Esi Jo mylima ir laukiama. Eini šiuo Kryžiaus keliu ne vien pavargusi, bet ir lepinama. Štai ir mes, aguonėlės, kiek stengėmės, kaip rūpestingai krovėme žiedelius, kad tau pražydėtume, kad tave pradžiugintume. Mūsų spalva primena arterinį kraują, mes pilnos gyvybės žavesio.

Pasidžiauk mumis, vaikeli! Ne visi mumis džiaugiasi, – kiti laiko mus piktžolėmis, o juk mes tokios gražios: „net Saliamonas visoje savo garbėje nebuvo taip apsivilkęs, kaip kiekviena iš mūsų".

Girdi, kokį koncertą tau surengė paukšteliai, kaip gražiai jie čiulba. Ir svirpliukai smuikuoja savo smuikeliais. Žinok, Kūrėjas tave kalbina jų balsais ir garsais.

Mes laimingos, kad esame trapios, laimingos, kad laikinos ir kad gyvybingos, subrandinsime daug mažų sėklelių, jas išsėsime pro savo langelius ir kitąmet vėl pražysime. Pabūk dar su mumis, pasidžiauk mūsų meilės grožiu. Matai, kaip mes visais lapeliais virpame iš džiaugsmo, kad tu mumis gėriesi.

Klausyk, nors tu irgi jauti savo trapumą, laikinumą, bet tu laimingesnė: esi žmogus, o aš tik aguonėlė. Nors mano laimė trumpa, bet ji pažymėta Kristaus Kraujo spalva. Mes visos norime priminti žmogui, kad jis atpirktas švenčiausiu Jėzaus Krauju, kad žmogus gyvas Jo Krauju, Jo amžinąja Meile.

Tuojau nubirs šie gražūs mano lapeliai, bet aš būsiu laiminga, paskelbusi tau žinią: esi Jėzaus mylima, už tave Jis išliejo visą Kraują! Ačiū, kad atėjai į mūsų lauką, kad pabuvai su mumis, mumis džiaugeisi. Tęsk savo kelionę. Būk džiugi.

Ar žinai, ką dar primena mūsų spalva? – Didžiojo Karaliaus meilę, Jo Širdies ugnį, kuria Jis nori amžiams tave apglėbti, o laimingasis vaikeli!

Taip baigė savo sakmę lauko aguonėlės. Po šio švelnaus laukų aguonėlių prakalbinimo ir prisilietimo grįžtu į kelią, nes jau rikiuojasi *Kryžiaus* eisena. Eidami toliau giedame *Kalnus*, o aguonėlės savo raudona spalva manyje rezonuoja ugningą Viešpaties meilę savo kūriniams.

Atsiveria stebuklinga ežerų krašto panorama. Sužiba, sublizga tyrosios ežerų akys tarp medžių ir kalvelių, apsuptos vaizdingų pakrančių vainiko. Kūrėjas ilgus amžius kūrė šį peizažą savo dieviškais pirštais, perkeldamas į jį savo grožį, gyvybės žaismą, harmoniją... Raibuliuoja, spindi, mainosi ežero paviršius, o iš piligrimų krūtinių liejasi į Visus Šventuosius prašymai, maldaujant užtarimo mūsų gražiajai Lietuvai, jos vaikams. O išgirsk mūsų balsus, amžinasis Tėve, nes jie vienijasi su Visų Šventųjų balsais Dangaus Jeruzalėje. Išliek savo Dvasią mūsų Lietuvai!

Veisiejai. Ties miestelio riba į aukštą kalnelį nutiestas gražus, gyvatvore apsodintas takas link viršuje tarp eglučių ir kiparisinių tujų stūksančio gėlėmis apsodinto meniško kryžiaus. Papėdėje mūsų brolis Leonas laiko statmeną *Kryžių Keliauninką*, atėję žmonės ir piligrimai meldžiasi.

Kiek kairiau nuo kryžiaus tamsus, didelis debesis dengia saulę savo niūrumu. Į kalną lėtais žingsniais kopia mūsų mielasis Vygantas. Iš tolo jo figūrėlė – tarsi palinkusi po Viešpaties kryžiumi visa Lietuva... Štai jis jau visai arti kryžiaus, netoliese stovi ir Irutė. Tuo metu iš po debesies krašto išnyra vaiski saulė ir savo vaivorykštiniu spindėjimu apkabina dangų ir žemę, mažas žmonių figūrėles po kryžiumi...

Nepakartojamas, tik širdimi suvokiamas reginys, tikra *Epifanija*, atspindinti žemėje vykstančią tikrovę. Tamsa nori užgožti šviesą. Laimingas, kas kopia į kalną, klumpa po kryžiumi ar stovi jo papėdėje. Mus išgano ir apšviečia Saulė – Kristus. Tai *Epifanija!* Amžinumo blyksnis laikinume, amžinoji Dievo Sandora su žmogumi, pasirašyta dieviškų Krauju Golgotoje. Kryžius – jungtis tarp Dangaus ir žemės.

Esu pagauta nuostabios ekstazės. Šalia stovinti moteris sako:

– Jūs užlipkite į kalnelį, pamatysite, kokios gražios gėlės šalia kryžiaus, jas nufotografuokite.

Palauk, geroji moteriške, tai suspėsiu padaryti, nežadink manęs iš vizijos – vizijos, rodančios Lietuvos ateitį. Lietuvą apšvies Kristaus meilės Šviesa: štai ji jau skverbiasi pro niūrų, juodą debesį. Šios Šviesos nieks nesulaikys. Ji jau spindi!..

Spėjau tą nuostabų spindesį užfiksuoti fotoobjektyvu ir širdies gelmėje. Į Lietuvą grįžta Saulė – Kristus! Ar laimingas esi, Vygantai, suklupęs po kryžiumi ir paskendęs tyliame susimąstyme? Ir tu, geroji Irute, stovinti kryžiaus šešėlyje?! Ačiū, gerasis Kristau, už Taboro kalno blyksnį!..

Einame miestelio gatvėmis, giesme šlovindami Kristų ir sveikindami Motiną Mariją. Lietuvoje jau buvo dainuojanti revoliucija, dabar – giedanti revoliucija.

Prie šventoriaus vartų pasitinka klebonas Algirdas Žukauskas ir būrys žmonių. Klebonas paima *Marijos Karalienės* statulėlę ir įveda visą procesiją į bažnyčią.

Vakare šv. Mišių aukoje vyksta dar reikšmingesnis aktas nei ten, ties miestelio riba prie kryžiaus: ant altoriaus sudabartinama visa Kalvarijos drama, Jėzaus kančia ir mirtis ant kryžiaus. Jinai deda vaisingumo ir dieviškojo gailestingumo antspaudą visai mūsų kelionei. Ačiū Tau, gerasis mūsų Kristau!

Po šv. Mišių piligrimų vardu tariau sveikinimo žodį parapijos žmonėms. Mielas tas sąlytis su geraisiais Dzūkijos

žemės žmonėmis. Kiek nuoširdaus gerumo spindi jų akyse! Jie mums ir šaunią vakarienę parengia, pavalgydina ir nakvynėn pakviečia. Mūsų didelis – net 24 žmonių – būrys apsigyvena svetingoje suvalkiečių (ne dzūkų) Janinos ir Petro Urbonų pastogėje. Absoliuti laisvė, pasitikėjimas. Jaučiamės kaip savo namuose. Maudomės, skalbiamės, geriame kavą, vaišinamės, kalbamės ir džiūgaujame. Tai tikra atgaiva, tikras vidinis džiaugsmas. Kiekvienas pasirenkame sau kampelį – kas ant lovos, kas ant parketo grindų, kas palangėje. Iš tos laimės ilgai negalime užmigti, kalbamės, dalijamės įspūdžiais.

Šiandien mūsų mažosios giesmininkės Stasytės gimtadienis. Kokia miela ta mūsų Stasytė! Mieli ir mus šitaip nuoširdžiai priėmę žmonės Janina ir Petras. Tai lyg aidas to, kas mūsų laukia Anapus ribos: *Ne rankomis statyti amžinieji Namai Danguje.* Kaip gera mums čia būti!

61-oji diena [372–377] *Liepos 4 d.*

Veisiejai–Kučiūnai–Lazdijai

Rytas nuostabus. Tas svetingų namų jaukumas toks mielas ir bent retsykiais taip reikalingas šioje kelionėje. Pusryčiai atgautuose parapijos namuose. Gerieji žmonės tiek visko priruošė, kad nė pusės nesuvalgom. Visur tas gražus meilės perviršis. Ačiū jums, mielieji žmonės!

Veisiejuose anksti rytą šv. Mišios. Nors vyksta dideli bažnyčios restauravimo darbai, klebonas paragina žmones paremti mūsų kelionę. Žmonės atsiliepė, vis neša iš savo neturto auką į padėtą pintą lėkštę ant altoriaus laiptų. Sudėjo net 110 Lt. Viešpatie, priimk jų meilės dovaną ir *atlygink amžinomis vertybėmis visiems, kurie dėl Tavo Vardo mums gera daro.* Labai nuoširdus klebonas Algirdas Žukauskas. Kad daugiau būtų tokių geryjų ganytojų!

Iš bažnyčios išlydi didelis būrys vaikų ir suaugusiųjų. Lydi gana ilgai, net iki Lazdijų–Kučiūnų kryžkelės. Čia mes atsisveikiname su mielaisiais žmonėmis, linkinčiais mums ištvermės iki galo.

Veisiejuose prie mūsų pastovaus būrelio prisideda keturios alytiškės: Rita, Dainora, Albinutė ir Jadvyga (tretininkė).

Kelias į Kučiūnus kalvotas. Karšta. Čia didesni kalneliai nei Žemaičių Kalvarijoje. Šiandien ten žmonės meldžiasi už medicinos darbuotojus, mes, giedodami *Kalnus*, taip pat prisimename juos. Viešpatie, padaugink jėgų. Šiandien reikia nueiti 32 km, o Kučiūnuose ilgiau užtruksime, nes bus vidudienio šv. Mišios.

Keliaujant į *Kučiūnus* buvo graudus sustojimas prie vienišos liepos palaukėje. Joje įkelta koplytėlė su Rūpintojėliu. Čia, užsidegęs žvakelę, skausmingai sunėręs rankas, balsu raudojo mūsų Albinėlis. Jo dzūkiška, jautri širdis rypavo gilų skundą:

– Liepela brangioji, tu vienut vienutėlė likai mano buvusios tėviškės vietoje. Tu viena, kaip ir aš vienas šioj žemelėj... Nei pėdsako mano namelių... Čia mano bėgiota, čia aš augau, o dabar likau vienas kaip pirštas...

Apkabinęs liepą kūkčiojo ir rypavo toliau:

– Dzievuliau, pasimk mani dabar, pasimk dabar prie šios liepelės... Kū aš darysiu vienui vienas pasauly...

Oi, graudi jo širdies rauda. Piligrimai, sustoję ant vieškelio, meldžiasi už Albinėlį. Aš nueinu pabūti jo skausme, jį apkabinusi tyliu, tik esu šalia... Dideliame skausme nereikia žodžių, tereikia būti drauge. Gilusis sielvartas, lyg skaidri srovė, liejasi iš jo sužeistos širdies. Viešpatie, kiek žmogus turi tik Tau vienam žinomo sielvarto! Kiek daug... Suvienyk su savąja kančia ant kryžiaus.

Artėjame prie Kučiūnų. Vienoje ūksmingoje kryžkelėje stovi automobilis, prie jo vaikšto žmogus. Pamaniau, geras žmogus, pagarbiai praleidžia *Kryžiaus* eiseną. Bet... štai jis pribėga ir paduoda didelį butelį atšaldyto pieno. Dėkodami džiaugsmingai jį apkabiname, o jis mus. Gerasis žmogau, būk palaimintas už savo kilnumą.

Kučiūnai. Jau iš tolo matome bažnyčios bokštą. Prie bažnyčios pasitinka klebonas Rimantas Venslova ir būrelis parapijiečių.

Jauki ir graži *Šv. Kazimiero* bažnyčia. Viduje viskas centruojama į vienintelį didįjį altorių, kur tokia graži, galvą kiek palenkusi, rankas ištiesusi Mergelė Marija.

Šią parapiją kurį laiką yra aptarnavęs kun. Juozas Zdebskis. Žmonių atmintyje dar gyvas jo atminimas. Kelionėje mes vis aptinkame kun. J. Zdebskio pėdsakų. Tai:

- Eišiškių–Kalesninkų sankryža, jo žūties vieta;
- Kapčiamiestis, kur dirbdamas patyrė didįjį savo skausmą, visą jo gyvenimą nukreipusį linkme: *Renkuosi kančią!*
- Kučiūnai, o netoliese ir Šlavantai, kur jis ilgiausiai dirbo;
- Rudamina, kur jis palaidotas.

Kučiūnuose aukojamos šv. Mišios. Jėzus pašventina mūsų kelionę asmeniniu atėjimu į sielos gelmes. Po šv. Mišių mes valgydinami atgautuose parapijos namuose. Širdingai mus priima Kučiūnų parapijiečiai ir klebonas. Jie mus ir lydi. Keturios dailios kaip liepos merginos ilgokai neša *Kryžių*, kiti statulėles, kryželius, visi drauge meldžiamės. Tebūnie jų jaunystė pašventinta Jėzumi! Lietuvoje daug jaunų žmonių, tikinčių Dievą. Tai ir yra mūsų visų didžioji Viltis, kad Lietuva prisikels.

Liekame tik nuolatiniai keliauninkai. Nuo Kučiūnų, baigę giedoti *Kalnus*, pradedame *Rožinio* maldą, kaip paprastai visas tris dalis. Malda *Sveika, Marija,* pasklinda Dzūkijoje, keliauja per sausros išvargintus dirvonus ir pievas, apkabina sodybas ir jų gyventojus. Gaila tų neartų, dirvonuojančių laukų, kuriais džiaugiasi tik raudonos aguonėlės ir šunramunės. Ateina į galvą Leonardo Andriekaus posmai:

Nebaugu, kai girios gedulingai ošia –
Kristau, mūsų balsą Tu vis vien girdi,
Graudinies, kai vėjas plėšia beržo tošį,
Kai dirvonai skundžias dangui nearti.
Visą mūsų būtį į save sutvenkęs,
Ir žmogaus, ir medžio užvėja tapai.
Tau iš dėkingumo šventos girios lenkias,
Tave smilko sodai liepžiedžių kvapais.
Ten, po viena liepa, tebėra pavėsis –
Ir tegul jis būna, Dieve, kuo ilgiau!
Aš, ten atsisėdęs, Tau vienam galėsiu
Pasakyt, ko niekam žemėj nesakiau.

Pakelėje senutė grėbia šieną. Palinkiu Dievo pagalbos, užkalbinu. Močiutė skėsčioja rankomis:

– Viskas viskas, vaikeli! Mes žuvę. Viskas baigta. Vilties nėra, mes paskirti vargui ir skurdui!

– Močiute, nenusiminkite! Su mumis Dievas. Kol gyvas Dievas, o Jis amžinai gyvas, mes nežuvę. Melskimės ir kentėkime, kad žmonių sielos nežūtų... Užtat, va, mes ir einame šituo *Kryžiaus keliu*, kad norime padėti Lietuvai, norime atsiprašyti Dievą už savo ir visos Tautos nuodėmes.

– Ką tu, vaikeli, viskas baigta! Mes žuvę!

Ta sengalvėlė daugelio praradusiųjų viltį įvaizdis. Jei nėra gyvojo Dievo žmogaus gyvenime, įsėlina depresija, neviltis. Šitokia būsena labai pavojinga. Viltis turi mirti paskutinė!

Mums nevalia liūdėti, kaip tiems, kurie neturi vilties. Mūsų didžioji Viltis – Jėzus Kristus.

Keliauti nesaldu. Kaitra, vieškelio dulkės. Nuovargis didėja. Padarome mažą pertraukėlę. Šiandien mums žmonės Veisiejuose įdavė uogų, dabar skanaujame. Keliaujant labiausiai norisi daržovių, vaisių, uogų ir medaus. Tikriausiai todėl, kad daugiausiai sudeginame angliavandenių ir reikia papildyti mineralinių medžiagų išteklius.

Lazdijai. Kiek kartų čia mano būta, kiek kartų važiuota! O dabar atėjau pėsčiomis. Ilgi tie Lazdijai, einam ir einam, o galo vis nėra. Pagaliau prieiname bažnyčią. Užrakinta. Nieko! Tuojau atsivers durys. Lazdijų žmonės mus jau toli pasitiko ir atlydėjo. Štai mes visi drauge.

Šv. Mišios. Jas aukoja klebonas kan. Gvidonas Dovidaitis, jaunimo grupelė nuoširdžiai gieda charizmatines giesmes. Kun. Dovidaitis taria nuoširdų sveikinimo žodį. Daug žmonių eina šv. Komunijos.

Mišių metu nualpsta alytiškė tretininkė Jadvyga. Matyt, ji nelabai tinka kelionei! Būtų buvę bėdos, jei būtų toliau keliavusi. Bet ir kiti tuoj iškristume, jei Dievulis mūsų nepalaikytų.

Po šv. Mišių tariau žodelį susirinkusiems žmonėms. Jautrūs tie dzūkeliai, tuoj ašaros rieda skruostais. Praeinant pro žilagalves močiutes, jos norėjo pabučiuoti mano mažąjį kryželį.

Laiminga, kad esu dzūkė. Mūsų kraštas vargingas, bet gerumo turtingas. *Palaiminti dvasingieji vargdieniai; jų yra Dangaus Karalystė.* Būk palaiminta, gimtoji Dzūkija, kurios žmonės mus, lyg vaikus, rūpestingai valgydina, malšina mūsų troškulį. Tokie skanūs šaltibarščiai ir bulvių košė, kitos gėrybės! Tiek meilės rodo žmonės, tokie paslaugūs. Valgome

Caritas patalpose. Nakvynė – „Žiburio" gimnazijoje. Čia erdvioje sporto salėje, prieš salę esančioje patalpoje, įrengiame savo stovyklą.

Kokia brangi ta žemė –
Ji Tavo, Viešpatie, palaiminta,
Dar mums negimus,
Jos nebučiavus;
Ji mūsų varganos būties apmąstymais –
Išgarsinta,
Pašventinta! (L. Andriekus)

62-oji diena [378–388] *Liepos 5 d.*

Lazdijai–Rudamina–Būdvietis

Tėve, ačiū už naują dieną! Tai ypatinga diena. Einame į Rudaminą pas tėvelį Juozą Zdebskį. Nors ten tik žemiški jo palaikai, bet jie brangūs, nes juose brendo kilni Asmenybė, šventas Kunigas. Jau dulkėmis virsta didžio Lietuvos sūnaus kūnas, bet jo dvasia sklando Tautoje gyvąja legenda, skatinančia eiti Jėzaus pėdomis į Golgotą.

Tėveli, būk mūsų mokytojas aukštajame dvasios pilotaže. Mes dar tokie netašyti, menki Jėzaus sekėjai, gebantys įskaudinti. Štai mūsų naujieji piligrimai, prisijungę nuo Veisiejų, jau buvo pravirkdyti kelių grupės narių šiurkštumo, kandumo. Tu, Tėveli, mąstymuose kalbėjai: *Jei kunigas, vienuolė –* [tinka ir tretininkams] *neišsiugdo motiniškos, tėviškos širdies, gebančios gyventi* ***dėl*** *kito, tampa bjauria senmerge arba senberniu.* Tikra teisybė. *Jėzau, romusis ir nuolankiaširdi, suminkštink mūsų širdis.*

Į Lazdijus atvyksta pilnas autobusas jaunimo ir suaugusių iš Alytaus, kiti, tarp jų mūsų lauktasis Henrikas, Danutė, Birutės – iš Klaipėdos. Taigi mūsų padaugėja. Čia ir mano

sesutė Petrutė, jos vaikai Birutė ir Marius, pasiryžę keliauti iki Klaipėdos, brolienė Laimutė ir jos dukrelė Rūtelė, daug bičiulių, pažįstamų, Darius iš Kauno, Danutė iš Vilniaus.

Kun. Juozai, ateina pas Tave jaunoji karta, apie kurią kalbėjai: *Mums labai svarbi – ateinanti jėga.* Kun. Juozai, padėk mums būti geresniems, kilnesniems, padėk mums degti Kristaus palaiminimų ugnimi.

Jau artinamės prie Rudaminos, giedodami *Kalnus.* Šviečia ant kalnelio iškilusi bažnyčia. Jau skamba varpai, pasitinka žmonės.

Bet kiekvienas džiaugsmas sumišęs su skausmu. Staiga suserga mūsų gerasis Henrikas, sutinsta jam kelio sąnarys, o temperatūra – per 39°C. Nebegali keliauti su mumis. Danutė jį nuveža netoli Rudaminos, čia jis guli pievelėje kentėdamas.

Ką tu, Tėveli, pasakytum? Tikriausiai švelniai nusišypsojęs ištartum savo gražiąją kančios konsekracijos formulę: *Duok jėgų ir meilės, Viešpatie, visa, kas man sunku, pakelti kaip Tu ant kryžiaus, kaip pelnytą bausmę už savo ir visų nuodėmes.., už Tavo Meilės paniekinimą.*

Šventoriaus vartai apipinti vainikais, iš siauresnių vainikėlių išvinguriuotas užrašas: *Sveiki atvykę!* Šiandien su mumis ir Vilkaviškio vyskupas Juozas Žemaitis.

Prie Tėvelio kapo tokia ramybė. Kaip viskas žemėje dužu, nepastovu. Šiame *Kryžiaus kelyje* taip aiškiai juntamas žmonių gerumas, o kartu – kai kurių piligrimų rafinuotumas; amžinosios Dievo Meilės pastovumas ir žmogaus neištikimybė; Dievo gailestingumas ir didelis žmogaus dvasinis skurdas.

Kun. Juozai, tu dažnai kartodavai: *Dievas yra nekintama Meilė. Jokios nuodėmės negali padaryti, kad Jis mūsų nemylėtų.* Jei Dievas mus šitaip myli, tai ir mes turime vienas kitą mylėti.

Kun. Juozai, keisk mūsų keliaujančio būrelio mikroklimatą, padėk mums būti geresniems, pakantesniems, tolerantiškiems vieni kitiems. Padėk, kad mūsų jaunimėlis neišsigąstų vieno kito keliauninko šiurkštumo ir kad pro tą nešvelnų luobą pamatytų gerąją esmę, slypinčią žmoguje. Padėk mums vienas kitame matyti Kristų.

Einame pasitikti savo Ganytojo. Išsirikiuoja graži procesija. Tėveli, judu su vysk. Juozu Žemaičiu mokėtės tuo pačiu metu seminarijoje, tik tu buvai trimis kursais jaunesnis. Ir toliau kartais pindavosi judviejų gyvenimo keliai. Dabar pas Tave ir pas mus atvyksta Vyskupas, kad įsijungtų į bendrą Lietuvos *Kryžiaus kelio* akciją, kad pašventintų ją Kristaus aukoje ir patvirtintų ganytojiniu palaiminimu. Vyskupas eina po baldakimu, laimindamas žmones ranka ir šypsena. Procesija tikrai iškilminga, šventiška. Yra svečių kunigų, daug žmonių, vos telpame bažnyčioje. Choras galingai sveikina: *Sveikas, Ganytojau, kunige didis...* Nutilus iškilmingam muzikiniam sveikinimui, Vyskupas teikia būreliui jaunuolių *Sutvirtinimo sakramentą.* Taip gražiai įsipina į *Kryžiaus akciją* Šventoji Dvasia – Ji paliečia ne tik tvirtinamuosius, bet ir mus visus, kurie atsiveriame šiai dieviškai *Ugniai* ir *Vėjui.*

Šv. Mišios. Po *Žodžio liturgijos* Vyskupas taria žodį piligrimams ir visiems šios gražios šventės dalyviams:

Brangūs piligrimai! Nuoširdžiai sveikinu jus, kurie su meile ir pasiaukojimu išsirengėte į šią maldingą kelionę ir ištvermingai vykdote savo pasiryžimą.

Piligrimystė – maldinga kelionė – neatskiriamas Jubiliejinių metų bruožas. Tai išorinė išraiška vidinės žmogaus kelionės į Dievą, noro susitikti ir artimiau bendrauti su savo Kūrėju. Kiekviena maldinga kelionė reikalauja palikti savo įprastą aplinką, kasdienius darbus ir dėmesį

sutelkti į Dievą, kaip galutinį mūsų žemiškosios kelionės tikslą: pagarbinti Jį, atsilyginti už savo ir kitų neištikimybę, apsileidimą vykdant krikščioniškas pareigas, viešai paliudyti meilę Kristui ir jo Bažnyčiai. Kelionėje jus suartino bendra malda, patarnavimas vienas kitam. Taip jūs ne tik žodžiais, bet ir darbais pasirodote esą Kristaus mokiniai, Jo sekėjai.

Brangieji! Kristus savo žemišką gyvenimą, kaip parašyta Evangelijoje, perėjo darydamas gera. Džiugioji naujiena, kurią Jis skelbė Palestinos kaimuose ir miestuose, patraukdavo minias. Žmonės, palikę namus ir kasdienius darbus, ištisas dienas lydėjo Jėzų, gaudyte gaudė kiekvieną Jo žodį apie Dangaus karalystę, mus visus mylintį Dangaus Tėvą. Ir šiandien kasdieniame triukšme ir rūpesčiuose žmogaus širdis išsiilgusi aukštesnių dalykų. Amžiais teisingi Šventojo Rašto žodžiai: „Žmogus gyvas ne viena duona, bet ir kiekvienu žodžiu, kuris išeina iš Dievo lūpų" (Mt 4,4).

Savo kelionėje jūs sutinkate įvairių žmonių. Vieni iš jų jums draugiški, dalijasi duonos kąsniu, gurkšniu vandens, kiti palydi abejingais žvilgsniais, treti gal net pasišaipo. Tačiau susitikimas su jumis palieka įspūdį. Ne vienas pamąstys: kur ir ko eina šie žmonės? Kas juos subūrė drauge? Kodėl tokie džiaugsmingi jų veidai, nors tikriausiai yra pavargę? Ir tai jau yra gera pradžia.

Šv. Pranciškus buvo garsus pamokslininkas. Sakoma, kad jo klausėsi ne tik žmonės, bet ir paukščiai, kiti gyvieji padarai. Kartais jis su savo broliais sakydavo ypatingus pamokslus.

Kartą šv. Pranciškus pakvietė eiti pamokslauti paprastą, nemokytą broliuką Džineperą. Brolis atsikalbinėjo, sakė, kad jis tam visiškai netinkąs, bet, Pranciškui

nenusileidžiant, sutiko. Tylūs, susikaupę jie ėjo per miestą, melsdamiesi už žmones, kuriuos matė dirbančius dirbtuvėse ir daržuose, šypsodamiesi vaikams, pašnekindami senelius, paguosdami ligonius. Kelis kartus perėjus miestą, Pranciškus pasiūlė grįžti į vienuolyną. „O kada sakysime pamokslą?" – pasiteiravo brolis. „Jau pasakėme," – nusišypsojo Šventasis.

Italų rašytojas Bruno Ferrero, pateikęs šį pasakojimą, priduria: „Jei tavo kišenėje – brangių kvepalų buteliukas, visai nebūtina girtis – priėję prie tavęs žmonės patys pajus sklindantį kvapą. Geriausias pamokslininkas esi tu pats".

Brangieji, jei jūsų gyvenimas paženklintas gyvu tikėjimu, nuoširdžiu pamaldumu ir artimo meile, jūs esate patikimiausi Kristaus, Dievo liudytojai. Ir priešingai. Jei mūsų draugai, artimieji, kaimynai pastebės mūsų tikėjimo ir gyvenimo neatitikimą, mes galime net nesąmoningai prisidėti prie žmonių nutolimo nuo Dievo ir Bažnyčios. Todėl visada jauskime didelę atsakomybę ne tik už save, bet ir už kitus.

Brangūs broliai ir seserys! Baigę savo ilgą kelionę grįšite namo. Iš parvykstančių paprastai tikimasi lauktuvių. Ką jūs parnešite savo namiškiams, kaimynams? Linkėčiau, kad kiekvienas galėtumėte su savo artimaisiais pasidalyti Dievo atradimo džiaugsmu. Nepamirškite: mūsų Dievas gyvena šalia mūsų, kukliose mūsų pastogėse, jei ten viešpatauja meilė, sutarimas. Leiskite, kad kiekvienas, kuris apsilankys jūsų namuose, gyvai pajustų tą palaimingą Dievo dvasios dvelksmą, kuris suteikia jėgų kasdienėje žemiškojo gyvenimo kelionėje. Jums niekada nepritrūks to dvasinio džiaugsmo, jei jūsų šeimos bus panašios į Šventąją Nazareto Šeimą.

Tad linkiu, kad šiais Jubiliejiniais metais tikrai atsinaujintų ir sustiprėtų jūsų tikėjimas, viltis ir meilė. Liudykite ir skelbkite netekusiam vilties ir džiaugsmo pasauliui, kad Dievas yra Meilė. Kad, norint įveikti visas žemiškosios kelionės negandas, reikia susitaikinti su Dievu ir žmonėmis, pasilikti nuolatinėje vienybėje su dangiškuoju Tėvu ir savo broliais, seserimis.

Sveikinu visus sutvirtintuosius, kurie priėmėte Šventosios Dvasios dovaną. Nuo šiandien jūs tapote tikrais Kristaus kariais. Eikite į pasaulį ir „blogį nugalėkite gerumu", nugalėkite Dievo Jėga!

Pavedu jus visus – piligrimus, sutvirtintuosius ir visus žmones, dalyvaujančius šioje šventėje, – ypatingai Švč. Mergelės Marijos globai. Kaip Ji pirmoji pranešė džiaugsmingą, netrukus įvyksiančio atpirkimo žinią savo giminaitei Elzbietai, taip ir jūs visi neškite džiaugsmingą naujieną, kad Dievas yra mūsų Tėvas, kuris mūsų visų laukia.

Amen.

Galingai gieda choras, visi jaučiame visuotinės Bažnyčios gyvastingumą, trykštantį iš paties Dievo Širdies ir taip mielai priartinamą mums šv. Mišiose. Jėzus konsekruoja ir mūsų kelionę: per Vyskupo rankas ji nuskuba į Tėvo glėbį, o šv. Komunijos metu mes gauname didžiausią turtą – Jėzų. Su Juo mes vėl eisime, vėl dalysimės Jo malonės ir meilės gausa.

Po šv. Mišių, gavę Vyskupo palaiminimą ir siuntimą eiti ir liudyti Lietuvai Kristų, pasivedame Dievo Motinai giedodami *Marija Marija...*

Marija, kurią kun. Juozas Zdebskis mylėjo kaip *Mergaitės* idealą, kurio širdis priklausė Tau, kaip Tyriausiajai, kuris buvo visiškai atsidavęs Tavo globai, lydėk ir mus piligriminėje kelionėje, kad atliktume Dievo patikėtą misiją Lietuvai.

Tik Tu, Geroji, eidama su mumis, gali būti tikra Vadovė į Kristų, o per Jį – į Tėvą.

Išlydime savo Vyskupą į kleboniją. Bet nebuvome palikti už durų. Į erdvią klebonijos salę kviečiami visi piligrimai, choristai ir dalis parapijos žmonių. Čia vyksta tikra agapė. Mūsų visų laukia klebono Vidmanto Strioko ir uoliųjų parapijiečių parengtas stalas, kuris sujungia visus į darnią bendruomenę.

Kaip gera, kad pamažu tirpsta barjerai tarp Ganytojo ir ganomųjų. Vyskupas Juozapas Žemaitis linksmas, draugiškas, kalbasi su piligrimais, bendrauja su kitais žmonėmis. Pavalgę ir padėkoję Dievui, visi gražiai padainuojame kelias nuostabias dainas, tarp jų tėvelio Zdebskio labai mėgtą dainą *Miškų gėlė*. Mums, piligrimams, tai buvo apdainavimas grožio visų miško gėlių, kurios mus pasitinka einant per Lietuvos miškus. Žmogaus širdis ilgisi tikrojo grožio, tyrumo, gal todėl daina *Miškų gėlė* mus pakylėja, nuvalo, pradžiugina. Ji nuolat girdi miško dainuojamą lopšinę, kuri būna rami, bet dažniau ilgesio kupina, nerimastinga. Šita lopšinė, medžių šakų glamonės, ryto sidabrinė rasa ir saulės bučiniai ugdo jos grožį ir paslaptingumą.

Kad kiekvieno mūsų širdyje pražystų šita nuostabioji *Miškų gėlė*, kad mes būtume persmelkti troškimo ir ryžto viską įveikti, viską atiduoti, skleisti pasiaukojamos Meilės aromatą nuodėmėmis užterštoje visuomenėje, kad būtume Jėzaus gėlėmis, pasodintomis savo aplinkoje ir savo laike, darančiomis įtaką sumaterialėjusiai pasaulio struktūrai, – kaip greitai pasikeistų žemės veidas. Kad tai galėtume įvykdyti, padėkoję už tokią nuostabią bendravimo ir tarpusavio meilės valandėlę, mes, piligrimai, susirenkame prie kun. Juozo Zdebskio kapo ir nutilę klausomės jo žodžių, mums kalbamų jau iš Amžinybės:

Mūsų viso gyvenimo kryptis – Dievas yra Meilė. Kaip Jis lieka Meile mūsų kančioje? Klauskime: kas mus moko Meilės? – Visa, kas priešinga mūsų puikybei. Visi sunkūs gyvenimo momentai, kuriuose lieka nepaglostyta mūsų puikybė, ugdo Meilę.

Ar daug kas žino, ar daug kas mąstė, kad, norint pajusti Meilės laimę, reikia išeiti kančios mokyklą? Čia visuomet gresia užsimiršimas. Mūsų kelias į Dievą nėra savaiminė eiga. Tai statyba, reikalaujanti dėmesio, pastangos.

Jei nepaliksime laiko dvasinio akumuliatoriaus pakrovimui, greit išsieikvosime, greit patirsime bankrotą. Visi mūsų pažeminimai, visos kvailybės, visa, kas mus daro mažus Dievo ir žmonių akyse, – didelė Dievo gailestingumo dovana. Ar Magdalenos meilė būtų tokia nuostabi, jei ne jos klaidos? O šv. Petras? Paulius? Augustinas? Mus visus ar ne į tą pačią eilę reikia surikiuoti? Kiekvienas iš mūsų yra ypatingai apdovanotas. Visa, kas mus pažemina, atveria sielą Dievo malonei. „Aš tai jums kalbėjau, kad jumyse būtų mano džiaugsmas", kaip atlyginimas už tarnaujančią meilę.

Gyvenimo džiaugsmas – rodyklė, kuri pasako mūsų vidinio gyvenimo kryptį. Bet šios rūšies džiaugsmą pajus tik tie, kurie uoliai mokosi kančios mokykloje. Visa gyvenimo kova, visi sunkūs charakteriai, visos vidaus slogios gyvenimo nuotaikos, – kas pajėgs visa išskaičiuoti? Mūsų gyvenimo audimo raštuose visi skersiniai siūlai yra kančios siūlai. Be jų gyvenime neapsieisi. O kiek mes gyvenime sutinkame skaudžių žvilgsnių! Ar daug sutinkame žvilgsnių, kuriuose matytume ramybę, džiaugsmą, kurio švytėjime pailsima? – Labai maža!

Ar daug kas pasako už kančią ačiū? Ar daug kas pajėgia suvokti, kad Dievas yra Meilė kančios valandose?

Kančia rodo, kad man skirtas neeilinis gyvenimas. Mus turi padrąsinti, jei šėtonas dėl mūsų neramus. Šėtonas ramus su tais, kurie jam nepavojingi, kurie jam netgi talkina. Jei taip būtų, susirūpinkime. Šėtonas geba veikti ne vien sąmonės, bet ir pasąmonės srityje. Dažnai patikrinkime save, kokius vaisius aš duodu kitiems: ar su manimi bendraudami žmonės jaučia nerimą, įtampą, ar ramybę, džiaugsmą? „Medį pažinsi iš jo vaisių", sakė Kristus. Kokius aš duodu vaisius?

Atminkime, kad šventieji, mūsų mylimi mirusieji virpa noru mums padėti, bet mums reikia nusižeminti, maldauti. Prašykime, kad jie padėtų suprasti: Dievas yra Meilė ir mano kančioje. Ačiū už džiaugsmą, bet ir už skausmą; ačiū už sveikatą, bet ir už ligą. Jeigu tėvai moka įskaudinti savo vaikelius iš meilės, tai ką kalbėti apie Dievo išminties ir meilės didumą!

Tenebūna Kryžiaus paslaptis kažkokiame rūke, nes Dievas visoje savo veikloje gali reikštis tik iš meilės. Dievo jokia nuodėme taip nepaniekiname, kaip neviltimi. Tai netikėjimas Jo Meile.

Kai mus prislegia įvairiausios rūšies kančia, net ir mūsų nuodėmių padarinių kančia, atsistokime kartu su Švč. Motina po kruvinu Jėzaus kryžiumi ir paklauskime: „Ką, Viešpatie, mums nori tuo pasakyti?" Žmogus ne skausmui, bet laimei, džiaugsmui sukurtas. Laimingi žmonės, kurie patikėjo, kad tikrasis džiaugsmas yra Kryžiaus paslaptis. Laimingi, kurie savo energiją nukreipė tarnavimo žmonijai linkme. Jūs esate Viešpaties dovana supagonėjusiam pasauliui. Mano darbas yra tarnaujanti meilė, – prisiminkime šią tiesą, kai mūsų pečius slegia nuovargio našta.

Jei vaikeliai dėkingi savo tėvams, ar ne labiau turime dėkoti gerajam Dievui, dėkoti už viską: pavasario žiedus,

pušų ošimą, vasaros saulėje nokstančias javų varpas, rudens gėrybes, žiemos miegą; dėkoti už meilę ir gyvybę; už Dangų ir žemę. Dėkingu žvilgsniu pažvelkime į savo seses ir brolius, dėkodami už jiems, o ne man suteiktas dovanas; už klystančiuosius – vietoj jų atlikime atgailą; atlikime atsiteisimą visu savo gyvenimu už dieviškos Meilės paniekinimą.

Didelę neteisybę turi ginti didelė meilė, kurią parodo didelė kančia. Šita kančia visuomet lydima didelės Viešpaties dovanos – širdies ramybės. Štai kodėl Jėzus, prisikėlęs iš numirusių, sveikino: „Ramybė jums!" Jei Dievo Išmintis būtų žinojusi kitą būdą, – ne kančią, kaip patirti aukščiausios rūšies džiaugsmą, – jį būtų parodžiusi. Bet jei Jis pats šį kelią pasirinko, vadinasi, tai – geriausias, patikimiausias būdas.

Visi geba ateiti iki Paskutinės vakarienės salės, bet ne visi ryžtasi eiti su Kristumi pažeminimo ir kančios keliu. Kas parodys žmonėms, kur yra ramybė ir tikrasis džiaugsmas? Kas atvers jų širdis, juk „kūninis žmogus negali suprasti dvasinių dalykų". Tai gali padaryti atgaila už juos, ypač ją vienijant su didžiaja Auka šv. Mišiose. Dalyvavimas šv. Mišiose yra ta pati dovana, kaip Švč. Mergelei stovėti po Jėzaus kryžiumi. Dalyvauti su ta pačia mintimi, kaip Jėzus ant kryžiaus, tai yra Dievo Meilės nušviestam, matant žmonių nedėkingumą, iškentėti kančią, kad kitiems netektų amžinai kentėti.

Jei mes nesuprasime Kryžiaus paslapties esmės, bus veltui šitas Jo šaukimas į Kryžiaus kelią. Todėl pastanga pažinti Meilę yra gyvybinis dalykas, pagrindinis orientyras. Mes negalime laviruoti, rinktis kokią kitą kryptį, tik: arba, arba...

Jei mano gyvenime nėra atgailos džiaugsmo, – mano pašaukimas eikvojamas, nevaisingas. Atgailos džiaugsmas

patiriamas tada, kai visi sunkumai priimami taip, kaip Jėzaus ant kryžiaus. Jei nepažinsime šios rūšies džiaugsmo – skausmo džiaugsmo, mūsų gyvenime ims skambėti minorinė gama: negeri žmonės, blogas butas, maistas ir t. t. Tai išoriniai ženklai, žymintys vidinį chaosą. Kančios žvilgsnis visada gilus, jei jis kyla iš meilės. Neapykantos žvilgsnis yra siaubingas, ypač kančioje.

Įsižiūrėkime į Jėzaus Kryžių: argi dar nesuprantame, kad Dievas yra Meilė!? Kančios dydis priklauso nuo meilės dydžio. Kas gi mus labiau myli, kaip Dievas, o po Jo – Švč. Motina dėl malonės pilnatvės, vienybės su Juo?

Kur aš ieškau sau ramybės liūdesio, skausmo valandose? Ar yra mano gyvenime neiprasminto skausmo? Žvilgsnis į kryžių teprimena mums, kad mūsų pašaukimas – dalyvauti Kryžiaus paslaptyje. Todėl nėra svarbesnės temos, kaip gilintis į Kryžiaus paslaptį, guosti Viešpatį savo meile ir atgaila už savo seses ir brolius, už savo Tėvynę, vienijantis su Jėzaus kryžiumi. Jei nesupras pašauktieji Kryžiaus paslapties, koks nuostolis Bažnyčiai, Tautai, visam dabartiniam istorijos laikotarpiui! Be mūsų pastangų, niekas kitas mums nepadės. Ką aš darau kančios valandose? Ar aš tada atsistoju po Tavo, Jėzau, kryžiumi kartu su Tavo šventąja Motina? Ar nuolankiai meldžiu: „Duok jėgų ir meilės, Viešpatie, visa, kas man sunku, pakelti kaip Tu ant Kryžiaus už savo ir visų žmonių nuodėmes; už sielas, kenčiančias skaistykloje; už Tavo Meilės paniekinimą"? Amen

(Tai autentiški kun. Juozo Zdebskio žodžiai)

Tai štai ką reiškia būti *Miškų gėle*, būti *Kryžiaus gėle* ir kartu su Jėzumi ant Kryžiaus ir Motina po Kryžiumi gimdyti žmoniją Prisikėlimui. Užtat ir tėvelis Juozas, kaip kan-

čios ir meilės didvyris, kaip mūsų Tautos kankinys, *atidavęs gyvybę už draugus*, yra palaidotas istorinėje Rudaminoje. Jau nuo seno lietuviai savo didvyrius laidojo piliakalniuose. Ir kun. Juozas yra tikras Bažnyčios meilės ir kančios apaštalas, savo krauju paliudijęs tai, ką skelbė gyvenimu ir žodžiais. Jis išgėrė sklidiną pažeminimo ir skausmo taurę. Jis su mumis visoje *Kryžiaus kelionėje*, kartu su Jėzumi mus drąsinęs: *Nebijok, mažasis būry, nes jūsų Tėvui patiko apreikšti savo paslaptis*, kurių pati didžiausia: *Dievas taip pamilo pasaulį, jog atidavė Viengimį savo Sūnų.* Kam atidavė? – Kryžiui, kaip aukščiausiam meilės įrodymui, kaip iškalbingiausiai Meilės priemonei, Meilės, kuri mus kalbina kančios kalba, kviesdama žengti per jos slenkstį į Prisikėlimą.

Mes įsijautę, vieni stovime, kiti klūpome prie kun. Juozo Zdebskio kapo, kai nepastebėtai įsijungia į mūsų pokalbį su Tėveliu vysk. Juozas Žemaitis. Jis sako, kad kun. Juozas buvo vienas uoliausių kunigų Vilkaviškio vyskupijoje, kad jų keliai susitikdavo jam dirbant Šakių parapijos klebonu, kad ne kartą yra materialiai prisidėjęs prie kun. Juozo misijų kelionių, nes kun. Juozas buvo neturtėlis, kaip ir šv. Pranciškus.

Vyskupas primena, kad kun. Juozas yra įtrauktas į naujųjų amžių kankinių sąrašą, kurį Koliziejuje patvirtino popiežius Jonas Paulius II. Vyskupas paragina piligrimus melsti kun. Juozui altoriaus garbės. Linki ištvermės ir meilės *Kryžiaus kelyje.*

O mes, suklaupę prie kun. Juozo kapo, paprašome, kad Vyskupas dar kartą suteiktų apaštalinį palaiminimą mūsų tolesnei piligriminei kelionei, *Kryžiaus misijai.* Gavę Vyskupo palaiminimą, drauge pagiedame Viešpaties Angelą ir Tautos himną.

Lydėk mus *Kryžiaus kelionėje* tu, nusižeminęs ir kančios paslaptį padaręs savastimi, kun. Juozai! Mes jau einame nuo

šio palaiminto Rudaminos kalno Būdviečio link. Eime, su mumis!

Nuo Rudaminos mūsų būrelis pasipildo ne tik laikinai palydinčiais rudaminiečiais ir alytiškiais, bet ir nuolatiniais piligrimais. Tai Birutė, Marius, Tomas, Albina G., Genė T. Jie keliaus iki kelionės pabaigos. Taip gaila, kad mūsų mielasis Henrikas serga. Jis labai – jau trečią kartą – veržėsi atgal į *Kryžiaus kelią*, bet šį kartą Dievulis jam davė vidinį, kur kas sunkesnį kryžių (tiesa, jis nelabai matomas, bet susijęs su visišku savęs paaukojimu *Kryžiaus* akcijai). Ir mums, piligrimams, jo liga, jo netekimas išoriškai yra tam tikras skausmas. Tėvelis Juozas pasirinko sau pavaduotoją. Kun. Juozai, tu ne tik būdamas žemėje, bet ir Amžinybėje moki dovanoti siurprizus. Ačiū! Tebūnie, Viešpatie, Tavo Valia.

Su mumis dar keliauja ir Danutė su dukrele Erika ir anūkėliu Deivydu, o kalytė Bona liūdi jų automobilyje. Alytiškiai palydi iki pusiaukelės į Būdvietį. Atsisveikinę su savo mielaisiais bičiuliais, keliaujame toliau.

Kelias link Būdviečio labai įdomus: kalneliai ir kloniai, tolumoje žmonių sodybos, jų yra ir prie kelio. Žmonės išeina iš trobų, laukia, domisi, kas čia vyksta. Labai gražios individualios evangelizacijos imasi Stasė iš Vilniaus ir Vygantas iš Plungės. Jie tinkamiausi bendrauti su žmonėmis pavieniui arba su mažais būreliais. Abu aukštos inteligencijos, kupini gerumo ir vilties, pasirengę kiekvieną išklausyti, viską paaiškinti, pabendrauti.

Mūsų Vygantas teigia, kad šitas žygis daugiau yra *Tikėjimo, Vilties* ir *Meilės žygis*. Tai tiesa. Tačiau būtent *Kryžiumi* Jėzus mums ir dovanojo *Tikėjimą, Viltį* ir *Meilę*, šias dieviškas, visai ne žemės kilmės, dorybes. Užtat pagrindinė šios

kelionės intencija – atsiteisimas, permaldavimas už savo ir Tautos nuodėmes, prašant suteikti *Tikėjimą, Viltį* ir *Meilę.*

Taip melsdamiesi, giedodami ir bendraudami su žmonėmis pasiekiame *Būdvietį.* Čia svetingai duris atveria Būdviečio bažnyčia. Pagarbinę Viešpatį ir *Kryžių,* klebono Gintauto Černausko kviečiami vakarienės, kurią su tokia meile ruošė sesės Irutė ir Birutė. Mes čia jaučiamės kaip namie, – šilta, jauku tarp šių gerų žmonių. Taip baigėsi ši dvasinių lobių kupina diena. Šiandien įžengiame į Suvalkiją.

63-ioji diena [389–402] *Liepos 6 d.*

Būdvietis–Sangrūda–Liubavas

Mūsų Tėve, ačiū už naują kelionės dieną. Mus vėl maloniai pradžiugina Tavo antspaudas – lietus. Lijo visą naktį.

Mielosios sesės Irutė ir Birutė paruošė pusrytėlius, išvirė skanios rūgštynių sriubos. Jauku ir miela Būdvietyje. Visgi koks skirtumas įvairiose parapijose: vienur pasijunti lyg įsibrovėlis, kitur – kaip namie. Namie nors būtų viskas kuo paprasčiausia, daug mieliau, negu ten, kur ištaigingai priimama, bet tu esi tarsi tuščia vieta.

Būdviečio klebonas G. Černauskas be galo nuoširdus, rūpestingas ir paprastas: visi piligrimai jam svarbūs. Jis visur su mumis – šv. Mišių aukoje, pusryčiaujant, atsisveikinant ir išlydint *Kryžių.*

Sudiev, svetingasis Būdvieti, mielieji žmonės. Žmonės lydi, lietus mazgoja veidus, lašai ritasi apsiaustais, šlampa kojos. Krinta, taškena ramus vasaros lietus.

Šiandienos maršrutas 30 km, ilgiau stabtelėjame *Sangrūdoje.* Atsisveikiname su būdvietiečiais kaip tikrais bičiuliais. Sunku

skirtis, bet reikia. Viešpatie, palaimink jų gyvenimą. Lai jie, prisilietę prie šio *Kryžiaus*, tampa šaukliais į Prisikėlimą.

Eidami į Sangrūdą truputį išklydom iš kelio, matyt, reikėjo, kad *Kryžius* pereitų per gyvenvietę, ir mes sukluptume prie vienos sodybos kryžiaus. Grįžome atgal, pasukome siauru, lietaus permerktu vieškeliu. Einame giedodami *Kalnus*, lietus ėmė taip žliaugti, kad nė maldynėlio negalima atsiversti, tenka giedoti iš atminties. Nors keliauti nelabai patogu, bet širdyje džiugu.

Vienoje kryžkelėje, ties parapijos riba, mūsų laukia pasipuošęs visomis insignijomis Sangrūdos klebonas prelatas Robertas Bruzga su būriu parapijiečių. Stovi ir dvi karietos, pakinkyti puikūs, gėlėmis papuošti arkliai. Pasveikinęs keliauninkus, pabučiavęs *Kryžių*, klebonas kviečia pavargusiuosius sėsti karieton ir važiuoti, o *Kryžių* perduoti Sangrūdos parapijos žmonėms:

– Dabar mes nešime *Kryžių* už savo parapiją, o jūs truputį atsikvėpkite, – sako klebonas.

Mūsų būrys padidėja. Giedodami *Kalnus*, lenkdami didesnes balas, per lietų keliaujame pirmyn. Batai permirkę kiaurai. Nieko! Tokia visų piligrimų dalia – tapti gamtos dalimi ir šlovinti Kūrėją. Svarbu, kad žmonės į savo gyvenimą įsileistų Kristų, kad Jis būtų mūsų šalies Prezidentas.

Švenčiausioji Jėzaus Širdie, teateinie Tavo Karalystė į mūsų brangią Lietuvą! Pažvelk, mielasis Viešpatie, į šį pulkelį savanorių, apkabinančių Tėvynę maldos ir atgailos rankomis. Visi sulyti, šlapi, lietus čioškia ir *Kryžiumi*, prausia *Marijos Paslaptingosios Rožės* statulą.

Nuprausk, lietuti, ir Lietuvos žmonių nuodėmes. Jėzau, šiandien Mindaugo karūnavimo – *Valstybės diena*. Tu būk mūsų Lietuvos Karalius, viešpataujantis iš Kryžiaus sosto.

Sangrūda. Prie bažnyčios pasitinka klebonas Robertas ir būrys parapijiečių. Šlapi, kaip žvirbliukai, sugužame bažnyčion. Nuoširdžiai pasidarbavo klebonas su savo parapijiečiais, per penkerius metus pastatydinę šiuos Dievo namus. Labai įdomi ir graži vidinė bažnyčios konstrukcija: visa kelia aukštyn ir kartu – į altorių. Daug šviesos, medis suteikia jaukumo. Altoriuje centre *Nukryžiuotasis Kristus*, dešinėje kryžiaus – *Šv. Teresėlė*, kairėje – *Marija.* Abiejų šventųjų veidai labai panašūs į lietuvių motinų veidus. Jose įkūnyta senoji taurioji Lietuva.

Sveikiname parapijiečius piligrimų vardu, o klebonas tuo laiku klauso išpažinčių.

Šv. Mišios. Bažnyčioje tikra visų šventė. Čia susirinkę seniūnijos atstovai, daug parapijiečių, jaunimo. Choras gieda kaip per atlaidus. Dieve mielas, tai Tavo *Kryžiaus* šlovė. Prijunk prie jos ir mūsų ištvermingą žygį, mūsų maldas sujunk su visos triumfuojančios Bažnyčios maldomis.

Klebono žodis:

Brangūs piligrimai! Jūs išėjote į atgailos kelią atsiprašyti Dievo už nelaimingą, sužeistą Lietuvą. Primelskite dangaus rasos, kad šios sienos rasotų Dievo Dvasia. Primelskite mums Dievo gailestingumo. Atsigręžę į nežabotą laisvę, mes pametėme Dievą, įžeidėme Jį.

Šlovė Dievui, kad esate pasiryžę apjuosti Lietuvą atgailos ir maldos virve, kad ji nesubyrėtų.

Sunku buvo mūsų karaliui Mindaugui vienyti Lietuvą. Istorija savitai kartojasi. Šiandien tokia reikšminga – Mindaugo karūnavimo, valstybės įkūrimo diena ir būtent šią dieną jūs esate Sangrūdoje. Mus aplenkdavo maldininkai iš Lenkijos. Jie eidavo į didžiąsias šventoves, o jūs, mieli piligrimai, užsukote pas mus, mažutėlius.

Atsitieskime, nebūkime prieš Dievą vien susikūprinę. Pakelkime galvą, išgirskime lakštingalos giesmę, pamatykime

gėles ir saulę. Ženkime platų žingsnį, – juk esame Dievo vaikai. Darbas ir malda mus išplukdė į didžiuosius vandenis.

Ačiū broliams pranciškonams, ačiū, kad nerimstate, kad keliaujate, kad žadinate Tautą. Palikite, kur tik eisite, šį malonės virusą, kad visi užsikrėstų Gėriu.

Jau porą mėnesių mūsų parapija kenčia nuo sausros. Ir štai šį rytą, septintą valandą, kai jūs rengėtės įžengti į jos ribas, ėmė lyti. Eikite toliau, tęskite maldingai šį žygį, lai jis baigiasi Prisikėlimo triumfu. Tegul prikelia Tautą kilnesniam, prasmingesniam gyvenimui. Amen.

Ačiū, mielasis klebone, už jūsų padrąsinančius, uždegančius žodžius. Mums jie taip reikalingi, kad nepristigtų ryžto iki galo.

Po šv. Mišių einame į seniūniją užkąsti. Paskui laisva valandėlė, nes bažnyčioje vyksta laidotuvių pamaldos. Joms pasibaigus, *Kryžius* su savo palyda iškeliauja Liubavo link. *Kryžių* neša klebonas Robertas su savo jaunimėliu. Lydi gausus būrys parapijiečių. Beeinant mūsų Genutė nuoširdžiai padėjo vienam vyriškiui invalido vežimėlyje. Ilgokai keliavo žmogus, pažymėtas Dievo išrinkimo ženklu – kryžiumi, bet atėjo laikas atsisveikinti. Tas atsisveikinimas, manau, sujaudino ir Dievo Angelus. Privažiavo žmogelis, Genutės globojamas, prie *Kryžiaus Keliauninko* ir su nuoširdžiausia pagarba ir meile prigludo prie jo, abu susivienijo meilės pabučiavime. Tai buvo tikrosios Meilės išsiveržimas. O Dieve, kad daugiau būtų tokių kilnių žmonių, nekeikiančių savo dalios, bet priimančių kryžių su meile ir pasišventimu!

Einame gražiais vaizdingais laukais, kalneliais ir kloniais. Čia labai tinka giedoti *Kalnus* – net ir Žemaičių Kalvarija tikrai ne tokia kalvota...

Praeiname ir garbiname papuoštus pakelės kryžius. Lietus aprimo, švystelėjo saulė, net ir vaivorykštė sužibo dangaus skliaute.

Prie *Salaperaugio* gėlėmis išpuošto kryžiaus laukia kaimo gyventojai. Jie parengę religinę programėlę. Taip gražiai viena moteris kalba apie Dievą ir linki Jo globos kelionėje. Kaimo moterys čia pat pievelėje pavaišina gira, kepta duona ir žagarėliais. Toks mielas tas žmonių jautrumas, atviraširdiškas gerumas!

Nuo čia prasideda *Liubavo parapija.* Atsiveria nuostabaus grožio panorama. Kiek akys užmato, driekiasi kalvoti laukai, pavienės sodybos, tarsi išbarstytos nematomos Kūrėjo rankos; tolumoje melsvame rūke dunkso miškas. Panašiai, kaip Austrijos Alpėse, tik, žinoma, čia daug mieliau, nes tai mūsų Tėvynė.

Dieve, ačiū Tau už tokį gražų kraštą. Kokia nuostabi mūsų Lietuva! Teisingai Maironis dainavo: *Graži tu mano, brangi Tėvyne...* Tikrai graži, lyg nuotaka pasipuošusi savo Sužadėtiniui. Ant vienos kalvelės, netoli ežero, stovi ant aukšto postamento atvira *Švč. Mergelės Marijos* koplytėlė. Aplink tvorelė, daugybė gėlių, nuostabi tvarka. Žiūri į Mariją, apjuostą šio grožio, tyvuliuojantį ežerą, netoliese smalsiai į mus spoksančią karvutę, toli nusidriekiančią plačią laukų ir sodybų panoramą, ir nutyli pagautas grožio, šventumo ir gamtos harmonijos... Kokia esi graži Tu, Suvalkijos laukų Mergele ir Dievo Motina Marija, šiame stebuklingame gamtos peizaže!

Netrukus į *Kryžiaus eiseną* darniai įsijungia pasienio policija. Vieni neša *Kryžių,* kiti *Marijos Paslaptingosios Rožės* ir *Švč. Jėzaus Širdies* statulėles. Gražu pažiūrėti, kaip tokie orūs vyriškiai rimtai ir iškilmingai dalyvauja *Kryžiaus eisenoje.*

Į *Kryžiaus žygį* jungiasi ir vienija jėgas visa Lietuva: piligrimų pulkelis, vaikai, paaugliai, jaunimas, mokytojai, seniūnijų atstovai, kunigai, pasienio policija, įvairiausių profesijų žmonės, ištisos šeimos su vaikais ant rankų, vežimėliuose ir ant pečių. Kad būtų įmanoma pamatyti visą šios eisenos rikiuotę, – koks nuostabus būtų reginys! Bet Dievas tai mato, – mes matome fragmentais, atkarpomis, o Jis – visumą, Jis mato Lietuvą *Kryžiaus žygyje*, pakilusią į kovą, dvasinę kovą, pagal apaštalo Pauliaus giliąją įžvalgą:

> *Būkite tvirti Viešpatyje ir jo galybės jėga. Apsiginkluokite visais Dievo ginklais, kad galėtumėte išsilaikyti prieš velnio klastas. Mes grumiamės ne su krauju ir kūnu, bet su kunigaikštystėmis, valdžiomis, šių tamsybių pasaulio valdovais ir dvasinėmis blogio jėgomis dangaus aukštumose. Todėl imkitės visų Dievo ginklų, kad galėtumėte piktąją dieną pasipriešinti ir, visa nugalėję, išsilaikyti. Tad stovėkite, susijuosę strėnas tiesa, apsivilkę teisumo šarvais ir apsiavę kojas ryžtu skleisti taikos Evangeliją. O svarbiausia, pasiimkite tikėjimo skydą, su kuriuo užgesinsite visas ugningas piktojo strėles. Pasiimkite ir išganymo šalmą bei Dvasios kalaviją, tai yra Dievo žodį* (Ef 6,10–17).

Tad eik, mažasis būry, apsiginklavęs Dievo jėga, eik laimėti mūšio su tamsos galybe, nes jinai yra pagrindinė kaltininkė, kodėl dūsta Lietuva, kodėl ji stovi ant savinaikos slenksčio. Eikime sujungtomis jėgomis, su Kryžiumi rankose, su Dievo Žodžiu lūpose, *apsivilkę teisumo šarvais, apsiavę kojas ryžtu skleisti taikos Evangeliją.* Eikime laimėti eschatologinio mūšio! Mūsų *išsigelbėjimas – Dievo Jėgoje.*

Ties miesto riba laukia išsirikiavusi procesija, kurios priekyje vėl mūsų mielas klebonas Robertas Bruzga, nes tai jo aptarnaujama parapija. Visada jaudina abiejų procesijų susitikimas. Artėja viens prie kito du būriai: pasitinkantieji ir

ateinantieji, tarsi dviejų upių santaka, kol tampa viena srove. Susijungia ir jau teka vienas srautas, procesija eina oriai, lėtai, skambant giesmėms. Šit jau girdime vaikišką varpo skambesį. Mūsų didįjį *Keliauninką Kryžių* pasitinka mažutė, medinė bažnytėlė; jos durys atviros, viduje dega žvakės.

Čia vyksta pamaldos Marijos garbei, palaiminimas. *Kryžius* paliekamas nakčiai Marijos prieglobstyje – Jos paveikslas šioje bažnytėlėje stebuklingas. Visi patraukiame prie paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę. Čia iškilmingai minima *Mindaugo karūnavimo – Valstybės diena.* Išklausome pranešimą, skamba posmai iš dainos: *Žemėj Lietuvos ąžuolai žaliuos; Geltona spalva tai saulė..*, pagaliau *Marija Marija* užbaigia iškilmingą minėjimą. Minėjime dalyvauja klebonas, seniūnijos atstovai, kultūros darbuotojai, mus atlydėjusi pasienio policija, piligrimai ir parapijiečiai. Tikrai gražiai ir tauriai paminėjome šią šventę.

Vakarienė kultūros namuose, ten pat ir mūsų nakvynė.

Henrikas visai rimtai serga: jau dvi dienos temperatūra 39–40°C, dešinio kelio sąnarys sutinęs, skausmingas, tikriausiai pilnas pūlingo eksudato. Mūsų vietinės priemonės neefektyvios. Mudvi su Irute Lipinskiene lydime jį pas gerus žmones nakvynei – bent pamiegos lovoje, ne ant šaltų grindų. Čia jį apsupa geruųjų žmonių globa, rūpestingumas. Be reikalo jis leidosi gydomas ekstrasensės Inos: nuo tokio gydymo liga įgijo sunkesnę eigą. Henrikas sako, kad tai padaręs jos labui. Suteik, Viešpatie, mūsų ekstrasensams sveiko proto, kad neužmirštų pirmojo Dekalogo įsakymo: *Neturėk kitų dievų, tiktai mane vieną!* Kai kurie jų (manau, kad ir mūsų Ina) gydo ne Dievo duota galia, todėl tas gydymas yra žalingas. Ji gydo lukštą – kūną, bet apiplėšia žmogaus vidinius išteklius. Argi tai gydymas? Čia tinka Morkaus

evangelijoje užrašyti žodžiai: *...ji nė kiek nepasitaisė, bet dar ėjo blogyn ir blogyn* (Mk 5,26).

Žmonės, būkite atsargūs patikėdami save neaiškių dvasių valdomiems žmonėms! Nuo jų gydymo bus tik blogiau. Tai kas, kad laikinai pajusite pagerėjimą, bet po jo bus dar didesnis pablogėjimas. Liga ne visada yra blogis: neretai ji įspėja apie sunkią dvasinę problemą. Gali būti net Dievo dovana mums nuskaidrėti ir artimiau susibičiuliauti su Juo. Laiminkime net ir skausmą, negalę, o prireikus kreipkimės į kompetentingą gydytoją.

Gydymo, visapusiško gydymo galią turi Jėzus. Jis ja dalijasi su savo žmonėmis, bet kaip sunku atskirti, kuris yra tikras gydytojas, einantis su Jėzaus galia, ir kuris netikras, einantis su nelabojo galia. *Medį pažinsi iš jo vaisių,* – žiūrėkime, kokius vaisius duoda žmogus: ar jis skleidžia ramybę ir džiaugsmą, o gal chaosą ir depresiją (kaip buvo ir man, kai Zarasuose Ina ėmė gydyti, net manęs neatsiklaususi).

Henrikas per naktį nė kiek nepagerėjo: temperatūra neslūgo, jis blaškėsi, protarpiais dejavo. Tenka išlydėti mūsų gerąjį brolį atgal į Klaipėdą, nors jis taip stengėsi gauti bent kelias laisvas dienas, kad galėtų vėl dalyvauti *Kryžiaus kelyje.* Tačiau Dievo Valia yra kitokia. Henrikas išvyksta kentėti už mus... Kokie geri žmonės buvo Liubave! Čia gavome Henrikui ir sau puikią nakvynę, vakarienę ir pusryčius, jų buvo suorganizuotas transportas nugabenti Henriką į Būdviečio pasienio postą, iš kur vyksta mikroautobusas į Marijampolę. Sudiev, brangus broli!

Ačiū liubaviečiams, ačiū pasienio policijos žmonėms ne tik už iškilmingą lydėjimą *Kryžiaus eisenoje,* bet ir už skanią ryžių košę pusryčiams.

Liubavas–Vygreliai–Gražiškiai

Išleidę brolį Henriką ilgoko, skaudaus kryželio nešti (jam tikrai reikės chirurginės intervencijos ir gydymo), susirenkame bažnytėlėje. Prieš šv. Mišias piligrimai keliais eidami apmąstė *Kryžiaus kelio* stotis. Šv. Mišių susirinko gražus būrys parapijiečių. Čia Marijos Trempinės (pavadinimas nuo Trempinių kaimo) veido šviesoje buvo švenčiama *Eucharistija.*

Klebonas Robertas kalbėjo:

Brangūs piligrimai! Jūs dabar drauge su Liubavo parapijiečiais esate įžymioje vietoje. Tai stebuklinga vieta, savo reikšme tolygi Šiluvai. Stebuklingasis paveikslas ilgą laiką kabojo ant liepos medžio Trempinių kaime. Iš ten buvo atgabentas į Liubavo bažnyčios dešiniąją koplyčią. Per Pirmąjį pasaulinį karą kartu su bažnyčia sudegė. Pastačius naują šventovę, buvo padaryta paveikslo kopija, kuri irgi labai nukentėjo per Antrąjį pasaulinį karą – sudegė kartu su bažnyčia. Pastačius naują šventovę, 1956 m. buvo vėl padaryta paveikslo kopija, vėliau ji restauruota.

Šiek tiek iš bažnyčios istorijos. XX a. pradžioje Liubavo bažnyčioje vikaru dirbo kun. Juozas Montvilas. Jis buvo susipratęs žmogus, nenorėjęs lenkinti žmonių, palaikė lietuvybę. Lenkuojantys asmenys įskundė vikarą Seinų kurijai, ir jis buvo suspenduotas. 1912 m. vikaras išvyko į Ameriką „Titaniku". Balandžio 14-ją per laivo avariją iki paskutinės minutės klausė išpažinčių, atsisakęs pasinaudoti gelbėjimo valtimi, išgelbėjo gyvybę nepažįstamajam, kuriam atidavė savo leidimą į tą valtį, ir laidavo amžiną gyvenimą daugeliui skęstančiųjų, parengdamas juos mirti su Dievu", – rašo kun. R. Skrinskas.

Čia yra įžymus Trempinių kaimo koplyčkalnis, kurio viršūnėje – Švč. Motinos koplytėlė.

Šiandien pirmasis Švč. Jėzaus Širdies penktadienis. „Jėzau, romusis ir nuolankiaširdi, padaryk mūsų širdį panašią į savo Širdį". O kokie būtume laimingi, jei mūsų krūtinėje plaktų Jėzaus Širdis! Kokia laiminga būtų Lietuva! (Deja, dažnai mūsų žmonių laimė storoje piniginėje, butelyje). Širdis su širdimi susikalba. Ir kunigui Juozui Montvilui kalbėjo širdis, kalbėjo apie artimo meilę, ir jis išgelbėjo vaikams tėvą. Jis sutiko mirti, kad kiti gyventų. Jis liko melstis, kad kiti nežūtų.

Jūsų pareiga eiti vandens paviršiumi ir gelbėti kiekvieną žūstantįjį. Bet kaip dažnai, užuot pasitikėję Dievu ir ėję vandens paviršiumi, patys pradedame skęsti, pritrūksta pasitikėjimo Jo galia. Jėzus ir mus klausia: „Kodėl suabejojai, mažatiki?"

Netrukus eisime į Trempinių kalnelį, kur apsireiškė Dievo Motina. Ten susipažinsite su dar viena šventenybe. Jūs savo kelyje turėjote tiek prisilietimo prie nuostabių šventenybių. Eikite ir liudykite žmonėms šventenybes, supažindinkite su jomis žmones.

Mūsų Vilkaviškio vyskupijoje yra keturios stebuklingos Marijos šventovės: Liškiava, Alvitas, Dusios ežero koplyčia ir Trempinių kalnelis. Būtų gera, kad kasmet eitų maldinga kelionė ir liudytų neišsenkamą Dievo meilę. Gerų žmonių sušildyti ir atgaivinti, „Eikite ir skelbkite Evangeliją".

Po šv. Mišių vėl tęsiame kelionę vaizdingais Liubavo parapijos keliais. Koks grožis! Su mumis nemažas būrys liubaviečių keliauja į Trempinių kalnelį. Eidami giedame *Kalnus.* Einame pas Mariją, o širdyje ataidi Evangelijos žodžiai: *Tomis dienomis Marija susiruošusi skubiai iškeliavo į Judėjos kalnyno miestą* (Lk 1,39). Mama! Mamyte! Ir Tu ėjai kalvotomis,

kalnuotomis vietovėmis. Savo žingsniais pašventink mūsų žingsnius.

Mūsų jaunieji piligrimai – Tomas, Birutė, Albinutė, Marius ir kiti, – uoliai įsijungė į *Kryžiaus kelią* – neša *Kryžių* arba statulėles, drauge meldžiasi.

Kelelis veda į kalnelį, jau arti stebuklingasis *Koplyčkalnis.* Užkopę siauru keliuku viršūnėn, patenkame į gražią aikštelę, apsuptą medžių. Aikštelės viduryje po gaubtu stovi *Marijos* statula. Ji stovi ant mažo akmeninio kalniuko, paskendusi gėlėse, dega žvakės. Koplytėlė ir akmeninis kalnelis apvainikuoti. Čia taip ramu ir gera. Ošia medžiai, čiulba paukšteliai.

Klebono R. Bruzgos vadovavimu čia vyksta gražus Marijos pagerbimas, vaikų atliekama religinė programėlė ir susitelkimas asmeninėje maldoje. Netoli *Marijos* stiklinės koplytėlės priglunda atsirėmęs į medį ir mūsų *Kryžius Keliauninkas.*

Už keliolikos žingsnių – maldingosios atsiskyrėlės Genutės vagonėlis, kuriame ji – neseniai priverstinai čia atkelta nuo Tauro kalno Vilniuje – gyvena nuolat melsdamasi. Dabar jinai čia tarnauja Dievui pasninkais ir maldomis, kaip pranašė Ona, kuri šlovino Viešpatį *Jėzaus Paaukojimo šventykloje* metu. Genutės vagonėlis – mažutė šventovė. Čia, ant šio švento kalno, Genutė šlovina Dievą, visą laiką melsdamasi už Lietuvą. Vis dėlto tu, Tėvyne, savo įsčiose subrandinai daug kilnių žmonių. Jei yra tokių žiburėlių kaip Genutė, Lietuva, perėjusi apvalymo ugnį, laimės.

Nuostabi aura šiame palaimintame kalne. Čia kada nors iškils šventovė, skambės šlovinimo giesmės. Bet galbūt praras natūralų gamtos sakralumą, kuris tvyro dabar. Keliaukite tad, žmonės, į *Trempinių Koplyčkalnį,* pabūkite tyloje su savo Motina, atsiklaupkite prie Vilniaus katedros požemių *Nukryžiuotojo,* pritvirtinto prie medžio, ir paklausykite, ką Jis jums pasakys...

Lietuva prisimins esanti Dievo Tauta. O kad greičiau ateitų šita istorijos valanda! Tik Tu, gerasis Kristau, gali pakeisti Tėvynės veidą, Malonės vandeniu ir savo Krauju ją išvaduodamas iš demono gniaužtų.

Kaip gražiai suokia lakštingala savo ilgesį čia, taip arti Motinos širdies! Čiulba, ulba paukšteliai. Visa gamta čia džiūgauja pulsuojančia gyvybe, tik žmogus apmiręs.

Geroji Motina, savo šventuose kalneliuose ir šileliuose melski už Lietuvą. Išvaduok mus iš klastingojo žalčio, pragaro slibino, šluojančio dangaus žvaigždes. Tegul žvaigždutės spindi danguje, tegul čiulba lakštingalos Tau savo bemiegį ilgesį, tarsi aidą mūsų širdžių... Mama! Mamyte! Gelbėk savo vaikus!

Kai visa *Kryžiaus eisena* leidžiasi nuo šio palaiminto kalno ir pabyra laukuose, – tikrai žavus reginys. Mes einame nuo Marijos kalno į žemės klonius, nešdami gerą, viltingą žinią: *Marija jau gelbsti Lietuvą! Jėzus stovi prie kiekvienos širdies durų ir beldžia. Atidarykite, žmonės, Jėzui duris!*

Sakoma, kiek kartų Tavo atvaizdą nunešdavo nuo šio kalno į bažnyčią, tiek kartų jis nežinomu būdu vėl atsirasdavo ant kalno. Taip ir dabar, mieloji Motina, persekiok savo Meile, neleisk mums nurimti tol, kol Lietuvoje įsivieš-pataus Jėzaus Kristaus Karalystė.

Kol nuo palaimintojo kalno nulipame į klonį, dar keliskart atsiveria Lietuvos Alpių panorama. Pagaliau viskas pasislepia už miško.

– Mamyte, aš jau pavargau, taip sunku eiti, jėgos mažėja, o namų ilgesys didėja. Pasiilgau savųjų. Noriu namo į savo sesių ir brolių glėbį. Ta vaikiška mano širdelė ilgisi namų klimato. Aš per maža tarp šių atgailautojų. Tai ne mano kelias. Mano kelias – Tavo Rankos, o turtas – Tavo Sūnaus Širdis. *Jėzaus Širdis* yra atlygintoja už visas mano ir Tautos

nuodėmes. Bet... iš meilės Lietuvai eisiu kartu su visais iki galo. Tik *duok jėgų ir meilės, Viešpatie, visa, kas sunku, pakelti kaip Tu ant kryžiaus...*

Einame mišku. Čia eglės dar sveikos, dar jų pažievyje neįsiveisė pavojingi, jas nudžiovinantys kirminai. Miškas tamsus, ūksmingas, medžiai vešlūs, aukšti. Tik kurk sakmes apie laumes, vilkus ir užburtą karalaitę... Į maldos harmoniją darniai įsipina miško slėpiningumas, jo rimtis ir ošimas. *Kur miškai – ten Lietuva; iškirsk miškus, ir nebus Lietuvos,* – mėgdavo sakyti kun. Juozas Zdebskis.

Išėjus iš miško, netrukus suboluoja raudonos bažnyčios bokštas medžių guote. Jau 17-ka metų šiame nuošaliame užkampyje dirba kilnus, pasišventęs kunigas Gintautas Steponaitis. Kaip nuoširdžiai jis ketverius metus vikaravo Alytuje! Tuo metu buvo tik du darbingi kunigai II Alytuje: klebonas Kavoliūnas ir vikaras Gintautas. Alytus didelis miestas, klebonas buvo pasiligojęs, todėl pastoraciniai darbai, bažnyčios remontas gulė ant jaunojo kunigo Gintauto pečių. Bet jis buvo linksmas, nuoširdus, žmogiškas, visus suprantantis ir užjaučiantis kunigas: *liūdėjo su liūdinčiais, džiaugėsi su besidžiaugiančiais.*

Artėjame prie laiptų, vedančių į kalną, kurio viršuje šventovė. Antai stovi klebonas Gintautas Steponaitis, ištiesęs mums rankas, džiūgaudamas nuoširdžiausiu džiaugsmu. Šalia jo – pulkelis parapijiečių. Pasisveikiname ir štai mes jau bažnyčioje.

Šv. Mišios. Klebono žodis piligrimams, atviras gerumas mums visiems. To taip reikia, tarsi tepalo įpylimo įkaitusioms detalėms atgaivinti. Ne taip jau lengva keliauti. Užtat šv. Mišių aukoje iš žmonių gerumo tikrai atgyja jėgos ir galime keliauti toliau.

Po šv. Mišių klebonas mus nuveda į mokyklos valgyklą, kur parengta vakarienė, kaip vestuvių pokylis. Tai nereiškia,

kad klebonas ir žmonės gyvena pertekliuje, bet liudija išsiliejusį širdies dosnumą, tikrąją meilę, kuri visada pasižymi perviršiu. Tai meilės puota.

Pasimeldžiame, klebonas palaimina stalą ir drauge su mokyklos direktorium kiekvienam iš mūsų tarnauja, stebi, kad ko netrūktų, neturi laiko patys prisėsti, – atrodo, lyg būtų atvykusi karaliaus svita. Štai kokia tikroji meilė!

Po sočios, iškilmingos vakarienės leidžiamės žemyn į sporto salę. Čia mūsų piligrimai išskleidžia savo padangtę. Vieni įsikuriame sporto salėje, kiti klasėse, dar kiti kopia į trečią aukštą. Direktorius davė mums visišką laisvę: kur kas nori, ten ir kuriasi.

Labanakt, Tėve! Dovanok gilesnį miegelį, nes turiu kasdien keltis anksčiau už kitus, kad suspėčiau surašyti praėjusios dienos kroniką.

65-oji diena [414–418] *Liepos 8 d.*

Gražiškiai–Vištytis

Pabudome ir kelkimės! Ačiū, Dievuli, už naują – 65-ąją – kelionės dieną! Visą ją Tau atiduodame – kiekvieną žingsnį, širdies plastelėjimą. Padaugink jėgų, kad ištvertume kelyje. Tu būk mūsų Jėga! Ačiū už atgaivos valandėlę gerumo lauke!

Šv. Mišios rytą aukojamos *Kryžiaus kelio* aplink Lietuvą intencija. Prieš Mišias – laisvo laiko valandėlė, todėl susėdame šventoriuje, nes čia tokia graži žolytė, suolai, galima atsisėsti ir klausytis ošiančių eglių ir paukščių balsų; mūsų mažoji Stasytė, padedama kitų piligrimų nuprausia *Dievo Motinėlės* statulą; dar kiti rengiasi išpažinčiai.

Kai visi susirenkame į šv. Mišių auką, klebonas Gintautas nuoširdžiai kreipiasi į piligrimus:

„Sukūrei mus sau, Viešpatie, ir nerami širdis, kol neatilsės Tavyje", – ilgesingai šaukė šv. Augustinas.

Pasaulis svaigsta šokių kabaretų svaigulyje, o bažnyčioje sekmadieniais tik kelios širdys besidžiaugia Dievu ir Jo kūryba. „Ko akis neregėjo, ko ausis negirdėjo, kas žmogui į mintį neatėjo, Dievas pirengė tiems, kurie jį myli". Ar šiandien žmonės prašo Dievo malonės, Jo stiprybės? Ar prašo tėvai už savo vaikus? Nenori žmonės Viešpaties kryžiaus.

Rieda gyvulinis ešelonas į Sibiro tremtį. Lavonai metami pro duris tiesiai į pagelžkelį. Vieną mirusį mažą vaikutį prižiūrėtojas nori išmesti pro langą, traukia iš motinos rankų, bet ji tvirtai apglėbusi vaikelį neduoda. Prižiūrėtojas sutrinka. Motina meldžiasi, priglaudusi veidą prie atšalusio vaikelio: „Viešpatie, grąžink mano kūdikiui gyvybę! Prikelk jį. Tegul sugrįžta gyvybė. Padaryk stebuklą!"

Ašaros, karštos motinos ašaros šildo vaikelį. Netrukus atsiranda silpnas pulsas, pasirodo grįžtančios gyvybės judesiai. Vaikelis atgijo! Kai jis užaugo, tapo kunigu. Ši motina mokėjo prašyti, savo motiniškos maldos šauksmu ji išmeldė tikrą stebuklą.

Ačiū, kad nešate Kryžių, kad aukojatės už Lietuvą, kad ji, kaip tas traukinyje miręs vaikutis, atgytų. Lietuviai Sibiro taigose nepriekaištavo Dievui, neverkė – net mokėjo džiaugtis ir dainuoti. Kodėl žmonės dabar nelaimingi? – Nėra Dievo širdyje!

Brangūs piligrimai, uždekite širdžių fakelus mūsų atšalusiame pasaulyje. Amen.

Jėzau, juk Tu čia: Tu manyje, aš Tavyje. Tai daug daugiau nei vizija, regėjimas. Tai turėjimas, buvimas didžiojoje *Meilėje!..*

Po šv. Mišių susirenkame į tą pačią valgyklą, kur vėl mes valgydinami.

12^{00} val. procesija iš gražios, it tvirtovė, Gražiškių bažnyčios pajuda *Vištyčio* link. *Kryžių* neša klebonas Gintautas su parapijiečiais. Išsukus į platesnį vieškelį, pamatome gražų Apvaizdos ženklą: virš *Kryžiaus* ir žmonių ore sklendžia baltas balandėlis. Ištiesęs sparnelius, nešamas oro srovių, jis plaukia virš mūsų, paskui pasuka į medį.

Atsisveikiname su nuoširdžiuoju, linksmuoju klebonu Gintautu ir lydinčiais žmonėmis. Klebonas mus palaimina, linkėdamas Dievo globos ir ištvermės. Grįžta jis į savo bažnytėlę, apsuptas būrelio ištikimųjų. Sunku, tikrai sunku skirtis, bet tokia jau piligrimų dalia.

Vėl aidi Lietuvos laukuose giedami *Kalnai*. Saulutė taip maloniai šviečia. Bet eiti vis sunkiau, nuovargis didėja. Padėk mums, Viešpatie, – be Tavo pagalbos mes, mažutėliai, nepajėgsime.

Einame per mišką. Nors saulė kaitri, bet miško pasaka nuostabi. Siūruoja beržai, oriai stovi skarotosios eglės, miškas slėpiningai ošia, pakelėse aukštos žolės, tarp jų miškų gėlelės.

Pietų pertrauka miške. Kadangi valgyti nenoriu, einu į nuošalų kampelį rašyti. Atsisėdu ant miško kūdros krantelio. Josios vandenyje tiek smalsuolių žalių varlių. Suplaukė į pakraštį ir išsproginusios akis žiūri į mane. Numetu vaisiaus žievelę, visos tuoj puola jos apžiūrėti. Taip ir žaidžiame. Išgirdau trakštelėjimą žolėje: ir štai savo akimis pamatau, kaip iš kokono išlenda miškų *žirgelis*. Išlenda iš savo tūtelės toks šlapias, didelėm akim, trumputėliais, tarsi sustumtais sparneliais, ilgu pilvuku padarėlis ir ropinėja ant mano sąsiuvinio. Po kelių minučių jo sparneliai ima ilgėti, bet dar sulipę. Mano pagalba, norint atskirti vieną sparnelį nuo ki-

to, jam tik pakenkė, nes susirietė vieno sparnelio galiukas. Ropinėja padarėlis ant balto lapo toks silpnas, bet gyvybingas. Ir gražu, ir graudu: ką tu darysi? Nei mamos nei tėtės, o pasaulis platus, didelis. Tavęs tyko daug pavojų, laukia išsižiojusios, va, ir šitos žaliosios varlės. Eik į savo stichiją! Atsargiai nukeliu jį nuo sąsiuvinio vėl į žolę. Čia jis trumpom kojelėm apkabina žolės stiebelį ir pasilieka tiesinti, džiovinti savo sparnelių, kuriais netrukus pakils aukštyn, džiaugdamasis laisve ir erdve. Ačiū, Kūrėjau, už šią mažą staigmeną. Pertrauka baigiasi. Sudiev, miško ir kūdros gyventojai!

Keliaujant laukų platybėje atsiveria ežerų akys. Kaip gražu, bet viduje nerimas:

– Kada gi atsivers tavo akys, Lietuva? Kada tu pamatysi virš savęs dangų ir sklendenantį baltą balandį, nešantį alyvos šakelę – taikos su Dievu ir savimi simbolį? Kada tu išsivaduosi iš demono gniaužtų, nustosi garbinti svetimus dievus ir įkvėpsi pilna krūtine laisvę? Kada visa širdimi, visa siela, visu protu ir visomis jėgomis mylėsi Viešpatį, savo Dievą? O, kad tu, Lietuva, suprastum, kas tau neša ramybę! Sugrįžk pas Tėvą, sugrįžk, vargdienėle!

Pažvelk, jau renkas vakaro šešėliai
Ir baigiasi gyvenimo diena.
Eime Namo! Sugrįžk pas Tėvą vėlei,
Klajoti skausmo žemėje gana. (Nežinomas autorius)

Einant vieškeliu, kairėje spindi, mirguliuoja saulėje didelis *Vištyčio ežeras.* Prie kelio graži *Marijos* statula, aptverta tvorele, smėliuko takelis, žydi gėlės. Čia, prie Motinos kelių, prisiglaudžia *Kryžius Keliauninkas,* čia suklaupia piligrimai ir tęsia pradėtą *Rožinio* maldą. Sklindant nuoširdžios maldos *Sveika, Marija,* žodžiams, jie lyg Motinos pirštai užmerkia man akis ir paguldo čia pat ant žemelės poilsio. *Sveika,*

Marija, malda man lyg Motinos lopšinė. Jaučiau, kaip gerosios klaipėdietės Aldonos rankos mane užklojo tautinių drabužių prijuoste. Ačiū tau, Aldute!

Keliaujame, o laukais plaukia giesmės melodija:

Garbė garbė Marijai per amžius vis skambės,
Jos nuostabus gerumas žmonijai švies, žibės...

Ta pati melodija apkabina laukiantį Vištyčio kleboną Joną Baranauską ir žmones. Prie šventoriaus vartų mus pasitinka mergytės, lyg balti angelėliai, ir moterys tautiniais drabužiais, rankose laikydamos rūtų ir ąžuolų vainikus. Rūtų vainiku apvainikuojamas *Kryžius* (dabar mūsų *Keliauninkas* apvainikuotas dvigubu vainiku), o ąžuolų lapų vainiku mergytės – angelėliai apsupa *Kryžių* aplinkui. Šitaip pasidabinę, giedodami *Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė,* įžengiame į bažnyčią.

Dieve, štai mes Tavo akivaizdoje, šloviname, aukštiname Tave ir lenkiamės Tau. Pripildyk mus savosios Dvasios, nes šėtonas nerimsta. Argi jis gali būti ramus, kai Bažnyčios vaikai eina aplink Lietuvą, pindami maldos ir atgailos vainiką?

Dvasia stropi, bet kūnas silpnas. Jis silpnas ne vien dėl fizinio nuovargio, bet ir dėl kai kurių žmonių, esančių tarp mūsų, flirto arba net iš prosenelių einančių gijų su tamsiuoju pasauliu. Kai yra ryšys su tamsa, negali spindėti Šviesa. Nežinau kur, bet tarp mūsų pačių tikrai nelaboji dvasia *slankioja, lyg riaumojantis liūtas,* o kartais, kaip gudrus užsimaskavęs žaltys. Bet užtat šv. Mišių aukoje prie žmogaus silpnumo palinksta Dievas su visa nugalinčia *Jėga* ir *Meile.* Ačiū!

Po šv. Mišių susirinkusiems žmonėms sveikinimo žodį taria grupės vadovas Gintaras. Jis trumpai paaiškina kelionės tikslą ir eigą, kviečia žmones jungtis į *Kryžiaus kelią,* bent savo parapijos ribose.

Šiandien išvyksta kaunietė Genutė: kažkas negero atsitiko jos seseriai. Išvyksta skaudama širdimi. Nors eiti sunku, bet negalėti eiti dar sunkiau. O kaip sunku būtų žemėje, jei žmogus negalėtų apkabinti kryžiaus.

Ir dabar ausyse skamba anos Vištyčio miestelio pakraštyje prie *Kryžiaus* suklupusios, Kristaus kojas bučiuojančios moters verksmingas šauksmas:

– Jėzau, Tu tik vienas gali mums padėti, tik Tu vienas mus myli! Jėzau, atleisk! Jėzau, dovanok!

Ji bučiavo *Kryžių,* tiesė į jį rankas ir vis kartojo:

– Jėzau, Tu vienas mums esi ir išgelbėt mus gali!

Dar kažkoks skundas veržėsi iš jos kruvinai sužeistos širdies. Kodėl jos širdis tokia sužeista? Ji minėjo, jog tapo apkalbų ir šmeižtų auka. Kas ją paklupdė žemės dulkėse prieš *Kryžių*? Kodėl toks didelis, širdį veriantis jos skausmas? Viešpatie, Tu žinai... Padėk šiai moteriai! Kai priėjusi apkabinau ir priglaudžiau ją prie savęs, moteris krūpčiojo visu kūnu, draskoma vidinių konvulsijų. Dievuli, kiek skausmo mūsų žemėje!

Nakvynė – mokyklos sporto salėje, o vakarienė – klebonijoje. Tai rūpestėlių gerajai šeimininkėlei!

Šį vakarą neatlaikė vienas mūsų piligrimas: jis pratrūko keistu pykčiu – išliejo jį ant silpnesniojo – mūsų gerosios Stasytės. Seniai bemačiau taip įtūžusį žmogų. Stengiausi jį numaldyti:

– Kalbėdamas su moterimi, nekelk savo tono...

Įširdęs išvirto iš autobuso ir sako:

– Aš visai išvažiuoju.

– Na ir važiuok, vaikine, – atsakiau.

Čia gal ir mano taktinė klaida. Ne vien šis vargšas vaikinas buvo kaltas. Jau trečia diena jis tarsi nesavas. Vakare skundėsi,

kad labai skauda galvą. Jis nuolat patiria savo „energijos išvogimą": labai dažnai jam į parankę įsikabinusi eina minėtoji Ina, kurios fizinis artumas turi kažką keista: po jos prisilietimo, įsikabinimo jau ne vienas jautėmės lyg girtas, netenkantis savitvardos. Kas tai?

Jėzau, Marija, apvilkite mus Savimi! Jėzau, apvilk mus savo Krauju. Motina Marija, apdengk savo apsiaustu. Ateikite pagalbon, galingosios Dangaus Dvasios! Mykole arkangele, rikiuok savo armiją.

Švč. Mergele Marija, globok mūsų įsiaudrinusį brolį, klaidžiojantį Lietuvos keliais. Siųsk Jam Angelą, globojantį kelyje! Atleisk man, broli, kad iš karto tavo elgsenos nesupratau. Tavo pyktis tik padarinys, – priežastis arba šaltinis yra kitas žmogus. Manau, kad mūsų brolis sugrįš.

66-oji diena [419–422] *Liepos 9 d.*

Vištytis–Kybartai

Šiandien *Marijos Taikos Karalienės* šventė. Po pusryčių klebonijoje susirenkame bažnyčioje apmąstyti *Kryžiaus kelio.* Nuoširdi ta žemaičių malda, jie kryžiaus kelią eina keliais, žemai nusilenkdami. Tai atgailautojų grupė. Tarp jų aš visai kitaip jaučiuosi nei savo gimtojoje Dzūkijoje. Pas mus daugiau paprastumo, atviraširdiškumo, džiaugsmo. Kaip laukiu dienos, kai grįšime namo! Laukiu eucharistinės budėjimo nakties, jos tylos, sesių ir brolių nuoširdumo.

10^{00} val. šv. Mišios, pamokslas apie dabartinę Lietuvos moralinę, dvasinę būklę, linkėjimas ištverti iki galo. Po šv. Mišių *Kryžius* išlydimas su vėliavomis, baltai pasipuošusios mergytės, apsupusios *Kryžių,* neša ąžuolo lapų vainiką, kiti žmonės darniai įsijungia į eiseną.

Šiandien pagrindinė diena Žemaičių Kalvarijoje, o Marijampolėje prasideda palaimintojo Jurgio atlaidai, jų aštuondienis. Mes gaubiami švenčių.

Ateikite, visi *Dangaus šventieji*, junkitės į šią akciją! Padėkite įkurti Jėzaus viešpatavimą Lietuvoje ir pasaulyje. Nenurimkite jūs ten, pasiekę Tėvo Namus. Keliaukite, budėkite, kovokite už savo Karalių: kai Jis viešpataus žemėje taip, kaip Danguje, tada galėsite pailsėti. Dabar ne! Dabar nėra laiko poilsiui. Jūs matote, kas darosi žemėje; piktasis kasasi po Bažnyčios pamatais, norėdamas juos išjudinti. Jėzus sakė: ... *ir pragaro vartai jos nenugalės!* Mes norime tikėti, kad nenugalės, bet šioje kovoje skleidžiama dezinformacija, – ištiestas nevilties šydas, žmonės klaidinami, šėtonas pavergęs daugelio žmonių psichiką, pasiekęs giliausius genetinius klodus, įlindęs į šeimas ir griauna nuo amžių Dievo duotą tvarką pačioje prigimtyje, dėl to kenčia ištisos palikuonių kartos.

Dangaus šventieji, neduokite ramybės mūsų hierarchams ir kunigams! Neužtenka, kad jų šventinės nuotraukos puikuotųsi religiniuose laikraščiuose ir žurnaluose: tegul nusileidžia į bažnyčios apkasus, į jos požemius, kur dūsta ir miršta gyvybė, pavergta demono. Tegul atgaivina vieną užmirštą tarnystę, kurią pavedė Kristus:

> *Jis davė jiems valdžią netyrosioms dvasioms.* <...> *Jie iškeliavo, ragino atsiversti, išvarė daug demonų, daugelį ligonių tepė aliejumi ir išgydė* (Mk 6, 7.12–13). <...> *Eikite ir skelbkite, jog prisiartino Dangaus Karalystė. Gydykite ligonius, prikelkite mirusius, apvalykite raupsuotus, išvarinėkite demonus* (Mt 10, 7–8).

Šiandien užmiršta Bažnyčioje demonų išvarymo tarnystė. Šiandien nusilpęs žmonių ryšys su gyvuoju, tikruoju Dievu. Atsivėrusią tuštumą užpildė magija, burtai, okultizmas. Pridygo, lyg grybų po lietaus, įvairiausių ekstrasensų, kurie rado

palankią dirvą tarp patiklių žmonių. Daugybė žmonių šiandien yra veikiami demonų. O kur vadavimo iš jų tarnystė? Nejaugi kunigai turi tik pamokslauti? Kodėl nestojame į atvirą kovą su plačiai išplitusiu demoniškumu? Mūsų grupelė tokia nedidelė, bet ir čia taip reikėtų demonus tramdančios tarnystės. Lietuvoje jau du iš dešimties žmonių turi psichikos problemų. Nejaugi lauksime, kol pavirsime bepročių tauta? Dažna psichikos problemų priežastis yra dvasinė, neatmestinas apsėdimas. Mes nurimome, tik padejuojame, kad žmonės neina į bažnyčią... Kodėl neina? Apsnūdome, nedegame Kristaus palaiminimų ugnimi, nevaduojame savo apsėstų brolių ir sesių.

Dangaus kariuomenės vade arkangele Mykolai, neduok mums ramybės, primink Bažnyčioje užmirštas tarnystes, padėk mums atsipeikėti, padėk atskirti dvasias, nes yra netikrų pranašų, netikrų dvasios gydytojų, netikrų žmonių.

> *Ir užvirė danguje kova. Mykolas ir jo angelai kovojo su slibinu. Ir kovėsi slibinas ir jo angelai, bet jie pralaimėjo, ir nebeliko jiems vietos danguje. Taip buvo išmestas didysis slibinas, senoji gyvatė, vadinamas Velniu ir Šėtonu, kuris suvedžiodavo visą pasaulį. Jis buvo išmestas žemėn, ir kartu su juo buvo išmesti jo angelai. <...> Bet vargas žemei ir jūrai, nes pas jus nukrito velnias, kupinas baisaus įniršio, žinodamas mažai beturįs laiko* (Apr 12,7–9.12).

Aiškiau neįmanoma pasakyti. Velnias, kupinas įniršio, darbuojasi visu frontu.

> *Pabusk, kuris miegi, kelkis iš numirusių, ir apšvies tave Kristus!* (Ef 5, 14).

Kaip būtų gera, jei mes šioje kelionėje turėtume dvasinį vadovą – egzorcistą! Kelionė būtų lengvesnė, daugiau energijos galėtume skirti Gėriui, Meilei, nebūtų alinamos piligrimų jėgos, nereikėtų jausti to nerimą keliančio netyrų dvasių buvimo. Žmonės tai jaučia. Jie ieško pagalbos, eina iš-

pažinties, priima Švenčiausiąjį, bet vis tiek sunku: mes per mažai turime patirties, mums reikia vadovo.

Žmonės ilgai lydi, drauge meldžiamės, bet ateina laikas atsisveikinti su Vištyčio parapijiečiais. Mielieji žmonės, melskitės už mus, prašykite Dievą mums Šventosios Dvasios šviesos ir nusižeminimo.

> *Juk kadaise jūs buvote tamsa, o dabar esate šviesa Viešpatyje. Tad elkitės kaip šviesos vaikai. O šviesos vaisiai reiškiasi visokeriopu gerumu, teisumu ir tiesa. Ištirkite, kas patinka Viešpačiui, ir neprisidėkite prie nevaisingų tamsos darbų, o verčiau pasmerkite juos* (Ef 5, 8–11).

Žmonės, melskitės už mus, kad suprastume ir įgyvendintume šiuos apaštalo Pauliaus žodžius. Mums tikrai labai reikia jūsų užtariamosios maldos, vidinės gydomosios maldos. Melskitės, melskitės už mus!

Kelionė gana pilka, be ypatingesnių nutikimų. Čia vienur, čia kitur laukia keletas žmonių. Tai ne Aukštaitija ar Dzūkija, kur kas keli kilometrai prie kaimo kryžių laukdavo būriai. Bet čia laukuose javai, bulvės klesti, žaliuoja. Dzūkijoje spaudė širdį: bulvės nušaldytos, javai menki, ištisi dirvų plotai dirvonuoja, karvės pririštos pusplikiuose laukuose.

Į Kybartus einame giedodami *Kalnus*, kalbėdami *Rožinį*. Štai jau miesto gatvės. Miestelis lyg apmiręs. Priėjome bažnyčią – durys užrakintos. Pasirodo, pasikeitęs pamaldų laikas: mūsų kelionės plane 18^{00} val., o čia – 19^{00}, todėl per anksti. Nieko! Viskas tinka meilei ir aukai.

Ačiū, Dievuli, už nuovargį: jau vos bepastoviu ant kojų. Ir kiti piligrimai jaučiasi panašiai. Einame prie mūsų laikų šventojo – kun. Virgilijaus Jaugelio kapo. Gėlės prie kapelio nuvytusios, o juk šiandien sekmadienis. Argi sunku pamerkti gėlytę, dabar juk vasara?!

Kybartai! Sovietiniais laikais čia buvo gyvas pasipriešinimo židinys visai KGB sistemai. Čia gyveno ir dirbo kun. Sigitas Tamkevičius (dabar arkivyskupas), iš čia kryžminėje ugnyje užgimusi *Kronika* keliavo po Lietuvą ir į platųjį pasaulį.

Dabar Kybartai aptilę, nors Jėzus liko tas pats, Dievo Motina ta pati. Tad kodėl prie kun. Virgilijaus kapo nežydi gėlės? Kokie mes, Viešpatie, nepastovūs! Pažadink mumyse didvyrių dvasią.

> *Aš nevadinu didvyriais tų, kurie buvo didžios minties ar jėgos. Tik tuos taip vadinu, kurie buvo didžios širdies...* (Romenas Rolanas).

Per vakarines šv. Mišias laukia didelis džiaugsmas – grįžo mūsų bėglys brolis. Jisai visiškai ramus, nusižeminęs, Jėzaus išvaduotas. Po šv. Mišių atsiprašo visus, kuriuos buvo įskaudinęs.

Jėzau, ačiū Tau, kad grąžinai jam ramybę, kad išvadavai jį iš svetimos jėgos, kuri į jį buvo įėjusi be jo paties kaltės: įėjusi todėl, kad jis yra patiklus ir nemoka atskirti dvasių. Bet ką tos mūsų klaidos prieš Tavo visa perkeičiančią Šventąją Dvasią! Viešpatie, gydyk ir keisk mus! Statyk savo šventovę ant gilių nusižeminimo pamatų. Ačiū už broliui grąžintą vidinės darnos ir ramybės malonę. Pabėgęs iš mūsų, jis pėsčias naktį nuėjo į Šakius, paskui autobusu nuvyko į Raseinius. Čia Dievo Dvasia jį nuvedė į bažnyčią. Pas kun. dominikoną atliko išpažintį ir, jo paragintas grįžti atgal į *Kryžiaus kelią*, po šv. Mišių iškeliavo. Štai ką reiškia vidinio gydymo ir išvadavimo tarnystė, palikta Bažnyčioje. Šitokias permainas daro tik *Dievo Jėga*. Mūsų brolis grįžo išgydytas. Duok, Dieve, jam šviesos ir supratimo, kad atsisakytų Inos gydymo ir neleistų jai manipuliuoti netikra dvasia, keliančia sąmyšį ir jėgų išsekimą. Tai akivaizdus įrodymas, jog per ją veikia tikrai ne Dievo duota gydymo galia.

Mielas broli, tegul Dievas, pradėjęs vadavimo darbą, veikia tave ir toliau. Dievas tave myli ir gydo tavo sužeistą dvasią. Patikėk save tik Jam. Vieninteliam, niekam kitam!

67-oji diena [423–433] *Liepos 10 d.*

Kybartai–Kudirkos Naumiestis–Keturnaujiena

Jau nubudo maldininkai. Kai kuriems iš mūsų labai pasisekė: galėjome išsimaudyti, nes buvo karšto vandens. Pailsėję ir švarūs susirenkame šventovėje. Šv. Mišių paslaptyje susivienija Dievo–Žmogaus auka.

Dar prieš šv. Mišias atvyksta pilnas autobusas žmonių iš Klaipėdos, autobusiukas iš Kretingos, keli lengvieji automobiliai iš Kauno ir kitų miestų. Mat šiandien einame į Keturnaujieną. Mūsų tikrai jau didelis būrys. Po šv. Mišių, papusryčiavę mokyklos valgykloje, padėkoję Dievui ir žmonėms, išeiname Kudirkos Naumiesčio link. Reikės nueiti 30 km.

Šiandien paskutinė atlaidų diena Žemaičių Kalvarijoje, todėl ir mes einame giedodami *Kalnus.* Giedame iš visos širdies, gražu klausytis bendro šauksmo.

Iš abiejų kelio pusių – nokstantys rugių ir kviečių laukai. Begalinėje Visatoje eina pulkelis žmonių, mažesnis už adatos smaigalį; būrelis silpnų, nuodėmingų žmonių, patikėjusių *negalimų dalykų Dievu...* Jis, kuris savo didybę ir galią išreiškia kosmiškumu ir mažumu, keliauja su mumis. Jis, didingasis žvaigždžių Viešpats ir mažutėlių laimintojas – su mumis.

Tarp tų banguojančių auksinių javų mūsų laukia penki žmonės, jie rankose laiko kibirą ir puodelius. Eisenai priartėjus, girdime jų giedamą giesmę:

Sustokim pagarbinkime Jį,
nusilenkim Viešpačiui Kūrėjui,

nes Jis mūsų Tėvas ir Uola,
Atpirkėjas mūs, o mes Jojo rankos vedami.
Jei dabar girdi mane, –

vinguriuoja melodija laukų platybėse, –

neužkietink širdies,
bet atsiverk ir priimk mane,
aš tau duosiu Gyvybę.

Skamba nuoširdus kvietimas:

– Prašom atsigerti gyvybės vandens iš Alksnėnų šaltinio.

Žmonių veidai tokie mieli, besišypsantys. Visi geriame gaivų, stebuklingą Alksnėnų šaltinėlio vandenį. Kokia išradinga meilė! Jie pagalvojo apie mus, jie atvežė mums tyro šaltinio vandens.

Po šios mielos pertraukėlės einame toliau, kol sustojame pietų. Įsikuriame palaukėje. Čia kartojasi *duonos padauginimo stebuklas* – Klaipėdos tretininkai ir Kretingos žmonės atvežė savo širdies dovanų: įvairių įvairiausio maisto, gaiviųjų gėrimų, kuriuos tuoj valgysime ir gersime, dėkingi Kūrėjui ir žmonėms. Žalioje vejoje, medžių šešėlyje moterys padengia stalą ant žemės ir išdėlioja atvežtąsias gėrybes. Nuoširdžiai prie šio žemės stalo tarnauja mūsų vilnietės Aldutė ir Janytė. Kokia puiki, nuostabi grožio ir žmonių gerumo harmonija! Žmonės valgo atvežtąsias gėrybes, dalijasi įspūdžiais, išgyvenimais. Taip miela šeimyniškai bendrauti su žmonėmis. Ačiū, Viešpatie, už šią atokvėpio valandėlę!

Su klaipėdiečiais atvažiavo geroji tretininkų motinėlė Birutė. Kiek daug jos žemaitiškoje širdyje gerumo ir meilės! Ji neturi klastos: *džiaugiasi su besidžiaugiančiais, liūdi su liūdinčiaisiais.* Kad daugiau būtų tokių Viešpaties mažutėlių, kaip greit pasikeistų žemės veidas.

Iškyla atminty ir kitos moters veidas Kybartų parduotuvėje, netoli bažnyčios. Jinai įtūžusi keikė valdžią. Liūdna

išėjau iš parduotuvės. Kiek daug mūsų Lietuvoje pykčio, užmirštant, kad *mes vertai kenčiame už savo darbus*, kad turime valdžią tokią, kokie patys esame.

Šiandien mūsų eisena virsta srautu, vilnijančiu jau per *Kudirkos Naumiestį*. Žmonės čia, matyt, labai tikintys, kad klaupia prieš *Kryžių* net gatvėje. Pagarbinę Viešpatį, jie darniai įsilieja į bendrą srautą ir einame visi šlovindami Dievą. Daug miestiečių žiūri pro langus, mojuoja.

Didinga *Šv. Kryžiaus Atradimo* bažnyčia. Altoriai, paveikslų rėmai paauksuoti. Duok, Dieve, kad ir žmonių širdys, jų malda būtų auksinė! Dažniausiai jaukiau būna mažutėje, medinėje bažnytėlėje, o ne auksu išpuoštoje.

Diakono vadovaujami, dalyvaujame Marijos garbei skirtose pamaldose, po palaiminimo išeiname į *Keturnaujieną*. Kudirkos Naumiestyje dar prisijungia nemažai žmonių, atvažiavusių iš Panevėžio, Šiaulių, Kauno ir kitų vietų. Einame kalbėdami *Rožinį*.

Su mumis ir regėtoja Aneliukė. Ji paprasta kaip laukų vyturėlis, gera kaip mama. Dievulis visada pasirenka mažutėlius savo planams įvykdyti. Ir mes, piligrimai, esame kaip tie padėvėti drabužėliai, turintys nemažai nuodėmės lopų, silpni, ne kartą ir besiginčijantys tarp savęs, šiurkštoki. Bet... ir Jėzaus *apaštalų kolegija* iš pradžių buvo labai panaši. Jei per juos Jėzus įvykdė savo planus, įvykdys ir per mus.

Už miesto eisena jau žengia su žvakėmis rankose, meldžiasi. Aš jau nesugebu melstis, – galiu tik kentėti, nes vos paeinu. Priimk, Viešpatie, tai kaip kūdikio šauksmą už savo motiną Tėvynę.

Girdi, kaip čiulba vyturėliai, kaip jie savo vakarine malda šlovina Tave. Kokia skaidri melodija, kelianti pavargusio piligrimo širdį ir mintį. Giedokit, vyturėliai! Išgiedokit Lietuvos

kančią ir viltį; išgiedokit gęstančio *Tikėjimo* skundą, iščiulbėkit rusenančią *Viltį*, blėstančios *Meilės* ilgesį. Tilsta Tėvynėje daina ir giesmė, – pratęskit ją, paukščiai giesmininkai. Kilkit į mėlyną erdvę! Čirenkit Jam savo ilgesį. Jūs taip anksti pradedat šlovinti Dievą. Šioje kelionėje ir aš keliuosi su jumis, kad išgiedočiau Lietuvai šį *Kryžiaus kelią*, kad būčiau jos vyturėlis, savo giesme žadinantis *Viltį*, kad žmogus nusišypsotų Dievui, vaikui, sau ir gėlei.

Jau vakaras, 21^{00} val. Matyti koplyčia, Aneliukės namelis. Taip jaukiai spindi žiburėliai žmonių rankose, tarsi šviesos srautas teka per nevilties šydu dengiamą Lietuvą. Tekėk, šviesos upeli, į meilės jūrą *Triasmenio Dievo Širdyje*. Mes esame tokie maži, lyg jonvabaliai, tačiau atspindime Tavo šviesą. *Mes ne savo ugnimi žėruojam ir ne savo šviesą į aplinką liejam.* Viešpatie, išvaduok mūsų dvasią, kad netrukdomi galėtume kilti į Tave! Išvalyk iš mūsų vidaus stabus, ir Tu vienas būk mūsų Viešpats. Šventoji Dvasia, griauk mūsų puikybės padarus ir statyk Viešpaties šlovės Namus. Išoperuok mūsų vidinius pūlinius ir leisk abiem kojom liesti žemę ilgintis Dangaus. Tegul mumyse šviečia Kristus.

Artėja žvakių šviesos srautas: vėjas stiprus, ošia laukų medžiuose ir pakelės krūmuose. Jau visai netoli Keturnaujienos koplyčia. Durys atviros, viduje šviesu, dega žvakės. Jėzau, Tu mūsų lauki! Tu lauki mūsų visose gyvenimo kryžkelėse, visose kritimo daubose, lauki džiaugsme ir skausme vis šaukdamas: *Ateikite pas mane visi!..*

Štai mes jau atėjome. Į koplytėlę suguža žmonės. Suklumpa Lietuva po Išganytojo ir Jo Švč. Motinos kojomis, apkabindama jas savo giesme. Aš jau visiškai neturiu jėgų, atsisėdu ant kamputyje ir miegas ima merkti akis.

Pasnūduriuoju Viešpaties šventovėje. Pasakiusi Jam: *Labanakt*, išeinu ieškoti kokios ramesnės vietelės poilsiui – juk

čia nėra sporto salės, kur visi sutilptume. Ilgiuosi vienatvės ir ramybės!

Ieškojau ir radau. Kairėje kiemo pusėje guli dideli būsimo šulinio rentiniai – keturios grupės po tris rentinius, – mažas tuneliukas. Vieną iš jų pasirenku ir imu rengtis romantišką būstą. Malkų pagaliais išlyginu menamas grindis, ant jų patiesiu porą lentų – tai lova – joje pasikloju savo patalą. Kokia laimė! Turiu savo būstą!

Mano pavyzdžiu paseka Birutė, Jolanta ir Mindaugėlis. Tikras nenuoramų ketvertukas. Atsirado ir daugiau norinčių, bet „namų" pritrūksta. Viršų uždengiame didele polietileno plėve, pritvirtiname plytomis ir pagaliais ir sulendame į vidų. Kaip gera! Oras grynas. Kiekvienam atskiras būstas, per plyšius, jei nori, gali pabendrauti su kaimyne. Lietaus lašai barbena, taip migdančiai ramina, kol palaimingas miegas nuneša į sapnų karaliją.

Labanakt, Jėzau ir Marija! Labanakt visi, mylimieji žemėje ir danguje! Pasūpuokit mūsų lopšelį, nes mes tikrai pavargome kelyje. Kaip gera ilsėtis Apvaizdos glėbyje!

68-oji diena [434–441] *Liepos 11 d.*

Keturnaujiena–Kudirkos Naumiestis

Išaušta 68-oji diena. Sveikiname Tave, Tėve, Sūnau ir Šventoji Dvasia! Būk pašlovinta Švč. Trejybe, savo malonių išliejimo vietoje!

Po nakties lietaus saulutė savo spinduliais bučiuoja žemę. Kaip gera Aneliukės sodyboje! Daug kas ateina pasigėrėti mūsų romantiškais būstais: kiti miegojo susispaudę, vienas prie kito, o mes – kaip lepūnėliai.

Šuo Dingo sutinka piligrimus draugiškai vizgindamas uodega. Dingo tikras Aneliukės padėjėjas ir sargas: Aneliukė

veda ožką į ganyklą ir Dingo neša grandinę. Gražu! Kieme bėgioja vištukai, katytės leidžiasi paglostomos, gieda gaidys. Tikra kaimo idilija. Kai visi piligrimai sukyla, pasiruošia, parengiamas ilgas pusryčių stalas lauke. Yra net šviežių keptų žuvų. Taip gera, paėmus maisto nuo stalo, atsisėsti ant žemės, žvelgti į padange plaukiančius debesis ir stiprintis Kūrėjo ir žmonių paruoštomis dovanomis.

Po pusryčių daug laisvo laiko. Sėdžiu prie krūmo netoli Kryžių darželio, vėjas šiurena medžių ir krūmo šakose, paslaptingai šnabžda lapai. Gera jausti jų nerimą. Krūmas tampa apkabinančiomis Kūrėjo rankomis. Rašau kelionės kroniką, bendrauju su kitais. Prieina tai vienas, tai kitas iš atvykusių svečių, – ne vien pasikalbėti, bet ir pavaišinti sumuštiniu, gaiva ar vaisiais. *Kaip gera broliams gyventi vienybėje!*

11^{00} val. susirenkame apmąstyti *Kryžiaus kelio.* Apmąstymams vadovauja Adakavo (Tauragės apskr.) klebonas Stanislovas Letukas. Vieni eina keliais, šiurkščiu žvyruotu takeliu – priimk, Viešpatie, jų atgailą! Kiti einame stačiomis, atsiklaupdami tik *Kryžiui* pagarbinti. Po šios jungtinės, nuoširdžios maldos – laikas, skirtas asmeninei maldai. Vieni lieka koplyčioje, kiti melžiasi ar mąsto pievutėje arba Aneliukės namelyje. Kai žvelgi į šiuos koplyčioje, pievutėje, kieme pasklidusius žmones, jų gerus veidus, girdi nuoširdžią maldą, dar geriau imi suvokti žemiškosios piligrimystės svarbą, užduoties svorį. Čia mes tik keleiviai! Štai tie keleiviai eina keliais aplink *Motinos su Kūdikėliu* statulą. Geroji Motina su meile žvelgia į savo vaikus.

Išėjus į lauką vėl gražus reginys: Aneliukė pjausto žolę, eina šerti paršiukų, perriša ožkytes, kur daugiau gardžios žolės. Po pusryčių prausiasi katytės, bėginėja vištukės, laukdamos skanesnių trupinėlių, nes dar ne visi pavalgę, dabar stiprinasi. Taip gražiai vienovėn jungiasi žemiška ir antgamtinė tikrovė. Dangus tikrai prasideda žemėje.

Ateina laikas atsisveikinti su vieta, pažymėta Kalvarijos kančių ir Dangaus antspaudu. Atsisveikinu su savo medicinos studijų kolege docente gydytoja Saule iš Kauno ir kitais mielaisiais draugais. Jie išvyksta atgal automobiliu, o mes išeiname pėsčiomis baigti savo piligriminės kelionės. Sudiev, Keturnaujiena! Sudiev tu, šventasis žemės kampeli, sudiev visi gerieji žmonės, mums parūpinę maisto. Argi ne stebuklas – dykumoje, viduryje laukų pamaitinti tokią minią!

Pajudėjo Jėzaus būrys. Priekyje nešamas *Kryžius*, paskui eina visi žmonės. Jau nueita 1500, beliko 300 kilometrų. Argi tai žmogaus jėgoms? *Dievo Jėga geriausiai pasireiškia silpnume.*

Kryžių neša Aneliukė su kitais žmonėmis. Ji tikrai geriausiai iš mūsų visų suvokia Kryžiaus paslaptį. Kryžius prigludo prie jos pečių dar anais tamsiais raudonaisiais laikais. Nešk, Anelyte, *Kryžių*, nešk! Teatsibunda Lietuva ir pasaulis. Teatsigręžia į Kristų, žmogaus būties ir visos istorijos Viešpatį.

Eidami meldžiamės *Rožinio* malda. Šiandienos kelionė labai trumpa – tik 12 kilometrų. Jau iš tolo šviečia *Kudirkos Naumiesčio* bažnyčios bokštai. Pasitinka vaikai, vilkintys procesijos drabužiais, su gėlėmis rankelėse. Jie eina priekyje, kaip mylimiausi Kristaus bičiuliai.

Dar prieš Šešupę Kūrėjas mus pradžiugina pro debesis prasiskverbusiais saulės spinduliais, kurie apšvietė visą apylinkę. Tai buvo taip įspūdinga, rodos, šviesos srautai prasiveržė iš pačių *Dievo Širdies* gelmių ir apkabino žemę.

Štai ir tiltas per Šešupę. Ataidi Maironio posmai: *Kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka, ten mūsų tėvynė, graži Lietuva...*

Bėk, Šešupe, skelbk Lietuvai, kad jos *Karalius* Jėzus nusižeminęs eina pėsčiomis aplink Lietuvą, idant suveržtų ją

meilės grandine, kad ji „neišsivaikščiotų", kad jai būtų išlietas Viešpaties gailestingumas.

Giedodami giesmes ir taip liudydami *Nukryžiuotąjį* ir *Prisikėlusįjį*, įeiname į bažnyčią. Pagarbinus *Švenčiausiąjį* ir *Kryžių*, aš kreipiuosi į žmones:

Brangūs Dievo vaikai, suvažiavę iš įvairių Lietuvos miestų! Sveikiname jus visų piligrimų vardu. Būkime Jėzuje viena. Atsiverkime Kristui! Šitas žygis – Dievo gailestingumo akcija. Tai Jėzus ir Marija keliauja aplink Lietuvą, – mes juos tik lydime.

Mielieji, mes esame silpni, nuodėmingi, turintys daug randų širdies gelmėse žmonės, kuriems Jėzus atleido. Šiuo žygiu mes liudijame, kad Kristus atleis visiems, kas tik puls į Jo gailestingumo glėbį. Pasitikėkime Juo!

Netrukus bus aukojamos šv. Mišios. „Tai pats didingiausias vyksmas Visatoje", – kalbėjo Marija Fatimoje. Mes turėsim galimybę atsistoti po Jėzaus Kryžiumi kartu su mieląja Motina Marija. Gyvasis Dievas–Žmogus Jėzus Kristus bus su mumis ir mumyse. Šv. Mišių metu Jis mus pamaitins „Duona, nužengusia iš dangaus", – mes būsime pamaitinti Jo Kūnu ir Krauju. Ką Jis gali daugiau mums duoti?! Tai daug daugiau nei vizijos, sapnai, aiškiaregystė ir kitos dovanos, kurių mes taip norime. Šias dovanas kur kas pranoksta šv. Mišios ir Komunija. Mes tampame viena su Kristumi. „Aš Vynmedis, jūs – šakelės". Regėjimo metu matomas Asmuo, o čia susivienijama su Kristumi. Tai tokia didelė dovana, apie kurią galima tarti apaštalo Pauliaus žodžiais: „Ko akis neregėjo, ko ausis negirdėjo ir kas žmogui į mintį neatėjo, Dievas prirengė tiems, kurie Jį myli". Dievas–Žmogus mus maitina Savimi. Tai didžiausias susivienijimas laike ir Amžinybėje. Jei maitinamės Kristumi, elkimės kaip

Kristus. Mylėkime vieni kitus, mylėkime savo vargšę, nuodėmių sužalotą, šėtono strėlių suvarpytą Lietuvą.

Mes šiuo žygiu liudijame, kad ne smerkti Lietuvos einame, bet Jos gelbėti: norime atsiprašyti taip skaudžiai įžeistą Dievą ir maldauti Lietuvai tikrojo Prisikėlimo.

Pasaulis daug mums siūlo ir žada,
Bet jį vainikuoja Mirtis.
Į tikrą gyvenimą trys keliai veda:
Tikėjimas, Meilė, Viltis!

Eikime šiais keliais į savo pilnatvę Kristuje. Pradėkime mylėti taip, kaip Jis mus myli. Atverkime Kristui savo namų duris. Kai Jis bus mūsų Karalius, visa pradės keistis į gera.

Išvarius Kristų iš gyvenimo, į Jo vietą sėda dievukai: puikybė, valdžia, malonumai. Jau Išėjimo knygoje skamba žodžiai: „Klausyk, Izraeli! Vieną Dievą tegarbinsi ir Jam vienam tetarnausi!"

Tegrįžta Kristus! Atverkime Jam savo šeimų duris. Ištieskime vienas kitam susitaikinimui ranką, imkime mylėti. Gana neapykantos! Gana kaltinti valdžią už visą netvarką Lietuvoje. Ar nepagalvojame: „Mes vertai kenčiame už savo darbus"? Jeigu Abelio išlietas kraujas dėl brolio pavydo šaukėsi dangaus keršto, nemanykime, kad nesišaukia atpildo kraujas nekaltų kūdikėlių, žiauriai ir kvalifikuotai nužudomų prieš gimimą! Nekaltų kūdikėlių krauju paplūdusi Lietuva ir pasaulis. Tai demono, sėdinčio vietoj Kristaus, veikla. Kiek daug Lietuvoje Dievo nenorėtos kančios!

„Vaikeliai, mylėkite vienas kitą, – ragina Kristus. – Tai mano įsakymas, kad jūs vienas kitą mylėtumėte, kaip aš jus mylėjau".

Kad žmonės pradėtų mylėti vienas kitą, kad Lietuva eitų Kristaus keliu, ir reikia Kryžiaus kelio, šaukiančio

Lietuvos žmones į kovą – į kovą dėl Kristaus, dėl blaivios ir mylinčios Tautos. Paduokime vienas kitam susitaikinimo ranką, nusišypsokime ir pradėkime naujai gyventi, gyventi taip, kaip pridera šviesos vaikams.

Gerieji žmonės, jūs esate mūsų stiprybė ir džiaugsmas. Ką mes 68 dienas būtume darę be jūsų?! Jūs ir maitinate, ir migdote, pasitinkate ir išlydite. Jei Jėzus pasirinko mus, tai todėl, kad esame labiausiai reikalingi atleidimo, vidinio išgydymo, atpirkimo. Melskitės už mus, kad įvykdytume Tėvo Valią.

Vakarienė – senelių globos namuose. Nakvynė – mokyklos sporto salėje. Kokios mielos ir savos tapo mokyklų sporto salės, tarsi mūsų piligriminiai namai. Jose mes esame savi. Pasirenkame sau kampelį ant grindų ir įsikuriame, pasidalijame kelionės išgyvenimais, vargeliais ir džiaugsmais.

69-oji diena [442–449] *Liepos 12 d.*

Kudirkos Naumiestis–Slavikai

Ką atneš nauja diena? Tėve, palaimink dar miegančius piligrimus – visus ir kiekvieną atskirai. Suteik jėgų, ištvermės. Mes silpni, bet Tavyje – galingi. Dėl savo Vardo padaryk mūsų kelionę vaisingą.

Pusryčiai parapijos salėje, esančioje senelių globos namuose. Mumis rūpinasi senelių globos namų vedėja Janina ir gerosios jos bendradarbės Asta, Virginija ir Lina. Jos išvirė net dviejų rūšių – pupelių ir saldžios – sriubos, prigamino kitų gėrybių. Tarnavo visiems, stengėsi kiekvieną pamatyti, kad tik ko nors netrūktų. Iš to beribio žmonių nuoširdumo matai ir jauti, ką reiškia įsakymo *mylėkite vienas kitą* praktiškas įdiegimas. Būkite Viešpaties palaimintos, gerosios mo-

terys! Ačiū klebonui Donatui Jasulaičiui, visiems procesijos dalyviams, visiems mus lydintiems, net auka parėmusiems žmonėms. Ačiū visiems visiems.

Prieš įeinant į bažnyčią – dar viena staigmena. Sustoja automobilis, išlipa p. Stasys ir Lidija, 6 vaikų tėvai, vakar keliavę su mumis, ir paduoda dėžę savo šiltnamyje išaugintų agurkų, pomidorų, šį rytą iškeptą pyragą. Ši gausi šeima pagalvojo apie mus ir atnešė savo gerumo dovanas! Gražiai apie tokius rašo poetas Justinas Marcinkevičius:

O žmonės, nedrauskite būti geram
ir berti gėles po ateinančių kojom!

Bažnyčioje prie grotelių išsirikiavusios jaunos, gražios mergaitės, pasipuošusios melsvais, gelsvais ir vyšniniais apsiaustėliais. Šv. Mišių aukoti išeina kanauninkas Donatas Jasulaitis su aštuoniolika berniukų patarnautojų, kurie, lyg maža kariuomenė, apsupa altorių. Labai įsijautęs kalba kunigas apie Kryžiaus ir šios kelionės prasmę, apie Dievo meilės ir gailestingumo akciją dėl žmogaus, apie meilę vieni kitiems. Didingoje, auksu išpuoštoje bažnyčioje ant altoriaus atėjo nusižeminęs, kviečių dulkėse suklupęs mūsų mielasis Jėzus – Dievas. Kas išmatuos šitą meilę?!

Šv. Komuniją priima visi patarnautojai ir procesijos mergytės, visi piligrimai ir didelė dalis šv. Mišiose dalyvaujančių žmonių. Atėjo Jėzus į mūsų mažumo gelmes. Tai dieviškas antspaudas mūsų kelionei. Šios kelionės vertė glūdi rytą ir vakarą aukojamose šv. Mišiose ir vienybėje su Jėzumi šv. Komunijoje.

Po šv. Mišių prieina viena moterėlė, tiesia ranką sakydama:

– Aš noriu paaukoti jūsų kelionei, – ir duoda 200 litų.

– Mamyte, ar nenuskriaudžiate savęs?

– Čia mes dviese juos dovanojame. Tai Teresės ir Adelės auka. Vakar, kai rinkau nuo bulvių kolorado vabalus, praėjo jūsų *Kryžiaus eisena*, ir aš jau tada nusprendžiau.

Apkabinu dosniąją močiutę ir nuvedu pas grupės vadovą Gintarą, kad ji pati juos įteiktų. Ačiū jums, gerosios!

Po šv. Mišių *Kryžių* išneša pats klebonas, diakonas ir dar vienas parapijietis, o priekyje ir šonuose išsirikiavusi procesija, toliau mūsų maldininkai, parapijiečiai. Lyg tekančio upelio čiurlenimas liejasi giesmė.

Pereiname tiltu per Šešupę, atsisveikiname su klebonu, taip gražiai ir nuoširdžiai priėmusiu, palydėjusiu ir supratusiu *Kryžiaus kelio* prasmę. Dalis procesijos dalyvių grįžta, o kiti tęsia žygį toliau. Paėjus kokius tris kilometrus, pasitinka žmonės ir labai nuoširdžiai kviečia užsukti į jų kiemelį. Pagarbinę jų sodybos kryžių, esame vaišinami prisirpusiomis vyšniomis ir pyragėliais. Einame toliau giedodami *Kalnus.*

Turčinai. Žmonės čia laukia prie 1927 metais pastatyto kryžiaus. Šitas kryžius – kankinys: sovietai jį buvo sudaužę, bet žmonės spėjo nuolaužas paslėpti. Nušvitus laisvei, vėl sulipdytos suskaldytosios dalys, restauruotos ir kryžius pastatytas senojoje vietoje. Kryžiai lyg kankiniai švenčia savo prisikėlimą.

Mūsų *Kryžiaus* laukia didelis būrys suaugusiųjų ir vaikų. Susirinkę ir stovyklos iš sunkių šeimų vaikai. Toks mielas ir nuoširdus *Kryžiaus* pagarbinimas ir visų mūsų susitikimas. Vieni kitus sveikiname, linkime Dievo palaimos ir tampame kaip viena šeima.

Nuoširdžios vaišės prie kryžiaus. Išgeriame visą atneštą pieną – labai jau skanus pienelis. Vyksta pokalbis apie *Kryžiaus kelią,* jo tikslą, vaikams padainuojame meilės lopšinę. Vaikai ir dalis žmonių keliauja su mumis. Jie visą gyvenimą tikrai atsimins šį prisilietimą prie *Kryžiaus.*

Panoviai. Už šimto metrų – Kaliningrado sritis. Čia vėl laukia didelis būrys žmonių prie savo kaimo kryžiaus. Kai

kurie atėję net penkis kilometrus ir laukia jau porą valandų. Dosnumas vėl liejasi per kraštus: mus vaišina, lepina. Pakalbame apie Dievo meilę ir gailestingumą, kurį Jis nori išlieti ir jau lieja mūsų Tautai. Linkime *Vilties* ir ištvermės. Vaikams padainuojame mūsų kelionės meilės lopšinę.

Kryžių neša jauni, augaloti jaunuoliai. Iš pradžių jie buvo nedrąsūs, o dabar – jau du kartus norėta juos pakeisti, bet jie nesutinka, neša toliau. Antai ir trys jaunos mergaitės taip gražiai visos kartu neša Laižuvos kryžių. Nuostabus, gydantis ir keliantis širdis aukštyn yra Jėzaus kryžius.

Tai paskutinis Kudirkos Naumiesčio parapijos kaimas. Ačiū jums visiems, šaunieji Kudirkos Naumiesčio parapijos žmonės!

Šilgaliai – tai jau Slavikų parapijos kaimas. Prasideda zanavykų kraštas. Prie kaimo kryžiaus vėl laukia žmonės, vaikai. Žmonės bučiuoja *Kryžių*, prineša ir mažutėlius, kad jie bent rankele paglostytų, prisiliestų.

Žmonės vėl mus vaišina kugeliu su spirgais, kaimiška duona, pienu ir kitomis gėrybėmis. Galima ir persivalgyti nuo šitiek priruoštų vaišių. Tas žmonių gerumas neturi ribų.

Man nekaip sekasi – nebepanešu savęs... Jau nei vaišių nenoriu. Susiriečiu į kamuoliuką ant žemės ir truputį pailsiu. Prie manęs pabuvo mielas, draugiškas šunelis. Šunyti, mudu abu tokie silpni, taigi esame panašūs.

Aš ir kai kurie kiti piligrimai labai sielojamės dėl negerų dalykų, vykstančių mūsų grupėje. Tikrai šėtonas suka tarp mūsų savo uodegą: didėja įtampa, kažkokie nenormalūs reiškiniai. Kalbėjau apie tai su grupės vadovu Gintaru, bet jis nepripažįsta, kad Ina gali veikti neigiamai mūsų grupės mikroklimatą. Ką gi... Teks tai papasakoti Viešpačiui ir pasitikėti tik Jo pagalba.

Marija, saugok Leonardą, Mindaugėlį ir Albiną. Jiems ypač sunku. Apgaubk šiuos brolius savo globos apsiaustu. Ateikite, galingos Dangaus Dvasios, padėkite mums! Tikrai mus atakuoja tiesiogiai ir netiesiogiai pats demonas. Gerai ir teisingai kalbėjo Imbrado parapijos klebonas R. Kavaliauskas, kad, baigiantis kelionei, bus ypač sunku ir ragino tam ruoštis. Tikrai sunku, labai sunku.

Marijos legionai, ateikite mums į pagalbą! Nepalikite mūsų, nes mes per mažai turime patirties, kaip elgtis tokiais atvejais, kai jauti paties demono alsavimą ir nežinai, ką daryti. Jūs užtat žinote, padėkite! Marija, į Tavo rankas atiduodame besibaigiančią dieną. Nuvalyk ją, papuošk savo tyrumu ir atiduok Tėvui.

Slavikai. Jau kopiame į bažnyčios kalnelį, giedodami giesmes Marijai. Skamba varpas, svetingai kviesdamas vidun. Kokia nuostabi šventumo aura bažnytėlėje, kaip joje gera! Bematant pasijuntame esą namie.

Kokia graži, jaunutė *Nekaltai Pradėtoji!* Marija, kokia Tu tyra! Bet Tavo veidas liūdnas. Tau skaudu, Geroji? Neverk, Marija! Mes verksim vietoj Tavęs. Mes eisime Lietuvos vieškeliais paskui Jėzų, atliksime atgailą už save ir savo seses, brolius. Marija, padėk mums būti klusniems Dievo balsui.

Išpažintyje ilgėjausi susitikimo su Jėzumi ir patarimo, ką daryti ir kaip suprasti Inos elgseną. Kokia galia ji gydo? Kodėl nuo jos gydymo arba tiesioginio prisilietimo žmonėms taip bloga? Išgirdau gana įdomią kunigo įžvalgą:

– Ekstrasensai gydo panaudodami dvasinius išteklius. Lukštą – kūną lopo, o dvasią apvagia, sužeidžia. Tai ne Dievo duota galia, tai daugiausiai iš piktojo. Tu greit pajutai tą žalingą įtaką, nes esi glaudžiai susijusi su Dievu. Žmogus, kurio sąsaja su Dievu silpna, ilgai to poveikio nejaučia ir

jam, atrodo, net tikrai pagerėja. Bet tik laikinai. Jei ilgai tęsiasi kontaktas su ekstrasensu, galiausiai gydomasis supanašėja su pačiu ekstrasensu – įvyksta tam tikras apsėdimas. Todėl saugokis jų ir niekada nepatikėk savęs jokioms ekstrasensinėms galioms. Pasitikėk tik Dievu! Melskis už ją ir prašyk jai vidinio išgydymo malonės. O dabar Jėzaus Kristaus vardu aš tave išrišu iš visų nuodėmių, įsakau Jėzaus Vardu pasitraukti tave kamuojančiai tamsai. Būk laisva! Dievas tave myli ir dovanoja ramybę.

Ačiū, Dievuli, Tau, ačiū ir jums, kilnusis kunige! Nemažai piligrimų ėjo pas šį šventą kunigą išpažinties. Atnaujintomis širdimis galime šlovinti Dievą.

Pasveikiname žmones visų piligrimų vardu, papasakojame apie kelionės organizavimą ir tikslą, kaip sekasi keliauti su Jėzumi ir Marija, pasivedame jų nuoširdžiai maldai.

Einame per kapines, žemyn nuo bažnyčios kalnelio ir gyvenvietės kokį kilometrą keliu į kultūros namus. Čia scenoje jau paruoštas gausus stalas. Klebonas su savo ištikimaisiais parapijiečiais tikrai sukrovė visas savo atsargas.

Šiuose kultūros namuose ir nakvojame.

Žiupsnelis iš Slavikų bažnyčios istorijos. *Slavikai buvo paskutinė švento kunigo Antano Aleksandravičiaus darbo, maldos ir aukos vieta. Čia jis dirbo nuo 1966 06 22 iki 1987 08 05 dienos. Tuo metu Slavikų bažnytėlė buvo apverktinos būklės. Joje žiojėjo karo skeveldrų padarytos skylės ir sienose, ir stoge. Nors labai vargingai, bet bažnyčia suremontuota. Grindis ėdė grybas, todėl reikėjo skubiai apsaugoti sienas. Atlikti didžiuliai darbai: bažnyčia buvo iškelta ant keturių atramų ir išbetonuoti nauji pamatai. Sudėtos naujos grindys, sienos apkaltos sauso tinko plokštėmis, įdėtos naujos durys, vidus išdažytas, o altoriai – auksu išpuošti. Sutaisyti bažnyčios ir varpinės stogai. Įsigyta daug liturginių rūbų, taip pat drabužių procesijos dalyviams – baltų ir tautinių. Visa tai pareikalavo ne tik lėšų, bet ir fizinių bei dvasinių jėgų, ištvermės, kantrumo.*

Pas kun. Antaną Aleksandravičių vykdavo žmonės su savo dvasinėmis problemomis, giliomis sielos žaizdomis. Į kiekvieną pas jį atėjusį kunigas žvelgė kaip į Dievo siųstą, įsiklausydavo į jo nuoskaudas, paimdavo dalį naštos ant savo pečių, melsdamasis ar pasninkaudamas jo intencija. Į kiekvieną žmogų žvelgė tarsi Kristaus akimis, vertino jo poelgius taip, lyg pats Kristus vertintų: taip lengviausiai išvengti nusižengimo Tiesai ir artimo meilei. Jis dažnai klausdavo: „Ar tikrai tokia Jo valia?" Teko girdėti sakant: „Manau, kad čia gal taip tiktų daryti, bet reikia pirmiau paklausti Viešpatį".

Jo dvasiniame vadovavime jutai ne tiek jo asmenį, kiek tarpininką, padedantį tau patogiau įsitaisyti prieš Dievą ir palengvinantį užmegzti ryšį su Juo. Niekada klebonas nepraleisdavo progos paaiškinti klausytojams, kad visus sunkumus galima išspręsti malda ir atgaila. „Melskitės ir aš melsiuos", – sakydavo. Jis žinojo maldos ir atgailos galią pas Dievą ir tuo naudojosi sielų gerovei, o šios jautė jį turint galios pas Viešpatį ir glaudėsi prie jo.

Nuolankumo ir nusižeminimo kun. Antanas mokė kitus, nes tai buvo ir jo gyvenimo pagrindas. Jis ryškiai jautė aplinkinio dvasinio pasaulio realumą, jame vykstančią gėrio ir blogio kovą, piktosios dvasios galią ir įtaką blogio siautėjimui pasaulyje. Nuolankumo ir nusižeminimo praktikavimu, savitvarda, malda ir atgaila, nuolatinėmis pastangomis su tais dvasiniais ginklais jis be atvangos dalyvavo dvasių kovoje ir kitus telkė apie save tai kovai.

Kartą vasarą jo pasiteirauta, kada atostogausiąs. O jis šyptelėjo: nėra kada atostogauti, juk velnias atostogų neima.

Mylėjo žmonės kunigą Antaną. Pavargusiai, nusilpusiai, suluošintai ar paprasčiausiai negalios apimtai sielai reikia kunigo, kuris nuo savęs papildo tavo silpnumą ar negalią; kunigo, kuris per naktį budi dėl tavęs prie tabernakulio; kunigo, kuris tau liepia melstis drauge su juo; kunigo, kuris, matydamas tavo netikėjimą, sako: „Pasitikėk, tavo problemos bus išspręstos", aukoja už tave savo ligą ir prašo melstis iš lovos nepakylančius ligonius, o kai tavo negandos tikrai praeina, tada atgauni tikėjimą ir džiūgauji: „Kaip gera, kad yra kunigų, kurie turi galią pas Viešpatį". (Čia šiomis įžvalgomis apie kunigą, buvusį Slavikų parapijos kleboną Antaną Aleksandravičių dalijasi A. Raškinis ir N. Bucevičiūtė).

Mes, piligrimai, tuojau pajuntame Slavikų bažnytėlės nepaprastai šviesią aurą. Ne veltui čia šitiek meldėsi ir atgailavo kilnusis šventas kunigas A. Aleksandravičius. Jis čia pat, prie bažnytėlės, prie *Nekaltai Pradėtosios* statulos, ir palaidotas.

Pas jį vykdavo žmonės iš visos Lietuvos, ypač į vadinamąsias misijas, t. y. Švč. Sakramento 40 val. adoraciją, kurios prieš Kristaus Karaliaus šventę vykdavo iš eilės tris dienas.

Jo nueitas žemiškasis kelias liudija, kaip artimai jis sekė savo Mokytoją, Vadą, pašaukusį būti Jo kariu. Neturtas, paprastumas, didelė meilė Išganytojui, Jo Motinai Marijai, didžiadvasiški artimo meilės ir atgailos darbai, kontempliatyvi malda puošė kiekvieną jo dieną. Gyvenimo kryžius ir kryželius, kurių apsčiai turėjo, jis didvyriškai išgyvendavo ir visus mokė kančios valandas aukoti Dievui ne tik už artimuosius, bet ir už visos Lietuvos bei viso pasaulio žmonių nuodėmes, kad būtų bent kiek atsiteista Viešpačiui už Jo įsakymų niekinimą – už baisias XX amžiaus žmonijos klaidas (N. Bucevičiūtė).

Negi atsitiktinai *Kryžiaus kelias* eina per Slavikus? Ne! Matyt, pats kun. Antanas norėjo jau iš Amžinybės mus palaiminti ir padrąsinti. Rodos, ir dabar aidi jo balsas: *Pasitikėkite, visus sunkumus įveiksite, tik labai pasitikėkite Viešpačiu.*

Nuostabi jo sukurta giesmė, giedama pagal Lurdo giesmės melodiją. Štai jos žodžiai:

Tu pirmas pamilęs šios žemės vaikus,
O Jėzau, mylėti išmokyk ir mus.
Pasigailėk, Dieve, vaikų Lietuvos:
Bičiulių ir priešų, ir žemės savos.
Kas bloga mums darė – atleidžiam visiems.
– Atleiski, o Jėzau, mūs priešams kaltiems.

Tu, Jėzau, Valdovas pasaulio esi –
Tegrįžta prie Dievo suklydę visi!
Prieg.: *Tikiu, tikiu, į Dievą tikiu.*
Tik Jam, tik Jam tarnauti turiu.

Kunige Antanai, melskis už mus! Melskis už mūsų grupę, melskis ir už tuos, kurie, gal nevisiškai įsisąmoninę, bet talkina nelabajam. Jis, nelabasis, tikrai „kaišioja pagalius į ratus". Neutralizuok jo įtaką, padėk į žmogų, klystantį žmogų, žvelgti Kristaus akimis, o mums padėk įveikti visas kliūtis, tegul laimi Jėzus ir Jo Švč. Motina! *Tegrįžta prie Dievo suklydę visi!*

Toks vakaro pokalbis su kun. Antanu Aleksandravičiumi. Reikia turėti nuolankią viltį, kad Dievas visa išves į gera. Eik su mumis, kun. Antanai, šioje *Kryžiaus kelionėje*. Tu taip mylėjai kryžių ir buvai juo paženklintas. Būk ir dabar mūsų dvasios vadovas ir tėvas. Palydėk šiuos vaikus, kurie per mažai nutuokia demono taktiką, neleisk jam kankinti žmonių, išmelsk iš Dievo ramybę ir pergalę. Tegul laimi *gėris*, tegul laimi *Meilė* ir *Gailestingumas*. Tegul laimi *Dievo Jėga*!

70-oji diena [450–451] *Liepos 13 d.*

Slavikai–Sudargas

Labai anksti rytą Dievulis man padovanoja didelį, šviesų džiaugsmą. Berašant kelionės kroniką, žiūriu, ateina brolis N., atsiklaupia šalia ir sako:

– Atėjau atsiprašyti. Atleiskite man, aš apie jus esu daug blogai kalbėjęs ir mąstęs...

Atsiprašymas labai nuoširdus ir tikras. Tai kūdikiškos širdies sudužimas. Širdyje kilo motiniška meilė ir užuojauta šiam dideliam vaikui. Apkabinau, priglaudžiau ir pasakiau:

– Atleidžiu tau viską viską! Ačiū, kad atėjai. Būk ramus, neturiu tau nė mažiausio priekaišto. Jei gali, pasakyk, ką

galėjai kalbėti: juk tu manęs iki šios kelionės visiškai nepažinai?

Jis paminėjo kažką apie KGB, – matau, kad nieko konkretaus. Visa tai smulkmena. Pajutau, koks kilnus yra žmogus, atvirai prisipažįstąs savo silpnumą. Geriau supratau, koks mielas yra Viešpačiui mūsų atviras prisipažinimas ir gailestis. Taigi nereikia dangstytis, reikia eiti ir sakyti: „Tėve, nusidėjau!"

Marijos Paslaptingosios Rožės šventės rytas prasideda džiugia palaima. Atsikėlę piligrimai nuoširdžiai bendrauja su klebonu Bronislovu Paltanavičiumi, turi įvairių klausimų, niekaip negali atsiskirti.

Marius, mažoji Birutė ir aš kiek anksčiau patraukiame į bažnyčią. Pakeliui užėjo toks smarkus lietus, kad mus kiaurai permerkė. Nieko. Kas sulydė, tas vėl išdžiovins.

Eucharistiją švenčia du kunigai: Šakių klebonas Deimantas Brogys ir kun. Bronislovas Paltanavičius. Su Šakių klebonu atvykęs ir diakonas. Kun. Deimantas sako pamokslą.

Rodos, viskas taip gražu, nuostabu, bet ne visiems. Mūsų vargšė ekstrasensė po šv. Mišių bėgo į kapus, žmonių pasiklaususi, kur yra labiausiai apleisti kapai. Ji kažką burbleno prie jų kapų, atrodė labai sunerimusi. Pasigailėk jos, Kristau! Išgydyk jos vidines žaizdas, išvaduok ją. Jai tikrai sunku. Suteik malonę jai atsiverti tiems, kas turi galią įveikti tamsos jėgas. Šventoji Dvasia, išvaduok ją iš nelaisvės.

Žmonės, nesiimkite magijos, būrimų, okultinių dalykų, nes paskui teks daug kentėti, išgyventi baisią depresiją, prarasite ryšį su Dievu. Todėl teks elgetauti bent laikino pastiprinimo iš žmonių, o neduok Dieve, užvaldys pats nelabasis. Kokia sunki tokio žmogaus dalia! Jis nelaimingas, nes neturi ramybės. Jis neturi širdyje Dievo. *Negalite tarnauti dviem šeimininkams...* Čia nėra vidurio: arba... arba...

Po šv. Mišių pusryčiai tuose pačiuose kultūros namuose klebono ir kelių gerų parapijiečių iniciatyva.

Susirinkus vėl į bažnyčią, klebonas tėviškai įspėja, kad nepasiduotume iliuziniams regėjimams, aiškiaregystėms, nes šie laikai yra labai painūs, – atskirti dvasias reikia ypatingos Šventosios Dvasios dovanos. Tikėdami Dievo žodžiu niekada nesuklysime, o patikėję neaiškios kilmės regėjimais, pranašystėmis, galime skaudžiai nusivilti, įpulti į apgaulės spąstus.

Nuoširdus buvo tas jo pokalbis, kaip tėvo, išleidžiančio savo vaikus į sunkią kelionę, kur tyko įvairūs pavojai. Dar kartą klebono palaiminti, išeiname iš bažnyčios. *Kryžių* neša pats klebonas Bronislovas ir mūsų piligrimai. Lydi būrelis žmonių ir mūsų pagrindinės rūpintojėlės, dvi kilnios moterys, kurios rūpinosi mumis per šias dienas. Netrukus atsisveikiname su mus taip pamilusiu, tiek gero padariusiu klebonu ir parapijiečiais. Klebonas mus dar kartą palaimina. Kiekvienas išsiskyrimas mums primena, kad žemėje esame tik keleiviai, primena gyvenimo piligrimystę. Žemė – ne namai. Tai tik gera pradžia. Amžinybė – be pabaigos. Pabaigę žemės kelionę, įvykdę Viešpaties patikėtą užduotį žemėje, mes grįžtame Namo.

Šiandienos maldos dažniausiai krypsta į *Švč. Motiną Paslaptingąją Rožę*. Juk Jos diena. Mieloji Motina, Tau patinka *Paslaptingosios Rožės* vardas, jame glūdi giliosios Dievo dovanos, suteiktos Tau:

- Tu Nekaltai Pradėtoji *Paslaptingoji Rožė*;
- Tu Įsikūnijimo ir Jėzaus Gimimo *Paslaptingoji Rožė*;
- Tu Jėzaus gyvenimo, mirties ir prisikėlimo *Paslaptingoji Rožė*.

Žmogų visuomet traukia paslaptis: nežinomi kraštai, kalnų viršūnės, atomo sandara, žvaigždės ir kt. Visa tai pra-

noksti Tu, Marija. Tu susijusi ir su Rojaus *Gyvybės medžiu,* ir su paties Dievo vidaus gyvenimo paslaptimi. Visas pasaulis, kaip teigė kun. Česlovas Kavaliauskas, sukurtas Kristui ir Tau, o per Judu ir mums.

Priimk, *Paslaptingoji Rože,* mūsų maldų ir atgailos vainiką, pinamą šioje kelionėje. Į jį įpink save, tada Dievas jį tikrai su meile priims, nes jame būsi Tu, Marija, Dievo Numylėtine, Jo paslapčių Saugotoja ir malonių Dalytoja.

Pietūs. Sustojame miške. Kaip čia gera! Valgyti nenoriu, todėl truputį pasislėpiau už jaunų eglaičių ir rašau.

Po pietų einame mišku, paskui kaimo vieškeliu. Sustojame prie kaimo kryžiaus, susitinkame su žmonėmis, esame vaišinami. Kaimas priklauso Sudargo parapijai.

Dar gerokai prieš Sudargą pasitinka klebonas Albinas Paltanavičius su būreliu žmonių. Klebonas klaupiasi prie *Kryžiaus* ir pabučiuoja, paskui *Kryžių* bučiuoja susigraudinę parapijiečiai. *Kryžių* paima nešti klebonas su savo žmonėmis. Miestelyje klebonas *Kryžiaus* kojų dalį neša nuleidęs, kad žmonės matytų, kas nešama, kad lengviau būtų prieiti, pabučiuoti. Pagarbioje rimtyje, žinoma, giedodami, įžengiame bažnytėlėn. Bažnytėlė medinė, mažutė, bet labai jauki. Šoniniame altoriuje Marija su Kūdikėliu. Taip gera čia pabūti!..

Vakarienės susirenkame erdvioje klebonijoje, buvusiame vaikų darželyje. Vėl padvelkia namų jaukumu. Taip gerai jaučiame, kur mes laukiami, kas priima iš bėdos, kas vos pakenčia mūsų buvimą. Sudarge mes esame kaip namie.

71-oji diena [452–463] *Liepos 14 d.*

Sudargas–Kiduliai–Jurbarkas

Nors iš vakaro grupės vadovas pasakė, kad galėsime ilgiau pamiegoti, bet piligrimai taip persmelkti žygio ritmo, kad

vis tiek jau 5^{00} val. ėmė keltis. Prieš šv. Mišias kartu su klebonu Albinu apmąstome *Kryžiaus kelią*. Jisai į Viešpatį kreipiasi *Jūs*, žinoma, iš didelės pagarbos. Neįprastai skamba šitas kreipinys, bet reikia gerbti kunigo nuolankumą. Man būtų sunku ištarti: *Jėzau, Jus myliu!*

Nuoširdus tas keliais einamas *Kryžiaus kelias*, tik apmąstymai šiurpiai realūs. Jėzus tikrai daug ir be galo skaudžiai kentėjo, bet labiau reiktų įsigilinti į Jo vidinę meilę, kurios išraiška ir buvo fizinė kančia. *Jėzaus Širdis* labiau kentėjo nei kūnas.

Šv. Mišių metu klebonas sako:

Brangūs žmonės! Visi mes svajojame apie kitokią Lietuvą. Bet... pamaldumas nyksta, kunigas lieka lyg etiketė, reikalinga tik pastatams, kapams šventinti, kai kuriuose renginiuose dalyvauti. Nėra tikrojo tikėjimo supratimo. Lietuva pilna neteisybių, nesantaikos, skriaudų.

Tikintiesiems didelis įpareigojimas – dalytis įgytomis gėrybėmis, dvasinėmis dovanomis. Dalykime jas gausiai, kaip daro Viešpats. Dalydami mes tampame panašūs į Kristų.

Jūsų Kryžiaus kelio akcija baigiasi, bet neliksite vieniši, nes Dievas yra su jumis. Dievas mums davė Nepriklausomybę, tad melskime ir dar didesnės dovanos – Tikėjimo dovanos visai Tautai. Dėkokime Dievui už Jo dovanas, teikiamas kitiems, – už viską dėkokime.

Altorius pas mus neatsuktas, – mes visi atsigręžę į Viešpatį. Šv. Komunija dalijama klūpant prie grotelių. Tikrai tai daug pagarbiau ir gražiau nei stoti į eilę, lyg eisenoje, ir artintis prie Viešpaties.

Ištvermės jums kelyje, brangūs piligrimai.

Klebonas labai susitelkęs aukoja šv. Mišias, – net pasiilgau tokio susitelkimo ir nusižeminimo Dievo didybės akivaizdoje.

(Šitaip aukodavo ir a.a. Kardinolas, ir kun. J. Zdebskis.)

Po šv. Komunijos, grįžusi prie Marijos altoriaus, dėkoju Jėzui, o Marijai tariu:

– Mama, aš turiu tą patį Jėzų, kurį Tu laikai savo rankose. Mylėk Jį, Marija, manyje ir dėkokime kartu Tėvui už Jėzų. Ką Jis daugiau begali atiduoti? *Jis atidavė savo Viengimį Sūnų.* Ačiū Tau, Mama, kad kasdien mums duodi Jėzų. Be Jo neištvertume, o su Juo mes pasieksime tikslą. Mama, pavargau! Jau iš pat ryto merkiasi akys, kojos silpnos... Padėk ištverti! Mane slegia ta liūdnoka nuotaika mūsų grupėje. Pasiilgau džiaugsmo. Laimė, kad vyturėliai čiulba, kad tokie gražūs laukai ir miškai, vingiuojančios upės ir rūkas virš nurimusių pievų. Nuo bažnytėlės aukštumos atsiveria nuostabus vaizdas: apačioje lėtai plaukia Nemunas, tolumoje Jurbarko bažnyčios bokštai, kalvos ir pievos, žemyn vedantis kelias, čia pat, už šventoriaus tvoros, varlinėja gandras. Tikra pasaka. Visa tai – Tėvo dovana savo vaikams. Kai kurie mūsų piligrimai eidami nemato pakelių grožio, žydinčių pievų, vaizdingų slėnių, ūksmingų miškų. Jie teigia, kad meldžiantis reikia būti susikaupus – tarsi Dievo kūrybos grožis trukdytų maldai... Į maldą galima įpinti ir džiaugsmą Tėvo kūryba, ir *Kryžiaus kelio* apmąstymą. Tai Jis, didingasis pasaulio Kūrėjas, per kurį visa sukurta, tapęs Žmogumi, eina mirti, kad mes gyventume...

Po šv. Mišių vėl susirenkame jaukioje klebonijoje. Ir kas gi ją daro tokią jaukią, kad atrodo – namai? Teisingi yra žodžiai: *Mes tik vienu gyvi šitoj žemėj – gerumu, dovanotu kitų. Mes tik vienu gyvi šitoj žemėj – gerumu, dovanotu kitiems.* Gyvi gerumu! Mumis taip nuoširdžiai rūpinasi pats klebonas, dvi katechetės – Sigita ir Skirma, miela Janina ir jaunoji Laurutė.

Po pusryčių mūsų maldininkai apipila kleboną įvairiais klausimais. Jis dalijasi savo įžvalgomis. Perspėja dėl ekstrasensų

gydymo, nes čia dažnai savo uodega maišo pats nelabasis, todėl sulaukus fizinio pagerėjimo nukenčia vidinės, dvasinės struktūros ir žmogus krenta į dar didesnes bėdas. *„Patikėkime save tik Jėzui, Marijai, šventiesiems,* – sako klebonas. – *Neįsileiskime vidun pašalinės jėgos, kuri gali atimti vidinę ramybę, įnešti disharmoniją dvasiniame gyvenime".*

Būtume galėję bendrauti, kalbėti dar ilgai, bet jau laikas keliauti. Atsisveikiname su mūsų mylimaisiais. Negana, kad buvome taip pasotinti, mūsų gerosios globėjos (aišku, su klebono pritarimu) įteikia dėžę įvairių gėrybių, duonelės, pyragų. Juos įteikdama Janina Martišienė visų vardu linkėjo: „Kad ši kasdieninė duona lydėtų jus šį sunkų *Kryžiaus kelią* ir kad einant jos jums nepritrūktų. Dėžėje sudėta visa sudargiečių širdis. Kai kąsite kąsnį, prisiminkite ir mus maldoje".

Iš bažnyčios einame giedodami. *Kryžių* neša klebonas ir parapijiečiai, gražiai įsijungia vaikai. Leidžiamės nuo skardžio žemyn. Aukštai ant kalno pasilieka Sudargas. Einame, giedame, jaučiamės lyg vaikai, kol su jais eina Tėvas. Pagaliau palaiminami gerojo klebono Albino ir liekame vieni. Meldžiamės *Rožinio* malda.

Ročių kaime laukia daug žmonių prie parduotuvėlės, kur ir priglaudžiame *Kryžių Keliauninką.* Čia meldžiamės kartu su žmonėmis, trumpai supažindiname su *Kryžiaus kelio* tikslu: kaip *kelias* prasidėjo, kaip vyko iki šiol. Žmonės labai širdingai mus vaišina savo atneštomis dovanomis. Toks mielas šitas sąlytis su gyvąja Bažnyčia. *Eikite ir skelbkite Evangeliją!*

Kaip svarbu tai vykdyti: žmonės alkani dvasinės duonos, alkani Jėzaus. Jie atsiveria it žiedai saulei. Jautri lietuvio širdis sudiržusi, surambėjusi per tiek metų džiovinta raudono-

sios saulės. Ją gali atgaivinti tik Šventosios Dvasios malonės lietus, Jos *Meilė* ir *Tiesa*. Dievuli, siųsk Šventąją Dvasią mūsų nusikamavusiai Tėvynei. Kai būsime tvirti viduje, būsime pažangūs ir išorėje. Juk Tu viską gali, Gerasis!

Jau netoli Jurbarkas, matyti didingi, į dangų kylantys bažnyčios bokštai. *Mano rankos iškeltos, lyg auka vakarinė...* Štai tiltas per Nemuną. Į kairę ir dešinę atsiveria nuostabi panorama. Nemunas pasipuošęs lyg jaunikis savo nuotakai. Jo kantrybė tikrai neišmatuojama, kaip ir vaga: šitiek iškentęs karų, negandų. Ir kas tik nemindžiojo Lietuvos, o Nemunas kantriai plukdo vandenis į Baltijos glėbį. Anksčiau Nemunu tekėjo priešų išlietas kraujas, dabar – pačių tėvų, motinų ir gydytojų rankomis nužudytų kūdikėlių kraujas... Atleisk, kantrusis senasis Nemune, atleisk... Plauk Tautos nuodėmes; atplukdyk mums *Tikėjimo, Vilties* ir *Meilės* pavasarį, atplukdyk...

Baigiantis tiltui, manęs laukia tikra staigmena: pakėlusi akis, pamatau ateinančią pasitikti savo mieląją sesutę Irutę Vidutę. Tai tikras spindulėlis kelyje. Ir Jonas, jos vyras, čia pat. Koks džiaugsmas! Visi keliaujame į šventovę. Prie bažnyčios tylu, vos vienas kitas žmogus; šventoriuje – lyg iš medžio iškritęs klebonas Kazimieras Gražulis su patarnautoju, nežinąs, ką daryti su šiais keistuoliais. Na, nieko! Mes jau niekuo nesistebime – ko tik nebuvo šioje kelionėje. Matyt, nebuvo informacijos, išskyrus planelį prie bažnyčios durų.

Mūsų ilgoje kelionėje buvo ir džiaugsmingo, ir graudaus sutikimo vietų; buvo bažnyčių su užrakintomis durimis ir besiblaškančiais, raktų ieškančiais žmonėmis; buvo kaimų su keleliais, nubertais gėlėmis, pasitinkančių iškilmingomis procesijomis; pasitaikė parapijų, kur klebonai buvo sumaišę atvykimo datą arba priimdavo mus lyg iš bėdos; buvo klebonijų,

kur paruošti stalai lyg būtų švenčiamos primicijos, bet buvo ir tokių, kur išsigandę žmonės bėgdavo su krepšiais parduotuvėn. Nieko! Visokių nutikimų būna kelionėje. Užtat ji ir yra tokia nuostabi, nepakartojama. Pamatėme, kad Lietuvoje yra prigesusių žiburių, prigesusių parapijų. Su apmirusiais kunigais merdi ir parapijos, su geraisiais ganytojais parapijos gyvos.

Koks nuostabus Jurbarko bažnyčios *Švč. Trejybės* altorius: Dievas Tėvas pavaizduotas žilais pusilgiais plaukais ir gražia žila barzda. Jo veide be galo gilus skausmas, rankos delnais liečia kryžiaus skersinius, ant kurių prikaltos Išganytojo rankos susiliečia su Tėvo delnais. Visas platus Tėvo apsiaustas apgaubia kryžių, ant kurio kenčia ir miršta Jėzus – Dievo Sūnus. Tėvo Širdies lygyje plevena Šventoji Dvasia. Ji savo sparnais tarsi dengia Jėzaus galvą.

Žmogų kuriant, jį atperkant ir pašventinant dalyvauja visa Švč. Trejybė. O Švenčiausioji Trejybe!.. Priimk į savo ištiestas Rankas ir mūsų, pavargusių, bet laimingų piligrimų dieną.

Jurbarko bažnyčioje klebonas leidžia pabendrauti su žmonėmis, liudyti Kristų. Tad sakau žodį:

> *O, kaip svarbu, mielieji žmonės, kad mes eitume per gyvenimą apsivilkę Kristumi! Tėvas mums Jį atiduoda, Šventoji Dvasia Jį įkūnija mumyse, o Jėzus „geiste geidžia būti valgomas", būti priimamas. Kai gyvas Jėzus bus mumyse, tada vaisingai liudysime Jį, nes Tėvo Dvasia kalbės mūsų lūpomis, mylės mūsų širdimis, apkabins mūsų rankomis. Tada į Lietuvą sugrįš Tikėjimas, Viltis ir Meilė.*
>
> *Tuojau ant šio altoriaus bus švenčiama Eucharistija. Tėvas iš naujo mums atiduos Sūnų, Sūnus save atiduos mums, o Šventoji Dvasia Jį mumyse įkūnys.*

Kas yra šv. Mišios? – Tai ta pati sudabartinta Jėzaus kančia, mirtis ir prisikėlimas, tik nekruvinu būdu. Mes šv. Mišių metu realiai stovime po Jėzaus Kryžiumi. Pažvelkime į Dievo Tėvo atvaizdą, ką Jis laiko savo rankose? – Jėzų! Kas išmatuos šitos meilės gelmes? Jis duoda Jį mums.

Išdrįskime visiškai atsiverti Dievui. Atneškime ant šio altoriaus mūsų šeimas, klystančiuosius, o gal net ir apsėstus narius. Juos guldykime ant Sopulingosios Motinos kelių kartu su nuo kryžiaus nuimtu Jėzumi ir prašykime, kad Jos motiniškos rankos paliestų mūsų skaudulius, kad mes patys ir mūsų namiškiai būtų pagydyti Jėzaus Krauju, Jo žaizdomis.

Prašykime: „Viešpatie, padidink mano tikėjimą, viltį ir meilę!" Tikėkime tuo, kas vyksta ant altoriaus, pasitikėkime Jo gailestingąja malone ir atverkime širdis, kad jas užpildytų galinga Meilė Dievui, o Jame – artimui.

Nenusiminkime, Lietuva dar gyva, bet mums reikia didinti Vilties ir Meilės potencialą, mums reikia būti šių dienų pranašais, žadinančiais Tautą, mums reikia būti žiburiais, šviečiančiais ant kalno, kad paklydę rastų kelią į Tėvo Namus. „Mes visi, atidengtu veidu Viešpaties šlovę atspindėdami, daromės panašūs į jo atvaizdą, ir Viešpaties Dvasios veikimu vis didėja mūsų garbingumas" (2 Kor 3,18).

Eikime, nešdami savyje Kristaus šviesą, ir kartu su mūsų poetu Kęstučiu Geniu nebijokime prisiimti atsakomybės ir užduoties:

Manasis pašaukimas – Ugnimi ant Kryžiaus
Įsiliepsnojo, kad pavirsčiau pelenais,
Kad vėl į savo žemę gimtąją sugrįžęs,
Prisikėlimo žodį skelbčiau iš tenai.

Skelbkime, liudykime, nenurimkime! Gyvename ypač svarbiu istorijos laikotarpiu. Niekada bedievybė nebuvo taip plačiai išplitusi pasaulyje, bet kartu niekada nebuvo geresnių sąlygų būti ištikimiems Dievui ir Jo Evangelijai. Šių dienų sutemose su ypatinga galia ateina Švč. Mergelė, ta Apreiškimo Saulėtoji Moteris, kuriai pavesta sutrinti šėtono galybę. Niekada Ji žemėje taip dažnai nesilankė, kaip baigiantis antrajam tūkstantmečiui. Ji vykdo Dievo planą:

> *„Aš sukelsiu priešiškumą, tarp tavęs ir moters, tarp tavo palikuonių ir jos palikuonių; jis kirs tau per galvą, o tu kirsi jam į kulną"* (Pr 3,15).
>
> *„Ir pasirodė danguje didingas ženklas: moteris, apsisiautusi saule, po jos kojų mėnulis, o ant galvos dvylikos žvaigždžių vainikas. Ji buvo nėščia ir dejavo, kentėdama sąrėmius ir gimdymo sopulius. Pasirodė ir kitas ženklas danguje: štai didžiulis ugniaspalvis slibinas su septyniomis galvomis, su dešimčia ragų ir su septyniomis diademomis ant galvų. Jo uodega nušlavė trečdalį dangaus žvaigždžių ir nužėrė jas žemėn. Slibinas tykodamas sustojo priešais moterį, kad, jai pagimdžius, prarytų kūdikį..."* (Apr 12,1–4).

Šie tekstai atspindi ir mūsų Bažnyčios laikotarpį. Slibinas kovoja su Saulėtąja Moterimi ir Jos vaikais. Jo riaumojimą girdime kasdien. Jis savo tamsa ir depresijos naktimi dengia daugybę žmonių. Šie žmonės laukia, kad mes jiems atneštume Jėzų, amžinojo Tėvo ir Marijos Sūnų, nes „Jam duota visa valdžia danguje ir žemėje".

Jėzaus galia didesnė už slibino.

> *„Ir ji pagimdė sūnų, berniuką, kuriam skirta ganyti visas tautas geležine lazda. Kūdikis buvo*

paimtas pas Dievą, prie jo sosto. O moteris pabėgo į dykumą, kur buvo jai Dievo paruošta būstinė, kad tenai ji būtų maitinama tūkstantį du šimtus šešiasdešimt dienų" (Apr 12,5–6).

Mįslinga yra Apreiškimo kalba, tačiau net iš jos slaptingumo aiškiai išryškėja Viešpaties planas, kad Saulėtosios Moters palikuonis – Jėzus yra visų galybių ir istorijos Viešpats. Jo Vardu, Jo Kraujo galia mes būsime išgelbėti, – jau dabar gelbstimi.

Brangūs piligrimai, mieli žmonės, glauskimės prie Jėzaus ir Švč. Motinos ir nieko nebijokime. Dievui mūsų išganymas rūpi daug labiau nei mums patiems. Ko gi Jis atėjo į šią žemę? – Atpirkti mūsų, grąžinti dieviškąją įsūnystę, atverti Dangų, apkabinti mus Žmogaus Širdimi.

Neišsigąskime šių dienų išbandymų, nepraraskime vilties! Deus semper major – Dievas didesnis už viską!

„Jūs gi esate išgelbėti malone per tikėjimą, ir ne iš savęs, bet tai yra Dievo dovana; ir ne darbais, kad kas nors nesigirtų. Mes esame Jo kūrinys, sukurti Kristuje Jėzuje geriems darbams, kuriuos Dievas iš anksto paskyrė mums atlikti" (Ef 2, 8–10).

Ir šita piligrimystė aplinkui Lietuvą su Kryžiumi yra Viešpaties iš anksto paskirta užduotis, kurią turime atlikti. Tikėkime, nors ir nematydami apčiuopiamų rezultatų, tikėkime Jo išgelbėjimu per malonę. Kad mes galime dalyvauti šiame Kryžiaus žygyje, yra didelė Jo Malonė. Jis nori mus apvalyti, nori išgydyti vidines žaizdas, nori mus išvaduoti, kad paskui galėtume liudyti Lietuvai Jo gailestingumą, kad neštume Jo Šviesą.

Šiuo Kryžiumi Jėzus nori priartinti vieną kartą įvykusio Atpirkimo malones mums ir daugybei žmonių. Tai

Jo tikslingas planas, kuriam mes pasakėme „Taip", kai palikome namus, patogias lovas, ramų gyvenimą ir išėjome į nežinomybę, į dykumą „...kur jai buvo paruošta būstinė, kad ji būtų maitinama..." Argi mes to neišgyvename? Argi mums ko nors trūko šioje kelionėje? Tad eikime su Viltimi iki galo! Eikime apsivilkę Jėzumi Kristumi! Eikime ir liudykime: „Lietuva, tau prisiartino Dievo Karalystė!"

Vakarienė buvo parapijos namuose, o nakvynė mokykloje. Tikriausiai jau nuovargis ima viršų, kad piligrimai neramiai miega: vaikšto, šlepsi vidurnaktyje, anksčiausiai keliasi, o mokykloje kiekvienas garsas tampa dvigubas ar trigubas, nes geras rezonansas. Tačiau jau matyti pabaiga, beliko tik devynios dienos. Gal jos ir bus sunkiausios? Tebūnie! Juk tai kova.

Šventasis visuomet yra tyrų gyventojas, – net ir tada, kai įsikuria didžiulio miesto vidury, nepalieka savo tyrų; net ir didmiesčio gatvėmis vaikščiodamas, jisai nešiojasi tyrus su savimi. <...> Jo namai yra visur, o kartu niekur. Ten, kur jis sustoja darbui bei poilsiui, randa ir namus. Savo esme jis yra piligrimas. <...> Šventasis yra keleivis, kurio keliai yra Dievuje. Jis neklajoja, o eina į gimtuosius namus (Pr. Gaidamavičius).

72-oji diena [464–471] *Liepos 15 d.*

Jurbarkas–Smalininkai–Viešvilė

Šiandien mes vienintelėje Kauno arkivyskupijos parapijoje, kuri įpinama į *Kryžiaus kelią*. Į Jurbarką atvyksta Kauno metropolitas arkivysk. Sigitas Tamkevičius.

Pasipuošiame tautiniais drabužiais, o lyja – kaip iš kibiro pila. Nieko, nuveš į bažnyčią autobusu (nuo mokyklos tolokai).

Mes jau bažnyčioje. Meldžiamės ir laukiame. Ateina arkivyskupas vienui vienas, kaip paprastas piligrimas. Gal ir gerai paprastumas, bet buvo galima ir gražiau sutikti. Žmonėms būtų didesnė šventė, jie labiau pajustų, kad atėjo tikras Apaštalų įpėdinis. Žmonės padejuoja, kad nebuvo informacijos – vos prieš dieną klebonas pasakė, kad bus arkivyskupas (nors plane buvo aiškiai parašyta, kad bus, tačiau reikia nuolat priminti).

Šv. Mišios. Jas arkivyskupas drauge su klebonu Kazimieru Gražuliu aukoja už Lietuvą, *Kryžiaus kelio* intencija.

Arkivyskupo žodis:

Neseniai buvo atskleista trečioji Fatimos paslaptis. Regėtojai vaikai matė galingą Angelą su ugniniu kardu, nukreiptu į žemę, ir šaukiantį: „Atgailos atgailos atgailos!"

Atgailą skelbė pranašai, Jonas Krikštytojas, atgailą skelbė Kristus: „Jei neatsiversite, – pražūsite!" Bažnyčia jau du tūkstančiai metų skelbia atgailą. Tačiau niekas taip nėra pamiršta, kaip atgaila.

Noriu padėkoti atgailos žygio dalyviams už šią kelionę. Nors Kristus pataria atgailauti ir melstis slaptoje, bet to nereikia pažodžiui suprasti. Šiandien reikalingas toks žygis. Visi žinome, kad nuodėmė triumfuoja.

Neseniai jėga žmones tolino nuo Dievo, dabar patys tolsta. Jie persmelkti, apimti materializmo, hedonizmo ir puikybės. Žiniasklaida laimingu pristato tą žmogų, kuris turtingas, pertekęs malonumų. Sudaiktintas žmogus garbina stabus: garbę, pinigą, malonumus. Tokiems žmonėms nereikalinga nė laisva Lietuva. Jie aukso verši gali garbinti bet kur – Maskvoje, Kaliningrade ar Amerikoje.

Atgaila – nusigręžimas nuo nuodėmės ir tų trijų šaltinių, vedančių į blogį, ir atsigręžimas į Dievą. Tai yra esmė! Visa kita – pasninkas, ėjimas keliais, gulėjimas kryžiumi – yra tik priemonės. Veidmainis, kuris viduje prisirišęs prie nuodėmės, o išoriškai – didelis atgailautojas.

Duokite žmonėms gerą liudijimą. Duokite žmonėms meilę, gerumą, džiaugsmą. Tai daug svarbiau už išorinius atgailos veiksmus. Tikro atgailautojo žymės: nedemonstruoja savęs, nežemina kitų, nesikelia aukščiau kitų.

Dievas ateina pas nuolankiausius; nuo išdidžiojo Dievas pasitraukia. Išdidumas pasireiškia noru tvarkyti, „gerinti" Bažnyčios gyvenimą. Tai labai aktuali pagunda mūsų laikais, klaidinanti žmones. Šie pamaldieji ardo vienybę savo išdidumu, nepaklusnumu, manydami, kad gali išgelbėti Tautą ir Bažnyčią.

Evangelijos dvasia reikalauja šimtaprocentinio paklusnumo Bažnyčiai, nes Kristus savo doktriną paliko saugoti būtent Bažnyčiai. Įvairūs murmėjimai, prieštaravimai nustatytai tvarkai ir panašiai ardo tikinčiųjų vienybę.

Ištvermės, brangūs piligrimai! Džiaugsmingai liudykite Kristų; išsaugokite vienybę su Bažnyčios mokymu; melskitės už kunigus ir pašaukimus į kunigystę. Nemažai Lietuvoje yra kilnių kunigų, ten ir parapijos gyvos; bet yra „samdinių" – ten parapijos religinis gyvenimas vos smilksta.

Melskimės vieni už kitus, kad šis žygis atneštų tų vaisių, kurių tikėjotės. Vieni kitiems padėdami, mylėdami ir melsdamiesi, vienybėje su Dievu užbaikite šią kelionę, šitą Kryžiaus kelią. Amen.

Arkivyskupo palaiminimas mus lydės tolesnėje kelionės atkarpoje, o dabar visų bažnyčioje esančių žmonių vardu tariu žodį:

Ačiū, Ganytojau, už tokius teisingus, atvirus žodžius. Ačiū, kad atvykote, kad šv. Mišių auka ir savo buvimu įsijungėte į šį Tikėjimo, Vilties ir Meilės kelią.

Jurbarkas – vienintelė parapija Kauno arkivyskupijoje, kurią apkabina šitas Kryžiaus kelio vainikas, ir jūs į ją atvykote. O Vilniaus arkivyskupijoje mes keliavome 25 dienas, bet dėl kažkokių kliūčių vyskupas nebuvo atvykęs.

Dėkojame už gilias atgailos įžvalgas. Tikrai mes, šio žygio dalyviai, esame nuodėmingi, dužūs žmonės, tikrai dar nepribrendę liudyti Evangeliją. Bet... turime nuolankią viltį, kad Dievas deda kokybės antspaudą rytą–vakarą aukojamomis šv. Mišiomis – pats Dievas, keliaujantis su savo Tauta, duos žygiui vaisingumą.

Dėkojame už palaiminimą ir siuntimą. Tegul Dievas, Ganytojau, jus laimina ir šviečia Viltimi, jog Lietuva prisikels. Graži, nors ir sunki, šita Kryžiaus kelionė. Mes sutikome daug gerų žmonių, ypač tų liaudies šventųjų, kurie ir teikia Bažnyčiai gyvybingumą. Nebuvo šioje kelionėje viešų pasityčiojimų: daug daugiau gerumo ir palankumo, net ašarų. Į šį žygį jungėsi visa Lietuva – vaikai, paaugliai, jaunimas, brandaus amžiaus žmonės ir seneliai, ypač neįgalieji.

Mes patyrėme daug skaidraus džiaugsmo, šilumos, rūpestingumo iš visų tautybių žmonių, gyvenančių Lietuvoje. Lietuva gyva! Tik reikia mums suaktyvinti Evangelinį

liudijimą, būti apsivilkusiems Kristumi ir spindėti Jo, o ne savo šviesa.

Telaimina jus Dievas!

Paduodama savo mažąjį kryželį paprašiau:

– Palikite ant jo meilės ženklą, kad jį neštume Lietuvai.

Arkivyskupas palaimina kryželį ir jį pabučiuoja. Arkivyskupą, išeinantį iš bažnyčios, apsupa mūsų piligrimai ir kiti žmonės, prašydami uždėti ant galvos ranką arba norėdami ją pabučiuoti. Labai miela ta trumputė betarpiško bendravimo valandėlė. Toks visuomet turėtų būti ganytojo ir ganomųjų ryšys: pasitikintis, nuoširdus, žmogiškas.

Pusryčiai klebonijos, tiksliau – parapijos salėje. Pusryčiai vyksta ramiai, žmonės jau pasiruošę. Vakar buvome pridarę baimingų rūpesčių, mat buvo užmiršta, kad mes atkeliaujame. Nieko! Viskas baigiasi gerai.

Lyja, tarsi visi dangaus baseinai būtų atidaryti. Apsigaubę nuo lietaus įvairiausiais apsiaustais, panašūs į Šustausko ubagų armiją, bet širdyje džiugūs ir laimingi – pamaitinti ir Dangaus, ir žemės duona – arkivyskupo Sigito Tamkevičiaus palaiminti, mes einame toliau... Nors ir lyja, giedodami keliaujame, giesme ir širdimi apkabiname Lietuvą. *Baltijos kely* suvažiavome automobiliais, autobusais, o *Kryžiaus kelyje* – pėsčiomis. Tai daugiau nei paduoti ranką – tai išmatuoti Lietuvos sienas savo žingsniais, nupinti 1800 km maldos ir atgailos vainiką ir juo apjuosti Lietuvą.

Išgiedojome *Kalnus*, o lietus vis lyja ir lyja. Einame nestodami, be poilsio valandėlių. Pagaliau lietus aprimsta. Sustojame. Jaučiuosi tiek išvargusi, kad tuoj pat susiriečiu ant žemės ir užmiegu. Vieno tetrokštu: kad niekas, o niekas manęs nekalbintų. Pavyksta kelias minutes pasnausti, bet pažadina ropinėjančios skruzdėlės, pasirodo, atsiguliau prie skruzdėlyno...

VĖL TELŠIŲ VYSKUPIJA

72-oji diena [464–471] *Liepos 15 d.*

Smalininkai–Viešvilė

Štai jau *Smalininkų* miestelio gatvės, aidi mūsų giesmė. Žmonės, išėję iš savo namų, pardavėjos iš parduotuvių, daug kas, atsidarę kambarių langus, stebi šią neįprastą procesiją. Žmonių veidai geri, į pasveikinimą atsako šypsena, pamojuoja. Vaikai skrajoja, lyg kregždutės, dviračiais, džiaugsmingai seka šuniukai – jie taip linksmai vizgina uodegytėm. Visą kūriniją pagavęs ne liūdesys, bet džiaugsmas. Ką tai sako? – Kryžius dovanoja džiaugsmą. Žmonės, priimkite Kristų ant Kryžiaus ir atgausite gyvenimo džiaugsmą!

Mažutė Smalininkų *Šv. Juozapo* bažnytėlė apkabina savo jaukumu. Tos mažosios bažnytėlės primena tėviškę, čia taip miela ir ramu. Bet, Dievuli, jau nebepastoviu ant kojų, tiesiog leipstu nuo miego. Užlipu prie vargonų, susiriečiu kamputyje ir taip pratūnau iki *Tėve mūsų*. Dievuli, Tu supranti, kad jau kitaip nemoku – labai pavargau. Padėk tai *pakelti, kaip Jėzus ant kryžiaus, kaip atgailą už... už Tavo Meilės paniekinimą.*

Koks geras kun. Rimvydas Adomavičius ir jo parapijiečiai! Čia yra tikra bendruomenė, susibūrusi Jėzaus Vardu, besiglaudžianti prie Jo Širdies. Šv. Mišių aukoje dalyvauja visa bendruomenė. Prieš aukojimą kunigas su žmonėmis gieda labai gražią giesmę. *Tėve mūsų* meldžiamės padavę vieni kitiems rankas. Choristai taip nuoširdžiai gieda.

Po šv. Mišių – dar viena labai graži apeiga: ant altoriaus atneša pintą lėkštę, kurioje mažais gabalėliais pripjaustyta baltos ir juodos duonelės, papuoštos rožės žiedu. Kunigas pašventina šią duonelę, o paskui pats vaikščioja ir dalija žmonėms, ypač tiems, kurie dėl moralinių kliūčių negali priimti

eucharistinės Duonos, norėdamas, kad jie pajustų realų bendrumą su Kristumi ir kitais žmonėmis. Vaikščiodamas su šia duonele po bažnyčią, klebonas dalija, atrodo, ir savo širdį. Visi mes pajuntame tėvišką šilumą ir gerumą.

Mielosios parapijietės šventoriuje padengusios tris stalus, apkrautus tokia gausa gėrybių, kad net sunku ir išvardyti. Kiek čia jos triūsė, dirbo, kol visa paruošė, pagražino, išpuošė. Žmonės tarnauja piligrimams, rūpinasi, kad tik nieko netrūktų. Klebonas Rimvydas irgi nardo tarp žmonių, ragindamas stiprintis, pasikalbėdamas čia su vienu, čia su kitu. Jis tikras ganytojas! Ne vien prie dangiško, bet ir prie žemiško stalo. *Kaip gera broliams gyventi vienybėje!*

Kad ir kaip čia gera, bet reikia keliauti – iki 19^{30} val. turime pasiekti Viešvilę. Ten nakvosime.

Graži popietė. Žemė po lietaus atsigavusi. Lydi Smalininkų žmonės. Einame nuostabia ąžuolų alėja. Tai unikali, vienintelė Lietuvoje dviejų kilometrų ąžuolų kariuomenė, sodinta prieš 150 metų. Ąžuolai susipynę šaknimis ir šakomis. Tai lyg žalias tunelis, kuriuo keliauja piligrimai. Galingos šaknys kelia liemenį ir šakas į saulę, o lapai seka lietuvišką sakmę:

– Laimingi jūs, žmonės, kurie savo širdyje turite Dievą. Laimingi, paklusę Jo balsui ir išsirengę į šį žygį. Eikite ir liudykite visa pranokstančią Kristaus meilę. Mes perteikiame jums savo galybę, atiduodame savo lapų pavėsį. Būkite į mus panašūs, atlaikantys vėjus ir įvairias gyvenimo negandas. Skelbkite Lietuvai ir pasauliui, kad Dievas nori pasigailėti žmonijos; kad žmonės atsipeikėtų ir paliktų šėtono dykvietes, kuriose maitinami pražūtinga pinigų, valdžios, puikybės ir malonumų duona; kad atsigręžtų, atsivertų, priimdami į savo gyvenimą Kristų.

Netrukus kelias eina per mišką. Vėl linguoja ir ošia vėjo kedenamos eglių šakos, į dangų stiebiasi pušys, šlama berželių garbanos, linksmai čiulba paukščiai, paslapčiomis smalsiai iš tankmės žvelgia paslaptinga miško dvasia, dovanodama ramybę, atgaivą. Mes apkabiname mišką malda. Miško dvasia aidu kartoja mūsų maldą: *Sveika, Marija, malonės pilnoji...* Miškas stebisi ir džiaugiasi šiais iš Dangaus atneštais žodžiais ir pritaria savo paslaptingu ošimu:

Tešlovina žemė Viešpatį, tegieda Jam gyrių ir teaukština Jį didžiai per amžius.

Šlovinkite Viešpatį, kalnai ir kalvos, garbinkite ir didžiai šlovinkite Jį per amžius.

Šlovinkite Viešpatį, visi dirvoje augantys želmenys, garbinkite ir didžiai šlovinkite Jį per amžius! <...>

Šlovinkite Viešpatį, visi žvėrys ir galvijai, garbinkite ir didžiai šlovinkite Jį per amžius! (Dan 3, 53 {75} – 54 {76}. 59 {81})

Viešvilė. Gražus, ilgas miestelis, puikus ežeriukas su krintančiu per užtvanką vandeniu ir medžiais, atsispindinčiais ežerėlio veidrodyje. Mums einant jungiasi prie eisenos miestelio gyventojai, ypač vaikai. Jie arba pėsti, arba su dviračiais džiūgauja. Ir čia vidinis džiaugsmas apėmęs žmones.

Gerasis Kristau, prikelk Lietuvą! *Viešpatie, padaryk, kad regėčiau! – Regėk! Noriu!* Pasakyk ir mums, kaip anuomet tarei neregiui:

– Noriu! Regėk, Lietuva! Matyk manyje Išgelbėtoją, Gyvybę ir Džiaugsmą. Praregėk, Lietuva! Kelkis ir vaikščiok, juk turi abi kojas!..

Viešvilė–Vilkyškiai

Išaušta 73-ioji kelionės diena. Oi, kaip laukiu pabaigos, kad greičiau parvažiuočiau pas savuosius! Koks mielas savas kampelis, tėviškė, sesės ir broliai! Pasiilgau visų, pasiilgau ramybės, harmonijos.

Mūsų būrelyje vis dažniau kyla visokių keistenybių: mat nuo Jurbarko įsijungė dar viena „burtininkė žiniuonė" – Vyga. Tai labai neaiški piligrimė. Jinai irgi savo namuose gydo žmones. Ir vėl visai neaišku, kokiomis galiomis. Jos žodžiai, kuriais jinai dalijasi su piligrimais, visai nepanašūs į biblinius: juose astrologija, dvasių pasaulis, rytiečių patirtis. Dievulis žino, kokiu tikslu ji čia įsijungė: gera ar nelaba dvasia čia ją atsiuntė. Taigi dabar Ina turi konkurentę – stipresnę už save, bet abi jos pučia tą pačią dūdą. Vyga yra stipresnė, nes jai nereikia elgetauti dvasinės jėgos, kaip Inai.

Piligrimams keliauti dabar dar sunkiau – *Kryžiaus kelyje* juntamos dvi stovyklos: šviesos ir tamsos, arba jų mišinys – pilka spalva. Stengiamės nuoširdžiau melstis, šaukiamės Jėzaus Kraujo galybės, Švč. Motinos globos, Šventųjų Arkangelų pagalbos. *Tas, kuris pavydi ramybės,* veržte veržiasi pro visus plyšelius.

Žmonės ir čia vėl nuoširdžiausiai mus valgydina, pastiprina, paruošia kelionei. Mūsų būrys vis didėja – vakar ir šiandien įsijungia ištisos šeimos: viena Puidokų šeima iš Vilniaus dalyvauja su visais 11-ka vaikų, kelios šeimos – su 3–5-iais vaikais. Taip gražu, kai jaunas tėvas vieną mažylį neša ant rankos, kitą – ant sprando. Dar gražiau, kai *Kryžių,* statulėles neša tėvas, motina ir vaikai.

Einame miško keliu. Siūruoja pušys, ramybės ir rimties skara apsigobusios eglės, lenktyniauja aukščiu su pušimis beržai. Kelias įrėmintas tarp gyvų medžių.

Šiandien *Marijos Škaplierinės* šventė. Mieloji Motina, savo globos apsiaustu saugok mus nuo piktojo. Tegul šitas kelias būna Viešpaties šlovei su visa mūsų žmogiška paikyste, skurdu ir didingumu. Sunkus mūsų kelias ne tiek fizine, kiek dvasine prasme. Tikriausiai taip ir turi būti. Negali tas, mums pavydintysis ramybės, būti nuošaliai. Jis yra čia pat, šalia mūsų. Jis nori atimti ramybę, saugumą, sukelti baimę, apsunkinti kelią.

Nežiūrėk, Tėve, mūsų varganumo, silpnybių, net klaidų. Atleisk už kai kurių piligrimų magijos kliedesius, apšviesk kitų piligrimų protą ir širdį, išsaugok jų laisvę, gelbėk mūsų pažeidžiamumą.

Dievuli, štai dar vienos mūsų religijos krizės šaknys: stabmeldystė, naujųjų amžių rafinuota, subtili stabmeldystė. *Vieną Dievą tegarbinsi ir jam vienam tetarnausi* (plg. Mt 4,10). Kokiu keliu šiandien eina krikščionis? – Lengvesniu. Ir pradeda girdėti, matyti, gydyti. O Jėzus?! Jo galia? Šventųjų Sakramentų galia? Kodėl tiek lengvatikių, leidžiančių save gydyti abejotino kilnumo ekstrasensams? Kodėl mes būtinai norime lopyti lukštą – kūną, pamiršdami, kad kūno ligos dažnai yra išorinė išraiška sutrikimų – ligų, esančių mūsų dvasioje? Mums reikalingas Jėzaus Kristaus galia įvyksiantis vidinių žaizdų išgydymas, tada, kaip padarinys, gis ir kūnas. Šitą dievišką gydymo ir išvadavimo galią Kristus patikėjo savo apaštalams ir jų įpėdiniams.

Dar niekur, net ir lankydamasi kalėjime, nepajutau taip arti esančio demono, kaip šiame *Kryžiaus kelyje*. Matyt, čia mestos ypatingos tamsybių jėgos. Jėzau, tik Tavo jėga ir meilė, tik tos saujelės ištikimųjų šventas, kilnus pasiaukojimas, tik galingas Marijos tarpininkavimas gali sutramdyti demonų įtaką. Neleisk, o Dieve, nelabajam veikti per mūsų krikščionis. Duok mums Šventosios Dvasios dovaną ištirti

dvasias, atpažinti jas ir neleisti joms klaidinti mažutėlių. Suteik mums gilaus vidinio nusižeminimo malonę, nes tik pažeminime, nusižeminime, nekaltoje kančioje šėtonas praranda savo jėgą. Juk jis – puikybės, grožio ir šviesos nupuolęs angelas. Jo galinga, išmintinga prigimtis pasiliko, tik Malonė, ryšys su Dievu atmestas, nutrauktas. *Demonas – galia be meilės.*

Dievuli, geriau palik spindinčią tikėjimo tamsą, kurioje tikima nematant; palik mažumą, silpnumą, nes tada reikšis Tavo jėga ir mes būsime neįveikiami, neįbauginami; tada neliks vietos puolusiam angelui, trokštančiam paralyžiuoti mūsų valią, paversti mus savo vergu.

Mums nieko taip nereikia kaip Tavęs, mielas Dieve! Mes tvirtai spaudžiame prie širdies savuosius kryželius, visiškai pasivedame Tavo Dvasiai. Kartu su Tavimi mes žengiame akmenuotu, pliku Golgotos keliu, kartu su Motina Marija stojame po Jėzaus kryžiumi, netrokšdami nieko kito, tik Tavęs...

Miške trumpa pertraukėlė. Pasiskirstome abipus miško kelio: kas pavieniui, kas po du ar būreliais. Smalsučių būrelis susispietęs aplink ekstrasensę Vygą (blogiausiai, kad prie savęs turi ir mažus vaikus). Negerai, kad tas mūsų tikinčiųjų smalsumas peržengia ribas. Tačiau visai netoli yra besimeldžiančių žmonių (dažniausiai tai būna Regina, Viktorija, Virginija, Teresė, Leonas ir kt.). Maldos galia susilpnins neigiamą poveikį, plūstantį iš naujamadiškos stabmeldybės. *O, kad šiandien išgirstumėte, ką Jis sako! „Nebūkite kietaširdžiai..."* (95 psalmė).

Vilkyškių bažnyčioje atsidūrėme pusvalandžiu anksčiau. Pagarbinę Viešpatį, nuvargę piligrimai (iki 14^{00} val. mes jau nužingsniavę 24 km) valandėlei išeina į šventorių – žalią pievutę pailsėti, ištiesti kojas. Taip gražu ir miela: dangus mėlynas mėlynas, saulutė šildo, o čia maža pilka bažnytkaimio bažnytėlė, žalios žolytės kilimas šventoriuje ir medžių

pavėsis. Galime truputį atsigauti, pailsėti. Kojos taip įkaitusios keliaujant, kad bažnyčios grindys akimirksniu tampa šlapios, kur tik jos susiliečia su žmogaus kojomis.

Netrukus atvyksta mūsų mielasis klebonas Rimvydas Adomavičius. Jis dirba trijose parapijose: Smalininkuose, Viešvilėje ir Vilkyškiuose.

Ilgai, dar ilgai uolusis kunigas klauso išpažinčių. Labai gerai, kad didesnė piligrimų dalis dažnai eina išpažinties, – taip jie gauna stiprią apsaugą nuo šėtono puolimo. Gailestyje, atvirume ir nusižeminime jam nėra vietos. Deja, kai kurie jos visai neatlieka šioje kelionėje, o mūsų naujoji ekstrasensė Vyga neina išpažinties jau dvylika metų (sakosi, kad jai duota tokia atgaila).

Kol kunigas klauso išpažinčių, supažindiname žmones su *Kryžiaus kelionės* tikslu, išvykimu, kaip sekasi ir t. t.

Giesme *Pulkim ant kelių...* prasideda Suma. Žmonių apypilnė bažnytėlė, bet galėtų būti ir daugiau. Po *Žodžio liturgijos* klebonas Rimvydas leidžia man liudyti. Šiandien Marijos Škaplierinės šventė, todėl Jai ir buvo skirta šita valandėlė:

Marijos neįmanoma nusakyti žodžiais: norint Ją nusakyti, reikia giedoti. Paprašykime savo Motiną, kad Ji mums išgiedotų svarbiausias Dievo ir mūsų išganymo paslaptis:

Marija, eime kartu į dvasios laukų platybes – ten Tau padainuosiu kūdikio laimės dainą.

Čia skambės Tau padėka už manąją mažystę. Mes kartu dainuosime dangiškajam Tėvui, dėkodamos už Jo Meilę, už Jo nuostabųjį kūrinį – Tave, Marija;

už laukų gėles, miškus, upes ir ežerus;

už tolimo dangaus mėlynę;

už saulę ir žvaigždes;

už tėviškės laukus, sodybas;

už lopšį, kuriame subrendo gyvybė;

už mamą ir tėtį, pašaukusius į buvimą ir mus užauginusius;

už Jėzų, savo Švč. Krauju mus atgimdžiusį Dievo vaikų gyvenimui.

Skambės ši džiugesio, šlovinimo, dėkingumo giesmė, virpindama pakelės berželių lapelius; jai pritars visos Kryžiaus kelio laukų ir miškų gėlės; sraunus upelis mums paplos, o skrendančios gervės nuneš į žydrąsias Erdves...

Argi gali mūsų širdys nedainuoti, turėdamos Tave, Marija, kaip savo Motiną?

Pagiedok, Marija, apie savo vaikystės, ankstyvos jaunystės dienas, apie savo ilgesį ir troškimą būti tarnaite Išganytojo Motina.

Sakyk, kaip Tu gyvenai tokia tyra, tokia šventa tarp silpnų, nuodėmingų žmonių?

Pagiedok apie Apreiškimo momento šventą didybę, apie Tavo pokalbį su arkangelu Gabrielium, apie Tavo tvirtą tikėjimą negalimų dalykų Dievu, apie savo nuolankų, aiškų sutikimą su dieviškąja Valia.

Pagiedok apie džiaugsmą, lankant giminaitę Elzbietą: judvi turėjote, kuo dalytis, kuo džiaugtis ir ko ilgėtis.

Pagiedok, Marija, apie skausmą, kurį kentėjai nekaltai įtariama, kurį kentėjo kilnusis Juozapas, matydamas Tave laukiančią Kūdikio... Jis „rengėsi Tave slapčia atleisti", o Tu laukei Dangaus paaiškinimo Juozapui. Ta didžioji, gilioji Dievo Įsikūnijimo paslaptis užvėrė Tau lūpas.

Koks didis buvo Judviejų džiaugsmas, kai angelas Juozapui atskleidė paslaptį: „Juozapai, Dovydo sūnau, nebijok parsivesti į namus savo žmonos Marijos, nes jos vaisius yra iš Šventosios Dvasios. Ji pagimdys sūnų, kuriam

tu duosi vardą Jėzus, nes jis išgelbės savo tautą iš nuodėmių" (Mt 1, 20).

Pagiedok, Marija, apie gimusį Jėzų, apie tai, ką išgyvenai pirmą kartą į rankas paėmusi dievišką Naujagimį; girdėdama piemenėlių džiugų pasakojimą apie angelų giesmes; apie trijų išminčių pareikštą pagarbą.

Pagiedok apie Jėzaus paaukojimą Jeruzalės šventykloje, kaip Tavo Širdies stygos, liečiamos dieviškų pirštų, liejo nuostabiausio atsidavimo Tėvo Valiai melodiją:

„Tėve, davei man šį Vaikelį. Aš atiduodu Jį Tau. Pažvelk – Jis iškeltas Aukai Senojo Testamento kunigo rankomis. Priimk, Šventasis Tėve, šią be dėmės auką, aukojamą už pasaulio išganymą".

Per pranašo Simeono lūpas ateina Dievo atsakas:

> *„Štai šis skirtas daugelio Izraelyje nupuolimui ir atsikėlimui. Jis bus prieštaravimo ženklas, – ir tavo pačios sielą pervers kalavijas, – kad būtų atskleistos daugelio širdžių mintys"* (Lk 2, 34–35).

Susimąsčiusi apie mažąjį Dievulį, tarsi neišgirdai Tau taikomų žodžių „ir tavo pačios sielą pervers kalavijas, – kad būtų atskleistos daugelio širdžių mintys".

Kokia vienovė! „Prieštaravimo ženklas" ir perverta skausmo Tavo tyroji siela tam, „kad būtų atskleistos daugelio širdžių mintys". Štai iš kurios vietos – širdies – eina mūsų įtaka žmonių gyvenimui: ne veikloje ji glūdi, bet viduje.

Skausmo kalavijas pervėrė Tavo širdį ir Tu, kaip gėlė, nulenkusi galvą, ištarei: „Tebūnie!.." Parsinešei Jėzų, paguldei jį ant Juozapo varstoto, panirai į gilų susimąstymą. Kas vyko Tavo viduje, pasako tyliai riedančios ašaros, kuriomis plauni Jėzaus rankutes...

Pagiedok, Marija, apie tą tamsią naktį, kai Juozapas išgirdo angelo paliepimą: „Kelkis, imk Kūdikį su Motina

ir bėk į Egiptą. Pasilik ten, kol tau pasakysiu, nes Erodas ieškos Kūdikio, norėdamas jį nužudyti" (Mt 2,13).

Pagiedok, kaip jūs visi trys gūdžią naktį bėgote, kaip gyvenote piramidžių šešėlyje, kaip grįžtant iš Egipto Tavo Vaikelis bėgo per smėlio dykumas ir vaikišku balseliu čiauškėjo: „Kaip gera! Mamyte, mes einame namo".

Pagiedok apie tylųjį gyvenimą Nazarete, kai Jėzus, Tau audžiant, stebėjo mikliai nardančią šaudyklę; kai laistant gėles Tave klausinėjo, kodėl lelijos baltos, o rožės raudonos? Kaip Jis bėgiojo ir vis prašė, kad pagiedotum Jam apie didingą ir skaudžią Izraelio tautos praeitį, apie pranašus ir jų pasakytus žodžius.

Pagiedok mums apie tai, kaip Jėzus paauges kartu su Juozapu darbavosi dirbtuvėje; kaip atbėgdavo pas Tave, kad nušluostytum Jo suprakaitavusį veidelį; apie tykius vakarus, kai aiškinai Jam Šventąjį Raštą; kai visi kartu meldėtės „himnais, psalmėmis ir dvasinėmis giesmėmis be paliovos dėkodami Tėvui".

Pagiedok apie pirmąją kelionę į Jeruzalės šventyklą. Su kokia meile ir ilgesiu Jėzus žvelgė į tolį, trokšdamas kuo greičiau pamatyti Jeruzalę, jos šventyklą. Pagiedok apie Jo išgyvenimus matant aukojamus avinėlius, kai jų krauju buvo šlakstomi žmonės... Jis – Dievo Avinėlis, praėjus 21-iems metams savo Švč. Krauju nuplaus pasaulio nuodėmes!..

Pagiedok ir apie skaudų Jėzaus praradimą, kai Jis pasiliko šventykloje, o Tu su geruoju Juozapu tris dienas Jo ieškojote, manydami, kad gal jau pildosi senelio Simeono pranašystė. Pagiedok ir apie džiaugsmą Jį suradus, apie Jo klusnumą sugrįžus namo.

Pagiedok apie kilniojo Juozapo mirtį; apie tai, kaip likai tik su Jėzumi šioje žemėje; apie tai, kaip Jėzus

rankų darbu pelnėsi duoną. Koks didis Dievo nusižeminimas! Jis darė kaimynams reikiamus baldus (Kūrėjas – kūriniams!). Jis buvo tobulas Žmogus, taip subtiliai paslėpęs savo dieviškumą, kad žmonės vėliau stebėsis: „Iš kur Jam tai? Argi Jis ne dailidės sūnus?"

Pagiedok, Marija, apie atsisveikinimą su Jėzumi, apie motinišką skausmą, Jam išeinant į viešąjį gyvenimą; apie tą paskutinį vakarą, praleistą drauge, kai Jėzus Tau atskleidė savo misiją. Tu tyliai ištarei: „Štai aš, Viešpaties tarnaitė, tebūnie..." Tu likai vienatvėje... Ką jautė Tavo širdis, kai pasiekdavo žinios apie Tavo Sūnų?

Pagiedok, Marija, apie susitikimą su Jėzumi ir Jo apaštalais Galilėjos Kanos jaunavedžių vestuvėse. Kaip daug pasako šitas trumpas pranešimas Evangelijoje! Tu nuėjai į vestuves, padėjai pasiruošti, todėl taip greitai pastebėjai jų bėdą ir išprašei iš Sūnaus paankstintą stebuklą – Jis vandenį pavertė vynu. Kokia Tu graži savo paprastume, nusižeminime!

Pagiedok, Marija, apie meilę iki galo, kai Paskutinės vakarienės metu Tavo Jėzus tapo Duona, teikiančia pasauliui gyvybę. Kokia Meilė! Meilė, kuri viena galėjo surasti paprasčiausią ir didingiausią galimybę – tapti žmogui Maistu – Duona. Ak, ta dieviškoji Ostija, – kokia stipri Meilė! Kas perpras ją? Kas mokės deramai padėkoti amžinajam Tėvui ir, Marija, Tavo Sūnui, tūkstančiams metų užsidariusiam baltos Duonos trupinėlyje?! „Trokšte troškau valgyti su jumis šią Velykų vakarienę prieš kentėdamas" (Lk 22,15). *Jėzus troško realios vienybės su mumis. Jis, kaip motina, troško maitinti mus savo Kūnu ir Krauju...*

Marija, pagiedok savo skausmingu balsu apie siaubingą Jėzaus kančią Alyvų darželyje, kai Jo ir Tavo sielą gaubė gūdi kančios naktis;

kaip Jo kūnu ritosi kruvino prakaito lašai, o Širdį draskė paniekintos Meilės kančia;

kaip troškai suklupti šalia Jėzaus ir kentėti drauge, bet tai buvo skirta apaštalams, o jie miegojo...

Motina, atskleisk mums kančios paslaptį ir padėk ją pamilti.

Išgiedok, Marija, ką išgyveno Tavo Širdis, matydama Jėzų tampomą iš teismo į teismą; kai girdėjai baisaus plakimo smūgius, jautei erškėčius, smingančius į šventąją Jo galvą; kai išvedė Jį prieš įdūkusią minią ir Pilotas tarė: „Štai Žmogus!"

Štai laikų ir istorijos Viešpats, štai Alfa ir Omega – Pradžia ir Pabaiga. O visi žmonės šaukė: „Ant kryžiaus jį!" Savo vidiniu instinktu žmogus jautė, žinojo, kad be Kryžiaus nebus išgelbėjimo, kad prieš akis stovi eschatologinis Karžygys, „apsirengęs krauju permirkusiu drabužiu" (Apr 19,13), *ir Jo vardas – Dievo Žodis. „Ant jo drabužio ir ant strėnų užrašytas vardas: KARALIŲ KARALIUS IR VIEŠPAČIŲ VIEŠPATS"* (Apr 19,16). *„Tai Dievo Avinėlis, kuris naikina pasaulio nuodėmę".*

Ką kalbėjo Judviejų širdys, kai susitiko Kryžiaus kelyje? – Išgiedok silpnybę ir didybę kančioje Golgotos, kai Jėzus pakilo ant kryžiaus tarp dangaus ir žemės; ką sakė Tau gęstantis Jėzaus žvilgsnis, Jo žodžiai, ištarti nuo kryžiaus, Jo agonija: „Moterie, štai Tavo sūnus?" „Sūnau, štai Tavo motina!" – ir priėmei širdin visą žmoniją nuo Adomo ir Ievos iki paskutinio kūdikio, gimusio prieš Paskutinį teismą.

Kai merdi žemiškas motinos sūnus, ji budi prie jo kančių lovos, vilgo vandeniu išdžiūvusias lūpas, uždeda mylinčią ranką ant galvos, glosto, bučiuoja... O Tu?! Vargšė Motina! Tu negalėjai net Jo lūpų suvilgyti, šaukiant

Sūnui: „Trokštu!" – Tu negalėjai palengvinti, kai Jis duso, lyg smuiko styga ištemptas ant kryžiaus. Tu negalėjai Jo net paglostyti, nes kiekvienas, net švelniausias prisilietimas Jam būtų sukėlęs didelį skausmą...

Tu stovėjai, mylėjai ir kentėjai. Žvelgei į mirštantį Sūnų, o iš gilumos širdies kilo Dangaus Tėvui nuolankiausio atsidavimo giesmė:

– Tėve, Sūnų, kurį man davei kaip gražų, mažutį Kūdikėlį, atiduodu Tau sukapotą botagais, žaizdotą, kruviną, apspjaudytą, paniekintą Tavo pamiltosios žmonijos. Šventasis Tėve, priimk Sūnaus ir mano gyvybės auką ir pasigailėk žmonijos, pasigailėk Lietuvos! Gelbėk mano vaikus, gyvenusius, gyvenančius ir gyvensiančius žemėje. Šiandien, kartu su Jėzumi, aš juos gimdau po kryžiumi, kad jie būtų amžinai Tavo. Tėve, esu Tavo tarnaitė, tebūnie Tavo Valia!

Marija, pagiedok apie momentą, kai mylimo Sūnaus galva prigludo prie Tavo motiniškos Širdies. Auka baigta. Jėzaus kančia užgeso, bet ji liepsnoja Tavo Širdyje. Glaudi tą mielą savo Sūnaus galvą, sūrios ašaros mazgoja Jo veidą, rankas, krūtinę. Tavo mylinčios rankos atsargiai traukia spyglius iš Jėzaus galvos... Ant mielųjų Motinos kelių, tų pačių, ant kurių liūliavo ji Betliejuje, ilsisi Sūnus, užbaigęs didįjį atpirkimo darbą ir tuo labiausiai pašlovinęs Tėvą. Dabar Tau visiškai aišku: „Dievas taip pamilo pasaulį, kad atidavė už jį vienintelį savo Sūnų", – ne tik Sūnų, bet ir Tave, Marija. Tavo meilė, vienybėje su dieviškąja, pasiekė pilnatvę.

Pagaliau graudi giesmė suskamba laidotuvių varpais.

„Juozapas pasiėmė kūną, įvyniojo į švarią drobulę ir paguldė savo naujame kapo rūsyje, kurį

buvo išsikaldinęs uoloje. Paskui jis užrito didelį akmenį ant rūsio angos ir nuėjo" (Mt 27, 59–60).

O Tu, Marija, ar nuėjai? Be abejo. Jonas Tau, nenorinčiai skirtis su mirusiu Jėzumi, tarė: „Marija, artinasi didžioji subata, mes turime eiti". Ir Tu paklusai. Bet Tavo dvasia pasiliko budėti prie mirusio Jėzaus kūno, ji skendėjo giliame susimąstyme: „Jėzau, mano Sūnau! Kokia dieviška meile pamilai žmogų! Tu atpirkai ir mane, ir visą žmoniją. Tu atidavei žmonių vaikus man, kad juos iš naujo gimdyčiau kartu su Tavimi. Būk ramus! Pailsėk, Sūneli, po skaudžios kelionės. Įvykdysiu Tavo paskyrimą – būti Motina.

Sūneli, man ilgu be Tavęs! Aš tikiu, kad Tu trečią dieną prisikelsi. Ilgesio taku jau bėgu pasitikti Tavęs, grįžtančio iš vėlių karalijos. Ateik, Jėzau! Motina laukia".

Nors apaštalų širdis gaubė tamsa, Tu buvai jiems Vilties žiburys. Tu tikėjai Sūnaus prisikėlimu. Tu ir vėl budėjai prie savo Kūdikio „lopšelio" kape, laukdama šviesaus Velykų ryto. Švelniausiais motiniškos širdies jausmais apkabinai Jį, dėkodama už kiekvieną žaizdą, už kiekvieną Kraujo lašą. Tavo liūdna Širdis kartu ir džiaugėsi – mano Sūnus daugiau nebekentės! Sieloje jau skambėjo džiaugsmingas artėjančių Velykų varpų gaudesys.

Teskamba, Marija, Tavoji giesmė didingo Prisikėlimo ryto garsais. O Motina! Savo tyriausiu balsu išgiedok mums didžio džiaugsmo šventę.

Ką Tu sakei, kai Jėzus gyvas aplankė Tave? Ką dainavo Judviejų mylinčios širdys? Juk Tu buvai Jam artimiausia ir ištikimiausia kančioje, užtat Tavo džiaugsmas – didžiausias.

Ir vėl Tu nepakartojamai žavi savo paprastume. Evangelija nė žodžio nemini apie Jėzaus pasirodymą Tau

Velykų rytą. Tu visa paslėpei savo širdyje, kad neužtemdytum Magdalietės, šventųjų moterų, apaštalų džiaugsmo. Lai jie Tau praneša šią pergalingą žinią: „Jis prisikėlė!" ir Tu drauge su savo vaikais giedojai džiaugsmingą Aleliuja.

Atėjo laikas Jėzui grįžti pas Tėvą. Patekėjusi saulė apšvietė Alyvų kalną, ten stovintį Jėzų su savo mylimaisiais. Marija, Tu jutai, kad Jėzus jau ne šio pasaulio gyventojas. Prieš 33 metus Jis nužengė iš Dangaus ir Tavyje tapo Žmogumi. Dabar Jis grįžta pas Tėvą. Kokia didinga Meilės paslaptis! Dievas priėmė į savo būtį mirtingą žmogaus kūną, Jis gimė, gyveno, kentėjo, mirė ir prisikėlė, suvienytas dieviškajame Asmenyje, bet abi prigimtys nesusimaišiusios. Dabar šis Jėzus, kuriam „duota visa valdžia danguje ir žemėje", žengia į Dangų. Tai pirmasis Žmogus, kurio kojos peržengs amžinosios Laimės slenkstį: Žmogus sudievintas! Žmogaus prigimtis įjungiama į Švč. Trejybės slėpinį...

Pagiedok, Marija, ką išgyvenai šio atsiskyrimo metu! Liūdėjai ar džiaugeisi? – Džiaugeisi, nes troškai Jėzui laimės, meilės, garbės. Dabar Jis eina į šlovę, grįžta pas Tėvą, kaip eschatologinis karžygys, „pašlovinęs Tėvą atliktu darbu – atpirkimu, kurį Tėvas Jam buvo paskyręs", pas Tėvą, kurio Jis šitaip ilgėjosi, gyvendamas žemėje.

Liūdėjai, nes tenka su Juo išsiskirti. Tu likai vieniša. Bet ir vėl Tavo Širdis ir lūpos taria: „Tebūnie!", o Tavo Širdis – drauge su Jėzumi. Nuo šiol Tavo mintys ir didelis ilgesys kils į Dangų pas Sūnų. Dabar Tau visiškai aišku, kokia Tavo misija Jo atžvilgiu. Norėtum sekti paskui Sūnų, bet pasilieki klusni dieviškajai Valiai, palikusiai Tave kaip Motiną jaunutei Kristaus Sužadėtinei – Bažnyčiai.

Pagiedok, Marija, apie sugrįžimą Jeruzalėn su apaštalais; apie laukimą išsipildant pažado – Šventosios Dvasios išliejimo; apie tas karštos maldos ir laukimo valandas Vakarienbutyje; apie Sekminių rytmečio didybę. Ką, Marija, išgyvenai, kai Tave savimi pripildė ta pati Šventoji Dvasia, kurios galybe paguldei ėdžiose Viengimį Dievo Sūnų, tapusį ir Tavo Sūnumi? Kokia laiminga jautėsi Tavyje Šventoji Dvasia, dėkodama Tau, kad taip nuostabiai atlikai Jos skirtąją misiją! Ji apgaubė, pripildė Tave Savimi tarsi mylinti Motina, apkabino kaip Sužadėtinę ir pasakė dieviška „Ačiū!" Įsikūnijimo metu Jos veikimu tapai Žodžio Motina, o dabar Jos galia – Bažnyčios Motina. Kokia Tu, Marija, nuostabi Dievo veikloje! Tikrai Jis turėjo Tave savo mintyse, dar prieš kurdamas pasaulį.

Pagiedok, Marija, geroji Mergele ir Motina, apie savo tylųjį gyvenimą Jėzui įžengus į Dangų ir po Sekminių. Šiame laikotarpyje Tu visai pasislepi. Anksčiau bent retsykiais Tu pasirodydavai Evangelijos puslapiuose, o dabar – visiška tyla. Kodėl nė vienas evangelistas neražo apie Tave, net mylimasis apaštalas – Jonas? Sakyk, Marija, kodėl tokia tyla? Be abejo, tai buvo Tavo troškimas. Tu pati prašei, kad apie Tave nerašytų. Norėjai, kad plistų Sūnaus garbė ir Jojo mokslas. Kas supras Tavo, kilnioji Mergele, didybę ir grožį didžiausiame nusižeminime?

Apgiedoki, Motina, dienas, praleistas šv. Jono globoje. Ką Tu išgyvenai, kai Jonas pasilenkęs tardavo perkeitimo žodžius ir Duona tapdavo Jėzumi, Vynas – Jo Krauju? Ką išgyvenai priėmusi iš Jono rankų šv. Komuniją – Jėzų? Motina, ką kuždėjo Tavo Širdies dūžiai, kai glaudei savyje Jėzų Duonoje? O, kad mes mokėtume šitaip išgyventi valandėles po šv. Komunijos, kad gyventume Jėzumi per visas gyvenimo dienas!

Tikriausiai Tu virei Jonui ir sau valgyti, tvarkei butą, siuvai, siuvinėjai, meldeisi ir priiminėjai visus apsilankančiuosius... Jonas Tave vadino savo Motina: „Ir nuo tos valandos mokinys pasiėmė Ją pas save" (Jn 19,27). *Koks laimingas buvo šv. Jonas! Bet mes jam nepavyduliaukime. Marija – mūsų visų Motina. Ji visus mus myli, užtaria, ugdo ir šaukia vardu.*

Pagiedok, Marija, apie savo rūpesčius ir džiaugsmą susirenkant apaštalams. Jie Tau papasakodavo, ar Jėzus priimamas ar ne, pasiguosdavo savo varguose dėl Evangelijos, pasidžiaugdavo laimėjimais, o Tu už juos meldeisi ir laiminai.

Išgiedoki mums, Marija, kaip Tu jautriai ir giliai apmąstei Jėzaus gyvenimą, kančią, mirtį, prisikėlimą ir visa, kas buvo Jis, kaip Bažnyčia. Koks didis buvo ir yra Jėzus savo meilėje! Kaip labai Tu Jo ilgėjaisi! Troškai eiti pas Jį, bet neprašei sutrumpinti ilgesio dienų. Priėmusi šv. Komuniją, Tu Jam šnabždėjai: „Sūneli! Mano Dieve, pasiilgau Tavęs! Kaip trokštu išvysti Tavo Veidą, bet tebūnie ne mano, o Tavo Valia".

Pagiedok, Marija, kaip iš meilės tirpstanti gyvybė pamažu geso, kaip paskutinį kartą palaistei darželyje gėles ir sveikinai tekančią saulę; kaip paskutinį „Sudiev" siuntei į visas pasaulio šalis; apie meilę, su kuria glaudei atpirktą žmoniją, o Jonui tarei: „Sūneli, aš išeinu. Ačiū tau už meilę, globą ir rūpestingumą. Geras man buvai, pavadavai Sūnų... Nepamiršiu tavęs, laiminu ir myliu, kaip Mama..."

Susirinko apaštalai. Žvilgsniu glaudei kiekvieną, visus apkabinai savo tyrąja Širdimi, drąsinai nepabūgti vargo ir kančios. Apaštalai verkė, kaip maži našlaičiai.., jie jautėsi žemėje netenką Motinos. Nusišypsojai jiems

paskutinį kartą, palaiminai ir... išėjai. Ilgesio ir meilės sparnais skridai pas savo Sūnų, pas Tėvą ir Šventąją Dvasią, pas visus Dangaus gyventojus...

Ar bus mūsų varganoje kalboje giesmė išreikšti Tavo susitikimui su Tėvu, Sūnumi, Šventąja Dvasia – visu Dangumi?! Iš milijardų krūtinių išsiveržė džiaugsmo himnas: „Regina coeli laetare..." – „Dangaus Karaliene, džiaukis! Jėzus ištiesė Tau rankas, o Tu, priglaudusi galvelę prie Jo Širdies, vėl nuolankiai tarei: „Štai aš, Viešpaties tarnaitė!" Jėzus atsakė: „Ne, Tu jau ne tarnaitė! Tu Motina ir Valdovė. Tau atiduodu Dangų ir žemę. Tu – Vartai į amžinąją laimę. Motina, ko Tu panorėsi, viską išpildysiu. Tavo troškimai man taps įsakymu. Nuo dabar Tu esi absoliuti Dievo Širdies Valdovė. Dabar aš Tau tarnausiu!"

Marija, pagiedok mums apie Dangų. Kur jis yra? Ar dar ilgai mums reiks laukti amžinojo Pasimatymo? Mes esame maži ir silpni, bet turime širdis, mokančias mylėti; mylėk mūsų širdimis Tėvą, savo gailestingume prisiminki mus, keliaujančius su Kryžiumi Lietuvos keliais ir vieškeliais.

Apgiedok mums, Marija, Tėvo Meilę, Sūnaus gailestingumą ir Šventosios Dvasios perkeičiančią Jėgą, kurios taip mums reikia; pagiedok mums apie Tavo pačios didžiausią, esminį motiniškumą, kuriame mes tikrai esame Tavo vaikai, nuolat gimdomi po Kryžiumi.

Prie Tavojo balso mes jungiame savo silpnus balselius ir drauge su Tavimi giedame galybių Dievui džiaugsmo, šlovinimo, padėkos ir gailesčio už savo ir Tautos nuodėmes, giesmę. Tegul šita giesmė pakils iš Lietuvos laukų ir, pasiekusi Dangų, pripildys laime be galo mus mylinčio, gerojo Tėvo Širdį.

Giedokime, Marija! Giedokime! Tegul visas pasaulis išgirsta, koks geras ir gailestingas yra Dievas savo mylimiems žmonėms. Amen.

Šv. Mišiose dalyvaujame drauge su savo dangiškąja Motina, kuri mus apvelka pačiu nuostabiausiu rūbu – Kristumi. Išreikšdami vienybę, maldos *Tėve mūsų* metu paduodame vienas kitam ranką, Lietuva per mus susivienija su Kristumi Tėvo šlovei.

Tikrai gražiai švenčiame savo Motinos *Škaplierinės* šventę. Apaštalas Paulius ragina: *Apsivilkite Kristumi!* Apsivilkime ir Motinos globos apsiaustu, nes laikas tikrai tamsokas, tyko pavojai, o užduotis labai svarbi:

Dažnai, labai dažnai prisiminkime tą svarbią tiesą: visas mūsų šventumas – dalyvavimas Jėzaus Kristaus dieviškoje Sūnystėje taip, kad malone mes taptume tuo, kuo Jėzus yra prigimtimi (Kolumba Marmionas).

Po šv. Mišių einame valgyti pietų, o kartu ir vakarienės. Žmonės mums prikepė kugelio, priruošė salotų, sriubos, visokių kitokių gėrybių. Tikrai jiems nelengva mus pavalgydinti: šiomis dienomis mūsų apie 60–70. Šie mumis besirūpinantys žmonės yra tikrieji *Kryžiaus kelio* dalyviai, besidalijantys meile, dosnumu, darbštumu. Koks sraunus gerumo upelis, ištekėjęs Nidoje, juosia visą Lietuvą! Kiek daug į šitą kelią jungiasi žmonių: maitindami, teikdami nakvynę, pasitikdami, lydėdami ir t. t.

Visa širdimi, o Viešpatie, maldaujame: nežiūrėk mūsų grupelės varganumo, silpnybių, net klaidų. Atleisk mums, ir jūs, žmonės, mums atleiskite, kad kai kuriuos iš mūsų ima valdyti išlikimo instinktas, kad nemokame palaukti iš eilės mums tiekiamo maisto, bet kartais griebte griebiame. Yra skubančių užimti geresnes vietas nakvynei. Tikrai mums

daug ko trūksta, bet Tu, Viešpatie gailestingasis, atsimink mus.

Kadangi iki vakaro dar yra laisvo laiko, mūsų piligrimai eina maudytis į ežerą, kiti pasikloję savo migiukus skaito, dar kiti ilsisi arba meldžiasi lauke. Bet paskui visas gana didelis būrys susėdę ima klausytis ekstrasenės Vygos pasakojimų apie tokius dalykus, kurie krikščionims netinkami: astrologiniai samprotavimai, astralų kelionės, žvaigždžių įtaka žmonių gyvenimui, paranormalūs reiškiniai, reinkarnacija ir kt. Tokie pasakojimai gali gerokai sujaukti psichiką, įnešti disonansą į žmogaus vidinį pasaulį, nes čia jau kvepia moderniųjų laikų stabmeldyste.

Mūsų Janina Rumšienė pasiima švęsto vandens dubenėlį, šlakstyklėlę ir eina to žiopsančio ir klausančio būrelio šventinti kryžiaus ženklu. Apeina aplink visą būrį juos šventindama, ir netrukus visi išsisklaido. Atėjusi į vidų, pašlaksto visų miegamąsias vietas ir tada nurimsta.

Vis dėlto žmonės smalsūs ne tik geriems, bet kartais ir abejotiniems dalykams. Ir Ieva per smalsumą ir derybas su žalčiu nė nepajunta, kaip pagaunama į jo tinklą. Liaudies išmintis irgi sako: *Kas mėgsta pavojų, pavojuje ir žus.*

Niekada nesuklysime glausdamiesi prie Viešpaties. Apaštalas Paulius įspėja:

> *Dvasia aiškiai sako, kad paskučiausiais laikais kai kurie žmonės atkris nuo tikėjimo, pasidavę klaidinančioms dvasioms ir demonų mokslams, veidmainingiems melo skelbėjams, turintiems sąžinėje įdiegtą nusikaltimo ženklą. <...> Venk nerimtų, bobiškų pasakų, o ugdykis maldingumą* (Tim 4,1–2.7).

Vilkyškiai–Pagėgiai–Rukai

Šv. Mišių rytą nėra, tad po pusryčių, paruoštų mylinčių rankų, einame į bažnytėlę, pasimeldžiame ir, pasiėmę savo *Kryžių* bei visą jo palydą (statulėles, Trispalvę, blaivybės tėvą – vysk. Motiejų Valančių), iškeliaujame Pagėgių link. Išėję iš miestelio, sustojame prie gražios baltutės Marijos statulos pasimelsti. Šioje vietoje žuvo jaunas kunigas, kunigo pareigas ėjęs tik du mėnesius. Iškyla klausimas: kodėl? Kodėl tokia skaudi netektis? Visų skaudžiausių netekčių akivaizdoje reikia atsistoti po kruvinu Jėzaus Kryžiumi ir paklausti: „Ką, Viešpatie, nori man tuo pasakyti?" Tik Jis gali duoti atsakymą, niekas kitas.

Beeinant kaimo vieškeliu, į kelią išbėgo garsiai raudanti moteris. Lyg pamišusi iš skausmo, ji puolė prie *Kryžiaus*, grąžė rankas, kėlė jas į dangų ir šaukė:

– Aš žinojau, kad jūs mane, tik jūs... suprasit. Aš tikiu, kad su-pra-sit... Čia, va, visai netoli, už kokių 50 žingsnių guli sušaudyta daug jaunų vyrų. Jie buvo jauni, gražūs, geri, o juos sušaudė!.. Maldauju, užsukit, ateikit, pasimelskit!.. Einam su *Kryžium* visi visi!.. Ži-nau, jūs mane su-pra-sit...

Trūkčiojančiu balsu verkdama maldavo moteris, kad užsuktume į čia pat esantį miškelį pasimelsti. Bet... keista, neįtikėtina! Sukalbėjus tris kartus *Amžiną atilsį..*, eisena pajudėjo pirmyn.

– Gintarai, moteris šitaip maldauja, einam pasimelsti!

Ataidėjo griežtas nurodymas:

– Jokių ėjimų, einame pirmyn.

Viešpatie, kodėl mes tokie kietaširdžiai, rūškani? Moteris šitaip prašo, puldinėja nuo vieno prie kito. Dalis maldininkų sutrikę nežino, ko klausyti, dalis jau eina tolyn, o moteris išsigandusi žiūri: kodėl?

– Prašom nesisklaidyti, neardykite tvarkos, – skamba vadovo įsakymas.

– Brangieji žmonės, mieli piligrimai, neklausykite formalaus įsakymo, kas su manim?! Einame kartu su šia vargše moterimi pasimelsti prie nužudytųjų kapų, – ir pasuku su keliolika piligrimų į mišką.

Žiūriu, nuo būrio atsiskiria vis daugiau ir daugiau ir eina su mumis. Širdis daužosi krūtinėje, skaudu... Bet, ačiū Dievui, šešiolika žmonių įstengė pasipriešinti vado įsakymui: pakluso gailestingos širdies šauksmui.

Čia pat, už keliasdešimt žingsnių, vokiečių karių kapai. Paminklai išvartyti, antkapiai sudaužyti, viską baigia apaugti miškas. Čia mes meldžiamės, prašom žuvusiems ramybės Viešpatyje, juos laiminame, krūpčiojančią moterį glaudžiame prie širdies, guodžiame ir drąsiname pasitikėti Dievo gerumu ir teisingumu. Jinai nurimo ir dėkojo, kad atėjome drauge su ja pasimelsti...

Ta vargšė, raudanti moteris, pasirodo, esanti vokietė, užsilikusi Lietuvoje karo metu. Vos priartėjo *Kryžiaus eisena*, jai atgijo randėjančios žaizdos ir ėmė kraujuoti. Ji tiesė pagalbos rankas į mus... Kas būtų buvę jos širdyje, jei mes visi būtume klausę tvarkos, o ne širdies balso?! Į tai visai nesunku atsakyti... Širdis sprendžia daug teisingiau negu protas.

Atsisveikinę su apsiraminusia moterimi, mes skubame pasivyti jau tolokai nužingsniavusią eiseną. Bėgdami meldžiamės už žuvusius kareivius, taip pat ir dėl to, kad Dievas *išimtų iš mūsų krūtinių akmeninę širdį, duotų kūninę širdį.* Pasivejame, daugelis net nesuprato, kad buvome atsiskyrę.

Netrukus gana ilga, daugiau kaip valandą trukusi pertrauka. Belieka atsidusti. Kokie dar mes kietaširdžiai. Moters skausmas buvo didelis ir tikras. Jai reikėjo mūsų geros širdies, pabuvimo kartu jos kryžiaus kelyje. *Jėzau romusis ir*

nuolankiaširdi, padaryk mūsų širdį panašią į savo širdį, kad nepraeitume nė pro vieną, kuris kreipiasi į mūsų gailestingumą. Kas iš to, kad mes giedame *Kalnus*, apmąstome Jėzaus kančią, jei praeiname pro realų, tikrą žmogaus skausmą?! *Parodykite tikrų atsivertimo vaisių!* (Mt 3, 8).

Jėzau, ugdyk mus šiame *Kryžiaus kelyje*, minkštink mūsų širdis.

Aš noriu ir užmigti
ir pabust Tavam Delne.
Kai Tu arti, tai visa Meile
ir Šviesa pavirsta.
Įgauna dvasią, gyvastį,
ištirpdo širdį maldoje,
kur žodžių nebelieka...
lieka tik Šviesa,
manęs nėra... (Violeta Vilbik)

Kai mes apsivilksime Tavimi, kai Tu mus, Jėzau, persmelksi savo Meile ir gailestingumu, mes būsime šiltesni, geresni, žmogaus raudoje išgirsime Tavąjį balsą...

Nemažai dirvonuojančių laukų, bet jie žydi geltonom ir baltom ramunėm. Ištisas žiedynų kilimas, – saulės apšviesti jie tokie gražūs. Ir laukinė gamta turi savitą grožį.

Besimelsdami ateiname į *Pagėgius*. Miesteliuose arba miestuose einame giedodami. Beeinant Pagėgių gatvėmis, vienas vaikas sušuko:

– Žiūrėkit, Dievą laidoja!

Kitur moterėlės susispietusios dar baugiau viena kitai sako:

– Tik pamanyk, numirėlį neša atidengtame karste.

Gerieji žmonės, Dievas gyvas per amžius, tik žmonių širdyse ne kartą Jis jau miręs. Ne mirusį žmogų nešame atidengtame karste, bet Dievo Sūnų, iš meilės mums mirusį

ant Kryžiaus. Nebijokite, tai Jėzus! Tai mūsų Viešpats ir Karalius. Jis eina aplink Lietuvą ir ją laimina iš savo Kryžiaus sosto. Priimkime Jėzų, o su Juo grįš gyvenimo džiaugsmas ir pilnatvė.

Dievuli, ką daugiau padaryti, kad žmonės atsivertų, kad Tave priimtų? O kad būtų galima numirti už Tautą, idant ji praregėtų! *Jėzus ryžtingai nukreipė savo žingsnius Jeruzalės link.* Jis troško būti pakrikštytas Kraujo krikštu. Jėzau, tikrai ir mūsų ne vienas piligrimas mielai atiduotų gyvybę už Tautą.

Bažnyčioje. Tai statoma nauja *Šv. Kryžiaus* bažnyčia. Vidus dar neįrengtas, bet jau yra laikinas altorius, suolai ir dešinėje labai graži koplyčia. Koplyčioje vyksta pamaldos šiokią dieną, čia yra ir Švenčiausiasis, o bažnyčioje – švenčių dienomis, kai susirenka daug žmonių. Koplyčioje labai originalus *Švč. Mergelės Marijos* atvaizdas. Jos rūbai iš ornamentuotų ąžuolo lapų, kardų ir įvairių geometrinių figūrų, sudarytų ištisomis girliandomis.

Klebonas Olijandas Jurevičius – tikras ramybės ir švelnumo įsikūnijimas. Jis taip nuoširdžiai mus sutinka, visi drauge įžengiame į bažnyčią, pagarbiname Viešpatį ir *Kryžių.* Paskui jis eina klausyti išpažinčių. Daugelis iš mūsų piligrimų irgi eina išpažinties. Jau Imbrade mums klebonas Remigijus Kavaliauskas patarė dažnai eiti išpažinties, nes į *Kryžiaus kelią* metamos ne tik gerosios, bet ir tamsiosios jėgos. Reikia ypatingos Dievo pagalbos. Oi, kokie teisingi žodžiai! Kaip labai labai stengiasi piktosios jėgos atimti mums ramybę...

Jėzau, išlaikyk mus glaudžioje vienybėje su savimi, tada mes būsime neįveikiami, tada mumyse laimėsi Tu. Bet užtat kokia nuoširdi išpažintis, kokia karšta malda kyla į Viešpatį ir mūsų mieliausiąją Motiną, kai jauti, kad visai netoli tavęs alsuoja pragaro jėgos. Žmonės taip alsuoti negebėtų, žmonėmis kaip tarpininkais naudojasi tamsiosios jėgos.

Šv. Mišių auka. Tai sudabartinta Kalvarijos auka. Kaip vaizdžiai aprašo Jėzaus mirtį apaštalas ir evangelistas Matas:

Nuo šeštos iki devintos valandos visą kraštą gaubė tamsa. O apie devintą valandą Jėzus garsiai sušuko: „Elí, Elí, lemá subachtáni?", tai reiškia: „Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai?!"

<...> Ir štai šventyklos uždanga perplyšo pusiau nuo viršaus iki apačios, ir žemė sudrebėjo, ir uolos ėmė skeldėti. Atsivėrė kapų rūsiai, ir daug užmigusių šventųjų kūnų prisikėlė iš numirusių.

<...> Šimtininkas ir kiti su juo sergintys Jėzų, pamatę žemės drebėjimą ir visa, kas dėjosi, labai išsigando ir sakė: „Tikrai šitas buvo Dievo Sūnus!" (Mt 27,45–46.51–52.54).

Dabar mes esame realiai ant Golgotos kalno – altoriaus. Čia vyksta tas pats, kas vyko tuomet, kai Jėzus kentėjo ir mirė ant kryžiaus. Ir mes esame gaubiami tam tikros tamsos, skeldėja visi tarpusavio santykiai, pseudoryšiai, ryškėja nuoga Golgotos realybė... Išsekus jėgoms, jaučiant nepatirtų gyvenimo tamsos jėgų siautėjimą, norisi Tėvui melstis Jėzaus žodžiais: *Mano Dieve, mano Dieve, kodėl Tu mus apleidai?!* Kodėl mes tokie vieniši, vargani, apdraskyti ir apsidraskę? Kodėl smelkiasi nerimas, egzistencinė, vidinė baimė? Nejaugi Tu nori su mumis dalytis savo taure? Jei taip, tai tebūnie! Mes iš jos gersime. Tik saugok mus nuo pikto, neleisk jam per daug įsismelkti į mūsų mažąją bendruomenę. Apvalyk mus savo Švč. Kraujo galia. Sustiprink mus savo Kūnu, siųsk mums Šventąją Dvasią, kad Jos Šviesa išblaškytų tamsybes.

Nekeliavę šiuo *Kryžiaus keliu* nesuvoks to, apie ką rašau. *Kryžiaus kelias* susijęs ne vien su išoriniais sunkumais, fiziniu nuovargiu, jis pažymėtas ir visa Jėzaus dalia: apleidimu, tamsybe, piktojo siautėjimu, dvasine kančia. Kartu tai ir džiaugsmas. Ką myli, tuo ir pasitiki, su juo dalijiesi viskuo:

džiaugsmu ir skausmu, ramybe ir nerimu, šviesa ir tamsa. Jei Jėzus su mumis dalijasi, vadinasi, pasitiki. Gerai, mielasis Jėzau, tebūnie taip, bet Tu mūsų nepalik, tebūna su mumis Švč. Motina, kurios taip bijo demonas. Keliaukime drauge. Į šv. Mišių aukos taurę mes bėgame visi ir joje panyrame. Ten saugu, nes ten – Jėzus!

Bet užtat kokią patirtį įgysime, jei teks dar kartą keliauti. Paprastai bijai to, ko nepažįsti. Perpratęs tampi ramus, nes esi pasirengęs. Jėzus tai numatė ir įspėjo: *Budėkite ir melskitės, kad nepatektumėte į pagundą. Dvasia ryžtinga, kūnas silpnas* (Mt 26,41).

Pasak apaštalo Pauliaus: *Apsiginkluokite visais Dievo ginklais, kad galėtumėte išsilaikyti prieš velnio klastas. <...> Todėl imkitės visų Dievo ginklų, kad galėtumėte piktąją dieną pasipriešinti ir, visa nugalėję, išsilaikyti* (Ef 6,11.13).

Šv. Mišių aukoje visa tai pašvenčiama. Jėzus mus apvelka Savimi, kad būtume Jame neįveikiami. Ačiū Tau, brangusis Dieve!

Po šv. Mišių maloniai kviečiami į parapijos namų aukštutinį kambarį – vaišinami, kad įveiktume likusį kelią iki Rukų.

Pagėgiuose pajuntame ramybę, kurios taip mums trūksta. Mes čia buvome laukiami ir reikalingi. Su šiuo kilniu kunigu Olijandu mes dar susitiksime rytoj Rukuose ir Juknaičiuose. Padėkoję išeiname į Rukus. Eidami meldžiamės *Rožinio* malda. Malda kelyje – tai kaip kūnui kvėpavimas: be jos mes būtume nenuėję nė pusės kelio. Malda – sparnai, keliantys, nešantys, teikiantys prasmę. Malda – ryšys su Dievu, o vienybėje su Juo viskas įmanoma.

Štai ir Rukai. Bažnytėlė iš išvaizdos panaši į didelį vagoną. Bet anksčiau ir jos nebuvo. Tai namas, perdirbtas į bažnyčią, pavadintą *Šv. Antano* vardu. Čia nakvos mūsų *Kryžius Keliauninkas*, atsistojęs garbingoje vietoje.

Vakaras. Mes jaukiame bažnytėlės prieglobstyje su vietiniais žmonėmis. Kai užtraukiame visi žemaitišku stiprumu *Marija, Marija*, atrodo, kad ir sienos išsiskirs, stogas nulėks. Giesmė skamba kaip visos Lietuvos šauksmas savo Motinai. Juk Tu girdi, Marija?!

Nakvojame pagrindinėje mokykloje. Čia viskas taip paprasta, nėra jokių patogumų: vienui vienas čiaupas, iš kurio bėga vanduo, yra po mokyklos laiptais. Nieko! Rasime nusiprausti kokią kūdrą arba išsinešime vandens į lauką dubenyje. Svarbiausia žmonių gerumas, nuoširdumas, tas begalinis rūpestingumas ir pasiaukojimas.

Štai pulkelis moterų, kurios rūpinasi mumis: Zofija Žadeckienė (vargoninkė, mokytoja), Danguolė, Birutė, Zosė, Morta ir jaunoji Brigitėlė, auganti septynių vaikų šeimoje. Jos mums patiekė tokią skanią sriubą, kokia būna tik pas mamą, išvirė bulvių su dešrelėmis, pridėjo įvairių daržovių, salotų, gaivino arbata, ką tik prinokusiomis vyšniomis. Kai pasistipriname šiuo su meile paruoštu maistu, pajėgiame keliauti toliau. Kas mes būtume be šių gerųjų žmonių?!

Deja, mes, kai kurie piligrimai, esame labai netašyti, storžieviai. Moterys šitaip stengėsi, tiek triūsė, o išdrįstama reikalauti: „Tai ką, nei kavos nėra?" O Viešpatie, atleisk!.. Atleiskit ir jūs, gerosios moterys! Tiesiog neaišku, iš kur tas nemandagumas? Gal jau pradedame visai sulaukėti?

– Išėję kelionėn, manėte esą kone angelai, bet jai baigiantis pamatysite, kaip per visus plyšius lįs mūsų nesudvasinta prigimtis, ydos, – sakė Imbrado klebonas Remigijus.

Teisingai kalbėjai, Remigijau! Mes turime ne tik sparnus, bet ir ragus, ir uodegą... kai Jėzus kvietė į šį *Kryžiaus kelią*, matė, kokie esame, ir neišsigando. Šv. Pilypas Nėris mėgdavo sakyti: *Dieve, pasisaugok manęs, aš labai nepatikimas!* Matai, kokius turi savo karius. Atleisk mums, bet ir pareikalauk

tikrų atgailos vaisių. Neužtenka išorinės atgailos, reikia vidinės. Jėzau, esame Tavo laukinukai, bet Tu gali mums įskiepyti savo dievišką prigimtį ir mes imsime duoti dvasios vaisius. O tai yra:

meilė, džiaugsmas, taika, kantrybė, malonumas, gerumas, ištikimybė, romumas, susivaldymas. Tokiems dalykams nėra įstatymo. Kurie yra Kristaus Jėzaus, tie nukryžiavo savo kūnus su aistromis ir geismais. Jei gyvename Dvasia, tai ir elkimės pagal Dvasią (Gal 5, 22–25).

Nakvojame mokyklėlės klasėse ir koridoriuje. Puiku! Svarbu, kad yra grindys ir stogas, daugiau nieko nebereikia. Kaip gera po dienos kelionės užmigti palaimingame nakties glėbyje.

Prisiminiau nuostabų *Rainerio Marija Rilkės* eilėraštį. Jis skamba taip:

Ką veiksi, Dieve, jei numirsiu,
Aš Tavo indas (jei subirsiu?)
Ir vynas (jei actu pavirsiu?),
Aš, Tau drabužis – jei iširsiu?
Kas džiaugsis Tavo didumu?!
Nebus Tau be manęs namų,
Kur šiltą žodį rast viliesi.
Aš Tau sandalai – ką avėsi
Ant savo kojų skaudamų?
Tavęs negaubs platus apsiaustas,
O Tavo žvilgsnis – jam smagu,
Kad aš, lyg pagalviu pūkų,
Jį savo skruostu sutinku.
Tarp akmenų svečių nuogų –
Turės manęs neradęs glaustis.
Ką veiksi, Dieve?
Man baugu.

Bet dabar mums nebaugu. Labanakt, mielasis Tėve!

Rukai–Juknaičiai

Atėjo vakaras, išaušo rytas – 75-oji diena (plg. Pr 1,5).

Koks džiaugsmas, – jau matyti pabaiga! 80-ties dienų maldos ir atgailos žygis jau baigiasi. Nubudau džiaugsmingai giedodama:

Po tavo skausmų kartybės
nušvito diena linksmybės,
dosni dangiškos ramybės. – Aleliuja!

Susirenkame Rukų bažnytėlėje. Mūsų bendruomenė kiek padidėjusi – apie 70 žmonių. Prieš šv. Mišias, kol kunigas klauso išpažinčių, chorelis, vadovaujamas muzikos mokytojos Zofijos, gražiai gieda. Taip miela nuoširdžios giesmės fone žvelgti į *Švenčiausiąjį* ir klausytis. Čia gyvas Jėzus! Klausaisi ir išgirsti tylų prakalbinimą.

Šv. Mišios. Jėzus jau altoriuje. O didžioji Paslaptie, uždek mus ir sušildyk!

Jėzau, ar po mirties tuojau Tave pamatysiu? Aš noriu pamatyti pirmąją akimirką vos tik peržengsiu Amžinybės slenkstį. Žemėje trokštu Tave matyti ne akimis, bet tikėjimu.

Po šv. Mišių kalbėjau:

Brangūs žmonės! Visų Kryžiaus kelio dalyvių vardu sveikinu jus ir dėkoju už nuoširdų priėmimą. Mes jums niekada neįstengsime tinkamai atsidėkoti už visa, ką jūs padarėte gera. Telaimina jus Dievas! Mes, jūsų globojami ir mylimi, jautėmės kaip namie.

Teisingumas – tvirto charakterio požymis. Atvirumas ir nuoširdus tiesos žodis – dvasios galiūnų ypatybė.Būkime, brangūs piligrimai, ir mes tiesiakalbiai! Būkime kilnūs, vertinkime save kaip egzistencinį elgetą, sutinkantį su Dievo apdovanojimu. Nebijokime Dievo ir vienas kito akyse pasirodyti esą vargšai, reikalingi Dievo ir žmonių

gailestingumo. „Be manęs jūs nieko negalite!" – sako Kristus. Todėl nesidangstykime gražiomis plunksnomis, bet būkime tokie, kokie esame ir leiskime Dievui mus radikaliai perkeisti.

Dievas yra Meilė, bet ir absoliutus Teisingumas. Jis nori žemėje uždegti savo ugnį. Leiskime Jam tai padaryti, kad sudegtų blogis ir nuskaistėtų gėris.

Nesidangstykime regėjimais, numatymais ir sapnais, nes net nepajuntame, kaip per juos išlenda ragai, skaudžiai sužeisdami kitą. Žvelkime tiesiu žvilgsniu: ar su manimi susitikę žmonės jaučia ramybę ar įtampą, džiaugsmą ar skausmą? Ar aš galiu kasdien vis ramiau užmigti, o gal mano viduje chaosas?

Todėl ir prašome, broliai ir sesės, melskitės už mus, nusidėjėlius, kad Viešpats išgriautų visus moderniosios stabmeldystės altorius, kad mes „vieną Dievą tegarbintume ir jam vienam tetarnautume".

Išėję iš bažnytėlės, dar kartą praėjome mokyklėlę, kur patyrėme nuostabų žmonių gerumą. Juos tikrai įamžino Dievas savo atmintyje ir širdyje.

Pietūs gamtoje, pievoje. Su mumis keliauja Stasys ir Lidija; jie augina 6 vaikus (4 iš jų su mumis, du liko prižiūrėti ūkio). Keliauja ir gydytoja Vanda su vyru ir dviem vaikais (dar trys pas močiutes). Iš tokių šeimų, turėkime viltį, ateina kitokia Lietuva.

Po pietų keliaujame toliau. Šiek tiek paėjėjus, mus sustabdo iš Kauno atvykusios maldos ir atgailos grupės atstovės: Milda Šiugždinienė (vadovė), Birutė, Violeta, Rima ir Verutė. Jos mums atvežė karšto buljono termosuose, kotletų, džiūvėsėlių ir kitokių gėrybių. Atvežė ir medicininių priemonių kojoms atgaivinti po nuovargio, gudobelės ekstrakto pasilpu-

sioms širdelėms. Bet visų svarbiausia – šiluma, kuria jos mus apgaubia. Ištraukia iš savo krepšių net patiesalus atsisėsti. Vėl ant žemės motulės širdies puikus stalas. Koks mielas žmonių rūpestingumas! Kokia graži tarnaujanti meilė!

(Stebėjau mūsų piligrimų elgseną, kai jos dalijo vaistus, apsiaustus nuo lietaus. Deja, griebė tie, kuriems visai tų vaistų nereikia, tie, kurie turi gerą apsiaustą, o šito vargiai ar bereikės. Prasiveržia tas bandos instinktas: *mano, man, dėl manęs...* Sunku žmogui būti dvasios neturtėliu ir galvoti apie kitą!)

Padėkojame mūsų geradarėms už padovanotą meilės ir dosnumo prasiveržimą. Mums tolstant, jos, kaip XXI amžiaus vaidilutės, mojuoja dainuodamos:

Oi eisiu eisiu, atrasiu šaltinį...

Jūs jau jį radote, o iš jo gausos ir mus pagirdėte. Melskitės, sesutės, kad mes būtume į jus panašios!

Matyt, jų gerumo sušildyti, mūsų *Kryžiaus* nešėjai, pamatę iš tolo klibikščiuojančius ir, kiek jų silpnos jėgos leidžia, skubančius senukus, norinčius pasveikinti ir pabučiuoti *Kryžių*, pasuka iš vieškelio į kelelį ir eina su *Kryžiumi* jų pasitikti. Tai krikščioniškas poelgis, visai kitoks, negu tas, kur buvo su verkiančia vokiete. Šventoji Dvasia jau minkština mūsų širdeles.

Atskubėję seneliai glaudžia prie Viešpaties savo veidus, bučiuoja ir verkia. Ant rankų kai kas atnešė Kristui ir savo vaikaičius.

Palengvink, Dievuli, jų senatvę, dar sustiprink jų gęstančios saulės švytėjimą savo Meile, kad jie visi laimingai sugrįžtų į Tėvo Namus.

Jau iš tolo matome liuteronų bažnyčios bokštą, atsiveria graži panorama. Javų laukas, tolumoje bažnyčios bokštas ir maždaug 70 piligrimų eisena.

Visatoje girdėti – aš žinau tai tikrai – meilūs balsai, kurie kalba be paliovos ir be nerimo, jei lieka neišgirsti;

didžios širdys, kurios plaka visa savo jėga, kaip dieviškieji kalviai pasaulio uolose; venos, kuriose teka judrus kraujas, kaip patvinusių upių vanduo, venos sklidinos, kaip karališkosios upės.

Taip pat yra begalinis vėjų ir jūrų orkestras ir grandioziškas šlamančių lapuočių medžių choras, kurio giesmė ir muzika skamba per ištisas naktis nežinomai šventei.

Bet jūs ir aš – mes esame kurtūs, negirdime šio džiaugsmingo pasaulio aidėjimo – atrodo, kad jis ne mums būtų skirtas. Mes esame vangūs – tingime net ausį pasukti – tūnome tamsiausiuose šios harmoningos kalvės užkampiuose (Džovanis Papinis).

Šioje grožio harmonijoje, Viešpatie, taip norisi Tau išlieti širdį:

– Atleisk, kad buvome ir esame tokie nuodėmingi, nemokantys ar nenorintys mylėti.

– Atleisk, kad skaudinome vieni kitus. Tu visą laiką ėjai su mumis, o mes Tavęs neatpažindavome savo brolio, sesers veide.

Mes puolėme veidu žemėn prieš *Švenčiausiąjį*, visai pamiršdami, kad Tu esi ir žmogaus širdyje. Mes skubėjome įvykdyti kelionės grafiką, prasilenkdami su meilės ir gailestingumo grafiku, balsu arba tyliai šaukiančiu įsijungti į žmonijos skausmą. Manėme atlieką žygdarbį, bet tu nuvilkai išdidumo rūbą ir pamatėme esą nuogi, ėmėme slėptis nuo Tavo spindinčios Tiesos...

Mes per mažai dėkojome žmonėms, kartais numesdami vieną kitą dėkingumo žodį, kuris galėjo būti daug šiltesnis, nuoširdesnis. Viešpatie, mes nemokėjome, o gal, kaip rūstūs atgailautojai, ir nenorėjome priimti Veronikos tiesiamos skaros (mums parengto sutikimo, meninės programos, spektaklio) motyvuodami, kad tai nesiderina su atgailos dvasia, užmiršdami, kad visa tai derinasi su meilės dvasia.

Tikrai, mes nebuvome tokie, kokių Tu norėjai, kokių laukė Lietuva. Buvome irzlūs ir pikti; veržėmės pirmi sėsti prie stalo, skubėjome čiupti geresnį kąsnį, rinkomės geresnes nakvynės vietas ir t. t. Buvome gana rūškani atgailautojai, o Tu mus ragini: *Džiaukitės ir linksminkitės, nes suradau avį; suradau drachmą; grįžo sūnus!..*

Bet... Tu mus mylėjai ir tokius murzius, niurgzlius, norinčius ne tarnauti, bet vadovauti. Tu mylėjai, nes negali nemylėti. Tu mus dengei prieš Tėvą savo nuopelnais, Savimi apvilkai mūsų menkystę, leidai suvokti esmę: *Be manęs jūs nieko negalite, bet su manimi – viską!*

Leisk mums deramai įsijausti į savo egzistencinį neturtą, nuogumą, ne tam, kad nusimintume, bet kad atsivertume Tau, kad Tu mus pripildytum Šventosios Dvasios. Tada mes spindėsime džiaugsmu ir ramybe. Tada žmonės mūsų nebijos. Tada mes būsime pasaulio šviesa ir nešime ją per aptemusią, demonų ir stabų glėbyje dūstančią Lietuvą, ją apšviesdami ir vaduodami.

Kaip mes įvykdėme Tavo skirtą misiją, eidami aplinkui Lietuvą, sunku pasakyti: tikrai nebuvome tie degantys žiburiai, kviečiantys į Tėvo Namų jaukumą, nes ir patys savyje neturėjome to jaukumo, kviečiančio užeiti ir atsigaivinti. Atleisk mums!

– Jėzau, Tu esi ir būk šviečiantis Žiburys, apšviečiantis mūsų tamsą! Būk...

Bet.., Jėzau! Juk buvo ir aukos, ir meilės; buvo ištvermės ir maldos; tarnaujančios ir save atiduodančios meilės; buvo džiaugsmo prošvaisčių; bėgimo pas Tave neišvengiamose silpnybėse; buvo broliškumo ir savitarpio pagalbos; buvo ir tikrojo Evangelijos liudijimo.

Ačiū Tau už šias dovanas! Ačiū už viską.

Juknaičiai. Einame tarp gražių, ištaigingų namų. Čia sovietmečiu buvo prestižinė vieta specialiam kontingentui žmonių. Čia jie poilsiavo, lėbavo ir manėsi esą pasaulio viešpačiai. Dabar viename tokių namų įsikūrę senelių namai ir juose graži koplyčia. Koplyčia antrame aukšte, apverstos „V" raidės pavidalo, centre altorius, o šonuose – gana erdvios navos žmonėms. Čia stovi suolai. Koplyčia labai jauki ir šilta. Tai tikra Dievo padangtė tarp savo žmonių. Pirmame aukšte yra zakristija, netoli laiptų – papuoštas altorėlis, gražus Kryžius, Švč. Motinėlės atvaizdas.

Pagarbinę Viešpatį ir Kryžių, maloniai kviečiami vakarienės. Stalai uždengti baltomis staltiesėmis, dega žvakės, viskas estetiška, gražu ir skanu.

Šią puikią vakarienę paruošė keturios nuostabios moterys – Onutė, Gintarė, Aldona ir Irena. Mūsų tiek daug, kad valgome dviem pamainomis. Kurie laukia, meldžiasi koplyčioje arba vaikšto gražiame kieme, šnekučiuojasi, bendrauja.

Kai dėkojame po vakarienės šioms kilnioms moterims, jos kukliai sako:

– Ir mes norėjome prisidėti prie šio *Kryžiaus kelio.*

Taip, brangiosios sesės, jūs su kaupu prisidėjote. Jūs dirbote net ir naktį, kepėte pyragus su varške, gaminote mišraines ir kitus valgius. Mūsų tiek daug, lyg vestuvės. Visa jūs parengėte su tokiu kruopštumu ir meile. Telaimina jus Dievas, geruolėlės!

Nakvynė kultūros namuose. Čia švaru, erdvu. Grindys parketo. Languose vitražai, sklinda paslaptinga šviesa. Toks ramus ir geras vakaras. Galime vieni su kitais pabendrauti, pasidalyti kelionės įspūdžiais.

Naktis rami, bet per trumpa. Nors labai gražu ir gera, bet tik viena praustuvė, todėl reikia anksti keltis. Bet tai smulkmena.

Ačiū Dievui ir visiems geriems žmonėms!

Juknaičiai–Rusnė

Tu – kaip gėlė – iš paukščio skrydžio!
Žinau, kodėl į Lietuvą kreipiuos...
Seni tėvai prie kaimo kryžiaus,
vargonai skamba vėl maldų namuose.
Aukšta gaida – miškų ošimo,
O Baltijos ramybė! O audra!
Tu palaima ir įkvėpimas...
kančių keliuos užuovėja tikra.
Darbais išgarsinta senolių,
Čia amžiais Vilniaus katedra stovės!..
Kas sugrąžins tą bočių šlovę?
Iš nuopuolio prikels – iš nevilties?.. (Alb. Slavickas)

Kas mus iš nuopuolio prikels – iš nevilties? – klausia poetas.

– Kristus, poete, prikels, tik Jis vienas čia turi galią!

Šiandien mūsų piligrimai ilgai ilgai stovi eilutėje išpažinties. Kodėl? Susitvenkė daug neaiškumų, mums dar nepažįstamų reiškinių iš dvasių pasaulio, todėl reikia aiškumo, reikia Dievo pagalbos. O šios parapijos klebonas Olijandas tam turi charizmą – dovaną atskirti dvasias. Jis jaunas, bet gyvena gilų vidinį gyvenimą. Žvelgiant į jo taurumą ir kilnumą, atsispindintį net išorėje, galima nujausti jį turint mistinių įžvalgų. Mūsų piligrimai, kad ir kokie kartais būna žemiški, bet puikiai atskiria tikrą kunigą nuo samdinio, na ir apgula jo klausyklą.

Kunigas Olijandas Jurevičius ir savo išore, ir vidumi kažkuo panašus į kun. Juozą Zdebskį. Vakar jam tariau:

– Kunige, jūsų laukia kryžius. Jūs panašus į kun. Juozą Zdebskį, kurio gyvenimu ypatingai buvo pašlovintas kryžius.

Į tai jis atsakė:

– O kad būčiau bent kiek į jį panašus.

Kun. Juozas šiandien darytų tą patį, ką ir šis, kilnusis kunigas, – jis kantriai sėdėtų klausykloje ir klausytų žmonių atsivėrimo, gydytų jų žaizdas.

Na ir dalia teko kunigėliui! Kažin ar jis buvo kada susidūręs su tokiais keistais reiškiniais, kuriuos mes patiriame kelionėje. Ilgai užsitęsė tos išpažintys, gal kokias tris valandas. Joms pasibaigus buvo šv. Mišios, kurių metu kun. Olijandas papasakojo Senojo Testamento Juozapo istoriją, apie jam tekusius išbandymus, apie tai, kaip jam visa išėjo į gera. Tuo ir mes buvome padrąsinti, kad nebijotume išorinių nemalonumų, tam tikrų smūgių: svarbiausia – vienybė su Dievu, o Dievas ras būdų, kaip saugiau vesti savo vaikus, nors siaustų tamsa ir pavojai:

Viešpats yra mano ganytojas, – man nieko netrūksta.
<...> Nors einu per tamsiausią slėnį,
nebijau jokio pavojaus,
nes Tu su manim.
Tavo ganytojo lazda ir vėzdas –
jie mane apgins.
<...> Tik gerumas ir ištikima meilė
lydės mane
per visas mano gyvenimo dienas (Ps 23,1.4.6).

Šv. Mišių metu į Kristaus auką jungėsi tikrai nuoširdūs maldavimai ir savęs atidavimas meilei ir atgailai, prašant ištvermės ir šviesos, ramybės ir aiškumo. Tai buvo jungtinė Dievo Tautos malda prašant gelbėti nuo pikto, gydyti mūsų visų vidines žaizdas, kad per jas negalėtų ateiti tamsos jėgos, bet kad jos Kristaus nuopelnų dėka taptų Prisikėlusiojo žaizdomis, kurioms piktasis jau neturi galios. Kaip svarbu atvirumas išpažintyje, nes visas mūsų žaizdas, gautas net su pačia prigimtimi, gali išgydyti ir nuo jų padarinių išvaduoti tik Jėzus. *Ateik, Viešpatie Jėzau! „Taip, aš veikiai ateinu!"* (Apr 22,20).

Po šv. Mišių gerasis klebonas, visa širdimi trokšdamas padėti vargšams piligrimams, puolamiems tamsos galybės, meldžiasi egzortų malda, įsakydamas šėtonui pasitraukti, tramdydamas jo galią Jėzaus Kraujo ir Kryžiaus galia.

Paskui vyksta viešas Krikšto pažadų atnaujinimas. Mes atsižadame piktosios dvasios, jos darbų ir vilionių, atnaujiname tikėjimo išpažinimą ir pašlakstomi švęstu vandeniu. Po visų malonių srauto kyla Dievui dėkingumo malda.

Paskui kviečiami pusryčių. Vėl mumis rūpinasi gerosios moterys ir kunigas Olijandas.

Pastiprinę dvasią ir kūną, pradedame kelionę į *Rusnę. Kryžių* išneša klebonas Olijandas ir mūsų piligrimai. Stabtelėjame prie senelių globos namų durų, bet pabučiuoti *Kryžiaus* atėjo tik kelios senutės, kitos tik stebėjo pro langus.

Išeina nepažįstamasis Kristus... Jei žmonės Jį pažintų, veržte veržtųsi prie *Kryžiaus*, – klupdami, griūdami, bet veržtųsi.

Sudiev, kilnusis kunige Olijandai! Sek Kristaus ir kun. Juozo Zdebskio pėdomis. Nebijok kryžiaus, nes tai pats saugiausias ir patikimiausias kelias.

Lyja. Einame žvyrkeliu. Lietaus lašai plauna veidą, rankas. Kalbame *Rožinį*. Baigiasi gyvenvietė, prasideda apytuščiai laukai. Pučia jūrinis vėjas, nes jau netoli Kuršių marios ir Baltija. Niūrus, monotoniškas kelias, taip smarkiai lietui lyjant. Vieškelis siauras, dažnokai pravažiuoja automobiliai, vis reikia spaustis prie krašto. Pakelėje sustojame pasistiprinti. Skanaujame gervuoges! Namie taip nejauti uogų ir vaisių poreikio, o kelionėje prie jų traukte traukia. Nė pietų nenorėjau – gervuoges valgiau su duona.

Kadangi negalima nueiti anksčiau nustatyto laiko, o lietus nesiliauja, sulipame, susigrūdame į autobusą. Visi šlapi, net autobuso vidus rasoja. Susiglaudžiame, kai kam pavyksta

ir atsisėsti ant įvairių nešulių ir lagaminų. Tęsiame *Rožinio* maldą. Aš girdėjau tik pirmą antros dalies paslaptį ir *Rožinio* pabaigą, nes akių užuolaidos nusileido, ausų durelės užsidarė ir išskridau į sapnų karalystę... Tie, kurie nemiegojo, ištvermingai tęsė maldą iki galo. Būna tokių ekstazinių maldos valandėlių.

Išbyrėję iš tvankaus autobuso, einame toliau. Šiandien mūsų nesibaido arkliai, matyt, padėjo egzortai Juknaičiuose...

Tiltas per *Atmatą*. Tai vyriausia Nemuno deltos šaka. Tiltas gaubtas virš tekančios upės. Už jos jau Rusnės miestelis. Žmonės gatvėse gana palankūs, šypsosi, pamojuoja, o kiti prisijungia prie eisenos. Žmonių palankumas – tarsi laiminimui ištiestos rankos. Jaučiamas kažkoks ypatingas, vidinis žmonių ir gamtos džiaugsmas.

Ateiname į koplyčią, įrengtą seniūnijoje. Bažnyčios Rusnės tikintieji katalikai neturi. Anksčiau melsdavosi evangelikų liuteronų bažnyčioje, bet dabar nepriima. Gal ir gerai!

> *1541 m. Rusnės katalikų bažnyčia tapo liuteroniška. Visi Rusnės salos gyventojai turėjo tapti evangelikais liuteronais, nes tada veikė dėsnis: kieno valdžia ir jėga, to ir tikėjimas ar ideologija. Tad suprantama, kad iš Rusnės katalikų buvo paimti maldos namai, o jie patys, nori nenori, paversti evangelikais liuteronais.* (*Rusnės sala.* Red. K. Banys. 1998)

Taigi mes koplyčioje. Atvyksta Šilutės bažnyčios vikaras. Jis aukoja šv. Mišias *Kryžiaus kelio* intencija. Šv. Mišios aukojamos Nemuno saloje. Kaip nuostabu! Tegul iš Tavo žaizdų, Jėzau, tekantis Kraujas Nemunu apkabina ir nuplauna Lietuvą. Dieve, ačiū Tau už Tėvynę, už Nemuną, už šv. Mišių auką, kurioje liko įjungta mūsų 76-oji kelionės diena.

Po šv. Mišių einame į internatinę mokyklą, kur nakvosime. Visi kviečiami į valgyklą. Čia mūsų laukia valgyklos staliukai, prie kurių susėdame po 4–5 žmones. Mokytojas

Blekertas taria nuoširdų sveikinimo žodį, padėkoja už atvykimą, linki Dievo palaimos baigiant kelionę. Gaila, kad neužsirašiau jo žodžių.

Čia mus vaišina karšto rūkymo karšiu – galime valgyti kiek telpa. Sotinamės karštu kugeliu su grietine, sumuštiniais, obuolių sultimis, arbata. Taip miela tarp šių gerųjų Rusnės gyventojų! Iš visos širdies ačiū jums!

Nakvynei pasirenkame kas kur nori: mokyklos salėje, plačiame koridoriuje, keliuose kabinetuose arba valgykloje. Vietos ganėtinai, tad ir miegas geresnis. Vakarinėje maldoje belieka dėkoti Apvaizdai už rūpinimąsi mumis, atsiprašyti už klaidas, silpnybes ir melsti atleidimo, o paskui ramiai užmigti ant gerųjų Tėvo Rankų.

Bet... ne visiems piligrimams šis vakaras ramus: kai kas labai blaškosi, neranda vietos, nes vidus, buvęs užliūliuotas, sujudo, subangavo... Belieka nusižeminus prašyti:

– Viešpatie, išgydyk mus! Išvaduok mus nuo demono pavergimo! Neleisk jam tyčiotis iš savo kūrinių.

77-oji diena [494–502] *Liepos 20 d.*

Rusnė–Šilutė

Rusnės praeitis ir vardo kilmė apipinta legendomis ir padavimais. Vienas jų pasakoja, kad Kuršių mariose, priešais Atmatos upės žiotis, kadaise riogsojusi Perkūnkalvės sala. Joje buvusi šventykla, degusi šventoji ugnis. Tos ugnies rusenimas buvęs matomas labai toli. Iš čia ir Rusnės pavadinimas... Plečiantis Nemuno deltai, Perkūnkalvė įaugo į deltos krantą ir tapo Rusnės salos dalimi.

Bronius Kviklys enciklopedijoje „Mūsų Lietuva" (Čikaga, 1968) apie salos bei gyvenvietės pavadinimo atsiradimą rašo: „Nemuno žemupio vardas Rusnė yra labai senas; jis susijęs su žodžiu „rusenti" – lėtai tekėti. Pirmą kartą šis vardas paminėtas Klaudijaus Ptolemėjo (98–168 m. po Kr.) žemėlapyje. Senovės indų kalbos žodis „rusati" reiškia pilti, lieti. Tai dar labiau patvirtina Rusnės vardo senumą.

1328 m. Rusnė buvo Kryžiuočių ordino žinioje. 1919 m. Klaipėdos kraštas buvo atskirtas nuo Vokietijos ir pavestas laikinai valdyti Prancūzijai. Rusnė turėjo paklusti prancūzų administracijai. Jų tikslas buvo Lietuvos Rusnę perduoti lenkams. 1923 01 15 vietos gyventojai lietuvininkai ir savanoriai iš Lietuvos sužlugdė prancūzų ir lenkų kėslus.

1939 m. hitlerinė Vokietija ultimatumu privertė Lietuvą pasirašyti sutartį dėl Klaipėdos krašto užgrobimo. 1944 m. vokiečius okupantus Rusnėje pakeitė sovietiniai atėjūnai".

***Rusnės gyventojai**. Manoma, kad žiloje senovėje Rusnės saloje ir jos apylinkėse, esančiose arčiau Kuršių marių, gyveno kuršiai. Ilgainiui, istorinių audrų veikiami, jie susiliejo su kitais aisčiais, skalviais, prūsais, žemaičiais ir buvo vadinami Prūsijos lietuviais, arba lietuvininkais.*

Šiuo metu saloje gyvena vos keli ar keliolika čia gimusių ir augusių lietuvininkų ir vokiečių. 1944 m. didelė dauguma rusniškių, bėgdami nuo bolševikinio teroro, pasitraukė į Vakarus, kiti buvo prievarta išvaryti iš gimtinių, pateko į kalėjimus, Sibiro tremtį. 1958 m. buvusio Klaipėdos krašto gyventojams buvo leista emigruoti į Vokietiją. Beveik visi vietiniai Rusnės gyventojai ten ir išvažiavo. Atsiradusią tuštumą užpildė atvykusieji iš kitų Lietuvos vietovių bei kraštų.

Rusnės sala – Nemuno deltos regioninio parko dalis, pasižyminti biotipų įvairove. Tai vienintelis toks gamtinis kompleksas Lietuvoje ir Baltijos jūros regione. Per Nemuno deltos regioninį parką eina Arktikos–Europos–Rytų Afrikos paukščių migracijos keliai. (*Rusnės sala.* Red. K. Banys. 1998)

Prasideda, Viešpatie, dar viena Tavo laiminama diena. Šį rytą šv. Mišių nėra, bus vakare Šilutėje.

$9^{\underline{00}}$ val. visi iš savo „miegamųjų" susirenkame į valgyklą. Čia gerosios moterys (Birutė, Kotryna, Albina ir Olė) parengia stalą. Labai uoliai ir paslaugiai tarnauja mums zakristijonas Juozas Dimša ir Stasys Toleikis. Dievuli, Tu jiems atlygink savąja palaima.

Pasėdėki, Viešpatie,
už mano stalo
šio ryto tyloje...

Aš ruošiu mums arbatą
ir, jausdami artumą,
mes šypsomės.
Ir šis bežodis pokalbis
bus mano
rytmečio malda (Violeta Vilbik).

Po pusryčių – išvyka į muziejų. Vadovas – žemės ūkio mokslų daktaras Kazimieras Banys. Jis taip įdomiai ir išsamiai pasakoja, pradėjęs nuo restauruojamos liuteronų bažnyčios (senovėje ji buvo katalikų). Paskui sustojame ant Pakalnės upės tilto, iš kur matyti keturių Nemuno deltos šakų – *Atmatos, Skirvytės, Pakalnės* ir *Rusnės* – santaka. Tolumoje Karaliaučius. Tai yra labai unikalaus gamtinio kraštovaizdžio vieta Lietuvoje.

Paskui, kaip žąsiukai, vorele einame per gražią, žalią pievą į etnografinį muziejų, buvusią žvejojančių ūkininkų Kalvelių sodybą (200–300 m. senumo: 1997 m. etnografinė sodyba – muziejus pradėjo veikti). Trobesiai dengti švendrėmis, viduje unikalūs buities, žemės ūkio, bitininkystės ir kiti rakandai. Lovos medinės, gana trumpos, paklotos kvietiniais šiaudais. Muziejuje esantys rakandai, eksponatai nukelia į XIX–XX a. vietos gyventojų, daugiausiai Prūsijos lietuvių, buitį. Nueiname ir į klojimą, kur vyksta įvairūs liaudies teatro renginiai. Matome sodnelyje ir šiaudinius bičių avilius.

Atsisveikinę su nuoširdžiuoju palydovu K. Baniu, sugrįžtame į koplytėlę. Pasimeldę išeiname giedodami į šiandienos trumpą 10 km kelionę Šilutėn. Ant tilto per Atmatą į *Kryžiaus kelionę* įsijungia viena mano buvusių Aukštadvario studenčių – Vidutė.

Einant giedančiai procesijai per Rusnę, žmonės žiūri pro langus, mojuoja, pardavėjos stovi parduotuvių tarpduryje. Jokių replikų, vien tik palankūs arba nesusivokiantys

žvilgsniai. Buvo ir nustebusių žmonių. Kas gi čia vyksta? Ką tai reiškia? Kam spėjame, paaiškiname, kam nespėjame, supras pamąstę ir patys.

Pietūs Žalgirių miško botaninėje pelkėje. Tai bent pelkė! Žolė žmogaus ūgio, įvairiausi baltažiedžiai vijokliai lipa krūmais ir medeliais, daugybė mažų gėlyčių; čia ir laukinės kalijos, ir akivarai su bebrų karalyste, ir daug nematytų, neregėtų grožybių. Miniatiūrinis atogražų miškas.

Šioje pelkėje gyventa žmonių, jie čia pradėjo kurtis 1835 m. Gaudavo po 3–4 ha pelkynės ir joje įsikurdavo. Augino bulves. Durpėje jos itin gerai derėjo. Arklius žmonės audavo specialiais plačiais batais ir bulves veždavo per pelkę į kelią, o toliau į Klaipėdą parduoti. Dar ir dabar šioje pelkėje yra pavienių gyventojų.

Neilgai galime džiaugtis šiuo unikaliu savitu grožiu, reikia eiti. O įdomu būtų šioje pelkėje ilgiau pakeliauti, pasidžiaugti nuostabiąja Viešpaties kūryba!

Šilutė. Giedodami einame miesto gatvėmis. Visur daug žmonių. Vieni atsako į mūsų sveikinimus, kiti ne.

Praeiname liuteronų bažnyčią, netrukus pamatome raudonų plytų, raudonu stogu, vienbokštę katalikų bažnyčią. Prie bažnyčios daugybė žmonių, pasitikti atėjo visa bažnytinė procesija, keli kunigai. Pasisveikinusios abi procesijos susilieja ir einame visi gatve bažnyčios link. Skamba varpai. Atrodo kaip Velykų rytas. Viešpatie, tai Tavo *Kryžiaus triumfas*!

Įžengiame į *Šv. Kryžiaus* bažnyčią. Bažnyčia skendi gėlėse. Visi altoriai išpuošti lelijomis. *Kryžius Keliauninkas* atsistoja į tikrą gėlyną: iš šonų dvi didžiulės vazos, pilnos rausvų lelijų, *Kryžiaus* papėdėje didelė vaza, pilna gelsvų lelijų, kitose vazose raudonos begonijos, ciklamenai. Didysis altorius

išpuoštas baltomis lelijomis. *Mano Mylimasis ganosi tarp lelijų* (Gg 6,3).

Šv. Mišias koncelebruoja trys kunigai, vadovauja dek. kleb. Jonas Bučinskas. Žmonių pilnutėlė bažnyčia.

Klebono žodis:

Sveikinu visus Jubiliejinio žygio dalyvius, taip ištvermingai baigiančius Jubiliejinį Kryžiaus žygį aplink Lietuvą. Matant jus prieš akis, širdis neatlaiko. Trūksta žodžių džiaugsmui.

Norėčiau pratęsti šią kelionę mąstymu apie maldą, nes tai maldos kelionė. Kodėl mes keliaujame su malda lūpose ir širdyse?

Kas yra malda? – Pokalbis su Dievu. Bet tai nėra tikslus apibūdinimas.

Žmogus maldoje prašo 1)nuodėmių atleidimo, 2) įvairių malonių.

Prašymo malda apima visą mūsų gyvenimą. Bet reikia, kad per maldą žmogus pakiltų į Viešpatį. Dėkojimo malda – žmogaus atsakas į Dievo meilę. Prašymo ir dėkojimo maldos apima žmogaus gyvenimą. Tai būsena elgetos, leidžiančio Dievui save apdovanoti.

Dievo garbinimas – esminis maldos elementas. Garbinti – pripažinti Dievo visagalybę. Visuomet melstis – visuomet išpažinti, kad priklausome Dievui. Kartu su šv. Pranciškumi sakykime: „Mano Dievas ir viskas mano!"

Tai prasmingiausias išpažinimas, kad mes priklausome Dievui.

Melskimės nusižeminę ir ištvermingai. Evangelijoje aprašoma, kad Jėzus kartais nesiskubindavo išklausyti.

Prašykime ištvermingai tikėjimo sau, netikintiems broliams ir sesėms. Jėzus tvirtino: „Prašykite ir gausite; ieškokite ir rasite; belskite ir bus jums atidaryta."

Šv. Komuniją priėmė daugelis žmonių. Tai tikri Jubiliejiniai atlaidai. Duok, Dievuli, kad kuo daugiau širdžių atšiltų ir nubustų Gyvenimui.

Po šv. Mišių palaiminimo mes pasveikiname gausiai susirinkusius žmones, dėkodami ir linkėdami, kad žmonių širdys atsivertų Kristui, kad Jis ir jose skendėtų tarp gėlių. Tik tada Lietuva pakils, tik tada uždainuos.

Vakarienės kviečiami į kleboniją. Mūsų šeima apie 70 žmonių. Bet padengta tiek stalų, kad visiems užtenka vietos. Stalai parengti estetiškai, dega žvakės, serviruota kaip vestuvininkams, priruošta visokiausių gėrybių, triūsia net 7 moterys (Regina, Alma, Aldona, Albina, Janina, Salomėja ir Marija). Bėgioja sušilusios, suplukusios. Nelengva pamaitinti tokią šeimyną, bet jas gerumas tvirtina. Tokios mielos, lyg mamos. Apetitu piligrimai nesiskundžia. Pasistiprinę, giesme dėkojame šeimininkėms. Telaimina ir amžinomis vertybėmis teatlygina jums maloningasis Viešpats. Kokia gerumo upė vilnija aplink Lietuvą, prasidėjusi mažutėmis ištakomis gegužės 5-ąją Nidoje!

Nakvynė – vaikų sanatorijoje, trečio aukšto dviejose salėse ir gana patogiame koridoriuje.

Ir ši naktis kai kam labai nerami ir tamsi. Duok, Dieve, kad mes praregėtume, kad įstengtume *Vieną Dievą tegarbinti ir jam vienam tetarnauti!*

Toli toli – pro Viešpaties iškeltą pirštą
Aš išganingąją oazę vis regiu,
Kurioj blogi darbai ir juodos mintys miršta,
Kurioj negriežiama dantim ir nenuleidžiama akių.

(Alfredas Guščius)

Šilutė–Kintai

Rytas Šilutėje nuostabus. Susirenkame bažnyčioje, žmonių daug. Prieš šv. Mišias *Pulkim ant kelių* skamba taip kaip per atlaidus. Šv. Mišių koncelebruoti išeina penki kunigai.

Mes, kaip Viešpaties mažutėliai, panyrame šioje žmonių maldingumo ir gerumo jūroje ir kartu šloviname savo Tėvą paties Jėzaus Kristaus *Kryžiaus auka.* Tai mūsų *Vilties* ženklas, kad Dievas priima šį *Kryžiaus kelią,* kaip savo Sūnaus kelią. Mums belieka nuolankiai sakyti Tėvui:

Atleisk man, Viešpatie, ir būki ne teisėjas –
Iš Tavo teismo niekas neišeis teisus...
Kaip Tėvas, ranką ant silpnų pečių uždėjęs,
Išvesk mane, išvesk pro klystkelius visus
Tava kančia ir Tavo meile žydinčiais keliais...
Atleisk man, Viešpatie, atleisk. (Bernardas Brazdžionis)

Tikrąją atleidimo ir gausios *Meilės* dovanojimo pilnatvę mes gauname šv. Komunijoje, kurioje su Jėzumi tampame viena ir galime šlovinti Tėvą visos Lietuvos vardu. Bet vis tiek gelia širdį: Dievas mūsų Tautos nemylimas, išvarytas iš daugybės širdžių... Kurgi nueis tokia nudvasinta Tauta? Kokiu keliu pasuks? Tikriausiai neužteks šio *Kryžiaus kelio* aplink Lietuvą, – dar teks daug, oi daug mums eiti *Kryžiaus keliu,* kol atsivers akys...

Taip Tėve! Mes atiduodame Tau save, patikime save ir Lietuvą dangiškajai Motinai Marijai ir esame pasiryžę eiti toliau *Kryžiaus keliu,* kad išmelstume atleidimą sau ir Tėvynei, kad pradėtume laikytis Tavo įsakymų, kurių pirmasis: *Neturėk kitų dievų, tiktai mane vieną!* Mes matome, kur nuklajojo žmonija, pasidavusi subtiliajai stabmeldystei. Nereikia to ieškoti toli – tai mes turime savyje. O Viešpatie, gal šių dienų

dvasinė tamsa ir sumaištis yra tas rimbas, kuriuo valai savo šventovę?! Jei valai, vadinasi, ateis laikas, kai ji bus švari.

Valyk, Gerasis! Nors mums ir gelia širdį, bet valyk. Tegul vėl skamba džiūgavimo šūksniai perkeistoje, išvalytoje Tavo šventovėje. O, kad greičiau ateitų šitas laikas! Pagreitink jį, istorijos ir kūrinijos Viešpatie!

Po šv. Mišių, kur dalyvauja tiek daug žmonių, kur taip galingai skamba choristų giesmės ir adoruoja tautiniais drabužiais pasipuošęs jaunimas, mes visi Jėzaus palaiminami ir siunčiami užbaigti šito *Kryžiaus kelio* aplink Lietuvą.

Pusryčiai toje pačioje vietoje. Vėl mus stiprina gerieji žmonės, negailėdami nieko, vėl prigaminta įvairaus maisto – labai skanių pyragėlių, karštų patiekalų ir t.t. Vėl tarnauja gerosios moterys. Kol mes valgome, žmonės bažnyčioje meldžiasi. Susirinkę visi į bažnyčią, pašloviname Viešpatį ir išeiname. *Kryžių* neša trys kunigai, priekyje jaunimas, o paskui *Kryžių* – visi žmonės. Skambant varpams, tarsi per Velykas, einame Šilutės gatvėmis. Procesijai vadovauja klebonas Jonas Bučinskas. Jis kaip autoinspektorius visose sankryžose sustabdo eismą, kad galėtume laisvai eiti. Šitaip iškilmingai, skambant giesmėms ir maldoms, *Kryžius* apkeliauja aplinkui, laimindamas visą Šilutės miestą. Nuostabus klebono planas su *Kryžiumi* apeiti aplinkui visą miestą. Paskui mus išveda į kelią Kintų link. Žmonės gatvėse be galo palankūs, žino, kas čia vyksta (tai priklauso nuo klebono informacijos žmonėms). Nemažai žmonių palydi už miesto ribos. Čia mes atsisveikiname su garbiuoju dekanu Jonu Bučinsku, kunigais, jaunimu ir grįžtančiais žmonėmis. Keli dar lieka su mumis.

Vėl einame žvyrkeliu, vėl mus gaubia laukų, krūmų, pakelės neņdrių kvapas. Gamta čia savita, – tai Nemuno deltos regioninis parkas. Ilgą laiką, gal kokius 10 km, *Kryžių*

neša kun. Simo Maksvyčio Mama už savo vaikus. Kažin ką kalba Motinos širdis, taip nuoširdžiai nešant *Kryžių*? Dievas visada išklauso motinos maldą...

Eidami giedame *Kalnus*: nors čia kalnų nėra, bet jų pakankamai yra kiekvieno širdyje.

Pasigirsta balsas:
„Per dykumą tieskite Viešpačiui kelią!
Tyruose ištiesinkite mūsų Dievui vieškelį!
Kiekvienas slėnis tegu būna užpiltas,
kiekvienas kalnas bei kalva tebūna nukasta.
Uolėta žemė pavirs lyguma,
kalvotos apylinkės – slėniais.
Tada Viešpaties šlovė bus apreikšta!
Visa žmonija drauge ją išvys (Iz 40, 3–5).

Kad tik greičiau įvyktų kiekvieno, visos Tautos ir viso pasaulio išgelbėjimas, kad greičiau būtų antrasis Kristaus atėjimas, nes tik Jis vienas gali perkeisti ir atnaujinti pasaulį: *Kaip tvykstelėjęs žaibas nušviečia viską nuo vieno dangaus pakraščio iki kito, taip savo dieną pasirodys ir Žmogaus Sūnus* (Lk 17, 24).

Ateik, Žmogaus Sūnau, į mūsų tarpusavio santykius! Ateik, Žmogaus Sūnau, į mūsų Seimą, Vyriausybę ir atnešk čia savo pergalės ženklą – Kryžių, kad *aklieji praregėtų, raišieji vaikščiotų, raupsuotieji būtų apvalyti, kurtieji girdėtų, mirusieji prisikeltų, vargdieniams būtų skelbiama geroji Naujiena* (plg. Mt 11, 5).

Ateik, Žmogaus Sūnau, gelbėti savo Tautos! Nors mes *vertai kenčiame už savo darbus*, bet tik Tu vienas gali mus išvesti iš šėtono dykviečių į *vešlias ganyklas*, patikėtas Bažnyčiai.

Mes jau Nemuno deltos *Žemapelkėje*. Čia pietų pertrauka. Mūsų apie 70 žmonių. Reikia *dauginti duoną*. Nieko, ir mažesniu kiekiu galima pasistiprinti, – kiek trūks, pamaitins

Žemapelkės grožis. Na ir gražumėlis tos Žemapelkės! Žolė vos ne žmogaus ūgio, nuostabios beržų alėjos. Šonuose tikros pelkės (matyt, šie pėsčiųjų takai supilti), berželiai laibi, bet labai aukšti. Pelkės pakraščiuose daugybė laukinių kalijų ir šiaip visokių gėlių gėlelių. Vieškelio pakraščiuose auga aukštos nendrės, buožių burbuolės iškilusios ant dviejų trijų metrų aukščio stiebo. Skraido margaspalviai drugeliai, danguje šviečia saulė.

Viskas taip gražu, savita, nepatirta, nematyta... Rodos, tik džiaukis ir dėkok Dievui. Tačiau virš mūsų mažos bendruomenės tvenkiasi niūrus, tamsus debesis. Iš kur jis? – Iš gilumos išsiveržė į išorę. Yra žmonių, neturinčių vidinės ramybės ir harmonijos. Jie blaškosi, ieško kaltų, nesuvokdami, kad jokia išorinė jėga negali atimti ramybės: ramybę gali atimti tik tamsos jėga. *Kas ne su manimi, tas prieš mane; kas su manimi nerenka, tas barsto.*

Bet... Esame nuostabios šalies vaikai. Ir kam mums reikia svetimų dievų: astrologinių, ekstrasensinių, „saulės vaikų", „mėnulio vaikų". Kam mums reinkarnacijos mįslės, jei turime *Kryžių*, o ant jo Kristų, kuris pasakė: *Aš esu Kelias, Tiesa ir Gyvenimas!?* Nemeskime *Kelio* dėl takelio, nes galime iki ausų įklimpti, kaip ir šioje Žemapelkėje, jei neisime tikruoju taku, o pasuksime į pelkynus.

Jau signalas keliauti. Sudiev, paslaptingasis Lietuvos kampeli, pasilik giliai širdyje ir nesiliauk šaukęs vėl į čia sugrįžti, pabūti tavo slaptingame grožyje; susitikti su gerosiomis laumėmis, raistuose audžiančiomis rūko audinius ir jais užklojančiomis našlaičius; pasikalbėti su pelkių dvasia, viliojančia tankmėn; nueiti tavo labirintais iki *Ventės Rago*, pamatyti ten migruojančius paukščius, kartu su jais pakilti į svaiginamą aukštį ir iš ten apkabinti meile ir malda visą Lietuvą, visą pasaulį, Dangų ir Dievą; paskui kristi vėl žemėn gaivia Dan-

gaus rasa ar lietumi, kad sužydėtų visa žemė gėlėmis, kad apsivilktų *Grožiu, Tyrumu* ir *Meile*... Širdies dalelė liko Žemapelkėje, vadinasi, sugrįšiu.

Išėjus iš Žemapelkės, kairėje, netoli vieškelio, – gerų žmonių sodyba, kur išgėrėme visą bidoną skanaus šalto pieno, ką tik ištraukto iš šulinio. Mes taip norėjome gerti! Tai buvo ne tik duonos, bet ir pieno padauginimo stebuklas. Ačiū, gerieji žmonės! Teatlygina jums Dievas!

Kiemo pakraštyje žydi daugybė darželio ramunių. Tarytum daugybė mažų saulių nusileido žemėn ir džiugina žmogaus širdį. Eidami meldžiamės *Rožinio* malda. Žemapelkė bus nubarstyta *Sveika, Marija,* perliukais, bus prisodinta penkiolika nuostabių *Paslapčių.* Kai čia lankysis kiti žmonės, juos tikrai palies gerosios Motinos buvimas šalia.

Kokia didelė mums patikėta misija: aplink Lietuvą ne medžius sodinti, ne rugius, gėlių sėklas sėti, bet *Dievo Žodį,* kuris yra gyvas, nesurakinamas, laisvas ir vaisingas! Nenorėkime pavasarį sulaukti rudeninio derliaus. Vaisius galbūt pamatysime tik iš Amžinybės, bet dalis *Dievo Žodžio* sėklos tikrai kris į gerą dirvą ir duos vaisių.

Koks Tu nuostabus, Jėzau! Eini su mumis ir sėji... Duok, kad ir ši Žemapelkė taptų Rojumi, kur krykštautų vaikai, dideliais troškimų sparnais į aukštumas kiltų jaunystė ir džiūgautų vaisingo rudenio sulaukusi senatvė... Tau *nėra negalimų dalykų.* Padaryk, kad mūsų Lietuva *tik Tave vieną tegarbintų ir Tau vienam tetarnautų.* Tada ji bus Rojus. Tegul per kančią, per tamsą, netektis, klaidas ir žaizdas, – bet ne kur kitur, o į Tave vis veržtųsi ir pasiektų savąjį Prisikėlimą, ne išorinį, bet vidinį, esmišką Prisikėlimą. Juk Tu – *negalimų dalykų Dievas*!..

Kad ir kaip gražu, kad ir kaip mintys bėga nuo realybės, bet nuovargis daro savo: rodos, imsi ir užmigsi (o gal kiek ir

numingi eidamas). Kartais labai gyvai pajunti Marijos buvimą mūsų bendruomenėje. Mama visada ateina savo vaikams į pagalbą, ypač kai juos smarkiai, tiesiog įžūliai atakuoja nupuolę angelai. Marijai pavesta sutrinti šėtonui galvą. Didesnio jam pažeminimo nėra, kaip būti nugalėtam trapios, it žiedas, Mergaitės. Būti Dievo nugalėtam – dar nieko, bet Mergelės kulno?!.

Mama, būk su mumis, nes kai kuriems iš mūsų tikrai sunku ir baugu.

Kintai. Netoli *Ventės Ragas*, kur rudenį būriai paukščių startuoja prieš didžiąją kelionę. Ir mes, kaip paukščiai, jau rengiamės startui – nutūpti į ištiestas *Taikos Karalienės* rankas Klaipėdoje. Beliko keliauti tik dvi dienos.

Kintai! Koks įdomus pavadinimas. Pasaulyje irgi viskas kinta, viskas yra nuolatiniame judėjime. Čia pat ir Kuršių marios.

Einame nedidelio miestelio gatve. Čia nėra laukiančių būrių, nes tai labiau liuteroniškas kraštas. Vis tiek mielas, nes ir čia – mūsų Lietuva. Todėl kiekvienas išėjęs pasitikti žmogus ar žmogutis yra be galo brangus.

Matome įdomaus stiliaus bažnyčią: panašesnė į trobą nei bažnyčią, bet viršuje esantis kryžius žymi, jog tai šventovė. Čia buvusi liuteronų bažnyčia, nes ir vidus būdingas evangelikų liuteronų bažnyčiai. Aplinkui balkonai, sakykla, suolai. Centre vienas *Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo* altorius, yra ir tabernakulis, o jame Švenčiausiasis. Šioje bažnyčioje meldžiasi ir liuteronai. Tai ekumeninė bažnyčia.

Mus pasitinka *Saugų* parapijos klebonas Kęstutis Vainorius, – jis aptarnauja ir Kintų tikinčiuosius. Tai nuoširdus, paprastas, geras kunigas. Pasitinka ir būrelis katalikų. Čia aukojamos šv. Mišios ir Jėzuje pašventinama dar viena piligriminės kelionės diena, gana sunki tiek dvasine, tiek fizine prasme.

Bažnyčioje, kankinama miego, norėjau būti mažyte mergyte ir užmigti. Ką reiškia tokie troškimai? – Tai noras būti apsaugotai nuo pavojaus. Iš kurgi tyko pavojus? – Jis čia pat, tarp mūsų. Į kelionės pabaigą, visai nesidrovėdamas, lenda nelabasis, norėdamas atimti ramybę ir jėgas, norėdamas suardyti harmoniją. Bet čia labai reikšmingi drąsinantys Kristaus žodžiai: *Nebijok, mažasis būry, nes jūsų Tėvui patiko jums apreikšti savo paslaptis!* Taigi nebijokime! Dievas su mumis! *Jei Dievas su mumis, tai kas prieš mus?!* Kartu su Kristumi mes galim drąsiai tarti: *Eik šalin!..*

> *Šventajame pasireiškęs gėris nepanaikina blogio galimybės: žmogus iškilo taip aukštai šventume, nes būtų galėjęs tapti dideliu blogyje; jisai įveikė tą blogio jėgą, palenkdamas ją aukščiausiam Pradui, ir ta jėga tapo gėrio pagrindu* (Vladimiras Solovjovas).

Nieko nėra žemėje, ko reikėtų bijoti, išskyrus nuodėmę. Todėl ramiai susirenkame po šv. Mišių į netoliese esančius kultūros namus, kur kun. Kęstutis su keliomis parapijietėmis atneša mums maisto ir atsigerti. Mūsų keliauninkės prie scenos padengia stalą.

Netoliese yra liuteronų tikinčio jaunimo stovykla. Jų programoje šiandien koncertas. Pasilinksminimo vakaras surengtas ir vietiniam jaunimui. Ir mūsų jaunimėlis nori ten dalyvauti, bet paprašoma atsisakyti šio noro, kad, neduok Dieve, kas nors neatsitiktų – tada būtų dingstis kaltinti visus piligrimus ir menkinti šią kilnią jubiliejinę piligrimystę.

Jaunimas sutinka, visi ramiai ruošiamės poilsiui. Gerai, kad čia medinės grindys – patogiau miegoti. Tiesa, ir čia tik vienas praustuvas, teks bėgti į Kuršių marias arba ieškotis kokio tvenkinio. Nieko! Po dviejų dienų jau būsime Klaipėdoje.

Labanakt Jėzui ir Marijai! Labanakt visiems geriesiems draugams Danguje ir žemėje!

Kintai–Sakūčiai–Priekulė

Dievuli, jau priešpaskutinė *Kryžiaus kelionės* diena! Neatsitiktinai jinai yra šv. Magdalenos, didžiosios atgailautojos šventės dieną. Šiandien rytinių šv. Mišių metu ji bus suklupusi po Jėzaus Kryžiumi ir be žodžių bylos: *Man daug atleista, nes aš labai myliu!*

Šv. Mišias aukoja du kunigai: kun. Kęstutis Vainorius ir kun. Egidijus Arnašius. Egidijus mus taip nuoširdžiai priėmė Pikeliuose, paskui Mažeikiuose ir štai dabar jis vėl čia. Greitai Egidijus kaip misionierius išvyksta į Australiją – ten jis bus Melburno lietuvių klebonas. Žinau, kad labai jis ten laukiamas, bet galima nujausti, ką išgyvena jo jautri širdis šiomis paskutinėmis dienomis prieš išvykstant... Duonos kelias yra sunkus, bet ji veržiasi į šitą kelią, kad būtų žmonių valgoma. Ir Egidijus vyksta dalyti savęs kaip duonos tautiečiams.

Šv. Mišios netoli *Ventės Rago*, prie Kuršių marių, rodos, čia susitinka laikas ir Amžinybė. Čia Dangus lenkiasi iki žemės. Čia Jėzus perkeitimo metu tampa Duona, kad pamaitintų savo vaikus.

Po šv. Mišių – *Švč. Sakramento* pagarbinimas ir Juo palaiminimas. Jėzus palaimina, kad eitume ir liudytume, kad eitume ir neštume džiugią žinią: *Lietuva, tau prisiartino Dangaus karalystė!*

Po šv. Mišių einu pasisveikinti ir atsisveikinti su kun. Egidijumi. Tai nuoširdi ir graži valandėlė. Paskui kuklūs pusrytėliai. Su mumis ir klebonas Kęstutis, ir kelios geros parapijietės.

Susirinkę bažnyčioje pasivedame Švč. Motinos globai, pašloviname Viešpatį ir išeiname Priekulės link. *Kryžių* neša kleb. Kęstutis, lydi keli žmonės, netoliese (stovykloje) daug liuteronų jaunimo. Mes juos kviečiame įsijungti į *Kryžiaus*

kelią, bet jie atsisako, nes, girdi, stovyklos planas neleidžia. Dar nepribrendo laikas...

Netrukus atsisveikiname su klebonu Kęstučiu bei parapiječiais ir jau mažesnis būrelis einame pirmyn. Šiandien visos maldos – giedamas *Rožinis,* litanija ir kitos – skiriamos Marijai. Šitaip giedodami, glostomi Kuršmarių vėjo, pasiekiame Klaipėdos kanalą. Norėtume išsimaudyti, išsiskalbti, bet kanale drumzlinas vanduo. Kadangi pertrauka ilgoka, nubėgu į Miniją už 2 km. Kaip miela laukų platybėse: kairėje pusėje kanalas, dešinėje ganosi karvės, pavienės žmonių sodybos. Kanale žmonės žvejoja. Minija, miela kaip sesė, išprausė mano galvelę, vėjas sušukavo ir aš laiminga grįžau atgal. Dabar prie kanalo žaidžia mūsų vaikai – piligrimai, moterys skalbiasi drabužėlius, kitos pina ąžuolo lapų vainiką apvainikuoti *Kryžiui* (tai jau keturioliktas vainikas), dar kiti, grupelėmis susispietę, kalbasi arba meldžiasi. Kai apvainikuojamas ir papuošiamas *Kryžius,* einame toliau. Vėl skamba giesmės ir maldos.

Šiandien piligrimai daugiausiai telkiasi apie *Kryžių,* niekas nenori eiti gale, nes ten kažkas negero, keista įtampa. Baigę giedoti *Rožinį,* giedame *Švč. Mergelės Marijos* litaniją. Begiedant litaniją, staiga kaip su kardu man smogė per galvą baisus skausmas. Dar atsisukau pažiūrėti atgal ir pamačiau vieną iš ekstrasensių, įsmeigusią į mane akis. Skausmas veriantis, vos pakeliamas, linksta kojos, vos bepanešu savo kūną. Einu arčiau *Kryžiaus,* įsikimbu į Loretos ir Aloyzo parankę. Jie man padeda viskuo, ypač malda. Skausmas labai stiprus, apėmęs vieną pusę galvos.

Netoli Priekulės – dar viena poilsio valandėlė. Vakarėjanti saulė glosto savo šiltais spinduliais. Piligrimai susiskirstę būreliais: vieni gieda Marijai Magdalenai, kiti šnekučiuojasi, aš susiriečau į kamuoliuką po krūmu galvodama, kad žemelė padės. Nepadeda.

Skausmas nepakeliamas. Šaukiu Gintarą į pagalbą:

– Gintarėli, padėk man, neištversiu!

Pribėgęs Gintaras uždeda rankas ant galvos, susikaupęs meldžiasi, o man visai tamsu akyse. Netrukus ir Aloyzas atsiklaupia šalia, ir Elenutė, iš meilės ir prieraišumo puolusi ant žemės kryžiumi, meldžiasi, ir kiti piligrimai ant kranto meldžiasi... Ir ką? Skausmas rimsta, rimsta ir visai praeina. Kas tai? – Strėlė! Tikrai jau darosi įdomu! Kipšiukas sumanė žaidimą – šaudyti į tam tikrus taikinius. Bet jam prastoka, yra galinga pagalba – malda.

Kiek anksčiau mūsų dzūkelis *Albinas* skundėsi:

– Išbalansavo mane visiškai ta ekstrasensė. Būdavo, eina ir eina paskabinus in paranky, mislijau, kad nepaeina, va kū ji man padarė. Norėjau nueic lig galo, o dabar turiu grįžc namo.

Įdomus ir *Stasio* pasakymas:

– Einu pro ekstrasensę Vygą, staiga žybt kirtis per pakinklius, vos neatsisėdau. Na, šposus krečiat, demoniūkščiai! Einu nešti *Kryžiaus.* Benešant *Kryžių* kojos sustiprėjo.

Danutė:

– Man visai svaigsta galva, sukaustytas sprandas, nebėra jėgų. Kai tik aš einu nešti *Kryžiaus*, tuoj pat lekia ir viena iš ekstrasensių. Po tokio *Kryžiaus* nešimo su ja jaučiuosi išgręžta, o jinai sako: „Man labai gerai nešti *Kryžių* su tavimi". Jinai pasikrauna tikriausiai mano sąskaita.

Vaclovas:

– Nežinau, kas čia man darosi, jaučiuosi lyg puslitrį šnapso išgėręs, neišlaikau pusiausvyros, mėto į šonus.

– O tu nematei, kas buvo tau įsikabinęs į parankę, kai nešei susikaupęs vyskupo M. Valančiaus portretą?

– Ne, nemačiau. Aš jaučiau, kad įsikabino, bet taip meldžiausi, kad net nepažiūrėjau. Taigi... Aš gerai nesupratau, kas čia darosi, net per išpažintį pasakiau kunigui. Tikriausiai

man tas pats buvo einant iš Pučiakalnės į Kvetkus, kai aš visai nepajėgiau, nes buvau kaip girtas, bet ir tada nesupratau, kas atsitiko.

Onutė:

– Parvažiavom namo, gerai, kad mašiną vairavo kaimynas, aš visiškai neturėjau jėgų, buvo tiek silpna, kad aš tik gulėjau. Visa prasidėjo po to, kai ta ekstrasensė man vis plojo čia kažkur apie saulės rezginį.

Virgutė:

– Jau antra diena, kai man užblokavo smegenis. Esu kaip robotas – nei minčių, nei jausmų. Nieko. Tuščia. Man teko dvi naktis nakvoti šalia ekstrasensės Vygos. Ką ji man padarė, nieko nesuprantu, bet man labai bloga.

Taigi sugalvojo kipšiukas su mumis paeksperimentuoti. Matyt, jis nori, kad nenueitume į Klaipėdą. Nepavyks! Dievas už jį galingesnis.

Šlovindami Dievą ir Jo Švč. Motiną, įžengiame į *Priekulę*. Gatvėse daug palankių žmonių. Automobilių vairuotojai sustoja ir praleidžia eiseną, juose sėdintis vairuotojas ir kiti žmonės būna susimąstę. Praeinančio pro šalį Kristaus šešėlis tikrai paliečia jų širdis.

Jau bažnyčia. Pasitinka klebonas jubiliatas Liudas Serapinas ir gausus žmonių būrys, procesijos dalyviai. Klebonas, apšlakstęs švęstu vandeniu *Kryžių* ir mus, skambant giesmei *Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė*, veda visą eiseną į *Šv. Antano* garbei skirtą bažnyčią. Centre toks nuostabus *Švč. Trejybės* – mirštančio Jėzaus altorius. Mirštančio Jėzaus žvilgsnis pakeltas į Tėvą, Tėvas skausmo ekstazėje, vidury – Šventoji Dvasia. Po kryžiumi Marija, apaštalas Jonas ir raudanti Magdalena – trys žmonijos atstovai. Du gražūs angelėliai garbina *Švenčiausiąjį;* altorių gaubia paslaptinga šviesa, panaši į prieblandą.

Kadangi iki šv. Mišių dar yra laiko – klebonas klauso išpažinčių – galiu žmonėms, o jų prigužėjusi apypilnė bažnyčia, liudyti:

Gerieji žmonės, taip gausiai susirinkę pagerbti Jėzaus ir Marijos, keliaujančių mūsų kojomis aplink Lietuvą! Norime pasveikinti visų Kryžiaus kelio, arba Tikėjimo, Vilties ir Meilės žygio, dalyvių vardu. Ačiū, kad jūs su mumis, ačiū, kad pritariate šiai akcijai ir patys jungiatės į ją. Tai maldos ir atgailos kelionė prašant Dievo gailestingumo, Jo palaimos sau ir visai Lietuvai.

Šiandien 79-oji kelionės diena ir šventosios Magdalenos šventė. Šios moters meilei buvo ištarti gražiausi Evangelijos žodžiai: „Atleidžiamos jos gausios nuodėmės, nes ji labai pamilo".

Turėkime nuolankią viltį, kad ir mūsų nuodėmingų, silpnų, Jėzų ir Mariją lydinčių, Jo Kryžių nešančių žmonių būreliui bus ištarti panašūs žodžiai. Sąlyga – „...labai pamilo!" Prieš 79-ias dienas šie žmonės, patikėję negalimų dalykų Dievu, iškeliavo. Dievo dosnumas nepralenkiamas. Jis pats keliavo savo Tautos priekyje, teikdamas keliaujantiesiems ir Kryžių sutinkantiesiems savo palaimą.

Brangieji, šios dienos – šv. Magdalenos – pavyzdžio skatinami, atiduokime savo nuodėmes Kristui. Tik Jis vienas turi galią mūsų nuodėmes paversti „laimingomis kaltėmis". (O felix culpa! – šaukė šv. Augustinas.) Įsileiskime į gyvenimą Kristų, ir viskas ims keistis. Prisikels mūsų suvargusi, nuodėmių dusinama Lietuva. Kelkimės, broliai ir sesės! Kelkimės iš nuodėmės gėdos, iš neapykantos ir eikime pas Tėvą. Eikime, kaip ėjo Magdalena: nusižeminę, sugrudusia širdimi, pasitikėdami. Jėzus pakeitė Magdaleną taip, kad ji tapo Jo Prisikėlimo apaštale. Ji pir-

moji pamatė Prisikėlusįjį ir gavo siuntimą: Eik pas mano brolius ir pasakyk jiems: „Aš žengiu pas savo Tėvą ir jūsų Tėvą, pas savo Dievą ir jūsų Dievą" (Jn 20,17).

Ir šitas silpnų, nuodėmingų žmonių būrelis gavo siuntimą: „Eikite ir liudykite mane! Eikite ir maldos bei atgailos žygiu skelbkite Tikėjimą, Viltį ir Meilę! Eikite ir skelbkite, kad Dievas nori išgelbėti Lietuvą, Jos pasigailėdamas! Eikite ir liudykite žmonėms, kad Dievas yra Meilė!"

Ta liudijimo kelionė nusitęsė į 1800 km ilgį. Rytoj šitas žygis baigiasi – šiandien priešpaskutinė diena. Mes matėme gerąją Lietuvą – tą nematomą, skriaudžiamą, bet meilės nepraradusią mūsų Tėvynę. Didžiausias stebuklas – susitikti jus, gerieji žmonės, pamatyti riedančias ašaras ir tą spinduliuojantį dvasinį aristokratiškumą jūsų akyse. Nesidrovėkime ašarų! Jei yra drauge su Švč. Motina po kryžiumi verkiančių motinų, tėvų, – nepražus ir jų vaikai. Jei yra verkiančių dėl Lietuvos, – nežus Lietuva. Dievas tas ašaras surinks ir suvienys su Jėzaus Krauju, su Švč. Motinos ir Magdalenos ašaromis, ir jos nuplaus mūsų Tautos baisių nuodėmių gėdą.

Sugrįžkime, sugrįžkime į laukiančio, mus pasitikti bėgančio Tėvo glėbį! Jis nori mums atleisti, – priimkime atleidimą.

Ryžkimės! Mylėkime! Geresnio linkėjimo nesugalvosime už tą, kuris išplaukė iš Dievo–Žmogaus Širdies: „Vaikeliai, mylėkite vienas kitą!" Kryžiaus žygio planą Viešpats sužadino žemaičių širdyse. Su Kristaus vėliava vienykimės, žemaičiai, lietuviai ir visi Lietuvos žmonės!

Po savo vėliava mane Jis šaukia
Kovoti, dirbti, pergalę laimėt!
Kely – erškėčiai, skausmo kryžiai laukia,
Galbūt patyčios, paniekos dėmė...

Bet Jis drąsuolių ieško – ne bailių,
Tik drąsūs žengs karališku keliu! (Lacrima)

Netrukus bus aukojamos šv. Mišios. Jėzus pažymės savo Švč. Krauju šią kelionę ir mūsų pasiryžimus. Ji turės dieviškumo žymę. Iš čia ir plaukia šios kelionės vaisingumas. Pats Jėzus mums pasakė: „Be manęs jūs nieko negalite, bet su manimi – viską!"

Ir mes, šio Kryžiaus žygio dalyviai, labiausiai reikalingi atperkamosios Jėzaus aukos vaisių, išgirskime Jėzaus žodžius: „Atleidžiamos jos gausios nuodėmės, nes ji labai pamilo!" Dievo laiminami, rytoj mes būsime Klaipėdoje. Tegul Dievas saugoja mus nuo puikybės! Kai pajusime žmonių pagarbą, išgirsime jų džiūgavimą, prisiminkime Jėzaus žodžius: „Kai būsite padarę visa, kas jums paliepta, sakykite: „Esame nenaudingi tarnai".

Tik Jam, mūsų Gelbėtojui Jėzui, ir Jo Švč. Motinai teskamba iš mūsų ir visų laukiančiųjų krūtinių: „Garbė Jėzui Kristui ir mūsų Švenčiausiai Motinai Marijai!" Per amžius! Amen.

Šv. Mišios aukojamos su didele meile. Senelio kunigo veidas spinduliuoja tokiu gerumu, lyg mes būtume tikri jo vaikai, sugrįžę po ilgos kelionės. Meilė daro stebuklus: ji vienu akimirksniu įsūnija, įdukrina iki šiol nepažįstamus žmones.

Po Evangelijos klebonas taria nuoširdų žodį piligrimams ir susirinkusiems parapijiečiams:

Didelis pasišventimas su Kryžiumi ant pečių eiti aplink Lietuvą, kad būtų jai atleista. Kristaus kančia – mūsų išgelbėjimas. Šis žygis prisideda prie mistinio Kristaus Kūno – Bažnyčios kančios.

50 metų Lietuva buvo blaškoma taip, kaip jūreiviai sudužus laivui gelbstisi valtelėje. Naktis. Tamsu. Kompasas parodytų kryptį, bet jie turi tik vieną degtuką. Jūrei-

viai susispiečia ratu, vieno ranka atsargiai įžiebia degtuką. Džiaugsmas! Blyškioje šviesoje kompaso rodyklė parodo šiaurės kryptį. Mes išgelbėti! Turime šviesą ir matome kompaso rodyklę.

Ir jūs, keliaudami Lietuvos paribiais, esate kaip tas degtukas, kuris gali uždegti Dievo meilės ugnį. Mūsų gyvenimo tikslas, Dieve, Tavo Valia. Kaip Magdalena, palikime savo gyvenimo nuodėmes ir, kaip ji, sekime paskui Jėzų iki Golgotos. Jėzaus atperkamoji galia begalinė. Pasitikėkime Jėzumi ir tie, kurie buvome pasmerkti ar prakeikti. Dievui nėra negalimų dalykų. Kaip gerasis nusikaltėlis pralenkė kitus, tiesiog užgrobdamas Dangų, taip ir mes darykime.

Mylėkime Dievą kaip Magdalena, o su geruoju nusikaltėliu išgirskime: „Šiandien su manimi būsi Rojuje!"

Dėkoju už atneštą pamaldumo dvasią. Linkiu jums šv. Pranciškaus laimės. Kokios? Brolis Pranciškus paklausė Leoną:

– Kas yra laimė?

– Mokėti visas kalbas, – atsakė brolis Leonas, – tada galėsime Evangeliją skelbti visoms tautoms.

– Ne, broli, ne ta, – atsakė Pranciškus.

– Didžiausia laimė – stebuklus daryti.

– Ne!

– Tai kas gi?

– Broli Leonai, štai mes grįšime iš misijų darbo sušalę, sulyti, išalkę ir pervargę, belsimės į duris, o durininkas šiurkščiai paklaus: „Kas jūs esate?" „Tai aš, brolis Pranciškus, ir Leonas", – atsakysime. „Aš jūsų nepažįstu", – atsakys jis ir dar išėjęs apkuls, išmes už vartų. Jei ir tada mes neprarasime kantrybės, su meile priimsime pažeminimą, tada, broli Leonai, ir bus didžiausia laimė!

Paaukokite jūs savo kelionės vargus už žaizdotą Kristaus Bažnyčią. Visą nuovargį sudėkite į Marijos rankas, kad Ji nunešty Tėvui, kad būty džiaugsmas dangaus Tėvui ir visai Lietuvai. Amen.

Po tokio viltingo ir nuoširdaus pamokslo ištirpsta visos nuoskaudos, patirtos kelyje, pasilieka tik meilė ir atleidimas. Jie vienovėje su Jėzaus auka pakyla į Tėvo prieglobstį. Kaip gera visiems atleisti, visus mylėti, nė vieno žmogaus nelaikyti savo priešu, nes tokių ir nėra, – yra tik nelaimingų, piktojo kamuojamų žmonių, kuriems reikalingas vidinis išgydymas ir išvadavimas... Gerasis Išganytojau, esąs čia šv. Mišių aukos paslaptyje, gelbėk Lietuvą iš naujosios stabmeldystės!

Po šv. Mišių palaiminimo, padėkoję Dievuliui už šią ypatingą *šv. Magdalenos dieną* ir gausias malones, susirenkame internatinės mokyklos valgykloje. Ten jau laukia mums rūpestingai parengta vakarienė, – tiek visokiausių gėrybių! Didelė dabar mūsų šeima, apie 90 žmonių, nes atvyko nemažai iš Klaipėdos ir kitų vietovių. Tai tikras duonos padauginimo stebuklas, vykstantis žmonių gerumo dėka.

Pavalgę dėkojame Dievui ir rūpestingiems žmonėms. Nakvynė toje pačioje mokykloje. Čia suremontuotos patalpos, kambariuose paruošta apie 60 miegojimo vietų: ištiesti čiužiniai, apdengti paklodėmis, pagalvėlė, antklodė. Viename kambaryje 6–8 vietos. Mokyklos direktorius Antanas Morkeliūnas jau prieš mėnesį ėmė rengtis mūsų priėmimui. Rūpintis paskirti žmonės: direktoriaus pavaduotoja Violeta, tikybos mokytojos Regina ir Onutė, budėtoja Elytė. Virtuvėje prakaitavo ir gamino maistą šiai didelei šeimynai Rima, Janina ir Rasa. Telaimina Dievas dosnųjį kleboną jubiliatą Liudą Serapiną, visus mumis besirūpinančius žmones ir dovanoja jiems Malonės pilnatvę, tyrą gyvenimo džiaugsmą.

Kai įsikūrėme, Aloyzas (Vilniaus *Marijos legiono* narys) tarė:

– Na, ką gi? Šį vakarą reikia ypatingai melstis, prašyti mums visiems Marijos pagalbos ir apsaugos prieš visus esamus ir galimus demono puolimus.

Pasiėmė stebuklingo aliejaus, parvežto iš Italijos, – ten Marijos statula, išdrožta iš alyvmedžio, „prakaituoja" – rasoja aliejumi. Šis aliejus yra stebuklingas. Mes meldžiamės, paskui Aloyzas juo tepa mums kaktas, miego arterijos sritį ir rankas.

Šitaip melsdamasis ir tepdamas piligrimus Marijos *Alyvų šakelės* stebuklinguoju aliejumi, brolis Aloyzas darbavosi iki vėlyvo vakaro. Ruošiamės atakai. Marija su mumis! Jėzus ir Jo angelai su mumis!

80-oji diena [518–534] *Liepos 23 d.*

Priekulė–Klaipėda

Atėjo vakaras ir išaušo rytas, 80-oji diena (plg. Pr 1, 5). Tėve, štai jau ir paskutinė kelionės diena! Šloviname Tave už begalinę *Meilę,* pasireiškusią tiesiog motinišku rūpestingumu ir gerumu. Tu mumis rūpinaisi per žmones: sutikdavai, maitinai, migdei, lydėjai; apsupai gamtos grožiu, banguojančių javų laukais, žydinčiomis laukų ir pievų gėlėmis, trapių aguonėlių liepsnelėmis, liepų, grikių ir rapsų žiedų kvapais, gaiviu ežerų, tvenkinių, kūdrų ir upių vandeniu, plovusiu kelionės dulkes ir drabužius; džiuginai vyturėlių, varnėnų, lakštingalų ir kitų paukštelių giesmėmis; drąsinai kelionės draugų gerumu, nuoširdumu, savitarpio pagalba.

- Visada buvo pasirengę padėti silpnesniam Henrikas, Gintaras, Leonas, Aloyzas, Stasys ir kiti.
- Net nakties poilsiui kiekvienas turėdavome be galo nuoširdžius žmones, kurie ir sudarė kelionės metu

šeimos mikroklimatą. Tai Stasytė, Levutė, Janytė R., Danutė ir kiti.

- Visuomet mielai patarnaudavo silpnesniems, nunešdavo maišus su patalyne į autobusą ar iš autobuso gerieji piligrimai Antanas, Vaclovas.
- Savo motiniškumu pirmavo Aldutė iš Vilniaus, Janytė, palangiškė Irutė, Valerija. Aldutė tapo tarsi tikra didelės šeimos mama – jos širdyje tilpo visi, ji rūpinosi pačiais mažiausiais broliais, seserimis. Taip ir girdisi jos mielas balsas: „Gal citrinutės su medum, kad balsas atsigautų? Gal nori atsigerti? Gal...?"
- Dėkojame Tau, Tėve, už kilnųjį Vygantą, kupiną meilės kiekvienam sutiktam žmogui. Jam jėgų teikė *Tikėjimas, Viltis* ir *Meilė*. Šias dovanas jis dalijo sutiktiems žmonėms ir mažosios *Kryžiaus* bendruomenės broliams sesėms. Jis visuomet pasirinkdavo pačią prasčiausią vietelę nakvynei, nereikalavo sau jokio dėmesio, ėjo kupinas Dievo Dvasios ir ja su visais dalijosi.
- Dėkojame Tau, Tėve, už tykiąsias atgailautojas Virgutę, Viktoriją, Magdutę ir kitas, apie šitiek bažnyčių apėjusias keliais ir visada išlikusias mielas ir paprastas.
- Dėkojame už kilnų senelį (77 m.) Karolį, tiek pasninkavusį, keliaujantį kantriai ir ištvermingai pūslėtomis kojomis ir niekad nedejuojantį.
- Už mielą, motinišką Aldoną ir Birutes iš Klaipėdos; už vilnietę Staselę, visoje kelionėje turėjusią asmeninio apaštalavimo charizmą ir veikusią pagal ją. Kiek jai tekdavo išklausyti gerų, blogų, net piktų išpažinčių. Visos paskendo jos tylioje, kenčiančioje, bet meilės kupinoje širdyje; už skausmų var-

ginamą, bet ištvėrusią kelionėje Adelę, Laimutę ir kelionės nebaigusią Elvyrą; už prisiekusias(-ius) *Kryžiaus* nešėjas(-us) Salomėją, Birutę, Virgutę, Leonardą, Mindaugėlį, Albiną, Antanėlį ir kitus; už tiek *gyvųjų Rožančių* aplink Lietuvą išplatinusią Janiną iš Klaipėdos.

- Už mūsų kantrųjį, be galo ištvermingą, taikų ir paslaugų vairuotoją Arūną Rumšą. Tai tikras stebuklas, kad jis ištvėrė tokioje ilgoje kelionėje su šitiek žmonių, turinčių savo specifinį charakterį, turinčių ne tik sparnus, bet ir ragus.
- Už visoms maldoms ir giesmėms vadovavusius Gintarą, Leoną, Stasytę ir Virgutę. Malda buvo mūsų sparnai, o *Kryžius* vienijo tokius skirtingus, unikalius, originalius žmones. Tai buvo mūsų mažąją bendruomenę jungianti grandis (kartais ir grandinė).

Taigi grupę vienijo *Kryžius*, malda, meilė ir drausmė. Nelengva tai buvo bendruomenė. Ačiū Tau, Viešpatie, kad mus suvėrei ant kančios virvelės, tarsi Rožančiaus karoliukus, ir laikei savo rankoje. Be Tavęs mes būtume subyrėję, nieko nepadarę. Šioje gražioje, bet ir sunkioje kelionėje mus valei ir gryninai. Kas atsivėrė Tavo Malonei, tapo nuskaistinti. Nubyrėjo povo plunksnos, liko esmė – žmogaus skurdas, besišaukiantis Tavo gailestingumo, ir Tavo gailestingumas, skubantis Savimi užpildyti atsivėrusią gelmę. Tai ir buvo šioje kelionėje nuostabiausia.

Kai kas iš mūsų nenorėjo būti pagydytas, nes tai būtų reiškę visišką savęs ištuštinimą, egzistencinį nuogumą: *... buvau nuogas, todėl pasislėpiau* (Pr 3,10), nenorėjo prarasti šlovės smilkalų, gerbėjų būrio ir savo nelaimingų „gydomųjų galių", nešančių žmonėms dvasinį nusilpimą, vardan tariamo to laikino apvalkalo – kūno pasveikimo. Per magiją,

okultinę, ekstrasensinę ir kitokią, daugiausiai iš Rytų atkeliavusią praktiką į Bažnyčios vidų įlindo demonas.

Tik Jėzaus galia vaduoja demonų įtakos veikiamus žmones, tik Jis – Vienintelis gali atlikti vidinį išgydymą, išvadavimą. Jėzau, ateik! Jėzau, išvaduok mus! Jėzau, gelbėk Bažnyčią, nes ją tikrai puola *pragaro vartai!*

Ankstyvieji pusryčiai vėl toje pačioje valgykloje. Piligrimų gal koks 150! Na ir teko Priekulei šeimynėlė! Gerosios šeimininkės bėgioja, tarnauja, šypsosi, tarytum tai joms ne darbas, o šventė. Rimutės, Raselės, Janytės rankose padauginama duona, mes visi pasistipriname prieš kelionę.

Ačiū visiems, brangūs žmonės! Ačiū, klebone Liudai, gerasis mūsų Tėve! Dabar tavo vaikai eina į bažnyčią, kur bus švenčiama išlydėtuvių Eucharistija. Laiko dar yra, todėl galima užsukti į parduotuvę, įsigyti fotojuostų ir kitų reikmenų. Vieni piligrimai jau bažnyčioje, kiti mokykloje, treti mieste. Bet netrukus mes susirinksime į tą mielą Priekulės bažnyčią, kur šv. Mišių aukoje atiduosiu Tėvui paskutinę kelionės dieną.

Grįždama su fotojuostomis iš parduotuvės, radau ant autobuso laiptelių sėdinčią labai mielą piligrimę iš Lazdijų p. Onutę. Tai jau brandaus amžiaus moteris, tyli, švelni ir labai pamaldi, ji daug meldžiasi ir atgailauja už savo vaikus. Taigi sėdi ir verkia:

– Daktarėle, jau nenueisiu į Klaipėdą. Staiga kaip davė skausmas pasmakrėje, surakino kaklą ir žandą, negaliu nei išsižioti normaliai, nei susičiaupti, seilės tysta. Kas čia man darosi? Visai nežinau, iš kur tokie negalavimai. Dar niekada taip nebuvo gyvenime. Jau nuėjo gyd. Vandutė į vaistinę nupirkti vaistų.

– Nebijok, brangute, tau jokių vaistų nereikia. Tai „kipšiuko šposai", jisai mus „šaudo". Vakar mane, Stasį, Danutę,

Virgutę, o šiandien tave. Kelkis, einam į bažnyčią melstis. Iš šių ligų padeda pasveikti tik malda.

Nudžiugusi geraširdė moteris pašoka ir abi einame į bažnyčią. Beeinant pamažu jai atlėgsta skausmas, žandų sukaustymas, o kai susitikome po šv. Mišių, moteris buvo visai sveika.

Tačiau demoniukai nerimsta. Kristus per apaštalą Paulių mums duoda nurodymus ir veiklią pagalbą:

> *Tad stovėkite, susijuosę strėnas tiesa, apsivilkę teisumo šarvais ir apsiavę kojas ryžtu skleisti taikos Evangeliją. O svarbiausia, pasiimkite tikėjimo skydą, su kuriuo užgesinsite visas ugningas piktojo strėles. Pasiimkite ir išganymo šalmą bei Dvasios kalaviją, tai yra Dievo žodį. Kiekvienu metu melskitės Dvasioje visokeriopomis maldomis ir prašymais. Be paliovos budėkite, malda užtardami visus šventuosius* (Ef 6,14–18).

Argi tai ne strėlės? Ir dar kokios – jos ugningos, skaudžios. Bet net savotiškai įdomu. Piktasis turi kapituliuoti tiesai, tikėjimui, maldai ir *Dievo Žodžiui.* Šlovė Viešpačiui!

Šv. Mišių metu klebonas vėl su meile kreipėsi į mus, kaip vaikus, linkėdamas ne tik ištvermės ir Dievo palaimos paskutinę žygio dieną, bet ir laimės, džiaugsmo, poilsio sugrįžus.

> *– Visą nuovargį sudėkite į Marijos rankas, idant Ji nunešty Tėvui, kad būtų džiaugsmas Tėvui ir visai Lietuvai, kad jos vaikai sugrįžta iš taikos, meilės ir atgailos Kryžiaus žygio.*
>
> *Priimk, Šventasis Tėve, šią Jėzaus Krauju ištyrintą auką, tegul ji teikia Tau šlovę, o mums ir visai Bažnyčiai dvasinę naudą.*

Sustiprinti šv. Mišių aukos Vaisiumi – šv. Komunija, gerojo klebono jubiliato palaiminti, giedodami savo himną

Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė.., todėl nebijokime!.., – išeiname Klaipėdos link.

Perėję Priekulės miestelį, mes vėl savo Tėvynės laukų paukščiai. Nuotaika pakili, džiugi. Giedame *Kalnus*, dėkojame už Jėzaus kančią ir mirtį, už visos Švč. Trejybės akciją gelbstint žmogų, vedant jį į dieviškąją įsūnystę.

Pietų pertrauka. Tai jau paskutiniai pietūs gamtoje – kitus valgysime namie. Kaip gera dar kartą visiems susėsti prie žemės stalo ir dalytis Kūrėjo ir žmonių gerumo bei dosnumo dovanomis! *Kryžiaus kelias* baigiasi. Tolumoje jau matome Klaipėdą.

Miela pabendrauti, pasišnekučiuoti. Diena karšta, saulė kaitriai šviečia. Visa gamta nori išspinduliuoti maksimumą. Ir mes to labai norime.

Vėl žygiuojame. Mūsų toks didelis būrys, kad visą pamatyti galima tik palypėjus ant kokio kalniuko. Kiek čia gerų, švytinčių veidų! Net ir žemaičiai nusitraukė rimtumo kaukę ir geraširdiškai šypsosi. Grįžtame tokie, kaip rašoma psalmėje: *Žmogus eina ir verkia, berdamas dirvon grūdą, bet grįžta džiaugdamasis, nešinas derlingu pėdu.* Tos 80 dienų buvo dirvonų kultivavimas, sėklos bėrimas ir tyla po žeme, kol grūdas išleis daigelį, įsitvirtins dirvoje.

Ir kodėl grūdelis nebebijo –
Argi jam tamsoj nėra baugu?
Į tą pačią ilgo sapno karaliją
Nukeliauja grūdas ir žmogus.
O palaiminta ana sekundė,
Ir be galo, ir be krašto nuostabi,
Kai grūdelis žemėj atsibunda
Tartum vaikas motinos glėby. (Leonardas Andriekus)

Žinoma, mes grįžtame ne su derlingu pėdu, o su tuo pačiu *Kryžiumi*, nes tai jis yra tas derlingas *Pėdas*, išaugęs

Lietuvos dirvoje ir ją pašventinęs. Turime nuolankią viltį, kad jis, įkvėpęs *Kryžiaus žygio* mintį, davęs jėgų su juo apeiti aplink Lietuvą, atėjus laikui, kurį tik Viešpats vienas žino, duos ir derlių. Mes turime elgtis pagal Evangeliją: *Taip ir jūs, atlikę visa, kas buvo pavesta, sakykite: „Esame nenaudingi tarnai. Padarėme, ką turėjome padaryti"* (Lk 17,10).

Taip, Jėzau! Nors ir varganai, bet padarėme, ką turėjome padaryti. Ačiū Tau! Ačiū už patikėtą misiją savo silpniems, nuodėmingiems bendradarbiams, nes *...mano galybė pasireiškia tavo silpnume.*

Kad tai būtų tikras *Kryžiaus kelias,* Tu paslėpsi nuo mūsų akių regimą rezultatą, palikdamas savo didžiąsias dovanas: atgaivintą *Tikėjimą,* sustiprintą *Viltį* ir niekada nesibaigiančią *Meilę!*

Kaip gera stoti prieš Tavo Veidą tuščiomis rankomis ir būti pripildytiems Tavęs!

Kiek daug davei man, Viešpatie,
atėmęs viską.
Tiktai tikėjimą Tavim
palikęs.
Ir jo taku vedi mane
į savo Meilės sodą...
... kur Viltimi pražysta
liūdesys (V. Vilbik).

Bekeliaujant atvyko *Kristaus Karaliaus* bažnyčios klebonas Bernardas Talaišis su vaikais, išsipuošusiais procesijai, ir dviem bažnytinėmis vėliavomis. Mūsų eisena tapo dar gražesnė ir turtingesnė: vaikeliai eina pačiame priekyje, nešdami statulėles ir vėliavas, mergytės su tautiniais drabužėliais liudija ateinančią kitokią Lietuvą. Klebonas B. Talaišis mus išlydėjo iš savo bažnyčios, jis pirmasis iš Klaipėdos ir pasitinka su savo vaikais. Štai jis dabar neša *Kryžių.*

Klaipėda. Prieiname siauriausią, senąjį kelią, vadinamą *Rankove*, vedantį į Klaipėdą. Tikra kamšalynė. Automobilių, važiuojančių abiem kryptimis, daugybė, mūsų procesija irgi didelė. Tenka grūstis kaip kokioje turgavietėje. Žadėjo atvykti autoinspekcija, – specialiai laukiame gerą pusvalandį, bet nesulaukę einame vieni. Mūsų vyrai imasi autoinspektorių vaidmens. Dauguma vairuotojų klauso jų nurodymų, bet yra ir kitokių.

Einame, grūdamės ir meldžiamės *Rožančiaus* malda. Prastoka jau ta malda tokiomis sąlygomis, bet ką padarysi. Beveik baigiantis šiai *Rankovei*, atvyksta ir autoinspekcija. Dabar gerai, bet ir gatvės jau plačios. Autoinspekcija lydi iki bažnyčios.

Jėzus grįžta į savo Žemaitiją, grįžta ir Marija *Paslaptingoji Rožė*. Ar laukiate, Klaipėdos žmonės, savo Viešpaties? Einant miesto gatvėmis daug abejingų, net ir pašaipių žvilgsnių. Judriose gatvėse daugybė Dievo nepažįstančio jaunimo. Tėvai jiems nedavė Dievo, nes ir patys Jo nepažįsta.

Mūsų keliauninkės tautiniais drabužiais, baltomis skarelėmis. *Kryžius* apvainikuotas ąžuolo lapų vainiku, gėlėmis. Rankose nešame gėlių puokštes, parūpintas Klaipėdos tretininkių. Bet vis tiek tai *Kryžiaus beprotybė*. Užtat šiems išsipuošusiems žmonėms gatvėse arba pralekiantiems ištaigingose automobiliuose mes tikrai atrodome lyg ateiviai iš kitos planetos. Bet tai Jėzaus kariai, patikėję *negalimų dalykų Dievu* ir išėję į avantiūristinį 80-ties dienų žygį. Grįžta „kareivėliai" su pergale, nes *Dievui nėra negalimų dalykų*. Jis prikels Lietuvą! Mes matėme ir liudijame, kad Lietuva gyva. Ypač gyva ateinanti Lietuva.

Daugiausiai žaizdų turi sovietmečio žmonės. Taigi ir mes, piligrimai, esame sužeisti. Užtat Jėzus mus ir pakvietė į *Kryžiaus kelią*. Pakvietė *paliegusius, raišus, aklus, kurčius, demonų apsėstus, pilnus nuodėmės randų,* kad mes nesididžiuotu-

me, bet nuolankiai priimtume Jėzaus gydymą. Esame tie, kuriems pirmiausiai buvo reikalingas Dievo gailestingumas. Štai su tokia armija Jėzus ir Marija išėjo į žygį. Dabar mes grįžtame kaip pirmasis Dievo derlius. Jėzus mums kiekvienam taria: *Kiek daug tu man kainavai!*

Einame per sekmadienišką Klaipėdą. Žmonių žvilgsniai nustebę, tarsi klaustų: Kas jūs tokie? Ką jūs čia darot? Kodėl šioje eisenoje gyvas kryžių ir kryželių kalnas?

Brangieji, jūs matote neįprastą vaizdą. Žmonės džiugūs, nors rankose vienintelis turtas – *Kryžius.* Jūsų rankose puikaus automobilio vairas arba prie šono pusplikė gražuolė, bet esate liūdni ir nuobodūs. Kur jūsų džiaugsmas?

Jau matome *Marijos Taikos Karalienės* bažnyčią. Širdis greitina plakimą, giesmė liejasi iš širdies gilumos ir skuba pas Motiną. Mama! Mamyte! Mes pareiname. Tu lauki, labai lauki savo vaikų.

Galime tik nujausti, kaip plaka *Kryžiaus žygio* vadovo Gintaro Naudžiūno širdis. Nuo 1999 m. lapkričio buvo rengiamas šis žygis, skaičiuojami kiekvienos dienos kelionės nuotoliai, derinama su Bažnyčios hierarchija, klebonais tų parapijų, kuriose reiks nakvoti, renkamos aukos autobusui, lydinčiam keliauninkus. Tai milžiniškas parengiamasis darbas, daug kam atrodęs visiškai nerealus. Bet... Įvyko! Viskas įvyko itin tiksliai – jei ne autoinspektorių laukimas, būtume nė minutės nepavėlavę sugrįžti. Ir štai dabar Dievo palaiminta pabaiga! Netrukus Dangaus ir žemės *Karalienė* tau pasakys nuoširdų: *Ačiū, Gintarai!* Jau pareina mažasis būrys, kuriam Tėvas patikėjo savo didžiausią paslaptį – Kryžių. Grįžta piligrimai, nužingsniavę 1800 km, kitaip tariant, nupėdinę 3 600 000 žingsnių. Tebūnie tai *Jubiliejaus metų* dovana Kristui kaip atsiprašymas už savo ir visos Tautos nuodėmes, už dieviškos *Meilės* paniekinimą.

Kryžių nešantys vyrai sustoja prie šventoriaus vartų. Priekinę *Kryžiaus* dalį ant pečių laiko mūsų kelionės brolis Leonardas, kuris šitaip nuskaidrėjo kančioje, jo veidas ramus ir giedras. Jis perėjo kelionėje tikrą skaistyklą.

Prie bažnyčios laukia daug žmonių. Daugelis jų su gėlėmis rankose. Skamba varpai. Žmonės šypsosi. Vieni kitiems tiesiame gerumo, nuoširdumo tiltus. Šventoriuje žmonės palikę vietą išsirikiavusiai tretininkų kolonai. Jie su gėlėmis rankose, priekyje geroji jų motinėlė Birutė. Jiems prasiskyrus, ateina pasitikti naujasis vyskupas Jonas Kauneckas, šalia jo – bažnyčios klebonas Jonas Gedvila.

Vyskupas Jonas Kauneckas taria sveikinimo žodį, džiaugiasi kelione ir sugrįžimu. Suskamba kanklių muzika, suvirpa jų stygos, liečiamos vargoninkės Danutės, o jos sesuo Janina su draugėmis pritaria giesme. Po šios muzikinės įžangos tretininkai ir kiti žmonės įteikia piligrimams gėlių. Visi džiaugsmingai įžengiame į Dievo Namus. Bažnyčia pilnutėlė žmonių. Priekiniai suolai rezervuoti piligrimams.

Šv. Mišias aukoja vyskupas Jonas Kauneckas. Kristaus visiško atsidavimo žmogui *Meilėje* buvo konsekruotas ir visas žygis aplink Lietuvą, visi mus priėmę, lydėję, mylėję žmonės. Pakilo Dievo didybės akivaizdon šita visos Lietuvos maldos ir atgailos kelionė vienybėje su Kristaus auka, prašanti Viešpaties gailestingumo mūsų brangiai Tėvynei Lietuvai.

Vyskupo žodyje nuskambėjo ir šios mintys:

Kadaise Abraomas derėjosi su Dievu, prašydamas nesunaikinti Sodomos ir Gomoros miestų, ir nusiderėjo iki dešimties teisiųjų. Jei bus mieste bent 10 teisiųjų, Dievas sutiko miesto nebausti. Deja! Nebuvo nė dešimties.

Mūsų Lietuva morališkai ir dvasiškai nusmukusi. Iš šio nuopuolio ją gali pakelti malda, pasninkas, atgaila.

Yra įvairių atgailos formų. Jas galima praktikuoti kas-

dien. Viena iš atgailos formų yra ligos, kančios aukojimas už žmonių atsivertimą.

Taigi ta veislė, kuri apsėdo Lietuvą, išvaroma tik atgaila, malda ir pasninku. Tą jūs ir darėte visoje kelionėje. Ačiū.

Bet Lietuvoje tikrai yra daugiau teisiųjų negu Sodomoje ir Gomoroje. Dėl jų Dievas išgelbės Lietuvą.

Lietuva gyva! Ji gyva šios kelionės metu, gyva Žemaičių Kalvarijoj, gyva Šiluvoje ir Kryžių kalne, gyva naktinėse adoracijose, gyva Viešpaties mažutėliuose...

Vyskupo palaiminimu Bažnyčia užantspauduoja žygį ir siunčia eiti ir liudyti visiems žmonėms, kad Dievas nori išlieti Tautai savo beribį gailestingumą. Po palaiminimo galingai skamba himnas: *Lietuva, Tėvyne mūsų, tu didvyrių žemė...* Pabaigus himną, žmonės puola sveikinti piligrimus, ypač Gintarą, nes jis daugiausiai vargo ir triūso įdėjo, kol parengė kelią šiam žygiui, paskui taip ištvermingai vadovavo. Sveikindami vadą, žmonės sveikina ir eilinius kareivėlius, be kurių irgi nebūtų įvykęs karas dėl Gėrio. *Blogį nugalėk gerumu!*

Ir gražu, ir graudu, kad baigėsi *Kryžiaus kelias.* Bet jis dar tęsis. Mes pasklisime kaip Dievo gailestingumo žiežirbos ir gyvenimu liudysime *Tikėjimo, Vilties* ir *Meilės* kelią, vedantį pas *KRISTŲ.*

Taikos Karaliene, melskis už mūsų Lietuvą ir visą pasaulį. Tavo motiniškoje globoje lieka *Kryžius Keliauninkas.* Čia jis ras sau tinkamą vietelę ir bus kaip *prieštaravimo ženklas, kad būtų atskleistos daugelio širdžių mintys,* kad pasaulis įtikėtų, jog Jėzuje yra išsigelbėjimas, viltis ir prasmė.

Toliau vyksta iškilminga sugrįžusiems piligrimams parengta puota senelių globos namuose. Čia prie durų laukia pats vyskupas Jonas Kauneckas ir kiekvienam piligrimui paspaudžia

ranką. Tai Vyskupo padėka ir pagarba kiekvienam keliauninkui, kurį Bažnyčia išsiuntė ir Bažnyčia sugrįžusį sutiko. Puotoje Vyskupas nedalyvauja, nes turi skubėti atgal į Telšius.

Viduje mūsų laukia, kaip jaunųjų, grįžusių po vestuvių, iškilmingai, dosniai parengti stalai, dega žvakės. Kiekvienas aplink Lietuvą arba žymią dalį keliavęs piligrimas pasveikinamas. Motinėlė Birutė įteikia vardinius padėkos raštus su šv. Pranciškaus Asyžiečio paveikslu, Nukryžiuotuoju, kurio artumoje visa Švč. Trejybė, o tekstas įrašytas Lietuvos žemėlapio kontūrų fone.

Šioje iškilmingoje puotoje sugrįžimo iš ilgo kelio džiaugsmo proga norime padėkoti už tokį šiltą sutikimą:

- vyskupui Jonui Kauneckui;
- *Marijos Taikos Karalienės* klebonui dek. mons. jubil. Jonui Gedvilai ir jo vikarams: Arūnui, Remigijui, Rimui ir Antanui;
- tretininkų motinėlei Birutei ir visiems Tretininkų ordino nariams;
- senelių namų vedėjai p. Onutei;
- rėmėjams: p. Jonui, Barbarai Voverienei, šv. Kazimiero parapijos tretininkams ir jų vyresniajai;
- šv. Juozapo parapijos tretininkams ir vyresniajai, prisidėjusiai maistu;
- visiems geriesiems parapijiečiams ir tretininkų draugams, supratusiems ir rengusiems šią džiaugsmo vakarienę;
- dėkojame Teresėlei ir Barbaros Voverienės dukterims už skanius cepelinus;
- Felicijai ir jos sesutėms bei jų draugams, paruošusiems puikius vardinius sveikinimus;
- dėkojame Danutei, tretininkių magistrei, OFM, už išspausdintus skelbimus;

- dėkojame visiems, sutikusiems mus prie bažnyčios ir bažnyčioje, surengusiems tokią nuostabią sugrįžimo šventę, dėkojame už tą gėrybių gausą, liudijančią viską pranokstančią meilę.

Jausdami didžiulį dėkingumą Dievui, Marijai ir visiems Lietuvos žmonėms, mus visoje kelionėje maitinusiems, migdžiusiems, lydėjusiems, *Kryžių* nešusiems vaikams, paaugliams, jaunimui ir brandaus amžiaus žmonėms ir kartu šlovinusiems Dievą, apkabiname dabar maždaug 200 žmonių meilės puotos stalą ir stiprinamės ne tik maistu, bet ir pulsuojančiu Lietuvos širdies gyvybingumu.

Ateitis kaip baltas bokštas
Tavo toliuos šviečia,
Ją, kaip degantį žibintą
Nešdamas eini, –
Kas praeis takus bedugnių
Ir kelius erškėčių, –
Amžių amžiais švies jo tako
Žingsniai kruvini! (Bernardas Brazdžionis)

1. *Kryžius* pasirengęs kelionei [0]

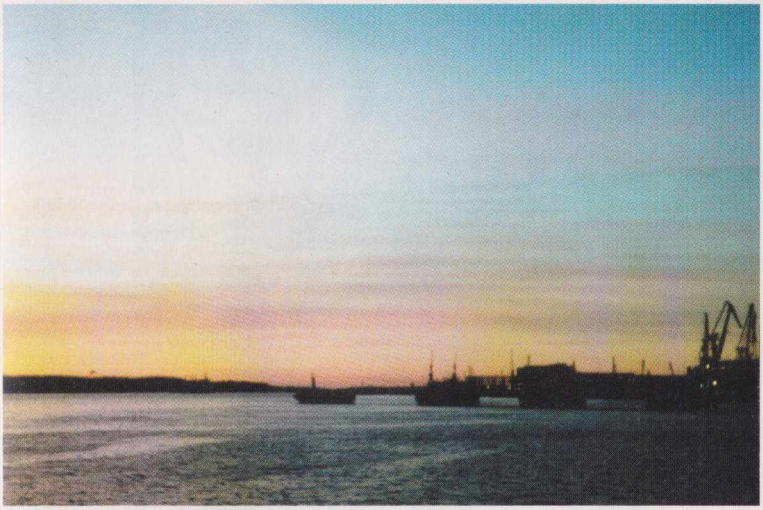

2. Vakaras Klaipėdos perkėloje kelionės pradžios išvakarėse [0]

3. Keltu į Klaipėdą [0]

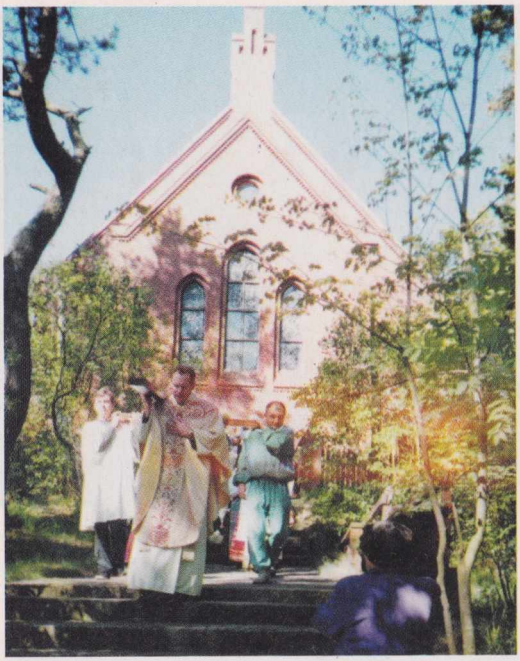

4. Kun. Ladislovas Baliūnas išneša *Kryžių* [1]

5. Kun. Ladislovas Baliūnas neša *Kryžių* per Nidą [1]

6. Pradedame kelionę per Kuršių neriją [1]

7. Klaipėdietės žengia eisenos priekyje [1]

8. Poilsis nerijos miške [1]

9. Procesija su *Kryžiumi* pajudėjo nuo Juodkrantės bažnyčios *(Juozo Dapšausko nuotr.)* [2]

10. Klaipėdoje *Kryžių* išneša vysk. Antanas Vaičius [3]

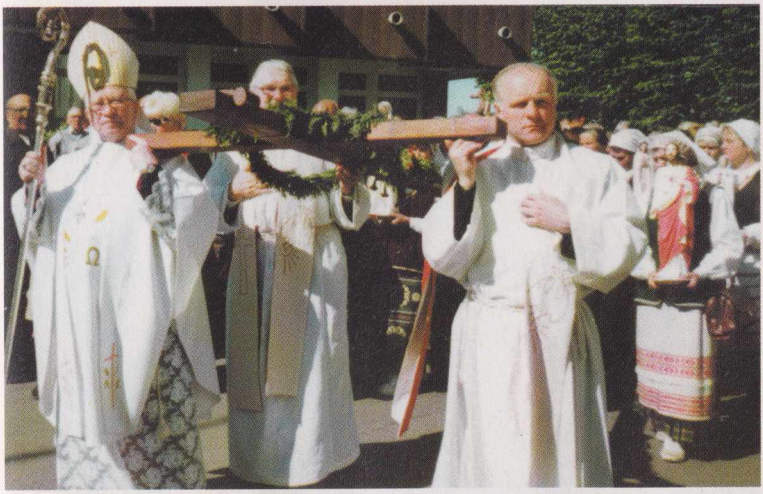

11. Iš *Kristaus Karaliaus* bažnyčios *Kryžių* išneša vysk. A. Vaičius, kun. dr. Juozas Šiūrys ir mons. Juozapas Pranciškus Gedgaudas.
(Janinos Rumšienės nuotr.) [3]

12. Pakeliui į Palangą [3]

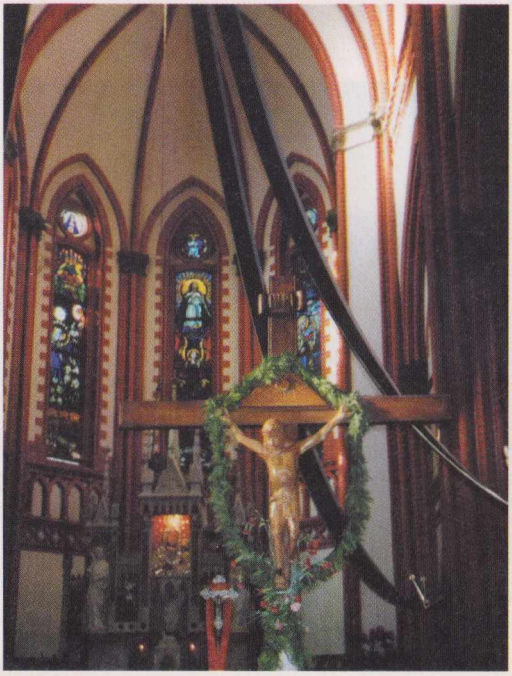

13. *Kryžius keliauninkas* Palangos bažnyčioje [3]

14. Pakeliui į Šventąją [4]

15. Nuo Nidos iki Palangos ėjo prancūzas Patrik Kergosien. *(J. Dapšausko nuotr.)* [4]

16. Iškeliaujame iš Šventosios [5]

17. Darbėnų bažnyčios šventoriuje [5]

18. Laukžemė [5]

19. Laukžemės mokiniai padeda nešti Kryžių [6]

20. Pyragą laiko kultūros namų vadovė. *Senoji Ipiltis* [6]

21. Aš Tau, Švč. Marija, pabūsiu mama. *Senoji Ipiltis* [6]

22. Mažieji dalyviai. *Senoji Įpiltis* [6]

23. Mes visi danguje. *Senoji Įpiltis* [6]

24. Senosios Įpilties tinklinio komanda, nešusi *Kryžių* 9 km [6]

25. Pakeliui į Lenkimus. Leidžiamės nuo Alkos piliakalnio [6]

26. Lenkimų moksleiviai [7]

27. Lenkimų jaunimas išneša *Kryžių* [7]

28. Žydintis Lenkimų jaunimas [7]

29. Išvykstame iš Lenkimų [7]

30. Poilsis Luknėje [7]

31. Puošiamas Karaliaus sostas [7]

32. *Paslaptingoji Rožė Keliauninkė* Skuode [7]

33. Skuodo bažnyčioje [7]

34. Iš Skuodo į Aleksandriją (ratuotasis — Arūnas) [8]

35. Ylakių link [8]

36. Ylakių bažnyčia [8]

37. Ylakių jaunimas [8]

38. *Kryžių* neša Ylakių klebonas Antanas Putramentas [9]

39. Pakeliui į Židikus [9]

40. Židikai [9]

41. Židikų vaikai [9]

42. Pikelių bažnyčioje [10]

43. Pikelių bažnyčioje pranašas Jeremijas rauda savo Tautos [10]

44. Pikelių jaunimas *Kryžiaus kelyje* [11]

45. Jaunieji Pikelių mokyklos maldininkai [11]

46. Eina Lietuvos ateitis – Pikelių vidurinės mokyklos mokiniai [11]

47. Iš Mažeikių – Laižuvos link [12]

48. Negyvenama sodyba [12]

49. Su Auksūdžio vaikais [12]

50. Tolumoje matyti Laižuvos žmonės [12]

51. Laukiantys *Kryžiaus* netoli Laižuvos [12]

52. Laukia laižuviškiai su klebonu Pranu Venckumi [12]

53. Procesija traukia į Laižuvos bažnyčią [12]

54. Laižuvos vaikai klausosi sakmės *Akmeninis kuprelis* [13]

55. Mus išlydi laižuviečiai su klebonu Pranu Venckumi [13]

56.Traukiame per Laižuvą [13]

57. Netoli Jučiai [13]

58. Į eiseną įsiterpė Jučių gyvenvietės vaikai [13]

59. Jučių vaikai prie savo kaimo kryžiaus [13]

60. Vienuolikmetis Artūrėlis iš Jučių [13]

61. Įeiname į Kivylius [13]

62. Iš Kivylių – į Klykolius [13]

63. Pusryčiai Klykolių bažnyčios šventoriuje [14]

64. Iškeliaujame iš Klykolių. *Kryžių* neša klebonas Gediminas Norvila [14]

65. Naujoji Akmenė [14]

66. Iš Naujosios Akmenės – Žagarės link [15]

67. Pakeliui link Žagarės [15]

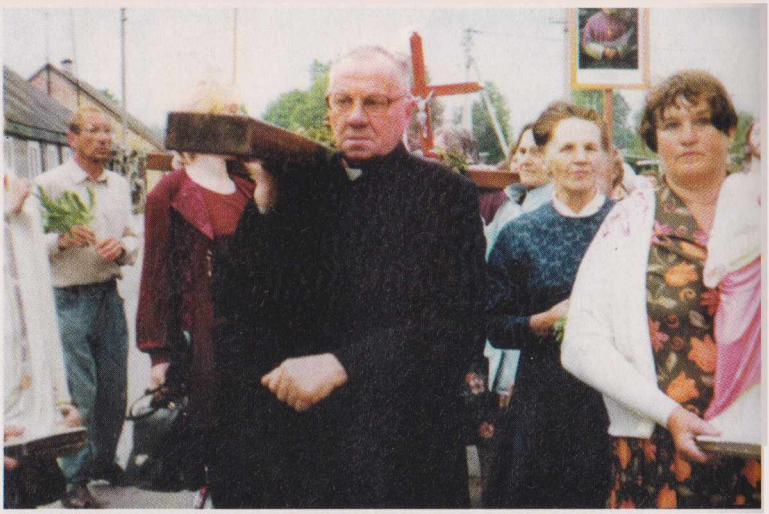

68. Žagarėje *Kryžių* pasitinka klebonas Boleslovas Babrauskas [15]

69. Lydi žmonės... [15]

70. Išeiname iš Žagarės [16]

71. Pasiekiame Skaistgirį [16]

72. Prie Skaistgirio bažnyčios laukia žmonės [16]

73. Išeiname iš Joniškio bažnyčios [17]

74. Joniškio gatvėmis [17]

75. Skilvionių kaimas – vaišės prie kryžiaus [17]

76. Drąsutaičių kaimo kryžius ir gyvieji Tautos žiedai [17]

77. Drąsutaičių žmonės prie kaimo kryžiaus [17]

78. Išlydi visas kaimas [17]

79. Išeiname iš Kriukų bažnytėlės, įrengtos klebonijoje [18]

80. Išlydi Kriukų klebonas Jonas Augustauskas [18]

81. Eina jaunoji Lietuva [18]

82. Kriukų mokyklos mokiniai [18]

83. Kriukų jaunimas [18]

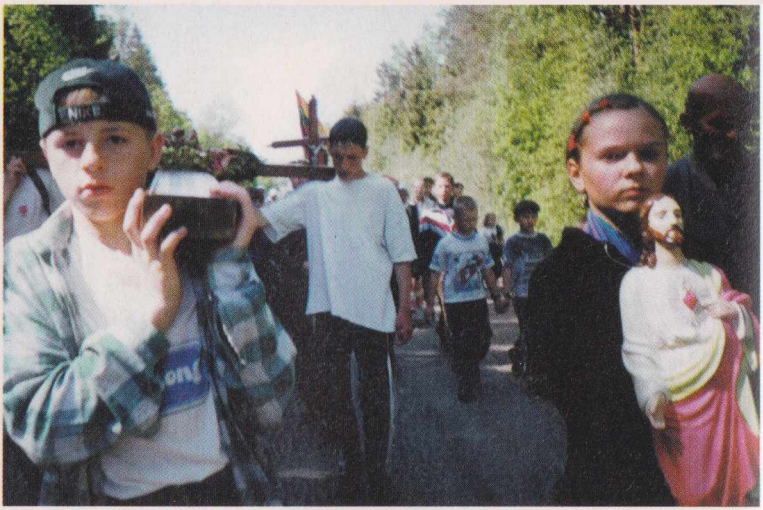

84. Ateinanti Lietuva. *Kriukai* [18]

85. Vėjo malūnas prie Žeimelio [18]

86. Pasitinka Žeimelio parapijiečiai su savo klebonu Geručiu Čajausku [18]

87. Iš Žeimelio – Kyburių link [18]

88. Netoli Kyburiai [18]

89. 90-metė senutė skundžiasi... [18]

90. Kryžių neša Kyburių klebonas Vidmantas Kareckas [19]

91. Sudiev, svetingieji Kyburiai! [19]

92. Klebonas Vidmantas Kareckas ir Kiemėnų kaimo moterys vainikuoja *Kryžių* [19]

93. Prie Kiemėnų pagrindinės mokyklos [19]

94. Į Viešpaties būstą džiaugsmingai keliauja Kiemėnų vaikai [19]

95. Iš Saločių bažnytėlės – Smilgių link [19]

96. Laukia Pasvaliečių kaimo žmonės [19]

97. Prisijungė Pasvaliečių kaimas [19]

98. Kaimo vaikų džiūgavimas [19]

99. Smilgių bažnytėlė [20]

100. Iškilmingas sutikimas prie Smilgių mokyklos. *(J. Rumšienės nuotr.)* [20]

101. Pasitinka Gulbinėnų klebonas Vidmantas Gutauskas ir Krinčino klebonas Sigitas Uždavinys *(J. Rumšienės nuotr.)* [20]

102. Sukame į Gulbinėnų bažnyčią [20]

103. Einant į regėtojos Bronytės Šulnienės sodybą. Priekyje Lina [21]

104. Regėtojos Bronytės sodyba. *Bajoriškiai* [21]

105. Išeinant iš Pabiržės bažnyčios [21]

106. Pabiržės klebonas Antanas Balaišis turi ką papasakoti keliauninkams [21]

107. Džiugiai pasitinka Biržų klebonas Dalius Tubys [21]

108. *Biržai.* Atvyko vyskupas Juozas Preikšas [22]

109. Išeiname iš Biržų bažnyčios [22]

110. Sutinka Suosto klebonas jubiliatas Mykolas Stonys [22]

111. Suosto žiedai [23]

112. Suosto vaikai atlieka montažą [23]

113. Pasitinka Nemunėlio Radviliškio klebonas Zenonas Navickas [23]

114. Nemunėlio Radviliškis – buvusi Kardinolo tremties vieta [23]

115. Pasitinka Pučiakalnės žmonės [23]

116. Pučiakalnės vaikai [23]

117. Išlydi Pučiakalnės žmonės [24]

118. Ir jis pasitinka *Kryžių* [24]

119. Gandralizdis pusiaukelėje tarp Pučiakalnės ir Kvetkų [24]

120. Kardinolo mirties dieną Nemunėlis pražydo vandens lelijomis [24]

121. Visoje Nemunėlio vagoje žydi lelijos [24]

122. Pasitinka kvetkiečiai su klebonu Virgilijum Liuima [24]

123. Gintaras prausia Kvetkų Mariją [25]

124. Gandralizdis Kvetkuose [25]

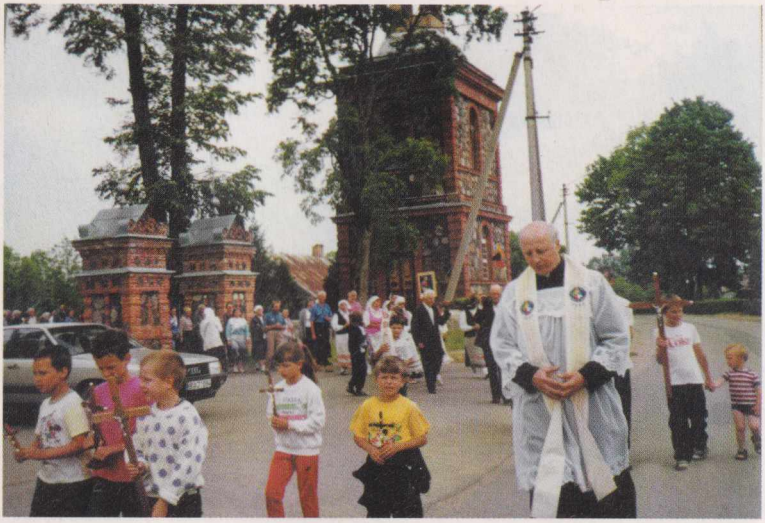

125. Išeiname iš Kvetkų bažnyčios. Priekyje – klebonas V. Liuima [25]

126. Palaiminta jaunystė [25]

127. Jaunimas *Tikėjimo–Vilties–Meilės* žygyje. *Kvetkai.* [25]

128. Atsisveikina mažieji kvetkiečiai [25]

129. Kvetkų jaunystė [25]

130. Nemunėlio pakrantėje pakeliui į Panemunį [25]

131. Trys moterys iš kaimo glūdumos [25]

132. Pasitinka Panemunio klebonas Bronius Balaiša, vaikai ir suaugusieji [25]

133. Palydi Panemunio jaunimas [25]

134. Mažieji *Kryžiaus* nešėjai [26]

135. Viešpaties mažutėliai, kurių akys buvo tikras stebuklas [26]

136. Iš Panemunio link Čedasų [26]

137. Panemunio berniukai, nešę *Kryžių* ir statulėles 12 km [26]

138. Panemunio žiedai [26]

139. Čedasų vaikai [26]

140. Didingoji Čedasų bažnyčia [26]

141. Einame į Onuškio bažnyčią [27]

142. Dievas yra šioje džiaugsmingoje Lietuvos ateityje – Lukštų vaikuose [27]

143. Akmenuotu keliu Obelių link [28]

144. Bučiūnų kaime vaišės piligrimams [28]

145. Atsisveikiname su bučiūniečiais [28]

146. Obelių link [28]

147. Pakeliui į Obelius giedame Marijos litaniją [28]

148. Miesto pakraštyje jaukiai įsikūrusi Marijos statula [29]

149. Iš Obelių bažnyčios *Kryžių* išneša klebonas Virgilijus Garšva [29]

150. Klebonas Virgilijus vienas neša *Kryžių* [29]

151. Iš Obelių – Aleksandravėlės link [29]

152. Aleksandravėlės vaikučiai [29]

153. Iš Aleksandravėlės išėjome pavakary [29]

154. Suvieko jaunimas vakare [29]

155. Suviekietės prie *Kryžiaus* [29]

156. Prie Suvieko kryžiaus [30]

157. Atsisveikiname Suvieko kryžių ir svetingą mokyklą [30]

158. Imbrado link [30]

159. Miške einant į Imbradą [30]

160. Dingęs Leonardas atsirado... [30]

161. Ilgio ežeras [30]

162. Ilgio ežero apsireiškusioji Mergelė [30]

163. Prie stebuklingo Ilgio ežero vakaro ramybėje [31]

164. Išeiname iš nuostabiosios Imbrado bažnytėlės [32]

165. Jau matyti Zarasų bažnyčios bokštai [32]

166. *Kryžiaus* šlovė Zarasuose [32]

167. Išlydi Zarasų procesija. Kairėje – Zarasaičio ežeras [33]

168. Atsisveikinimas su zarasiečiais [33]

169. Pirmoji Vilniaus arkivyskupijos parapija – Turmantas [33]

170. Svetingai priima Turmanto klebonas ir parapijiečiai [33]

171. Vaišių stalas Turmante.
Gale stalo – Turmanto klebonas J. Dombrovskis [33]

172. Iškeliaujame iš Turmanto *Švč. Jėzaus Širdies* bažnyčios [33]

173. Einame pro didžiausią Lietuvos Drūkšių ežerą, prie kurio yra Ignalinos AE. *(J. Dapšausko nuotr.)* [33]

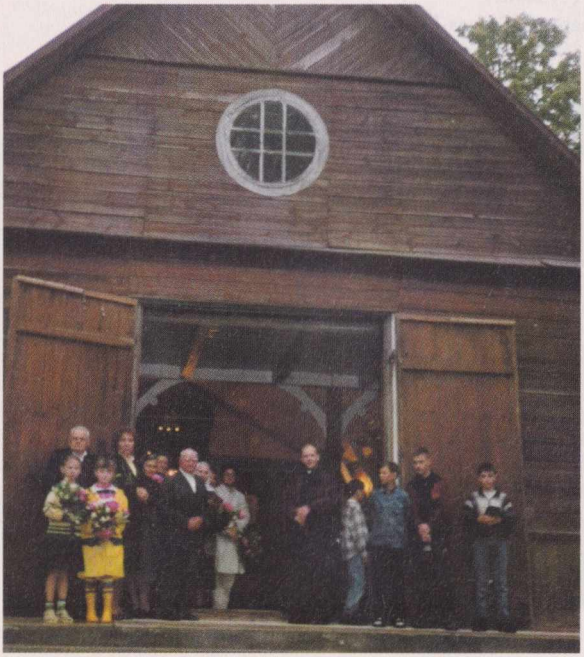

174. Tilžės *Švč. M. Marijos Karalienės* bažnytėlė [33]

175. Tilžė [33]

176. Iš Tilžės – Visagino link [34]

177. Artėjame prie Visagino [34]

178. Visagino *Šv. apaštalo Pauliaus* bažnyčia [35]

179. Visagino gatvėmis eina Jėzaus komanda [35]

180. Sudie, mažute Gaide! [36]

181. Iš Gaidės – į Rimšę [36]

182. Rimšės bažnyčios šventoriuje po pietų, paruoštų Berniūnų kaimo moterų [36]

183. Mus maitinusios moterys. Šalia klebono – tetulė Filomena [36]

184. Iš Rimšės bažnyčios *Kryžių* išneša klebonas Kęstutis Gurklys [36]

185. Iš Rimšės – į Pūškas [36]

186. Rimšė [36]

187. Paslaptingoji Pūškų bažnytėlė [37]

188. Ponia Regina sutinka su duona ir druska Smėlių kaime [37]

189. Palaiminti vaikai, kurių motina vienoje rankoje laiko kryžių, o kitoje – jų glėžną rankutę [37]

190. Prie p. Stefanijos trobelės [37]

191. Iš Smėlių – į Kačergiškę [37]

192. *Kryžių* neša Kačergiškės klebonas Aldas Antanas Čeponis [37]

193. Kačergiškėje [37]

194. Sudie, nuostabioji Kačergiškės parapija! [38]

195. Pasitinka Dietkauščiznos žmonės [38]

196. Pranas ir Antanina Černiauskai prie savo kryžiaus [38]

197. Vaišės Prano ir Antaninos sodyboje [38]

198. Keliaujame į Tverečių [38]

199. Sutikimas prie Tverečiaus parapijos kryžiaus [38]

200. Pasitinka Tverečiaus klebonas Steponas Tunaitis su parapijiečiais [38]

201. Monika ir Pranas priešvestuvinėje kelionėje [38]

202. Piligrimų Monikos ir Prano jungtuvės Tverečiaus bažnyčioje [38]

203. Tverečiaus bažnyčia [39]

204. Iš Tverečiaus – Adutiškio link. Drauge eina Tverečiaus klebonas Steponas Tunaitis [39]

205. Guntauninkų kaime ant tako pabiro gėlės [39]

206. Gyvieji Raščiūnų žiedai [39]

207. Vaišės piligrimams Raščiūnų koplyčioje [39]

208. Išeinam iš Raščiūnų koplyčios [39]

209. Prie Pociškės kaimo kryžiaus sutinka seniūnas Česlovas Meškelė ir klebonas Leonas Savickas [39]

210. Iš Pociškės. Adutiškio parapijos klebonas L. Savickas [39]

211. Lasiškės kaimo kryžius ir žmonės [39]

212. Sutinka Jakelių kaimas. Duoną laiko *Kryžiaus kelio* vadovas G. Naudžiūnas [39]

213. Jakelių kaimo kryžius ir žmonės. Priekyje kairėje su gėle rankoje – Pelagija Bučelienė [39]

214. *Kryžiaus* šlovė [39]

215. Tai – Aukštaitija [39]

216. ... *joja lietuviai* [39]

217. Adutiškio parapijos vėliavnešiai [39]

218. Adutiškis [39]

219. Laukia adutiškiečiai [39]

220. Adutiškio jaunystė [39]

221. Adutiškio ateitis [39]

222. Adutiškio mergaitės [39]

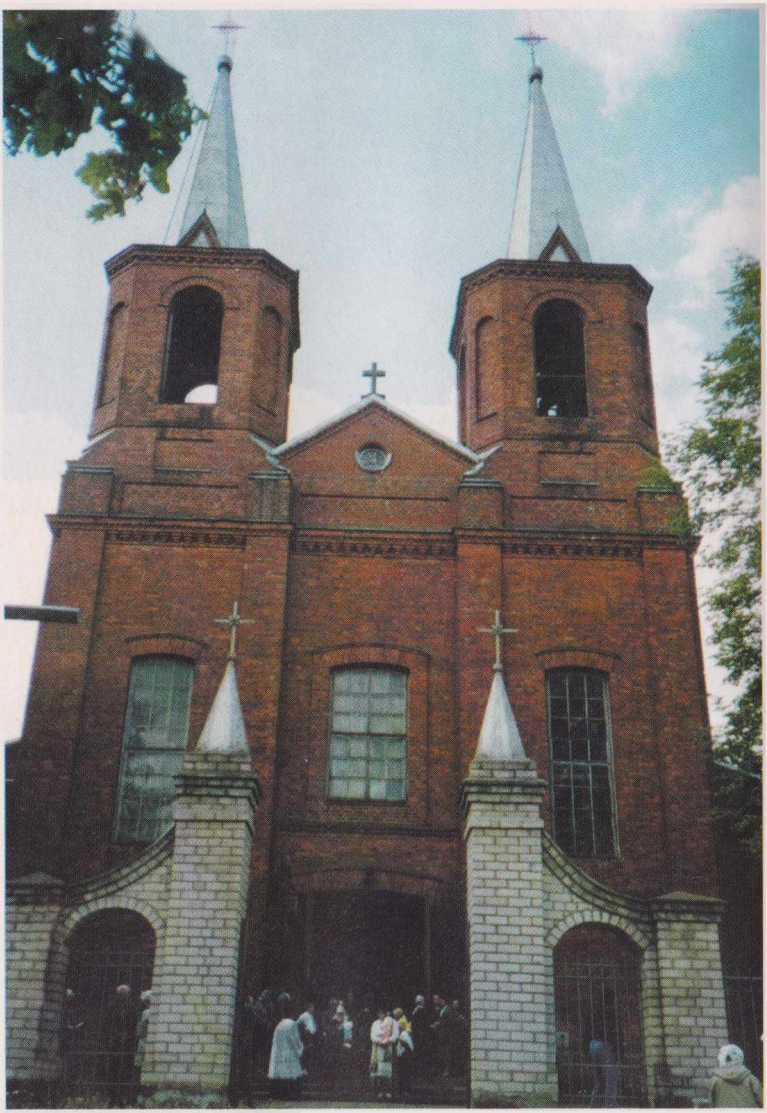

223. Adutiškio bažnyčia [40]

224. Vygantas padeda Kackonių k. močiutei vežti neįgalųjį Petrelį [40]

225. Iš Adutiškio – į Bačkininkus [40]

226. Kryžiaus pašventinimas prie Kackonių kaimo [40]

227. Svirkose prie kaimo kryžiaus [40]

228. Ir maži, ir dideli Svirkose laukia *Kryžiaus Keliauninko* [40]

229. Kryžių apsikabinimas [40]

230. Sutikimas prie Girdėnų [40]

231. Būsimieji Bačkininkų šeimininkai [40]

232. Vėliavnešius džiaugsmingai lydi vaikai [40]

233. Kukiškės kaimo kryžius [40]

234. Ir jaunystė, ir pamaldžioji karta [40]

235. Graži Tu, mano Lietuva! [40]

236. Į Švenčionis [40]

237. Iškeliaujame iš Švenčionių bažnyčios [41]

238. Būsimieji Lietuvos piliečiai [41]

239. Išėjus iš Švenčionių, pakelės žmonės ėmė jungtis į *Kryžiaus kelią* [41]

240. Naujo Strūnaičio klebonas Juozas Donatas Puidokas su savo komanda, kuri mumis rūpinosi [41]

241. Iškeliaujam iš Naujo Strūnaičio [41]

242. Link Sarių [41]

243. Stasiukas ant mamytės sprando [41]

244. Sarių tvenkinys [41]

245. Sarių pagrindinės mokyklos mokinių *Kryžiaus žygis* [42]

246. Gerieji pavoveriečiai [42]

247. Iš Pavoverės [42]

248. Kopiame į Pabradės bažnytėlės kalną [42]

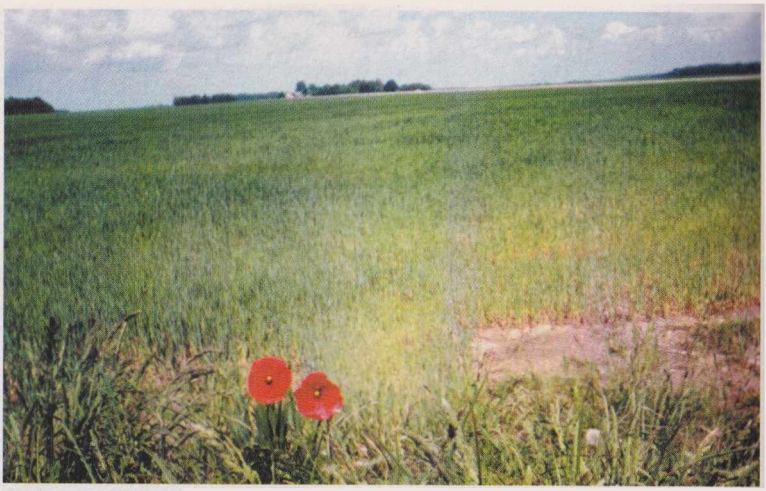

249. Dviese... [42]

250. Pabradės aguonėlės [42]

251. Pabradės *mažutėliai,* paženklinti kryžiumi [42]

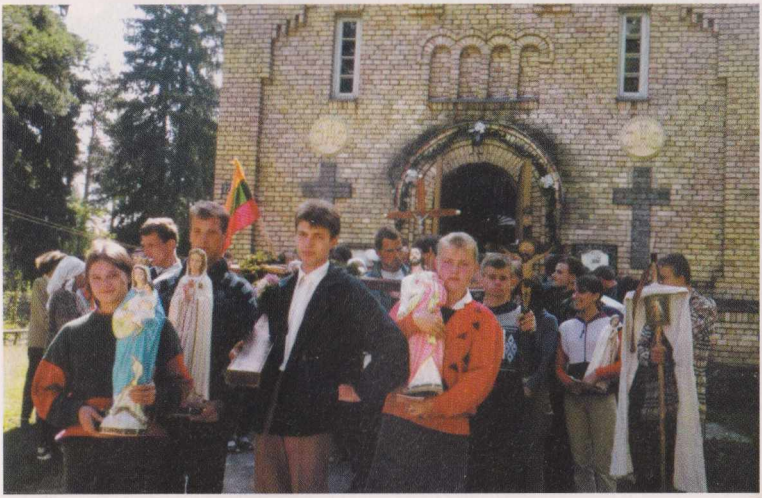

252. Išeiname iš Pabradės [43]

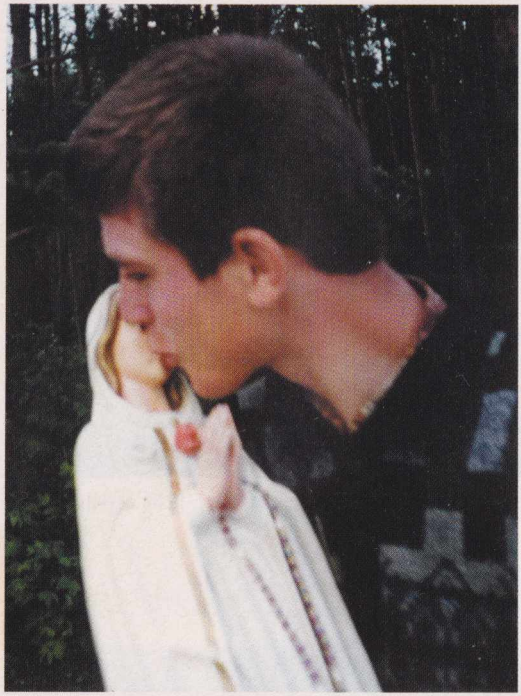

253. *Myliu Tave, Mama...* [43]

254. Pabradės *mažutėliai* išlydi [43]

255. Sudie, Pabrade! [43]

256. Sveika, Nemenčine! [43]

257. Iš Nemenčinės [44]

258. Į būrelį įsijungia vilniečiai [44]

259. Jau Buivydžiai [44]

260. Buivydžių *Šv. Jurgio* bažnyčia [44]

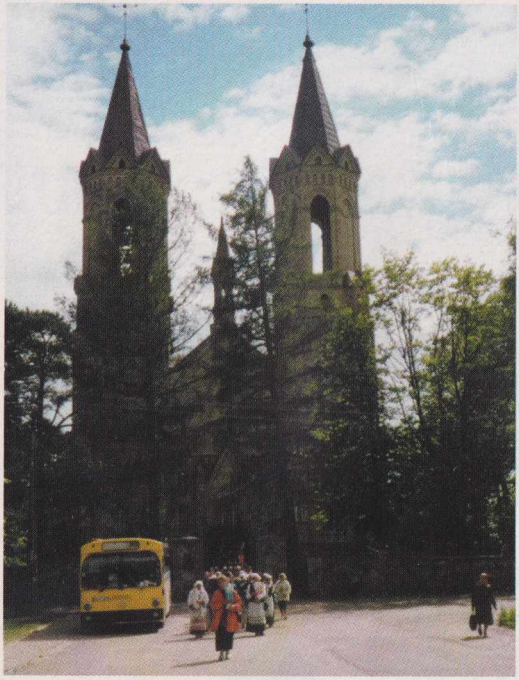

261. *Lavoriškės. Šv. Jono Krikštytojo* bažnyčia [45]

262. Prie Nevieriškių kaimo kryžiaus [45]

263. Nevieriškių kaimo žmonės šlovina Viešpatį [45]

264. *Kena. Aušros Vartų Gailestingumo Motinos* bažnyčia [45]

265. Kenos klebonas Anatolijus Markovskis [45]

266. Leonarda ir Voitekas. *Kena* [45]

267. Procesija iš Kenos bažnytėlės [46]

268. Kenos giesmininkės atsisveikina [46]

269. *Kalveliai.* Viešpaties šventovė po atviru dangumi [46]

270. Ir ji eina *Kryžiaus kelią* [46]

271. *Šumskas. Šv. arkangelo Mykolo* bažnyčia [46]

272. Pro Medininkų pilies griuvėsius [46]

273. Medininkų bažnyčia [46]

274. Iškeliaujame iš Medininkų [47]

275. Ant Juozapinės kalno [47]

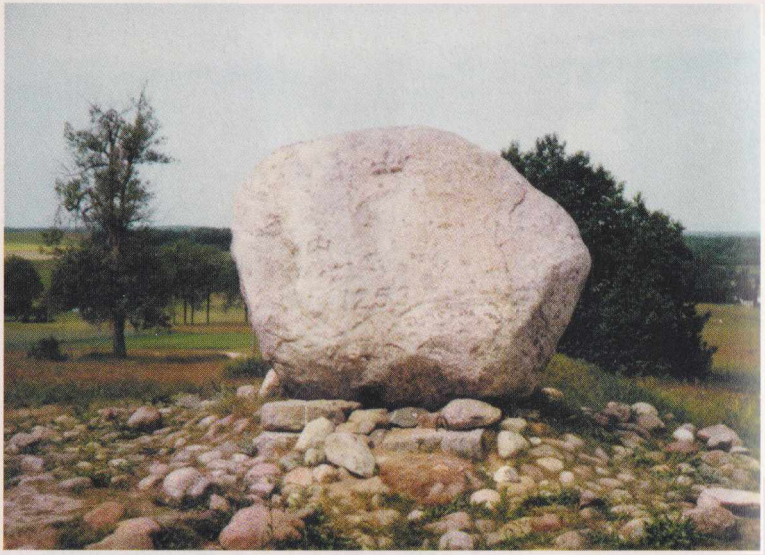

276. Paminklinis akmuo Juozapinės kalne [47]

277. Tvarkomės [47]

278. Dar toli nuo Turgelių mus pasitinka klebonas Juzefas Aškielovič [47]

279. Dviejų vadų – Jėzaus ir Gintaro – susitikimas [48]

280. Švenčiausiąjį bučiuoja Mindaugas [48]

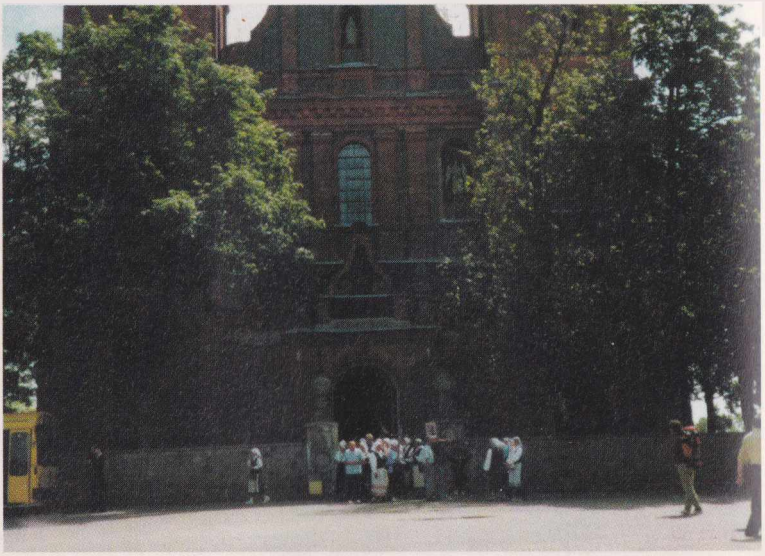

281. Sudiev, nuostabieji Turgeliai! [48]

282. Akmenynės bažnyčios šventoriuje [48]

283. Prie *Šv. Teresėlės* bažnyčios [48]

284. *Kryžius* ant vaikų pečių [48]

285. *Kryžių* neša vaikai [48]

286. *Kryžius* vaikų rankose. *Akmenynė* [48]

287. Basakojė vaikystė, pamilusi kryžių [48]

288. Jiems kryžius nebaisus! [48]

289. Iškeliaujame iš Akmenynės [48]

290. Atsisveikinimas su akmenyniškiais [48]

291. Į Šalčininkus [48]

292. *Šalčininkai. Dievo Kūno ir Kraujo* procesija [48]

293. Išeiname į Butrimonis [49]

294. Sveiki, Butrimonys! [49]

295. Pasitinka Butrimonių klebonas J. Černiauskas [49]

296. Išeiname iš Butrimonių [50]

297. *Jančiūnai. Marijos legiono* nariai iš Vilniaus [50]

298. Jančiūnų kaimas prie *Motinos* [50]

299. Jančiūnų jaunimas noromis jungėsi į procesiją [50]

300. Dailidžių kaimo vaikai [50]

301. Dailidžių kaimo žmonės, jaunimas neša *Kryžių* [50]

302. Per Dailidžių laukus [50]

303. Eišiškės [50]

304. Prie Eišiškių bažnyčios pasitinka kun. Arūnas Kesilis [50]

305. Išeiname iš Eišiškių bažnyčios [51]

306. Kun. Juozo Zdebskio žūties vieta. *Eišiškių–Kalesninkų sankryža* [51]

307. Piligrimai susijaudinę suklumpa kun. Juozo Zdebskio žūties vietoje. *(J. Dapšausko nuotr.)* [51]

308. Einant į Kalesninkus – susipažinimas... [51]

309. Atskubėjo Kalesninkų vaikai [51]

310. Kalesninkų vaikai [51]

311. Jėzau, kokie nuostabūs vaikai! [51]

312. Pasitinka Kalesninkų klebonas Jeronimas Petrikas [51]

313. Į Kalesninkų bažnyčią [51]

314. Geroji Aldutė iš Vilniaus *(J. Dapšausko nuotr.)* [51]

315. Į bažnyčią [51]

316. Kalesninkų bažnyčios šventoriuje knygos autorė su vaikučiais [51]

317. Iškeliaujame iš Kalesninkų [51]

318. Dubičiai [52]

319. Dubičiuose dalyvaujame *Dievo Kūno* procesijoje [52]

320. Pietūs Dubičiuose pas Veroniką ir Vladą Krakevičius [52]

321. Išeiname iš Dubičių [53]

322. Prie aukšto Krokšlio kryžiaus [53]

323. *XXI amžiaus* žurnalistas Juozas Dapšauskas su kryžiumi [53]

324. Baublyje galima ir pasėdėti, ir žvakelę uždegti [53]

325. Aleksas Gudačiauskas, sodinęs du ąžuolus, žuvusių lakūnų atminimui pavadintus *Dariumi* ir *Girėnu* [53]

326. Krokšlio kaimo žmonės savo lauko šventovėje [53]

327. *Lynežeris.* Svetingi Verutės ir Broniaus Morkūnų namai [53]

328. Einame per Lynežerio kaimą [54]

329. Lynežerio 92-ejų metų senolė Morkūnienė neša *Kryžių* [54]

330. Marcinkonių link [54]

331. Marcinkonių miškai [54]

332. Prie Marcinkonių bažnyčios pasitinka klebonas Gintautas Stanevičius ir parapijiečiai [54]

333. Marcinkoniečių dzūkiškas vaišingumas [54]

334. Mums dainuoja ansamblis *Sodzius*. Vadovė Ona Drobelienė [54]

335. Išeinant iš Marcinkonių [55]

336. Darželių kaimo kryžius [55]

337. Margionys [55]

338. Margionių giesmininkės su vaikais [55]

339. Prie teatro durų [55]

340. Vaišės teatro viduje [55]

341. Iš Margionių – Kabelių link [55]

342. Kabeliai [55]

343. Iš Kabelių – Ratnyčios link [56]

344. Išeiname iš Ratnyčios bažnyčios [56]

345. Gražuolė Druskininkų bažnyčia [57]

346. Druskininkų gatvė [57]

347. Einame iš Druskininkų bažnyčios [58]

348. Kilni ištikimybė. *Druskininkai* [58]

349. Iš Druskininkų – Gerdašių link [58]

350. Lydi druskininkiečiai [58]

351. Lietuva keliauja [58]

352. Į Gerdašius [58]

353. Pavargusias maldininkes pavėžina [58]

354. Kryžkelėje pasitinka Gerdašių klebonas Pranas Perlaitis ir parapijos žmonės [58]

355. Gerdašių bažnytėlė [58]

356. *Kryžius Keliauninkas* Gerdašiuose [58]

357. Iškeliaujame iš Gerdašių [59]

358. Kapčiamiesčio link [59]

359. Per mišką [59]

360. Laukia *Kryžiaus eisenos...* [59]

361. Sveikas, *Kryžiau!* [59]

362. Artėjame prie Bagiedos kaimo [59]

363. Rankų ir širdžių vainikas Bagiedos kaime [59]

364. Išeiname iš Kapčiamiesčio bažnyčios [59]

365. Atsisveikina vaikai ir Kapčiamiesčio žmonės [60]

366. Kapčiamiesčio klebonas Vytautas Jonas Grudzinskas [60]

367. Veisiejų link [60]

368. Aguonėlių pasaka [60]

369. Veisiejų ežerynas [60]

370. *Epifanija* [60]

371. Veisiejuose – Janinos ir Petro Urbonų šeimoje [60]

372. Išeiname iš Veisiejų bažnyčios [61]

373. Veisiejiškiai lydi Kučiūnų link [61]

374. Iš Veisiejų – Kučiūnų link [61]

375. Rauda Albinėlis [61]

376. Posūkis į Kučiūnus [61]

377. Giedame *Kalnus* Dzūkijos kalneliuose [61]

378. Iš Lazdijų – į Rudaminą [62]

379. Rudamina [62]

380. Vyskupo Juozo Žemaičio sutikimas Rudaminoje [62]

381. Džiaugiamės sulaukę Ganytojo [62]

382. Vyskupas taria žodį maldininkams [62]

383. Rudaminos bažnyčioje [62]

384. Prie stalo su vyskupu Juozu Žemaičiu [62]

385. Bendraujame su Ganytoju [62]

386. Vyriausias mūsų maldininkas – 77-erių metų Karolis kalbasi su Vyskupu [62]

387. *Rudamina.* Prie kun. Juozo Zdebskio kapo [62]

388. Atsisveikinimas su Rudamina [62]

389. Iš Būdviečio – Sangrūdos link [63]

390. Sangrūdos klebonas kan. Robertas Bruzga [63]

391. Sangrūda [63]

392. Nenuilstantis Sangrūdos klebonas [63]

393. *„Nukryžiuotajam – savo negalios kryžių aukoju"* [63]

394. Iš Sangrūdos [63]

395. Suvalkijos laukų Mergelė – *Švenčiausioji Motina.* Pakeliui į Liubavą [63].

396. Graži tu mano, brangi Tėvyne! (Iš Sangrūdos į Liubavą) [63]

397. Liubavo apylinkės [63]

398. Netoli Liubavas [63]

399. Į žygį įsijungia pasienio policija [63]

400. Liubavo link su pasieniečiais [63]

401. Įžengiame į Liubavą [63]

402. Mindaugo karūnavimo – Valstybės dienos minėjimas prie Laisvės paminklo Liubave [63]

403. Išeiname iš Liubavo bažnyčios [64]

404. Pakeliui į Trempinių kaimo Koplyčkalnį [64]

405. Aukštyn į Koplyčkalnį [64]

406. Koplyčkalnyje [64]

407. Mūsų keliauninkai prie *Motinos* namelio [64]

408. Genovaitė, gyvenanti vagonėlyje ant šventojo kalno [64]

409. Palikę Koplyčkalnį, grįžtame į savo kelią [64]

410. Susimąsčiusi jaunystė [64]

411. *Mano siela šlovina Viešpatį* [64]

412. *Gražiškiai.* Mūsų laukia klebonas Gintautas Steponaitis [64]

413. Klebonas vaišina piligrimus [64]

414. Išnešamas *Kryžius* iš Gražiškių bažnyčios. Priekyje klebonas G. Steponaitis [65]

415. Gražiškių miestelio riba. Sudiev! [65]

416. Vištyčio link [65]

417. *Vištytis.* Pasitinka klebonas kan. Jonas Baranauskas su parapijiečiais [65]

418. *Kryžius* apjuosiamas ąžuolų ir rūtų vainiku [65]

419. Išeiname iš Vištyčio bažnyčios [66]

420. Einame Vištyčio gatvėmis [66]

421. Eiseną lydi Vištyčio žmonės [66]

422. Sveiki, atvykę į Kybartus! [66]

423. Išeiname iš Kybartų bažnyčios [67]

424. Agapė pievoje [67]

425. Mes būsime girdomi stebuklingu Alksnėnų vandeniu [67]

426. Per kviečių lauką. Kudirkos Naumiesčio link [67]

427. Žygiuojame į Kudirkos Naumiestį [67]

428. Tolumoje matyti bažnyčios bokštai [67]

429. Pasiekėme Kudirkos Naumiestį [67]

430. Kudirkos Naumiesčio gatvėse [67]

431. Žmonės klaupiasi prieš *Kryžių* [67]

432. Iš Kudirkos Naumiesčio – į Keturnaujieną [67]

433. Pasirengusi nakvynei [67]

434. *Keturnaujiena.* Prie Aneliukės namelio [68]

435. Pusryčiai prie Aneliukės namelio. Tolėliau – koplyčia [68]

436. Iš Keturnaujienos [68]

437. *Kryžių* neša regėtoja Aneliukė [68]

438. Grįžtame į Kudirkos Naumiestį [68]

439. Viešpaties malonės šviesa [68]

440. Pjūtis didelė, bet darbininkų maža... [68]

441. Į *Kryžiaus kelią* įsijungė Kudirkos Naumiesčio jaunimas [68]

442. Išeiname iš *Šv. Kryžiaus Atradimo* bažnyčios. *Kryžių* neša klebonas kan. Donatas Jasulaitis su parapijiečiais [69]

443. *Kryžiaus* kelionė per Kudirkos Naumiestį [69]

444. Mūsų globėjos ir maitintojos Kudirkos Naumiestyje [69]

445. Turčinai. Eina pasitikti [69]

446. Jaunieji suvalkiečiai [69]

447. Lydi jaunimas [69]

448. Trys draugės su *Kryžiumi* [69]

449. Dangus ne tik giedras... [69]

450. Iš Slavikų *Kryžių* neša klebonas Bronius Paltanavičius [70]

451. Lydi Slavikų žmonės [70]

452. Sudargas [71]

453. Pasitinka Sudargo klebonas Albinas Paltanavičius [71]

454. Sveikas, *Kryžiau!* [71]

455. Gėrybės mūsų kelionei [71]

456. Išeiname iš Sudargo bažnytėlės [71]

457. Lydi sudargiečiai [71]

458. Iš Sudargo *Kryžių* neša klebonas su savo parapijiečiais [71]

459. Paliekame Sudargo apylinkes [71]

460. Ročių kaime [71]

461. Prie Ročių kryžiaus [71]

462. Už tilto – Jurbarkas [71]

463. Jurbarko bažnyčios bokštai [71]

464. Pakelės kryžius [72]

465. Piligrimų vardu tariu žodį Jurbarko bažnyčioje [72]

466. Per lietų – iš Jurbarko bažnyčios [72]

467. Smalininkų šventoriuje [72]

468. Smalininkai [72]

469. Iš Smalininkų – į Viešvilę [72]

470. Ąžuolų alėja pakeliui į Viešvilę [72]

471. Vakaras Viešvilėje [72]

472. Išeiname iš Viešvilės [73]

473. Per Viešvilės miškus – Vilkyškių link [73]

474. Išlakioji pušis Viešvilės kelyje [73]

475. Keliu į Vilkyškius [73]

476. Šeimų procesija pakeliui į Vilkyškius [73]

477. *Kryžių* neša vilniečių Puidokų šeima [73]

478. Dievo malonės kryžius – vaikučiai [73]

479. Poilsio valandėlė [73]

480. Kūrėjo darželis [73]

481. Vilkyškių *Šv. Onos* bažnyčia.
Vidury – klebonas Rimvydas Adomavičius [73]

482. Išeiname iš Vilkyškių *Šv. Onos* bažnyčios [74]

483. Pagėgių link [74]

484. Jėzaus armija [74]

485. *Į kryžiaus pergalę!* [74]

486. Iš Kauno atvyko maldininkų grupė. Pakeliui į Juknaičius [75]

487. Atsisveikinimas su Kauno grupe [75]

488. Trys kartos prie *Kryžiaus* [75]

489. Tolumoje matyti Juknaičių liuteronų bažnyčia [75]

490. Juknaičiuose mus maitinusios moterys: Ona, Gintarė, Aldona, Irena [75]

491. Išeiname iš Juknaičių [76]

492. Einame iš Juknaičių – Rusnės link [76]

493. Artėjame prie Rusnės [76]

494. Atmatos, Pakalnės, Skirvytės ir Rusnės santaka [77]

495. Rusnės draustinis [77]

496. Iš Rusnės – Šilutės link [77]

497. Pakeliui į Šilutę [77]

498. Ateina pasitikti procesija [77]

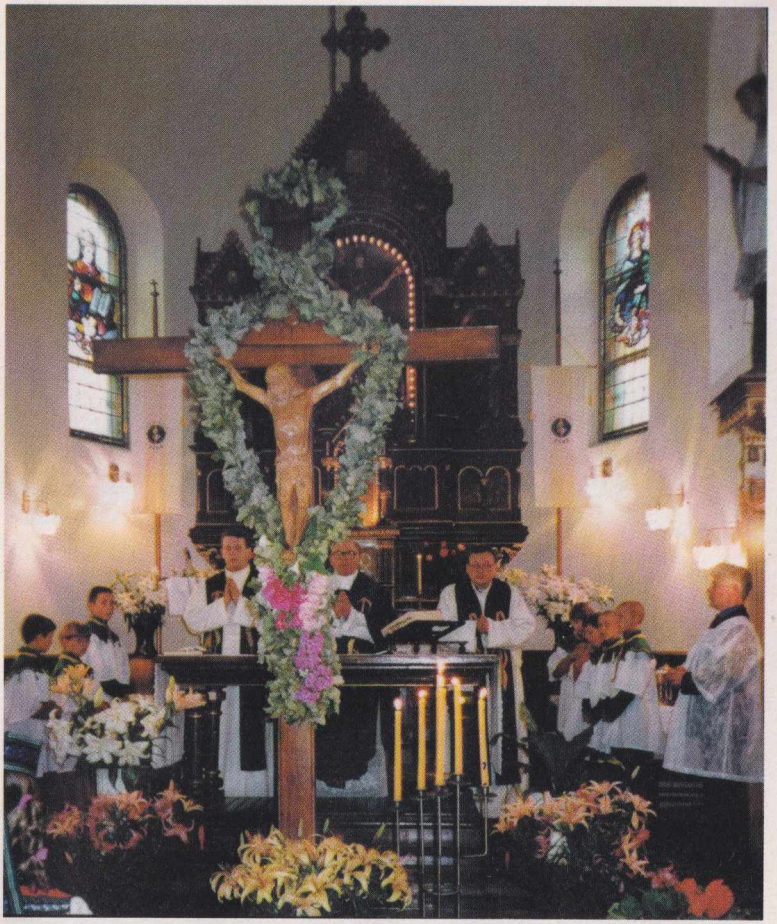

499. Šilutės bažnyčioje Mišios [77]

500. Šilutės *Šv. Kryžiaus* bažnyčioje piligrimai tarp žmonių [77]

501. Vakarienė Šilutės klebonijoje [77]

502. Mus maitinusios Šilutėje: Regina, Alma, Aldona, Albina, Janina, Salomėja, Marija [77]

503. Naktis Šilutėje. Mažasis keliauninkas Vytukas saldžiai miega [78]

504. Koncelebruojamos Mišios Šilutės *Šv. Kryžiaus* bažnyčioje [78]

505. *Šilutė.* Trys kunigai neša *Kryžių* [78]

506. Procesija per Šilutės miestą [78]

507. Su *Kryžiumi* aplink Šilutę. Procesijai vadovauja klebonas Jonas Bučinskas [78]

508. Jaunosios šilutietės, lydėjusios *Kryžių* [78]

509. Atsisveikinimas su Šilute [78]

510. *Šilutė. Kryžių* neša kun. Simo Maksvyčio Mama [78]

511. Nemuno deltos regioninis parkas [78]

512. Nemuno deltos regioninio parko Žemapelkė [78]

513. Uolieji *Kryžiaus* nešėjai [78]

514. Jau netoli Kintai [78]

515. *Kryžių* iš Kintų bažnytėlės neša klebonas Kęstutis Vainorius [79]

516. Įžengiame į Priekulę [79]

517. Mus pasitinka Priekulės klebonas jubiliatas Liudas Serapinas [79]

518. Išeiname iš Priekulės bažnyčios [80]

519. Keliaujame iš Priekulės į Klaipėdą [80]

520. Paskutinė poilsio valandėlė [80]

521. Prieš Klaipėdą prie mūsų prisijungė atskubėjęs *Kristaus Karaliaus* bažnyčios klebonas Bernardas Talaišis su parapijos vaikais [80]

522. Piligrimai grįžta į Klaipėdą [80]

523. Klaipėda jau čia pat [80]

524. Sveika, pasiilgtoji Klaipėda! [80]

525. Klaipėdos gatvėmis [80]

526. Lidija ir Stasys, 2 savaites keliavę su savo 4 vaikais

527. Paukščiai grįžta namo [80]

528. Sugrįžta *Kryžius Keliauninkas* [80]

529. Laukia iškilminga rikiuotė [80]

530. Pro vartus į šventorių įžengia *Kryžius Keliauninkas* [80]

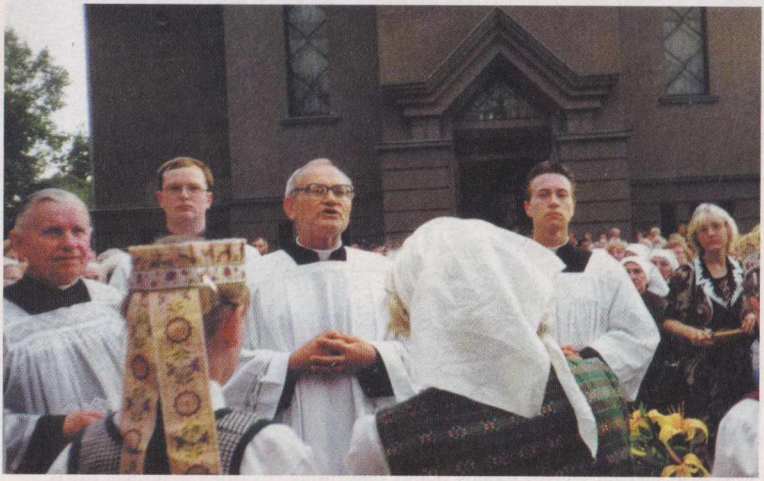

531. Sveikina naujasis vyskupas Jonas Kauneckas [80]

532. Sveikinami piligrimai [80]

533. Prie *Caritas* senelių globos namų piligrimus pasitinka vyskupas Jonas Kauneckas ir klebonas Jonas Gedvila [80]

534. Prie Marijos *Taikos Karalienės* kojų baigiasi *Tikėjimo–Vilties–Meilės žygis aplink Lietuvą* [80]

Birutei Žemaitytei,

Miela sese Birute, reiškiame Jums nuoširdžią padėką už Jūsų dalyvavimą kelionėje su kryžiumi aplink Lietuvą. Ir tegu šis Jūsų neštas kryžius, aplaistytas prakaitu, sušvinta šviesia meilės saule ir sušildo visų širdis.

Su pagarba -
M.T.K. bažnyčios brolijos O.F.S.
broliai ir sesutės bei
Klaipėdos ir mūsų tautos tikintieji.
2000 7 23

535. Birutei Žemaitytei įteiktasis raštas

Priedai

1 priedas

OFS

LIETUVOS PASAULIEČIŲ PRANCIŠKONŲ ORDINAS
SECULAR FRANCISCAN ORDEN IN LITHUANIA

Lietuvos OFS Telšių OFS vyskupija
Klaipėdos OFS brolija prie Marijos Taikos Karalienės bažnyčios
Maldininkų kelionės vadovas br. P. Gintaras Naudžiūnas

2000 02 18
Klaipėda

Kauno arkivyskupijos metropolitui arkivyskupui Sigitui Tamkevičiui
Telšių vyskupui Antanui Vaičiui
Lietuvos OFS dvasiniam asistentui Tėvui Antanui OFM
Lietuvos OFS Nacionaliniam Ministrui br. A.Juškevičiui
Klaipėdos OFS brolijos prie Marijos Taikos Karalienės bažnyčios
dvasios Tėvui kunigui Jonui Gedvilai

PRAŠYMAS

Švenčiant 2000 m. krikščionybės jubiliejų, nuoširdžiai prašome Jus leisti ir palaiminti pranciškonų pasauliečių organizuojama maldininkų kelionę, nešant kryžių alpink Lietuvą, permaldavimo ir atsiteisimo intencija už Lietuvos žmonių dvasinį atgimimą.

Kelionės pradžia gegužės mėn. 5 d., pabaiga liepos 23 d. Orientaciniai kelionės maršruto punktai: Nida, Mažeikiai, Biržai, Zarasai, Druskininkai, Kudirkos Naumiestis, Klaipėda.

Br. P. Gintaras Naudžiūnas

Klaipėdos OFS brolijos prie Marijos Taikos Karalienės bažnyčios
dvasios Tėvas kunigas Jonas Gedvila

Lietuvos OFS Nacionalinis Ministras
br. Antanas Juškevičius

Lietuvos OFS dvasinis asistentas
Tėvas Antanas OFM

Telšių vysk. Antanas Vaičius

Kauno arkivyskupijos metropolitas
arkivyskupas Sigitas Tamkevičius

Marijos Taikos Karalienės bažnyčia KLAIPĖDA

MIELI BROLIAI IR SESĖS!

Švenčiant 2000 m. krikščionybės jubiliejų, organizuojama maldos kelionė nešant kryžių pėsčiomis aplink Tėvynę Lietuvą permaldavimo ir atsiteisimo intencija dėl Lietuvos žmonių dvasinio atgimimo prašant sustiprinti **Tikėjimą–Viltį–Meilę**.

Kelionės pradžia: š.m. gegužės 5 d. Nidoje 8^{00} val. šv. Mišiomis.

Gegužės 7 d. Klaipėdoje *Kristaus Karaliaus* bažnyčioje 9^{00} val. šv. Mišias aukos **J.E. Telšių vyskupas Antanas Vaičius**.

Gegužės 21 d. Joniškio bažnyčioje Rytmetines šv. Mišias aukos **J.E. Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis**.

Gegužės 26 d. Biržų bažnyčioje Rytmetines šv. Mišias aukos **J.E. Panevėžio vyskupas Juozas Preikšas**.

Liepos 5 d. Rudaminos bažnyčioje 12^{00} val. šv. Mišias aukos **J.E. Vilkaviškio vyskupas Juozas Žemaitis**.

Liepos 15 d. Jurbarko bažnyčioje Rytmetines šv. Mišias aukos **J.E. Kauno arkivyskupijos metropolitas arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ**.

Kelionės pabaiga: liepos 23 d. Klaipėdoje *Marijos Taikos Karalienės* bažnyčioje 18^{00} val. šv. Mišias aukos **J.E. Telšių vyskupas Antanas Vaičius.**

3 priedas

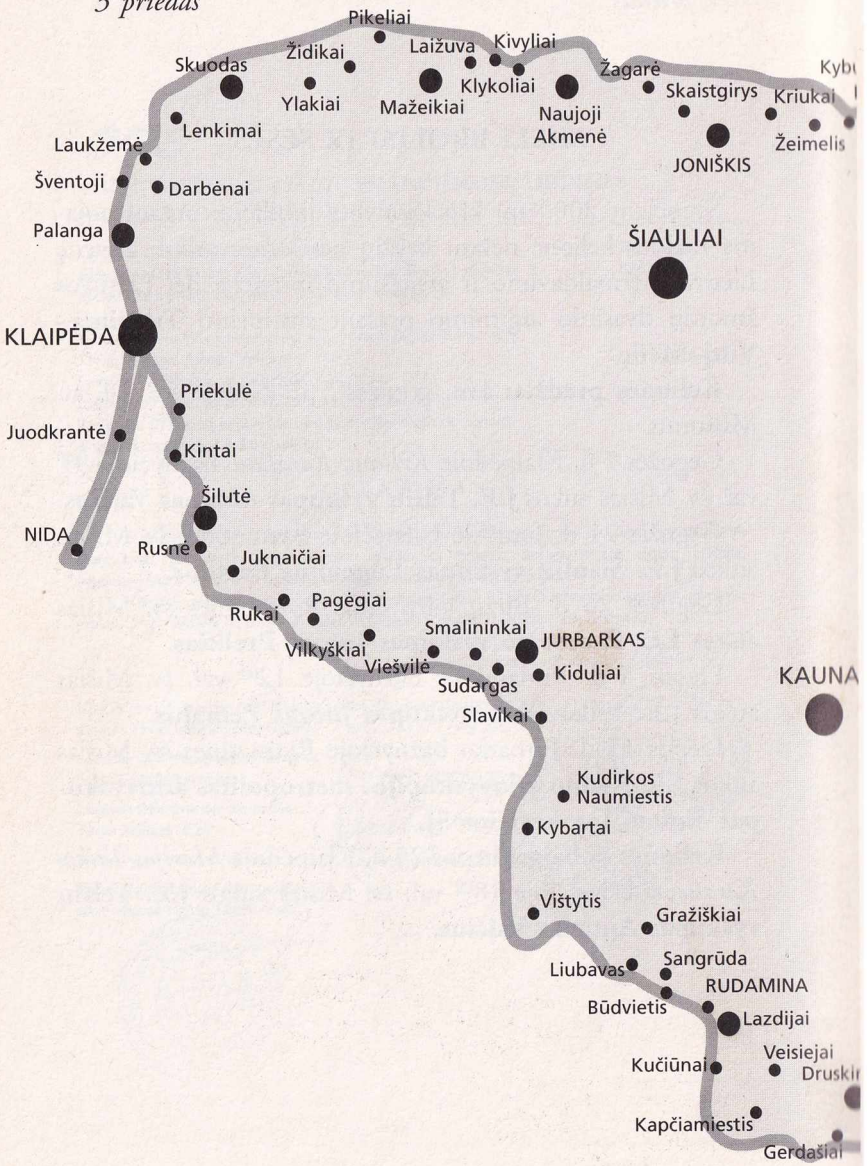
Pikeliai
Laižuva
Kivyliai
Skuodas
Židikai
Klykoliai
Žagarė
Kybi
Ylakiai
Mažeikiai
Naujoji Akmenė
Skaistgirys
Kriukai
Lenkimai
Laukžemė
JONIŠKIS
Žeimelis
Šventoji
Darbėnai
Palanga
ŠIAULIAI
KLAIPĖDA
Priekulė
Juodkrantė
Kintai
Šilutė
NIDA
Rusnė
Juknaičiai
Pagėgiai
Rukai
Smalininkai
JURBARKAS
Vilkyškiai
Viešvilė
Kiduliai
KAUNA
Sudargas
Slavikai
Kudirkos Naumiestis
Kybartai
Vištytis
Gražiškiai
Liubavas
Sangrūda
RUDAMINA
Būdvietis
Lazdijai
Veisiejai
Kučiūnai
Druskir
Kapčiamiestis
Gerdašiai

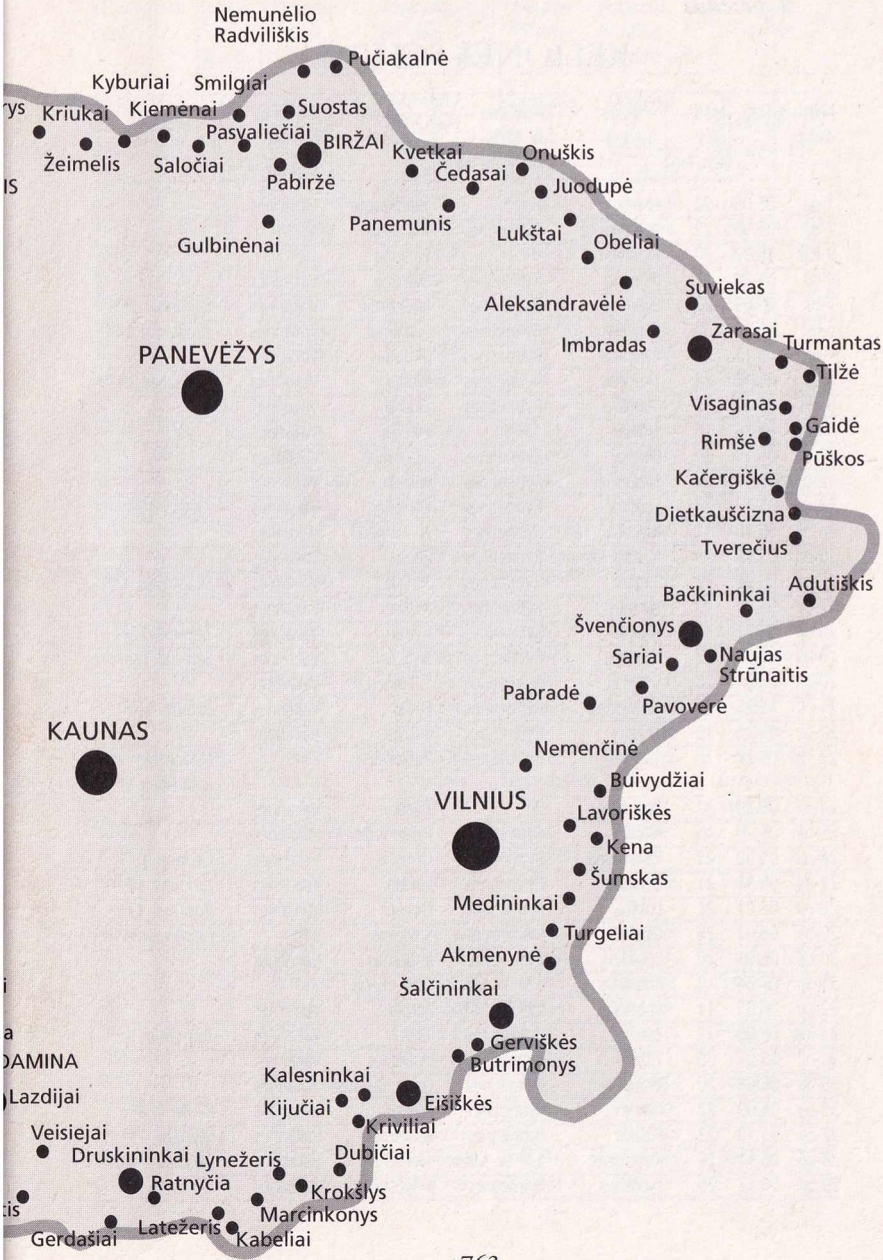
Nemunėlio Radviliškis
Pučiakalnė
Kyburiai
Smilgiai
Kriukai
Kiemėnai
Suostas
Pasvaliečiai
BIRŽAI
Kvetkai
Onuškis
Žeimelis
Saločiai
Pabiržė
Čedasai
Juodupė
Panemunis
Lukštai
Obeliai
Gulbinėnai
Aleksandravėlė
Suviekas
Zarasai
Imbradas
Turmantas
PANEVĖŽYS
Tilžė
Visaginas
Gaidė
Rimšė
Pūškos
Kačergiškė
Dietkauščizna
Tverečius
Bačkininkai
Adutiškis
Švenčionys
Sariai
Naujas Strūnaitis
Pabradė
Pavoverė
KAUNAS
Nemenčinė
Buivydžiai
VILNIUS
Lavoriškės
Kena
Šumskas
Medininkai
Turgeliai
Akmenynė
Šalčininkai
Gerviškės
Butrimonys
Kalesninkai
Kijučiai
Eišiškės
Kriviliai
Veisiejai
Druskininkai
Lynežeris
Dubičiai
Ratnyčia
Krokšlys
Marcinkonys
Latežeris
Gerdašiai
Kabeliai

4 priedas

KELIONĖS SCHEMA

Kelionės diena	Data	Maršruto ilgis, km	Pradinė vietovė	Atvykimo, šv. Mišių aukojimo laikas	Galutinė vietovė	Nuvykimo, šv. Mišių aukojimo laikas	Tarpinės vietovės
1-oji	05.05	28	Nida	8^{00}	Juodkrantė	Vakarinės	
2-oji	05.06	22	Juodkrantė	Rytmetinės	Klaipėda	18^{00}	
3-ioji	05.07	30	Klaipėda	9^{00}	Palanga	19^{00}	
4-oji	05.08	17	Palanga	Rytmetinės	Šventoji	Vakarinės	
5-oji	05.09	22	Šventoji	Rytmetinės	Laukžemė	Vakarinės	Darbėnai 14^{00}
6-oji	05.10	20	Laukžemė	Rytmetinės	Lenkimai	Vakarinės	Juodeikiai 14^{00}
7-oji	05.11	20	Lenkimai	Rytmetinės	Skuodas	Vakarinės	
8-oji	05.12	24	Skuodas	Rytmetinės	Ylakiai	Vakarinės	Aleksandrija 13^{00}
9-oji	05.13	15	Ylakiai	Rytmetinės	Židikai	Vakarinės	
10-oji	05.14	16	Židikai	12^{00}	Pikeliai	Vakarinės	
11-oji	05.15	30	Pikeliai	Rytmetinės	Mažeikiai	Vakarinės	
12-oji	05.16	20	Mažeikiai	Rytmetinės	Laižuva	Vakarinės	
13-oji	05.17	23	Laižuva	Rytmetinės	Klykoliai	Vakarinės	Kivyliai 15^{00}
14-oji	05.18	11	Klykoliai	Rytmetinės	N. Akmenė	Vakarinės	
15-oji	05.19	33	Naujoji Akmenė	Rytmetinės	Žagarė	Vakarinės	
16-oji	05.20	32	Žagarė	Rytmetinės	Joniškis	Vakarinės	Skaistgirys 12^{00}
17-oji	05.21	23	Joniškis	Rytmetinės	Kriukai	Vakarinės	
18-oji	05.22	32	Kriukai	Rytmetinės	Kyburiai	Vakarinės	Žeimelis 13^{00}
19-oji	05.23	27	Kyburiai	Rytmetinės	Smilgiai	Vakarinės	Saločiai 13^{00}
20-oji	05.24	28	Smilgiai	Rytmetinės	Gulbinėnai	Vakarinės	
21-oji	05.25	27	Gulbinėnai	Rytmetinės	Biržai	Vakarinės	Pabiržė 15^{00}
22-oji	05.26	16	Biržai	Rytmetinės	Suostas	Vakarinės	
23-ioji	05.27	25	Suostas	Rytmetinės	Pučiakalnė	21^{00}	Nemunėlio Radviliškis 17^{00}
24-oji	05.28	42	Pučiakalnė	7^{00}	Kvetkai	Vakarinės	
25-oji	05.29	15	Kvetkai	Rytmetinės	Panemunis	Vakarinės	
26-oji	05.30	23	Panemunis	Rytmetinės	Onuškis	Vakarinės	Čedasai 13^{00}
27-oji	05.31	21	Onuškis	Rytmetinės	Lukštai	Vakarinės	Juodupė 12^{00}
28-oji	06.01	21	Lukštai	Rytmetinės	Obeliai	Vakarinės	Bučiūnai 12^{00}
29-oji	06.02	26	Obeliai	Rytmetinės	Suviekas	21^{00}	Aleksandravėlė 14^{00}
30-oji	06.03	20	Suviekas	Rytmetinės	Imbradas	Vakarinės	
31-oji	06.04	10	Imbradas	12^{00} šv. Mišios	Ilgio ežeras	15^{00}	
32-oji	06.05	11	Imbradas	12^{00} šv. Mišios	Zarasai	Vakarinės	
33-ioji	06.06	32	Zarasai	Rytmetinės	Tilžė	Vakarinės	Turmantas 15^{00}
34-oji	06.07	20	Tilžė	Rytmetinės	Visaginas	Vakarinės	
35-oji	06.08	20	Visaginas	Rytmetinės	Gaidė (Berniūnai)	Vakarinės	
36-oji	06.09	22	Gaidė	Rytmetinės	Pūškos	Vakarinės	Rimšė 13^{00}
37-oji	06.10	21	Pūškos	Rytmetinės	Kačergiškė	Vakarinės	Meikštai 11^{00}
38-oji	06.11	16	Kačergiškė	12^{00} šv. Mišios	Tverečius	Vakarinės	Dietkauščizna 12^{00}
39-oji	06.12	25	Tverečius	Rytmetinės	Adutiškis	Vakarinės	

Kelionės diena	Data	Marš-ruto ilgis, km	Pradinė vietovė	Atvykimo, šv. Mišių aukojimo laikas	Galutinė vietovė	Nuvykimo, šv. Mišių aukojimo laikas	Tarpinės vietovės
40-oji	06.13	32	Adutiškis	Rytmetinės	Švenčionys	Vakarinės	
41-oji	06.14	28	Švenčionys	Rytmetinės	Šutai	21^{00}	N. Strūnaitis 13^{00}
42-oji	06.15	28	Šutai	Rytmetinės	Pabradė	Vakarinės	Pavoverė 15^{00}
43-ioji	06.16	31	Pabradė	Rytmetinės	Nemenčinė	Vakarinės	
44-oji	06.17	27	Nemenčinė	Rytmetinės	Buivydžiai	Vakarinės	
45-oji	06.18	28	Buivydžiai	Rytmetinės	Kena	Vakarinės	Lavoriškės 15^{00}
46-oji	06.19	26	Kena	Rytmetinės	Medininkai	Vakarinės	Šumskas 13^{00}
47-oji	06.20	17	Medininkai	Rytmetinės	Turgeliai	Vakarinės	
48-oji	06.21	26	Turgeliai	Rytmetinės	Šalčininkai	Vakarinės	Akmenynė 13^{00}
49-oji	06.22	22	Šalčininkai	Rytmetinės	Butrimonys	Vakarinės	Gerviškės 15^{00}
50-oji	06.23	17	Butrimonys	Rytmetinės	Eišiškės	Vakarinės	
51-oji	06.24	25	Eišiškės	Rytmetinės	Kriviliai	21^{00}	Kalesninkai 15^{00}
52-oji	06.25	20	Kriviliai	8^{00}	Dubičiai	Vakarinės	Jasauskai 12^{00}
53-ioji	06.26	20	Dubičiai	Rytmetinės	Lynežeris	Vakarinės	Krokšlys 13^{00}
54-oji	06.27	14	Lynežeris	11^{00}	Marcinkonys	Vakarinės	
55-oji	06.28	22	Marcinkonys	Rytmetinės	Kabeliai	Vakarinės	Margionys 13^{00}
56-oji	06.29	18	Kabeliai	Rytmetinės	Latežeris	19^{00}	
57-oji	06.30	14	Latežeris	9^{00}	Druskininkai	Vakarinės	Ratnyčia 12^{00}
58-oji	07.01	17	Druskininkai	Rytmetinės	Gerdašiai	19^{00}	
59-oji	07.02	30	Gerdašiai	Rytmetinės	Kapčiamiestis	Vakarinės	
60-oji	07.03	15	Kapčiamiestis	Rytmetinės	Veisiejai	Vakarinės	
61-oji	07.04	32	Veisiejai	Rytmetinės	Lazdijai	Vakarinės	Kučiūnai 13^{00}
62-oji	07.05	19	Lazdijai	Rytmetinės	Būdvietis	Vakarinės	Rudamina 12^{00}
63-ioji	07.06	30	Būdvietis	Rytmetinės	Liubavas	Vakarinės	Sangrūda 12^{00}
64-oji	07.07	21	Liubavas	Rytmetinės	Gražiškiai	Vakarinės	Vygreliai 15^{00}
65-oji	07.08	17	Gražiškiai	Rytmetinės	Vištytis	Vakarinės	Skardupiai
66-oji	07.09	24	Vištytis	Rytmetinės	Kybartai	Vakarinės	Girėnai 12^{00}
67-oji	07.10	34	Kybartai	Rytmetinės	Keturnaujiena	22^{00}	Kudirkos Naumiestis Vakarinės
68-oji	07.11	12	Keturnaujiena	13^{00}	Kudirkos Naumiestis	Vakarinės	
69-oji	07.12	28	Kudirkos Naumiestis	Rytmetinės	Slavikai	Vakarinės	Turčinai 13^{00}
70-oji	07.13	16	Slavikai	Rytmetinės	Sudargas	Vakarinės	
71-oji	07.14	12	Sudargas	Rytmetinės	Jurbarkas	Vakarinės	Kiduliai 15^{00}
72-oji	07.15	30	Jurbarkas	Rytmetinės	Viešvilė	Vakarinės	Smalininkai 14^{00}
73-ioji	07.16	21	Viešvilė	Rytmetinės	Vilkyškiai	Vakarinės	
74-oji	07.17	28	Vilkyškiai	Rytmetinės	Rukai	Vakarinės	Pagėgiai 15^{00}
75-oji	07.18	22	Rukai	Rytmetinės	Juknaičiai	20^{00}	
76-oji	07.19	21	Juknaičiai	9^{00}	Rusnė	Vakarinės	Sausgalviai 13^{00}
77-oji	07.20	14	Rusnė	11^{00}	Šilutė	Vakarinės	
78-oji	07.21	21	Šilutė	Rytmetinės	Kintai	Vakarinės	
79-oji	07.22	22	Kintai	Rytmetinės	Priekulė	Vakarinės	Sakūčiai 12^{00}
80-oji	07.23	25	Priekulė	Rytmetinės	Klaipėda	18^{00}	

Turinys

ĮŽANGA 5

TELŠIŲ VYSKUPIJA 18

Nida–Juodkrantė 19
Juodkrantė–Klaipėda 21
Klaipėda–Palanga 25
Palanga–Šventoji 30
Šventoji–Darbėnai–Laukžemė 31
Laukžemė–Juodeikiai–Lenkimai 35
Lenkimai–Skuodas 39
Skuodas–Aleksandrija–Ylakiai 51
Ylakiai–Židikai 55
Židikai–Pikeliai 57
Pikeliai–Mažeikiai 62
Mažeikiai–Laižuva 69
Laižuva–Kivyliai–Klykoliai 73
Klykoliai–Naujoji Akmenė 82
Naujoji Akmenė–Žagarė 90

ŠIAULIŲ VYSKUPIJA 94

Žagarė–Skaistgirys–Joniškis 94
Joniškis–Drąsutaičiai–Kriukai 104
Kriukai–Žeimelis–Kyburiai 112

PANEVĖŽIO VYSKUPIJA 121

Kyburiai–Saločiai–Smilgiai 121
Smilgiai–Gulbinėnai 128
Gulbinėnai–Pabiržė–Biržai 134
Biržai–Suostas 138
Suostas–Nemunėlio Radviliškis–Pučiakalnė 142
Pučiakalnė–Kvetkai 151
Kvetkai–Panemunis 154
Panemunis–Čedasai–Onuškis 161
Onuškis–Juodupė–Lukštai 167
Lukštai–Bučiūnai–Obeliai 173
Obeliai–Aleksandravėlė–Suviekas 180
Suviekas–Imbradas 184
Imbradas–Ilgio ežeras–Imbradas 187
Imbradas–Zarasai 193
Zarasai–Turmantas–Tilžė 199

VILNIAUS ARKIVYSKUPIJA 201

Tilžė–Visaginas 204
Visaginas–Gaidė 209
Gaidė–Rimšė–Pūškos 213
Pūškos–Meikštai–Kačergiškė 221
Kačergiškė–Dietkauščizna–Tverečius 226
Tverečius–Adutiškis 228

Adutiškis–Bačkininkai–Švenčionys 235
Švenčionys–Naujas Strūnaitis–Sariai 239
Sariai–Pavoverė–Pabradė 247
Pabradė–Nemenčinė 251
Nemenčinė–Buivydžiai 255
Buivydžiai–Lavoriškės–Kena 259
Kena–Šumskas–Medininkai 262
Medininkai–Turgeliai 268
Turgeliai–Akmenynė–Šalčininkai 271
Šalčininkai–Gerviškės–Butrimonys 275
Butrimonys–Dailidės–Eišiškės 278
Eišiškės–Kalesninkai–Kijučiai–Kriviliai 281
Kriviliai–Jasauskai–Dubičiai 284
Dubičiai–Krokšlys–Lynežeris 288
Lynežeris–Marcinkonys 295
Marcinkonys–Margionys–Kabeliai 300
Kabeliai–Lateženis–Ratnyčia 304
Ratnyčia–Druskininkai 308
Druskininkai–Gerdašiai 317
VILKAVIŠKIO VYSKUPIJA 319
Gerdašiai–Kapčiamiestis 322
Kapčiamiestis–Veisiejai 331
Veisiejai–Kučiūnai–Lazdijai 335
Lazdijai–Rudamina–Būdvietis 340
Būdvietis–Sangrūda–Liubavas 353
Liubavas–Vygreliai–Gražiškiai 361
Gražiškiai–Vištytis 366
Vištytis–Kybartai 372
Kybartai–Kudirkos Naumiestis–Keturnaujiena 377
Keturnaujiena–Kudirkos Naumiestis 381
Kudirkos Naumiestis–Slavikai 386
Slavikai–Sudargas 394
Sudargas–Kiduliai–Jurbarkas 397
KAUNO ARKIVYSKUPIJA 407
Jurbarkas–Smalininkai–Viešvilė 407
VĖL TELŠIŲ VYSKUPIJA 411
Smalininkai–Viešvilė 411
Viešvilė–Vilkyškiai 414
Vilkyškiai–Pagėgiai–Rukai 431
Rukai–Juknaičiai 439
Juknaičiai–Rusnė 445
Rusnė–Šilutė 449
Šilutė–Kintai 455
Kintai–Sakūčiai–Priekulė 463
Priekulė–Klaipėda 471
ILIUSTRACIJOS 484
PRIEDAI 759

Žemaitytė, Birutė
Že52 Kryžiaus kelias aplink Lietuvą. – Marijampolė: „Ardor" leidykla, 2000. – 768 p. :iliustr.

ISBN 9986–434–45–9

Šioje knygoje aprašyta ir 534 nuotraukomis iliustruota 80 dienų trukusi kelionė per Lietuvos pasienio parapijas nešant Kryžių ir meldžiantis Lietuvos dvasinio atgimimo intencija.

UDK-23/38 (474.5)

Birutė Žemaitytė
KRYŽIAUS KELIAS APLINK LIETUVĄ

Nuotraukos autorės

Redagavo
Loreta Paulavičiūtė,
Liuda Sidarienė
Dailininkė
Audronė Martinaitytė

SL 293
Užsakymas 881
Leidykla „ARDOR", Bažnyčios 19, 4520 Marijampolė.
Spaudė UAB „Adomo Jakšto spaustuvė",
Girelės g. 22, 4230 Kaišiadorys.

Gydytoja Birutė Žemaitytė
gimė 1943 m. Alytaus r., Gražulių k. Baigusi pradžios mokyklą Simne, išvažiavo į Kauną. Dirbdama baigė vakarinės mokyklos 8 klases ir įstojo į vakarinę Kauno medicinos mokyklą. 1971 m. įstojo į Kauno medicinos institutą ir 1977 m. jį baigė. Iki šiolei dirba gydytoja Alytaus apskrities Stasio Kudirkos ligoninėje.

1989 m. baigė t. Vaclovo Aliulio *MIC* vadovaujamas neakivaizdines teologijos studijas ir gavo diplomą su teise dėstyti vidurinėse ir aukštosiose mokyklose. Jau dešimt metų dirba evangelizavimo darbus.

Iš savo gydytojos reanimatologės ir evangelizavimo darbo patirties parašė ir išleido tris knygas.

ISBN 9986–434–45–9